

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

Journal of MCU Nakhondhat

P-ISSN: 2586-923X ปีที่ 9 ฉบับที่ 6 (มิถุนายน 2565)

E-ISSN: 2630-0362 Vol.9 No.6 (June 2022)

💧 วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษาในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณะ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

◆ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.,ดร.

พระเทพวัชรบัณฑิต, ศ.,ดร.

พระเทพปัญญาสุธี

พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.,ดร.

พระราชปริยัติมุนี, ผศ.,ดร.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.

◆ บรรณาธิการบริหาร

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ กองบรรณาธิการ

พระครูสิริธรรมาภิรต, ผศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไกราช

พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล, ผศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไกราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ บัญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณิศภาพรรณ คุวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิต ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร สุขแสน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ดร.มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร.อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร.มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

💧 ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

💧 ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระไกรสร ปิยสีโล

พระดิศรณ์ สิงห์เพ็ญ

พระเดโช ปุญญวโร

พระบุรีศรี ศรีสุข

นายอนุชิต ปราบพาล

นายอภินันท์ คำหารพล

💧 ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

◆ ออกแบบปก

นายวินัย ชีระพิบูลย์วัฒนา

◆ จัดรูปเล่ม

นายอนุชิต ปราบพาล

◆ พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, แฟกซ์. 075-446-676

◆ เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 086-4345903 แฟกซ์. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 6 ประจำปีพุทธศักราช 2565 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 9 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 6 นี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 21 เรื่อง บทความวิชาการ 6 เรื่อง มีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ **หลักธรรมสำหรับสร้างองค์กรแห่งความสุขในการทำงาน** โดย สุวิทย์ ฝ่ายสงค์ และลำพอง กลมกุล บทความฉบับนี้กล่าวถึงองค์กร เป็นสถาบันหนึ่งรวมบุคคลเพื่อดำเนินการในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง มีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) วัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายในการก่อตั้งองค์กร 2) โครงสร้าง องค์กรจะต้องมีโครงสร้าง โดยมีการจัดแบ่งหน่วยงานภายในตามหลักความชำนาญเฉพาะ 3) กระบวนการปฏิบัติงาน หมายถึง แบบอย่างวิธีปฏิบัติที่เป็นแบบแผนคงที่แน่นอน 4) บุคคล องค์กรจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งในลักษณะกลุ่มคนที่เป็นสมาชิกภายในองค์กร ดังนั้น การบริหารจัดการองค์กรจึงจำเป็นต้องใช้หลักการบริหารจัดการสมัยใหม่ผสมผสานเข้าด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กร ประกอบด้วย 1) การบริหารตน ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 2) การบริหารบุคคล ตามหลักพรหมวิหาร 4 3) การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 4) การบริหารความสัมพันธ์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดแพร่	1
GOOD GOVERNANCE-BASED ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE VOCATIONAL EDUCATIONAL COMMISSION, PHRAE PROVINCE ทัศนพร เกตุอนอม, พันธ์ พุทธานุกรณ์, ลิทธิชัย เครืออุดมกุล และสุப்புปัญญา จันทร์เพ็ญศรี	
การบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19	16
EDUCATIONAL ADMINISTRATION IN NEW NORMAL AFTER COVID-19 CRISIS วัลลิกา รุมาคม และรัชฎาภาญจน์ พชรจิราพันธ์	
ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการ บริหารการพยาบาล	31
EXPERIENCE OF NURSE PRECEPTORS OF NURSING STUDENT IN THE NURSING ADMINISTRATION PRACTICUM ธีรภัทร นวลแก้ว และสกวรัตน์ ไกรจันทร์	
การสถาปนาสถาบันการแพทย์แผนไทย	50
THE CONSTITUTION OF THE THAI TRADITIONAL MEDICINE ACADEMY ณฤดี นันทเวช และชุลีรัตน์ เจริญพร	
ภาวนา 4 : หลักธรรมะเพื่อการพัฒนาองค์กร ให้คนเก่งคิดและเก่งทำ	67
BHĀVANĀ 4 DHARMA DOCTRINE AS DHARMA FOR ORGANIZATION DEVELOPMENT AND ENABLING PEOPLE GATHERED A GOOD THINKING AND CAPABILITY พระครูสุทิวรญาณ (ภักดี เขมธโร), อาษา ศรีประวดี และถาวร โคตรชัย	

**ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน
รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ: นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้น
ปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม** 76

THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCEIVED SELF-EFFICACY AND LEARNING
ACHIEVEMENT IN GERONTOLOGICAL NURSING PRACTICUM: NURSING
STUDENTS, SRIMAHASARAKHAM NURSING COLLEGE

พนิดา ไยะผุย และณัฐวุฒิ สุริยะ

**การพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐานโรงเรียนเทศบาล
ตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี** 89

THE DEVELOPMENT OF TEACHERS BY PROJECT BASED LEARNING
MANAGEMENT IN KOH PHANGAN MUNICIPAL SCHOOL SURAT THANI PROVINCE

สวณีย์ ศรีเกษตรริน

**การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ วิชาการพัฒนา
หลักสูตร สำหรับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร
และการสอน วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต** 103

THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL PACKAGE USING CO-OP CO-OP
LEARNING TECHNIQUES OF CURRICULUM DEVELOPMENT SUBJECT FOR
MASTER OF EDUCATION PROGRAM IN CURRICULUM AND INSTRUCTIONAL
STUDENTS AT PITCHAYABUNDIT COLLEGE

วิไล พลพวง

การบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 118

SAFETY MANAGEMENT IN SURATTHANI RAJABHAT UNIVERSITY

อนันตชัย วงสะอาด และบุญนิสา ส่งแสง

หลักธรรมสำหรับสร้างองค์กรแห่งความสุขในการทำงาน 131

DHARMA PRINCIPLES FOR CREATING AN ORGANIZATION OF HAPPINESS AT
WORK

สุวิทย์ ฝ่ายสงค์ และลำพอง กลมกุล

แนวทางการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยตามหลักการของมูฮัมหมัด ยูนุส 144

THE GUIDELINES FOR SOCIAL BUSINESS DEVELOPMENT IN THAILAND
ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF MUHAMMAD YUNUS

ศราวุธ นาควิทยานนท์, ศยามล เจริญรัตน์ และอันเรื่อน เล็กน้อย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 160

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT AND THE ANALYTICAL THINKING ABILITY USING PROJECT-BASED LEARNING OF THAILAND FINANCIAL AND ECONOMIC INSTITUTE FOR MATTHAYOMSUKSA 1 STUDENTS

ภาณุพงศ์ พิมพ์ศรี และสาคร อัมจักร

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน จังหวัดลำปาง 173

MARKETING MIX FACTORS AFFECTING TOURISM BEHAVIOR OF TOURISTS TRAVEL TO TRAVEL IN LAMPANG PROVINCE

ดาวเดือน อินตะชะ, พิมพ์พิศา จันทร์มณี และภูติส เหลืองพั่ง

ความคาดหวังและการรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตภาคใต้ 188

EXPECTATIONS AND PERCEPTIONS OF VOCATIONAL TRAINING OF STUDENTS IN THE BACHELOR OF BUSINESS ADMINISTRATION PROGRAM RETAIL BUSINESS RAJABHAT UNIVERSITY IN THE SOUTHERN REGION

สุจินดา พรหมคำ, สมภารณ์ นวลสุทธิ, วิมลมณี โลบุญ และฐิติพงศ์ พรหมเดช

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน โรงเรียนช้างกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช 198

SOCIAL MEDIA USE BEHAVIOR AND SOCIAL MEDIA LITERACY AMONG STUDENTS IN CHANGKLANGPRACHANUKUL SCHOOL NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ปัญจพร เกื้อนัย

ต้นแบบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการสนับสนุนการลดความเสี่ยงจากอุทกภัย กรณีศึกษา พื้นที่ตำบลเชิงแส จังหวัดสงขลา 212

MODEL OF GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEM IN SUPPORTING FLOOD RISK REDUCTION A CASE STUDY OF CHOENGSAE SUBDISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

วรารณ์ ทะนงศักดิ์ และนาริมาน วีระสิทธิ์

**การพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยี
อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์** 227

DEVELOPMENT OF ELECTRONIC PORTFOLIO FOR TEACHERS IN FACULTY OF
INDUSTRIAL TECHNOLOGY, SURINDRA RAJABHAT UNIVERSITY

อัมภา วรรณกายนต์, อภิชัย ไพโรสินธุ์, ลลิตทิพย์ รุ่งเรือง, แดงน้อย ปุสาเดช
และณัฐธินี วรรณกายนต์

**บทบาทของพระสงฆ์กับการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพในการลดปัจจัยเสี่ยงทาง
สุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง** 242

THE ROLE OF MONKS WITH THE DRIVE FOR HEALTH CONSTITUTION TO
HEALTH RISK FACTORS FROM NON-CONTAGIOUS CHRONIC DISEASES

พระครูพิศิษฐ์ธรรมนิเทศ (จารุวัฒน์ จันทะพรม) และวีราสิริ วสิริวิริว

**แนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2** 250

THE 21st CENTURY LEARNING MANAGEMENT STRATEGIES OF TEACHERS,
MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

มนตรี บุญช้อน และรัชชัย จิตรนนท์

**ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขต
กรุงเทพมหานคร** 264

FACTORS AFFECTING THE PURCHASING BEHAVIOR OF FACIALCREAMS OF
CONSUMERS IN BANGKOK

สุภัทตรา สุขทองสา และวัชรระ ยี่สุนเทศ

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน 279

FACTORS AFFECTING THE DECISION TO BUY LIFE INSURANCE FOR INVESTMENT

วรรณภา ฮาเซ๊ะ และชินโสณ วิสิฐนธิกิจ

**การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางसान ตำบลพนม
อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี** 292

THE SUSTAINABLE SELF-RELIANCE COMMUNITY MANAGEMENT OF BAN BANG
SAN COMMUNITY, PHANOM SUB DISTRICT, PHANOM DISTRICT, SURATTHANI
PROVINCE

โกมินทร์ สุขอ่อน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ ของผู้บริโภคใน กรุงเทพมหานคร 310

FACTORS AFFECTING USAGE BEHAVIOUR OF DISNEY+ HOTSTAR SERVICE AMONG CONSUMERS IN BANGKOK

พัทธธีรา อุดมศรี และณัฏฐ์ชุตดา วิจิตรจามรี

สันติวิธีในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID -19 ตามหลัก สาราณีย ธรรม 327

PEACEFUL METHODS IN THE SITUATION OF THE COVID-19 VIRUS EPIDEMIC ACCORDING TO SĀRĀNĪYADHAMMA

พระครูสมุห์ชินวรรวัตร ธีรภทฺโท (จุลเจือ), อาษา ศรีประวัติ และถาวร โคตรชัย

การจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา 339

MANAGEMENT OF RELIGIOUS TREASURES IN BUDDHIST TEMPLES

พระครูปลัดคำธม แก้วเกลี้ยง, พระปลัดภุควิวิชญ์ ชูประดิษฐ์ และสุขอุษา นุ่นทอง

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี 354

DEVELOPING SQ4R-BASED ENGLISH CRITICAL READING SKILLS OF FIRST -YEAR STUDENTS AT VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY UNDER ROYAL PATRONAGE, PATHUM THANI PROVINCE

ประวิทย์ ธงชัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊ส ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ 369

MARKETING MIX FACTORS AFFECTING CONSUMERS' DECISION TO CHOOSE LIQUEFIED PETROLEUM GAS OF SIAM GAS IN THE LOCAL MUNICIPAL OF SAMUTPRAKAN

ณพิทชานันท์ เศวตวิญญูสุทธี

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่*
GOOD GOVERNANCE-BASED ADMINISTRATION OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE VOCATIONAL EDUCATIONAL
COMMISSION, PHRAE PROVINCE

ทัศพร เกตุณอม

Thasporn Kettanom

พนธ์ พุทธานุกรณ์

Pon Putthanukorn

สิทธิชัย เครือวุฒิกุล

Sithichai Klurvudtikul

สุปัญญา จันทร์เพ็ญศรี

Supanya Chanpensre

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Southeast Asia University

E-mail: Kettanom23@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา และข้อเสนอแนะ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในครั้งนี้เป็น ครูและบุคลากรทางการศึกษาในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีแพร่ จำนวน 120 คน ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน ใช้สถานศึกษาเป็นชั้น แล้วสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 92 คน และตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ตั้งแต่ 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

* Received March 15, 2022; Revised May 2, 2022; Accepted May 29, 2022

สถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะมีดังนี้ หลักนิติธรรม มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติ และขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของบุคลากร หลักคุณธรรม มีการแต่งตั้งบุคลากร คำนึงถึงความรู้ความสามารถ หลักความโปร่งใส มีการพิจารณาความดีความชอบใช้หลัก โปร่งใส สุจริต เป็นธรรม หลักการมีส่วนร่วม มีการบริหารจัดการงบประมาณโดยผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และครู หลักความรับผิดชอบ มีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และหลักความคุ้มค่า มีการกระตุ้นให้ครูและนักเรียนใช้ห้องสมุดอย่างเกิดประโยชน์

คำสำคัญ: การบริหารงาน, หลักธรรมาภิบาล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study and to compare the level of administration according to the principles of good governance of educational institution administrators, and suggestions. This research was quantitative method. The population used in this time was Teachers and educational personnel in Phrae College of Agriculture and Technology. By using Craigsie and Morgan's sample size tables, using grade levels. then easily random a sample of 92 people were obtained and answered the questionnaire. Analyze data with statistical software packages. The statistics used in the research were content validity and questionnaire confidence. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-way analysis of variance. IOC was between 0.80- 1.00 and the reliability values were 0.82. The research results revealed that administration according to the principles of good governance of educational institution administrators Overall, it's at a high level. Gender teachers and education personnel education level and different teaching experiences. There are opinions on the management according to the principles of good governance. Overall and each aspect is not different. Recommendations are as follows: The rule of law has rules and regulations and procedures relating to personnel impacts, moral principles, personnel are appointed taking into account their knowledge and ability transparency principle. There is consideration of merit, using principles of transparency, honesty, fairness, principles of participation. Budget is managed by parents, school committees and

teachers. There is morale building in the work and value principle teachers and students are encouraged to make good use of the library.

Keywords: Administration, Good governance, School administrators

บทนำ

แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล (Good Governance) ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในปัจจุบันทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสำคัญสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้อ้างถึงในสำนักงานธรรมาภิบาลโลกว่าได้เผยแพร่ข้อมูลเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 เกี่ยวกับดัชนีชี้วัดสถานะธรรมาภิบาล (Worldwide Governance Indicators - WGI) จาก 212 ประเทศโดยใช้ดัชนีชี้วัดสถานะธรรมาภิบาล (Governance Indicator) 6 มิติซึ่งในมิติประสิทธิภาพของภาครัฐที่ใช้วัดขีดความสามารถเจ้าหน้าที่ของรัฐและคุณภาพในการให้บริการประชาชนของราชการไทยเปรียบเทียบ 3 ปี (ปี 2541-2550) พบว่าค่าดัชนีชี้วัดสถานะธรรมาภิบาลลดลงต่ำลงทั้ง 6 มิติโดยมิติเสถียรภาพทางการเมืองถดถอยมากที่สุดลดลงจากอันดับร้อยละที่ 25-50 ไปอยู่ต่ำกว่าอันดับร้อยละที่ 25 มิติการมีสิทธิมีเสียงและความโปร่งใสในการควบคุมปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบลดลงจากช่วงอันดับร้อยละที่ 50 -75 ลดลงไปอยู่ในช่วงอันดับร้อยละที่ 25-50 เช่นกันส่วนมิติประสิทธิภาพของมาตรฐานการควบคุมและมิตินิติธรรมแม้จะลดลงแต่ก็ยังอยู่ในช่วงอันดับร้อยละเดิมที่ 50 -75 อย่างไรก็ตามมิติประสิทธิภาพของรัฐบาลแม้จะถดถอยแต่ก็อยู่ในระดับสูงกว่าระยะที่ยังไม่ได้มีการปฏิรูปราชการแสดงถึงระบบราชการไทยยังนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารภาครัฐน้อยมาก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552) ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ จึงได้ให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล เพื่อการพัฒนา ระบบราชการและข้าราชการเพื่อให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ ปีงบประมาณพ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบันเห็นได้จากกรอบการประเมินผลตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลในแต่ละปีโดยใช้กับองค์การที่เป็นระบบราชการที่มีหลักจริยธรรมและศักดิ์ศรีจะเน้นการประเมินผลด้านจริยธรรมธรรมาภิบาลโดยให้ความสำคัญเรื่องความโปร่งใสของการปฏิบัติราชการความร่วมมือของประชาชน ตลอดจน การสร้างมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในส่วนราชการจึงได้ให้ส่วนราชการทำคำรับรองการปฏิบัติราชการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและสถาบันที่ทำหน้าที่บริหารงานภาครัฐจากกรอบทิศทางนโยบายและสภาพดังกล่าวข้างต้น นำมาสู่การกำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมทั้งการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานผู้เรียน ครูคณาจารย์บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษาการผลิตและพัฒนาคุณภาพกำลังคนรองรับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศการ

ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตรวมทั้งการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอีกทั้งได้กำหนดกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559 ไว้อย่างชัดเจนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่การบริหารและจัดการการศึกษาของรัฐการบริหารและจัดการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงการบริหารและจัดการศึกษาของเอกชนและในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) มีกรอบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาให้สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา 2) พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้มีความโปร่งใสเป็นธรรมและมีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ 3) พัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ 4) พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคเอกชนและทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ให้มากขึ้นและ 5) พัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล พบว่าปัญหาสำคัญทางการบริหารการศึกษาในภาพรวม คือ มีการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ขาดเอกภาพในการบริหาร ขาดประสิทธิภาพในระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ขาดการมีส่วนร่วม ขาดการพัฒนา นโยบายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และขาดความเชื่อมโยงขององค์กร สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีภารกิจหลักในการจัดการเรียนการสอน ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษานับเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และการบริหารของผู้บริหารจะส่งผลโดยตรงต่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2546) การอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่มีความผูกพันกับลักษณะงานอาชีพและโครงสร้างของตลาดแรงงานและเทคโนโลยีที่ใช้อยู่ในงานประเภทและระดับต่าง ๆ หากการบริหารสถานศึกษา โดยไม่ยึดหลักธรรมาภิบาลทำให้เกิดปัญหาหลายด้านตามมา ซึ่งมีผลทำให้บุคลากรในสถานศึกษาขาดขวัญกำลังใจในการบริหารงาน ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำงานกับบุคคลหลายฝ่าย โดยไม่ได้จำกัดเฉพาะในสถานศึกษาเท่านั้น การทำงานจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน เช่น สถาบันการศึกษา ครู นักการภารโรง ผู้ปกครอง สถาบันศาสนา วิทยากรท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในองค์กรตลอดจนถึงบุคลากรในองค์กรมีคุณธรรมสามารถใช้หลักธรรมาภิบาลในชีวิตประจำวัน

เพื่อแทรกซึมถึงเยาวชนที่พร้อมจะน้อมนำการปฏิบัติที่ได้รับโดยตรง และโดยอ้อมไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งจะเป็นการบริหารราชการที่มี ประสิทธิภาพ โดยมุ่งความดีงามเกิดประโยชน์สูงสุดแก่รัฐและประชาชนอย่างยุติธรรม

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญตามหลักการดังกล่าว จึงต้องการศึกษาการเสริมสร้างการบริหารงานของผู้บริหาร ตามหลักการของธรรมาภิบาลในหน่วยงานทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจก่อให้เกิดความตระหนักและปรับปรุงระบบงานของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทั้งยังสอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปการศึกษากิจการที่ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน จึงได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ถือปฏิบัติโดยทั่วกันอันนำไปสู่ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลขององค์กรและเป็นหลักประกันความสำเร็จของการบริหารจัดการ แต่ปรากฏว่ายังมีผู้บริหารสถานศึกษา หลายคนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลอย่างครบถ้วน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา เรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่จังหวัดแพร่ ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรมด้านหลักคุณธรรมด้านหลักความโปร่งใสด้านหลักการมีส่วนร่วมด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักความคุ้มค่า เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ จังหวัดแพร่ ยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. ข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Mixed Methods Research) แบบสอบถาม ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการ

ศึกษาในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่จำนวน 92 คน จาก 2 สถานศึกษา โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น(Stratified Random Sampling) ใช้สถานศึกษาเป็นชั้น (Starta) แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)โดยวิธีการจับฉลาก วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บและรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โดยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย(Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเชิงพรรณนา

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

เป็นการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ ซึ่งมีทั้งหมด 6 หลัก ประกอบด้วย ด้านหลักนิติธรรมด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใสด้านหลักการมีส่วนร่วมด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักความคุ้มค่า

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ปีการศึกษา 2563 จำนวน 120 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่จำนวน 92 คน จาก 2 สถานศึกษา

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ ปีการศึกษา 2563 ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตัวแปรตาม ได้แก่การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ จังหวัดแพร่ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สอบถามการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ ในการปฏิบัติภารกิจตามหลักธรรมาภิบาล มี 6 หลัก ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert, 1970) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์เพื่อส่งไปยังผู้ดำเนินงานในสถานสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์เสนอผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษาในการตอบแบบสอบถามเสนอ
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปพบกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 92 คน โดยชี้แจงจุดประสงค์และอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง
4. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามแล้วตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จำนวน 92 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553); (ไพศาล หวังพานิช, 2553) ; (สุมาลี จันทรชโล, 2542)
2. สถิติพื้นฐานได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) (ภัทรา นิคมานนท, 2539)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way Analysis of Variance : ANOVA) และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการเชฟเฟ (Scheffe) (ยุทธ ไกยวรรณ, 2543)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ปรากฏผล ดังนี้

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดแพร่โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส และหลักนิติธรรม เมื่อพิจารณารายด้าน ปรากฏผล ดังนี้

1.1 หลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ มีการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ มีการบริหารจัดการด้วยความเป็นธรรมโดยใช้หลักนิติธรรมมีการปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติ และขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของบุคลากรและถือปฏิบัติโดยเสมอภาค

1.2 หลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ มีโครงสร้างของหน่วยงานที่เชื่อมต่อกันในการปฏิบัติตามสายการบังคับบัญชา มีการบริหารงานการเงินและทรัพยากรเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริตมีการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาคำนึงถึงประโยชน์ของสถานศึกษาส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ มีการแต่งตั้งบุคลากรโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ

1.3 หลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ มีการทำกรรับ/จ่ายเงินของสถานศึกษาอย่างโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้มีการทำงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามสภาพจริง มีการบริหารงานเป็นไปด้วยความชัดเจน และโปร่งใสียึดถือตามระเบียบเป็นเกณฑ์สามารถตรวจสอบได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือมีการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรโดยใช้หลักโปร่งใส สุจริต เป็นธรรม

1.4 ด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ มีการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน มีการบริหารจัดการแผนปฏิบัติงานประจำปีร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการบริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ความรู้แก่ผู้เรียนส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือมีการบริหารจัดการด้านงบประมาณโดยผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษา ครูในการร่วมหาทุนสนับสนุนการศึกษา

1.5 หลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ มีการบริหารทรัพยากร บุคคล ภาระงานและงบประมาณตามความรับผิดชอบโดยยึดการมีส่วนร่วมเป็นหลักมีความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย มีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

1.6 หลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้การกำกับให้ครูและนักเรียนใช้น้ำใช้ไฟอย่างประหยัดมีการควบคุมการใช้วัสดุการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีการบริหารโดยการกำหนดบุคลากรที่เหมาะสมกับภาระงานของหน่วยงานซึ่งมีการบริหารทรัพยากรต้นทุน และงบประมาณเหมาะสมกับองค์กรส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีการกระตุ้นให้ครูและนักเรียนใช้ห้องสมุดอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยจำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การสอน ปรากฏผล ดังนี้

2.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ โดยรวมและรายด้านที่ไม่แตกต่าง

2.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่โดยรวมและรายด้านที่ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ ให้ความสำคัญในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ ให้ความสำคัญในการใช้หลักธรรมาภิ

บาลในการบริหารสถานศึกษาได้ดีมีประสิทธิภาพ ทำให้การบริหารงานสำเร็จตามเป้าหมาย ดังที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้ให้แนวคิดหลักธรรมาภิบาล เป็นการปกครองที่เป็นธรรม เป็นการสะสมความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมวลมนุษย์เป็นพัน ๆ ปีเป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสุข สามารถประสานประโยชน์และคลี่คลายปัญหาขัดแย้งโดยสันติวิธีและพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2546) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาส นาคปทุม ได้ศึกษาการบริหาร การศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน (จุฑามาส นาคปทุม, 2559) ผู้วิจัยอภิปรายตามลำดับ ดังนี้

1.1 หลักนิติธรรม พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการบริหารจัดการด้วยความเป็นธรรมโดยใช้หลักนิติธรรม ปฏิบัติตนตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียน รวมทั้งมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติ และขั้นตอนที่เกี่ยวกับผลกระทบของบุคลากรและถือปฏิบัติโดยเสมอภาค สอดคล้องกับงานวิจัยของ สันทนา ศรีไพรบัว และพิชญภา ยืนยาว การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก (สันทนา ศรีไพรบัว และพิชญภา ยืนยาว, 2555)

1.2 หลักคุณธรรม พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานมีโครงสร้างที่เชื่อมต่อกันในการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชา มีการลงโทษทางวินัยเหมาะสมกับความผิดของบุคลากรแต่ละกรณีมีการแต่งตั้งบุคลากรคำนึงถึงความรู้ความสามารถ มีการบริหารงาน การเงินและทรัพยากรเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไสภณ จันทวงศ์ ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมาก (ไสภณ จันทวงศ์, 2556)

1.3 หลักความโปร่งใส พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานมีการทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามสภาพจริง มีระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการประเมินผลงานของบุคลากรที่ชัดเจน มีการบริหารงานเป็นไปด้วยความชัดเจนและโปร่งใส ยึดถือตามระเบียบหลักเกณฑ์ สามารถตรวจสอบได้ และมีการเผยแพร่รายงานผลการดำเนินงานอย่างตรงไป ตรงมาแก่สาธารณะสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาส นาคปฐุม ได้ศึกษาการบริหาร การศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก (จุฑามาส นาคปฐุม, 2559)

1.4 หลักการมีส่วนร่วม พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานมีการใช้บุคลากรทุกฝ่ายและนักเรียนมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ มีการจัดคณะกรรมการสถานศึกษา ครูและตัวแทนผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษา ครูในสถานศึกษาร่วมหาทุนสนับสนุนการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ แก้วบาง ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูกลุ่มอำเภอธัญบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูกลุ่มอำเภอธัญบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน (อุไรวรรณ แก้วบาง, 2558)

1.5 หลักความรับผิดชอบ พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของผู้เรียน มีความรับผิดชอบต่อมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และสร้างขวัญกำลังใจใตการปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริริญา ศิริประโคน ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก (สิริริญา ศิริประโคน, 2561)

1.6 หลักความคุ้มค่า พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็น

เพราะว่า หน่วยงานมีการบริหารโดยการกำหนดบุคลากรที่เหมาะสมกับภาระงานของหน่วยงานซึ่งมีการบริหารทรัพยากร ต้นทุนและงบประมาณ เหมาะสมกับองค์กร มีการควบคุมการใช้วัสดุการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการกำกับให้ครูและนักเรียนใช้น้ำใช้ไฟอย่างประหยัด และมีการกระตุ้นให้ครูและนักเรียนใช้ห้องสมุด และห้องปฏิบัติการต่าง ๆ อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิดา จิตคง ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ครูมีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก (ปณิดา จิตคง, 2556)

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ โดยรวมและรายด้านที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานให้กับครูอย่างเท่าเทียมกัน โดยเน้นความชำนาญและความเชี่ยวชาญเฉพาะบุคคล แต่งตั้งบุคลากรโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ โดยไม่คำนึงถึงเรื่องเพศเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนภาพล สีสพันธุ์ ศิริรัชสอินสุข และสุทธามาศ อนุธาดู ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน บนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนพรัตนราช ที่พบว่า การปฏิบัติงานบนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนพรัตนราช ทุกด้านไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานของการศึกษา (นภาพล สีสพันธุ์, ศิริรัชสอินสุข และสุทธามาศ อนุธาดู, 2553)

2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ โดยรวมและรายด้านที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในวิทยาลัยฯ สามารถปฏิบัติงานตามระเบียบราชการได้อย่างถูกต้องและผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงการใช้หลักธรรมาภิบาลอย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรินทร์ดี พิทักษ์ พบว่าผู้บริหาร สถานศึกษาเข้าใจปัญหาในการปฏิบัติงาน และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากรที่เกิดปัญหาในการ ปฏิบัติงาน (รินทร์ดี พิทักษ์, 2553) สอดคล้องกับงานวิจัยของชอหมาด ไบหมาดบินจอ พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด โดย ภาพรวมไม่แตกต่างกัน (ชอหมาด ไบหมาดบินจอ, 2553)

2.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ โดยรวมและรายด้านที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาอย่างชัดเจนและเหมาะสมส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานร่วมกันในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนภาพล สีหพันธ์ ศิริรัชส อินสุข และสุทธามาศ อนุธาตุ ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน บนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนพรัตน์ราช ที่พบว่า พฤติกรรมในการปฏิบัติงานบนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนพรัตน์ราช ทุกด้านไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานของการศึกษาเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ (นภาพล สีหพันธ์, ศิริรัชส อินสุข และสุทธามาศ อนุธาตุ, 2553)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ พบว่า 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศและระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอนที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และมีข้อเสนอแนะดังนี้

ในหลักนิติธรรม ผู้บริหารควรมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติ และขั้นตอนที่เกี่ยวกับผลกระทบของบุคลากรและถือปฏิบัติโดยเสมอภาค ในหลักคุณธรรม ผู้บริหารควรมีการแต่งตั้งบุคลากรโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ในหลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรมีการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรโดยใช้หลักโปร่งใส สุจริต เป็นธรรม ในหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรมีการบริหารจัดการด้านงบประมาณโดยผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษา ครูในการร่วมหาทุนสนับสนุนการศึกษา ในหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรมีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล และหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารควรมีการกระตุ้นให้ครูและนักเรียนใช้ห้องสมุดอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ ควรมีการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาในกลุ่มสถานศึกษาอื่น ๆ หรือ สังกัดอื่น เช่น สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดที่อยู่ในเขตภาคเหนือ ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาส นาคปฐม. (2559). การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ขอหมาด ใบหมาดป่นจ. (2553). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนอิสลามในจังหวัดสตูล. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นภาดล สีสพันธุ์, ศิริรัชส์ อินสุข และสุทธามาศ อนุชาต. (2553). พฤติกรรมการปฏิบัติงานบนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช. ใน รายงานการวิจัย. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช: พิษณุโลก.
- บุญธรรม กิจปรีดาภิรัช. (2553). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: B&B Publishing.
- ปนัดดา จิตคง. (2556). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 6(2), 43-51.
- ไพศาล หวังพานิช. (2553). วิธีการวิจัย. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ภัทรา นิคมานนท. (2539). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: อักษรพัฒน.
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2543). สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- รินทร์ดี พัทธกษ. (2553). พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สันทนา ศรีไพรบัว และพิชญาภา ยืนยาว. (2555). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลของสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. วารสารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 3(1), 80-98.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2546). หลักการ ทฤษฎีและนโยบายการปฏิรูปการอาชีวศึกษาและผลการดำเนินงานการปฏิรูปการอาชีวศึกษา 2546. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2546). คู่มืออธิบายและแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพมหานคร: สิริบุตร การพิมพ์.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). การจัดระดับการกำกับดูแลองค์กรภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สิรินญา ศิริประโคน. (2561). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกริก.
- สุมาลี จันท์ชลอ. (2542). การวัดและประเมินผล. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- โสภณ จันทวงศ์. (2556). การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อุไรวรรณ แก้วบาง. (2558). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูกลุ่มอำเภอธัญบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.
- Likert. (1970). New Partterns of Management. New York: McGraw-Hill.

การบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19*

EDUCATIONAL ADMINISTRATION IN NEW NORMAL

AFTER COVID-19 CRISIS

วัลลิกา รุมาคม

Vassiga Rumakhom

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University

รัชชากัญจน์ พัทชรจิราพันธ์

Theechaghan Phatcharrachiraphan

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

E-mail: vassigar@hotmail.com

บทคัดย่อ

ความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19 ส่งผลให้เกิดชีวิตวิถีใหม่ของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลายอย่างเพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ โดยมุ่งเน้นในเรื่องของการมีสุขภาพที่ดี และการมีสมดุลชีวิต สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนคือ การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการปฏิสัมพันธ์ ในด้านการศึกษา การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก และเกิดความเสี่ยงที่โรงเรียนจะกลายเป็นแหล่งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าว บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ หลังวิกฤตโควิด-19 ประกอบด้วย 1. การออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่ ควรกำหนดให้มีเนื้อหาการเรียนรู้ในเรื่องของ สุขภาพ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างสรรค์นวัตกรรม และขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การค้นหาเป้าหมายของผู้เรียน ค้นหาวิธีการและช่องทางการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้ ประเมินผลกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองเพื่อการเรียนรู้ครั้งใหม่ 2. การพัฒนาครู ควรส่งเสริมให้ครูเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ มีความรู้และทักษะการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ และควรพัฒนาครูให้มีทักษะภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยี 3. การรักษาและส่งเสริมความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรใส่ใจกับสุขภาพกายและจิตใจของครูและบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อธำรงรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพ และสร้างความสัมพันธ์

* Received January 15, 2022; Revised April 30, 2022; Accepted May 13, 2022

ที่ดีกับผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และ 4. การจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 โดยผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีนโยบาย แนวปฏิบัติ คณะทำงาน การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ มาตรการคัดกรองสุขภาพ และมีการควบคุม กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงาน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, ความปกติใหม่, โควิด-19

Abstract

In the Post-Covid period, a dramatic shift in pattern of human daily life has been apparently seen in form of the New normal. Human well-being, life balance and self protection against the pandemic have acquired its priority. Technology has been adopted as a medium in stead of face-to-face communication. As for Education, it has appeared that students' learning opportunity has been deprived as school has become one of the venues of the pandemic. This article proposes guidelines for educational administration in the Post-Covid period based on educational administration conceptual frameworks. This encompasses curriculum design and learning management including knowledge about health, utilisation of technology and information, creation of new innovation and also engages stages of learning triggering learner's quest for learning goal, learning methods and channels, learning enthusiasm, learning management assessment and learner's potential development for prospective learning. Moreover, educational administration in the Post-Covid period should prioritise teacher's potential development. This includes the enhancement of teacher's role as learning moderator, teacher's knowledge, teacher's teaching skill triggering learner's analytical skill and creation of new innovation and teacher's English language proficiency and digital literacy. Stakeholders engagement, in other words, relationship nurturing and retaining should be also taken into account. This engages the prioritisation of physical and mental health of teachers, school staffs and relationship building with parents and local communities. School environment management should also be addressed. This encompasses policy initiative, policy guidelines in practice, implementation team establishment, internal and external communication, public relations, healthcare

screening measures, control and monitoring procedures of policy implementation and policy implementation feedback.

Keywords: School management, New normal, Covid-19

บทนำ

การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 หรือ ไวรัสโควิด-19 เป็นการระบาดทั่วโลกโดยมีสาเหตุมาจากไวรัส โคโรนาสายพันธุ์ใหม่เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่นเมืองหลวงของมณฑล หูเป่ย์ประเทศจีน องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศในวันที่ 30 มกราคม 2563 และประกาศให้เป็นโรคระบาดทั่วในวันที่ 11 มีนาคม 2563 (พัชราภรณ์ ดวงชื่น, 2563) ซึ่งไวรัสโควิด-19 ก่อให้เกิดอาการป่วยตั้งแต่โรคไข้หวัดธรรมดาไปจนถึงโรคที่มีความรุนแรงมากเช่นโรคระบบทางเดินหายใจและโรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง โดยการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติใน 3 มิติ ได้แก่ มิติของความครอบคลุม (Coverage) เนื่องจากมีผู้ติดเชื้อจำนวนมาก ทุกประเทศทั่วโลกล้วนได้รับผลกระทบอย่างหนัก มิติของความหลากหลาย (Dimensions) เนื่องจาก การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวิถีการดำเนินชีวิตที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก และมิติของความยืดเยื้อ (Prolongment) เนื่องจาก การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ยาวนานกว่าเหตุการณ์โรคระบาดใหญ่ที่เคยเกิดขึ้น ซึ่ง องค์การอนามัยโลก ประกาศว่า การแพร่ระบาดของโรคส่วนใหญ่จะมีระยะแพร่ระบาดหนักเพียงประมาณ 3-9 เดือน (กฤตณัฐ ภูไพรัชพงษ์ และ ชัญญรัตน์ นิธิธีรพัชร, 2564) ซึ่งในด้านการศึกษานั้น การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก ทั้งในข้อจำกัดของการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ โอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ ทักษะในการสอนออนไลน์ของครู รวมถึงความเสี่ยงที่โรงเรียนจะกลายเป็นแหล่งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 แม้เชื้อไวรัสโควิด-19 จะสร้างปัญหาและความยุ่งยากให้การศึกษาไทย แต่ในอีกมุมหนึ่งกลับเป็นตัวแปรในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับการศึกษา และเป็นตัวขับเคลื่อนในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบการศึกษาไทย (สุวิมล มธรรส, 2564) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องทำความเข้าใจและปรับตัวในยุคความปกติใหม่หลังวิกฤตการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับลักษณะของวิถีชีวิตใหม่ ควบคู่ไปกับการสร้างขวัญ กำลังใจให้บุคลากร ส่งเสริมความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อันจะเป็นการการพัฒนาการจัดการศึกษา และสร้างความเข้มแข็งในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ให้แก่สถานศึกษาต่อไป

ความปกติใหม่ (New normal)

ความปกติใหม่ (New normal) เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องมาจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย (สุวิมล มธุรส, 2564) คำว่า New Normal ถูกนำมาใช้ครั้งแรกโดยบิลล์ กรอส (Bill Gross) ผู้ก่อตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ชาวอเมริกัน เพื่อใช้อธิบายถึงสภาวะเศรษฐกิจโลกหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจแฮมเบอร์เกอร์ ในสหรัฐฯ ช่วงระหว่างปี 2007-2009 สาเหตุที่ใช้คำว่า “New normal” เนื่องจาก เดิมทีวิกฤติเศรษฐกิจจะมีรูปแบบค่อนข้างตายตัวและเป็นวงจรเดิม เมื่อเศรษฐกิจเติบโตไปได้ช่วงระยะหนึ่ง จะมีปัจจัยที่ทำให้เกิดเป็นวิกฤติทางเศรษฐกิจ และหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจไม่นานเศรษฐกิจก็จะเริ่มฟื้นตัว แล้วก็กลับมาเติบโตได้ดีอีกครั้ง สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นปกติ จนเรียกได้ว่าเป็น “เรื่องปกติ” (Normal) ได้ (กรมสุขภาพจิต, 2563) และต่อมา ได้มีการนำคำว่า ความปกติใหม่ (New normal) มาใช้ในบริบทอื่นๆ เช่น ด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อสื่อสารและทำความเข้าใจถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ เช่น อุณหภูมิที่สูงขึ้นและความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล (พัชราภรณ์ ดวงชื่น, 2563) โดยในบริบทสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 นั้น อธิบายได้ว่า เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง ผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายเป็นจำนวนมาก มนุษย์จึงจำเป็นต้องป้องกันตนเองให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตที่ผิดไปจากวิถีเดิมๆ เป็นการดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ ควบคู่ไปกับความพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจ (พัชราภรณ์ ดวงชื่น, 2563) สรุปได้ว่า ความปกติใหม่ (New normal) หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงและเมื่อเวลาผ่านไป สถานการณ์นั้นก็จะคลี่คลายลง ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติ ซึ่งความปกติใหม่นี้ก่อให้เกิดชีวิตวิถีใหม่เพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และเมื่อเวลาผ่านไปก็จะเกิดเป็นความเคยชินกับชีวิตวิถีใหม่จนกลายเป็นการใช้ชีวิตชีวิตตามปกติ

ชีวิตวิถีใหม่

การระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้มนุษย์ต้องดำเนินชีวิตในวิถีใหม่ ควบคู่ไปกับความพยายามในการรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาด นำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เทคโนโลยีใหม่ๆ มีการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ วิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรม ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขภาพ การศึกษา การประกอบธุรกิจ ฯลฯ (สุภาภรณ์ พรหมบุตร, 2563)

กรมสุขภาพจิต ได้กล่าวถึงวิถีชีวิตใหม่ของคนไทย (กรมสุขภาพจิต, 2563) ได้แก่

1. การใช้เทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีควบคู่กับอินเทอร์เน็ตจะเข้ามามีบทบาทในการใช้ชีวิตมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การเรียน Online การทำงานที่บ้าน การประชุม Online การซื้อสินค้า Online การทำธุรกรรม และการหาความสุขให้ชีวิตรูปแบบต่างๆ เช่น การชมภาพยนตร์การฟังเพลง Online

2. การเว้นระยะห่างทางสังคม ผู้คนในสังคมจะรักษาระยะห่างทางกายภาพเพิ่มขึ้น และใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการสื่อสารและการใช้ชีวิต ลดการปฏิสัมพันธ์ การไปในสถานที่สาธารณะ เน้นการทำกิจกรรมที่บ้านมากขึ้นและจะดำเนินชีวิตในลักษณะดังกล่าวต่อไป

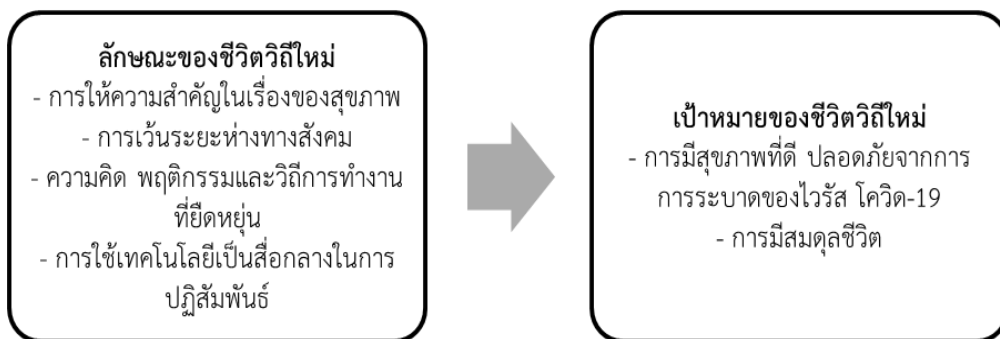
3. การดูแลสุขภาพทั้งตนเองและคนรอบข้าง ป้องกันการแพร่เชื้อ ดังนั้น พฤติกรรมการใช้ หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ และการล้างมืออย่างถูกวิธี และหมั่นสังเกตตัวเองเมื่อไม่สบายจะยังคงมีต่อไป รวมถึงการหันมาใส่ใจสุขภาพ การออกกำลังกาย และการทำประกันสุขภาพจะมีแนวโน้มมากขึ้น

4. การสร้างสมดุลชีวิต การมีโอกาสดำเนินงานที่บ้านแทนสถานที่ทำงาน การลดการปะชุมผู้คนในสังคม ทำให้ผู้คนมองเห็นแนวทางที่จะสร้างสมดุลชีวิตระหว่างอยู่บ้านมากขึ้น และจะเป็นแนวทางในการปรับสมดุลชีวิตระหว่างเวลาส่วนตัว การงาน และสังคมให้สมดุลมากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ พัชรารักษ์ ดวงชื่น ที่กล่าวว่า เมื่อต้องเผชิญกับวิกฤต โควิด-19 หลายหน่วยงาน องค์กร ต่างปรับความคิด พฤติกรรม และวิธีการทำงานให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น จากเดิมคนทำงานมักให้ความสำคัญกับ Work-life balance สร้างสมดุลระหว่างชีวิตงานและชีวิตส่วนตัวเป็นสำคัญ แต่เมื่อการทำงานเปลี่ยนเป็น Work from home ซึ่งมีสัดส่วนของการทำงานและชีวิตส่วนตัวเกิดขึ้นพร้อมๆ กัน ทำให้เกิด Work-life integration ที่ชีวิตการทำงานหลอมรวมกับชีวิตส่วนตัวเป็นหนึ่งเดียว (พัชรารักษ์ ดวงชื่น, 2563)

จากความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการดำเนินชีวิตในยุคความปกติใหม่ตามที่กล่าวมา สะท้อนให้เห็นว่าสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการปฏิสัมพันธ์ จากเดิมที่มนุษย์เคยสัมผัสร่างกายของผู้อื่นหรือสิ่งต่างๆ โดยการสัมผัสทางกายภาพโดยตรง เปลี่ยนแปลงมาใช้เทคโนโลยีแทนการการสัมผัสหรือที่เรียกว่า “เทคโนโลยีไร้สัมผัส” (Contactless technology) อาทิ “เทคโนโลยีรู้จำเสียงพูด” (Speech recognition) ที่สามารถสั่งการด้วยเสียง เช่น ลิฟต์อัจฉริยะ ที่สามารถสั่งการด้วยเสียงแทนการกดปุ่ม หรือเครื่องขายของอัตโนมัติที่ซื้อสินค้าด้วยเสียง “เงินดิจิทัล” (Digital money) ที่ลดการเดินทางไปทำธุรกรรมทางการเงินที่ธนาคาร โดยเปลี่ยนไปใช้ Mobile banking เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อลดการสัมผัสเชื้อโรคจากธนบัตร (ไทยรัฐออนไลน์, 2564) และลักษณะการสื่อสารของมนุษย์ที่เคยเป็นการเผชิญหน้าระหว่างมนุษย์ที่เป็นคู่สื่อสารโดยตรง เปลี่ยนแปลงเป็นการสื่อสารที่ใช้เทคโนโลยี

เป็นสื่อกลางแทน อันได้แก่ เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และอุปกรณ์การสื่อสารต่างๆ อาทิ Smart phone, Application ต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน Online การประชุม Online การขายสินค้า Online เป็นต้น

โดยสรุป ลักษณะของชีวิตวิถีใหม่และเป้าหมายของชีวิตวิถีใหม่และแสดงรายละเอียดตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 ลักษณะของชีวิตวิถีใหม่และเป้าหมายของชีวิตวิถีใหม่

การบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่

การออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่

จากลักษณะของชีวิตวิถีใหม่และเป้าหมายของชีวิตวิถีใหม่ที่กำลังกล่าวนั้น หลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ควรกำหนดให้มีเนื้อหาการเรียนรู้ในเรื่องของสุขภาพ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างสรรค์นวัตกรรม ในการออกแบบการเรียนรู้ต้องเน้นให้ผู้เรียนรู้จริง รู้ซัดนำไปประยุกต์ใช้และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2563) และต้องใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ลดการสัมผัสทางกายภาพและสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลาง คือการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ Online จากเดิมที่ผู้เรียนเคยต้องเดินทางไปเรียนรู้ที่สถานศึกษาเปลี่ยนแปลงเป็นผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา และไม่ได้ทำให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนลดลง (กาญจนา บุญภักดี, 2563) ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ Online ดังกล่าว ผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ได้ด้วยตนเอง รู้จริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงโดยมีนักวิชาการให้แนวคิดไว้ อาทิ

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้ใน New normal หมายถึงการออกแบบการเรียนรู้ที่มีลักษณะเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ออกแบบและใช้วิธีการเรียนรู้ของตนเอง ประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเอง นำ

ความรู้ไปใช้ประโยชน์ และสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาตนเอง (Self-reflection) อีกครั้งว่าสิ่งที่ตนเองจะเรียนรู้ต่อไปคืออะไร แล้วกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ใหม่ด้วยตนเองอีกครั้ง แล้วลงมือเรียนรู้ต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2563) ซึ่งการออกแบบการเรียนรู้ดังกล่าวแตกต่างจากการออกแบบการเรียนรู้แบบทั่วไปที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและวิธีการเรียนรู้ที่คิดว่าดีที่สุดสำหรับผู้เรียน การออกแบบการเรียนรู้แบบทั่วไปนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็น Passive learning เพราะผู้เรียนไม่มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของการเรียนรู้ (Ownership) ขาดความยั่งยืนที่จะเสริมสร้างการเรียนรู้ในระยะยาว โดยการออกแบบการเรียนรู้ที่จะตอบสนองจุดเน้นดังกล่าวควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ Passion ของผู้เรียนว่าอะไรที่สามารถกระตุ้นผู้เรียนให้มี Passion ในการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะมีสิ่งกระตุ้นแตกต่างกัน หากผู้สอนค้นพบสิ่งกระตุ้น Passion ดังกล่าวจะเป็นจุดเริ่มต้นของพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้อันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่น ความกระตือรือร้น การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

2. วิเคราะห์สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ Passion ของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ Passion จะช่วยทำให้ผู้เรียนใช้พื้นที่การเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องตรงกันข้าม หากกิจกรรมการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับ Passion ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมไม่อยากเรียนรู้

3. วิเคราะห์ Platform และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ช่วยทำให้ผู้เรียนมีทางเลือกที่จะเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆสอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง (หลายเส้นทางเป้าหมายเดียวกัน)

สำหรับ Platform การเรียนรู้นั้นอาจจะเป็นการเรียนรู้บนโลกออนไลน์การเรียนรู้ที่โรงเรียน การเรียนรู้ที่บ้าน การเรียนรู้ที่ชุมชน ส่วนวิธีการเรียนรู้ควรเน้นวิธีการเรียนรู้ตามแนวทาง Active learning ในทุก Platform เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติสะท้อนคิดและถอดบทเรียนเป็นแก่นของความรู้ซึ่งการถอดบทเรียนจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึก

4. เตรียมทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้ในแต่ละ Platform และวิธีการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้จะช่วยทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกพื้นที่การเรียนรู้ของตนเองในลักษณะการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized learning) หรือการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลของผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนมีจิตใจจดจ่อและมุ่งมั่นอยู่กับการเรียนรู้ของตนเอง

5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะเปิดพื้นที่การเรียนรู้ทั้ง 5 ประการได้แก่ 1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเอง 2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนออกแบบและใช้วิธีการเรียนรู้ของตนเอง 3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินเพื่อพัฒนาตนเอง 4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อส่วนรวมและ 5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนคิดตนเอง

เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ครั้งใหม่หากผู้สอนเปิดพื้นที่การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้มากเท่าใดการเรียนรู้เชิงลึกจะเกิดขึ้นได้มากเท่านั้น

6. ประเมินประสิทธิภาพของ Platform และวิธีการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้ใช้ในการจัดการเรียนรู้ว่าสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการประเมินในส่วนนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีพื้นที่การเรียนรู้มากขึ้น

การออกแบบการเรียนรู้ใน New normal ดังที่ได้กล่าวมาต้องอาศัยปัจจัยหลายประการเกื้อหนุนกัน เช่น ความรู้และความสามารถด้านวิชาชีพครู ความรู้ทางด้านเนื้อหาสาระทักษะทางด้านเทคโนโลยีของผู้สอน เป็นต้นซึ่งอาจจะเป็น New normal ของครูในอนาคต

กาญจนา บุญภักดิ์ กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในยุค New normal นั้น ผู้สอนจะต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เสริมกิจกรรมสนทนาการต่างๆ ผู้สอนอาจเพิ่มสื่อต่างๆ อาทิ คลิปวิดีโอ หรือผ่านการบรรยาย ผสมผสานการถามตอบแบบเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน หรือผู้สอนกับผู้สอน ทั้งนี้ ผู้สอนต้องพิจารณาคุณภาพของผู้เรียนด้วยว่า วิธีใดจึงจะเหมาะสมที่สุดกับแต่ละช่วงวัย และการประเมินที่เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับ (กาญจนา บุญภักดิ์, 2563) โดย พัทธราภรณ์ ดวงชื่น ได้กล่าวถึงการประเมินผลในการศึกษาแบบวิถีใหม่ว่า การประเมินจะถูกเปลี่ยนจาก “การประเมินผลการเรียน” ไปสู่ “การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้” การประเมินไม่ใช่การตัดสิน (พัธราภรณ์ ดวงชื่น, 2563) แต่เป็นการทำความเข้าใจว่า ผู้เรียนเหมาะกับการเรียนรู้ในรูปแบบใด และจะใช้วิธีการใดในการเพิ่มเติมทักษะให้ได้ตามที่คาดหวัง ซึ่งความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ในยุค New normal นั้น อยู่ที่การออกแบบการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายที่วางไว้ โดย หลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ (กาญจนา บุญภักดิ์, 2563) 1. ผู้เรียนทราบว่าต้องทำอะไร อย่างไร และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ 2. ผู้เรียนและผู้สอนทราบเป้าหมายที่ชัดเจน 3. ผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 4. การจัดการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติ ที่ผู้เรียนรู้สึกสนุกกับการเรียน 5. เกิดการพัฒนาความสามารถอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 6. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับช่วงวัยของผู้เรียน 7. สร้างแรงเสริม แรงจูงใจ รางวัล และบทลงโทษที่ชัดเจนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ 8. จัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

โดยสรุป การจัดการเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่มีลักษณะเป็นวงจร ประกอบด้วย การค้นหาเป้าหมายของผู้เรียน ค้นหาวิธีการและช่องทางการเรียนรู้ที่ตอบสนองเป้าหมายของผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้ ประเมินผลกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองเพื่อการเรียนรู้ครั้งใหม่ และ วนมาสู่การค้นหาเป้าหมายของผู้เรียนในครั้งใหม่ เป็นวงจรที่ต่อเนื่อง แสดงโดยภาพประกอบดังนี้

ภาพที่ 2 การจัดการเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่

โดยการจัดการเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่นั้น ความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างชัดเจนที่สุด ได้แก่ เรื่องสถานที่ จากเดิมที่ผู้เรียนต้องเดินทางเรียนที่ไปโรงเรียนต้องเปลี่ยนแปลงเป็นการเรียนออนไลน์แทน โดยผู้เรียนสามารถเรียนได้ทั้งที่บ้าน และสถานที่อื่นๆ ไม่มีความจำเป็นต้องเดินทาง (กาญจนา บุญภักดี, 2563) ซึ่ง พัทธภรณ์ ดวงชื่น ได้กล่าวถึงรูปแบบเรียนในยุคความปกติใหม่ มีรายละเอียด (พัธภรณ์ ดวงชื่น, 2563) ดังนี้

1.1 การเรียนผ่านระบบ Online 100% รูปแบบดังกล่าวเหมาะสมกับโรงเรียนที่มีความพร้อม ทั้งด้านระบบการเรียนการสอนและหลักสูตรผ่านระบบ Online ผู้เรียนมีความพร้อม ผู้ปกครองมีความพร้อมในการช่วยเหลือสนับสนุนรวมทั้งมีเครื่องมือสนับสนุนการเรียน

1.2 การเรียนในห้องเรียนเหมาะสำหรับโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่มาก และมีพื้นที่มากพอให้สามารถปฏิบัติตามนโยบาย Social distancing เพื่อรักษาระยะห่างและการดูแลสุขภาพอนามัยของผู้เรียนได้อย่างเคร่งครัด

1.3 การเรียนผสมผสานแบบ Online และ Offline เหมาะสำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีนักเรียนจำนวนมากและไม่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน Online มาก่อนควรแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อสลับวันกันมาเรียน เพื่อให้ทางโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบรักษาระยะห่างได้รวมทั้งสามารถดูแลสุขภาพอนามัย

ของนักเรียนได้อย่างเข้มข้น หรือโรงเรียนเลือกวิชาที่มีการปฏิบัติหรือต้องเรียนรู้ร่วมกันมา จัดการเรียนที่ห้องเรียนในขณะที่วิชาอื่นให้จัดการเรียนการสอนผ่านระบบ Online

1.4 การเรียน Home school คาดว่าการเรียนในรูปแบบนี้จะมีเพิ่มขึ้นในประเทศไทย เนื่องจากผู้ปกครองอาจจะมีกังวลเรื่องความปลอดภัยของบุตรหลานจากโรคภัยไข้เจ็บ มลพิษ มลภาวะ และภัยคุกคามอื่นโดยผู้ปกครองจะมีบทบาทเป็นผู้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งอาจจะเป็นการเรียน Online ควบคู่กับการจัดครูเฉพาะวิชามาสอนที่บ้าน

ผู้บริหารสถานศึกษาควรเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน พื้นที่ และความพร้อมของทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ควรมีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ตามความเหมาะสมเพื่อให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

การพัฒนาครู

การเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่ เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่มี Platform และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้วยเหตุนี้ ผู้สอนจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะออกแบบการเรียนรู้ให้มีลักษณะดังกล่าว ซึ่งเป็นโจทย์ที่ท้าทายความเป็นมืออาชีพอย่างมาก (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2563)

แนวทางการปรับการศึกษาในยุคความปกติใหม่ จำเป็นต้องปรับบทบาทครูในรูปแบบดั้งเดิมเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ หรือ Learning facilitator โดยเชื่อว่า คานงัดของการศึกษาไทย คือ การมีครูคุณภาพจำนวนมากที่มีความสามารถในการเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ มีความสามารถในการเชื่อมโยงหลักสูตร วิธีการสอนและ การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา โดยปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ ผ่านการฝึกอบรมครูให้ครูเปลี่ยนจากผู้สอน (Teacher) ไปเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ชักชวนให้เด็กได้เรียนรู้ (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.), 2563)

โดยมีแนวคิดที่สำคัญในการมุ่งเน้นการพัฒนาครูในระดับสถานศึกษาคือ

2.1 เปลี่ยนจากครูแบบเดิมเป็นครูที่สอนครอบคลุมเกี่ยวกับการใช้ชีวิตจริงได้

2.2 พัฒนาครูให้สามารถสอนให้นักเรียนมีความเข้าใจ คิด วิเคราะห์เป็น

2.3 พัฒนาทักษะของครูในการใช้เทคโนโลยี ฝึกฝนสอนหนังสือผ่าน

จอโทรทัศน์หรือจอกลองคอมพิวเตอร์ ครูจะต้องสามารถเข้าไปพูดคุยผ่าน Platform ต่างๆ ที่มีอยู่ในโลกปัจจุบันเพื่อรับรู้ปัญหาต่างๆ ความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักเรียน สนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ยุคดิจิทัล อาทิ ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

(สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.), 2563) ; (พัชรารณณ์ ดวงชื่น, 2563)

National Institute of Education กล่าวถึงทักษะและความรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ในเอกสารการสัมมนา Preparing Teachers for the New Normal (National Institute of Education, 2020) ดังนี้

ในส่วนของ ทักษะ ประกอบด้วย 1. ทักษะการสะท้อนคิด และการจัดการความคิด (Reflective skills & thinking dispositions) 2. ทักษะการสอน (Pedagogical skills) 3. ทักษะการบริหารบุคคล (People management skills) 4. ทักษะการบริหารตนเอง (Self-management skills) 5. ทักษะการสื่อสาร (Communication skills) 6. ทักษะในการเป็นผู้เอื้อต่อการเรียนรู้ (Facilitative skills) 7. ทักษะด้านเทคโนโลยี (Technological skills) 8. ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการเป็นผู้ประกอบการ (Innovation & entrepreneurship skills) 9. ทักษะด้านสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ (Social & emotional intelligence)

ในส่วนของ ความรู้ ประกอบด้วย 1. ความรู้เกี่ยวกับตนเอง (Self) 2. ความรู้เกี่ยวกับนักเรียน (Pupil) 3. ความรู้เกี่ยวกับชุมชน (Community) 4. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอน (Subject content) 5. ความรู้เกี่ยวกับการสอน (Pedagogy) 6. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร (Curriculum)

โดยสรุป สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการพัฒนาครูให้เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ มีความรู้และทักษะการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ รวมถึงมีทักษะภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ครูที่เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียนรู้เป็นผู้ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคความปกติใหม่ได้อย่างมีคุณภาพ

การรักษาและส่งเสริมความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือ สสวท. ได้สรุปนิวนอร์มัลทางการศึกษาไทยว่า ระบบการศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม มีการให้ความสำคัญกับกระบวนการ รวมถึง Well-being ของนักเรียนแบบองค์รวม เกิดการพัฒนาการศึกษาโดยการรับฟังเสียงสะท้อนจากทุกระดับ ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน ร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.), 2563)

องค์การยูเนสโก ได้แนะนำวิธีการที่จะช่วยให้โรงเรียนและครูประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้รับความปกติใหม่หลังวิกฤต โควิด-19 (พัชรารณณ์ ดวงชื่น, 2563) ดังนี้

1. รับฟังเสียงของครูในการกำหนดนโยบายและแผนการ เนื่องจากการพูดคุยเป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนเปิดโรงเรียน ผู้บริหาร ครู บิดามารดา และชุมชน ควรมีการพูดคุยกัน เพื่อให้ความต้องการของนักเรียนทุกคนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง

2. สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับทุกคนในโรงเรียน โรงเรียนต้องสร้างความรู้สึกอุ่นใจให้ทุกคนในช่วงที่ยังมีการระบาดของไวรัส รวมถึงเมื่อโรคหยุดการระบาดลงแล้ว

3. ให้ความสำคัญกับสภาพจิตใจ สังคมและอารมณ์ของครูและนักเรียน โควิด-19 อาจทำให้ครู นักเรียน รวมถึงครอบครัวของทุกคนรู้สึกเครียด หากความเครียดนั้นไม่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ในระยะยาวและการเรียนรู้ในภาพรวมของนักเรียนได้ สำหรับครู อาจเกิดภาวะหมดไฟในการสอน (Burnout) ทำให้ครูขาดงานบ่อยขึ้น หรือถึงขั้นลาออกจากงาน ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องให้ความมั่นใจกับครูว่าจะได้รับการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เมื่อครูเกิดปัญหาด้านสภาพจิตใจ ได้แก่

3.1 ช่วยให้ครูปรับตัวเข้ากับ New normal เมื่อกลับมาสอนในชั้นเรียน ตามปกติ ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องได้รับการสนับสนุนและได้รับทรัพยากรที่เพียงพอในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอีกครั้ง ครูหลายคนอาจต้องสอนซ่อมเสริมในช่วงนี้ หรือสอนในห้องเรียนควบคู่ไปกับการสอนออนไลน์ หรือต้องสอนหลายคาบมากขึ้น เนื่องจากต้องลดขนาดห้องเรียนลงเพื่อปฏิบัติตามมาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing)

3.2 จัดให้มีครูเพียงพอ และให้ครูได้ทำงานในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การที่ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสุขกับมาตรฐานการทำงานที่เหมาะสม ได้เงินเดือนตรงตามเวลา หรือลาป่วยได้เมื่อรู้สึกไม่สบาย ถือเป็นเรื่องสำคัญในช่วงสถานการณ์นี้ ผู้บริหารไม่ควรลดสิทธิต่างๆ ของครู และเงื่อนไขการทำงานที่เหมาะสมสำหรับครู

สรุปว่า การป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัส โควิด-19 และการสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษา สามารถกระทำได้โดยการใส่ใจกับสุขภาพกายและจิตใจของครูและบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อธำรงรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้การจัดการศึกษาสามารถดำเนินต่อไปได้ ปลอดภัย และเป็นไปตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19

จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ที่ส่งผลต่อสุขภาพ ทำให้สถานศึกษาต้องปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสดังกล่าว

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดหลักปฏิบัติในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในส่วนของสถานศึกษา ได้แก่ 1. คัดกรอง (Screening) 2. สวมหน้ากาก (Mask) 3. ล้างมือ (Hand Wash) 4. เว้นระยะห่าง (Social distancing) 5. ทำความสะอาด

(Cleaning) 6. ลดแออัด (Decrease) (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563) นอกจากนี้ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ยังได้กำหนดแนวทางสำหรับ ผู้บริหาร เจ้าของสถานศึกษา ในการดำเนินการเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด -19 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563) ดังนี้

1. ประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติ พร้อมทั้งจัดตั้งคณะทำงานดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
2. ทบทวน ปรับปรุง ซ่อมปฏิบัติตามแผนฉุกเฉินของสถานศึกษา
3. ให้มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์การป้องกันโรคโควิด-19 เกี่ยวกับนโยบาย มาตรการ การปฏิบัติตน การจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เกี่ยวข้อง และลดการตีตราทางสังคม (Social stigma)
4. มีมาตรการคัดกรองสุขภาพทุกคน บริเวณจุดแรกเข้าไปในสถานศึกษา (Point of entry)
5. ควรพิจารณาการจัดให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเหมาะสมตามบริบท ได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการติดตามกรณีนักเรียนขาดเรียน ลาป่วย
6. กรณีพบนักเรียน ครู บุคลากร หรือผู้ปกครองอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือผู้ป่วยยืนยันเข้ามาในสถานศึกษา ให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่
7. มีมาตรการให้นักเรียนได้รับอาหารกลางวันและอาหารเสริมตามสิทธิที่ควรได้รับ กรณีพบว่าอยู่ใน กลุ่มเสี่ยงหรือกักตัว
8. ควบคุม กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานตามมาตรการอย่างเคร่งครัด และต่อเนื่อง

ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตามแนวทางการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ตามแนวทางที่กล่าวมาข้างต้นอย่างเคร่งครัดเพื่อความปลอดภัยของนักเรียน ครู บุคลากร รวมถึงบุคคลภายนอกที่ต้องติดต่อกับสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาสามารถดำเนินต่อไปได้ด้วยดี

สรุป/ ข้อเสนอแนะ

ความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19 ส่งผลให้เกิดวิถีชีวิตใหม่ที่เน้นในเรื่องการมีสุขภาพที่ดี ปลอดภัยจากการระบาดของไวรัส โควิด-19 และการมีสมดุลชีวิต ซึ่งสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนคือ การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งในส่วนของการบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่นั้น ประกอบด้วย 1. การออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่ ควรกำหนดให้มีเนื้อหาการเรียนรู้ในเรื่องของสุขภาพ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างสรรค์นวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การค้นหา

เป้าหมายของผู้เรียน ค้นหาวิธีการและช่องทางการเรียนรู้ที่ตอบสนองเป้าหมายของผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้ ประเมินผลกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียน ปรับปรุงและพัฒนาตนเองเพื่อการเรียนรู้ครั้งใหม่ และวนมาสู่การค้นหาเป้าหมายของผู้เรียนใน ครั้งใหม่ โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรเลือกใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน พื้นที่ และความพร้อมของทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ 2. การพัฒนาครู ควรมีการส่งเสริมให้ ครูเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ มีความรู้และทักษะการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ รวมถึงมีทักษะภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยี 3. การ รักษาและส่งเสริมความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรใส่ใจกับสุขภาพกายและจิตใจของครู และบุคลากรของสถานศึกษา และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย 4. การจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ผู้บริหาร สถานศึกษา ต้องมีนโยบาย แนวปฏิบัติ คณะทำงาน การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ มาตรการ คัดกรองสุขภาพ และมีการควบคุม กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานตามมาตรการ อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ การบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่นั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความรู้ที่เข้มแข็ง สามารถจัดการความหวาดวิตก สร้างความมั่นใจ รวมถึงสามารถ สร้างความเข้าใจและโน้มน้าวให้ครูและบุคลากรปฏิบัติตามนโยบายมาตรการและแนวทางที่ สถานศึกษากำหนดเพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษาต่อไปในยุคความปกติ ใหม่ได้ได้อย่างปลอดภัยและมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2563). New Normal ชีวิตวิถีใหม่. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2564 จาก <http://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2288>
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). แนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 13 พฤษภาคม 2564 จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER17/DRAWER002/GENERAL/ DATA0002/00002647.PDF>
- กฤตณัฐ ภูไพรัชพงษ์ และ ชัญญรัตน์ นิธิธีรพัชร. (2564). ชุดความรู้การออกแบบบ้านในยุคความปกติใหม่. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ เรื่อง คุณภาพของการบริหารจัดการและนวัตกรรม ครั้งที่ 7มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์นอุบลราชธานี 22 พฤษภาคม 2564, 375-385.
- กาญจนา บุญภักดิ์. (2563). การจัดการเรียนรู้ยุค New Normal. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 19(2), A1-A6.

- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). "เทคโนโลยีไร้สัมผัส" ชีวิตวิถีใหม่...สไตล์ Next Normal. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤษภาคม 2564 จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/tech/2004887>
- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษาับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. วารสารศิลปการจัดการ, 4(3), 783-795.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2563). การออกแบบการเรียนรู้ใน New normal. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.). (2563). ชื่อ!! คานงัดการศึกษาไทยคือ “ครู” เสนอใช้วิกฤตโควิด เป็นโอกาสปรับการจัดการศึกษาครั้งใหญ่รับวีนวินอร์มัล พัฒนาครู พร้อมสู่โลกยุคใหม่ ดึงราชภัฏ เอกชน ประชาสังคม และชุมชน เป็นพี่เลี้ยง. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2564 จาก <https://www.nxpo.or.th/th/4856/>
- สุภาภรณ์ พรหมบุตร. (2563). New Normal กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง. เรียกใช้เมื่อ 27 พฤษภาคม 2564 จาก <https://www.dip.go.th> > download-file-news
- สุวิมล มธรส. (2564). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID-19. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(40), 33-42.
- National Institute of Education. (2020). Preparing Teachers for the New Normal. Retrieved November 25, 2021, from https://www.youtube.com/watch?v=xb_74kSHR_Ws

ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาล
ในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล*
EXPERIENCE OF NURSE PRECEPTORS OF NURSING STUDENT
IN THE NURING ADMINISTRATION PRACTICUM

ธีรภัทร นวลแก้ว

Theeraphat Nualkaew

สกาวรรตน์ ไกรจันทร์

Sakaorat Kraichan

วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม สถาบันพระบรมราชชนก

Srimahasarakham Nursing College, Praboromarajchanok Institute, Thailand

E-mail: therapat@smnc.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การทำงานของพยาบาลพี่เลี้ยงในการสอนภาคปฏิบัติวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ ผู้ให้ข้อมูลเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการเป็นพี่เลี้ยง จำนวน 16 คน รวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล ร่วมกับการบันทึกเทป การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดของเลียวนาร์ต สร้างความน่าเชื่อถือของงานวิจัยตามเกณฑ์ของลินคอล์นและคูบา ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ของพยาบาลพี่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล จำแนกได้ 4 ประเด็นหลัก คือ 1) การได้รับมอบหมายเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง เป็นการมอบหมายจากหัวหน้าหอผู้ป่วย โดยใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงแบบ 1:1 2) การเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ 2.1) การเตรียมความรู้ เป็นการเตรียมความรู้ด้วยตนเองของพยาบาลพี่เลี้ยงแต่ละคน และ 2.2) การเตรียมใจ 3) การปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง ประกอบด้วย 5 ประเด็นย่อย ได้แก่ 3.1) สร้างสัมพันธภาพ เป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างพยาบาลพี่เลี้ยงกับนักศึกษาพยาบาล 3.2) บทบาทผู้สอน 3.3) บทบาทผู้ให้คำแนะนำ และคำปรึกษา 3.4) ทบทวนการทำงาน และ 3.5) การเป็นแบบอย่าง และ 4) ระยะสิ้นสุดการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ 4.1) การติดตามประเมินผล และ 4.2) สุขใจในการทำหน้าที่ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังปฏิบัติบทบาทของ

* Received February 15, 2022; Revised May 2, 2022; Accepted May 19, 2022

พยาบาลพี่เลี้ยง จากผลการศึกษาค้นคว้านี้ทำให้เข้าใจถึงประสบการณ์การทำงานของพยาบาลพี่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเตรียมความพร้อมของพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับนักศึกษาพยาบาลฝึกปฏิบัติงานต่อไป

คำสำคัญ: ประสบการณ์, พยาบาลพี่เลี้ยง, นักศึกษาพยาบาล, วิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล

Abstract

this qualitative research aimed to study was to explain the nurse preceptors work as experienced of nursing student in the nursing administration practical teaching. This study used Heidegger's hermeneutic phenomenological approach. Sixteen professional nurses were willing to participate in this study. Data were purposively collected using individual in-depth interviews based on the researcher-generated interview guidelines and were analyzed using Leonard's method. The data trustworthiness was established following Lincoln and Guba's criteria. The findings of this study revealed 4 thematic core categories reflected including 1) being assigned to be a member, It was an assignment as a nurse preceptor from a head nurse using a one-to-one nursing mentor system. 2) Preparation for nurse preceptor's role, consists of 2 subthemes including (1) knowledge preparation, Self-knowledge preparation of each nurse preceptor and (2) mental preparation 3) nurse preceptor's role, consists of 5 subthemes including (1) make a relationship, make a relationship between nurse preceptors and nursing students (2) educator's role (3) advisor and counselor's role (4) action review and (5) role model 4) the end of nurse preceptor's role, consists of 2 subthemes including (1) evaluation and (2) happiness at work, feeling after performing the nurse preceptor's role. The results of this study described the experience of nurse preceptors of nursing students in the nursing administration curriculum that can be used as a basis for nurse preceptor's preparation of nursing students for further practice.

Keyword: Experiences, Nurse Preceptors, Nursing students, Nursing Administration Practicum

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ประกอบด้วยการศึกษาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ที่จะส่งผลให้บัณฑิตพยาบาลมีความรู้ (Knowledge) และมีทักษะหรือความชำนาญในการปฏิบัติ (Skill) การเรียนการสอนภาคปฏิบัติจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาที่จะช่วยให้นักศึกษามีความสามารถทั้งทางด้านวิชาการและฝึกทักษะการปฏิบัติการพยาบาล สถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีอาจารย์พยาบาลอย่างเพียงพอที่จะดูแลและสอนนักศึกษาขณะฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิด ซึ่งสภาการพยาบาลได้กำหนดเกณฑ์การรับรองสถาบันการศึกษาการพยาบาล และการผดุงครรภ์เกี่ยวกับอัตราส่วนของอาจารย์พยาบาลต่อนักศึกษาในการสอนภาคปฏิบัติแต่ละรายวิชา ไม่เกิน 1:8 (สภาการพยาบาล, 2562) เพื่อให้การเรียนรู้ภาคปฏิบัติของนักศึกษามีคุณภาพและเกิดความปลอดภัยต่อผู้ป่วยหรือผู้ใช้บริการจากเกณฑ์กำหนดดังกล่าวข้างต้นของสภาการพยาบาล สถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีอาจารย์สอนภาคปฏิบัติอย่างเพียงพอ แต่จากสถานการณ์การขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพในปัจจุบัน ส่งผลกระทบทั้งต่อสถานบริการสุขภาพและสถาบันการศึกษาพยาบาล สถาบันการศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีอาจารย์พยาบาลไม่เพียงพอ จึงมีการพัฒนาพยาบาลพี่เลี้ยง (Nurse preceptor) เพื่อช่วยสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาพยาบาล และในปัจจุบันการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเกิดมากขึ้น (Kalischuk, R.G., et al., 2013) ดังนั้นพยาบาลพี่เลี้ยงจึงถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ในภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล การใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงในการจัดการศึกษาพยาบาลเป็นยุทธวิธีหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนในคลินิก บทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงในการสอนนักศึกษาพยาบาลประกอบด้วย การสอน (Teaching) การนิเทศการฝึกปฏิบัติ (Supervision) ให้คำปรึกษา/ แนะนำ (Counselling) เป็นตัวแบบบทบาทพยาบาลที่ดี (Role model) เป็นแหล่งความรู้ (Resource person) และประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นบุคคลที่ได้รับคัดเลือกจากพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานประจำในหอผู้ป่วยที่มีนักศึกษาพยาบาลขึ้นฝึกปฏิบัติงาน มีคุณสมบัติในด้านการปฏิบัติงานดี มีความเชี่ยวชาญหรือมีทักษะทางการพยาบาล มีภาวะผู้นำ และถ่ายทอดรูปแบบการเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ดีแก่นักศึกษาพยาบาลได้ สัมพันธภาพระหว่างพยาบาลพี่เลี้ยงกับนักศึกษาพยาบาลที่สอนในระบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to one) ทำให้เกิดความใกล้ชิดกับแบบพี่น้อง และพบว่า การใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้มากขึ้น (ชวีกา นฤพนธ์จิรกุล และอารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2563)

วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามมีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลซึ่งได้นำระบบพยาบาลพี่เลี้ยงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าพยาบาลวิชาชีพที่อยู่แหล่งฝึกภาคปฏิบัติ ทำหน้าที่

พยาบาลพี่เลี้ยง ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล เพราะพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นผู้เชี่ยวชาญในการดูแลผู้รับบริการกลุ่มต่างๆ จึงเป็นทั้งแหล่งความรู้ และแหล่งประสบการณ์ที่สำคัญ รวมทั้งมีส่วนในการเอื้ออำนวย ส่งเสริม สนับสนุน จัด สิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้และเป็นต้นแบบของบุคลิกภาพ ซึ่งมีผลต่อทักษะการ ปฏิบัติพยาบาล เจตคติต่อวิชาชีพ ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม และลดความวิตกกังวล กลัว ในการขึ้นฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล (จันทนา โปรยเงิน และแสงจันทร์ สุนันตะ, 2561) รวมถึงบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง ส่วนใหญ่จะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ 2 ด้าน คือด้านการ ให้บริการพยาบาล และด้านหน้าที่ผู้สอน ซึ่งการปฏิบัติบทบาทควบคู่ทั้ง 2 ถือว่าค่อนข้างเป็น ภาระงานที่หนัก ผู้ที่จะปฏิบัติบทบาทในลักษณะดังกล่าวได้จะต้องมีใจรักและมีความพร้อม (อุทัยวรรณ พงษ์บริบูรณ์, 2561) จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ประสบการณ์การเป็นพี่เลี้ยงของพยาบาลวิชาชีพที่สอนภาคปฏิบัตินักศึกษาฝึกปฏิบัติรายวิชา ปฏิบัติบริหารการพยาบาลในเชิงกลุ่มเล็กโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในการแสวงหาความจริงใน บุคคลที่มีประสบการณ์ตรง ซึ่งใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาตีความ (Hermeneutic phenomenology) ตามแนวคิดของไฮเดกเกอร์ ซึ่งว่าด้วยการตีความ หรือให้ ความหมายต่อปรากฏการณ์ที่ศึกษา เน้นที่ประสบการณ์ชีวิตมนุษย์ ทำให้เกิดความเข้าใจใน การให้ความหมายของบุคคลต่อประสบการณ์นั้นๆ สะท้อนให้เห็นประสบการณ์นั้นอย่างลึกซึ้ง (Heidegger, M., 1992) และผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการ พัฒนาการทำงานของพยาบาลพี่เลี้ยง และสนับสนุนพยาบาลพี่เลี้ยงให้สามารถปฏิบัติงานใน การสอนภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติของ นักศึกษาพยาบาลในการฝึกปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาประสบการณ์การทำงานของพยาบาลพี่เลี้ยงใน รายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยาแบบ ตีความ ตามแนวคิดของไฮเดกเกอร์ (Heidegger, M., 1992) เพื่อศึกษาประสบการณ์การ ทำงานของพยาบาลพี่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล และเลือกพื้นที่ที่ศึกษาครั้ง นี้ เป็นโรงพยาบาลระดับตติยภูมิแห่งหนึ่ง ที่มีการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของนักศึกษา พยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล โดยให้พยาบาลพี่เลี้ยงที่ทำหน้าสอนและ นิเทศในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลได้อธิบายถึงเรื่องราว และประสบการณ์ที่ตนเอง ประสบ ซึ่งเน้นการทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ในทัศนะของบุคคลผู้ได้รับ ประสบการณ์นั้น และสื่อสารความหมายของประสบการณ์ โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูล เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก (Criteria) ดังนี้ 1) พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง 3 ปี ขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ผ่านระยะของการปรับตัวในการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง (Benner, P., 2001) และ 2) ยินดีเข้าร่วมการวิจัยตลอดระยะเวลาการวิจัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กัน เป็นกระบวนการต่อเนื่องจนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัว โดยผู้วิจัยยุติการเก็บข้อมูลเมื่อไม่พบรูปแบบข้อมูลใหม่ หรือข้อค้นพบอื่นมาเพิ่มเติม ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 16 คน

เครื่องมือวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ ถือว่าผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในกระบวนการรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลวิจัย สำหรับแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามตามแนวคิดการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา กำหนดวัตถุประสงค์ของคำถามตามปัญหาการวิจัย แล้วเขียนแนวคำถามเป็นลักษณะคำถามปลายเปิดเป็นประเด็นกว้างๆ และมีความยืดหยุ่นตามการสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ เป็นข้อมูลเชิงลึกและครอบคลุมตรงประเด็นที่ต้องการศึกษามีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์นำร่องผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 ราย และนำแนวคำถามดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการพยาบาล จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบและปรับแนวคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังตัวอย่างข้อคำถาม “การมอบหมายหน้าที่ในการเป็นพี่เลี้ยงของท่านเป็นอย่างไร” “ในการทำหน้าที่พยาบาลพี่เลี้ยงท่านทำอะไรบ้าง และทำอะไร” เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) ตามแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guideline) และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในวันที่สิ้นสุดการฝึกปฏิบัติงานรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล โดยผู้วิจัยขอความร่วมมือจากพยาบาลพี่เลี้ยงที่ทำหน้าที่สอน และนิเทศการฝึกปฏิบัติงาน ตามแนวทางพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล และให้ผู้ให้ข้อมูลได้ลงชื่อแสดงความยินยอมในการเข้าร่วมวิจัย รวมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย และประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย แล้วขออนุญาตวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ตามความสมัครใจ และความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล รวมถึงการรักษาความลับด้วยการที่ผู้วิจัยทำการถอดเทปคำสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และในรายงานการศึกษาไม่มีการเปิดเผยชื่อ หรือลักษณะของผู้ให้ข้อมูลที่อาจนำไปสู่การรู้จักผู้ให้ข้อมูล และข้อมูลทั้งหมดจะนำเสนอและสรุปผลในภาพรวมเพื่อเป็นประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น ก่อนเริ่มการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตในการบันทึกเสียงและการจดบันทึกย่อขณะทำการสัมภาษณ์ และมีการสร้างสัมพันธภาพเบื้องต้นก่อนนำเข้าสู่ประเด็นการสัมภาษณ์ ขณะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ฟังอย่างตั้งใจ ระมัดระวังท่าทีของตนเองระลึกถึงบทบาทในฐานะ

นักวิจัย เคารพ ไม่ตัดสินหรือวิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงออก และติดตามผู้ให้ข้อมูลทั้งเนื้อหาสาระ อารมณ์ ความรู้สึก ตลอดจนปฏิกิริยาที่เกิดขึ้น วิเคราะห์และจับประเด็น ใช้ทักษะการถาม การสะท้อน การทวนคำที่ผู้ให้ข้อมูลพูดออกมาและขอความกระจ่างชัด ตลอดจนการสรุปสาระสำคัญ ระหว่างดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามในกรณีที่ไม่สะดวก และหากไม่มีความไม่พร้อมในการให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะสอบถามถึงความต้องการในการหยุดพัก หรือยุติการสัมภาษณ์และนัดหมายการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป ทั้งนี้ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเปิดโอกาสให้พยาบาลพี่เลี้ยงซักถามได้ตลอดเวลาเมื่อเกิดข้อสงสัย ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 45 - 60 นาที และทำการสัมภาษณ์พยาบาลพี่เลี้ยง รายละ 2 - 3 ครั้ง ทั้งนี้การสัมภาษณ์จะสิ้นสุด เมื่อข้อมูลมีความเพียงพอและความอิ่มตัวข้อมูล (Saturation) ซึ่งผู้วิจัยจะยุติการเก็บข้อมูลเมื่อไม่พบรูปแบบข้อมูลใหม่ หรือข้อค้นพบอื่นมาเพิ่มเติมอีก โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2564 ถึง มกราคม พ.ศ. 2565

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล

ลินคอล์นและคูบา กล่าวว่า การพิจารณาความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 4 ประการ คือ ความน่าเชื่อถือ (credibility) ความสามารถในการถ่ายโอน (transferability) ความสามารถในการพึ่งพา (dependability) และความสามารถในการยืนยัน (conformability) (Lincoln YS., & Guba EG., 1985) ซึ่งในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยวิธีการ ดังนี้

1. ความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Credibility) เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member checking) โดยนำข้อค้นพบเบื้องต้น (Preliminary themes) ไปให้ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ตรวจสอบ ข้อค้นพบเบื้องต้นประกอบด้วยรหัสของข้อมูล (Coding) และข้อความจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยให้ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์กับข้อรหัสที่กำหนดสาระข้อความนั้น มีความสอดคล้องกันหรือไม่ และการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ (Peer debriefing) เป็นการนำผลการวิเคราะห์และข้อสรุปไปให้ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยเชิงคุณภาพ และมีประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงมาก่อน เป็นผู้ตรวจสอบความเป็นไปได้ของข้อค้นพบในการวิจัยนี้ขอความร่วมมือจากด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการพยาบาล จำนวน 1 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบประเด็นที่ได้จากการศึกษา

2. ความสามารถในการถ่ายโอน (Transferability) เมื่อผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายอ่านผลการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว มองเห็นถึงประสบการณ์ของพยาบาลพี่เลี้ยงรายอื่นว่าเหมือนหรือแตกต่างจากตนเองอย่างไร รวมถึงผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า

กระบวนการทำงานของพยาบาลพี่เลี้ยง และหมวดหมู่ที่ได้จากการศึกษาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้จริง และเมื่ออ่านผลการวิเคราะห์แล้วสามารถเข้าใจเรื่องราว และมองเห็นภาพของประสบการณ์

3. ความสามารถในการพึ่งพา (dependability) ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จดบันทึก และการสังเกต ไปตรวจสอบกับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้การวิจัยเชิงคุณภาพ และมีประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงมาก่อน ในประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา และข้อมูลที่ได้จากเอกสารวิชาการต่างๆ เพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

4. ความสามารถในการยืนยัน (conformability) เป็นการตรวจสอบข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทั้งการบันทึกเทป การถอดเทปแบบคำต่อคำ และการบันทึกภาคสนาม การกำหนดหมวดหมู่ย่อยและหมวดหมู่ใหญ่ รวมถึงการกำหนดหมวดหมู่หลัก ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนโดยการฟังซ้ำหลายรอบ มีการอ้างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาตามวิธีของเลียวนาร์ด (ชัชวาล วงศ์สารี, 2563) ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดของ เลียวนาร์ด จะหาสาเหตุที่พยายามเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) ถอดเทปที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim) พร้อมฟังเทป และอ่านทบทวนหลายๆ ครั้ง จนเข้าใจประสบการณ์ที่ชัดเจน 2) นำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทป แยกแยะประเด็นหลัก ประเด็นย่อย 3) จัดหมวดหมู่สรุปรวมประเภทของเรื่องหรือประเด็นย่อยที่ได้ที่มีเนื้อหาเข้ากลุ่มกัน สรุปเป็นประเด็นหลัก (Themes) 4) พิจารณาแต่ละประเด็นและความหมายของคำ มาเป็นแบบอย่าง (Exemplars) หรือเป็นเรื่องที่สามารถอธิบายความหมายของสถานการณ์นั้น 5) การจำแนกข้อมูลที่ได้ตามความหมาย ทำให้เกิดความเข้าใจภายใต้บริบทนั้น

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณารับรองและอนุมัติจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม บนพื้นฐานของหลักจริยธรรมการวิจัยสากล IRB SNC 024/2564 วันที่ 27 ตุลาคม 2564 โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ การวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการ และให้ผู้มีส่วนร่วมการวิจัยเซ็นยินยอมเข้าร่วมวิจัยด้วยตนเอง และสามารถปฏิเสธหรือยุติในการเข้าร่วมวิจัยและไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งได้ชี้แจงถึงวิธีและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยอย่างครบถ้วนและข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับโดยมีเพียงผู้วิจัยเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ และไม่มีการใช้ชื่อของผู้ให้ข้อมูลในการนำเสนอผลการศึกษา ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น

ผลการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นพยาบาลประจำการมีประสบการณ์การเป็นพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ในการฝึกปฏิบัติงานรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ตั้งแต่ 3 – 18 ปี จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กระบวนการทำงานของพี่เลี้ยง จำแนกเป็น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. การได้รับมอบหมายเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง
2. ระยะเตรียมความพร้อมการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การเตรียมความรู้ และ 2) การเตรียมใจ
3. การปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง ประกอบด้วย 5 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) สร้างสัมพันธภาพ 2) บทบาทผู้สอน 3) บทบาทผู้ให้คำแนะนำ และคำปรึกษา 4) ทบทวนการทำงาน และ 5) การเป็นแบบอย่าง
4. ระยะสิ้นสุดการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การติดตามประเมินผล และ 2) สุขใจในการทำหน้าที่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การได้รับมอบหมายเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง โดยแต่ละปีการศึกษานั้น วิทยาลัยพยาบาล ศรีมหาสารคามมีการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์ ของการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติการบริหารการพยาบาล เพื่อให้ นักศึกษาฝึกปฏิบัติบทบาทหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม เป็นผู้นำและผู้ตามในทีมการพยาบาล การทำงานเป็นทีมสหสาขาวิชาชีพ มีส่วนร่วมในการบริหารคุณภาพ โดยใช้หลักฐาน เชิงประจักษ์ ความปลอดภัยของผู้รับบริการ การดูแลด้วยความเอื้ออาทรด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และ คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าวได้ใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง แบบ 1: 1 มาใช้ในการสอนภาคปฏิบัติ โดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาจะดำเนินการประสาน แผนการฝึกพร้อมกับกลุ่มการพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย และตัวแทนพยาบาลพี่เลี้ยง เนื่องจาก พยาบาลพี่เลี้ยงบางส่วนติดภาระกิจทั้งชั้นเวร และภารกิจส่วนตัว ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

“การได้มาเป็นพี่เลี้ยง เพราะได้รับมอบหมายจากหัวหน้าตึกค่ะ หัวหน้าแจ้งว่าน้องจะมาฝึกบริหาร ให้ดูแลสอนงานน้อง” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 2, 2565)

“น้องจะมาฝึกปฏิบัติวิชาบริหาร พอคิดว่าตัวหนูลดยเข้า หัวหน้าเลยมอบหมายให้เป็นพี่เลี้ยงในการสอนน้องทำหน้าที่ Incharge Leader” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 6, 2565)

“พอดีปีที่แล้วหนูเคยเป็นพี่เลี้ยงน้องฝึกบริหาร ปีนี้หัวหน้าเลยมอบหมายให้ทำหน้าที่พี่เลี้ยงต่อค่ะ” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 8, 2565)

“เห็นว่าน้องขึ้นฝึกเฉพาะเวรเช้าใช้ไหมคะ หัวหน้าเลยมอบหมายให้เป็นพี่เลี้ยงน้องค่ะ หัวหน้าว่าจะได้ดูแลน้องต่อเนื่อง เพราะเดือนหน้าหนูลอยเข้าค่ะ (เวรเช้า)” (พยาบาลพี่เลี้ยง รายที่ 1, 2565)

ประเด็นที่ 2 การเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง

บทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่พยาบาลพี่เลี้ยง ผู้ให้ข้อมูล กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง ไว้ 2 ประเด็น คือ

1. การเตรียมความรู้ เนื่องจากพยาบาลพี่เลี้ยงจะต้องทำการสอน และนิเทศนักศึกษาพยาบาล ดังนั้นพยาบาลพี่เลี้ยงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านความรู้ในการดูแลผู้ป่วย ในหน่วยงานที่รับผิดชอบ ความรู้เกี่ยวกับการบันทึกทางการแพทย์ การพยาบาล การพยาบาล การประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ทางพยาบาลและสาขาที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้ป่วย นอกจากนั้นยังต้องสอนงานในด้านการบริหารจัดการ การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร การบริหารทรัพยากร ในการฝึกปฏิบัติบทบาทหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม ตามวัตถุประสงค์รายวิชา ปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

“การมีน้องมาฝึกปฏิบัติงานก็ดีนะค่ะ จะได้เตรียมความรู้ เพราะบางทีจบมานาน แถม ช่วงนี้โควิด-19 ไม่ค่อยได้ไปอบรม สงสัยต้องหาหนังสือมาอ่านแล้ว กลัวน้องถามแล้วตอบ ไม่ได้” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 1, 2565)

“น้องจะมาฝึกต้องมีการเตรียมความรู้ที่ละค่ะ สำคัญเลยคะ เพราะหากน้องถามตอบ น้องไม่ได้ คงอายแย่ (หัวเราะ) และคงต้องสอนน้องเกี่ยวกับเรื่องการบริหาร การเป็น Incharge Leader ซึ่งน้องที่มาจากยังไม่เคยฝึก เป็น Incharge Leader น้องไม่เคยทำแ่น ะคะ” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 4, 2565)

“น้องมาฝึก ก็อยากเตรียมความรู้ เพราะหากเรามีความรู้ก็จะทำให้มั่นใจในการสอน น้อง ซึ่งปัจจุบันความรู้ใหม่มันเกิดขึ้นเยอะ มันไม่ได้อยู่กับที่ แต่ก็โชคดีนะค่ะยุคนี้เราสามารถ search net ได้ เห็นน้องมาฝึกรายวิชาผู้ใหญ่ เราถามไปน้องสไลด์มีมือแป็บเดียวตอบได้เลย เรานี้แหละจะรู้ไม่ทันน้อง ะ ค่ะ” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 8, 2565)

2. การเตรียมใจ เป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจ กล่าวคือพยาบาลพี่เลี้ยงในภาระงานประจำก็มีมากอยู่แล้ว ทำให้ไม่มีเวลานิเทศและสอนได้อย่างใกล้ชิด รวมถึงการคาดหวังถึงศักยภาพของนักศึกษาพยาบาลที่จะได้รับมาดูแล ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

“ต้องเตรียมใจคะ เพราะเราไม่รู้ว่าจะเจอน้องแบบไหน มีความรู้มากน้อยแค่ไหน เพราะฝึกบริหาร โรคก็ต้องรู้ การพยาบาลก็ต้องทำ หากน้องไม่ได้เตรียมความรู้มา มาจะรับอย่างเดียว คงหนักพอสมควร แต่ก็ต้องสอนแหละค่ะ แต่หากได้น้องเก่ง ขยัน ก็โชคดีไป ไม่หนักมา แต่ก็นั่นแหละเตรียมใจไว้เลย (หัวเราะ)” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 3, 2565)

“ก็ต้องมีการเตรียมใจที่จะยอมรับค่ะ เพราะงานที่ตึกก็เยอะและยุ่งมาก น้องมาฝึกก็เป็นภาระที่เพิ่มขึ้นมา หากได้น้องเก่งก็ดีไปค่ะ แต่หากได้น้องที่ไม่เก่ง แถมมันใจสูงๆ ไม่ค่อยฟัง ไม่ถาม นี่ก็หนัก ทำให้ไว้อยู่ค่ะ แต่ก็อย่างว่าค่ะหากน้องมาฝึกก็ต้องสอนน้อง ไม่อย่างนั้นน้องก็จะเป็น สมองไม่ได้ คิดถึงสมัยเราค่ะ” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 9, 2565)

“คงมีการทำใจค่ะ เพราะเราไม่รู้จะเจอสถานการณ์ยังไง อาจเป็นทั้งด้านบวก ด้านลบ ก็คือ (ทำท่าคิด) ได้น้องแบบไหน จะเก่งหรือไม่ และหากทำผิดพลาดก็ต้องรับผิดชอบ เพราะน้องยังไม่มีใบประกอบวิชาชีพ แต่หากได้น้องเก่งๆ ก็สบาย (หัวเราะ)” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 10, 2565)

ประเด็นที่ 3 การปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง พยาบาลพี่เลี้ยงกล่าวถึงบทบาทในการสอน การนิเทศศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 5 ประเด็นย่อย คือ

1. สร้างสัมพันธภาพ การสร้างสัมพันธภาพระหว่างพยาบาลพี่เลี้ยงกับนักศึกษาพยาบาล เป็นการทำความรู้จักกันก่อนที่จะปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย เชื่อถือ และไว้วางใจ ทำให้นักศึกษาพยาบาลกล้าที่จะซักถามเมื่อเกิดข้อสงสัย หรือแม้กระทั่งปรึกษาหารือกับพยาบาลพี่เลี้ยงทั้งด้านการเรียนรู้ ความเป็นอยู่ การปรับตัว ปัญหา ความคับข้องใจ การให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นต้น ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

“น้องมาวันไหนคะ น้องมาฝึกคงตื่นเต้น กังวลใจ คงต้องพูดคุยสร้างสัมพันธภาพดีๆ กับน้องก่อนค่ะ คงคุยเรื่องทั่วไป ยังไม่เน้นวิชาการมาก เพราะหนูกลัวว่าน้องมาฝึกจะเครียด คงให้น้องพูดคุยระบายความรู้สึกก่อนค่ะ” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 1, 2565)

“ช่วงที่น้องมาฝึกได้สร้างความคุ้นเคยกับน้องก่อนค่ะให้น้องเปิดใจ บอกถึงวัตถุประสงค์ในการมาฝึกว่าอยากได้อะไร อยากให้พี่เพิ่มเติมความรู้เรื่องอะไรบ้าง เพราะน้องมาใหม่ ไม่คุ้นเคยสถานที่ และลักษณะงาน คงต้องคอยอยู่แล้ว สิ่งแรกที่ต้องทำคงต้องทำให้น้องสบายใจ รู้สึกผ่อนคลายโดยสร้างความคุ้นเคย เป็นกันเองกับน้องก่อนค่ะ” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 3, 2565)

2. บทบาทผู้สอน พยาบาลพี่เลี้ยงมีการถ่ายทอดความรู้ และทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ด้วยการสอน หรือการร่วมปฏิบัติงาน รวมถึงการฝึกปฏิบัติบทบาทหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม เพื่อให้ นักศึกษาพยาบาลสามารถประยุกต์ความรู้จากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้ ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

“วันแรกที่น้องมาได้ปฐมนิเทศ แล้วสอนงานในบทบาทหัวหน้าเวร หัวหน้าทีมเลยทันทีค่ะ แต่ยังไม่ให้น้องฝึกทำนะค่ะ ให้สังเกตไปก่อน” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 5, 2565)

“วิชาการ เป็นวิชาที่น้องยังไม่เคยฝึกใช้ใหม่ค่ะ แถมการปฏิบัติงานในส่วนหัวหน้าเวร หัวหน้าทีมก็คนละเรื่องกับฝึกวิชาผู้ใหญ่ สมัยอยู่ปี 2 ปี 3 เพราะต้องทำหน้าที่ในการบริหารงานในเวรให้เรียบร้อย ทั้งงานเอกสาร งานพยาบาลที่ต้องดูแลคนไข้ ก็ต้องสอนใหม่หมด

และให้น้องสังเกตพี่ทำด้วยค่ะ เพราะจะอาศัยว่าพี่พูดคงไม่หมด สอนในวันแรกที่มาค่ะ” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 13, 2565)

3. บทบาทผู้ให้คำแนะนำ และคำปรึกษา พยาบาลพี่เลี้ยงนอกจากจะดูแล สอนงาน ให้กับนักศึกษาพยาบาลแล้ว ข้อค้นพบอีกประเด็นคือ พยาบาลพี่เลี้ยงมีการในคำแนะนำ และ คำปรึกษาเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติงาน รวมถึงเรื่องส่วนตัว ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

“เวลาทำงานเมื่อน้องเกิดปัญหา ก็จะมาปรึกษา มีทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว เรื่อง งานก็ส่วนใหญ่การประสานแพทย์ การส่งต่อข้อมูล เช่น พวกประสาน OR พวกนี้แหละค่ะ” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 7, 2565)

“น้องมีปัญหาเรื่องทำงาน สงสัยว่าทำไมพี่คนนั้นให้ทำแบบนี้ ส่วนพี่คนนี้ก็ให้ทำแบบนี้ บางครั้งน้องก็สับสน ไม่กล้าตัดสินใจ ก็ต้องมาปรึกษา บางครั้งก็ให้น้องตัดสินใจเองก่อนค่ะ แล้วค่อยแนะนำว่าที่ทำมันมีผลดี ผลเสียอย่างไรค่ะ” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 16, 2565)

4. ทบทวนการทำงาน ในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาแต่ละวัน พยาบาลพี่เลี้ยง ร่วมกับนักศึกษาพยาบาลจะมีการทบทวนการฝึกปฏิบัติงาน ทั้งในระหว่างการฝึกปฏิบัติ และ เมื่อสิ้นสุดการฝึกในแต่ละวัน ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

“เวลาทำงานเสร็จแต่ละวันก็จะให้น้องประเมินตนเองในการทำงานว่าวันนี้เป็นอย่างไร บ้าง มีปัญหาอุปสรรคอะไรไหม แล้วแบบประเมินที่น้องให้มาแต่ละวันก็จะให้น้องประเมินก่อน ด้วยดินสอว่าจะประเมินให้ตัวเองเท่าไร แล้วค่อยส่งมา พี่ก็จะประเมินให้ แล้วก็บอกถึงข้อดี ข้อด้อยของน้องในแต่ละวันค่ะ” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 12, 2565)

“ในแต่ละวันที่น้องทำหน้าที่ Incharge Leader หลังลงเวรจะมานั่งคุยกัน ทบทวน การปฏิบัติงานค่ะว่าทำได้ดีมากน้อยแค่ไหน มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่ จะปรับปรุงพัฒนา อะไรบ้าง เพื่อให้้องได้คิดและวางแผนพัฒนาตนเองต่อไปค่ะ” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 16, 2565)

5. การเป็นแบบอย่าง การเป็นแบบอย่างที่ดีของพยาบาลพี่เลี้ยง ทั้งด้านวิชาการ ด้าน พฤติกรรมการปฏิบัติงานที่ดี อาทิ ด้านความรู้ ด้านการปฏิบัติงานและบุคลิกภาพที่ดี เนื่องจาก ในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งยังไม่รู้ถึงทิศทางการปฏิบัติในบทบาทหน้าที่ จึง ได้เรียนรู้จากแบบอย่าง เช่น แบบอย่างด้านวิชาการ แบบอย่างในการปฏิบัติงาน และแบบอย่าง ในด้านบุคลิกภาพ ของพยาบาลพี่เลี้ยง ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

“เท่าที่ให้น้องประเมินการนิเทศของหนู น้องก็ชมค่ะ บอกว่าจะเอาหนูเป็นแบบอย่าง ทั้งเรื่องวิชาการ และเรื่องการปฏิบัติงาน น้องบอกว่าอยากเก่งเหมือนพี่ (หัวเราะ)” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 2, 2565)

“บางอย่างบางเรื่องเราไม่สามารถพูดหรือบอกเขาได้หมดค่ะ มันเยอะ ก็ได้แต่สอนน้อง ว่าดูพี่ๆ เวลาทำงาน ว่าพี่คนไหนทำได้ดี ดีเพราะอะไร ก็นำมาปรับใช้ ซึ่งโดยส่วนตัวก็พยายาม

ทำตัวให้เป็นแบบอย่างน้องค่ะ เพราะคิดว่าตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน” (พยาบาลพี่เลี้ยง รายที่ 11, 2565)

ประเด็นที่ 4 ระยะสิ้นสุดการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง เมื่อสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล พยาบาลพี่เลี้ยงจะยุติการปฏิบัติบทบาท ซึ่งการประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย คือ

1. การติดตามประเมินผล เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล พยาบาลพี่เลี้ยงจะทำการประเมินผลในภาพรวมการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

“ก่อนหน้านี้ก็จะประเมินกับน้องทุกวันค่ะ ในการทำหน้าที่ Incharge Leader และเมื่อสิ้นสุดการฝึกก็จะมานั่งประเมินภาพรวมกัน การประเมินก็จะบอกถึงว่าน้องทำได้มากน้อยแค่ไหน ต้องพัฒนาอะไรบ้างค่ะ แล้วให้น้อง feed back การนิเทศตัวเองด้วยค่ะ ว่าเป็นอย่างไร” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 11, 2565)

“หลังฝึกงานเสร็จ ก็จะมาประเมินให้คะแนน และก็พูดคุยถึงความสามารถในการปฏิบัติงานของน้อง โดยให้น้องประเมินตนเองก่อน แล้วค่อยประเมินน้อง หากเห็นต่างจากน้อง ก็จะอธิบายถึงเหตุผลกับน้องค่ะ” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 15, 2565)

2. สุขใจในการทำหน้าที่ การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง มีบทบาทในการสอน และการนิเทศอบรม บ่มเพาะนักศึกษา เพื่อเติบโตเป็นวิชาชีพพยาบาลที่มีคุณภาพนั้น ถึงแม้ว่านักศึกษาจะจบไปแล้ว ก็ได้สร้างความสุขใจ ความภาคภูมิใจกับพยาบาลพี่เลี้ยง ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

“รู้สึกภูมิใจ และมีความสุขมากค่ะ เมื่อเห็นน้องทำได้ พัฒนาขึ้น คิดว่าเมื่อเขาจบไปคงเป็นพยาบาลที่ดี เราก็ได้แต่เป็นกำลังใจให้เขา และบอกเขาอยู่ค่ะว่ามีปัญหาอะไรก็โทรมาปรึกษาพี่ได้ หรือทักไลน์มาก็ได้ค่ะ” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 12, 2565)

“ดีใจนะค่ะที่ได้รับโอกาสเป็นพี่เลี้ยง มีความสุขมากค่ะ ช่วงที่อยู่กับน้อง น้องก็ช่วยได้เยอะ น้องเก่งค่ะ สอนครั้งสองครั้งก็เป็นแล้ว น้องจบกลับไปก็ภูมิใจ และดีใจค่ะที่ได้ทำหน้าที่นี้” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 14, 2565)

“รู้สึกภูมิใจ และมีความสุขค่ะ เพราะเราได้มีโอกาสได้สร้างวิชาชีพพยาบาล ได้มีโอกาสช่วยเหลือหลอม มีอะไรก็สอนเขาหมดค่ะ หมดใจหมดพุงเลย น้องก็น่ารัก แล้วก็เก่งด้วยค่ะ ” (พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 15, 2565)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษานี้ ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล สามารถอภิปรายผลแต่ละหมวดหมู่ ได้ดังนี้

การได้รับมอบหมายเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงเกิดขึ้นภายหลังจากการได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหอผู้ป่วย โดยคัดเลือกจากคุณสมบัติตามเกณฑ์ รวมถึงเป็นผู้มีประสบการณ์ เพื่อให้พยาบาลพี่เลี้ยงได้ดูแลนักศึกษาพยาบาล แบบ 1: 1 กล่าวคือพยาบาลพี่เลี้ยง 1 คน ดูแลนักศึกษาพยาบาล 1 คน ทำให้พยาบาลพี่เลี้ยงต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ตนรับผิดชอบในความดูแล ทุกขั้นตอนตั้งแต่ปฐมนิเทศงาน สอนทักษะการพยาบาล ทักษะการบริหารในการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม การติดต่อประสานงาน การแก้ไขปัญหาต่างๆ และเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของโกลเดนเบิร์ก (Glodenberg, D., 1988) การมอบหมายงานให้กับพยาบาลพี่เลี้ยงมี 3 รูปแบบ คือ รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงหลักต่อน้องใหม่ แบบ 1: 1 แบบ 2: 1 และแบบเถา ซึ่งการมอบหมายงานในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลสำหรับพยาบาลพี่เลี้ยงนั้น เป็นแบบ 1: 1 ส่งผลให้การทำหน้าที่เป็นพยาบาลพี่เลี้ยงต้องมีใจจดจ่อกับการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ตนรับผิดชอบ ส่งผลให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ต่างๆ บรรลุวัตถุประสงค์ของรายวิชา สอดคล้องกับการศึกษาประสบการณ์ของพยาบาลพี่เลี้ยงแบบเถาในการดูแลพยาบาลจบใหม่ที่ปฏิบัติงานในหน่วยอุบัติเหตุฉุกเฉิน พบว่าการมอบหมายพยาบาลพี่เลี้ยงแบบ 1: 1 ทำให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน แต่ในการปรับตัวเข้ากับพยาบาลพี่เลี้ยงต้องใช้เวลาไม่นาน ไม่สนิทกับพยาบาลคนอื่น ๆ จึงอาจไม่กล้าขอคำปรึกษาจากพยาบาลคนอื่น (ชวีกา นฤพนธ์จิรกุล และอารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2563)

การเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง ผลศึกษาพบว่าพยาบาลพี่เลี้ยงมีการเตรียมความพร้อมการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงไว้ 2 ประเด็นย่อย คือ จะมีการเตรียมความพร้อมด้านความรู้ และการเตรียมใจของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันออกไป ประเด็นการเตรียมความรู้ การพัฒนาดตนเองของพยาบาลพี่เลี้ยงต้องไม่หยุดที่จะเรียนรู้ ต้องพัฒนาศักยภาพตนเองอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาดตนเองเป็นการปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งจะเป็นประสบการณ์ตรงที่จะทำให้การรับรู้สมรรถนะส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับการที่พยาบาลวิชาชีพจะต้องพัฒนาดตนเองในด้านวิชาชีพ จริยธรรม จรรยาบรรณ กฎหมาย การพยาบาล วิชาการและการวิจัย เทคโนโลยีและสารสนเทศ เป็นต้น (อุทัยวรรณ พงษ์บริบูรณ์, 2561) ในส่วนประเด็นการเตรียมใจ เนื่องจากพยาบาลพี่เลี้ยงไม่สามารถคาดเดาสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลได้ ไม่ทราบถึงลักษณะของ

นักศึกษาพยาบาลที่จะรับไว้ในความดูแลจะเป็นอย่างไร จึงมีการเตรียมใจ และพร้อมที่จะยอมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งสอดคล้องกับการเป็นพี่เลี้ยง: สมรรถนะส่วนบุคคลของพยาบาล พบว่า การเตรียมความพร้อมของพยาบาลพี่เลี้ยงจะมีการเตรียมทั้งด้านความรู้ และการเตรียมความพร้อมด้านจิตใจที่จะร่วมรับผิดชอบกับนักศึกษาพยาบาลขณะฝึกปฏิบัติในแต่ละสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น มีการฝึกความอดทนอดกลั้นทางอารมณ์ในสถานการณ์ตึงเครียดต่างๆ เพื่อให้ผ่านพ้นสถานการณ์เหล่านั้นไปได้ (อุทัยวรรณ พงษ์บริบูรณ์, 2561)

การปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงประกอบด้วย 5 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) สร้างสัมพันธภาพ 2) บทบาทผู้สอน 3) บทบาทผู้ให้คำแนะนำ และคำปรึกษา 4) ทบทวนการทำงาน และ 5) การเป็นแบบอย่าง โดย**ประเด็นย่อยที่ 1 สร้างสัมพันธภาพ** พยาบาลที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่พยาบาลพี่เลี้ยง เมื่อมีนักศึกษาเข้ามาฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล จะเริ่มมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการสร้างสัมพันธภาพ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย สอดคล้องกับการศึกษาสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยงพบว่า นักศึกษาจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลภายใต้การนิเทศของพยาบาลพี่เลี้ยงนั้น ต้องอาศัยทักษะการปฏิสัมพันธ์บุคคลระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับพยาบาลพี่เลี้ยง และสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ช่วยสร้างศรัทธาในการฝึกปฏิบัติงานและหล่อหลอมขัดเกลาให้นักศึกษาให้มีคุณสมบัติของการเป็นพยาบาลที่ดีในอนาคต ในด้านนี้พยาบาลพี่เลี้ยงจะเป็นผู้มีความสุภาพเรียบร้อย มีทักษะการสื่อสารที่ดี มีการแสดงพฤติกรรมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม เหมาะสมกับกาลเทศะ สามารถกระทำกิจกรรมการพยาบาลและบทบาทหน้าที่อื่นๆ ร่วมกับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี (เน้นทกา สวัสดิพานิช และพิริยลักษณ์ ศิริสุภลักษณ์, 2563) **ประเด็นย่อยที่ 2 บทบาทผู้สอน** ซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยงจะแสดงในบทบาทนี้มากที่สุด สอดคล้องกับ การเป็นพี่เลี้ยง: สมรรถนะส่วนบุคคลของพยาบาล พบว่ากระบวนการสอนนับเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของพยาบาลพี่เลี้ยง เพราะพยาบาลพี่เลี้ยงมีบทบาทในการสอนไม่แตกต่างจากอาจารย์พยาบาลเลย เมื่อนักศึกษาขึ้นฝึกปฏิบัติงาน เนื่องจากนักศึกษาพยาบาลยังไม่สามารถนำความรู้ทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติได้ครอบคลุม พยาบาลพี่เลี้ยงจึงต้องมีการวางแผนการสอน การฝึกทักษะทางการบริหาร และทักษะทางการพยาบาล เพื่อให้ให้นักศึกษามีประสบการณ์ครบถ้วน รวมถึงนักศึกษาฝึกปฏิบัติบทบาทหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม การรับ-ส่งเวร ขั้นตอนการรับส่งเวร การรายงานเกี่ยวกับอาการผู้ป่วย การทำงานร่วมกับสาขาวิชาชีพอื่น การเป็นผู้นำ conference การประชุมปรึกษาทางการพยาบาล การจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง สอนบุคลิกภาพของผู้นำ ฝึกความมั่นใจในการปฏิบัติงาน การมอบหมายงานให้เหมาะสมบุคคล การตรวจเยี่ยมผู้ป่วยร่วมกับทีม การตรวจเยี่ยมผู้ป่วยก่อนรับและส่งเวร เพื่อให้สามารถฝึก

ปฏิบัติงานได้ด้วยความมั่นใจ สอดคล้องกับการศึกษา การพัฒนาแบบประเมินสมรรถนะพยาบาลพี่เลี้ยง โรงพยาบาลวชิรพยาบาล พบว่า ด้านการเป็นตัวแบบ พยาบาลพี่เลี้ยงที่มีลักษณะตัวแบบที่ดี จะมีบุคลิกลักษณะเป็นผู้ยึดมั่นในความมีคุณธรรมจริยธรรม มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ประพฤติดีทั้งเรื่องส่วนตัวและเรื่องงานส่วนรวม (วิไลลักษณ์ เนตรประเสริฐกุล และปาริชาติ จันทรสุนราพร, 2564) **ประเด็นย่อยที่ 3 บทบาทผู้ให้คำแนะนำ และคำปรึกษา** เนื่องจากการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาในรายวิชาปฏิบัติบริหารการพยาบาลยังขาดประสบการณ์และทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม ตลอดจนต้องปรับตัวให้เข้ากับบุคลากรและระบบงาน พยาบาลพี่เลี้ยงจึงต้องทำหน้าที่ในการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและคำปรึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้และให้กำลังใจในการฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งการดูแลนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติงานแบบ 1: 1 นั้น เอื้อให้พยาบาลพี่เลี้ยงและนักศึกษาพยาบาลมีความสนิทสนม สามารถพูดคุย ประเมินกันได้ทั้งเรื่องการฝึกปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัว สอดคล้องกับการศึกษา การพัฒนาแบบประเมินสมรรถนะพยาบาลพี่เลี้ยง โรงพยาบาลวชิรพยาบาล พบว่าการให้คำแนะนำแหล่งข้อมูลในการพัฒนาความรู้นักศึกษา และให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานจะทำให้นักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการฝึกปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิไลลักษณ์ เนตรประเสริฐกุล และปาริชาติ จันทรสุนราพร, 2564) **ประเด็นย่อยที่ 4 ทบทวนการทำงาน** ในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา พยาบาลพี่เลี้ยงจะเปิดโอกาสให้นักศึกษาพยาบาลได้ทบทวนการปฏิบัติงานทั้งระหว่างการฝึกปฏิบัติ และเมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติงานในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา การทบทวนการทำงานพยาบาลพี่เลี้ยงให้นักศึกษาได้ประเมินการทำงานในแต่ละวันถึงความสามารถในการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม ภาวะผู้นำ การปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการฝึกปฏิบัติ จากนั้นพยาบาลพี่เลี้ยงได้ให้ข้อมูลการประเมินการฝึกปฏิบัติงานย้อนกลับที่ถูกต้องตรงกับสภาพจริงแก่นักศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาประสบการณ์ของพยาบาลพี่เลี้ยงแบบเก่าในการดูแลพยาบาลจบใหม่ที่ปฏิบัติงานในหน่วยอุบัติเหตุฉุกเฉิน พบว่า เมื่อฝึกปฏิบัติผ่านไปมีการประเมินผลการทำงานว่าผ่านได้หรือไม่ พยาบาลพี่เลี้ยงต้องสามารถจำแนกผู้เรียนซึ่งจุดเด่นจุดด้อย ประเมินนักศึกษาด้วยความยุติธรรมจึงจะได้ข้อมูลย้อนกลับที่ถูกต้องตรงสภาพจริงของนักศึกษา รวมถึงสังเกตความสามารถจริงของการฝึกปฏิบัติ (ชวีกา นฤพนธ์จิรกุล และอารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2563) **ประเด็นย่อยที่ 5 การเป็นแบบอย่าง** พยาบาลพี่เลี้ยงแสดงถึงพฤติกรรมอันเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้กับนักศึกษาพยาบาลได้เรียนรู้จากตัวแบบที่ดีที่จะส่งเสริมให้นักศึกษามีการพัฒนาตนเองไปในทางที่ดี สอดคล้องกับการศึกษาการศึกษาประสบการณ์ของพยาบาลพี่เลี้ยงแบบเก่าในการดูแลพยาบาลจบใหม่ที่ปฏิบัติงานในหน่วยอุบัติเหตุฉุกเฉิน พบว่า การประพฤติตนเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดีทั้งด้านส่วนตัว และด้านวิชาชีพต้องมีพื้นฐานจากทฤษฎีการเรียนรู้จากสังคม

(ชวีกา นฤพนธ์จิรกุล และอารีวรรณ อ่วมตานี, 2563) โดย พยาบาลพี่เลี้ยงแสดงพฤติกรรม การเป็นแบบอย่างที่ดี ในด้านคุณลักษณะด้านส่วนตัว ได้แก่ การปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ อดทน ตรงต่อเวลา รวมทั้งการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย และคุณลักษณะด้านวิชาชีพที่เป็น ได้แก่ การปฏิบัติการพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพ ปฏิบัติต่อผู้ป่วยและญาติโดยคำนึงถึงสิทธิ ผู้ป่วยและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ส่วนด้านปฏิบัติทางคลินิก พยาบาลพี่เลี้ยงจะแสดงออกถึงการเป็นนักวิชาการที่มีความชำนาญในสาขาที่ตนรับผิดชอบ ใน กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาล รวมถึงมีการพัฒนาตนเองศึกษาหาความรู้ ใหม่ๆ มาพัฒนาคุณภาพการพยาบาล รวมถึงด้านการให้คำแนะนำปรึกษาพยาบาลพี่เลี้ยงจะให้ คำแนะนำและช่วยเหลือการปฏิบัติงาน ตลอดจนให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางตัวที่เหมาะสม กับผู้ป่วย ทีมการพยาบาล และสหสาขาวิชาชีพ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นได้ปฏิบัติสืบทอด กันมาจากพยาบาลรุ่นพี่รุ่นน้อง (ชวีกา นฤพนธ์จิรกุล และอารีวรรณ อ่วมตานี, 2563)

ระยะสิ้นสุดการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง ในการสอนภาคปฏิบัติรายวิชา ปฏิบัติการบริหารการพยาบาลของพยาบาลพี่เลี้ยงเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการทำงานที่ไปแล้วนั้น ความเป็นพี่เลี้ยงยังเป็นประสบการณ์ที่ถูกจดจำไว้ในใจของพยาบาลพี่เลี้ยงตลอดเวลา ผล การศึกษาในระยะสิ้นสุดการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงพบว่า ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การติดตามประเมินผล และ 2) สุขใจในการทำหน้าที่ โดย**ประเด็นย่อยที่ 1 การ ติดตามประเมินผล** หลังจากพยาบาลพี่เลี้ยงสิ้นสุดบทบาท จะมีการประเมินผลการฝึก ปฏิบัติงานนักศึกษาถึงการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามคู่มือการฝึกปฏิบัติ ทั้งด้านทักษะ การปฏิบัติหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม ภาวะผู้นำ รวมถึงพฤติกรรมผลการฝึกปฏิบัติงานที่แสดงออกถึง ความรับผิดชอบต่อหน้าที่และความมีวินัยของนักศึกษา เช่น ตรงต่อเวลา การแต่งกาย เป็นต้น (วิไลลักษณ์ เนตรประเสริฐกุล และปาริชาติ จันทรสุนทรพร, 2564) และในส่วน**ประเด็นย่อย ที่ 2 สุขใจในการทำหน้าที่** ภายหลังการปฏิบัติบทบาท พยาบาลพี่เลี้ยงเกิดความสุขใจที่ได้ร่วม ในการสอน กล่อมเกลารายวิชาพยาบาล และคอยดูแลความเจริญงอกงามของนักศึกษาพยาบาล สอดคล้องกับแนวโน้มการใช้พยาบาลพี่เลี้ยงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน พบว่าพยาบาลพี่ เลี้ยงมีความสุขและมั่นคงในการทำหน้าที่ สอนนักศึกษาพยาบาลซึ่งทั้ง 2 ฝ่ายเรียนรู้ร่วมกัน ดี ใจที่ได้ใช้ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์กับนักศึกษาพยาบาล ช่วยลดความวิตกกังวลของนักศึกษาต่อการฝึกปฏิบัติงาน ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน ละต่อวิชาชีพ รวมทั้งภาคภูมิใจ ที่มีส่วนช่วยในการสร้างนักศึกษาให้สำเร็จเป็นพยาบาลวิชาชีพ ที่ดีในอนาคต (ละเอียด แจ่มจันทร์ และสิริลักษณ์ ภูมิศรีแก้ว, 2561)

สรุป/ ข้อเสนอแนะ

การปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงเริ่มจากการได้รับมอบหมายอย่างเป็นทางการจากหัวหน้าหอผู้ป่วยที่จะทำหน้าที่สอนและนิเทศนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล จากนั้นพยาบาลพี่เลี้ยงได้มีการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง ปฏิบัติบทบาท จนกระทั่งเสร็จสิ้นการปฏิบัติบทบาท ทำให้เกิดความเข้าใจถึงความสำคัญของพยาบาลพี่เลี้ยงต่อการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาพยาบาลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นการปฏิบัติหน้าที่ผ่านประสบการณ์การทำงานที่ในการสอนและถ่ายทอดความรู้ด้วยประสบการณ์จริง นอกจากนี้ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเตรียมความพร้อมของพยาบาลพี่เลี้ยงในการสอนและนิเทศนักศึกษาพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป **ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย** พยาบาลพี่เลี้ยง ภายหลังได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหอผู้ป่วย มีการเตรียมการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงด้วยตนเอง ซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยงแต่ละคนมีรูปแบบการเตรียมตัวที่แตกต่างกันทำให้นักศึกษาพยาบาลได้รับความรู้ ทักษะความสามารถที่แตกต่างกัน ดังนั้น ควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับแนวคิดพยาบาลพี่เลี้ยง การเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล **ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป** จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงมีความแตกต่าง หลากหลายของแต่ละบุคคล ดังนั้นควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาศักยภาพพยาบาลพี่เลี้ยง รวมถึงการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาตามประสบการณ์ของพยาบาลพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นมุมมองด้านเดียวในการบอกเล่าประสบการณ์การทำงาน of พยาบาลพี่เลี้ยง และอาจมีมุมมองที่แตกต่างจากการบอกเล่าประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ดังนั้นควรมีการศึกษาการทำงานของพยาบาลพี่เลี้ยงจากประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา โปรยเงิน และแสงจันทร์ สุนันตะ. (2561). การพัฒนาศักยภาพการสอนสำหรับพยาบาลพี่เลี้ยง วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก. วารสารพยาบาลทหารบก, 19 (3), 38-43.
- ชวิกา นฤพนธ์จิรกุล และอารีย์วรรณ อ่วมตานี. (2563). ประสบการณ์ของพยาบาลพี่เลี้ยงแบบเถาในการดูแลพยาบาลจบใหม่ที่ปฏิบัติงานในหน่วยอุบัติเหตุฉุกเฉิน. วารสารพยาบาลตำรวจ, 11 (1), 12-23.

ชัชวาล วงศ์สารี. (2563). การออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา: สาขาพยาบาลศาสตร์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 10(1), 1-27.

นันทกา สวัสดิพานิช และพริยลักษณ์ ศิริศุภลักษณ์. (2563). พยาบาลพี่เลี้ยงในศตวรรษที่ 21: แนวทางการพัฒนาเพื่อบรรลุผลการเรียนรู้ของผู้เรียน. วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล, 36 (2), 263-272.

พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 1. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 2. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 3. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 4. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 5. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 6. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 7. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 8. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 9. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 10. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 11. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 12. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 13. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

- พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 14. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)
- พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 15. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)
- พยาบาลพี่เลี้ยงรายที่ 16. (มกราคม 2565). ประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล. (ธีรภัทร นวลแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)
- ละเอียต แจ่มจันทร์ และสิริลักษณ์ ภูมิศรีแก้ว. (2561). แนวโน้มการใช้พยาบาลพี่เลี้ยงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน. วารสารพยาบาลทหารบก, , 19 (ฉบับพิเศษ), 34-38.
- วิไลลักษณ์ เนตรประเสริฐกุล และปาริชาติ จันทรสุนราพร. (2564). การพัฒนาแบบประเมินสมรรถนะพยาบาลพี่เลี้ยง โรงพยาบาลวชิรพยาบาล. วารสารพยาบาลทหารบก, 22 (3), 313- 321.
- สภาการพยาบาล. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 136 ตอนพิเศษ 205 ง หน้า 59 (19 สิงหาคม 2562).
- อุทัยวรรณ พงษ์บริบูรณ์. (2561). การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง: ความท้าทายสมรรถนะส่วนบุคคลของพยาบาล. วารสารทหารบก, 19 (ฉบับพิเศษ), 22-30.
- Benner, P. (2001). From novice to expert: excellence and power in clinical nursing practice. New Jersey: Prentice Hall.
- Glodenberg, D. (1988). Preceptorship: A one-to-one relationship with a triple “P” rating (Preceptor, Preceptee, Patient). Nurse Forum, 23(1): 10-5.
- Heidegger, M. (1992). What Call for Thinking? In Basic Writing. San Francisco: Harpercollins.
- Kalischuk, R.G., et al. (2013). Nursing Preceptors Speak Out: An Empirical Study. Journal of Professional Nursing: Official Journal of the American Association of Colleges of Nursing, 29 (1), 30-38.
- Lincoln YS., & Guba EG. (1985). Naturalistic inquiry. Newburg Park: Sage.

การสถาปนาสถาบันการแพทย์แผนไทย*

THE CONSTITUTION OF THE THAI TRADITIONAL MEDICINE ACADEMY

ณฤดี นันทเวช

Narudee Nantavej

ชูลีรัตน์ เจริญพร

Chuleerat Charoenpon

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

E-mail; Narudee.nantavej@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการสถาปนาระบบการศึกษาการแพทย์แผนไทย 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์แผนไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร จากตำรา วิทยานิพนธ์ บทความ กฎหมาย การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ดังนี้ อาจารย์แพทย์แผนไทยที่มีความเชี่ยวชาญด้านการแพทย์แผนไทย จำนวน 3 ท่าน อาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร จำนวน 3 ท่าน อาจารย์ผู้สอนในโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพน (วัดโพธิ์) จำนวน 2 ท่าน และผู้ที่กำลังศึกษา จำนวน 4 ท่าน รวม 12 ท่าน ผลการศึกษาพบว่าในสมัยรัตนโกสินทร์การแพทย์แผนไทยยังคงได้รับการฟื้นฟู และมีการสืบทอดต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้อิทธิพลแนวคิดครอบงำแบบสมัยใหม่ของชาติตะวันตกที่แผ่ขยายเข้ามาในประเทศไทย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ความเชื่อ กระบวนทัศน์ ทัศนคติในการดูแลสุขภาพ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ อีกทั้งการก่อตั้งโรงพยาบาลสมัยใหม่ และโรงเรียนแพทย์ ได้ส่งผลต่อการสถาปนาสถาบันการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย และทำให้แพทย์แผนไทยแบบดั้งเดิมไม่เป็นที่ยอมรับ อีกทั้งการพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นการเพิ่มเติมความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์มากกว่าความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย จึงทำให้แนวคิดทฤษฎี รวมถึงอัตลักษณ์ของแพทย์แผนไทยมีความไม่ชัดเจน ดังนั้นการสถาปนาสถาบันการศึกษาแพทย์แผนไทยขึ้นใหม่จึงต้องมีการทบทวนแนวคิดทฤษฎี และยอมรับในอัต

* Received February 16, 2022; Revised May 6, 2022; Accepted May 29, 2022

ลักษณะความเป็นแพทย์แผนไทย จึงจะทำให้หลักสูตร และแนวทางพัฒนาบุคลากรเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีของการแพทย์แผนไทยอย่างที่เหมาะสม

คำสำคัญ: การแพทย์แผนไทย, สถาบันการแพทย์แผนไทย , การศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the constitution of the Thai traditional medicine academy and 2) to study the development of Thai traditional medicine personnel. The study was a qualitative study collecting the data from 2 resources: (1) the data collection from books, thesis, academic articles, laws, online based data and (2) the in-depth interview with 12 key informants who were recruited through purposive sampling. They were 3 Thai traditional medicine specialists, 3 lecturers from Abhaibhubejhr College of Thai Traditional Medicine, 2 lecturers and 4 students from Wat Po Thai Traditional Medical School. The results revealed that in Rattanakosin era, Thai traditional medicine had been continuously restored and inherited. Being under the influence of modern Western hegemony that spread into Thailand caused a change in thoughts, beliefs, paradigm, attitudes in health care and laws related to medicine. The establishment of modern hospitals and medical schools also affected the constitution of the Thai traditional medicine academy and the development of Thai traditional medicine program as well as made Thai traditional medicine unacceptable. Moreover, the development of the current program was added more knowledge of medical science than knowledge of Thai traditional medicine which made the concept, theory, and identity of Thai traditional medicine remained unclear. Therefore, the constitution of a new Thai traditional medicine academy requires a review of Thai traditional medicine concepts and accepts the Thai traditional medicine identity so that the program and personnel development guidelines will be based on Thai traditional medicine theory as they should be.

Keyword: Thai traditional medicine, The institute of Thai traditional medicine, Education

บทนำ

ชาติตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการแพทย์ และการสาธารณสุขตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์ได้เห็นความสำคัญ และความเสื่อมถอยของการแพทย์แผนไทย จึงโปรดเกล้าฯให้มีการฟื้นฟูการแพทย์แผนไทยโดยการชำระตำราการแพทย์แผนไทยที่กระจัดกระจายตามท้องที่ต่าง ๆ มารวบรวม และตรวจสอบให้ตรงกับต้นฉบับเดิม โปรดเกล้าฯให้ตั้งศิริราชพยาบาลซึ่งให้การรักษาพยาบาลตามแบบการแพทย์แผนตะวันตก และการแพทย์แผนไทยรักษาควบคู่กันไป ต่อมาพระองค์ได้ทรงตั้งโรงเรียนฝึกหัดแพทย์ขึ้นโดยเป็นสอนทั้งการแพทย์แผนตะวันตก และการแพทย์แผนไทยซึ่งประกอบด้วยวิทยาศาสตร์พื้นฐาน วิทยาศาสตร์การแพทย์ และวิชาการเกี่ยวกับแพทย์แผนไทย (ประทีป ชุมพล, 2556) ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 พ.ศ.2458 ได้มีการยกเลิกการเรียนการสอนการแพทย์ดั้งเดิมจากโรงเรียนราชแพทยาลัย เนื่องจากวิธีการเรียนการสอนที่เน้นท่องจำ และมีเนื้อหาที่ยากต่อความเข้าใจ เพราะไม่ได้มีคำอธิบายเหมือนกับแนวคิดวิทยาศาสตร์ แตกต่างจากการเรียนการสอนของแพทย์แผนปัจจุบัน และเนื่องจากการก่อตั้งโรงเรียนราชแพทยาลัยมีจุดประสงค์เพื่อผลิตแพทย์แบบฝรั่ง หรือ แพทย์แผนปัจจุบัน ดังนั้นการจัดการหลักสูตรของโรงเรียนแพทย์แห่งนี้จึงอยู่บนพื้นฐาน และแนวคิดของการแพทย์แบบตะวันตก ดังนั้นความสำคัญของการแพทย์แผนไทยจึงถูกลดทอนลงไป (ยงศักดิ์ ตันติปิฎก และรงทิพย์ ตันติปิฎก, 2561) นักเรียนแพทย์ และประชาชนจึงเกิดความเลื่อมใสในการแพทย์แผนตะวันตกมากขึ้น การแพทย์แผนไทยจึงถูกลดทอนบทบาท และหมดโอกาสในการถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียนแพทย์ในที่สุด (สันติสุข โสภณสิริ, 2553) นับแต่นั้นมาจึงไม่มีการเรียนการสอนการแพทย์แผนโบราณในระบบการศึกษาของไทย คงเหลือเพียงแต่การแพทย์แผนปัจจุบัน (โรงเรียนอายุรเวทจรัส สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2552)

พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.2542 ได้แบ่งประเภทการขอขึ้นทะเบียน และรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยตามพื้นฐานความรู้ไว้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภท ก คือ ผู้ที่ผ่านการอบรม หรือ การถ่ายทอดความรู้จากผู้ประกอบโรคศิลปะซึ่งได้รับอนุญาตให้ถ่ายทอดความรู้ในสถาบัน หรือ สถานพยาบาล และได้รับใบรับรองการศึกษาจากสถาบัน หรือ สถานพยาบาล 2) ประเภท ข คือ ผู้ที่ผ่านการอบรมจากสถาบันการศึกษาแพทย์แผนไทย หรือ มหาวิทยาลัย และได้รับปริญญาบัตรจากสถาบันที่สำเร็จการศึกษา 3) ประเภท ค เป็นผู้มีส่วนราชการให้การรับรอง และผ่านการตรวจประเมินตามเงื่อนไขของคณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย หรือเรียกว่า หมอพื้นบ้าน (พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.2542, 2542) จากการศึกษาของเอกฤทธิ์ จิตรหาญ พบว่าการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยดังกล่าวไม่ได้คำนึงถึงความเสมอภาคตามหลักของการคุ้มครองสิทธิ ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยได้รับการปฏิบัติที่ไม่

เท่าเทียมกัน (เอกฤทธิ จิตรหาญ, 2565) อีกทั้งยังทำให้แพทย์แผนไทยต้องเกิดการปรับตัวเข้าสู่การศึกษาในระบบเพื่อให้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพอย่างถูกต้อง ซึ่งนำไปสู่รูปแบบ “การติว” เพื่อให้ได้ใบประกอบโรคศิลปะ โดยไม่ได้คำนึงถึงความรู้ที่จะได้รับ (มาลี สิทธิเกรียงไกร และรังษิญาณี สรสมิต, 2554) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นการท่องจำเนื้อหาหมากกว่าการทำ ความเข้าใจอย่างแท้จริง ผู้เรียนจึงไม่สามารถนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ได้ อีกทั้งยังเป็นการลด บทบาทของแพทย์แผนไทย ซึ่งทำให้แพทย์แผนไทยบางส่วนต้องเลิกกิจการอย่างถาวร (กุลศิริ อรุณภาคย์ และคณะ, 2562) จากพลังอำนาจของการแพทย์สมัยใหม่ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อ การศึกษาแพทย์แผนไทยจึงทำให้การสืบทอดภูมิปัญญาเป็นไปอย่างยากลำบาก หรือ ต้องแสดง ตนว่าเป็นผู้ยอมรับการแพทย์สมัยใหม่จึงจะสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ (ปริชัย ดาวอุดม และ วิมลพรรณ ดาวดาษ, 2562) และในการศึกษาของจรัสศรี รูปขำดี และคณะ พบว่าการแพทย์ แผนปัจจุบันได้สถาปนาอำนาจของตนเองด้วยระบบวิทยาศาสตร์ โดยใช้สถาบันการศึกษาเป็น แหล่งผลิตซ้ำชุดวาทกรรมทางการแพทย์แผนปัจจุบัน ทำให้สถาบันการศึกษาแพทย์แผนไทยถูก ครอบงำจากชุดความคิดแบบวิทยาศาสตร์มาอย่างต่อเนื่องยาวนาน (จรัสศรี รูปขำดี และคณะ, 2562)

การที่ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยถูกแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภท ก ประเภท ข และประเภท ค ส่งผลต่อรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความแตกต่างกัน ก่อให้เกิด ความสับสนของประชาชนโดยทั่วไป ส่งผลต่อการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ และที่สำคัญคือทำ ให้การศึกษาการแพทย์แผนไทยอยู่ในสถาบันที่มีความหลากหลายยากต่อการพัฒนาหลักสูตร ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้ รวมถึงการยอมรับองค์ความรู้แบบพื้นบ้านที่มีการใช้สืบทอดกันมา นานแต่ไม่มีข้อพิสูจน์ หรือ มีงานวิจัยรองรับในรูปแบบของวิทยาศาสตร์การแพทย์แผนปัจจุบัน จึงทำให้องค์ความรู้ของหมอพื้นบ้านไม่ได้ถูกบรรจุในหลักสูตรมหาวิทยาลัย หรือ ไม่ได้รับความสำคัญ ไม่มีการพัฒนาความรู้ที่เท่าที่ควร รวมถึงความไม่เข้าใจ และไม่พยายามเข้าใจวิธี คิดของหมอพื้นบ้านซึ่งมีบริบทที่แตกต่างไปจากปัจจุบัน (สาธิตา ไชยชนะ, 2558) อีกทั้ง การแพทย์แผนปัจจุบันก็ได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดหลักสูตรการแพทย์แผนไทย หรือ การแพทย์แผนไทยประยุกต์ และยังมีส่วนในการกำหนดทิศทางของวิชาชีพแพทย์แผนไทยใน สภาการแพทย์แผนไทย โดยที่แพทย์แผนปัจจุบันไม่ได้พยายามทำความเข้าใจ และยอมรับ ศาสตร์การแพทย์แผนไทยอย่างแท้จริง จึงทำให้การศึกษาศาสตร์การแพทย์แผนไทยไม่ได้รับ การพัฒนาในแนวทางที่ควรจะเป็น (ยงศักดิ์ ตันติปิฎก และรวงทิพย์ ตันติปิฎก, 2561)

จากปัญหาดังกล่าวในข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาทางด้านการแพทย์ในประเทศไทย อยู่ภายใต้หลักคิดทฤษฎีของวิทยาศาสตร์การแพทย์มาเป็นเวลานาน รวมถึงกระแสของ ผู้คนในสังคมส่วนใหญ่ที่ได้รับอิทธิพล และให้การยอมรับกระบวนทัศน์แบบวิทยาศาสตร์ และการแพทย์แผนปัจจุบันมาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดูแลสุขภาพ เนื่องจากข้อจำกัดของ

การแพทย์แผนไทยที่ถูกตรึงไว้จากพรบ.ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479 จึงเกิดวาทกรรมที่ว่า “การประกอบโรคศิลปะแผนโบราณไม่เป็นวิทยาศาสตร์” จึงทำให้การแพทย์แผนไทยไม่ได้รับการพัฒนา ไม่ได้รับการยอมรับ และไม่ได้รับความนิยมนิยมจากประชาชนมากเท่าที่ควร ขณะที่การแพทย์แผนปัจจุบันได้รับการสนับสนุน และได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานของภาครัฐ และเอกชน จนกระทั่งสามารถยึดครองพื้นที่ในระบบสุขภาพ และรูปแบบการเรียนการสอนวิชาแพทย์ไว้ได้อย่างแน่นหนา ทำให้สถาบันการแพทย์แผนไทยไม่สามารถพัฒนาภายใต้บริบท และกระบวนทัศน์ในแบบที่ควรจะเป็นได้ อีกทั้งยังไม่สามารถหลีกเลี่ยงอิทธิพลครอบงำจากแนวคิด และการตรวจสอบของการแพทย์แผนปัจจุบันไปได้ ดังนั้น การศึกษาเรื่อง การสถาปนาสถาบันการแพทย์แผนไทยจะทำให้เกิดการทบทวน และการนำเสนอแนวทางการปรับปรุงหลักสูตรการแพทย์แผนไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดหลักสูตร การศึกษาการแพทย์แผนไทยที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันภายใต้กระบวนทัศน์ของการแพทย์แผนไทย และเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์แผนไทยให้เป็นไปตามแนวคิด ทฤษฎีของการแพทย์แผนไทยอย่างที่เราควรจะเป็น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสถาปนาระบบการศึกษาการแพทย์แผนไทย
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์แผนไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) โดยใช้วิธีการศึกษาภาคสนาม (Field Research) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ด้วยการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ (Information Interview) เพื่อแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ และมุมมองของแพทย์แผนไทยที่มีต่อรูปแบบการศึกษาศาสตร์ การแพทย์แผนไทย ตลอดจนวิธีการ และผลของการศึกษาศาสตร์การแพทย์แผนไทยทั้งในอดีต และในปัจจุบันที่มีผลต่อการสถาปนาสถาบันการศึกษาการแพทย์แผนไทย และการพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์แผนไทย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงบทบาท และความสามารถของแพทย์แผนไทย และอาจารย์แพทย์แผนไทย เช่น การสังเกตวิธีการตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาโรค และการให้คำแนะนำกับผู้ป่วย วิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาจารย์แพทย์แผนไทย เป็นต้น

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการเลือกเพื่อให้สามารถศึกษาได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ให้ได้มากที่สุด กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีจำนวน 12 คน โดยพิจารณาจากการเป็นแพทย์แผนไทยที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญในการรักษา

ผู้ป่วย และมีประสบการณ์ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ศาสตร์การแพทย์แผนไทย ตลอดจนเป็นผู้ที่มีชื่อเสียง และถูกอ้างอิง โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ผลิตแพทย์แผนไทย ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรการแพทย์แผนไทยในสถาบันการศึกษาแพทย์แผนไทยที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย จากโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพน (วัดโพธิ์) ซึ่งเป็นสถาบันที่เปิดหลักสูตรสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทย ประเภท ก จำนวน 2 คน และอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรการแพทย์แผนไทยในมหาวิทยาลัย จากวิทยาลัยการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร ซึ่งเป็นสถาบันที่เปิดหลักสูตรสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทย ประเภท ข จำนวน 3 คน

2. กลุ่มแพทย์แผนไทย ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการตรวจรักษาด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย จำนวน 3 คน

3. ผู้ที่กำลังศึกษาศาสตร์การแพทย์แผนไทยในสถานศึกษา จำนวน 4 คน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสถาปนาสถาบันการแพทย์แผนไทย 2) อัตลักษณ์ และตัวตนของแพทย์แผนไทย 3) การดำรงอยู่ และการปรับตัวของสถาบันการศึกษาภายใต้กระบวนการทัศน์แบบวิทยาศาสตร์ โดยจะกล่าวในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสถาปนาสถาบันการแพทย์แผนไทย

1.1 อิทธิพลจากชาติตะวันตก ความเป็นสมัยใหม่ และแนวคิดของชาติตะวันตกได้แผ่ขยายอิทธิพลมาสู่ประเทศไทยอย่างชัดเจนตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 4 ทำให้พระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการต่าง ๆ ในราชสำนักตลอดจนราษฎรต้องเกิดการเรียนรู้ และปรับตัวให้เท่าทันกับชาติตะวันตก เป็นช่วงเวลาที่การแพทย์แผนตะวันตกเริ่มมีการหยั่งรากเข้ามาในสังคมไทยพร้อมกับการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ ก่อให้เกิดอำนาจของความรู้ (Knowledge of Power) ซึ่งเป็นอำนาจที่ทรงพลัง และมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้คนในสังคมไทยแบบดั้งเดิมเป็นอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่าในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นจุดเริ่มต้นของวัฒนธรรม “ตะวันตกนิยม” (Westernization) ซึ่งในบางส่วนมีความขัดแย้งกับหลักจารีตประเพณีของไทยที่มีอยู่เดิมทำให้วัฒนธรรมประเพณีรวมถึงการแพทย์แผนไทยที่มีอยู่แล้วแต่ดั้งเดิมถูกทำลายเป็นอย่างมาก อีกทั้งลักษณะของการรับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามาในสังคมไทยโดยมากแล้วเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ และละทิ้งจารีตประเพณีที่มีอยู่เดิม เปรียบได้กับการแพทย์แผนไทยที่มีอยู่แต่ดั้งเดิมถูกแทนที่ด้วยการแพทย์แผนตะวันตกโดยมิได้เป็นการนำเอาความรู้สมัยใหม่มาปรับใช้ ผสมผสาน หรือ พัฒนาองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม ซึ่งนับว่า

เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแต่เพียงภายนอกโดยไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงจากฐานรากของสังคมไทย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การแพทย์แผนไทยถูกกลืนออกจากระบบของภาครัฐโดยไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2 การบังคับใช้กฎหมายของภาครัฐ พระราชบัญญัติการแพทย์ พ.ศ. 2466 ถูกสร้างขึ้นเป็นครั้งแรกโดยนายแพทย์ชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ และความเจ็บป่วยของประชาชนโดยตรง โดยรัฐเป็นผู้ออกกฎหมาย และมีอำนาจในการบังคับควบคุมผ่านสภากาพย์ซึ่งมีอำนาจในการขึ้นทะเบียนการเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ จากการศึกษาพบว่าข้อปฏิบัติต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติหลายฉบับเป็นการสร้างมาตรฐานให้กับผู้ประกอบโรคศิลปะ หรือ ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ แต่ผลกระทบที่ตามมานั้นส่งต่อการพัฒนาการแพทย์แผนไทยอย่างหลากหลาย ในขณะนั้นประเทศไทยก็มีการดูแลรักษาสุขภาพของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต และองค์ความรู้ในแบบดั้งเดิมอยู่แล้ว การออกกฎหมายข้อบังคับเช่นนี้ทำให้ผู้ประกอบโรคศิลปะที่มีความสามารถบางรายไม่สามารถผ่านการประเมินจากสภากาพย์ ทำให้องค์ความรู้บางประการไม่เป็นที่ยอมรับจากภาครัฐ และประชาชน ต่อมาในปีพ.ศ. 2472 การแบ่งการประกอบโรคศิลปะออกเป็น 2 ประเภท คือ “การประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบัน” และ “การประกอบโรคศิลปะแผนโบราณ” ได้ส่งผลกระทบต่อการแพทย์ในประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยการแบ่งแยกจาก “ความเป็นวิทยาศาสตร์ และไม่เป็นวิทยาศาสตร์” เนื่องจากคำว่า “ปัจจุบัน” เป็นการบ่งบอกถึงความสมัยใหม่ ความทันสมัย แต่การให้คำนิยาม “การประกอบโรคศิลปะแผนโบราณ” ด้วยการใช้คำว่า “โบราณ” เป็นการลดทอนคุณค่า และลดบทบาทของการแพทย์ไทยแบบดั้งเดิมลง เสมือนว่าเป็นการตรึงให้การแพทย์แผนโบราณเป็นเพียงแค่สิ่งโบราณในอดีตเท่านั้น ซึ่งทำให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างการแพทย์แผนปัจจุบัน และการแพทย์แผนโบราณอย่างชัดเจน

1.3 ความแตกต่างของกระบวนทัศน์ การแพทย์แผนตะวันตกมีกระบวนทัศน์ และมีพื้นฐานของแนวคิดที่เป็นไปตามหลักของวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีความแตกต่างจากการแพทย์แผนไทยซึ่งอยู่บนพื้นฐานแนวคิด และมีชุดคำอธิบายที่สอดคล้องไปกับวิถีชีวิตที่เป็นไปตามหลักของธรรมชาติ ซึ่งอยู่บนกระบวนทัศน์แบบองค์รวม เมื่อแนวคิดแบบวิทยาศาสตร์ของแพทย์แผนตะวันตกเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการสาธารณสุข และรูปแบบการเรียนการสอนวิชาแพทย์ในประเทศไทย จนกระทั่งสามารถหยั่งรากลึกเข้ามาในความเชื่อ การรับรู้ และสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการดูแลรักษาสุขภาพของคนในสังคมไทยโดยส่วนใหญ่ จึงทำให้กระบวนทัศน์แบบวิทยาศาสตร์ของการแพทย์แผนตะวันตกสร้างความชอบธรรมให้กับกระบวนทัศน์ของตนจนสามารถเบียดขับกระบวนทัศน์แบบองค์รวมของการแพทย์แผนไทยไปได้

ดังนั้นเมื่อการพัฒนาด้านการสาธารณสุขในประเทศไทยอยู่ภายใต้อิทธิพลของกระบวนทัศน์แบบวิทยาศาสตร์แล้ว การดำเนินงาน และการพัฒนาประเทศในด้านการสาธารณสุขต่าง

ๆ จึงเป็นการผลิตซ้ำชุดความคิดที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของวิทยาศาสตร์การแพทย์ เช่น รูปแบบของโรงพยาบาล และโรงเรียนแพทย์ เป็นต้น เมื่อการแพทย์แผนปัจจุบันได้เข้ามามีอิทธิพลและมีบทบาทในการจัดระเบียบทั้งด้านการสาธารณสุข และระบบการศึกษาของแพทย์แล้ว ด้วยเหตุนี้เองการแพทย์แผนปัจจุบันจึงได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และจากการที่ผลิตซ้ำชุดความคิดเหล่านี้มาเป็นเวลานานจึงส่งผลต่อการรับรู้ของคนในสังคมไทยโดยส่วนใหญ่ ทำให้เข้าใจว่าการดูแลสุขภาพต้องเป็นไปตามหลักคิดของวิทยาศาสตร์การแพทย์เพียงเท่านั้น การแพทย์แผนไทยจึงถูกลดบทบาทแค่เพียงการแพทย์กระแสรอง หรือ การแพทย์ทางเลือก ดังนั้นการแพทย์แผนปัจจุบันจึงมีอำนาจในการต่อรองมากกว่าการแพทย์แผนไทยในทุก ๆ ด้าน จนในที่สุดการแพทย์แผนไทยจึงถูกกีดกันออกจากระบบของโรงพยาบาล และระบบการศึกษาของภาครัฐ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้จะมีสถาบันการศึกษาการแพทย์แผนไทยอยู่หลายแห่งแต่ก็เป็นการศึกษาที่อยู่ภายใต้กระบวนทัศน์แบบวิทยาศาสตร์โดยไม่อาจหลีกเลี่ยง

1.4 การกำเนิดโรงพยาบาล และโรงเรียนแพทย์ แต่เดิมการรักษาสุขภาพของคนไทยมีความยึดโยงกับวิถีชีวิตมีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ ในครอบครัวมีความรู้เบื้องต้นในการบำบัดบรรเทาความเจ็บป่วยสามารถดูแลสุขภาพของตนเอง และสมาชิกในครอบครัวได้อยู่แล้วโดยไม่ต้องพึ่งพาแพทย์ หรือ หากมีความเจ็บป่วยมากไม่สามารถเยียวยาได้ด้วยตนเอง ก็จะมีการรักษาโดยหมอในชุมชน หรือ หมอในระแวกใกล้เคียง ยังไม่มีโรงพยาบาลสำหรับรักษาความเจ็บป่วยโดยเฉพาะ โรงพยาบาลตามรูปแบบของตะวันตกเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2378 สมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งดำเนินงานโดยนายแพทย์ชาวตะวันตกโดยมีรูปแบบการรักษาตามแบบตะวันตก เช่น การฉีดยา สารสกัดของพืชสมุนไพรที่อยู่ในรูปแบบของยาเม็ด การผ่าตัด การปลูกฝี และการใช้เครื่องมือในการตรวจวินิจฉัยโรค เป็นต้น ซึ่งรูปแบบเหล่านี้ความแตกต่างไปจากการแพทย์ไทยที่มีอยู่เดิม เมื่อโรงเรียนราชแพทยาลัยซึ่งเป็นโรงเรียนแพทย์แห่งแรกของประเทศไทย มีรูปแบบ และหลักสูตรการเรียนการสอนตามแบบตะวันตก ประกอบกับความแตกต่างของภาษาจึงทำให้หมอไทยกับหมอฝรั่งไม่สามารถสื่อสารทำความเข้าใจกันได้ หมอไทยจำนวนมากรู้สึกถึงว่าตนเองกำลังถูกคุกคามจากชาติตะวันตก และการที่รูปแบบการเรียนการสอนเป็นไปตามลักษณะของชาติตะวันตกนี้ ทำให้หมอฝรั่งมีความคุ้นเคยกับวิธีการเรียนการสอนมากกว่าหมอไทย จึงทำให้หมอไทยตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก เนื่องจากการถ่ายทอดองค์ความรู้ของหมอไทยเป็นการเรียนรู้ที่มีการสืบทอดกันมา อีกทั้งการสืบทอดองค์ความรู้ที่สืบทอดกันมาจากสายตระกูลทำให้หมอไทยส่วนใหญ่หวงแหนวิชาความรู้ของตนมาก การปรับตัวให้เข้ากับโรงเรียนแพทย์จึงเป็นไปได้ยาก ต่อมาการเรียนการสอนวิชาแพทย์แผนไทยจึงได้ถูกยกเลิกออกไปจากโรงเรียนราชแพทยาลัยในปี พ.ศ. 2485 เมื่อการแพทย์แผนปัจจุบันมีอิทธิพล และมีบทบาทในการจัดระเบียบทั้งด้าน สาธารณสุข และระบบการศึกษาของแพทย์ การแพทย์แผนปัจจุบันจึงได้รับการสนับสนุนและมีอำนาจในการต่อรองมากกว่า

การแพทย์แผนไทย การแพทย์แผนไทยก็ถูกกีดกันออกจากโรงพยาบาล และระบบการศึกษา จึงทำให้การแพทย์แผนไทยขาดการพัฒนาไปช่วงระยะหนึ่ง เมื่อระยะเวลาผ่านไปประเทศไทยก็เต็มไปด้วยโรงพยาบาลซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของแพทย์แผนปัจจุบัน การแพทย์แผนไทย จึงกลายเป็นสิ่งใหม่ซึ่งมาทีหลัง เมื่อองค์ความรู้ และบุคลากรขาดการพัฒนา และการสืบทอด ไปช่วงระยะเวลานึง จึงไม่พร้อม และไม่มีอำนาจมากพอที่จะต่อรองกับการแพทย์แผนปัจจุบัน จึงถูกทำให้กลายเป็นการแพทย์ทางเลือก เป็นการแพทย์ที่เพิ่งกำเนิดขึ้นใหม่ ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยเคยมีอยู่แล้วแต่ดั้งเดิม

1.5 การถ่ายทอดองค์ความรู้ของแพทย์แผนไทย การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการแพทย์แบบดั้งเดิมนั้นเป็นการสืบทอดกันในตระกูล หรือ เป็นการเรียนแบบตัวต่อตัวจากครูหมอ ซึ่งเป็นการศึกษาที่ต้องใช้ระยะเวลาในการสั่งสมประสบการณ์เป็นเวลานาน เนื่องจาก การศึกษาในยุคสมัยนั้นเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ผ่านวิถีชีวิต เป็นการสังเกต การเรียนรู้ การจดจำจากครูหมอ และนำมาปฏิบัติตามจนเกิดเป็นความรู้ความชำนาญเฉพาะบุคคล จึงไม่นิยมจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากในอดีตสังคมไทยไม่ใช่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จากตัวอักษร หรือ ตำราเรียนเป็นหลัก จึงพบว่าตำราที่เขียนบันทึกเกี่ยวกับการแพทย์ค่อนข้างหาได้ยาก และมีจำนวนน้อย ดังนั้นเมื่อการแพทย์แผนไทยห่างหายไปจากระบบของภาครัฐ ในช่วงระยะเวลานึง จึงทำให้องค์ความรู้เฉพาะของหมอต่าง ๆ สูญหายไปเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการเสียชีวิตของหมอที่ชราภาพ และบางส่วนก็ไม่มีผู้สืบทอดวิชาแพทย์ต่อ ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามรวบรวม และคัดลอกองค์ความรู้จากตำราต่าง ๆ ของหมอหลวง และหมอบ้านอยู่หลายครั้ง แต่ก็เป็นการบันทึกด้วยภาษาเฉพาะที่ใช้ในท้องถิ่น หรือ เป็นภาษาเก่าที่ยากต่อการศึกษาทำความเข้าใจแก่นักเรียนแพทย์รุ่นใหม่ จึงทำให้การศึกษาศาสตร์การแพทย์แผนไทยค่อนข้างหาได้ยาก ด้วยวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ของแพทย์แผนไทยที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวเช่นนี้จึงส่งผลต่อการศึกษา และการสืบทอดองค์ความรู้ศาสตร์การแพทย์แผนไทยเป็นอย่างมาก

2. อัตลักษณ์ และตัวตนของแพทย์แผนไทย การขาดหายไปจากระบบการสาธารณสุข และระบบการศึกษาของการแพทย์แผนไทย ส่งผลให้การแพทย์แผนไทยไม่ได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ความพยายามในการฟื้นฟูศาสตร์การแพทย์แผนไทยโดยภาครัฐ และเอกชนจึงดำเนินไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากการครองอำนาจของการแพทย์แผนปัจจุบันได้รับการสนับสนุน และมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จึงส่งผลต่ออัตลักษณ์ (Identity) และการรับรู้ในด้านความเป็นแพทย์ของคนส่วนใหญ่ในสังคม อัตลักษณ์ของความเป็นแพทย์จึงถูกจำกัดให้เป็นไปตามรูปแบบของการแพทย์แผนปัจจุบัน ดังนั้นความพยายามในการสถาปนาสถาบันการแพทย์แผนไทยขึ้นมาใหม่อีกครั้ง จึงต้องมีการศึกษากระบวนการของการบ่มเพาะความเป็นแพทย์แผนไทยที่นำมาสู่อัตลักษณ์ความเป็นแพทย์แผนไทย ในปัจจุบัน

2.1 รูปแบบการศึกษาศาสตร์การแพทย์แผนไทย จากการศึกษาวิจัยผ่านอาจารย์แพทย์แผนไทยจำนวน 8 ท่าน ซึ่งมีการประกอบอาชีพในภาคส่วนของระบบสุขภาพ และสถาบันการศึกษาที่แตกต่างกัน คือ คลินิกแพทย์แผนไทย โรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพน และวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย อภัยภูเบศร พบว่ามีที่มาของการศึกษาศาสตร์การแพทย์แผนไทยอย่างหลากหลาย คือ 1) การสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ 2) การสืบทอดกันในสายเครือญาติ 3) การสืบทอดมาจากหมอพื้นบ้าน หรือ ผู้รู้ 4) การศึกษาในสถาบันการศึกษา และ 5) การศึกษาจากตำราแพทย์ ซึ่งอาจารย์ 1 ท่าน มีการศึกษาเรียนรู้หลายรูปแบบวิธี เช่น ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และมีการศึกษาจากตำราแพทย์, มีความสนใจศาสตร์การแพทย์แผนไทยเป็นการส่วนตัว จึงได้รับการศึกษาจากหมอพื้นบ้าน และศึกษาจากตำราแพทย์, ได้รับการถ่ายทอดจากสถาบันการศึกษา จึงได้ศึกษาเพิ่มเติมจากตำราแพทย์ และหมอพื้นบ้าน เป็นต้น จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่าปัจจัยหลักของรูปแบบวิธีการในการบ่มเพาะความเป็นแพทย์แผนไทยขึ้นอยู่กับวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาจารย์ และความสนใจของผู้ศึกษา นอกเหนือจากการถ่ายทอดวิชาแพทย์แล้ว อาจารย์แพทย์แผนไทยแต่ละท่านต่างก็ได้รับการถ่ายทอดคำสอนมาจากศาสนาพุทธด้วย ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ ความเข้าใจในชีวิต ความเจ็บป่วย และการฝึกฝนเพื่อให้เกิดสมามีผลต่อการฝึกตรวจรักษาโรคด้วย

2.2 การบ่มเพาะความเป็นแพทย์แผนไทย การถ่ายทอดองค์ความรู้ของการแพทย์แผนไทยในรูปแบบดั้งเดิม คือ การบ่มเพาะองค์ความรู้ที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต โดยไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการประกอบอาชีพ หรือ เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทน แต่เป็นไปโดยเจตนาส่วนบุคคลที่ต้องการเป็นผู้เชี่ยวชาญรักษา ดังนั้นการดำเนินชีวิตจึงสอดคล้อง และหลอมรวมควบคู่ไปกับการศึกษาเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความเป็นแพทย์ จุดมุ่งหมายของการศึกษาจึงเป็นไปเพื่อความรู้ ความเข้าใจ และการสั่งสมประสบการณ์ในการรักษา จนเป็นแพทย์ที่มีความชำนาญเฉพาะบุคคล เป็นรูปแบบของการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยที่ไม่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่ตายตัว จึงเป็นลักษณะของการบ่มเพาะที่ไม่สามารถกำหนดรูปแบบ และระยะเวลาในการศึกษาที่แน่ชัดได้

จากผลการศึกษาอัตลักษณ์ของการเป็นแพทย์แผนไทย ผู้วิจัยสรุปว่า “แพทย์แผนไทยแต่ละท่านมีอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) ที่ชัดเจนในความเป็นแพทย์ผู้ให้การเชี่ยวชาญรักษา โดยไม่ได้ยึดติดกับรูปแบบวิธีการของการศึกษา อีกทั้งยังมีการตรวจวินิจฉัย และการรักษาโรคด้วยการใช้ทักษะของความเป็นแพทย์แผนไทยตามองค์ความรู้ กระบวนการ และประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมา โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการรักษาให้สอดคล้องไปตามวิถีชีวิต และธรรมชาติของผู้ป่วยแต่ละบุคคล อีกทั้งยังมีการศึกษาธรรมะตามหลักคำสอนทางศาสนาพุทธเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย ความเจ็บป่วย และการตรวจรักษาโรค” ดังนั้นอัตลักษณ์ของแพทย์แผนไทยจึงมีความเป็นปัจเจก ไม่สามารถผลิตซ้ำแพทย์

แผนไทยให้มี อัตลักษณ์ที่เหมือนกับต้นแบบอย่างตายตัวได้ อาจารย์แพทย์แผนไทยที่ได้รับการศึกษาเรียนรู้ด้วยวิธีตามแบบหมอพื้นบ้าน หรือ เป็นการเรียนรู้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยไม่ได้ศึกษาตามรูปแบบของสถาบันการศึกษาตั้งแต่แรกเริ่ม แต่ในท้ายที่สุดแล้วอาจารย์แพทย์แผนไทยก็ต้องปรับตัว และปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ด้วยการเข้ารับการอบรม หรือ เข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรอง และจะต้องผ่านการสอบใบประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยเฉกเช่นเดียวกับนักเรียน นักศึกษาอื่น ๆ ด้วยข้อจำกัดดังกล่าวทำให้การศึกษาการแพทย์แผนไทยจำเป็นต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของสภาวิชาชีพ ดังนั้นการบ่มเพาะเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์ของความเป็นแพทย์แผนไทยจึงต้องมีการผสมผสานระหว่าง การศึกษาในรูปแบบของการแพทย์แผนไทยแบบดั้งเดิม และรูปแบบของการศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดแพทย์แผนไทยที่มีความรู้ความสามารถ มีอัตลักษณ์ของความเป็นแพทย์แผนไทย และเป็นแพทย์แผนไทยที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย

3. การดำรงอยู่ และการปรับตัวของสถาบันการศึกษาภายใต้กระบวนทัศน์แบบวิทยาศาสตร์ โรงเรียนแพทย์ โรงพยาบาล และข้อกำหนดทางกฎหมายในอดีตจนถึงปัจจุบันได้สร้าง “อำนาจ” ของความเป็นแพทย์ให้อยู่เหนือความเจ็บป่วยของประชาชน อีกทั้งยังเป็นการผลิตซ้ำชุดความคิดในด้านการรักษาอย่างจำกัดภายใต้แนวคิดของวิทยาศาสตร์การแพทย์ เมื่อสถาบันการศึกษาการแพทย์แผนไทยได้ถูกฟื้นฟูขึ้นมาใหม่จึงไม่อาจต้านทานอำนาจ และการจัดการของวิทยาศาสตร์การแพทย์ไปได้ จากการศึกษาผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงการดำรงอยู่ และการปรับตัวของสถาบันการแพทย์แผนไทยภายใต้กระบวนทัศน์แบบวิทยาศาสตร์ไว้ ดังนี้

3.1 การปรับปรุงหลักสูตร ในปัจจุบันการศึกษาศาสตร์การแพทย์แผนไทยสามารถเข้ารับการศึกษาศาสตร์ตามหลักสูตรของสถาบันการศึกษาทั้งในรูปแบบของโรงเรียนของภาครัฐ และเอกชน รวมถึงสามารถศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ ซึ่งแต่ละสถาบันจะมีการสร้างอัตลักษณ์ของสถาบันต่าง ๆ เพื่อให้ได้แพทย์แผนไทยที่มีอัตลักษณ์เป็นไปตามอุดมการณ์ของสถาบัน จากการศึกษาสถาบันการศึกษาทั้ง 2 แห่ง คือ โรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพน และวิทยาลัยการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร พบว่าสถาบันทั้ง 2 แห่งมีการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องไปกับรูปแบบการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้มีความหลากหลายเป็นไปตามความต้องการของผู้ศึกษามากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น และมีการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทยลดน้อยลง จากการศึกษาพบว่า การปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเป็นวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น เกิดจากการนำรูปแบบการศึกษาของชาติตะวันตก และได้รับเอาหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต หรือ หลักสูตรของการแพทย์แผนปัจจุบันมาเป็นต้นแบบของหลักสูตรการแพทย์แผนไทย จึงทำให้รายวิชาของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยมีความใกล้เคียง และมีรูปแบบการเรียนการสอนที่คล้ายคลึงกับการแพทย์แผนปัจจุบัน อีกทั้งการผลิตซ้ำชุด

ความรู้ด้านการแพทย์ของบุคลากรทางการแพทย์ภายใต้กระบวนทัศน์แบบวิทยาศาสตร์ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน จึงทำให้ชุดความคิด และการรับรู้ด้านการแพทย์แผนปัจจุบันได้รับยอมรับมากกว่าการแพทย์แผนไทยซึ่งขาดหายไปจากระบบการศึกษามาเป็นเวลานาน และการแพทย์แผนไทยไม่เคยมีหลักสูตรการศึกษาเป็นของตัวเอง อีกทั้งการก่อตั้งสถาบันการศึกษา และหลักสูตรการแพทย์แผนไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่แล้วเกิดจากความสนใจของบุคลากรทางการแพทย์อื่น ๆ เช่น แพทย์แผนปัจจุบัน เกษัชกร เป็นต้น จึงทำให้การพัฒนาสถาบัน และหลักสูตรการแพทย์แผนไทยสอดคล้องไปกับความรู้ความเข้าใจด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์มากกว่า

3.2 กระบวนการพัฒนาบุคลากร จากการศึกษาพบว่า บุคลากรด้านการแพทย์แผนไทยในปัจจุบันถูกผลิตขึ้นในสถาบันการศึกษาเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังมีมาตรฐานด้านวิชาชีพ และด้านวิชาการที่ถูกกำหนดโดยสถาบันการศึกษา และสภาวิชาชีพ ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรจึงต้องเป็นไปตามขั้นตอน และกระบวนการตามรูปแบบของสถาบันนั้น ๆ ในกรณีของโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพนกระบวนการพัฒนาบุคลากรไม่ได้มีรูปแบบที่ชัดเจนมากนัก อาจารย์แพทย์แผนไทยของโรงเรียนในปัจจุบันพัฒนาตัวเองมาจากการเป็นนักเรียนของโรงเรียน จากนั้นจึงได้ศึกษาเพิ่มเติมจากอาจารย์ของโรงเรียน และได้เข้ามาเป็นอาจารย์ของโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพน โดยไม่ได้ศึกษาเพิ่มเติมจากสถาบันอื่น และไม่ได้มุ่งเน้นการศึกษาต่อเพื่อให้ได้วุฒิการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น แต่เป็นศึกษาพัฒนาตนเองจากการสั่งสมประสบการณ์ในการตรวจรักษาผู้ป่วย และจากการเป็นอาจารย์ผู้สอนมาเป็นระยะเวลานาน

กรณีของวิทยาลัยการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร เป็นสถาบันการศึกษาสมัยใหม่จึงต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และสภาวิชาชีพ อีกทั้งหลักสูตรการเรียนการสอน และมีการดำเนินการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องใกล้ชิดกับการแพทย์แผนปัจจุบัน โรงพยาบาล และคณะแพทยศาสตร์จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์เป็นอย่างดี อีกทั้งวิทยาลัย ฯ ยังมีจุดมุ่งหมายในการรวบรวมองค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย พร้อมทั้งการสร้างงานวิจัยเพื่อให้องค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยเป็นที่ยอมรับในระดับสากล บุคลากรของวิทยาลัยการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศรจึงมีความรู้ที่ผสมผสานระหว่างการแพทย์แผนไทย และวิทยาศาสตร์การแพทย์ อีกทั้งคณาจารย์ และบุคลากรของวิทยาลัย ฯ ยังเป็นผลผลิตจากการศึกษาของการแพทย์แผนไทยแบบสมัยใหม่ซึ่งมีกระบวนทัศน์แบบวิทยาศาสตร์ ดังนั้นบุคลากรจึงมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

การพัฒนาด้านการแพทย์ของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกมาอย่างต่อเนื่องโดยมีชนชั้นปกครองของประเทศเป็นผู้รับอิทธิพลเหล่านั้นเข้ามา และได้เกิดความคิดริเริ่มให้เกิดการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศักดิภัท เชาวนลักณ์สกุล และสุภัทรา อำวนยสวัสดิ์ พบว่าบริบททางการเมืองของสยามในสมัยรัชกาลที่ 5 อยู่ท่ามกลางการล่าอาณานิคมของจักรวรรดินิยมอังกฤษ และฝรั่งเศส จากสนธิสัญญาเบาริงทำให้สยามต้องเข้าสู่กระแสนิยมตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งในสมัยนั้นอำนาจรัฐ และอำนาจทางเศรษฐกิจการค้ำระหว่างเป็นเทศอยู่ในมือของชนชั้นสูง และขุนนาง อีกทั้งสยามต้องมีการปรับตัว และนำศิลปวิทยาการจากชาติตะวันตกมาปรับใช้เพื่อให้บ้านเมืองพัฒนาขึ้นสามารถทัดเทียมกับชาติตะวันตก โดยเฉพาะด้านการแพทย์ และสาธารณสุข การนำองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นการพัฒนาประเทศไปสู่สังคมสมัยใหม่ จากเดิมที่สังคมไทยมีองค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงของธรรมชาติ และมีการปรับใช้ความรู้เหล่านั้นให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่ความเป็นสมัยใหม่ตามแบบสังคมตะวันตกได้กลายมาเป็นบรรทัดฐานใหม่ในสังคม การแพทย์แบบดั้งเดิมของไทยจึงถูกมองว่าล้าหลังเป็นของเก่าแก่ และต้องถูกแทนที่ด้วยการแพทย์สมัยใหม่ในที่สุด ถึงแม้ว่าจะมีการรวบรวมองค์ความรู้ของการแพทย์แผนไทยมาอย่างต่อเนื่องแต่ก็ไม่อาจต้านทานความเป็นสมัยใหม่ รวมถึงวิทยาการทางการแพทย์และองค์ความรู้ของการแพทย์แบบตะวันตกไปได้ (ศักดิภัท เชาวนลักณ์สกุล และสุภัทรา อำวนยสวัสดิ์, 2560)

พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.2542 ที่ได้มีการแบ่งประเภทการขอขึ้นทะเบียน และรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย 3 ประเภท คือ ประเภท ก ประเภท ข และประเภท ค (พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.2542, 2542) ซึ่งจากการศึกษาของเอกฤทธิ์ จิตรหาญ พบว่าการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยดังกล่าวไม่ได้คำนึงถึงความเสมอภาคตามหลักของการคุ้มครองสิทธิ ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประเภท ก ซึ่งเป็นลักษณะการศึกษาที่มีการฝากตัวเป็นศิษย์กับอาจารย์ โดยส่วนใหญ่อาจารย์ผู้สอนจะไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง ทำให้ผู้เรียนส่วนหนึ่งไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ตลอดจนหลักสูตรก็ต้องเริ่มฝึกประสบการณ์ด้านวิชาชีพแพทย์แผนไทยแล้ว ซึ่งแตกต่างจากหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประเภท ข ที่มีการศึกษาในสถาบันการศึกษา หรือ มหาวิทยาลัย ทำให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาตลอดจนสำเร็จหลักสูตร ซึ่งความแตกต่างของวิธีการศึกษาของทั้ง 2 หลักสูตร ทำให้เกิดประเด็นปัญหา และเกิดการเลือกปฏิบัติระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทย ประเภท ก และ ประเภท ข ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิธีการศึกษาทั้ง 2 หลักสูตร มีข้อดีข้อด้อยแตกต่างกันซึ่งควรจะเป็นการ

ผสมผสานเพื่อให้เกิดความหลากหลายขององค์ความรู้ และเป็นการลดความขัดแย้งภายในวิชาชีพการแพทย์แผนไทย (เอกฤทธิ์ จิตรหาญ, 2565)

จากการศึกษารูปแบบการศึกษาศาสตร์การแพทย์แผนไทยผ่านอาจารย์แพทย์แผนไทย ซึ่งมีการประกอบอาชีพในภาคส่วนของระบบสุขภาพ และสถาบันการศึกษาที่แตกต่างกัน คือ คลินิกแพทย์แผนไทย โรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพน และวิทยาลัยการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร พบว่ามีที่มาของการศึกษาศาสตร์การแพทย์แผนไทยอย่างหลากหลาย คือ 1) การสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ 2) การสืบทอดกันในสายเครือญาติ 3) การสืบทอดมาจากหมอพื้นบ้าน หรือ ผู้รู้ 4) การศึกษาในสถาบันการศึกษา และ 5) การศึกษาจากตำราแพทย์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกุลศิริ อรุณภาคย์ และคณะ ในประเด็นจุดเริ่มต้นของการเป็นแพทย์แผนไทยของแต่ละท่าน คือ เป็นการสืบทอดกิจการมาจากบรรพบุรุษ มีเพียงบางท่านที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแพทย์แผนไทยแต่ละท่านมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย เช่น การขายยาแผนโบราณ และการรักษา รวมถึงการเจียดยาร่วมด้วย ในบางรายเป็นการเจียดยาเพียงอย่างเดียว และได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐในการฟื้นฟูการแพทย์แผนไทย ในด้านปัญหาการสอบใบประกอบโรคศิลปะ และการผลิตยาสมุนไพรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ GMP ซึ่งส่งผลกระทบต่อการผลิตยาสมุนไพรในแบบดั้งเดิม และยังส่งผลกระทบต่อการปรับตัวของแพทย์แผนไทยภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังเป็นการลดบทบาทของแพทย์แผนไทย ซึ่งอาจทำให้แพทย์แผนไทยบางส่วนต้องเลิกกิจการอย่างถาวร (กุลศิริ อรุณภาคย์ และคณะ, 2562)

ในการสถาปนาสถาบันการแพทย์แผนไทยขึ้นใหม่นั้นจะต้องมีการศึกษาอัตลักษณ์ และทฤษฎีการแพทย์แผนไทยให้มีความชัดเจน เพื่อให้ได้ผลผลิตที่เป็นแพทย์แผนไทยที่มีศักยภาพตามรูปแบบ และองค์ความรู้ของการแพทย์แผนไทยอย่างที่จะควรจะเป็น สอดคล้องกับการศึกษาของอังคณา สุเมธสิทธิกุล และองค์กร ประจันเขตต์ ที่ได้ศึกษาอัตลักษณ์ บุคลิกภาพ และคุณค่า โดยศึกษาแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงวิชาชีพ พบว่าในการพัฒนาอัตลักษณ์ของวิชาชีพนอกจากจำต้องคำนึงถึงสถานการณ์ในปัจจุบันของสังคมไทย และสังคมโลก นโยบายการขับเคลื่อนประเทศชาติ และคุณลักษณะของบัณฑิตในแต่ละสาขาที่ตลาดแรงงานต้องการแล้ว สถาบันการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดอัตลักษณ์ของบัณฑิตยังต้องคำนึงถึงบุคลิกภาพ และการให้คุณค่าของผู้เรียนที่พึงประสงค์ เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่เป็นไปตามที่สถาบัน และสังคมต้องการ นอกจากนี้การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การเตรียมอาจารย์ผู้สอนให้มีความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีเป้าประสงค์ร่วมกัน คือ หัวใจหลักในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบัณฑิตที่สามารถแสดงอัตลักษณ์ได้อย่างชัดเจน แสดงความเป็นหนึ่งเดียวที่ไม่มีใครเหมือนได้อย่างเป็นรูปธรรม (อังคณา สุเมธสิทธิกุล และองค์กร ประจันเขตต์, 2561) สอดคล้องกับการศึกษาของพิมพ์ชนก วรรณ

แจ่ม ซึ่งมีข้อเสนอว่าแนวทางในการพัฒนาการแพทย์แผนไทย และการอนุรักษ์ฟื้นฟูการแพทย์พื้นบ้านตามบริบทที่เป็นจริงในปัจจุบัน ควรมีการสร้างการเข้าใจในอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตน และมีทัศนคติที่ดีต่อภูมิปัญญาการรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน (พิมพ์ชนก วรรณแจ่ม, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สถาบันการศึกษาการแพทย์แผนไทยมีความแตกต่างหลากหลายเป็นอย่างมาก เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ของแพทย์แผนไทยแบบดั้งเดิมมีความหลากหลาย และไม่ได้มีรูปแบบที่จำเพาะตายตัว แต่เมื่อรูปแบบของการศึกษาในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไป การอยู่ภายใต้กฎหมาย และข้อบังคับของสภาวิชาชีพกำหนดให้สถาบันการศึกษาการแพทย์แผนไทยต้องมีหลักสูตรที่ชัดเจน และต้องสามารถประเมินวัดผลได้ด้วย ภายใต้การศึกษาในรูปแบบสมัยใหม่ที่เป็นการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบการศึกษาในอดีตซึ่งเป็นการศึกษาที่สอดคล้องไปกับวิถีชีวิต อีกทั้งยังมีข้อบังคับทางกฎหมายที่มีการแบ่งผู้ประกอบการวิชาชีพการแพทย์แผนไทยออกเป็น 3 รูปแบบ คือ ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ประเภท ก ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ประเภท ข และกลุ่มหมอพื้นบ้าน ประเภท ค จึงทำให้ยากต่อการจัดการหลักสูตร และสถาบันการแพทย์แผนไทยให้มีมาตรฐานเดียวกันได้ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการจะสถาปนาสถาบันการศึกษาการแพทย์แผนไทยที่มีความเหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบันได้นั้น จะต้องศึกษาทำความเข้าใจบริบทของการศึกษาการแพทย์แผนไทยและต้องมีความเข้าใจหลักคิดทฤษฎีของศาสตร์การแพทย์แผนไทยเป็นอย่างดีโดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) นโยบายของภาครัฐควรเปิดโอกาสและให้อำนาจในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษา รูปแบบของสถาบันการศึกษา รวมถึงการดูแลรักษาผู้ป่วยในสถานพยาบาลอย่างเท่าเทียมกันระหว่างแพทย์แผนปัจจุบันและแพทย์แผนไทย 2) เร่งผลักดันและสนับสนุนให้มีการรวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ของศาสตร์การแพทย์แผนไทยและการแพทย์แบบดั้งเดิมทุกรูปแบบ เพื่อนำองค์ความรู้แบบดั้งเดิมที่มี หรือ เคยมีอยู่มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและเพื่อไม่ให้องค์ความรู้อันมีค่าเหล่านั้นสูญหายไป 3) นโยบายของภาครัฐควรกระตุ้นให้เกิดการยอมรับความหลากหลายของวิธีการดูแลสุขภาพ หรือ การแพทย์แบบองค์รวม เพื่อให้การแพทย์ที่อยู่นอกกระแสหลักสามารถเป็นส่วนหนึ่งของระบบสุขภาพได้ 4) ทบทวนและแก้ไขข้อบังคับทางกฎหมาย รวมถึงพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แพทย์ทุกสาขามีสิทธิและมีการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน 5) สนับสนุนให้มีการทบทวนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นผลิตแพทย์แผนไทยที่มีความรู้ความเข้าใจ สามารถใช้องค์ความรู้ของศาสตร์การแพทย์แผนไทยในการตรวจวินิจฉัยและการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ อัตลักษณ์ของความเป็นแพทย์แผนไทย

เอกสารอ้างอิง

- กุลศิริ อรุณภาคย์ และคณะ. (2562). ปัญหาและการปรับตัวของแพทย์แผนไทยหลังจากการฟื้นฟูการแพทย์แผนไทย กรณีศึกษาชมรมแพทย์แผนไทยแห่งหนึ่ง. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ), 12(5), 181 - 202.
- จรัสศรี รูปขำดี และคณะ. (2562). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยความขัดแย้งทางวาทกรรมของการแพทย์แผนปัจจุบัน การแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือกเกี่ยวกับการปฏิรูปทางการแพทย์. วารสาร เทคโนโลยีภาคใต้, 12(2), 158-167.
- ประทีป ชุมพล. (2556). ประวัติ ประชญา นายแพทย์และตำรายาในแพทย์แผนไทย. กรุงเทพมหานคร: โอ เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.
- ปรีชัย ดาวอุดม และวิมลพรรณ ดาวดาษ. (2562). การสืบทอดตำรายาสมุนไพรท่ามกลางพลังอำนาจของการแพทย์สมัยใหม่ในพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสักตอนล่าง. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 8(1), 1-23.
- พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 39 ก หน้า. 28-30 (18 พฤษภาคม 2542).
- พิมพ์ชนก วรรณแจ่ม. (2560). รูปแบบการดูแลสุขภาพโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์พื้นบ้านใน อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเพื่อ การพัฒนา . มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- มาลี สิทธิเกรียงไกร และรังษิญาณี สรössสมิต. (2554). สถานการณ์ด้านการเรียนการสอนด้านการแพทย์แผนไทยตามพ.ร.บ.การประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.2542: กรณีศึกษามาตรา 33(1)(ก). เชียงใหม่: ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา.
- ยงค์ศักดิ์ ตันติปิฎก และรวงทิพย์ ตันติปิฎก. (2561). ตำราพื้นฐานวิชาชีพการแพทย์แผนไทย เล่ม 1 วิชาปรัชญาและพื้นฐานการแพทย์แผนไทย. สมุทรสาคร: พิมพ์ดี.
- โรงเรียนอายุรเวทธารัง สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. (2552). การแพทย์แผนไทยในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. กรุงเทพมหานคร : ศุภานิช.
- ศักดิ์ภักดิ์ เขาวนลัคนัสกุล และสุภัทรา อำนวยสวัสดิ์. (2560). สยามกับการล่าอาณานิคมสมัยรัชกาลที่ 5 พ.ศ.2411-2453. วารสารช่อพะยอม, 28(1), 71-78.
- สันติสุข โสภณสิริ. (2553). ประวัติศาสตร์การพัฒนารการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือกในประเทศไทย. ใน วิชัย โชควิวัฒน์, สุวิทย์ วิบูลผลประเสริฐ และประพจน์ เกตุราภาศรายนการสาธารณสุขไทยด้านการแพทย์แผนไทย

- การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก(หน้า 51). กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. สาสิตา ไชยชนะ. (2558). ตัวตน การดำรงอยู่ และอำนาจในตนของแพทย์แผนไทยประยุกต์ในโรงพยาบาล. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์การแพทย์ และสาธารณสุข. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อังคณา สุเมธสิทธิกุล และองค์อร ประจันเขตต์. (2561). อัตลักษณ์ บุคลิกภาพ และคุณค่า: แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาอัตลักษณ์เชิงวิชาชีพ. วารสารพยาบาลทหารบก, 19(2), 1-7.
- เอกฤทธิ์ จิตรหาญ. (2565). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย. วารสารสมาคมนักวิจัย, 27(1), 143-161.

ภาวนา 4 : หลักธรรมเพื่อการพัฒนาองค์กร ให้คนเก่งคิดและเก่งทำ*

BHĀVANĀ 4 DHARMA DOCTRINE AS DHARMA FOR ORGANIZATION DEVELOPMENT AND ENABLING PEOPLE GATHERED A GOOD THINKING AND CAPABILITY

พระครูสุทธธรรมา (ภักดี เขมธโร)

PhrakruSudhivorayan (Phakdi Kehmadharo)

อาษา ศรีประวดี

Arsa Sriprawat

ถาวร โคตรชัย

Thaworn Kotchai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: ktawon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งหมายกล่าวถึงหลักธรรมเพื่อการพัฒนาคนในองค์กร ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการวิเคราะห์เลือกเฟ้นหลักธรรมที่เหมาะสม ตามแนวทางธรรมะวิชัย (Dhamma Vijaya) ซึ่งเกี่ยวกับความสำเร็จหรือความล้มเหลว การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาใช้พัฒนาบุคลากร ในองค์กรให้มีคุณลักษณะที่โดดเด่นและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง คือ การนำหลักการของ “ภาวนา 4” เป็นคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้นำไปปฏิบัติตามแล้วจะมีผลดี คือ 1) กายภาวนา คือ การเจริญกาย พัฒนาทางกาย 2) ศีลภาวนา คือ การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ 3) จิตตภาวนา คือ การเจริญจิต พัฒนาจิตใจ 4) ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา เพื่อฝึกอบรมให้บุคลากรภายในองค์กรเกิดความรู้ ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา ผสานร่วมกับแนวคิดทางตะวันตกในการพัฒนาบุคลากร โดยการส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความคิด ความสามารถ และทักษะเพิ่มขึ้น ให้มีความเป็นเลิศด้านพฤติกรรม ด้วยหลักการฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา โดย มุ่งเน้นให้บุคลากรมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร ใช้หลักธรรมพัฒนาจิตใจ และปัญญา ส่งผลให้การทำงานเกิดความสามัคคี เพราะบรรยายกาศในการทำงานที่มีความสดชื่น เป็นกัลยาณมิตร ทำให้เกิดสมาธิจดจ่อ มุ่งมั่น อดทนในการทำงานเห็นคุณค่าของงานมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เมื่อมีอายุงานมาก

* Received April 17, 2022; Revised May 13, 2022; Accepted June 1, 2022

ขึ้นทำให้เกิดทักษะความชำนาญจนสามารถมองเห็นกระบวนการและต่อยอดจนกลายเป็นการพัฒนาของตน ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพคนในองค์กรโดยการผสมผสานด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและแนวคิดทางการศึกษาของตะวันตกจึงเป็นแนวทางพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร

คำสำคัญ: การพัฒนาองค์กร, หลักการ, ภาวนา 4,

Abstract

This academic article aims to discuss the principles of Dharma for Organization Development. In which the authors have reviewed relevant documents and analyzed and selected relevant principles in which individuals play important roles in the organization. According to the Dhamma Vijaya. Organization Development, the man was a vital role for changing. Because of the success and failure of the organization depended mainly. The introduction of Buddhist Principles has been still the Bhavana growth: cultivation; training; developing. For Applied to the man developing. Since it has been the principle of Buddhism which has been 4 distinctive features consisted of: 1. Kaya bhāvanā: physical development 2. Sila bhāvanā: Moral development 3. Citta bhāvanā: cultivation of the heart; emotional development 4. Paññā bhāvanā: cultivation of wisdom; Intersectoral development; wisdom development. The introduction of the Buddhist has the base of man development. Causing the one who has acted according to them so will produce good results for themselves and their colleagues. Including the integration of theoretical concepts of human resource development in Western Education Organizations. Results have been good thinking and capability, there were been as complete person. Both in behavioral, mental and intellectual. Leading the organization proceeded true excellence.

Keywords: Organization Development, Principle, Bhāvanā 4 Doctrine

บทนำ

การทำงานในองค์กรส่วนสำคัญที่นำองค์กรไปสู่ความมั่นคงและความสำเร็จ คือ บุคลากร เพราะช่วงเวลาของการทำงานจะทำให้ต้องคิดอยู่ตลอดเวลา การทำงานให้สนุกและมีความสุขขณะทำงาน รวมทั้งทำอย่างไรให้ผู้ร่วมงานมีความสุขเหล่านี้เป็นสิ่งที่คนในองค์กรควรคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากองค์กรใดมีคนที่มีมุ่งมั่นในการคิด ในการทำงานในองค์กรอย่างมีความสุของค์กรนั้นก็จะมีพลังและสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคง (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะฯ, 2555) การทำงานด้านการบริหารจัดการเป็นเรื่องยุ่งยากเพราะเป็นการทำงานกับคนส่วนใหญ่ซึ่งความสามารถในการสนองนโยบายขององค์กรได้เป็นอย่างดีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของคนในองค์กร ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาคนในองค์กรอยู่เสมอ เพราะการบริหารจัดการและการพัฒนาที่ดี จะส่งผลต่อองค์กรให้ก้าวหน้าไปอย่างราบรื่น

พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญาและการประพฤติปฏิบัติ หลักคำสอนทั้งหลายในพระพุทธศาสนานั้นกล่าวถึงหลักความเป็นจริงตามกฎธรรมชาติ ที่ต้องใช้ปัญญาในการศึกษาและการปฏิบัติควบคู่กันไป (พระมหาฉัตรชัย อภิขโยและจกักรี ศรีจารุเมธีญาณ, 2564) หลักธรรมพื้นฐานจึงประกอบด้วยศีลธรรมและจริยธรรม มุ่งเน้นให้รู้เท่าทันความจริงของโลกและชีวิตในปัจจุบัน โดยเฉพาะการพัฒนาคน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้น มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและประสบความสำเร็จในองค์กร รู้จักการเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม มีความสอดคล้องกับหลักการครองตน ครองคน และครองงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

หลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาคนในองค์กรให้เป็นคนเก่งคิดเก่งทำ จนเกิดความสำเร็จนั้น หรือที่เรียกทั่วไปว่า ภาวนา 4 (การเจริญ, การทำให้เป็นให้มีขึ้น, การฝึกอบรม, การพัฒนา : cultivation; training; development) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559) ประกอบด้วย คือ 1) กายภาวนา การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย) 2) สีลภาวนา การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล 3) จิตภาวนา การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ 4) ปัญญาภาวนา การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา และนำแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามทฤษฎีตะวันตก มาบูรณาการร่วมกับหลักภาวนา 4 จะทำให้ประสบความสำเร็จได้ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาผสานและประยุกต์ใช้กับแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามทฤษฎีตะวันตก เพื่อให้ผู้บริหารพัฒนาคนในองค์กรให้เป็นคนเก่งคิดเก่งทำ ประการแรกที่ผู้บริหารต้องมี คือวิสัยทัศน์ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสในหลักปาปนิคธรรม 3 ได้แก่ จักขุมา คือตาดี รู้จักสินค้า (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559)คือผู้บริหารต้องมีความสามารถในการมองเห็นแนวทางปัญหาทั้งจุดอ่อน จุดแข็ง โดยรอบด้าน ให้แนวทางปฏิบัติที่เป็นจริง ไม่เกินศักยภาพของบุคลากรภายในองค์กร

ภาวนา 4 การพัฒนาคนในองค์กร

พระพุทธศาสนามีการหลักธรรมมากมายที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารและพัฒนาบุคลากร ให้มีประสิทธิภาพได้เช่น ภาวนา 4 (การเจริญ, การทำให้เป็นให้มีขึ้น, การฝึกอบรม, การพัฒนา) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559)

1. กายภาวนา (การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย การปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ : physical development (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559) คือ เพื่อพัฒนาฝึกปรือตนเองให้เจริญยิ่งขึ้น เมื่อพัฒนาร่างกายให้ชัดเจนหรือชำนาญแล้วก็ย่อมตกเป็นเครื่องมือของวัตถุนิยมไปโดยหลีกเลี่ยงได้ยาก โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่มีการใช้สื่อชนิดต่าง ๆ เช่น สื่อทางอินเทอร์เน็ตซึ่งได้รับความนิยมในปัจจุบัน มอมเมาให้ผู้คนหลงใหล ไม่ฝึกฝนพัฒนาตนเองต้องเสียคน เสียความดีของตนไปก็มาก ด้วยสื่อที่เข้ามาแล้ว ทำให้ไม่พัฒนากายหรืออินทรีย์ให้รู้เท่าทันตามจึงเกิดปัญหา บางคนชนิดอุปกรณ์สื่อสารเหล่านี้จนไม่สามารถแยกแยะออกจากการทำงานได้ ไม่สนใจบริบทรอบข้างหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว ให้ความสำคัญกับอุปกรณ์สื่อสารเหล่านั้นจนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ตั้งแต่เข้าจนนอนพักผ่อน นอกจากนี้ยังใช้เป็นเครื่องเล่นเกมสการพนัน จนก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่งานที่ตนทำ และอาจทำให้สูญเสียทรัพย์สินของตนที่มีนั้น ๆ ไปในท้ายที่สุด (พระมหาภคศิษฐ์ มหาวิริโย และพระมหามิตร ฐิตปญโญ, 2560)

2. สิลภาวนา (การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน : moral development (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559) ในสุจจริต 3 การรักษากายสุจจริต วชิสุจจริต มโนสุจจริต ให้เป็นปกติศีลแปลว่า การประพฤติตนให้เป็นปกติของคน ที่ สะอาดปราศจากโทษ รู้จักในการปฏิบัติตน รู้จักเว้นความชั่วหมั่นฝึกฝนปฏิบัติตนให้ดียิ่งๆ ขึ้น ตั้งมั่นอยู่ในความสุจจริตทั้งกาย วาจา และอาชีวะ เช่นการทำงานในองค์กรต่าง ๆ นั้น แต่ละองค์กรย่อมมีกฎระเบียบข้อบังคับให้พนักงานปฏิบัติตามร่วมกัน เพื่อเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อย หากพนักงานคนไหน ละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎ ก็ จะได้รับการลงโทษตามระดับขั้นของความผิดนั้น ๆ สิลภาวนา จึงเปรียบเสมือนกฎระเบียบข้อบังคับ ของพนักงานเช่นกัน แต่ข้อปฏิบัติของสิลภาวนานั้นมีพื้นฐานข้อบังคับมาจากศีล 5 อันเป็นพื้นฐานของคุณงามความดี เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน จะทำให้มีการพัฒนาความประพฤติของตนเอง รู้จักเกื้อกูลกัน มีความโอปปาติกะ รู้รักสามัคคี ทำให้องค์กรเกิดความ เป็นกัลยาณมิตรทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

3. จิตภาวนา (การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ เช่น มีเมตตา กรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น : cultivation of the heart; emotional development (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559) คือหลักของสมาธิ ความแน่วแน่แห่งจิตใจโดยใช้หลักสมถะและวิปัสสนา เป็นสำคัญในการพัฒนาจิตเพื่อให้มีคุณภาพที่ดี จนสามารถละอวิชชาได้ตามลำดับดังพระพุทธพจน์ที่ตรัสไว้ว่า “สมณะที่ภิกษุเจริญแล้วย่อมให้จิตเจริญจิตที่เจริญแล้ว ย่อมละระาคะได้ วิปัสสนาที่ภิกษุเจริญแล้วย่อมให้ปัญญาเจริญ ปัญญาที่เจริญแล้วย่อมละอวิชชาได้”(สำหรับในการใช้กับองค์กรนั้น ความตั้งมั่นของจิต หรือสมาธิ มีผลต่อการทำงานโดยตรง เพราะความตั้งใจจดจ่อกับงานที่ทำนั้นจะทำให้งานออกมามีคุณภาพตามที่ต้องการ ถ้าหากพนักงานทำงานด้วยความประมาท ขาดสมาธิก็อาจจะทำให้เกิดความผิดพลาดในการทำงานนั้น ๆ ได้ ดังเช่นตัวอย่างพนักงานโรงงานที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักรกล ถ้าหากมีความประมาท ขาดสติ ขาดความรอบคอบแล้ว จะมีโอกาสทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อตนเองและส่วนรวม ตลอดจนบางครั้งอาจพลัดพลั่งถึงขั้นเสียชีวิตในขณะที่ทำงานดังที่เห็นเป็นข่าวกัน ความประมาท ไม่มีสมาธิจึงเป็นเรื่องสำคัญอีกประการ

4. ปัญญาภาวนา (การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา : cultivation of wisdom; intellectual development (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559) ปัญญา ถือเป็นแกนหลักของการพัฒนาคุณภาพชีวิตดังกล่าว ทั้งในแง่ซึ่งทำหน้าที่นำทาง หรือสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ “วิถี” และ “เป้าหมาย” ของชีวิต ทำหน้าที่แก้ไขหรือ คลี่คลายปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ เช่นการทำงานที่ทำเป็นประจำ พนักงานย่อมมีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญในงานของตน จนเห็นว่า ขั้นตอนใดเป็นเหตุให้เกิดงานล่าช้า ขั้นตอนใดควรปรับปรุงแก้ไข และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการทำงานเกิดจากที่ใดควรแก้ตรงไหนถึงจะตรงจุดที่สุด เหล่านี้ล้วนเกิดจากปัญญา ความรอบรู้ในงานของตนที่ทำอย่างตั้งใจ และเอาใจใส่ในการทำงาน จนเกิดความชำนาญนั้น ๆ ขึ้นมา

ภาวนา 4 จึงเป็นฐานหลักที่นำมาใช้ในการพัฒนาคนในองค์กรให้เป็นคนเก่งคิดเก่งทำ จากด้านในจิตใจสู่ภายนอกของบุคลากรซึ่งมีหลายหน่วยงานนิยม นำมาใช้เพื่อพัฒนาคนในองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการพัฒนาคนในองค์กรตามทฤษฎีตะวันตก

บุคลากรในองค์กรเป็นเสมือนทรัพยากรสินองค์กรนอกจากที่ต้องดูแลเอาใจใส่ให้ความรู้ จ่ายค่าตอบแทนแล้ว การดึงและพัฒนาศักยภาพมาใช้ให้เหมาะสมกับงาน สนับสนุน

ให้เรียนรู้ต่อเนื่อง มีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดสร้างสรรค์ เกิดนวัตกรรม เหล่านี้เป็นจากการผลักดันและเสริมความเข้มแข็งแก่องค์กร (วนิดา วาตีเจริญ, 2556)

การพัฒนาคนในองค์กร หมายถึง การดำเนินการให้บุคลากรได้รับประสบการณ์ และการเรียนรู้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อนำไปใช้ปรับปรุง พัฒนา ศักยภาพความสามารถ ทั้งด้านความคิด การทำงานของบุคลากรในองค์กร โดยกระบวนการตามทฤษฎีตะวันตกมีหลากหลายแนวทางโดยหลักใหญ่ประกอบด้วย

1. การฝึกอบรม (Training) คือ กิจกรรมเพิ่มทักษะ พัฒนาศักยภาพ เกี่ยวกับงานที่ทำในปัจจุบัน (present job) มีจุดมุ่งหมายคือให้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ โดยวิเคราะห์จากความต้องการขององค์กร วิเคราะห์บุคคล และวิเคราะห์งานว่าต้องการให้บุคลากรไปในทิศทางใด (สุรชนี เคนสุโพธิ์, 2560)

2. การศึกษา (Education) คือกระบวนการที่มุ่งเน้นให้บุคลากรภายในองค์กรมีความรู้ ทักษะ ทศนคติ ในการปรับตัว ให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงตามท้องถื่นที่ต้องการสามารถพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ สำหรับองค์กรแล้วการศึกษาจะเน้นไปที่ เตรียมความพร้อมสำหรับงานในอนาคต (Future job) ขององค์กร ตลอดจนการศึกษาสามารถนำไปใช้เตรียมคนในการรองรับตำแหน่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (กาญจนา เกรียงสี และคณะ, 2560)

3. การพัฒนา (Development) คือ กระบวนการปรับปรุงองค์กรให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่ได้ มุ่งเน้นที่ตัวงาน (not focus on a job) แต่มีมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามท้องถื่นที่ต้องการ ด้วยการสอนงาน การฝึกปฏิบัติจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาดูงาน การหมุนเวียนตำแหน่ง และการฝึกอบรม โดยมุ่งเน้นให้พนักงานมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางท้องถื่นที่ต้องการ (สมิตร สุวรรณ, 2561)

การพัฒนาคนในองค์กรจึงเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ การเพิ่มทักษะ เพื่อต่อยอดไปสู่การพัฒนาในสายงานของตน โดยผู้ที่ได้รับการพัฒนาจะเกิดความทักษะความชำนาญเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดด หากบุคลากรไม่เห็นความสำคัญในสิ่งเหล่านี้ ท้ายที่สุดเทคโนโลยีอาจจะทดแทนบุคลากรในการทำงานขององค์กรได้ นอกจากนี้ความผูกพัน ความเห็นคุณค่าในงานของตน ความรัก ความซื่อสัตย์ต่อองค์กร เป็นสิ่งที่บุคลากรควรมีต่อองค์กร อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพสูงสุดขององค์กรต่อไป

การพัฒนาคนให้คิดเก่ง ทำเก่ง

มนุษย์เป็นผู้มีศักยภาพทั้งภายในและภายนอก การรู้จักฝึกฝนอบรม พัฒนาดนอย่างสม่ำเสมอและมีแนวทางที่ชัดเจนย่อมนำมาซึ่งจุดหมายที่ต้องการ บุคลากรในองค์กรหากได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอแล้ว ย่อมมีทักษะในตนพร้อมที่จะรอโอกาสพัฒนาก้าวหน้า เพื่อผลักดันองค์กรของตนให้เจริญขึ้น

การฝึกอบรมพนักงานโดยใช้หลักธรรมเข้ามาประยุกต์ร่วมกันจะเป็นการส่งเสริมผลักดันให้พนักงานมีการปฏิบัติตนในกรอบ หรือเป้าหมายที่วางไว้ เห็นคุณค่าของหน้าที่ตนและรักษาหน้าที่ของตนอย่างตั้งมั่น นอกจากทักษะความรู้ที่ได้แล้ว ก็ต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน มีความเคารพให้เกียรติแก่เพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติตนให้เหมาะสมไม่ก้าวร้าวแย่งงานกัน และไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา เหล่านี้เป็นผลที่เกิดจากการรู้จักใช้กายภาวนา กับสัทภาวนา คือการรู้จักควบคุมตนเอง พัฒนาตนเอง ให้เกิดความรักใคร่ สามัคคี จนเป็นปกติในการทำงาน มีความปกติในกาย วาจา และจิตใจ จนเป็นกัลยาณมิตร เช่น หากพนักงานใช้วาจาที่ไม่ให้เกียรติกัน พูดหยาบคาบ ก้าวร้าว ไม่จริงใจ ขาดความเคารพต่อผู้บังคับบัญชา อาจก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสารในการทำงาน พนักงานกับหัวหน้าจะเกิดความคลางแคลงใจในการทำงาน ขาดความสามัคคี ขาดความสุขในการทำงานนั้นย่อมมีผลกระทบต่องค์กร ส่งผลกระทบความเสื่อมจากภายในองค์กร

การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมของบุคลากรในองค์กร นับว่าเป็นปัจจัยสนับสนุนองค์กรที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะสังคมโลกมุ่งหน้าแบบก้าวกระโดด การสื่อสารที่ไร้พรมแดน คนต้องการการตอบสนองที่รวดเร็วขึ้นเพื่อแข่งกับเวลา ข้อมูล ข่าวสาร การขนส่ง จึงเป็นเครื่องสนับสนุนต่อองค์กรที่ขาดไม่ได้ หากพนักงานในองค์กรไม่รู้จักศึกษาหาวิธีหรือแนวทางการใช้เทคโนโลยี หรือเครื่องอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยแล้ว การทำงานนั้น ๆ ก็จะมีล่าช้า ส่งผลต่อภาพลักษณ์ขององค์กร ทำให้ขาดความเชื่อมั่นต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการ และท้ายที่สุด ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อหรือใช้บริการขององค์กร เพราะไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อรองรับความก้าวหน้าแบบก้าวกระโดดนี้จึงเป็นสิ่งที่พนักงานในองค์กรส่วนใหญ่ต้องเรียนรู้เพิ่มเติมมากขึ้น สอดคล้องกับหลักธรรมปัญญาภาวนา ซึ่งสอนให้พัฒนาปัญญาความรู้ แนวคิดในการพัฒนาตน พัฒนาจิตให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น เช่นการใช้เครื่องนำทางในการช่วยค้นหาเส้นทางการส่งสินค้า การรู้จักวางแผนการเดินทางโดยใช้เครื่องนำทางช่วยค้นหาก่อนเดินทาง เหล่านี้เป็นเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงาน การจัดสรรตารางเวลา และลำดับความสำคัญของงานได้ ตลอดจนการมีสมาธิจดจ่อกับงานที่ทำ เพราะการสื่อสารด้านข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ มีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา หากพนักงานสนใจสิ่งรอบด้าน หรือเรื่องส่วนตัวมากเกินไป จนทำให้ไม่มีสมาธิจดจ่อต่อการทำงานแล้ว งานนั้น ๆ ก็จะมีขาดประสิทธิภาพ อาจเกิดความประมาทพลาดพลั้ง อันตรายต่อตัวเอง คนรอบข้าง และทรัพย์สินของทางองค์กรได้

จากการศึกษาการพัฒนาคนในองค์กรนั้น ผู้บริหารมีทางเลือกให้แก่บุคลากรของตนได้หลากหลายวิธีในปัจจุบัน เช่น การเพิ่มศักยภาพของตนแล้วย่อมทำให้เกิดทักษะและทัศนคติที่ดีต่อองค์กร (สุภาวดี ขุนทองจันทร์, 2559) องค์กรจึงควรมีกระบวนการจัดทำกิจกรรมที่กำหนดรูปแบบอย่างมีระบบมาใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ ปรับปรุงพฤติกรรม

แรงจูงใจของคนในองค์กรให้ดีขึ้น การพัฒนาที่ดีที่สุดคือ การพัฒนาตนเอง (Self-Development) ซึ่งเป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจควบคู่กันไปกับกายภาพนา เพื่อสร้างแรงจูงใจในชีวิตเบื้องต้น (ณรงค์วิทย์ แส่นทอง, 2560) ซึ่งผู้ที่ได้ประโยชน์ตรงจุดนี้คือตัวพนักงาน โดยใช้หลักจิตตาวานา และปัญญาภาพนา มาควบคู่กัน เพราะเมื่อบุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงาน ผลที่ได้รับคือองค์กร ได้งานที่มีคุณภาพมากขึ้น บุคลากรคือพนักงานมีเป้าหมายในชีวิต เห็นคุณค่าในงานที่ตนทำ ย่อมส่งผลต่ออายุงานที่ทำ เพราะทำด้วยความตั้งใจ ไม่ใช่เห็นแค่ประโยชน์ตอบแทนที่ตนได้รับว่าคุ้มค่ากับตนหรือไม่ กระบวนการทางความคิดเหล่านี้หากยังมีอยู่ในตัวของบุคลากร พนักงานอายุงานไม่มากนักส่วนใหญ่จะคำนึงถึงมาก อันจะส่งผลต่อการตัดสินใจที่จะลาออกจากการงาน เนื่องจากเห็นว่าผลตอบแทนที่ได้รับไม่เพียงพอและไม่คุ้มค่ากับความสามารถของตน อนาคตขององค์กรจึงอยู่ในกำมือพนักงาน จะก้าวหน้าหรือไม่อยู่ที่คนจัดการทั้งสิ้น (ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2563)

การพัฒนาจิตใจ และปัญญา ยังส่งผลให้การทำงานเกิดความสามัคคี เพราะบรรยากาศในการทำงานมีความสดชื่น เป็นกัลยาณมิตร ส่งผลให้เกิดสมาธิจดจ่อ มุ่งมั่น อดทนต่องาน เห็นคุณค่าของงานมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เมื่อมีอายุงานมากขึ้นทำให้เกิดทักษะความชำนาญจนสามารถมองเห็นกระบวนการและต่อยอดจนกลายเป็นการพัฒนางานของตนให้มีความสมบูรณ์ สะดวกรวดเร็ว ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้ และท้ายที่สุดงานนั้นย่อมมีประสิทธิภาพจนส่งผลให้องค์กรเกิดความน่าเชื่อถือ เกิดความมั่นคงและภาพลักษณ์ที่ดีต่อผู้ใช้บริการ

สรุป

การพัฒนาคนให้เป็นคนเก่งคิดเก่งทำนั้น เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการภาวนาทั้งภายในและ ภายนอก ได้แก่ ด้านจิตใจ สติปัญญา ความรู้ความสามารถ อารมณ์และความรู้สึก ด้านร่างกายคือ ความมีความสุขภาพจิตที่ดีจะส่งผลต่ออารมณ์ในการคิดการทำงานให้เป็นบวก ด้านสติปัญญาจะส่งผลต่อสมาธิในการคิดพัฒนางานและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานได้ดี ร่างกายประพฤติปฏิบัติตนเป็นไปในทางคุณประโยชน์ต่อองค์กรตรงต่อเวลาและมีระเบียบวินัยในการทำงาน ด้านปัญญา คือมีความรู้ความสามารถทักษะที่เหมาะสมต่อองค์กรนำไปสู่การตอบรับต่อความเปลี่ยนแปลงขององค์กรตามเป้าหมายที่ต้องการ

การพัฒนาคนตามหลัก พระพุทธศาสนากับการพัฒนาคนตามหลักทฤษฎีตะวันตกซึ่งเป็น แนวความคิดที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ มีทั้งความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกัน กล่าวคือ มีเป้าหมายในการพัฒนาปรับปรุง คนเหมือนกัน แต่แตกต่างกันที่ เป้าหมายเชิงลึก คือการพัฒนาคนตามหลักทฤษฎีตะวันตกจะพัฒนาคนเพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กรในการดำเนินเพิ่มผลผลิตตามแนวคิด ของปรัชญามนุษย์นิยม แต่การพัฒนาคน ตามหลักพุทธศาสนา มีปรัชญาที่วามมนุษย์เป็น สัตว์ประเสริฐที่พัฒนาให้ดีขึ้นได้ สามารถที่ จะเรียนรู้จนมีปัญญา

เข้าถึงสัจจะธรรมได้ เมื่อองค์กรสามารถบูรณาการหลักทฤษฎีและหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ผสานกลมกลืนเข้ากับหน่วยงาน ย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพโดยมีเป้าหมายจุดสูง ตามที่องค์กรวางไว้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เกรียงสี และคณะ. (2560). การเรียนรู้สู่ประเทศไทย 4.0. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2560). การพัฒนาคนแนวใหม่. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2563). การจัดการทรัพยากรมนุษย์ : แนวทางใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต).
- พระมหาฉัตรชัย อภิขโยและจักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2564). “การบริหารงานตามแนวหลักพุทธธรรม” . วารสารวิชาการรัตนบุศย์, 3 (3) 55-56.
- พระมหาภักดิ์ศิษฐ์ มหาวิริโย และพระมหามิตร จิตปัญโญ. (2560). “การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักอริยสัจ 4”. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 4 (1), 42-49.
- วนิดา วาตีเจริญ. (2556). การจัดการทรัพยากรมนุษย์ จากแนวคิด ทฤษฎี สู่ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และ คณะฯ. (2555). คู่มือการวัดความสุขด้วยตนเอง. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2559). การบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สุมิตร สุวรรณ. (2561). กลยุทธ์การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์และองค์การ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรชนี เคนสุโพธิ์. (2560). การฝึกอบรม และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. อุตรธานี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองกับผลสัมฤทธิ์ใน
การเรียน รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ: นักศึกษาหลักสูตร
พยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม*
THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCEIVED SELF-EFFICACY AND
LEARNING ACHIEVEMENT IN GERONTOLOGICAL NURSING
PRACTICUM: NURSING STUDENTS, SRIMAHASARAKHAM NURSING
COLLEGE

พนิดา โยวะผุย

Panida Yowaphui

ณัฐวุฒิ สุริยะ

Natthawut Suriya

วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม สถาบันพระบรมราชชนก

Srimahasarakham Nursing College, Praboromarajchanok Institute, Thailand

E-mail: panida1@smnc.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษา 1) การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถของตนเองด้านการเรียนการสอนกับผลสัมฤทธิ์การเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุของประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม จำนวน 110 คน เก็บรวบรวมข้อมูลเดือนมีนาคม – เมษายน พ.ศ. 2565 โดยใช้แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนและผลสัมฤทธิ์การเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ และวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.06, S.D. = .29) 2) การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.014$) ดังนั้นการส่งเสริมการ

* Received April 19, 2022; Revised May 4, 2022; Accepted May 20, 2022

รับรู้ความสามารถตนเองในนักศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอาจารย์ควรเน้นการสอนที่ส่งเสริมการรับรู้ ความสามารถตนเองของผู้เรียนให้สามารถวางแผนงาน สามารถแก้ปัญหาและการมีความพยายามในการแก้ปัญหาให้ประสบผลสำเร็จ หรือถ้าไม่ประสบผลสำเร็จก็สามารถคิดหาวิธีการในการต่อสู้ปัญหานั้นใหม่หรือมีแนวคิดที่ดีต่อการไม่ประสบผลสำเร็จ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีเหมาะสมแก่การเรียนรู้ในแต่ละบุคคล เพื่อให้ให้นักศึกษาพยาบาลเกิดการเรียนรู้และส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีตามที่คาดหวัง

คำสำคัญ: การรับรู้ความสามารถของตนเอง, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, นักศึกษาพยาบาล

Abstract

The purpose of this study is to study perceived self-efficacy in second years nursing student and to study a relationship between perceived self-efficacy and learning achievement. A research instrument was perceived self-efficacy which the reliability showed acceptable the value of 0.74. The samples consisted of 110 second-year nursing students who had completed gerontological nursing practicum. Data were collected from March to May 2022 and were analyzed using percentage, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. The results revealed as follows: 1) the mean score of perceived self-efficacy in Nursing student was at medium level ($\bar{x}$ = 3.06, S.D. = 0.29) 2) the relationship between self-efficacy and learning achievement in Nursing students was not correlational with statistical significance (r = -.168, p = .014). To sum up, the results of this study can enhance understanding of perceived self-efficacy in Nursing students. There is a need to have a professional development in to encourage self-directed learning. These results should be used as the basic information to promote perceived self-efficacy by developing appropriate activity in a positive learning atmosphere which in turn Nursing students will enhance their academic achievement.

Keywords: Perceived self-efficacy, Learning achievement, Nursing student

บทนำ

การรับรู้ความสามารถของตนเอง (self-efficacy) เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลสามารถบรรลุในพฤติกรรมที่คาดหวังได้ผ่านแรงจูงใจการรับรู้ และกระบวนการตัดสินใจ ช่วย

ให้บุคคลนั้นทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ดี การรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลลัพธ์มีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ กล่าวคือ หากบุคคลมีการรับรู้ความสามารถตนเองได้ดีและมีความคาดหวังของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นสูงทั้งสองด้าน จะทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมอย่างแน่นอน แต่ถ้ามีเพียงด้านใดสูงหรือต่ำ บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะไม่แสดงพฤติกรรม ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นความเชื่อที่มีต่อการรับรู้ความสามารถโดยเฉพาะ เจาะจงของตนเอง ในการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามสถานการณ์หรือเหตุการณ์นั้น ๆ นำมาซึ่งการแสดงออกทางบุคลิกภาพของบุคคล มีความเกี่ยวข้องทางบวกกับพฤติกรรม ส่งผลกับประสิทธิภาพ การทำงานที่มีผลต่อการเลือกกระทำ ความพยายามมุ่งมั่นในการกระทำ รูปแบบความคิด และการตอบสนองทางอารมณ์ของบุคคล (Bandura, A., 1986) การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลสูงใจให้เกิดการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองมากที่สุด (Bandura, A., 1986) ดังนั้นการจัดการให้ผู้เรียนเชื่อว่าตนมีความสามารถที่จะเรียนหรือกระทำพฤติกรรมตามที่กำหนดได้เป็นสิ่งที่สำคัญต่อผู้เรียนมาก นอกจากนี้มีงานวิจัยที่ศึกษาอิทธิพลและความสัมพันธ์ของการกำกับตนเองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า การกำกับตนเองสามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจในการเรียนของตนเอง

แบนดูรา มีความเชื่อว่าการรับรู้ความสามารถตนเองนั้นมีผลต่อการกระทำของบุคคล บุคคลมีความสามารถไม่แตกต่างกันแต่มีพฤติกรรมที่มีคุณภาพที่แตกต่างกันแม้แต่ในบุคคลเดียวกันหากรับรู้ความสามารถตนเองในสภาพการณ์ที่แตกต่างกันก็แสดงพฤติกรรมออกมาแตกต่างกันได้เช่นกัน แบนดูราเห็นว่าความสามารถของคนเป็นเรื่อง ไม่ตายตัวแต่จะยืดหยุ่นตาม สภาพการณ์ดังนั้นสิ่งที่กำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออกจึงขึ้นอยู่กับ การรับรู้ความสามารถตนเอง (Perceived Self-Efficacy) โดยให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเอง คือการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถตนเองที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้ดังนั้นถ้าบุคคลเชื่อว่าตนเองมีความสามารถอย่างไรก็จะแสดงออกถึง ความสามารถนั้น คนที่มีความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถจะมีความอดทน อุทิศหาจะไม่ท้อถอยและจะประสบความสำเร็จ (Bandura, A., 1986) จาก แนวคิดดังกล่าวนี้ แบนดูราได้พัฒนาและทดสอบทฤษฎีความสามารถตนเอง (Self-Efficacy Theory) โดยมีสมมติฐานของทฤษฎีคือ ถ้าบุคคลสามารถมีความคาดหวังหรือมีความ เชื่อในความสามารถตนเอง โดยทราบ ว่าต้องทำอะไรบ้างและเมื่อทำแล้วได้ผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้บุคคลนั้นก็จะปฏิบัติตาม (ทิวาพร พูเฟื่อง, 2562)

จากการวิจัยของ ทิวาพร พูเฟื่อง พบว่า ผู้เรียนนั้นสามารถพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ได้เพิ่มขึ้น หากมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ผู้เรียนจะเกิดความตระหนักและพยายามที่จะศึกษาเรียนรู้เมื่อเผชิญปัญหาหรืองานที่ยาก แม้บางครั้งอาจจะล้มเหลวก็จะมุ่งมั่น

เพื่อแก้ปัญหาให้ตนเองประสบความสำเร็จในการเรียนรู้มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยการกำกับตนเองของนักศึกษาพยาบาลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่างกัน มีการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน และ เรื่องความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ นักศึกษาพยาบาลต่างกันมีการรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า การรับรู้ความสามารถ ของตนเองส่งผลต่อความสามารถด้านการเรียน (ทิวาพร พูเพื่อง, 2562)

จากการที่ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร ชั้นปีที่ 2 โดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี มีภาวะเสี่ยง และปัญหาสุขภาพที่พบบ่อย การดูแลในการใช้ยา การดูแลในระยะสุดท้ายของชีวิต การจัดสวัสดิการสิทธิประโยชน์และแหล่งประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมในการสร้างเสริม ป้องกัน ดูแล และฟื้นฟูสุขภาพ โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และยึดหลักความปลอดภัยของผู้ป่วย การดูแลด้วยความเอื้ออาทรด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรม การส่งงานและการประเมินผลการเรียนรู้จากกิจกรรมการพยาบาลต่างๆ ปรากฏว่า ส่วนใหญ่นักศึกษามีความรับผิดชอบส่งงานตรงต่อเวลา มีการเตรียมความพร้อมในการเรียนภาคปฏิบัติแต่อาจจะมีบางส่วนที่ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายไม่เต็มที่ และขาดการเตรียมความพร้อมในการฝึกปฏิบัติงาน เนื่องมาจากการที่นักศึกษาขาดความพยายามและความมุ่งมั่นตั้งใจในการกระทำให้ประสบความสำเร็จ (พิริยากร คล้ายเพชร, 2563) ซึ่งงานวิจัยของ ปภาพิศร์และ คณะพบว่าถ้าหากนักศึกษามีความพร้อมในการรับรู้ความสามารถของตนเอง ก็จะสามารถเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนภาคปฏิบัติของนักศึกษา ซึ่งผลจากการศึกษาทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนเพื่อนำผลไปปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนา นักศึกษาให้เห็นความสำคัญพร้อมทั้งตระหนักรู้ในความสามารถของตนเองด้านการเรียน และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป (ปภาพิศร์ วงษ์ประคอง ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ และ จุฬารัตน์ วัฒนะ, 2564)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

2.เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ(quantitative research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร ชั้นปีที่ 2 จำนวน 118 คนวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม จ.มหาสารคาม ปีการศึกษา 2565

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้สูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) เพื่อคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง จากประชากรทั้งหมด 118 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 93 คน เพื่อลดการเกิดความคลาดเคลื่อน ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างขึ้น 20 % ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ 110 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ส่วนที่ 2 การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Learning Theory: SCT) โดย Albert Bandura (Bandura, A., 1997) แบบวัดเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และ มากที่สุด

เมื่อคำนวณค่าเฉลี่ย แล้วนำค่าที่คำนวณได้นั้นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยแปลผลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายถึง ระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 2.34-3.66 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.67-5.00 หมายถึง ระดับสูง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนที่พัฒนามาจากแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน ของ อนันต์ ดุลยพิริติส ที่ได้ทำวิจัยเรื่องความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนและนิสัยในการ

เรียนของนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน (อนันต์ ดุลยพีรติส, 2547) และศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเองและการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล จากนั้นจึงได้ดัดแปลงทำแบบประเมินความสามารถของตนเองและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (reliability) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) และแก้ไขตามที่คุณผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำไปทดลองกับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 ซึ่งมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.73

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation coefficient)

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดจนให้การพิทักษ์สิทธิโดยชี้แจงว่าข้อมูลทุกอย่างผู้วิจัยจะถือเป็นความลับและนำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น วิจัยเรื่องนี้ผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ ของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม เอกสารรับรองเลขที่ IRB SNC 032 วันที่ 17 ธันวาคม 2564 เก็บรวบรวมข้อมูล เดือนมีนาคม – เมษายน พ.ศ. 2565

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม มีดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม (N=110)

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการรับรู้
1. เมื่อฉันวางแผนในการดูแลผู้สูงอายุไว้ ฉันมั่นใจว่าสามารถทำตามแผนที่วางไว้ได้	3.99	0.58	ระดับสูง
2. ปัญหาของฉันก็คือ ฉันไม่ค่อยเอาใจใส่งานในรายวิชาที่ได้รับมอบหมาย ทั้ง ๆ ที่ควรทำ	2.01	0.93	ระดับต่ำ
3. ถ้าฉันไม่สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาให้สำเร็จได้ในครั้งแรก ฉันก็ยังคงจะทำงานนั้นต่อไปจนสำเร็จ	4.05	1.01	ระดับสูง
4. เมื่อใดก็ตามที่ฉันตั้งเป้าหมายสำคัญไว้กับตัวเองแล้ว ฉันมักจะไม่สามารถประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้	2.50	0.99	ระดับปานกลาง
5. ฉันมักจะลืมนึกการทำงานต่าง ๆ ก่อนที่ฉันจะทำงานนั้นให้สำเร็จ	2.16	1.01	ระดับต่ำ
6. ฉันมักจะหลีกเลี่ยงในการเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคในการวางแผนการดูแลผู้สูงอายุ	2.02	0.78	ระดับต่ำ
7. เมื่อใดก็ตามที่ฉันเห็นว่าบางสิ่งบางอย่างที่ยุ่งยากหรือซับซ้อนในการวางแผนการดูแลผู้สูงอายุ ฉันจะไม่พยายามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ	2.08	0.80	ระดับต่ำ
8. แม้ว่าฉันจะต้องทำในสิ่งที่ฉันไม่ถูกใจ ฉันก็จะพยายามสู้จนงานนั้นสำเร็จ	4.35	0.66	ระดับสูง
9. ถ้าฉันตัดสินใจจะทำสิ่งใดแล้ว ฉันก็จะมุ่งมั่นที่จะทำต่อไปจนสำเร็จ	4.36	0.65	ระดับสูง
10. เมื่อฉันพยายามที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ แต่ฉันไม่สามารถทำได้สำเร็จตั้งแต่เริ่มแรก ฉันก็จะเลิกที่จะทำสิ่งนั้นต่อไป	2.45	1.09	ระดับปานกลาง
11. เมื่อมีปัญหาที่ไม่คาดคิดไว้เกิดขึ้นฉันก็จะไม่พยายามจัดการกับปัญหานั้น	2.19	1.04	ระดับต่ำ
12. ฉันพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ถ้าฉันพบว่า สิ่งนั้นทำให้ฉันยุ่งยากหรือเกิดปัญหา	2.29	1.01	ระดับต่ำ
13. ความล้มเหลวในการวางแผนการดูแลผู้สูงอายุทำให้ฉันรู้สึกท้อ	3.80	0.83	ระดับสูง
14. ฉันรู้สึกมั่นใจในความสามารถของตัวเองในการดูแลผู้สูงอายุ	3.89	0.70	ระดับสูง
15. ฉันเป็นคนมั่นใจในตนเองในการดูแลผู้สูงอายุ	3.60	0.77	ระดับปานกลาง

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการรับรู้
16. ฉันเป็นคนยอมแพ้อะไรง่าย ๆ	2.04	0.93	ระดับต่ำ
17. ฉันไม่ชอบที่จะแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตัวเอง	1.90	0.70	ระดับต่ำ
18. เมื่อมีปัญหาในการดูแลผู้สูงอายุ ฉันจะพยายามจัดการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง	3.73	0.82	ระดับสูง
19. เมื่อจัดการปัญหาในการดูแลผู้สูงอายุไม่ได้ ฉันจะปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเสมอ	4.18	0.69	ระดับสูง
20. ฉันมีการประเมินปัญหา อุปสรรค และวิธีการการดูแลผู้สูงอายุอยู่เสมอ	3.65	0.84	ระดับปานกลาง
รวม	3.06	0.29	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06$, S.D. = .29) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ถ้านักศึกษาถ้าหากตัดสินใจจะทำสิ่งใดแล้ว ก็จะมุ่งมั่นที่จะทำต่อไปจนสำเร็จ ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = .65) รองลงมาคือ ถ้านักศึกษาต้องทำในสิ่งที่ไม่ถูกใจ ฉันก็จะพยายามสู้จนงานนั้นสำเร็จ ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = .66) ส่วนประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ นักศึกษาไม่ชอบที่จะแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตัวเอง ($\bar{x} = 1.90$, S.D. = .70)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 (N=110)

ตัวแปรที่ศึกษา	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	P
การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน	-.168	.014

* $P < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับผลการเรียน อย่างมีนัยสำคัญ ($p = .014$)

อภิปรายผล

1. นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรินทร์ และ คณะ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความพร้อมในการทำงานเป็นกลุ่ม และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาการพยาบาล

มารดาทารกและการผดุงครรภ์. พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง การเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้า เผชิญปัญหาหรืออุปสรรค ดังจะเห็นได้จากข้อคำถามซึ่งมีคะแนนการรับรู้ต่ำ คือ นักศึกษามักจะหลีกเลี่ยงในการเผชิญปัญหาหรืออุปสรรค อีกทั้งยังขาดการเอาใจใส่ในงานที่ได้รับมอบหมาย ขาดความกระตือรือร้น ไม่ชอบที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง พยายามในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ หรือการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และไม่พยายามกระทำการต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง โดยนักศึกษามักจะยอมแพ้ หากงานที่ได้รับมอบหมายไม่สำเร็จ แม่นักศึกษาจะเชื่อว่าตนเองสามารถทำตามแผนที่กำหนดไว้ก็ตาม (ไพรินทร์ สุคนธ์ตระกูล ปราณี ป้องเรือ และ ทัดทรง บุญญทลิ่งค์, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โดนินิค และคณะ ที่ได้อธิบายถึงผลกระทบจากการรับรู้ความสามารถของตนเองที่ส่งผลต่อการทำหน้าที่ในการตัดสินใจทั้งในเรื่องการเลือก กระทำพฤติกรรม เมื่อบุคคลประเมินความสามารถของตนเองอยู่ในระดับต่ำ จะขาดความมั่นใจในตนเอง ไร้ความพยายามที่จะมุ่งไปสู่ความสำเร็จ มักจะยอมแพ้ต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างง่ายดาย (Doménech-Betoret, F., Abellán-Roselló, L., & Gómez-Artiga, A., 2017) นอกจากนี้บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับต่ำมีแนวโน้มที่เกิด ความเครียดและความอ่อนล้าในการทำงาน เพราะมีความคาดหวังในเรื่องของความล้มเหลวที่จะเกิดขึ้น (สมจิตรา เรืองศรี, 2560) ในขณะที่บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูงจะนำตัวเองเข้าสู่สถานการณ์ความเครียด อย่างมั่นใจ และสามารถรับมือกับความเครียดได้ และนักศึกษาก็จะมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (วรรณ มุ่งทวีเกียรติ, 2562)

2. นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 มีการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับผลการเรียน เนื่องจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์การเรียนเฉพาะในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุกับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนในรายวิชาดังกล่าว ไม่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตลอดปีการศึกษา ซึ่งผลการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ อาจเป็นผลมาจากการที่ นักศึกษาบางคนมีพื้นฐานที่ดีในรายวิชานี้มาก่อน จึงทำให้ผลการเรียนอยู่ในระดับดี และนักศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนในระดับปานกลาง นอกจากนี้ประสบการณ์ที่การดูแลผู้สูงอายุ อาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อระดับการรับรู้ความสามารถของตนเอง เมื่อนักศึกษาแต่ละคนต่างก็มีประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จแตกต่างกัน คือ บางคนมีผลการเรียนดีเนื่องจาก ความสามารถเฉพาะตน และเชื่อว่าตนสามารถเรียนปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุได้ดี เพราะเคยมีผลการเรียนที่ดีในรายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุในภาคทฤษฎี จึงทำให้นักศึกษามีผลการเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุอยู่ในระดับดี แต่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้อง กับแนวคิดของแบนดูรา (Bandura, A., 1997) ได้อธิบายว่า ประสบการณ์การที่

ประสบการณ์สำเร็จ (Enactive Mastery Experiences) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อในการรับรู้ ความสามารถของตนเองของบุคคลมากที่สุด ประสบความสำเร็จจะเป็นตัวที่สร้างความรู้สึกที่เข้มข้นในเรื่องของการรับรู้ความสามารถเพราะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จโดยตรงของบุคคลที่เกิดขึ้น แต่บุคคลก็ต้องตระหนักให้ได้อยู่เสมอ เพราะว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ประสบผลสำเร็จของแต่ละคน อาจจะไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับว่าประสบการณ์ที่ประสบผลสำเร็จนั้นได้มาจากความพยายามและความสามารถ แต่การรับรู้ความสามารถนั้นได้มาจากความสำเร็จที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่ต้องเผชิญ ซึ่งความสามารถตนเองนั้นมีผลต่อการกระทำของบุคคล เพราะบุคคลมีความสามารถไม่แตกต่างกันแต่มีพฤติกรรมที่มีคุณภาพที่แตกต่างกันแม้แต่บุคคลเดียวกัน หากรับรู้ความสามารถตนเองในสภาพการณ์ที่แตกต่างกันก็จะแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนา คำสมบัติ และคณะ วิจัยเรื่อง การส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองกับกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าผลของการมีการรับรู้ความสามารถของตนเองมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีกระบวนการคิดว่า ตนเองสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จ มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ เมื่องานประสบปัญหาที่ไม่เกิดความวิตกกังวล ก็จะหาทางแก้ปัญหาหาเพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จตามภารกิจ กรณีที่บุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ ก็จะมีกระบวนการคิดว่าตนเองไม่สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จ ประสบความล้มเหลว เมื่องานประสบปัญหาก็จะเกิดความวิตกกังวล ไม่พยายามแก้ปัญหา ก็จะมี ความเครียด วิตกกังวล ทำให้ผลของการปฏิบัติงาน ไม่สำเร็จหรือสำเร็จแต่มี ข้อบกพร่องมากเกินไปหรือผลงานไม่สำเร็จไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานที่ได้รับมอบหมายหรือตรงตามระดับ ความสามารถที่ควรจะเป็นของตนเอง (กาญจนา คำสมบัติ ทรงศักดิ์ สองสนธิ และ ประวิทย์ สิมมาพัน, 2562) และการศึกษาของ ไพรินทร์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความพร้อม ในการทำงานเป็นกลุ่ม และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนในนักศึกษาพยาบาล พบว่าการรับรู้ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพร้อมในการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับความพร้อมในการทำงานเป็นกลุ่มมีการส่งเสริมกัน (ไพรินทร์ สุคนธ์ตระกูล ปราณี ป้องเรือ และ ทัดทรวง บุญญสิทธิ์, 2562) ดังนั้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ต้องเรียนรู้ในทุกมิติ ทั้งเรื่องความสำเร็จ และความล้มเหลว หรือความพ่ายแพ้ เพราะจะทำให้เข้าใจถึงวิธีการใช้ความพยายามในการแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ (Butler, D. L. & Winne, P. H., 1995)

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบัน ไม่ว่าจะใช้กิจกรรมแบบใดก็ตาม ก็เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ความสามารถตนเองเพิ่มขึ้น ซึ่งแต่ละกิจกรรมก็จะมีระดับการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองมากน้อยตามลักษณะของกิจกรรมการ

เรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา คำสมบัติ และคณะ ที่พบว่า กิจกรรมที่มีความเข้มข้นและส่งเสริมต่อบัณฑิตมากที่สุดคือการสร้างให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการทำงาน และกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาบุคคลที่มีความใกล้เคียงกับผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จ และกิจกรรมที่ส่งเสริมด้วยการใช้วาจาชักจูง สร้างสถานการณ์ทางบวกเพื่อให้ผู้เรียนมีแนวคิดทางบวกและอยากที่จะเรียนรู้ กิจกรรมการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน เป็นปัจจัยที่มีอยู่ในทุกวิธีการเรียนรู้กับผู้เรียน ที่ผู้สอนจะต้องสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เวลาเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด (กาญจนา คำสมบัติ ทรงศักดิ์ สองสนิท และ ประวิทย์ สิมมาทัน, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การนำทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองมาประยุกต์ใช้ในการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยใช้แนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นอยู่ภายใต้พื้นฐานการสร้างเชื่อมั่นในตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเองของแบนดورا 4 ประการคือ การประสบกับภาวะเหตุการณ์ที่ประสบความสำเร็จ การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น การใช้คำพูดชักจูงและการกระตุ้นอารมณ์ซึ่งทำให้ ผู้เรียนมีความสามารถที่จะเลือกหรือกำหนดพฤติกรรมใดๆ ที่เหมาะสมกับตนเองได้โดยมีความคาดหวังต่อที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนสามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการและมีผลลัพธ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ดังนั้นอาจารย์พยาบาล หรือพยาบาลพี่เลี้ยงควรนำทฤษฎีนี้ไปออกแบบโปรแกรมทางด้านการเรียนการสอนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งศึกษาต่อยอดถึงการประยุกต์ใช้ทฤษฎีอื่นๆ ร่วมด้วยในการออกแบบโปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพื่อเป็นองค์ความรู้และเพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนในอนาคตจากผลการวิจัย ผู้สอนจึงควรพิจารณาแนวทางในการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน ดังนี้ 1. ควรมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีการรับรู้ความสามารถตนเอง และอาจารย์ควรเน้นการสอนที่ให้ผู้เรียนสามารถวางแผนงาน มีการเสริมแรงทางบวกให้กำลังใจนักศึกษา และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ สามารถแก้ปัญหาและการมีความพยายามในการแก้ปัญหาให้ประสบผลสำเร็จ 2. การชักจูงจากผู้สอน โดยการสร้างความเชื่อมั่นว่านักศึกษาทุกคนมีความสามารถในตนเอง เมื่อรับรู้ได้และนำออกมาใช้ในทางที่ถูกต้องจะทำให้ทุกคนสามารถทำงานให้สำเร็จได้ และผู้สอนอาจจะยกตัวอย่างหรือประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการสอนนักศึกษาในการดูแลผู้สูงอายุ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2565 ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม บุคลากรในสาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และสูงอายุ 2 และและกลุ่มนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา คำสมบัติ ทรงศักดิ์ สองสนิท และ ประวิทย์ สิมมาพัน. (2562). การส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองกับกิจกรรมการเรียนการสอน Self-Efficacy Encouragement by Learning Activities:. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(3), 69-78.
- ทิวาพร พู่เฟื่อง. (2562). ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ นักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยปทุมธานี. วารสารสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 5(2), 551-560.
- ภาพัศร์ วงษ์ประคอง ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ และ จุฬารัตน์ วัฒนนะ. (2564). การจัดกิจกรรมโดยใช้ แนวความคิด การรับรู้ความสามารถ ของตนเอง เพื่อเสริม สร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง. วารสารเกษมบัณฑิต, 22(1), 101-111.
- พิริยากร คล้ายเพ็ชร. (2563). ผลสัมฤทธิ์และการรับรู้ความสามารถทักษะ ปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกด้วย OSCE ของนักศึกษาพยาบาล. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 14(3), 144-154.
- ไพรินทร์ สุคนธ์ตระกูล ปรานี ป้องเรือ และ ทัดทรวง ปุญญทลิ่งค์. (2562). ความ สัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความพร้อม ในการทำงานเป็นกลุ่ม และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาการพยาบาล มารดา-ทารกและการผดุงครรภ์. รามาธิบดีพยาบาลสาร, 25(2), 195-207.
- วรรณมา มุ่งทวีเกียรติ. (2562). ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐและเอกชน. วารสารสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 5(2), 538-550.
- สมจิตรา เรืองศรี. (2560). การรับรู้ความสามารถทางวิชาการของตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วารสารรัชต์ภาคย์, 11(23), 123-132.
- อนันต์ ดุลยพิริตติส. (2547). ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนและนิสัยในการเรียนของนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แตกต่างกัน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bandura, A. (1986). A Social Foundation of thought and action. A Social Cognitive Theory. N.J: Prentice-Hall.

Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York: W.H. Freeman.

Bandura, A. (1997). Social Learning Theory. New Jersey: Englewood Cliffs.

Butler, D. L. & Winne, P. H. (1995). Feedback and Self-Regulated Learning: A Theoretical Synthesis. Review of Educational Research, 65(3) :245-281.

Doménech-Betoret, F., Abellán-Roselló, L., & Gómez-Artiga, A. (2017). Self-efficacy, satisfaction, and academic achievement: the mediator role of Students' expectancy-value beliefs. Frontiers in psychology

การพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน
โรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*
THE DEVELOPMENT OF TEACHERS BY PROJECT BASED LEARNING
MANAGEMENT IN KOH PHANGAN MUNICIPAL SCHOOL SURAT
THANI PROVINCE

สวณีย์ ศรีเกษตริน

Sawanee Sornkatrin

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Surat Thani Rajabhat University

E-mail: Kungkingkme@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน 2) พัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน 3) ประเมินผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียน การสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ มี 4 ขั้นตอน คือ วางแผน ปฏิบัติการ สังเกตการณ์ และสะท้อนผล กลุ่มเป้าหมาย คือ ครู จำนวน 14 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม สภาพการจัดการเรียนการสอน แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม เชิงปฏิบัติการ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินทักษะกระบวนการจัดการเรียนการสอน และแบบสอบถามความพึงพอใจของครู สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน ครูยังไม่ค่อยเข้าใจ การสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับทักษะการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม ต้องการให้มีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นโครงงานเป็นฐาน และนำการเรียนรู้ไปใช้ทุกสาระวิชา 2) แนวทางในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็น ฐาน ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน 3) ผลการพัฒนาครูในการ จัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน พบว่า 1) ครูมีความรู้ความเข้าใจ โดยมีผลการ ทดสอบหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมเชิงปฏิบัติการ และความสามารถในการเขียนแผนการ

* Received March 20, 2022; Revised May 5, 2022; Accepted May 22, 2022

จัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก 2) ครูมีทักษะกระบวนการอยู่ในระดับมาก 3) ความพึงพอใจของครูต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การจัดการเรียนการสอน, การพัฒนาครู , การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the state of project-based learning management; 2) to develop the teachers in project-based learning management; and 3) to evaluate the development of teachers in project-based learning management at Koh Phangan Municipality School, Surat Thani. The study was an action research study comprising four steps: planning, action, observation, and reflection. The sample consisted of 14 teachers. Data were collected by a questionnaire on project-based learning management, a pre- and post-workshop test, an evaluation form of project-based learning management plans, an evaluation form of process skills of teachers in project-based learning management, and a satisfaction questionnaire of teachers in the development of teachers in project-based learning management. Quantitative data were analyzed by percentage, mean, and standard deviation; moreover, qualitative data were analyzed by descriptive analysis and were categorized and presented in expository writing. The research findings were as follows. 1) The state of project-based learning management showed that the sample did not completely understand the project-based learning management and understanding of the project work. School administrators emphasized different learning skills and required the development of the sample and its application in all subject areas. 2) The guidelines for the development of the sample in project-based learning management included workshops and internal supervisions. 3) The evaluation of the development of the sample in project-based learning management was as follows. 1) The knowledge and understanding about project-based learning management of the sample was improved as the post-test score was higher than the pre-test score and the ability in writing learning management plans was in a high level. 2) The process skills in project-based learning management of the sample were in a high level. 3) The

satisfaction of the sample in project-based learning management was in the highest level.

Keywords: learning management, teacher development, project-based learning.

บทนำ

สังคมในยุคนี้มีการสื่อสารอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันสูงทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ เศรษฐกิจ จากเดิมนั้นยุคปฏิบัติอุตสาหกรรมที่ประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์เพื่อความก้าวหน้าของอุตสาหกรรม ยุคสมัยที่ผันเปลี่ยนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน จากยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมเข้าสู่ยุคความรู้โลกดิจิทัล ความรู้ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างนวัตกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการและการแก้ปัญหาเทคโนโลยีไม่ได้เพียงเพื่อความบันเทิงหรืออำนวยความสะดวกอย่างเดียว แต่สิ่งประดิษฐ์จากเทคโนโลยี กำลังถูกพัฒนาให้มีทักษะเท่าเทียมจนสามารถทำงานแทนมนุษย์ได้ ดังนั้นการเตรียมเด็กยุคใหม่ให้มีความสามารถดำรงชีวิตในโลกปัจจุบันที่มีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นพื้นฐานซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทุกชีวิตในทุกระดับ ทักษะจึงกลายเป็นกุญแจสำคัญของการดำรงชีวิตในยุคความรู้และครูต้องมีทักษะการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมไปกับโลกยุคใหม่ เพื่อให้เด็กรักการเรียนรู้ สนุกไปกับการเรียน และสอนให้เด็กรู้ว่าจะใช้ความรู้ที่เรียนก่อให้เกิดประโยชน์ใดบ้างในอนาคต (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เพื่อเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมอย่างมีความสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาจึงต้องยึดหลักที่ว่านักเรียนทุกคนต้องมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ดังนั้นกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์การประยุกต์ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็ได้มีนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยพัฒนาคุณภาพกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) เน้นทักษะกระบวนการ ให้เกิดทักษะ การคิด

วิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และปลูกฝังทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวนักเรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟังและการสังเกตจากผู้เชี่ยวชาญ โดยนักเรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่ มีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงงานและได้ผลการจัดกิจกรรมเป็นผลงานแบบรูปธรรม การเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีผู้ให้ความสนใจมากในปัจจุบันที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานตามระดับทักษะที่ตนเองมีอยู่ เป็นเรื่องที่สนใจและรู้สึกสบายใจที่จะทำ นักเรียนได้รับสิทธิในการเลือกที่จะตั้งคำถามอะไร และต้องการผลผลิตอะไรจากการทำงานชิ้นนี้ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนอุปกรณ์และจัดประสบการณ์ให้แก่ นักเรียน สนับสนุนการแก้ไขปัญหาและสร้างแรงจูงใจให้แก่ นักเรียน โดยลักษณะของการเรียนรู้แบบโครงงาน นักเรียนกำหนดการเรียนรู้ของตนเอง เชื่อมโยงกับชีวิตจริง สิ่งแวดล้อมจริง มีฐานจากการวิจัย หรือองค์ความรู้ที่เคยมี ใช้แหล่งข้อมูล หลายแหล่ง ผังตรึงด้วยความรู้และทักษะบางอย่าง (embedded with knowledge and skills) ใช้เวลามากพอในการสร้างผลงาน มีผลผลิต (ดุขฎิ โยเหลา, 2557)

จากที่มาและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษา ในด้านการจัดการเรียนการสอนซึ่งเน้นการพัฒนาครูซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการเรียนการสอน วิธีการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐานเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานทำให้ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า สืบค้น วางแผน และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติในสิ่งที่นักเรียนสนใจและ ตามความถนัด โดยสามารถนำมาบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ซึ่งหลักการแนวคิดในการจัดการเรียนรู้สามารถที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้นนักเรียนต้องสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองจาก การสร้างชิ้นงาน จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู ทำให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าและสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ครูมีการพัฒนาตนเอง เกิดประโยชน์ในการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน และสามารถนำความรู้ไปใช้สอนนักเรียนได้ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

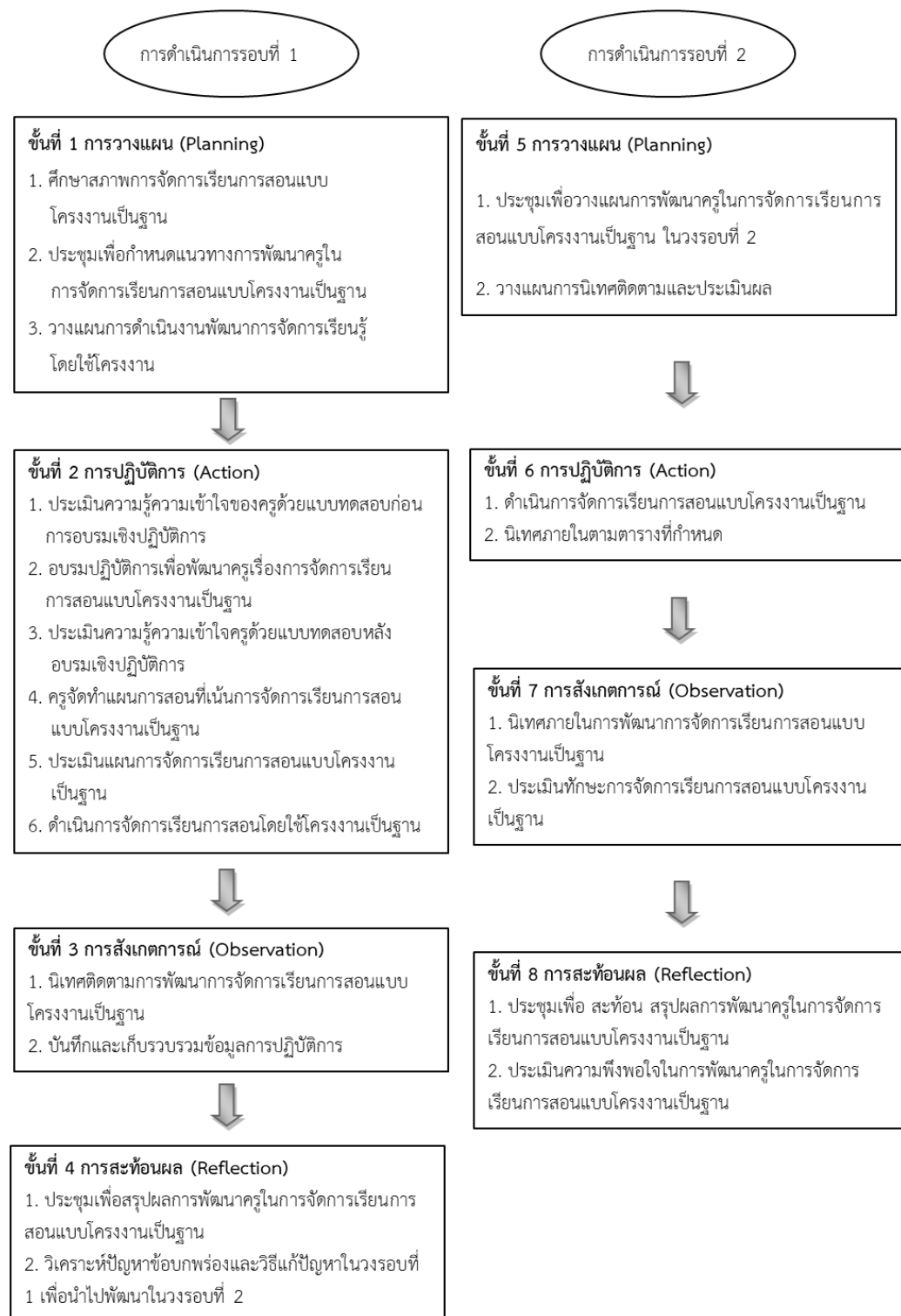
1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน ของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. เพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างมีระบบตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน(Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) การสะท้อนผล (Reflection) โดยได้ทำการทดลองปฏิบัติการด้วยขั้นตอนดังกล่าว 2 วงรอบ ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 มีดังนี้

ภาพที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน แบบประเมินความพึงพอใจในการพัฒนาครูการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐานของครู

วิธีสร้าง

1. วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมด
2. ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ต้องศึกษา โดยเฉพาะตัวแปรตาม
3. ให้คำจำกัดความของต้นแปรต้นและตัวแปรตามในรูปแบบของนิยามปฏิบัติการ

(Operation definition)

4. เขียน ออกแบบข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ
5. หาคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงตรง โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้แก่
 - 5.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 ท่าน
 - 5.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเอกภาษาไทย จำนวน 1 ท่าน
 - 5.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเอกวิทยาศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน
6. ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย แล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ตรวจสอบแก้ไขครั้งสุดท้ายจนสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ แบบทดสอบก่อน-หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 30 ข้อ แบบประเมินแผนการจัดการเรียน จำนวน 19 ข้อ แบบประเมินทักษะกระบวนการจัดการเรียน จำนวน 25 ข้อ และแบบประเมินทักษะกระบวนการจัดการเรียน จำนวน 10 ข้อ ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือเดือนกันยายน - ธันวาคม 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลของการศึกษาสภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐานของครูโรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ ครูมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวิธีการที่ไม่มีความหลากหลาย ขาดเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เน้นการบรรยาย ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยวิธีท่องจำ และจดบันทึกตามเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูเตรียมไว้ นักเรียนขาดการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ไม่มีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้และการวัดประเมินผล ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ที่จะทำให้นักเรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตร นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ ไม่สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถของนักเรียน ครูขาดความสามารถในการผลิตและใช้สื่อที่ทันสมัย โรงเรียนขาดการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ครูยังไม่ค่อยเข้าใจรูปแบบการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน ยังคงใช้รูปแบบการเรียนการสอนเดิม ๆ ไม่ค่อยได้ลงมือปฏิบัติ ไม่เข้าใจการทำให้โครงงาน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับทักษะการเรียนรู้ที่แตกต่าง ๆ ไปจากเดิม ต้องการให้มีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นโครงงานเป็นฐาน และนำการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานมาสอนในทุกสาระวิชา

2. แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ และ 2) การนิเทศภายใน ซึ่งทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน สามารถเขียนแผนและจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานได้

3. ผลการประเมินการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.1 ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐานเพิ่มมากขึ้นหลังจากการประชุมเชิงปฏิบัติการในพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โดยมีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 33.57 และมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนโดยอยู่ในระดับมาก

3.2 ครูมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.3 ครูมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน พบว่า ครูมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวิธีการที่ไม่มีความหลากหลาย ขาดเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเน้นการบรรยายให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยวิธีท่องจำ และจดบันทึกตามเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูเตรียมไว้ นักเรียนขาดการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ไม่มีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้และการวัดประเมินผล ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ทำให้นักเรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตร นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ ไม่สอดคล้องกับความสนใจความสามารถของนักเรียน ครูขาดความสามารถในการผลิตและใช้สื่อที่ทันสมัย โรงเรียนขาดการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ครูยังไม่ค่อยเข้าใจรูปแบบการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน ยังคงใช้รูปแบบการเรียนการสอนเดิม ๆ ไม่ค่อยได้ลงมือปฏิบัติ ไม่เข้าใจการทำโครงงาน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับทักษะการเรียนรู้ที่แตกต่าง ๆ ไปจากเดิม ต้องการให้มีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นโครงงานเป็นฐาน และนำการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานมาสอนในทุกสาระวิชา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูยังไม่ได้รับการพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา ลิ้มสุวพัฒนกุล ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานของครู โรงเรียนอนุบาลปิยะพัฒนสังักตสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนยังไม่ค่อยเข้าใจรูปแบบการสอนแบบโครงงาน ใช้รูปแบบการเรียนการสอนเดิม ๆ คืออธิบายให้นักเรียนฟัง แล้วทำแบบฝึกหัด ไม่ค่อยได้ลงมือปฏิบัติ ไม่เข้าใจการทำโครงงาน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับทักษะการเรียนรู้ที่แตกต่าง ๆ ไปจากเดิม ต้องการให้มีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นโครงงานเป็นฐาน ให้เข้าใจวิธีการและกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการเขียนแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดประเมินผล และนำการเรียนรู้แบบโครงงานมาสอนในทุกสาระวิชา (ปวีณา ลิ้มสุวพัฒนกุล, 2563)

2. แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน เนื่องจากเป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับและครูส่วนใหญ่ค่อนข้างคุ้นเคยทั้ง 2 วิธีการ และกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการยังได้ช่วยเปิดมุมมองแนวคิดวิธีการในการจัดการเรียนการสอนความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน และนำเสนอผลงานที่ชัดเจน ส่งผลให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจและมั่นใจในการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญทวี สาสี ได้ทำการวิจัยการพัฒนา

เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงาน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอปึงกาฬ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ได้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายใน โดยการสังเกตการณ์การสอน ทำให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมการสอน และมีการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ จากการให้คำแนะนำของผู้นิเทศ ซึ่งจะทำให้แผนมีความถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น (บุญทวี สาสี, 2560)

3. ผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โรงเรียนเทศบาลตำบล เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

3.1 ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน เพิ่มขึ้นหลังจากการประชุมเชิงปฏิบัติการในพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้มี 2 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน 2) ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่สนใจ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ตรงกรอบแนวคิดของการพัฒนาครู วิทยากรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐานเป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดความรู้ กระตุ้นความคิดยกตัวอย่าง และลงมือปฏิบัติจริง ประกอบกับครูมีความตั้งใจในการเรียนรู้ทั้งการฟังบรรยาย และปฏิบัติกิจกรรม วิทยากรมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และตอบคำถามในประเด็นต่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาติ เสนะนันท์ ได้ศึกษาการพัฒนาการสอนแบบโครงงานสำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรีวัดฤ ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูที่เข้าร่วมโครงการ มีผลการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจหลังการฝึกอบรมสูงกว่าการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ครูที่เข้าร่วมโครงการที่ยังไม่ได้สอนการทำโครงงานและนักเรียนมีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66 กำลังให้นักเรียนลงมือทำโครงงานจำนวน 18 คน ร้อยละ 60.00 ครูที่นักเรียนจัดทำเสร็จแล้วกำลังอยู่ในขั้นจัดทำรายงาน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และครูที่นักเรียนจัดทำเสร็จแล้วทุกขั้นตอน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.6 (อภิชาติ เสนะนันท์, 2559)

3.2 ครูมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในการประเมินได้เปิดโอกาสให้ผู้ประเมินได้ช่วยเหลือครูในการแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่มีปัญหา โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน โดยมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แคมณี กล่าวว่าการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหลักการพัฒนาคิดของ บลูม (Bloom) ทั้ง 6 ชั้น กล่าวคือ ความรู้ความจำ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehension) การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) การประเมินค่า

(Evaluation) และยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใน ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ ตั้งแต่การวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ ผลผลิต และการประเมินผลงานโดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้จัดการเรียนรู้ (ทิตนา แชนณี, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุฒิพงษ์ บุญโพธิ์ ได้ศึกษาพัฒนาบุคลากร ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยโครงการ โรงเรียนห้วยแก่งศาลา จังหวัดยโสธร พบว่า การพัฒนาบุคลากร ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้โครงการ โดยใช้กลยุทธ์ คือ การอบรม ปฏิบัติการ และการนำไปปฏิบัติในชั้นเรียน ช่วยให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและสามารถ เขียนแผนจัดการเรียนรู้โดยโครงการได้ดียิ่งขึ้น นักเรียนเลือกทำโครงการตามความสนใจ และระดับความรู้ความสามารถเป็นกิจกรรมที่ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา และนำข้อบกพร่องไปแก้ไขปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น (พุฒิพงษ์ บุญโพธิ์, 2560)

3.3 ครูมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบ โครงการเป็นฐาน โรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นฐาน เป็นการ จัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นฐาน ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า สืบค้น วางแผนและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ในสิ่งที่นักเรียนสนใจและตาม ความถนัด โดยสามารถนำมาบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง และพัฒนาแนวทางในการจัด กิจกรรมที่เอื้อประโยชน์สูงสุดให้แก่ นักเรียน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นฐาน ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่มีแก่นแท้กระบวนการค้นคว้า พัฒนาการคิดวิเคราะห์และบูรณาการ เนื้อหาความรู้โดยสามารถนำไปใช้ในทุกสาขาวิชา สอดคล้องกับงานวิจัยของ รังคิมา ชูเทียน และ ทศพร แสงสว่าง ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นโครงการเป็นฐาน วิชาเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศหลังใช้การเรียนรู้อย่างเป็นโครงการเป็นฐาน มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 อยู่ใน ระดับมาก (รังคิมา ชูเทียน และทศพร แสงสว่าง, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นฐาน คือ การจัดการเรียนการสอนที่มีครู เป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวนักเรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ ด้วยตัวนักเรียนเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟังและการสังเกตจาก ผู้เชี่ยวชาญ โดยนักเรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ที่จะนำมาสู่การสรุป ความรู้ใหม่ มีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงการและได้ผลการจัดกิจกรรมเป็นผลงานแบบ รูปธรรม โดยมีขอบข่ายการพัฒนา 3 เรื่อง คือ

1. ความรู้ ความเข้าใจในการเรียนการสอนแบบโครงงาน
2. การเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน
3. การจัดเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน

ภาพที่ 2 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้ 1) ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐานเพิ่มมากขึ้นหลังจากการประชุมเชิงปฏิบัติการในพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โดยมีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 33.57 และมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนโดยอยู่ในระดับมาก 2) ครูมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ครูมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน โรงเรียนเทศบาลตำบลเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา 1) สถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุน สร้างแรงบันดาลใจ และให้ความสำคัญพร้อมทั้งมีนโยบายด้านการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาประเด็นต่าง ๆ ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในมากขึ้น โดยการจัดอบรม สัมมนา หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการให้ครูได้ทบทวนความรู้ สม่่าเสมอ 2) สถานศึกษาควรให้ครูทุกคน มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน เพื่อสร้างความตระหนักให้ครูในด้านความรู้ ทักษะปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน 3) สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการพัฒนาครูของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับพัฒนาครูของครูในโรงเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 4) สถานศึกษาควร

ดำเนินการจัดการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา มีแผนปฏิบัติการนิเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนต่อไป และข้อเสนอแนะต่อครูผู้สอน ครูควรให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ครูควรศึกษาความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคลบุคคล เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับผู้เรียนจะส่งผลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน ครูควรมีความยืดหยุ่นในแต่ละเนื้อหา เนื่องจากบางเนื้อหาที่มีความยากง่ายแตกต่างกัน ดังนั้นครูควรศึกษาเวลาให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ และควรดูแลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างใกล้ชิดเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงานมีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยในลักษณะผสมผสานในด้านวิทยวิธีวิจัย (Mixed Method Research) เพื่อให้ข้อมูลมีความหลากหลาย และครอบคลุมในด้านต่างๆมากขึ้น และควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน โดยมุ่งเน้นเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เป็นต้น เพื่อพัฒนาศักยภาพครูให้มีความสามารถในการสอนเฉพาะด้านอันจะส่งผลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ดุขฎิ โยเหลา. (2557). การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน:จากประสบการณ์ความสำเร็จของไทย. กรุงเทพมหานคร: หจก. ทิพย์วิสุทธิ.
- ทิตนา แชนณี. (2560). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญทวี สาลี่. (2560). การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบึงกาฬ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.
- ปวีณา ลิ้มสุวัฒนกุล. (2563). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานของครูโรงเรียนอนุบาลปิยะพัฒน์ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน วิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- พุดพิพงษ์ บุญโพธิ. (2560). การพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยโครงการ โรงเรียนบ้านห้วยแล้งหนองศาลา อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร. ในวิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รังศิมา ชูเทียน และทศพร แสงสว่าง. (2559). การพัฒนาการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารครูศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 4(1), 59-69.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี - สฤษดิ์วงศ์.
- อภิชาติ เสนะนันท์. (2559). การพัฒนาการสอนแบบโครงงาน สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 9(2), 957-967.

การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ
วิชาการพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต*
THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL PACKAGE USING CO-OP
CO-OP LEARNING TECHNIQUES OF CURRICULUM DEVELOPMENT
SUBJECT FOR MASTER OF EDUCATION PROGRAM IN CURRICULUM
AND INSTRUCTIONAL STUDENTS AT PITCHAYABUNDIT COLLEGE

วิไล พลพวก

Wilai Ponpuak

วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต

Pitchayabundit Collage, Thailand

E-mail: wilsupervisor @gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิตที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิตระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิตที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้รูปแบบการศึกษากลุ่มเดียววัดสองครั้ง กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาจำนวน 33 คน ได้มาจากการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมีประสิทธิภาพ 82.13/85.10 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) นักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ 10 เนื้อหา มีความก้าวหน้าทางการเรียน

* Received January 28, 2022; Revised May 14, 2022; Accepted June 2, 2022

อยู่ในระดับปานกลาง 5 เนื้อหา และอยู่ในระดับสูง 5 เนื้อหา 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ทั้งโดยรวมและทุกเนื้อหาอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ชุดการสอน, เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ, ความก้าวหน้าทางการเรียน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) develop the effectiveness of an instructional package using Co-op Co-op learning techniques based on the criterion of 80/80, 2) study the students' learning progress who studied through an instructional package using Co-op Co-op learning techniques, 3) compare the students' learning achievement between before and after studying through an instructional package using Co-op Co-op learning techniques, and 4) study the students' satisfaction who studied through an instructional package using Co-op Co-op learning techniques. The research pattern used was the one group pretest-posttest design. The sample was drawn by using cluster random sampling totaling 33 students. The research instruments consisted of an instructional package using Co-op Co-op learning techniques, comprehension tests, and satisfaction questionnaires. Data were analyzed by mean, standard deviation, and t-test. The study found that: 1) an instructional packing using Co-op Co-op learning techniques was effective 82.13/85.10 as the defined criterion of 80/80; 2) the students who studied through an instructional package using Co-op Co-op learning techniques of 10 contents, had progressed in learning 5 contents at a medium level, and 5 contents at a high level; 3) The students' learning achievement after studying through an instructional package using Co-op Co-op learning techniques was higher than before at the .05 level of statistical significance; and 4) the students' satisfaction who studied through packing using Co-op Co-op learning techniques were at a high level of both a whole and every content.

Keywords: Instructional package, Co-op Co-op learning techniques, learning progress, Learning achievement

บทนำ

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนหลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562 ของวิทยาลัยพินิจบัณฑิตเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยยึดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนามาเป็นกรอบในการพัฒนา เพื่อผลิตนักพัฒนาหลักสูตร นักศึกษาและนักวิจัยทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานด้านการสร้างและพัฒนานวัตกรรมด้านหลักสูตรและการสอนได้อย่างสร้างสรรค์ มีความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณตามหลักวิชาการและวิชาชีพ ในโครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วยหมวดวิชาสัมพันธ์ หมวดวิชาเสริมการศึกษาค้นคว้าอิสระ และหมวดวิชาเฉพาะซึ่งมีวิชาบังคับที่สำคัญหลายวิชา เช่น การพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สัมมนาการพัฒนาหลักสูตรและการสอนระดับท้องถิ่น ฯลฯ (คณะศึกษาศาสตร์, 2562)

วิชาการพัฒนาหลักสูตรเป็นหนึ่งในวิชาบังคับที่มุ่งเน้นพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์และอภิปรายกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ความสัมพันธ์ระหว่างกรอบแนวคิดต่าง ๆ ที่มีต่อลักษณะของหลักสูตรและทิศทางการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 หลักการและทฤษฎีหลักสูตร สิ่งกำหนดหลักสูตร การวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การวางแผนพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตร การประเมินหลักสูตรเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ หลักสูตร แนวโน้มและนวัตกรรมในการพัฒนาหลักสูตร (คณะศึกษาศาสตร์, 2562)

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขานี้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมา พบว่า ในรายวิชาบังคับส่วนใหญ่มีนักศึกษาสอบได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 75 เช่นรายวิชาการพัฒนาหลักสูตรมีนักศึกษาจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 25.76 ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนจากทั้งหมด 66 คน สอบได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 75 ซึ่งยังไม่ถึงเกณฑ์ที่รายวิชากำหนดคือ ผู้เรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 สอบได้คะแนนตั้งแต่ 75 คะแนนขึ้นไป (งานทะเบียนและประมวลผล, 2563) และจากการศึกษาประมวลการสอนและแผนการสอนรายวิชาดังกล่าว พบว่า ผู้สอนใช้วิธีการการบรรยายและใช้สื่อประกอบการสอนในรูปแบบของ Power point เป็นหลัก รองลงมาคือ การจัดทำรายงานและการนำเสนอผล ส่วนการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน การทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือกัน การให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น ยังมีน้อย ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์รายวิชาหลักสูตรต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับ Creamers, B. P. M. ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัจจัยด้านวิธีสอน เช่น การจัดกระบวนการเรียนรู้ การสอนเป็นทีม การใช้สื่อการสอน ฯลฯ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนและ (Creamers, B. P. M., 1997) สอดคล้องกับ Bloom ที่กล่าวว่าวิธีสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Bloom, 1976)

แนวทางในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนรายวิชานี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วมีความเห็นว่าชุดการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ที่ควรจะนำมาใช้ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาการพัฒนาหลักสูตร เพราะชุดการสอนเป็นสื่อผสมที่ผลิตขึ้นมาอย่างมีระบบมีความสมบูรณ์เบ็ดเสร็จในตัวเอง โดยมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการกลุ่มให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกันเพื่อผลประโยชน์และเกิดความสำเร็จร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งการเรียนรู้แบบร่วมมือมิใช่เป็นเพียงจัดให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม เช่น ทำรายงาน สร้างชิ้นงาน อภิปราย ตลอดจนปฏิบัติการทดลองแล้วสรุปความรู้ด้วยตนเองเท่านั้น แต่ผู้สอนจะต้องพยายามใช้กลยุทธ์ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการประมวลสิ่งที่มาจากการทำกิจกรรมต่างๆ จัดระบบความรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นหลักสำคัญ (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, 2544) อีกทั้งมีนักวิจัยหลายท่านได้นำชุดการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ไปใช้แล้วพบว่า ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น เช่น (ธีรภัทร์ สุขสบาย, 2561) ได้ศึกษาพบว่า หลังเรียนด้วยชุดการสอนการเขียนภาษาไทย นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้ศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนด้วยชุดการสอนดีกว่านักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ ได้ศึกษาพบว่า ผู้เรียนระดับวิทยาลัยที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กาญจนา ยลสิริธัม ได้ศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลังเรียนด้วยเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นต้น จากข้อมูลและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเพื่อนำไปใช้ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดต่อไป (กาญจนา ยลสิริธัม, 2557)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยพินิจบัณฑิตที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยพินิจบัณฑิตระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยพินิจบัณฑิตที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ วิชาการพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยพินิจบัณฑิต ในครั้งนี้ ใช้รูปแบบการทดลองขั้นต้น(Pre-Experimental Design) แบบศึกษากลุ่มเดียววัดสองครั้ง (The One-Group Pretest-Posttest Design) (วรณี แกมเกตุ, 2551)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 66 คน (งานทะเบียนและประมวลผล, 2564)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 33 คน ได้มาจากการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

3.1 ชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ จำนวน 10 เนื้อหา ประกอบด้วย 1) เรื่องความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร 2) เรื่องแบบหลักสูตร 3) เรื่องข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร 4) เรื่องกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 5) เรื่องการเลือกเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ 6) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 7) เรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ 8) เรื่องการประเมินหลักสูตร 9) เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา และ 10) เรื่องแนวคิดและนวัตกรรมในการจัดการศึกษาในอนาคต ซึ่งถูกสร้างและหาคุณภาพอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการศึกษาเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดการสอนและเทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือที่สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิตะดับปริญญาเอก จำนวน 5 ท่าน แยกเป็นด้าน

หลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน ด้านการวัดผลและประเมิน จำนวน 2 คน และด้านสถิติและวิจัย จำนวน 1 คน แล้วได้ปรับตามคำแนะนำทั้ง 10 เนื้อหา เกี่ยวกับใบความรู้และเวลาปฏิบัติกิจกรรม นำชุดการสอนไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ครั้งแรกแบบ 1 : 1 จำนวน 3 คน ครั้งที่สองแบบ 1 : 10 จำนวน 10 คน และแบบภาคสนามจำนวน 20 คน แล้วปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับใบความรู้และเวลาที่ให้นักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมทุกเนื้อหาเพื่อให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 70 ข้อ ซึ่งถูกสร้างอย่างเป็นระบบเริ่มจากศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบจากหนังสือวิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ของ วรณี แกมเกตุ (2551: 215) และ ศึกษาเนื้อหาวิชา การพัฒนาหลักสูตรและผลการเรียนที่คาดหวัง ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วเลือกข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ได้จำนวน 50 ข้อ นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ กับนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความยาก (P) ได้ 0.30 ถึง 0.75 ค่าอำนาจจำแนก (r) ได้ 0.26 ถึง 0.67 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.86

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการสอน โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือจำนวน 10 ด้าน รวม 60 ข้อ ซึ่งถูกสร้างอย่างเป็นระบบเริ่มจากศึกษาศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจากหนังสือวิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ของ วรณี แกมเกตุ (2551) ศึกษากรอบแนวคิดของการวิจัย และศึกษาเนื้อหาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและผลการเรียนที่คาดหวัง ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วเลือกข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ได้จำนวน 60 ข้อ นำสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.82

4. การทดลองใช้ชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

4.1 ก่อนดำเนินการทดลองใช้เวลา 2 คาบ ดังนี้ 1) ชี้แจงนักศึกษาให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ การวัดและประเมินผลการเรียนทั้งก่อน ระหว่างและหลังเรียน และ 2) ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.2 ดำเนินการทดลองจำนวน 10 ครั้งๆ ละ 1 เนื้อหาๆ ละ 3 คาบรวมเป็นเวลา 30 คาบ เริ่มจากเนื้อหาที่ 1 ถึง เนื้อหาที่ 10 ประกอบด้วย 1) เรื่องความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร 2) เรื่องแบบหลักสูตร 3) เรื่องข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร 4) เรื่องกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 5) เรื่องการเลือกเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ 6) เรื่องการ

พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 7) เรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ 8) เรื่องการประเมินหลักสูตร 9) เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา และ 10) เรื่องแนวคิดและนวัตกรรมในการจัดการศึกษาในอนาคต แต่ละเนื้อหามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ จำนวน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นสอน 3) ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม 4) ขั้นตอนเสนอผลงานและทดสอบ และ 5) ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม รวมทั้งมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วย

4.3 หลังดำเนินการทดลองใช้เวลา 2 คาบ ดังนี้ 1) ทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 2) สอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

5.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้สูตรหาค่า E_1/E_2 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2551) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ 80/80

5.2 วิเคราะห์ความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้สูตรหาค่า Normalized gain(g) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่า g ดังนี้ $g > 0.70$, $0.30 \leq g \leq 0.70$, และ $0.00 \leq g < 0.30$ หมายถึง มีความก้าวหน้าทางการเรียนอยู่ในระดับสูง, ปานกลาง, และ ต่ำ ตามลำดับ (Hake, R. R., 1998)

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้การทดสอบค่าที แบบ Dependent Sample (วรณีย์ แกมเกตุ, 2551)

5.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00, 3.51 - 4.50, 2.51 - 3.50, 1.51 - 2.50, และ 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, และน้อยที่สุด ตามลำดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ผลการวิจัย

การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ วิชาการพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยพณิชยบัณฑิตในครั้งนี้ มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือให้มีประสิทธิภาพการสอนตามเกณฑ์ 80/80 ได้ผลดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือตามเกณฑ์ 80/80

n=33	ผลการทดสอบระหว่างเรียนชุดที่/(คะแนนเต็ม)										คะแนน	ผลการ
											รวม	ทดสอบ
	1(10)	2(10)	3(10)	4(10)	5(10)	6(10)	7(10)	8(10)	9(10)	10(10)	100	หลัง
											คะแนน	เรียน
												50
												คะแนน
รวม	239	250	275	265	289	269	287	271	283	282	2,710	1,404
$\bar{X}$	7.24	7.58	8.33	8.03	8.76	8.15	8.70	8.21	8.58	8.55	82.13	42.55
S.D.	0.66	0.50	0.85	0.64	0.66	0.36	0.73	0.41	0.71	0.51	3.14	2.93
ร้อยละ	72.40	75.80	83.30	80.30	87.60	81.50	87.00	82.10	85.80	85.50	82.13	85.10
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) = 82.13												
ประสิทธิภาพของผลผลิต (E_2) = 85.10												

จากตารางที่ 1 พบว่า ชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมีประสิทธิภาพ 82.13/85.10 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด

2. ผลการศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกลุ่มร่วมมือ ได้ผลดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ รายเนื้อหา (n = 33)

เนื้อหาที่	ทดสอบก่อนเรียน			ทดสอบหลังเรียน			g	ระดับ
	(คะแนนเต็มชุดละ 10 คะแนน)			(คะแนนเต็มชุดละ 10 คะแนน)				
	$\bar{X}$	ร้อยละ	S.D.	$\bar{X}$	ร้อยละ	S.D.		
1	3.73	37.30	0.98	7.24	72.40	0.66	0.36	ปานกลาง
2	3.58	35.80	0.50	7.58	75.80	0.50	0.62	ปานกลาง
3	4.33	43.30	0.85	8.33	83.30	0.85	0.71	สูง
4	4.03	40.30	0.64	8.03	80.30	0.64	0.67	ปานกลาง
5	4.76	47.60	0.66	8.76	87.60	0.66	0.76	สูง
6	4.15	41.50	0.36	8.15	81.50	0.36	0.68	ปานกลาง
7	4.70	47.00	0.73	8.70	87.00	0.73	0.75	สูง
8	4.21	42.10	0.42	8.21	82.10	0.42	0.42	ปานกลาง
9	4.58	45.80	0.71	8.58	85.80	0.71	0.74	สูง
10	4.55	45.50	0.51	8.55	85.50	0.51	0.73	สูง

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูงจำนวน 5 เนื้อหา และระดับปานกลาง จำนวน 5 เนื้อหา เรียงอันดับจากค่า g มากไปหาน้อย ได้ดังนี้ เนื้อหาที่ 5 ($g = 0.76$) เนื้อหาที่ 7 ($g = 0.75$) เนื้อหาที่ 9 ($g = 0.74$) เนื้อหาที่ 10 ($g = 0.73$) ไปจนถึงเนื้อหาที่ 1 ($g = 0.36$)

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ได้ผลดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	P
หลังเรียน	33	50	42.55	2.93		
ก่อนเรียน	33	50	15.82	2.93	98.00	0.00*

* $P < 0.5$ (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05)

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือหลังเรียน ($\bar{X} = 42.55$) สูงวก่อนเรียน ($\bar{X} = 15.82$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ได้ผลดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยรวมและรายเนื้อหา ($n = 33$)

รายการสอบถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
เนื้อหาที่ 1 เรื่องความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร	3.97	0.63	มาก
เนื้อหาที่ 2 เรื่องแบบหลักสูตร	4.05	0.61	มาก
เนื้อหาที่ 3 เรื่องข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร	4.19	0.49	มาก
เนื้อหาที่ 4 เรื่องกระบวนการพัฒนาหลักสูตร	4.11	0.51	มาก
เนื้อหาที่ 5 เรื่องการเลือกเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้	4.31	0.54	มาก
เนื้อหาที่ 6 เรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.15	0.59	มาก
เนื้อหาที่ 7 เรื่องการนำหลักสูตรไปใช้	4.30	0.56	มาก
เนื้อหาที่ 8 เรื่องการประเมินหลักสูตร	4.16	0.48	มาก
เนื้อหาที่ 9 เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา	4.25	0.51	มาก
เนื้อหาที่ 10 เรื่องแนวคิดและนวัตกรรมในการจัดการศึกษาในอนาคต	4.24	0.54	มาก
โดยรวม	4.17	0.55	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยรวม และทุกเนื้อหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) และมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาที่ 5 ($\bar{X} = 4.31$) สูงสุด รองลงมาคือเนื้อหาที่ 7 ($\bar{X} = 4.30$) เนื้อหาที่ 9 ($\bar{X} = 4.25$) เนื้อหาที่ 10 ($\bar{X} = 4.24$) ไปจนถึงเนื้อหาที่ 1 ($\bar{X} = 3.97$)

อภิปรายผล

การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ วิชาการพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยพณิชยบัณฑิตในครั้งนี้ อภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมีประสิทธิภาพ 82.13/85.10 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด ทั้งนี้เป็นเพราะ 1) ชุดการสอนชุดนี้ถูกสร้างและหาคุณภาพอย่างเป็นระบบเริ่มจากการศึกษาเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสร้างชุดการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ผ่านการหาคุณภาพถึง 3 ครั้ง แล้วปรับปรุงแก้ไขตามผู้ทรงคุณวุฒิ อีกทั้งได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งโดยรวมและทุกกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก สอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ที่ระบุว่าสื่อหรือชุดการสอนหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพจะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือช่วยสอนได้ดี (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) ในการสร้างสภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่มุ่งหวัง ดังนั้นก่อนนำสื่อหรือชุดการสอนหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ ผู้สอนจึงควรมั่นใจว่าสื่อหรือชุดการสอนหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริง ซึ่งการทดสอบประสิทธิภาพตามลำดับขั้นจะช่วยให้ได้สื่อหรือชุดการสอนหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณค่าทางการสอนจริงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับชุดการสอนหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการสร้างและหาคุณภาพอย่างเป็นระบบแล้วมีคุณค่าทางการสอนจริงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น ธีรภัทร์ สุขสบาย ที่วิจัยพบว่า ชุดการสอนสำหรับนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ $E_1/E_2 = 80/80$ (ธีรภัทร์ สุขสบาย, 2561) โยธิน ป้อมปราการ ที่วิจัยพบว่า ชุดการสอนรายวิชาอุปกรณ์และการออกแบบสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.89/84.06 สูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่กำหนด (โยธิน ป้อมปราการ, 2558) และ ธีระเดช จิราธนทัต ที่วิจัยพบว่า ชุดการสอนสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.54/86.86 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด (ธีระเดช จิราธนทัต, 2562)

2. ผลการศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือทั้งหมด 10 เนื้อหา พบว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง 5 เนื้อหา และระดับสูง 5 เนื้อหา ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้สอนได้ปฏิบัติตามแนวทางของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมืออย่างจริงจังและต่อเนื่องตั้งแต่ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ถึง 10 เช่น ผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ แนวทางการเรียนการสอน แบ่งกลุ่มผู้เรียนเก่ง กลาง อ่อน ให้กระจายอยู่ทุกกลุ่ม แนะนำวิธีการทำงานของกลุ่มและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่ม เป็นต้น และ3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานร่วมกัน เช่น สมาชิกของกลุ่มที่มีความสามารถและความถนัดต่างกันได้และแสดงบทบาทหน้าที่ที่ตนถนัดเต็มที่ ผู้เรียนเก่งได้ช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนอ่อน เพื่อให้กลุ่มของตนเองประสบผลสำเร็จ จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้นักศึกษามีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ Johnson, D. W. et al. ได้สรุปผลลัพธ์เชิงบวกจากการเรียนรู้แบบร่วมมือต่อผู้เรียนไว้ว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายเป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (Johnson, D. W. et al., 1994) และสอดคล้องกับ Arends, R. I. ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือที่จัดให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็กประมาณ 2 - 6 คน ให้ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น ผู้เรียนที่เก่งจะช่วยเหลือผู้เรียนที่ไม่เก่ง ทำให้ผู้เรียนที่เก่งมีความรู้สึกภูมิใจ รู้จักเสียสละ มีความเป็นกันเอง กล้าซักถามข้อสงสัยมากขึ้นจึงง่ายต่อการทำความเข้าใจเรื่องที่เรียน ที่สำคัญผู้เรียนในกลุ่มได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำงานจนสามารถหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุดได้ ถือว่าเป็นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้ความรู้ที่ได้รับเป็นความรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง จึงมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น (Arends, R. I., 1994)

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะผู้สอนได้ใช้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือตั้งแต่เนื้อหาที่ 1 ถึงเนื้อหาที่ 10 จำนวน 5 ขั้นตอน เริ่มจาก 1) ขั้นเตรียมการโดยผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์ของบทเรียน แบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มย่อยแบบคละความรู้ ความถนัด แนะนำวิธีการทำงานกลุ่มและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม ฯลฯ 2) ขั้นสอนโดยการสอนหรือบรรยายเนื้อหาตามบทเรียน มอบหมายงานให้แก่แต่ละกลุ่ม แนะนำแหล่งข้อมูลค้นคว้าหรือให้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการทำงาน ฯลฯ 3) ขั้นทำกิจกรรมกลุ่มโดยสมาชิกในกลุ่มจะได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน การทำงานเป็นทีม การร่วมกันรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ฯลฯ 4) ขั้นตอนสอบผลงานและทดสอบโดยสมาชิกในกลุ่มจะรายงานผลการดำเนินงาน ซึ่งผู้สอนและเพื่อนกลุ่มอื่นสามารถซักถามหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น เน้นการตรวจสอบงานกลุ่มและผลการงานรายบุคคล

ฯลฯ และ 5) ขึ้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่มโดยผู้สอนและนักศึกษาร่วมกัน สรุปบทเรียนและช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่ม ให้การเสริมแรงโดยการชมเชยหรือมอบรางวัลตามความเหมาะสม การให้กำลังใจกับสมาชิกในกลุ่มที่ยังไม่สามารถทำงานผ่านเกณฑ์ได้จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Johnson, D. W. et al. ได้สรุปผลลัพธ์เกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายมากขึ้น เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และการเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้นด้วย อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีขั้นตอนการดำเนินการลักษณะเดียวกันกับข้างต้น เมื่อนำไปใช้แล้วทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Johnson, D. W. et al., 1994) เช่น กรรวัณน์ สกลคุหเดช และคณะ ที่วิจัยพบว่า หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (กรรวัณน์ สกลคุหเดช และคณะ, 2562) อีระภัทร์ สุขสบาย ที่วิจัยพบว่า หลังเรียนนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (อีระภัทร์ สุขสบาย, 2561) และสอดคล้องกับธีระเดช จิราธนทัต ที่วิจัยพบว่าหลังเรียนนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยพิษณุบัณัติตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ธีระเดช จิราธนทัต, 2562)

4. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยรวมและทุกเนื้อหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะนักศึกษามีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตั้งแต่เนื้อหาที่ 1 ถึงเนื้อหาที่ 10 ทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน มีความสนุกสนาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ได้รับการเสริมแรง และมีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดสอดคล้องกับกฎแห่งผลที่พึงพอใจของธอร์นไคค์ ที่ระบุว่า เมื่อบุคคลได้รับผลที่พึงพอใจย่อมอยากที่จะเรียนรู้ต่อไปแต่ถ้ารับผลที่ไม่พึงพอใจจะไม่อยากเรียนรู้ (Hergenhahn & Olson, 1993) ดังนั้นการได้รับผลที่พึงพอใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ และการประเมินหลังบทเรียนแล้วสะท้อนให้ผู้เรียนเห็นผลสำเร็จของตนเองแล้วจะเกิดความพอใจ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2553) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับชุดการสอนที่นำไปใช้แล้วทำให้ผู้เรียนมีความรู้ มีส่วนร่วม ได้ทำงานร่วมกัน มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดและมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เช่น (อีระภัทร์ สุขสบาย, 2561) ที่วิจัยพบว่า หลังเรียนนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการสอนอยู่ใน

ระดับมากที่สุด (ธีระเดช จิราธนทัต, 2562) ที่วิจัยพบว่า หลังเรียนนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการสอนอยู่ในระดับมาก ฯลฯ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พบว่า ชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมีประสิทธิภาพ 82.13/85.10 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด นักศึกษามีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง 5 เนื้อหาและระดับสูง 5 เนื้อหา อีกทั้งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ มีความพึงพอใจต่อการเรียน โดยรวมและทุกเนื้อหาอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ในการนำชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือไปใช้ให้มีประสิทธิภาพตามที่ตั้งไว้ ผู้สอนควรเน้นและให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และดูแลผู้เรียนให้ปฏิบัติตามกิจกรรมตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่องรวมทั้งการวัดและประเมินผล ดังนี้ 1) การทำให้ผู้เรียนเกิดการพึงพาทรัพยากรหรือข้อมูล เช่น นำข้อมูลความรู้ของแต่ละคนมารวมกันหรือนำอุปกรณ์ที่มีมาใช้ร่วมกัน เพื่อทำงานที่ผู้สอนมอบหมายให้สำเร็จ ฯลฯ 2) ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือกันโดยการอธิบาย การอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเกิดการเรียนรู้ การให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือกัน การเรียนรู้เหตุผลของกันและกัน เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ฯลฯ 3) ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการเรียนรู้จากกระบวนการกลุ่ม โดยผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด ให้ความร่วมมือทั้งด้านความคิด การทำงานและความรับผิดชอบร่วมกันจนทำงานบรรลุเป้าหมาย และ 4) การวัดผลหลังเรียนแต่ละเนื้อหา ผู้สอนต้องสะท้อนหรือแจ้งผลให้ผู้เรียนทราบถึงความก้าวหน้าทางการเรียน หรือข้อบกพร่องของนักศึกษาพร้อมกับแนะแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมให้กับนักศึกษาด้วย และมี ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งดังนี้ 1) ควรจะมีการนำชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือนี้ไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่เรียนวิชาการศึกษาพัฒนาหลักสูตรในรุ่นต่อไป แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือให้เหมาะสมยิ่งขึ้น 2) ควรจะมีการนำชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือนี้ไปทดลองสอนเปรียบเทียบกับการสอนวิธีอื่นๆ เพื่อจะได้ทราบผลการสอนว่าเป็นอย่างไรมาก และ 3) ควรมีการศึกษาเจตคติและความคงทนในการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เอกสารอ้างอิง

- กรธวัฒน์ สกกลฤทธเดช และคณะ. (2562). รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาบริหารธุรกิจ. *จันทร์เกษมสาร*, 25(2), 1-14.
- กาญจนา ยลสิริธัม. (2557). ผลการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจในการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์ สำหรับวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 6(6): 53-58.
- คณะศึกษาศาสตร์. (2562). หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562. หนองบัวลำภู: วิทยาลัยพิทยบัณฑิต.
- งานทะเบียนและประมวลผล. (2563). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2563. หนองบัวลำภู: วิทยาลัยพิทยบัณฑิต.
- _____. (2564). ข้อมูลจำนวนนักศึกษา ปีการศึกษา 2564. หนองบัวลำภู: วิทยาลัยพิทยบัณฑิต.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2551). การสร้างชุดการสอน: ชุดการสอน 2. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://www.lno-sawake.Blogspost.com>
- _____. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์*, 5(3), 7-20.
- ธีรภัทร์ สุขสบาย. (2561). การพัฒนาชุดการสอนรายวิชาการสอนการเรียนภาษาไทยสำหรับนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิทยทรรศน์*, 13(2), 115-125.
- ธีระเดช จิราชนทัต. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักศึกษาโดยใช้ชุดการสอนที่เน้นวิธีการสอนแบบให้ฝึกปฏิบัติวิชาหลักการศึกษาและปรัชญาการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13(2), 161-172.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์.
- โยธิน ป้อมปราการ. (2558). รายงานผลการพัฒนาชุดการสอนวิชาอุปกรณ์และการออกแบบสำหรับนักศึกษา คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 9(2), 79-88.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2553). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Arends, R. I. (1994). Learning to teach. 3rded. New York: McGraw - Hill.
- Bloom. (1976). Human Characteristics and school learning. New York: McGraw Hill. P.
- Creamers, B. P. M. (1997). Toward a Theory of Education Effectiveness. Organizational Effectiveness and Improvement in Education. Wilshire: Redwood Books.
- Hake, R. R. (1998). Interactive-engagement vs. traditional methods: A six – thousand – student survey of mechanics test data for introductory physics course. Am.J.Phys, 66(1): 64-74.
- Hergenhahn & Olson. (1993). A taxonomy of the psychomotor domain: A guide for developing behavioral objectives. New York: Longman.
- Johnson, D. W. et al. (1994). The Nuts and Bolts of Cooperative Learning. Mines: Interaction Book Company.

การบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี* SAFETY MANAGEMENT IN SURATTHANI RAJABHAT UNIVERSITY

อนันตชัย วงสะอาด

Anuntachai Vongsaard

บุญนิสา ส่งแสง

Boonnisa Songsang

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Royal Police Cadet Academy, Thailand

E-mail: Thesunpalace@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 2) ศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และ 3) ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำนวน 390 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย จากนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประจำปีการศึกษา 2561 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบง่าย การทดสอบค่าที (t-test) และความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และการพักอาศัยระหว่างศึกษา มีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักศึกษาที่มีการพักอาศัยระหว่างการศึกษากันมีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

* Received January 20, 2022; Revised May 13, 2022; Accepted June 1, 2022

ระดับ 0.01 นักศึกษาที่มีอายุ ระดับการศึกษา และภาคการศึกษาต่างกัันมีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยโดยรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ความปลอดภัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study the opinion level of safety management in Suratthani Rajabhat University, 2) to study the personal information of students affecting safety management in Suratthani Rajabhat University, and 3) to compare safety management classified personal information of Suratthani Rajabhat University students. Is a qualitative research, Data collected by questionnaires from 390 Suratthani Rajabhat University students, then using simple random sampling from students studying at Suratthani Rajabhat University, academic year 2018. The research results were as follows: 1) Safety Management in Suratthani Rajabhat University is moderate, 2) Personal information of students including gender, education level and residences Affects the safety management in Surathanit Rajabhat University statistically significant at 0.01 level, 3) The results of the comparison of safety management classified personal information revealed that students of different gender It affects the safety management differently. With statistical significance at the 0.05 level and students of different residences It affects the safety management differently. With statistical significance at 0.01 levels. The students of different ages, education levels, and semesters Affects the safety management Overall, no difference.

Keyword: Management, Safety, Suratthani Rajabhat University

บทนำ

การณรงค์เรื่องความปลอดภัยในสถานศึกษาแม้ว่าในปัจจุบันจะได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังพบว่ามือุบัติเหตุเกิดขึ้นอยู่เสมอ มีความรุนแรงในรูปแบบที่แตกต่างกัน ข่าวสารที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ ล้วนเป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด การปรับตัวไม่เหมาะสม ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของนักเรียน สร้างความเศร้าสลดใจแก่พ่อแม่ ครู บุคคลใกล้ชิด และสังคมเป็นอย่างมาก พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ได้ประกาศใช้โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้คือจากการศึกษาข้อมูลที่เกิดขึ้นกับเด็กที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาตลอดระยะเวลาที่

ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน มีอุบัติเหตุ อุบัติเหตุ และความรุนแรงเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก การสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็กนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักป้องกันตนเองในสภาวะคับขัน และจัดการกับชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาที่จะต้องมีความนโยบายการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา (สุชีรา ใจหวัง และจันทร์คม ภูติ อริยวัฒน์, 2561)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งมีเป้าหมายหลักในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยเพื่อการรับใช้ชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนสู่สากล ผลิตภัณฑ์มีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์สามารถเรียนรู้คิดเป็นทำเป็นมีศักยภาพการแข่งขันด้านการวิจัยได้รับการยอมรับในด้านการส่งเสริมความรู้สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมและต่อยอดซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาของมหาวิทยาลัยมีการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนสู่เป้าหมาย ควบคู่กับการกำกับดูแลความปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนดโดยกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ภายใต้การนำของรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มีการดำเนินการด้านความปลอดภัยในด้านต่าง ๆ ส่งเสริม สร้างเสริมให้บริเวณรอบพื้นที่มหาวิทยาลัยเป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ อีกทั้งต้องการให้ผู้ปกครองและนักศึกษาเกิดความไว้วางใจระหว่างการศึกษา รวมถึงการได้รับสวัสดิภาพ และความปลอดภัยแก่ชีวิตอย่างแท้จริง ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินงานจัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษา มีการจัดระเบียบหอพักนักศึกษาที่มีอยู่จำนวนมากด้วยการขอความร่วมมือจากผู้ประกอบการกิจการหอพักนักศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติหอพัก เพราะเมื่อเป็นไปตามกฎหมายก็จะนำมาซึ่งความถูกต้องไม่เป็นแหล่งอบายมุข (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2561 (ก))

จากการดำเนินการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ดังกล่าวยังมีอุปสรรคและปัญหาหลายประการ เช่น ด้านอาคารสถานที่ พบว่า สภาพของอาคารโดยรวมถือว่าอยู่ในสภาพที่ดี หากแต่เครื่องมืออุปกรณ์บางอย่าง ได้แก่ อุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัย มีสภาพเก่าและทรุดโทรม ทั้งนี้มหาวิทยาลัยควรตรวจสอบสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์ป้องกันภัยต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เครื่องมือและอุปกรณ์ทุกอย่างพร้อมใช้งานเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินและควรทำการฝึกซ้อมหนีไฟอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง ด้านการจราจร ถึงแม้มหาวิทยาลัยจะมีการควบคุมการขับขี่ยานพาหนะภายในมหาวิทยาลัยแต่บ่อยครั้งที่มีการขับขี

ด้วยความเร็วจนอาจทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้รถใช้ถนนได้ และบางครั้งผู้ขับขี่บางคนใช้เส้นทาง การเดินทางเข้า - ออกผิด จึงทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรมีการตรวจสอบ สภาพผู้ขับขี่เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ และด้านการบริการความปลอดภัย พบว่า นักศึกษา ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิประโยชน์ของตนเองในการเข้ารับบริการทาง การแพทย์จากทางมหาวิทยาลัยและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่ควรได้รับการทำประกัน อุบัติเหตุ-อุบัติเหตุ ดังนั้นหน่วยงานผู้รับผิดชอบด้านการประกันสุขภาพควรจัดประชาสัมพันธ์ แจ้งข้อมูลที่เป็นปัจจุบันให้แก่นักศึกษาได้รับทราบข้อมูลอย่างแพร่หลาย ซึ่งอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น ภายในสถานศึกษาโดยทั่วไปไม่รุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต แต่ก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สถานศึกษา จะต้องให้ความสนใจและหาทางปลูกฝังให้นักศึกษารู้จักป้องกันอุบัติเหตุไม่ให้เกิดขึ้น เพื่อให้ นักศึกษาได้รับความปลอดภัย และเป็นการสร้างเสริมทักษะนิสัยรักความปลอดภัยให้แก่ตนเอง และสังคม (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2561 (ข))

ผู้วิจัยเป็นอาจารย์พิเศษที่ได้เข้าไปทำกิจกรรม และมีความใกล้ชิดกับบุคลากรใน มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ความปลอดภัยภายในมหาวิทยาลัยว่ามีความสำคัญต่อบุคลากรและนักศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็น ว่าองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยนี้จะสามารถบริหารจัดการความปลอดภัยได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อนำเสนอต่อผู้บริหารและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการกับแผนมาตรการส่งเสริมและพัฒนา ระบบความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราช ภัฏสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัย ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยจำแนกตามข้อมูลส่วน บุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี” ครั้งนี้ มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Approach) โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี การศึกษาค้นคว้าจากหนังสือวารสารเอกสารตำรา และงานวิจัยต่างๆ ของไทยและต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดความหมายนิยามคำจำกัดความเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและตัวแปรที่จะศึกษา โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยการแจกแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณจากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ สรุปและอภิปรายผลเพื่อนำเสนอต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทจำนวน 16,214 คน ทั้งภาคปกติ และภาคพิเศษ ปีการศึกษา 2561 (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2562)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณในการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 390 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จากนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ดร.ปณยวีร์ หนูประกอบ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ดร.วิวัฒน์ ขุนหนู อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และ ดร.พลกฤต แสงอาวุธ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความเหมาะสมของข้อความ และการใช้ภาษา ความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามปฏิบัติของตัวแปร ข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการของตัวแปร ผู้วิจัยนำมาพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข และให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภาคการศึกษา และการพักอาศัยระหว่างศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่การวิจัยโดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิและได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ได้ทำการทดสอบแบบสอบถาม (Try out pre - test) กับประชากรที่มีคุณสมบัติเดียวกับประชากรเป้าหมาย จำนวน 30 ตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์หาคุณภาพรายข้อ (Item analysis) คำนวณหาค่าความสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมแต่ละด้าน คัดเลือกข้อคำถามเฉพาะข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับคะแนนรวมสูง และคำนวณหาคุณภาพทั้งฉบับ หากค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ (Coefficient alpha) อยู่ที่ .50 -.69 ถือว่าเชื่อถือได้พอสมควรหากได้มากกว่า .80 ขึ้นไป ถือว่ามาตรวัดมีความเชื่อถือได้มาก (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2556)ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้อยู่ในระดับ .963

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ถึงอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ระบุในคำชี้แจงเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณหาความถี่ (Frequency) และใช้ค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน
3. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบง่าย (Simple Regression Analysis) เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

4. การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบค่าที (T - test) และเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของ Schaffer และค่าเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปใช้ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปรากฏผลการวิจัยตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานีโดยรวมและรายด้าน

(n = 390)

การบริหารจัดการความปลอดภัย ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ คิดเห็น	อันดับ
ด้านอาคารสถานที่	3.38	0.45	ปานกลาง	1
ด้านการจราจร	3.33	0.49	ปานกลาง	3
ด้านการบริการความปลอดภัย	3.38	0.46	ปานกลาง	2
ด้านอัคคีภัย	3.27	0.47	ปานกลาง	5
ด้านสิ่งแวดล้อม	3.30	0.47	ปานกลาง	4
เฉลี่ย	3.33	0.39	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 ความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน เห็นว่ามีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.39) หากพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินการบริหารจัดการความปลอดภัยด้านอาคารสถานที่ มีการดำเนินการมากที่สุด ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.45) รองลงมาคือ ด้านการบริการความปลอดภัย ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.46) ด้านการจราจร ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.49) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.47) และด้านอัคคีภัย ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 0.47) ตามลำดับ

2. ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี ปรากฏผลการวิจัยตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ตัวแปร	a	B	t	Sig
เพศ (SEX)	2.620	0.210	2.830	0.005**
อายุ (AGE)	3.239	0.004	0.930	0.353
ระดับการศึกษา (EDU)	2.989	0.651	4.150	0.000**
ภาคการศึกษา (TERM)	3.259	0.134	1.231	0.219
การพักอาศัยระหว่างศึกษา (REST)	3.043	0.470	4.805	0.000**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภาคการศึกษา ที่พักอาศัยขณะเรียนที่มีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาที่มีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และที่พักอาศัยในขณะเรียน

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยจำแนกข้อมูลส่วนบุคคลตาม เพศ ระดับการศึกษา และภาคการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปรากฏผลการวิจัยตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลตามเพศ ระดับการศึกษา และภาคการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

(n = 390)

การบริหารจัดการความปลอดภัย	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
เพศ	ชาย	196	3.27	-2.978	0.034*
	หญิง	194	3.39		
ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	364	3.31	-4.150	0.474
	ปริญญาโท	26	3.64		
ภาคการศึกษา	ภาคปกติ	327	3.32	-1.231	0.953
	ภาคพิเศษ	63	3.39		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีจำแนกตามเพศ พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นในเรื่องการ

บริหารจัดการความปลอดภัยโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = -2.978$, $Sig = 0.034$)

ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัย ราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องการบริหารจัดการความปลอดภัยทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ($t = -4.150$, $Sig = 0.474$)

และผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำแนกตามภาคศึกษา พบว่า นักศึกษาที่เรียนภาคการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยโดยรวมไม่แตกต่างกัน ($t = -1.231$, $Sig = 0.953$)

4. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยจำแนกข้อมูลส่วนบุคคลตามอายุและการพักอาศัยระหว่างศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปรากฏผลการวิจัยตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลตามอายุและการพักอาศัยระหว่างศึกษา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

($n = 390$)

การบริหารจัดการความปลอดภัย	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	0.923	3	0.308	1.992	0.115
	ภายในกลุ่ม	59.606	386	0.154		
	รวม	60.529	389			
การพักอาศัยระหว่างศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3.542	2	1.771	12.028	0.000**
	ภายในกลุ่ม	56.987	387	0.147		
	รวม	60.529	389			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า นักศึกษาที่มีกลุ่มอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยโดยรวมไม่แตกต่างกัน ($F = 1.992$, $Sig = 0.115$) และผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำแนกตามระดับการพักอาศัยระหว่างศึกษา พบว่า นักศึกษาที่พักอาศัยระหว่างการศึกษต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องการบริหารจัดการความปลอดภัยโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($F = 12.028$, $Sig = 0.000$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าการจัดการด้านความปลอดภัยมิได้จำกัดอยู่แค่ในการทำงานในโรงงาน สถานที่ก่อสร้าง หรือที่เสี่ยงต่อภัยอันตรายเท่านั้น หากแต่สถาบันการศึกษาก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดการด้านความปลอดภัยด้วยเช่นกัน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จัดเป็นองค์กรการศึกษาระดับสูง โดยมีภารกิจหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าซึ่งนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องมีการจัดการด้านความปลอดภัย เพื่อดูแลและป้องกันอุบัติเหตุและอุบัติภัยอันจะเกิดขึ้น ศิริพรรณ เกตุแก้ว และปองสิน วิเศษศิริ พบว่าสถานศึกษาควรจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนและสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย (ศิริพรรณ เกตุแก้ว และปองสิน วิเศษศิริ, 2557) และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ระวีวรรณ หิรัญสุนทร ศึกษาเรื่องทัศนคติของนิสิตต่อการจัดการด้านความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีทัศนคติต่อการจัดการด้านความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒโดยรวมว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (ระวีวรรณ หิรัญสุนทร, 2555)

2. ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และการพักอาศัยระหว่างศึกษา มีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่านอกจากการเข้ามาศึกษาหาความรู้แล้ว นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานียังต้องการความปลอดภัยในขณะที่เข้ามาศึกษาด้วย ทั้งนี้มหาวิทยาลัยจึงควรเน้นที่ความปลอดภัยของอาคารสถานที่ การจราจร และการให้บริการความปลอดภัยภายในมหาวิทยาลัยซึ่งการจัดให้สภาพแวดล้อมมีความปลอดภัยจะเอื้อประโยชน์ต่อการเกิดการเรียนรู้ด้านวิชาการ ด้านการดำรงชีวิต และด้านการทำงานแก่นักศึกษาของสถาบันโดยเฉพาะเพศหญิง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ระวีวรรณ หิรัญสุนทร ได้สรุปวิธีการจัดการความปลอดภัยของมหาวิทยาลัย โลโยลา (Loyola University) ไว้ว่าเป็นมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ ที่ตั้งอยู่ในมลรัฐลุยเซียนา เมืองนิวออร์ลีนส์ มีการจัดการด้านความปลอดภัยให้แก่นักศึกษา คณาจารย์ พนักงาน และผู้มาเยี่ยมชม โดยมีการดูแลความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง จากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประจำอยู่ที่หน่วยงานด้านความปลอดภัยในมหาวิทยาลัย ซึ่งขอข่ายการดำเนินงานจะเน้นดูแลความปลอดภัยในด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคาร ด้านการสัญจรและการให้บริการยานพาหนะสาธารณะ (ระวีวรรณ หิรัญสุนทร, 2555) สอดคล้องกับ พชรินทร์ เนตรใส ศึกษาเรื่องการศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่าผลการ

เปรียบเทียบจำแนกตามวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (พัชรินทร์ เนตรไสว, 2557) และสอดคล้องกับ ระวีวรรณ หิรัญสุนทร ศึกษาเรื่องทัศนคติของนิสิตต่อการจัดดำเนินการด้านความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่มีเพศ และที่พักอาศัยต่างกันมีทัศนคติต่อการจัดดำเนินการด้านความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ระวีวรรณ หิรัญสุนทร, 2555)

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้แก่ เพศ และการพักอาศัยระหว่างการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นในการบริหารจัดการความปลอดภัยโดยรวมแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่านักศึกษาทุกเพศต่างต้องการให้มหาวิทยาลัยบริหารจัดการความปลอดภัยด้านอาคารสถานที่ ด้านการจราจร ด้านการบริการความปลอดภัย ด้านอัคคีภัย และด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นอย่างดี อีกทั้งนักศึกษาที่พักในมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นบุคคลที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัยมากกว่านักศึกษาที่พักอาศัยใกล้มหาวิทยาลัยและพักอาศัยที่บ้านพักส่วนตัว ดังนั้นจึงส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จัดทำแผนการรักษาความปลอดภัยในสถาบันการศึกษาขึ้น โดยแผนการรักษาความปลอดภัยในสถาบันการศึกษา จะเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน คณาจารย์ ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย โดยร่วมกันวางแผนป้องกัน แก้ไข ควบคุม กำกับ ติดตาม และรายงานโดยมีองค์ประกอบที่ควรพิจารณา คือ สารสำคัญของแผนการรักษาความปลอดภัยในสถาบันการศึกษา และรูปแบบของแผนการรักษาความปลอดภัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธรินทร์ เนตรไสว ศึกษาเรื่องการศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเกาะสมุย จังหวัด สุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ และที่พักอาศัยต่างกันพบว่า มีความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (พัชรินทร์ เนตรไสว, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัย ราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยรวมและรายด้านทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านอาคารสถานที่ รองลงมา คือ ด้านการบริการความปลอดภัย ด้านการจราจร ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านอัคคีภัย

ตามลำดับ 2) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และการพักอาศัยระหว่างศึกษา มีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักศึกษาที่มีการพักอาศัยระหว่างการศึกษต่างกัน มีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนนักศึกษาที่มีอายุ ระดับการศึกษา และภาคการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัย โดยรวมไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ด้านอาคารสถานที่ ควรมีการตรวจสอบระบบไฟฟ้า สายไฟฟ้าสวิตช์ไฟ และปลั๊กไฟภายในอาคารเรียน เพื่อให้พร้อมใช้งานและลดโอกาสในการเกิดภัยอันตรายจากไฟฟ้าหรือเกิดอัคคีภัย ด้านการจราจร ควรมีการสำรวจและปรับปรุงเส้นทางการจราจรในมหาวิทยาลัยไม่ให้มีหลุม บ่อ การเปิดฝาท่อระบายน้ำทิ้งไว้บนเส้นทาง เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นกับนักศึกษาและช่วยสร้างความปลอดภัยให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักศึกษาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ด้านการบริการความปลอดภัย ควรมีการแจ้งให้นักศึกษาได้รับทราบข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยและสิทธิประโยชน์ทางการแพทย์จากมหาวิทยาลัย เพื่อให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ที่ตนเองควรจะได้รับอย่างทั่วถึงด้านอัคคีภัยควรมีการสำรวจแหล่งน้ำที่ใช้ในการดับเพลิงและแหล่งน้ำสำรองที่ใช้ในการดับเพลิงเมื่อเกิดเหตุอัคคีภัย เพื่อนำมาวางแผนขั้นตอนการช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุอัคคีภัยขึ้นได้อย่างทันท่วงที และด้านสิ่งแวดล้อมควรมีการจัดระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ ฝักระวังคุณภาพน้ำดื่มไม่ให้มีการปนเปื้อนแบคทีเรียในมหาวิทยาลัย เพื่อให้นักศึกษาได้น้ำดื่มที่สะอาด ปลอดภัยต่อสุขภาพ ถูกสุขลักษณะตามหลักสุขาภิบาลไว้บริโภค 2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมในตัวแปรอื่น ๆ นอกจากข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีให้ดียิ่งขึ้น และควรมีการศึกษาความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ให้ครบถ้วน เช่น ผู้บริหาร บุคลากร และประชาชนรอบมหาวิทยาลัย ราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อนำมาเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

พัชรินทร์ เนตรใสว. (2557). การศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเกาะสมุย จังหวัด สุราษฎร์ธานี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. (2561 (ก)). กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จับมือภาครัฐสร้าง Campus Safety Zone เน้นความปลอดภัยนักศึกษา มรส. เรียกใช้เมื่อ 10 สิงหาคม 2564 จาก <http://stu.sru.ac.th/2018/03/27/student-development-division-surat-thani-rajabhat-university-join-the-government-to-create-campus-safety-zone/>
- _____. (2561 (ข)). ปรัชญา/วิสัยทัศน์/พันธกิจ. เรียกใช้เมื่อ 10 สิงหาคม 2564 จาก <http://www.sru.ac.th/university-info/philosophy-vision-missions.html>
- _____. (2562). สรุปรายชื่อนักศึกษาปีการศึกษา 1/2561. เรียกใช้เมื่อ 10 สิงหาคม 2564 จาก <http://regis.sru.ac.th>
- ระวีวรรณ หิรัญสุนทร. (2555). ทศนะของนิสิตต่อการจัดการดำเนินการด้านความปลอดภัยในมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริพรรณ เกตุแก้ว และปองสิน วิเศษศิริ. (2557). การดำเนินการรักษาความปลอดภัยตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมของโรงเรียนประถมศึกษา. วารสารทางอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 9(3), 170-180.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). คู่มือข้อปฏิบัติและมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2556). การใช้สถิติในงานวิจัยอย่างถูกต้องและได้มาตรฐานสากล. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- สุชีรา ใจหวัง และจันทร์ศม ภูดิอริวัฒน์. (2561). การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วารสารบริหารการศึกษา มคอช, 15(28), 50-61.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd ed). New York: Harper and Row.

หลักธรรมสำหรับสร้างองค์กรแห่งความสุขในการทำงาน*

DHARMA PRINCIPLES FOR CREATING AN ORGANIZATION OF HAPPINESS AT WORK

สุวิทย์ ฝ่ายสงค์

Suwit Faisong

ลำพอง กลมกุล

Lampong Klomku

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: Educationmcuthai@gmail.com

บทคัดย่อ

องค์กร เป็นกลุ่มคนที่รวมตัวกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการรวมตัวจะต้องมีการจัดระเบียบการติดต่อ การแบ่งงานกันทำและต้องมีการประสานประโยชน์ของแต่ละบุคคลด้วย การสร้างความสุขในองค์กรจึงเป็นส่วนสำคัญในการจัดการสุขภาวะของการทำงานอย่างมีความสุข เพราะบุคคลมีความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกันจำเป็นต้องมีหลักในการติดต่อประสานงานกันภายในองค์กร เพื่อสร้างความเข้าใจและร่วมมือกันทั้งระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับองค์กร โดยอาศัยหลักธรรมที่ต้องร่วมกันขับเคลื่อนทั้ง 4 ด้านคือ 1) การบริหารตน ตามหลักสัปปริสธรรม 7 คือ หลักการที่สร้างที่ยั่งยืน การไม่เบียดเบียน การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ มีความเมตตาต่อกัน และรู้เท่าทันโลก 2) การบริหารบุคคล ตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ และปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่นโดยชอบ 3) การบริหารงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 คือ หลักธรรมในการบริหารจัดการงาน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จหรือคุณธรรมที่ไปถึงความสำเร็จในการทำงานและช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย 4) การบริหารความสัมพันธ์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรมที่ส่งเสริมในการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเกื้อกูลหรือสงเคราะห์กันเพื่อให้เกิดความสามัคคีประสานมิตรไมตรีต่อกัน หลักธรรมทั้ง 4 ด้านเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและแนวทางปฏิบัติก่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กร สร้างความสามัคคี สร้างคุณภาพชีวิตทั้งตนเอง ครอบครัว สังคมคนรอบข้าง และมีความรักความรับผิดชอบต่อกัน เพื่อการทำงานอย่างมีความสุขและเป็นการสร้างความสุขในองค์กรที่ยั่งยืน

* Received April 21, 2022; Revised May 14, 2022; Accepted June 1, 2022

คำสำคัญ: หลักธรรม, องค์กรแห่งความสุข, ความสุขในการทำงาน

Abstract

An organization is a group of people who come together to carry out an activity for the fulfillment of the objectives and set forth in the association that must be an organized contact, the division of labor and the coordination of individual interests as well. Creating happiness in the organization is therefore an important part in managing well-being of working happily. because individuals have different feelings and ideas, there is a need for principles of coordination within the organization. To create understanding and cooperation between person and person person to organization by relying on the principles of Dharma that must be driven together in all 4 areas. 1) Self-management according to the Sappurisadhamma VII, which is the principle that creates sustainability, non-intrusion, peaceful coexistence, has mercy on each other and knowledgeable about the world. 2) Personnel management according to the Brahnavihara IV, these are the noble Dharmas of the mind. Dharma that must be held as a principle and directing behavior and treating oneself to others. 3) Administration according to the Iddhipāda IV, which is the Dharma principle in work management to lead to success or morality to success in work and help the organization to succeed as intended. 4) Relationship management according to the Sangkhahavatthu IV, which is the principle that promotes helping, generosity, or helping each other in order to create unity and goodwill with each other, the four principles of dharma are the anchors and practices that form the organization's culture. unity Build quality of life for yourself, your family, and the society around you and have a love and responsibility towards the organization for working happily and creating sustainable happiness in the organization

Keywords: Dharma Principles, Happy Workplace, Work Happiness

บทนำ

องค์กรแห่งความสุข เป็นส่วนสำคัญของการบริหารจัดการองค์กรให้มีทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพ จะประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานได้ ต้องอาศัยบุคคลที่มีประสิทธิภาพเข้ามาร่วมงาน สิ่งสำคัญที่แฝงอยู่ภายใต้ความสำเร็จของแต่ละองค์กรคือ การที่พนักงานมีภาวะ

ความสุขในการทำงานและการดำเนินชีวิต เพราะคนทำงานในองค์กรถือเป็นบุคคลสำคัญและเป็นกำลังหลักของทั้งครอบครัว องค์กร ชุมชน และสังคม การสร้างความสุขในที่ทำงาน นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารองค์กร มุ่งเน้นให้บุคลากรทุกคนในองค์กรมีความสุขในการทำงาน ความสุขที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดกระบวนการทางความคิด ทำให้งานที่ได้รับมอบหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความตึงเครียดจากการทำงาน สภาพแวดล้อม รวมทั้งลดความขัดแย้งภายในองค์กร ความสุขที่เกิดขึ้นจากการทำงานเปรียบเสมือนน้ำหล่อเลี้ยงให้พฤติกรรมคนปรับเปลี่ยนและพัฒนาในแนวโน้มที่ดีขึ้นด้วยการทำงานตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผสมผสานกับศาสตร์สมัยใหม่ ด้วยความคาดหวังว่าคนทำงานในองค์กรมีความสุข (สมคิด ปิ่นทอง, 2556)

การขับเคลื่อนองค์กรแห่งความสุขของแต่ละองค์กรมีรูปแบบที่แตกต่างหลากหลายตามบริบทของแต่ละองค์กร แต่ทุก ๆ องค์กรมีเป้าหมายเดียวกัน คือเพื่อต้องการให้พนักงานมีความสุข พัฒนาคนในองค์กรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีครอบคลุมทั้งด้านกาย ใจ สังคม และจิตปัญญา (เชมาพร รักจรรยาบรรณ, 2560) ซึ่งนิยามของความสุขในมุมมองของพระพุทธศาสนา คือความสุขเกิดจากการฝึกจิตและปฏิบัติธรรม ตลอดจนการทำความดีโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น โดยความสุขแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ความสุขด้านรูปธรรม หมายถึง ความสุขที่ตามองเห็น เช่น มีทรัพย์สิน มีอาชีพที่มั่นคง มีตำแหน่ง มียศศักดิ์ มีฐานะเป็นที่ยอมรับของสังคม มีมิตรสหายบริวารและครอบครัวที่ดี เป็นต้น 2) ความสุขด้านนามธรรม หมายถึง ความสุขที่ตามองไม่เห็น เช่น คุณงามความดี คุณค่าของชีวิต การได้บำเพ็ญประโยชน์โดยการช่วยเหลือผู้อื่น ความศรัทธาในสิ่งที่ดีงาม การมีปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น และ 3) ความสุขด้านนามธรรมขั้นสูง ที่เรียกว่า “โลกุตตระ” หมายถึง ผู้ที่มีจิตใจเป็นอิสระด้วยความรู้เท่าทันต่อสิ่งทั้งหลาย รู้ชีวิตตามความเป็นจริง ปล่อยให้อกุศลธรรมชาติทั้งหลายเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ให้ความทุกข์เข้ามากระทบจิตใจ มีความสุขอยู่กับตัวเองและมีชีวิตที่สมบูรณ์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552)

ดังนั้น องค์กรแห่งความสุขจะเกิดขึ้นได้ เมื่อองค์กรเห็นความสำคัญของความสุขในการทำงานของบุคลากร เนื่องจากจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามความเจริญของนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบที่เชื่อมโยงถึงกัน ตั้งแต่บุคคล ครอบครัว สังคม องค์กรและประเทศ ด้วยเหตุของการพัฒนาที่มีเป้าหมายของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เพื่อมุ่งตอบสนองความพึงพอใจของปัจเจกบุคคลและกลุ่มเป้าหมายเพียงบางส่วน แต่ขาดการคำนึงถึงหลักคุณธรรมจริยธรรม ขาดการพัฒนาที่ยั่งยืน เหตุนี้ในปัจจุบันทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน จึงหันมามองสิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคลแต่ละคนมากขึ้น นั่นคือ “ความสุข” เพื่อมุ่งไปสู่ “องค์กรแห่ง

ความสุข” ตามหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชีวิตเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความสุขในองค์กรในหัวข้อต่อไป

องค์กรแห่งความสุข

องค์กรแห่งความสุขเป็นองค์กรที่พนักงานเกิดความรู้สึกดี มีความประทับใจ และภาคภูมิใจที่จะทำงานอยู่ในองค์กรนั้น ๆ เมื่อความสุขเกิดขึ้นพลังใจย่อมเกิดขึ้นตามมาด้วย และพลังใจจะนำไปสู่ผลงานของพนักงานที่เป็นไปตามเป้าหมายของหน่วยงานและองค์กร ปัจจัยเรื่องการจัดวางระบบงานบุคคลและการสร้างคนหรือผู้นำให้รู้จัก “ให้อิสระ” รู้จัก “ให้ความเป็นธรรม” และรู้จัก “ให้ความห่วงใย” จึงเป็นเรื่องที่องค์กรไม่อาจละเลยได้ เพราะปัจจัยทั้งสองส่วนนี้มีผลต่อการหลอมตัวให้เกิด “องค์กรแห่งความสุข” สถานที่ใดที่พนักงานมีความสุข สถานที่นั้นย่อมเป็นเหตุจูงใจให้พนักงานเกิดความผูกพัน และเกิดความทุ่มเทเพื่อสร้างผลงานของตนเองให้เกิดขึ้น (อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์, 2561)

“องค์กรสุขภาวะ” หรือ “องค์กรแห่งความสุข” เป็นกระบวนการพัฒนาคนในองค์กรอย่างมีเป้าหมาย และยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อให้คนมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง นำพาองค์กรไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ คนทำงานมีความสุข (Happy People) ที่ทำงานน่าอยู่ (Happy Home) และชุมชนสมานฉันท์ (Happy Team Work) ทางศูนย์สร้างเสริมสุขภาวะองค์กร (Happy Workplace) ภายใต้สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้เล็งเห็นความสำคัญของการเป็นองค์กรแห่งความสุข ที่บุคลากรทุกคนควรมีสุขภาวะที่ดี จึงได้สร้างแนวทางการสร้างสุขในที่ทำงานขึ้น เป็นความสุขพื้นฐาน 8 ประการ ที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์หลายมิติ ดังนี้

1. **Happy Body** (สุขภาพดี) มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและจิตใจ เพราะมีความเชื่อว่า ถ้ามนุษย์มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงก็จะมีจิตใจที่ดี พร้อมทั้งรับมือกับปัญหาที่จะเข้ามาได้เป็นอย่างดี

2. **Happy Heart** (น้ำใจงาม) มีน้ำใจเอื้ออาทรต่อกันและกัน เนื่องจากมีความเชื่อว่าความสุขที่แท้จริงคือการเป็นผู้ให้

3. **Happy Society** (สังคมดี) มีความรักสามัคคีเอื้อเฟื้อต่อชุมชนที่ตนทำงาน และพักอาศัย มีสังคมและสภาพแวดล้อมที่ดีเพราะเชื่อว่าการที่ผู้คนมีความเป็นอยู่ที่ดีภายในสังคมหรือชุมชน ย่อมเป็นพื้นฐานที่ดี ทำให้ผู้อยู่อาศัย มีความรัก ความปรองดอง สามัคคีต่อกัน พร้อมร่วมแรงร่วมใจช่วยกันพัฒนาชุมชนให้มีชีวิตการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4. Happy Relax (ผ่อนคลาย) รู้จักผ่อนคลายต่อสิ่งต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต เพราะเชื่อว่าการที่คนทำงาน หากไม่รู้จักรักษาการผ่อนคลายให้กับตนเอง จะทำให้ร่างกายและจิตใจเกิดความเครียด อันส่งผลกระทบต่อหน้าที่การทำงาน

5. Happy Brain (หาความรู้) มีการศึกษาหาความรู้พัฒนาตนเองตลอดเวลาจากแหล่งต่างๆ นำไปสู่การเป็นมืออาชีพและความมั่นคงก้าวหน้าในการทำงานเพราะเชื่อว่า ถ้าเราทุกคนแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ก็จะเป็นอีกหนึ่งแรงผลักดัน ช่วยให้องค์กรพัฒนาขึ้นด้วยบุคลากรที่มีศักยภาพ

6. Happy Soul (ทางสงบ) มีความศรัทธาในศาสนาและมีศีลธรรมในการดำเนินชีวิต เพราะเชื่อว่าหลักธรรมคำสอนของศาสนาเป็นสิ่งที่จะช่วยการดำเนินชีวิตของทุกคนให้ดำเนินไปในเส้นทางที่ดีได้ ทำให้ทุกคนมีสติมีสมาธิในการทำงาน สามารถรับมือกับปัญหาที่เข้ามาได้ ยึดหลักสนับสนุนให้เป็นคนดี คิดดี ทำดีและมีความศรัทธาในคุณงามความดีทั้งปวง

7. Happy Money (ปลอดภัย) มีเงิน รู้จักเก็บรู้จักใช้ ไม่เป็นหนี้ ปลุกฝังนิสัยอดออม ประหยัด รู้จักวิธีใช้เงิน ไม่ใช่สุรุ่ยสุร่ายใช้จ่ายแต่เท่าที่จำเป็น ยึดหลักคำสอนการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

8. Happy Family (ครอบครัวดี) มีครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคง ปลุกฝังนิสัยรักครอบครัว เพื่อนำไปเป็นหลักการใช้ชีวิตให้รู้จักความรัก ความเชื่อมั่น และความศรัทธาในความดีงาม จึงจะเกิดเป็นคนดี ในสังคม (รักตนเอง รักครอบครัว รักการงาน รักเพื่อน รักในสิ่งที่พอเพียง)

กล่าวโดยสรุป คนทำงานในองค์กรซึ่งถือเป็นบุคคลสำคัญและเป็นกำลังหลักของทั้งครอบครัว องค์กร ชุมชนและสังคมในด้านการพัฒนานโยบาย การสร้างองค์ความรู้ และการขับเคลื่อนเครือข่ายในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตคนทำงาน ด้วยเห็นความสำคัญว่า เมื่อคนทำงานในองค์กรมีความสุข ย่อมส่งผลกระทบที่ดีต่อผลประกอบการหรือผลผลิตขององค์กร ความผาสุกในครอบครัว ชุมชนและสังคมอยู่เย็นเป็นสุขได้ การบริหารจัดการองค์กรให้มีสุขภาวะที่ดี เพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีความรู้สึกที่ดีต่อการทำงาน เช่น สภาพแวดล้อมกายภาพในการทำงาน ทรัพยากรบุคคลด้านสุขภาพในที่ทำงาน การมีส่วนร่วมของคนในองค์กร และสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม มุมมองและความรู้สึกของคนในองค์กรเป็นตัวชี้วัดว่าองค์กรเป็นองค์กรที่มีความสุขในการทำงานอยู่และสุขสบายใจหรือไม่

ความสุขในการทำงาน

ความสุขในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกของบุคลากรที่มีต่อองค์กรและหน้าที่การทำงาน สิ่งที่กระทบเข้ามาภายในจิตใจหรือความรู้สึกของตน จะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและไม่พอใจ ดังนั้นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากร่างกาย จิตใจ และสังคมเป็นตัวชี้วัดความสุขของบุคลากร

ในการทำงาน เช่น พอใจในสิ่งที่ทำ สุขภาพแข็งแรง จิตใจบริสุทธิ์ และคิดบวกอยู่เสมอ (สุวิทย์ ฝ่ายสงค์, 2563) การทำงานอย่างมีความสุข ก่อให้เกิดความรู้สึกเพลิดเพลิน มีความสุขกับงาน ที่ทำมีความภูมิใจในงานที่ทำฉันได้ทำงานร่วมกับคนอื่นความช่วยเหลือเพื่อแผ่เพื่อนร่วมงาน การได้รับความปลอดภัยจากการทำงาน ตอนมีเพื่อนร่วมงานที่จริงใจได้รับสวัสดิการที่พอเพียง ถ้าคนทำงานได้ทรัพย์สินต่าง ๆ ดังกล่าวยังไว้ค้ำในต่อเนื่องคนทำงานก็จะทำงานอย่างมีความสุข (ภัทรดนัย ฉลองบุญ, 2561)

ความสุขในมุมมองของพระพุทธศาสนา เป็นความสุขเกิดจากการฝึกจิตและปฏิบัติธรรม ตลอดจนการทำความดีโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น โดยความสุขแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ความสุขด้านรูปธรรม หมายถึง ความสุขที่ตามองเห็น เช่น มีทรัพย์สิน มีอาชีพที่มั่นคง มีตำแหน่ง มียศศักดิ์ มีฐานะเป็นที่ยอมรับของสังคม มีมิตรสหายบริวารและครอบครัวที่ดี เป็นต้น 2) ความสุขด้านนามธรรม หมายถึง ความสุขที่ตามองไม่เห็น เช่น คุณงามความดี คุณค่าของชีวิต การได้บำเพ็ญประโยชน์โดยการช่วยเหลือผู้อื่น ความศรัทธาในสิ่งที่ดีงาม การมีปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น และ 3) ความสุขด้านนามธรรมขั้นสูง ที่เรียกว่า “โลกุตตระ” หมายถึง ผู้ที่มีจิตใจเป็นอิสระด้วยความรู้เท่าทันต่อสิ่งทั้งหลาย รู้ชีวิตตามความเป็นจริง ปลดปล่อยให้กฎธรรมชาติทั้งหลายเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ให้ความทุกข์เข้ามากระทบจิตใจ มีความสุขอยู่กับตัวเองและมีชีวิตที่สมบูรณ์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2552)

ความสุขเป็นความรู้สึกองค์รวมเชิงอัตวิสัย (Subjective) อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา โดยคำว่าความสุขมีความเกี่ยวข้องกับ “สุขภาวะ (Subjective well-being)” ที่หมายถึง ความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งหมายความว่าเพียงการปราศจากโรคและความพิการเท่านั้น (World Health Organization, 2017)

โดยสรุป “ความสุข (Happiness)” ความรู้สึกเชิงบวกของมนุษย์ซึ่งอาจเกิดมาจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม หรือความรู้สึกที่เกิดมาจากจิตใจของเราเองที่รู้สึกกว่าชีวิตมีความสมบูรณ์และมีคุณค่า ความสุขในมุมมองของพระพุทธศาสนาเกิดจากการฝึกจิตและปฏิบัติธรรม โดยใช้หลักธรรมในการขัดเกลาจิตใจ หลักธรรมจึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม สำหรับสร้างองค์กรแห่งความสุขในการทำงาน

หลักธรรมสำหรับสร้างองค์กรแห่งความสุขในการทำงาน

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีคุณค่ามากกว่าสองพันห้าร้อยกว่าปี ในยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคทุนนิยมในปัจจุบัน การบริหารจัดการสมัยใหม่ ต่างก็กลับมาทบทวนบทบาททางวิชาการในการบริหารจัดการสมัยใหม่ว่า ยังคงเป็นแนวทางเดียวหรือไม่ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะต้องสนองตอบต่อระบบทุนนิยมที่เน้นการแข่งขัน และสร้างผลกำไร หรือการ

บรรลุลักษณะขององค์กรเพียงอย่างเดียวการบริหารจัดการสมัยใหม่ยังขาดอะไรบางอย่าง ที่เป็นนามธรรมที่เกี่ยวกับมนุษย์ที่จะต้องอยู่ร่วมกัน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง และมีผลกระทบต่อสังคมและองค์กร หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงการบริหารจัดการมีอยู่มากมาย เป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ยังทันสมัยอยู่จนถึงปัจจุบันและในอนาคต (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561)

1. การบริหารตน หลักสัปปุริสธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง ไว้ในสัปปุริสสูตร (พระไตรปิฎกเล่มที่ 23) อันเป็นแนวทางในการบริหารจัดการเชิงพุทธศาสตร์เพียงหลักธรรมหนึ่ง เพื่อประกอบการพิจารณาว่า หลักการบริหารเชิงพุทธศาสตร์มีได้มุ่งหวังกำไร หรือการแข่งขัน เพียงอย่างเดียว แต่ได้บรรลุหลักการที่สร้างความยั่งยืน การไม่เบียดเบียน การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ มีความเมตตาต่อกัน และรู้เท่าทันโลก โดยมีได้ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์หรือระบบทุนนิยมในปัจจุบัน แต่ให้ยึดหลักการอยู่ร่วมกันและรู้เท่าทันโลก หลักสัปปุริสธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ มี 7 ประการ คือ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549)

1.1 อัมมัญญตา (Knowing the Law, Knowing the Cause) ความเป็นผู้รู้จักเหตุ คือรู้ความจริง รู้หลักการ รู้กฎเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมได้ รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล รวมความว่า การบริหารจัดการในองค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รู้จักการวิเคราะห์ความจริงที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติ อันว่า “สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ดับไป เป็นธรรมดา” โดยพิจารณาหลักการและเกณฑ์แห่งเหตุผลมาบริหารจัดการองค์กร

1.2 อัตถัญญตา (Knowing the Meaning, Knowing the Purpose) ความเป็นผู้รู้จักผล หรือความมุ่งหมาย คือรู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้น สืบเนื่องจากการกระทำตามหลัก หมายถึง การบริหารงานองค์กรให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ และรู้ถึงประโยชน์ของ องค์กรที่นำไปสู่ความมั่นคง และไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อองค์กร ในที่นี้ก็หมายถึงการมีแผนงานที่ดี การวางแผนที่วิเคราะห์ผลกระทบด้านต่าง ๆ

1.3 อัตตัญญตา (Knowing Oneself) ความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้จักเราว่าเรานั้น โดยฐานะภาวะเพศ ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมเป็นอย่างไร และเท่าใด แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้จักที่จะปรับปรุงต่อไป ในที่นี้หมายถึง รู้จักองค์กรที่เราบริหารเป็นอย่างดีว่ามีจุดด้อย จุดแข็งอย่างไร มีขีดความสามารถอย่างไร และรู้จักการปรับปรุงองค์กรให้ทันต่อเหตุการณ์ที่มีผลกระทบ รวมทั้งการบริหาร ความแตกต่างที่จะทำให้องค์กรเป็นเลิศ มีประสิทธิภาพ และมั่นคงถาวร

1.4 มัตตัญญตา (Moderation, Knowing how to be temperate) ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ ความพอดีในการจ่ายโภคทรัพย์ ในที่นี้หมายถึงการบริหารการเงิน หรือ การ

ขยายกิจการต้องพิจารณาให้รู้จักประมาณในความเพียงพอขององค์กร ชีตความสามารถขององค์กร ชีตความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร รวมทั้งการ แข่งขันที่รอบคอบและรู้จักประมาณชีตความสามารถขององค์กร

1.5 กาลัญญตา (Knowing the Propertime) ความเป็นผู้รู้จักกาล คือ รู้กาลเวลา อันเหมาะสม และระยะเวลาในการประกอบกิจ ในที่นี้หมายถึง การบริหารจัดการจะต้องมีความเข้าใจถึงระยะเวลาที่เหมาะสม การสร้างโอกาสขององค์กรจะต้องพิจารณา ถึงสถานการณ์ในเวลานั้น ๆ ว่า ควรจะดำเนินการอย่างไร อะไรควรงด อะไรควรกระทำ เวลาใดควรขยายกิจการ หรือช่วงเวลาใดที่จะบริหารองค์กรให้ประสบผลสำเร็จต่อองค์กรมากที่สุด

1.6 ปริस्थ्यตา (Knowing the Assembly, Knowing the Society) ความเป็นผู้รู้จัก ชุมชน คือ รู้ரியที่จะประพตต่อชุมชนนั้น ว่าควรจะดำเนินการอย่างไร การบริหารจัดการ จำเป็นต้อง ปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นพันธมิตร และคู่แข่ง การสร้างสรร หรือ การประสานงานกับชุมชน หรือกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อองค์กร ก็คือเข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา เป็นการบริหารจัดการที่สร้างความสัมพันธ์ด้วยเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชน หรือสาธารณะชน จะเป็นภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

1.7 ปุคคัล ญญตา (Knowing the individual, Knowing the different individuals) ความเป็นผู้รู้จักบุคคล คือ รู้จักความแตกต่างของบุคคลว่าโดยอธยาศัยความสามารถ และคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคล และใช้มอบงานที่เหมาะสม ให้การบริหารจัดการในการรู้บุคคล เปรียบเสมือนการพัฒนาและบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องมีการพัฒนา และบริหารบุคคลในองค์กรให้มีความรู้ความสามารถ และภักดีต่อองค์กร มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรม และเสมอภาคให้แก่ บุคลากรในองค์กร รวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรี รวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน

กล่าวโดยสรุป สปัริสธรรมข้างต้น จะเห็นว่าพระพุทธศาสนาอธิบายความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการเกี่ยวข้องกับคนและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่มีคุณค่า พบได้ในสังคมมนุษย์ หรือปัจจัยแห่งสังคมในกระบวนการอาศัย ซึ่งกันและกัน การพิจารณาด้วยเหตุด้วยผล รู้จักโลก รู้จักธรรมชาติ รู้จักตนเอง เพราะมนุษย์เท่านั้นที่จะเป็นผู้ที่บริหารจัดการองค์กรที่ดีได้ เป็นหลักการของนักบริหารในการบริหารจัดการองค์กรของตนเองอย่างมีระบบ โดยที่ยังมีคุณธรรมมาประกอบในการพิจารณาบริหารจัดการด้วย

2. การบริหารบุคคล การบริหารงานบุคคลมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังนั้นในการจะได้มาซึ่งบุคลากรที่จะมาปฏิบัติงานจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรู้ความหมายของการบริหารงานที่ชัดเจนดังนั้น การบริหารงานบุคคล (Personnel Management) เป็นภารกิจของผู้บริหารทุกคนที่มุ่งปฏิบัติในกิจกรรมทั้งปวงที่เกี่ยวกับบุคลากร เพื่อให้ปัจจัยด้านบุคคลขององค์กรเป็น

ทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อจะส่งผลสำเร็จต่อเป้าหมายขององค์กร หลักธรรมอันเป็นเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐ บริสุทธิ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจดและปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่นโดยชอบ คือ พรหมวิหาร 4 ได้แก่ (พระมหากิจการ โชติปญโญ, 2558)

2.1 เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า

2.2 กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้ พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้อง บำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์

2.3 มุทิตา ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป

2.4 อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรมรวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับ ความรับผิดชอบของตน

กล่าวโดยสรุป พรหมวิหาร 4 ข้างต้นจะเห็นว่าพระพุทธศาสนาอธิบายหลักการบริหารจัดการบุคคลที่อยู่ล้อมรอบตัวเรา ให้มีความเสมอภาค เพื่อนำมาซึ่งความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรด้วยความไวใจ เชื่อใจ มั่นใจ และทุ่มเท ของบุคลากรที่มีต่อองค์กร เป็นหลักธรรมที่นักบริหารสมัยใหม่ควรนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความผาสุกให้กับผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา

3. การบริหารงาน หลักธรรมในการบริหารจัดการงาน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จหรือคุณธรรมที่ไปถึงความสำเร็จในการทำงานและช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย คือ อิทธิบาท 4 ประกอบไปด้วย (อริวิภา จรูญจารวัฒนา และคณะ, 2559)

3.1 ฉันทะ คือ ความพอใจ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำและพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำ อยากให้การเรียนหรือการทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ซึ่งจะแสดงออกมาด้วยความพอใจ เต็มใจ และสนใจในสิ่งที่ผู้เรียนกำลังทำหรืองานที่ได้รับมอบหมายให้ทำและทำงานด้วยใจรัก

3.2 วิริยะ คือ ความเพียรในการเรียนด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อถอยซึ่งแสดงออกมาด้วยความเพียร พยายามในการเรียนด้วยความรู้สึกไม่ท้อถอย หากมีอะไรเป็นอุปสรรคในการเรียน จะต้องเอาชนะจะทำให้สำเร็จ ทำงานที่ครูผู้สอนมอบหมายให้เป็นเรื่องที่ท้าทาย รวมทั้งสู้และพยายามทำให้สำเร็จ

3.3 จิตตะ คือ ความตั้งใจ หรือเอาใจฝักใฝ่ในการเรียน เข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีสมาธิกับเรื่องเรียน ตั้งใจทำงานที่ครูผู้สอนมอบหมายให้อย่างจริงจัง

3.4 วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง ใช้ปัญญาพิจารณาแก้ไขปัญหาในการเรียนอย่างมีเหตุผลรอบคอบ ค้นหาเหตุผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงด้วยความพินิจพิเคราะห์ มีการวางแผน และวัดผลงานที่กระทำเสมอ

กล่าวโดยสรุป อิทธิบาท 4 ข้างต้นจะเห็นว่าพระพุทธศาสนาอธิบายหลักการบริหารงาน เพื่อเป้าหมายของความสำเร็จเป็นขั้นตอนผ่านหลักธรรมที่ผู้บริหารควรนำมาประยุกต์ใช้วางแผนงานให้บุคลากรในองค์กรสร้างผลงานตามเส้นทางไปสู่ความสำเร็จ เพราะหากเลือกใช้งานได้ถูกคนและใช้คนให้ถูกงาน บุคลากรก็จะมีความสุขในการทำงานพร้อมสร้างผลงานที่มีประสิทธิภาพให้กับองค์กร

4. การบริหารความสัมพันธ์ หลักธรรมที่ส่งเสริมในการช่วยเหลือเอื้อเพื่อเกื้อกูลหรือสงเคราะห์กัน เพื่อให้เกิดความสามัคคีประสานมิตรไมตรีต่อกัน และเป็นการฝึกอบรมพัฒนาชีวิตจิตใจให้สูงขึ้น ขึ้นไปด้วยการให้ (ทาน) การพูดจาดีมีวาจาเป็นที่รัก การประพฤติประโยชน์ การวางตนสม่ำเสมอ จะทำให้ตนเองและผู้อื่นได้รับความสุขไปด้วย เป็นการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องดีงาม มีคุณค่าที่สร้างมาจากภายในจิตใจของตนเอง ไม่สร้างปัญหาให้แก่ส่วนรวม ธรรมชาติแวดล้อม และเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมเรียกว่า สังคหวัตถุ 4 คือ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

4.1 ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเพื่อแบ่งปันของๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินสิ่งของที่เรามาได้ มิใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้

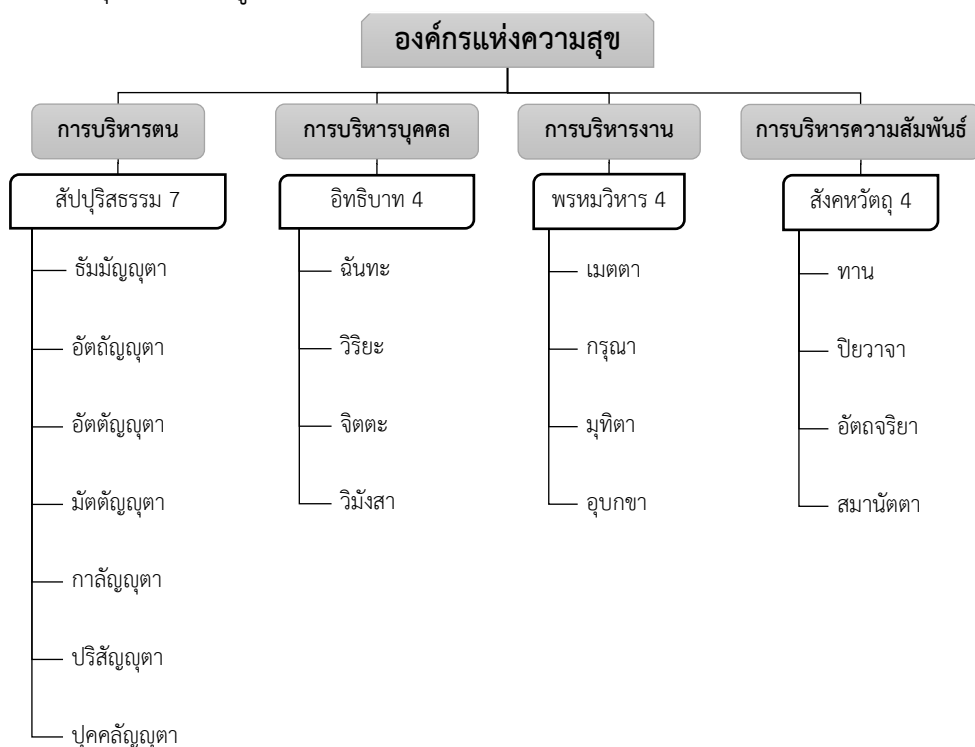
4.2 ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมสำหรับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ และเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

4.3 อตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

4.4 สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป สังคหวัตถุ 4 ข้างต้นจะเห็นว่าพระพุทธศาสนาอธิบายหลักการบริหารความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นธรรมที่ทำให้ผู้อื่นรักและเคารพ การบริหารจัดการในองค์กรก็จะมีแต่ความสุขในการทำงานทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะเป็นหลักธรรมที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร

หลักธรรมสำหรับสร้างองค์กรแห่งความสุขในการทำงานทั้ง 4 ประกอบด้วย 1) หลักสัปปุริสธรรม 7 หลักธรรมสำหรับการบริหารตน เพื่อพัฒนาตนให้เป็นผู้มีความพร้อมและรอบรู้ในการเข้าสังคม 2) หลักพรหมวิหาร 4 หลักธรรมสำหรับการบริหารบุคคล เพื่อสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ มั่นใจ และทุ่มเท ของบุคลากรที่มีต่อองค์กร 3) หลักอิทธิบาท 4 หลักธรรมสำหรับการบริหารงาน เพื่อนำมาพัฒนาผลงานตามเส้นทางไปสู่ความสำเร็จ รู้จักวางแผน รู้จักเลือกบุคคลให้ตรงกับงาน 4) หลักสังคหวัตถุ 4 หลักธรรมสำหรับการบริหารความสัมพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางสร้างความรัก สามัคคี ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล สงเคราะห์ซึ่งกันและกันภายในองค์กร โดยสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนภาพองค์ความรู้หลักธรรมสำหรับสร้างองค์กรแห่งความสุขในการทำงาน

สรุป

องค์กร เป็นสถาบันหนึ่งรวมบุคคลเพื่อดำเนินการในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกลุ่ม มีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) วัตถุประสงค์ (objective) หรือจุดมุ่งหมายในการก่อตั้งองค์การ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมหรือผลผลิตขององค์การ 2) โครงสร้าง (structure) องค์กรจะต้องมีโครงสร้าง โดยมีการจัดแบ่งหน่วยงานภายในตามหลักความชำนาญเฉพาะ มีการกำหนดอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างภายในองค์กร 3) กระบวนการปฏิบัติงาน (process) หมายถึง แบบอย่างวิธีปฏิบัติที่เป็นแบบแผนคงที่แน่นอน เพื่อให้ทุกคนในองค์การต้องยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติงาน 4) บุคคล (person) องค์กรจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งในลักษณะกลุ่มคนที่เป็นสมาชิกภายในองค์กร ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และยังต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกองค์กร ซึ่งได้แก่ ผู้รับบริการและผู้ให้การสนับสนุน ดังนั้น การบริหารจัดการองค์กรจึงจำเป็นต้องใช้หลักการบริหารจัดการสมัยใหม่ผสมผสานเข้าด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กร ประกอบด้วย 1) การบริหารตน ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 2) การบริหารบุคคล ตามหลักพรหมวิหาร 4 3) การบริหารงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 4) การบริหารความสัมพันธ์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเป็นแนวทางการสร้างความสุขในการทำงาน และเป็นองค์กรแห่งความสุขที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). พุทธวิธีการบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2552). ความสุข 5 ชั้น. เรียกใช้เมื่อ 10 มีนาคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/tDQHO>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 34). นนทบุรี: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต).
- พระมหากิจการ โชติปญโญ. (2558). การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา. วารสารบัณฑิตศาสตร์ มจร, 13(2), 48-55.
- ภัทรดนัย ฉลองบุญ. (2561). ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 6(พิเศษ), 590-599.
- ชมาพร รักจรรยาบรรณ. (2560). สรรสาระองค์กรสุขภาวะ: แนวคิดและกรณีตัวอย่าง: องค์กรสุขภาพดี (Happy body). (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: โครงการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการความรู้.

- สมคิด ปิ่นทอง. (2556). รูปแบบการจัดการการกีฬาแห่งประเทศไทยให้เป็นองค์กรแห่งความสุข. ใน ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). หลักการบริหารงานสมัยใหม่กับหลักการบริหารงานเชิงพุทธศาสตร์. เรียกใช้เมื่อ 10 มีนาคม 2565 จาก <https://shorturl.asia/QVolm>
- สุวิทย์ ฝ้ายสงค์. (2563). ตัวแบบองค์กรแห่งความสุขของมหาวิทยาลัยสงฆ์. ใน ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- อรวิภา จรุงจรรูวัฒนา และคณะ. (2559). การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารบัณฑิตวิจัย, 7(2), 183-194.
- อาภรณ์ ภู่วิทยพันธุ์. (2561). Competency Assessment Tool. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- World Health Organization. (2017). promoting and supporting breastfeeding in facilities providing maternity and newborn services. ใน Guideline: protecting. WHO Document Production Service.

แนวทางการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย
ตามหลักการของมูฮัมหมัด ยูนุส*
THE GUIDELINES FOR SOCIAL BUSINESS DEVELOPMENT IN THAILAND
ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF MUHAMMAD YUNUS

ศราวุธ นาควิตยานนท์

Sarawoot Nakvittayanon

ศยามล เจริญรัตน์

Sayamol Charoenratana

อุณเรือน เล็กน้อย

Unruan Leknoi

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University, Thailand

E-mail: sarawootza5@msn.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมของมูฮัมหมัด ยูนุส 2) เพื่อศึกษาการดำเนินงานและความเป็นไปได้ของการนำแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมมาใช้ในธุรกิจเพื่อสังคมของประเทศไทย 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยตามหลักการของศาสตราจารย์มูฮัมหมัด ยูนุส โดยมีวิธีการดำเนินงานวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการดำเนินการ 2 ส่วน คือ 1) การวิจัยเอกสาร และ 2) วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้รูปแบบเทคนิคเดลฟาย ซึ่งจะให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิแบ่งออกเป็นกลุ่ม ดังนี้ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากหน่วยงานภาครัฐบาล 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากหน่วยงานภาคเอกชน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากนักวิชาการที่มีประสบการณ์การทำงาน 4) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากวิสาหกิจเพื่อสังคม หรือธุรกิจเพื่อสังคมที่สังกัดสมาชิกของสมาคมธุรกิจเพื่อสังคมแห่งประเทศไทย ผลการวิจัยค้นพบว่าสถานการณ์การดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมตามแนวทางของยูนุสในประเทศไทย ในแง่มุมทางกฎหมายถือว่าเป็นเรื่องล่าช้า แต่ภาครัฐเริ่มมีการให้ความสำคัญด้วยการเพิ่มโอกาสในการลงทุน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการวิสาหกิจเพื่อสังคมและธุรกิจเพื่อสังคม ในด้านกฎหมาย องค์การส่วนใหญ่ได้นิยามตามกฎหมายเพื่อเป็นประโยชน์ในการระบุงบการเงินที่

* Received February 19, 2022; Revised May 11, 2022; Accepted June 1, 2022

เข้าเกณฑ์ในการได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล ประกอบกับระบบการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมตามกฎหมาย การจดทะเบียนดังกล่าวไม่ได้ให้สถานะความเป็นนิติบุคคลกับผู้จดทะเบียน ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจเพื่อสังคมทั้งที่จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมและไม่ได้จดทะเบียนจึงมีรูปแบบองค์กรที่หลากหลาย

คำสำคัญ: ธุรกิจเพื่อสังคม, มูฮัมหมัด ยูนุส, การพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคม

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study and analyze the social business concept of Muhammad Yunus 2) to study the implementation and feasibility of applying the social business concept into social business in Thailand. 3) to suggest guidelines for promoting social enterprises in Thailand for accordance with the principles of Professor Muhammad Yunus, using research methods in the form of qualitative research consisting of 2 parts: 1) documentary research and 2) methods of in-depth interviews with experts using the Delphi technique, which will use 17 qualified experts, with experts divided into groups as follows: 1) Qualified experts from state agency 2) Qualified persons from private sectors 3) Qualified persons from academics with working experience 4) Qualified persons from social enterprises or social business affiliated with members of the association Social Business of Thailand. Situation of social business operations according to Yunus guidelines in Thailand from a legal point of view, it's a delay. But the government has started to focus on increasing investment opportunities. Problems and obstacles to running social enterprises and social business legally, most organizations define the law to be useful in identifying enterprises eligible for government promotion. Together with the registration system as a legal social enterprise. Such registration does not give the registrant the status of a legal entity. As a result, social business, both registered and unregistered social enterprises, have a variety of organizational forms.

Keywords: Social Business, Muhammad Yunus, Social Business Development

บทนำ

ประเทศไทยกับสถานการณ์การแบ่งแยกชนชั้น นับวันยิ่งมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ด้วยปัญหาทางทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศไทยส่งผลให้เกิด

ช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวยห่างขึ้นเรื่อย ๆ จนเกิดความเหลื่อมล้ำเสียจนคนจนไม่สามารถแข่งขันได้อย่างเท่าทันคนรวย หรือด้วยเหตุปัจจัยบางประการที่คนรวยมีโอกาสมากกว่าคนจนในเชิงเศรษฐกิจตั้งแต่เริ่มต้น จึงส่งผลให้เกิดโอกาสที่ตามมาในการที่จะทำให้คนรวยยิ่งรวยมากขึ้น เมื่อเทียบกับโอกาสที่คนจนจะได้รับในชีวิต เมื่อมองในแง่ความเป็นจริง คนจนแทบจะไม่มีโอกาสแข่งขันกับคนรวยได้เลยทั้งในแง่ของทรัพย์สิน การเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ จึงทำให้คนจนยิ่งจนลงนั่นเอง หรือเรียกสถานการณ์นี้ได้ว่า ปรากฏการณ์แมทธิว (Matthew Effect) (Merton, R. K., 1968) เมื่อเกิดปัญหาสถานการณ์ดังกล่าวมาข้างต้นการช่วยเหลือสังคมในภาคธุรกิจจึงถือกำเนิดขึ้น หลังจากนั้นองค์กรภาคธุรกิจเริ่มมีแนวคิดในการตระหนักถึงสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้ริเริ่มให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขปัญหาของสังคมจนมีวิวัฒนาการเกิดขึ้นหลากหลายรูปแบบ มีกฎเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ชัดเจน ต่อมาเริ่มมีแนวคิดที่ให้ภาคธุรกิจต้องรับผิดชอบต่อสังคมโดยแบ่งกำไรส่วนหนึ่งมาทำประโยชน์ให้กับสังคม การดำเนินธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Value) ให้กับกิจการและสังคมไปพร้อมกันเพื่อความสำเร็จในระยะยาวมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน (Beschoner, T., 2013)

อย่างไรก็ตามนับได้ว่าแนวคิดวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ก็ถือเป็นแนวคิดที่เป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาสังคมผ่านรูปแบบการดำเนินกิจการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม แต่ทั้งนี้ยังคงมีแนวคิดองค์กรที่ตระหนักถึงสังคมที่มีความน่าสนใจอีกรูปแบบหนึ่ง คือ “แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคม (Social Business)” ถือ เป็นหนึ่งในแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมผ่านรูปแบบการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจเพื่อบูรณาการเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ให้บรรลุเป้าหมายให้เกิดผลสำเร็จในระดับที่ก่อให้เกิดการส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่มีทั้งหมด 17 ข้อ ตามที่องค์กรสหประชาชาติ (United Nations : UN) เป็นระยะเวลา 15 ปี ตั้งแต่ปี 2016 - 2030 ได้ประกาศให้เป็นเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาของโลก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศาสตราจารย์มุฮัมมัด ยูनुส ที่ได้กล่าวว่า หากวาระการพัฒนาหลังปี พ.ศ. 2573 ต้องการจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ จำเป็นจะต้องสร้างแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมให้สามารถตอบเป้าหมาย 3 ประการ (Yunus, M., 2009) ได้แก่ 1) สิ้นความยากจน (Zero Poverty) 2) ไร้การว่างงาน (Zero Unemployment) 3) การปล่อยก๊าซคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ (Zero net Carbon Emissions) นอกจากนั้นผลสำเร็จของแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคม (Social Business) ของศาสตราจารย์มุฮัมมัด ยูनुส มีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาความยากจน และพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน โดยแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมของศาสตราจารย์มุฮัมมัด ยูनुส สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ประเภทที่หนึ่ง social business type I ที่เป็นธุรกิจแสวงหาผลกำไรที่ไม่สุญเงินต้น - ไม่ปันผลกำไร (non-loss, non-dividend company)

สามารถรับเงินลงทุนคืนเฉพาะเงินต้นเท่านั้น ไม่มีการจ่ายดอกเบี้ย ไม่มีการปันผลจากกำไรที่เกิดจากธุรกิจ โดยกำไรทั้งหมดจะคงไว้ในกิจการเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาสังคม และ 2) ประเภทที่สอง social business type II ที่เป็นธุรกิจแสวงหากำไรและสามารถปันผลได้ (profit-making company) แต่ต้องอยู่บนเงื่อนไขว่าผู้ถือหุ้น หรือเจ้าของกิจการจะต้องเป็นผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาสเท่านั้น แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์มากในประเทศไทย เนื่องจากเป็นประเทศบ้านเกิดของศาสตราจารย์มุฮัมมัด ยูनुส และเป็นประเทศต้นแบบของแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคม ปัจจุบันมีการตั้งสถาบัน Yunus Social Business (YSB) เป็นกองทุนธุรกิจเพื่อสังคมและผู้ริเริ่มทางสังคม (Yunus, M., 2009)

จากสาเหตุดังกล่าวจึงเป็นที่มาของงานวิจัยครั้งนี้ที่มุ่งเน้นศึกษาเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ว่าแนวทางการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย เพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมของ มุฮัมมัด ยูनुส ควรเป็นอย่างไร และมีโอกาสสำเร็จมากน้อยอย่างไร เพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมยั่งยืนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมของมุฮัมมัด ยูनुส
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานและความเป็นไปได้ของการนำแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมมาใช้ในธุรกิจเพื่อสังคมของประเทศไทย
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคม (Social Business) ในประเทศไทยตามหลักการของศาสตราจารย์มุฮัมมัด ยูनुส

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยตามหลักการของมุฮัมมัด ยูनुส ในครั้งนี้จะเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยไปสู่แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคม (Social Business) ตามหลักการของ ศาสตราจารย์มุฮัมมัด ยูनुส โดยผู้วิจัยได้นำเทคนิคการเก็บข้อมูลแบบ (Delphi Technique) มาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงมากที่สุด

1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

การเลือกกลุ่มเป้าหมาย จากกลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่มที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัยมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และให้ความร่วมมือในการทำวิจัย ทั้งในระดับผู้บริหาร ระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ ในกรณีที่กลุ่มเป้าหมายไม่สมัครใจยินยอมให้ข้อมูล ตอบคำถามไม่ได้ คุณสมบัติไม่ตรงตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้จะทำการคัดออกจากการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และในกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความประสงค์ไม่ต้องการให้แสดงข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้วิจัยจะดำเนินการตามหลักการจริยธรรมการวิจัยอย่างเคร่งครัด โดยแบ่งกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 17 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญเกี่ยวของโดยตรงกับเรื่องวิสาหกิจเพื่อสังคม และธุรกิจเพื่อสังคม ตรงตามเงื่อนไขที่ผู้วิจัยได้กำหนดได้แก่

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากหน่วยงานภาครัฐบาล จำนวน 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมาจาก สถาบันไทยพัฒน์ เจ้าหน้าที่นโยบายสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม และอาจารย์ประจำวิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 5 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมาจาก บริษัท อิมเมจ พลัส คอมมิวนิเคชั่น จำกัด บริษัท บัดดี้โฮมแคร์ วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด บริษัท ป่าสาละ จำกัด บริษัท มิงเกิล คอร์ปอเรชั่น จำกัด และบริษัท อาซิฟ โซเชียลเอนเทอไพรส์ จำกัด
3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากนักวิชาการที่มีประสบการณ์การทำงาน จำนวน 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมาจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม และนักวิชาการสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
4. ผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากวิสาหกิจเพื่อสังคม หรือ ธุรกิจเพื่อสังคมที่สังกัดสมาชิกของสมาคมธุรกิจเพื่อสังคมแห่งประเทศไทย (SE Thailand) จำนวน 6 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมาจาก บริษัท ธรรมธุรกิจ วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด มูลนิธิมือต่อมือ มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเวียงพิงค์ มูลนิธินิมิตใหม่เพื่อชีวิต และบริษัท เรย์ วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) มีรายละเอียดและขั้นตอนสรุปได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกกับขั้นตอนแรกจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In debt Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลความคิดเห็นในเชิงลึก ซึ่งในแบบสัมภาษณ์นี้ แบ่งออกเป็น 5 ตอนย่อย คือ ตอนที่ 1 การสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทราบถึง เพศ อายุ ประวัติการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งงานในปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับเรื่องวิสาหกิจเพื่อสังคมและธุรกิจเพื่อสังคม และข้อมูลเกี่ยวกับช่องทางการติดต่อ ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นด้านแนวคิดการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคม ตอนที่ 3 ความคิดเห็นในสถานการณ์ปัจจุบัน ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อการคาดการณ์ในอนาคต และตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาโยบายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเพื่อสังคม โดยทั้งหมดเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open

Ended Questions) ในการสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยจะสอบถามเกี่ยวกับเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการวิสาหกิจเพื่อสังคมและธุรกิจเพื่อสังคมที่เกิดขึ้นในประเทศไทย สถานการณ์แนวโน้มในการเปลี่ยนรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคมไปสู่ธุรกิจเพื่อสังคมในไทย การแก้ไขปัญหาความโปร่งใสในการปันผลกำไรให้กับผู้ถือหุ้นสำหรับวิสาหกิจเพื่อสังคมเทียบกับธุรกิจเพื่อสังคม โอกาสในการเติบโตในอนาคตเมื่อเทียบกับวิสาหกิจเพื่อสังคมเทียบกับธุรกิจเพื่อสังคม

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพครั้งที่ 1 หลังจากได้ข้อมูลในครั้งที่ 1 แล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปข้อมูลและรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลดังกล่าวมาสู่การออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่สรุปได้ในขั้นที่ 2 ในขั้นตอนนี้ จะเป็นการสร้างคำถามแบบปลายปิด (Close Ended Questions) เกี่ยวกับความเป็นไปได้เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนจากรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคมไปสู่แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมตามหลักการของมุฮัมหมัด ยูनुส ในประเทศไทย ข้อได้เปรียบและเสียเปรียบระหว่างวิสาหกิจเพื่อสังคมกับธุรกิจเพื่อสังคม จุดแข็งของธุรกิจเพื่อสังคมในเรื่องความโปร่งใสของผู้ถือหุ้นและเรื่องปันผลกำไรที่มาช่วยแก้ปัญหาจากวิสาหกิจเพื่อสังคม ควรปรับเปลี่ยนวิสาหกิจเพื่อสังคมไปเป็นธุรกิจเพื่อสังคมไหม โดยอยู่ในรูปแบบคำตอบลักษณะมาตราวัดลิเคิร์ต (Likert scale) ซึ่งจะเป็นชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

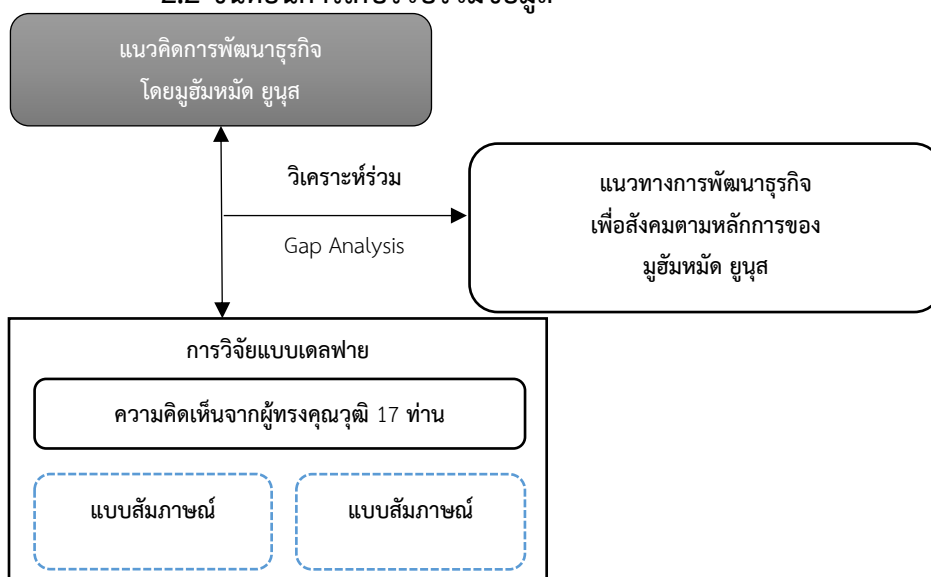
ขั้นตอนที่ 4 การเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในขั้นตอนนี้จะนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 โดยนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาเกณฑ์วัดค่าเฉลี่ยระดับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และการแปลความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ยความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยยึดเกณฑ์ตามค่าที่ได้จากสูตรคำนวณของระดับชั้น หรือ ค่าพิสัย เท่ากับ 0.80 โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์แบบเชิงพรรณนา (Descriptive Static) คือ วิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่ารวมหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode)

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลการวิเคราะห์ในขั้นต้นส่งกลับไปยังผู้ทรงคุณวุฒิทราบตำแหน่งของคำตอบแต่ละท่านตามข้อมูลทางสถิติที่ได้ตอบคำถามในรอบที่ 1 เพื่อต้องการให้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านทราบถึงคำตอบของแต่ละท่านในรอบที่ผ่านมาพร้อมกับทบทวนคำตอบใหม่อีกครั้ง และที่สำคัญจะต้องให้ข้อมูลการตอบคำถามของผู้ทรงคุณวุฒิทราบถึงคำตอบของแต่ละท่านว่ามีความแตกต่างกับผู้ทรงคุณวุฒิท่านอื่นหรือไม่ หากผู้ทรงคุณวุฒิท่านใดยืนยันคำตอบเดิมผู้ทรงคุณวุฒิท่านนั้นจะต้องแสดงเหตุผลประกอบในแบบสอบถามรอบที่ 2 นี้ด้วย และจึงนำแบบสอบถามรอบที่ 2 ที่ได้ทำการปรับปรุงตามขั้นตอนของเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เรียบร้อยแล้วไปสอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิในรอบสุดท้ายอีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 6 การสรุปผลขั้นตอนที่ 5 และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ นำข้อมูลที่ได้จากครั้งที่ 5 มาปรับแก้และนำกลับไปถามผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้งเป็นครั้งสุดท้าย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงสถิติตั้งระบุในรายละเอียดขั้นตอนที่ 4 จากนั้นนำข้อมูลมาสู่การสรุปผลข้อมูลและรายงานผลข้อคิดเห็นทั้งหมด

2.2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 1 รูปแบบขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

3. แนวคิดและทฤษฎี

3.1 แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคม (Social Business)

แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคม (Social Business) โดยศาสตราจารย์มูฮัมหมัด ยูนุส เริ่มต้นขึ้นในยุค 1970 เป็นช่วงที่บังคลาเทศเพิ่งผ่านพ้นสงครามประกาศอิสรภาพ ทำให้เศรษฐกิจในตอนนั้นเข้าสู่ภาวะถดถอยอย่างหนัก ส่งผลให้ประชาชนยากจนเป็นจำนวนมาก ซึ่งศาสตราจารย์มูฮัมหมัด ยูนุสได้เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าว จึงตัดสินใจทิ้งอาชีพอาจารย์ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ที่สหรัฐอเมริกา และบินกลับมาบ้านเกิดเพื่อฟื้นฟูประเทศของตนทันที ศาสตราจารย์ยูนุสได้กลับมารับหน้าที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยอีกครั้งในบังคลาเทศ ซึ่งจากการทำงานและได้คลุกคลีกับบรรดาผู้ที่ยากจนจริง ๆ ในหมู่บ้าน โดยเฉพาะกลุ่มสุภาพสตรีที่ถูกกดขี่ด้วยสถานะทางสังคม เขาจึงพบว่าคนจนไม่ได้เกิดมาจากความขี้เกียจในการทำงานหรือการขาดแคลนทักษะในการทำงาน แต่มันเป็นผลมาจากความบกพร่องของนโยบายรัฐที่ละเลยในการสร้างโอกาสของการเข้าถึงทรัพยากรให้กับคนเหล่านี้อย่างเท่าเทียม นั่นทำให้เขาารู้สึกว่าทฤษฎีที่ร่ำเรียนมานั้นเป็นแค่ “คำว่างเปล่า (Empty words)” ที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหายากจนได้อย่างแท้จริง ศาสตราจารย์ยูนุส เลยเริ่มตั้งคำถามกับตัวเองว่า “แล้วเราจะทำอย่างไร

ได้บ้าง เพื่อช่วยยกระดับชีวิตผู้อื่นให้ดีขึ้น” (Nurhayati, N., 2016) คำถามดังกล่าวจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการทำธุรกิจเพื่อสังคม โดยศาสตราจารย์ยูนุสได้ตัดสินใจก่อตั้งธนาคารกรามินหรือที่รู้จักกันในชื่อธนาคารหมู่บ้าน ซึ่งจะเลือกปล่อยกู้ให้เฉพาะกับกลุ่มคนยากจน พร้อมกับฝึกกฎทุกอย่างอย่างของธนาคาร ด้วยการเข้าถึงกลุ่มผู้ยากจนที่สุดของประเทศ สวนทางกับธนาคารที่มุ่งหาลูกค้าที่ร่ำรวย จึงเป็นที่มาที่ทำให้ก่อกำเนิดแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมขึ้น (สถาบันไทยพัฒน์, 2559)

โดยประเภทธุรกิจเพื่อสังคม (Social Business) สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามศาสตราจารย์มูฮัมหมัด ยูนุส ได้ดังนี้ (Yunus, M., 2009)

ประเภทที่ 1 (Type I Social Business) คือ ธุรกิจที่ไม่สูญเสียเงินต้นและไม่ปันผลกำไร (non-loss, non-dividend) โดยเป็นการมุ่งแก้ไขปัญหาสังคมเป็นสำคัญ มีการถือหุ้นโดยนักลงทุน หรือ บุคคลธรรมดา ซึ่งจะนำกำไรที่ได้จากการทำธุรกิจนากลับมาพัฒนาและขยายธุรกิจต่อเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในประเภทที่ 1 นี้จะสามารถรับได้แค่เงินลงทุนที่เป็นเงินต้นคืนได้เท่านั้น ไม่สามารถรับเงินปันผลได้ ไม่มีการให้ดอกเบี้ย หรือเงินชดเชยอัตราเงินเฟ้อใด ๆ (Non-loss) และกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจทั้งหมดจะต้องคงไว้ในกิจการเพื่อนำไปช่วยแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม (Non - Dividend)

ประเภทที่ 2 (Type II Social Business) คือ ธุรกิจที่แสวงหาผลกำไรและสามารถปันผลได้ แต่มีเงื่อนไขว่าเจ้าของธุรกิจหรือผู้ถือหุ้นจะต้องเป็นผู้ยากจน และผู้ด้อยโอกาสเพราะเนื่องจากการปันผลกำไรนั้นถือเป็นการขจัดความยากจน เป็นการแก้ไขปัญหาสังคมตรงตามวัตถุประสงค์ของธุรกิจเพื่อสังคมตั้งแต่ต้น

3.2 แนวคิดวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise)

กระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมอังกฤษ (Department of Trade and Industry UK, 2002) ได้ให้คำนิยามไว้ว่าเป็นองค์กรที่มีรูปแบบในการดำเนินธุรกิจ มีเป้าหมายหลัก คือ การช่วยเหลือสังคม โดยรายได้ที่มาจากการดำเนินธุรกิจนั้นจะต้องนำกลับไปพัฒนาองค์กรส่วนหนึ่ง หลังจากนั้นจะต้องนำไปพัฒนาสังคมให้มีความเจริญมากขึ้นเพื่อเป็นการช่วยเหลือสังคมส่วนรวมและก่อให้เกิดประโยชน์ สำหรับผลกำไรที่ได้นั้นไม่ใช่ผลกำไรที่เพิ่มความมั่งคั่งของผู้ที่เป็นเจ้าของและผู้ที่เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ

แฮ็คเก็ต (Hackett, M., 2010) ได้ให้นิยามของ ธุรกิจเพื่อสังคมว่า เป็นกิจการที่เน้นเป้าหมายทางสังคมเป็นพื้นฐานหลักในการดำเนินงาน และส่วนเกินที่ได้จากการดำเนินกิจการจะนำกลับไปลงทุนทั้งในตัวธุรกิจและชุมชน เพื่อต้องการยึดจุดประสงค์ทางสังคมที่ได้ระบุไว้ มากกว่าการมุ่งสร้างผลกำไรสูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้นและเจ้าของกิจการเพียงอย่างเดียว

รัฐบาลสหราชอาณาจักร (British Government, 2002) ได้ให้นิยามธุรกิจเพื่อสังคมว่า ในการทำงานธุรกิจเพื่อสังคมนั้นผู้ดำเนินงานเศรษฐกิจเพื่อสังคม จะมีจุดประสงค์

หลักในการสร้างผลลัพธ์ทางสังคมมากกว่าการมุ่งหวังแค่เพียงหวังผลประโยชน์จากกำไรให้กับผู้ถือหุ้นและเจ้าของกิจการเพียงอย่างเดียว ธุรกิจเพื่อสังคมยังดำเนินการจัดหาสินค้าและบริการในรูปแบบของการประกอบกิจการ เพื่อจัดจำหน่ายในตลาด และนำผลกำไรที่ได้จากการดำเนินกิจการไปใช้เพื่อบรรลุดัตถประสงค์ที่ตั้งไว้ ธุรกิจเพื่อสังคมจะต้องดำเนินงานอย่างโปร่งใสและรับผิดชอบต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงาน ผู้บริโภค สังคม และผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมทางการค้า

3.3 แนวคิดอื่น ๆ อันเกี่ยวข้องกับธุรกิจเพื่อสังคม

นอกจากนี้จากการศึกษา SDG goal ที่ว่าด้วยเรื่องของความชอบธรรมในสังคมพบว่า เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) มีทั้งหมด 17 เป้าหมาย (Goals) ภายใต้เป้าหมายหนึ่ง ๆ จะมีเป้าหมายย่อย ๆ เรียกว่า เป้าประสงค์ (Targets) มีจำนวนทั้งสิ้น 169 เป้าประสงค์ และเพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าในการบรรลุเป้าประสงค์ต่าง ๆ ตัวชี้วัด (Indicator) จำนวน 232 ตัวชี้วัด ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อติดตามความก้าวหน้าของเป้าประสงค์นั้น ๆ (Sachs, J. D., 2012)

โดยในการวิจัยครั้งนี้สนใจศึกษาเป้าหมายที่เกี่ยวข้องหลัก 3 เป้าหมายด้วยกัน ได้แก่ เป้าหมายการพัฒนาที่ 1 ขจัดความยากจน เป้าหมายการพัฒนาที่ 2 ยุติความหิวโหยและสร้างหลักประกันให้ทุกคน เป้าหมายการพัฒนาที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลการวิจัย

การศึกษานี้ได้ทำการเก็บข้อมูลผ่านการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้เทคนิคเดลฟาย โดยได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เพื่อให้ทราบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมของมุฮัมมัด ยูनुส

จากสถานการณ์การดำเนินงานธุรกิจเพื่อสังคมตามแนวทางของยูनुสในประเทศไทย ผลการวิจัยข้อมูลสถานการณ์ธุรกิจเพื่อสังคมในไทย พบว่า ในแง่มุมมองของกฎหมายที่ใช้ในการขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อสังคมในไทย ถือว่าเป็นกฎหมายที่เพ่งปรากฏนิยามของธุรกิจเพื่อสังคมในปี พ.ศ. 2562 เท่านั้น ดังนั้น จึงเห็นว่าในแง่มุมมองความสนใจทางกฎหมายถือว่าเป็นเรื่องล่าช้า เมื่อเทียบกับการเกิดขึ้นขององค์กรประเภทนี้ที่เกิดขึ้นมาหลายสิบปีแล้วแง่มุมดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่ตามมาของธุรกิจเพื่อสังคมในไทยในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นในเชิงโครงสร้างองค์กรเอง และรวมทั้งโอกาสและแรงสนับสนุนจากสังคมภายนอกจึงเริ่มขึ้นช้ากว่าเป้าหมายของผู้ก่อตั้งองค์กร ดังนั้นอาจเรียกได้ว่า มีเพียงความต้องการที่แรงกล้า (Passion) ของผู้ก่อตั้ง

อย่างเดียวไม่อาจทำให้ธุรกิจเพื่อสังคมประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องสร้างข้อกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาครัฐจะเป็นแรงสนับสนุนที่ดีต่อธุรกิจเพื่อสังคมในอนาคต ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงนโยบายของรัฐ จากการศึกษาพบว่า เริ่มมีการให้ความสำคัญต่อ ภาคธุรกิจ เพื่อสังคมไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสในการลงทุน สิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นสัญญาณที่ดีต่อการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมในไทย

2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานและความเป็นไปได้ของการนำแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคม มาใช้ในธุรกิจเพื่อสังคมของประเทศไทย

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการวิสาหกิจเพื่อสังคมและธุรกิจเพื่อสังคมที่เกิดขึ้นในไทย จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิผลการวิจัย พบว่า องค์กรที่ให้การสนับสนุนธุรกิจเพื่อสังคม ส่วนใหญ่ได้นิยามตามกฎหมาย เพื่อเป็นประโยชน์ในการระบุงิการที่เข้าเกณฑ์ในการได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล มากกว่าจะเป็นเกณฑ์ตายตัวที่จะพิจารณาว่ากิจการนั้น ๆ เป็นธุรกิจเพื่อสังคมหรือไม่ และควรได้รับการสนับสนุนจากองค์กรตัวกลาง การศึกษาตามโครงการสภาพการณ์ธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยไม่ได้ใช้นิยามตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 แต่ใช้นิยามที่ใกล้เคียงกับองค์กรตัวกลาง และเชิญชวนให้ธุรกิจเพื่อสังคมทั้งหกประเภทตามแผนแม่บทฯ เข้าร่วมให้ข้อมูลประกอบการศึกษา แม้ว่าประเทศไทยจะมีระบบการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมตามกฎหมาย แต่การจดทะเบียนดังกล่าวไม่ได้ให้สถานะความเป็นนิติบุคคลกับผู้จดทะเบียน ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจเพื่อสังคมทั้งที่จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมและไม่ได้จดทะเบียนมีรูปแบบองค์กรทางกฎหมายที่หลากหลาย โดยมากจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในรูปของบริษัทจำกัด ส่วนที่เหลือจดทะเบียนในรูปของสหกรณ์ และมูลนิธิหรือสมาคมห้างหุ้นส่วน และวิสาหกิจชุมชนระบุว่ายังไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ดังนั้นทำให้ผู้จัดทำโครงการสำรวจออนไลน์ได้เท่านั้น ซึ่งองค์กรชุมชนในต่างจังหวัดอาจมีอุปสรรคในการเข้าถึงการสำรวจออนไลน์ นอกจากนี้องค์กรชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้มองว่าตนเองเป็นธุรกิจเพื่อสังคม

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคม (Social Business) ในประเทศไทยตามหลักการของศาสตราจารย์มูฮัมหมัด ยูนุส

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมตามแนวทางของยูนุสในบริบทของประเทศไทย จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้อธิบายถึงแนวทางในการส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคม ในประเทศไทย ตามหลักการ โดยประกอบไปด้วย เป้าหมาย 3 ประการที่สำคัญ ได้แก่

เป้าหมายที่ 1 เพื่อส่งเสริมเป้าหมายด้านการสิ้นความยากจน (Zero Poverty)

หากพิจารณาในเรื่องนโยบายของภาครัฐที่ เพื่อลดความยากจนซึ่งเป็นเป้าหมายของธุรกิจเพื่อสังคม พบว่า แผนแม่บทที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน คือ การลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ รวมถึงการสร้างโอกาส นอกจากนี้ภาครัฐได้มีนโยบายที่สนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อน

ในเรื่องเงินทุนจากนักลงทุนต่าง ๆ เพื่อเป็นการต่อยอดธุรกิจเพื่อสังคมอีกด้วย โดยธุรกิจเพื่อสังคมควรมีแนวทางในการส่งเสริมเป้าหมายด้านการสิ้นความยาก ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคม โดยภาครัฐในระดับท้องถิ่น

1.1 การวางแผนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มรายได้ทางตรงของครัวเรือน เช่น การสร้างประโยชน์จากของเหลือใช้ในชุมชน โดยธุรกิจเพื่อสังคมจะเข้าไปช่วยเหลือในเรื่องการวางแผนองค์กร การตลาด ช่องทางการจัดจำหน่ายให้ชุมชนสามารถเพิ่มรายได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้วในชุมชน

1.2 การวางแผนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการลดรายจ่ายทางตรงของครัวเรือน เช่น ธุรกิจที่ส่งเสริมในด้านการเกษตรครบวงจร โดยผู้บริหารสร้างความเข้าใจชุมชนและทรัพยากรชุมชนและนำมาวางแผนให้ทุกทรัพยากรสามารถเกิดประโยชน์และไม่ต้องซื้อทรัพยากรจากภายนอก โดยธุรกิจเข้าไปช่วยเหลือในเรื่องการวางแผนองค์กร การตลาด ช่องทางการจัดจำหน่ายให้ชุมชนสามารถเพิ่มรายได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้วในชุมชน

1.3 การวางแผนในเรื่องการสร้างโอกาสทางตรงของครัวเรือน เช่น ธุรกิจเพื่อสังคมที่มีกลยุทธ์ในการจ้างงาน 100% เป็นคนที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว (ต้องพิสูจน์ได้ว่าหนี้สินนั้นไม่ได้เกิดจากหนี้สิน ที่เกิดจากการฉ้อโกงหรือการพนัน)

เป้าหมายที่ 2 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคม โดยภาครัฐในระดับส่วนกลาง

1. การกำหนดให้มีการประเมินความสามารถทางธุรกิจเพื่อสังคมต่อการช่วยเหลือและฟื้นฟู ความยากจน เช่น การวัดผลดัชนีความเหลื่อมล้ำทางสังคม (Gini) มาประยุกต์ใช้ในการวัดผลรายองค์กร เพื่อประเมินว่าธุรกิจเพื่อสังคมใดที่ลดความยากจนได้อย่างมีศักยภาพ

2. การกำหนดบทบาทของธุรกิจเพื่อสังคม ในการกระตุ้นและให้คำแนะนำ (Facilitator) ผสมผสานกับบทบาทในการประสานงาน (Coordinator) กลุ่มอาชีพ ชุมชนและภาคประชาชน

เป้าหมายที่ 3 เพื่อส่งเสริมเป้าหมายด้านไร้งานว่างงาน (Zero Unemployment)

1. การกำหนดความสามารถในการจัดการธุรกิจเพื่อสังคมในเชิงพื้นที่ เช่น กำหนดพื้นที่ใน ความดูแลของธุรกิจเพื่อสังคมต้องสามารถลดระดับการว่างงานในชุมชนได้ในภายในระยะเวลา 1 - 5 ปี โดยข้อกำหนดดังกล่าว ต้องเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

2. การวางแผนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้เพื่อการประกอบอาชีพโดยตรงให้แก่ ชุมชน โดยธุรกิจเข้าไปช่วยเหลือในเรื่องการวางแผนองค์กร การตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย ให้ชุมชนสามารถมีแหล่งงานในชุมชนได้อย่างมีศักยภาพ

3. เพื่อส่งเสริมเป้าหมายการปล่อยก๊าซคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ (Zero net Carbon Emissions)

4. การกำหนดให้ธุรกิจเพื่อสังคมส่งรายงานการประเมิน Carbon Footprint โดยมีมาตรการ เพิ่มแรงจูงใจกับองค์กรที่มี Carbon Footprint ขนาดเล็ก

5. การกำหนดให้ธุรกิจเพื่อสังคมที่กำลังจะจดทะเบียนธุรกิจใหม่ มีโมเดลธุรกิจที่สนใจสิ่งแวดล้อม โดยใช้เกณฑ์ที่อ้างอิงตามหลักการ Sustainable development goal (SDG)

อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมของมุฮัมหมัด ยูनुส สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมของมุฮัมหมัด ยูनुส มุ่งเน้นในเรื่องการยกระดับความยากจนของประชาชนให้มีชีวิตที่พ้นเส้นความยากจนเป็นหลักและในขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งสามารถอธิบายเป็นหัวใจหลัก 3 ประการ คือ 1) สิ้นความยากจน (Zero Poverty) 2) ไร้การว่างงาน (Zero Unemployment) 3) การปล่อยก๊าซคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ (Zero net Carbon Emissions) (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562) ในขณะที่วิสาหกิจเพื่อสังคมยังคงมุ่งเน้นการ สร้างประโยชน์และผลกำไรให้แก่ชุมชนผ่านการเติบโตของธุรกิจต่าง ๆ โดยยังไม่คำนึงถึงเรื่องภาวะความยากจนและสภาพแวดล้อมเท่าที่ควร (บุษกร ปิงประเสริฐ และคณะ, 2563) นอกจากนี้จะเห็นว่า รวมทั้งจากข้อมูลการศึกษานโยบายต่าง ๆ ของประเทศไทยยังชี้ให้เห็นว่า แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมในไทย ยังคงขาดประเด็นที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการยกระดับความยากจนของประชาชน ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมของยูनुส ทั้งนี้ถึงแม้ภาครัฐจะมีกลไกส่งเสริมและให้ทุนสนับสนุนต่อการขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อสังคมในไทย

แต่อย่างไรก็ตามนโยบายดังกล่าวยังไม่ชี้ให้เห็นถึงความครอบคลุม ประเด็นหลักทั้ง 3 ประการ ที่กล่าวไปข้างต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาประเด็นทั้ง 3 ของแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมของยูनुส แล้ว สะท้อนให้เห็นว่า ยูनुส ให้ความสำคัญกับเรื่องการสร้างเม็ดเงินคืนสู่สังคมที่ต้องนำประชาชนไปสู่สภาวะไร้การว่างงาน และต้องยั่งยืนจนถึงขั้นสิ้นความยากจนในที่สุดด้วย ในขณะที่ด้านการสร้างเม็ดเงินนั้นต้องไม่เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนสู่สิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าแนวคิดของมุฮัมหมัด ยูनुส สร้างความจำเป็นให้องค์กรที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อสังคมใช้ว่าจะมีเพียงหน่วยงานที่ทำหน้าที่เพื่อมนุษย์ สังคม หรือ เศรษฐกิจเท่านั้น แต่ทั้งนี้หน่วยงานที่สามารถวัดผลในเรื่องวิทยาศาสตร์ อันเกี่ยวข้องกับการปล่อยก๊าซสู่สิ่งแวดล้อมก็จำเป็นต้องร่วมวางแผนการขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อสังคมด้วย แนวคิดดังกล่าวนี้จึงจะประสบความสำเร็จได้ต่อไปในอนาคต

2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานและความเป็นไปได้ของการนำแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมมาใช้ในธุรกิจเพื่อสังคมของประเทศไทย

โดยความแตกต่างของแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมของมูฮัมหมัด ยูนุส ที่มีองค์ประกอบหลัก 3 ประการซึ่งเกี่ยวข้องกับความยากจนถึง 2 ประการ แต่อีกประการหนึ่งเป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อม คือ การปลดปล่อยคาร์บอนเป็นศูนย์ จึงทำให้เห็นว่า แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมของ มูฮัมหมัด ยูนุส เล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรองค์กรเพิ่มเข้ามา (Yunus, M., 2009) ซึ่งหากพิจารณาถึงความสำคัญในประเด็น ดังกล่าวนี้นี้ ถือว่าเป็นการเพิ่มมุมมองขององค์กรเพื่อสังคมได้อย่างน่าสนใจ เพราะในปัจจุบันโลกมีเป้าหมายร่วมกันในเรื่อง Sustainable development goal (SDG) ซึ่งมุมมองนี้จึงถือเป็นมุมมองที่ สร้างความตระหนักและความแตกต่างที่น่าสนใจระหว่างธุรกิจเพื่อสังคม และวิสาหกิจเพื่อสังคม (Global Sustainable Investment Alliance, 2018) หากพิจารณาถึงการดำเนินงานและความเป็นไปได้ของธุรกิจเพื่อสังคมในไทยจะพบว่า ประเทศไทยยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่แตกต่างกัน หรือ องค์กรที่ทำหน้าที่ในการดูแลธุรกิจเพื่อสังคมต้องมีภาระหน้าที่ที่เด่นชัดมากยิ่งขึ้น เพื่อสามารถบูรณาการตัวชี้วัดต่าง ๆ ทั้งในเรื่อง ความยากจน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เช่น หน่วยงานที่ดูแลเรื่อง ดัชนีชี้วัดความเหลื่อมล้ำในสังคม (Gini co - efficiency) ดัชนีอื่นเกี่ยวข้องกับ SDG Goals ที่สามารถวัดผลในเรื่องความยากจน การมีประสิทธิภาพของแรงงาน และรวมทั้งการวัดผลในเรื่องก๊าซเรือนกระจกที่จำเป็นต้องใช้หน่วยงานทางด้านวิทยาศาสตร์เข้ามาร่วมด้วย

การบูรณาการหน่วยงานที่ทำหน้าที่แตกต่างกันอย่างมากเช่นนี้ ถือเป็นเรื่องยากสำหรับการนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในประเทศไทย แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าหากกระบวนการในการวางแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำอันมีรากเหง้ามาจากปัญหาความยากจนแล้ว แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมของมูฮัมหมัด ยูนุสนี้ จะเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการนำมาวางแผนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี และการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ข้างต้นก็จะเป็นเรื่องเกินกว่าศักยภาพของประเทศไทยอย่างแน่นอน

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคม (Social Business) ในประเทศไทยตามหลักการของศาสตราจารย์มูฮัมหมัด ยูนุส

การส่งเสริมและพัฒนาองค์กรเพื่อสังคมในประเทศไทยตามหลักการของมูฮัมหมัด ยูนุส ให้สามารถเติบโตพร้อมกับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนนั้น (สุทธิศักดิ์ ไกรสรสุธาสนี, 2556) กำลังเป็นประเด็นที่หลายภาคส่วนตระหนักและให้ความสำคัญต่อการผลักดันให้สามารถเติบโตได้อย่างแข็งแกร่งและยั่งยืน ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาภาครัฐมีความพยายามในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยตามหลักการของมูฮัมหมัด ยูนุส รวมทั้งสนับสนุนและผลักดันการออกกฎหมายเพื่อรองรับการเติบโตของธุรกิจเพื่อสังคม

ในอนาคต ในขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนที่มีความพร้อมต่างให้ความสนใจต่อการสนับสนุนความช่วยเหลือเพื่อสังคมมากยิ่งขึ้นทั้งนี้เพื่อสะท้อนผ่านโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร (CSR) ทั้งนี้ผู้วิจัยขอให้ข้อเสนอแนะว่า นอกจากหน่วยงานระดับชาติที่ต้องให้ความสำคัญกับการบรรจุแนวคิดดังกล่าวลงสู่นโยบายแล้ว จุดเริ่มต้นที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคม (Social Business) ในประเทศไทยตามหลักการของศาสตราจารย์มุฮัมมัด ยูนุส คือ ชุมชนต้องเป็นส่วนสำคัญในการวัดผลความสำเร็จของธุรกิจเพื่อสังคม

ดังนั้นควรมุ่งเน้นเรื่องจัดปัญหาความหิวโหย ความยากจน และความเหลื่อมล้ำในระดับท้องถิ่น จากชุมชนในพื้นที่ชนบทและขยายวงกว้างสู่ชุมชนในพื้นที่เมือง ยิ่งไปกว่านั้นจากผลการศึกษาที่ ระบุว่า พฤติกรรมของคนภายในชุมชน มีความเกี่ยวข้องต่อการจัดความยากจน จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่หน่วยงานระดับท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อสังคม เพราะจะเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนและวัดผลพฤติกรรมของคนในชุมชน และผนวกรวมกับแนวคิดในระดับชาติที่สร้างความเชื่อมโยงของการวัดผลภาพรวมของธุรกิจเพื่อสังคม จะยังเป็นการสร้างประโยชน์ที่แท้จริงได้ในสังคมตามแนวคิดของมุฮัมมัด ยูนุส

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมของมุฮัมมัด ยูนุส มีความเป็นไปได้ของการนำแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมมาใช้ในธุรกิจเพื่อสังคมของประเทศไทย โดยมีข้อค้นพบว่า สถานการณ์การดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมตามแนวทางของยูนุสในประเทศไทย ในแง่ของความสนใจทางกฎหมายถือว่าเป็นเรื่องล่าช้า ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงนโยบายของรัฐบาล เริ่มมีการให้ความสำคัญต่อภาคธุรกิจเพื่อสังคมไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสในการลงทุน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการวิสาหกิจเพื่อสังคมและธุรกิจเพื่อสังคมที่เกิดขึ้นในประเทศไทย องค์กรที่ให้การสนับสนุนธุรกิจเพื่อสังคม ส่วนใหญ่ได้นิยามตามกฎหมาย เพื่อเป็นประโยชน์ในการระบุงิการที่เข้าเกณฑ์ในการได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล มากกว่าจะเป็นเกณฑ์ตายตัวที่จะพิจารณาว่ากิจการนั้น ๆ เป็นธุรกิจเพื่อสังคมหรือไม่ แม้ว่าประเทศไทยจะมีระบบการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมตามกฎหมาย แต่การจดทะเบียนดังกล่าวไม่ได้ให้สถานะความเป็นนิติบุคคลกับผู้จดทะเบียน ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจเพื่อสังคมทั้งที่จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมและไม่ได้จดทะเบียนมีรูปแบบองค์กรทางกฎหมายที่หลากหลาย โดยมากจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในรูปของบริษัทจำกัด ส่วนที่เหลือจดทะเบียนในรูปของสหกรณ์ และมูลนิธิหรือสมาคมห้างหุ้นส่วน และวิสาหกิจชุมชนระบุว่ายังไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล นอกจากนี้สำหรับนักวิจัยในอนาคตที่สนใจในประเด็นเรื่องแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมของมุฮัมมัด ยูนุสนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่องานวิจัยในอนาคต คือ 1) ควรวางแผนงานวิจัยในมุมมอง

และทัศนคติจากผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมเพื่อให้เห็นปัญหาในกระบวนการทำงานจริงของผู้ประกอบการ และ 2) ควรกำหนดประเภทของธุรกิจเพื่อสังคมให้มีความชัดเจนมากขึ้น เพื่อสามารถเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มาจากตัวแทนของธุรกิจเพื่อสังคมได้ครอบคลุมในทุกประเภท หากสามารถวิจัยในประเด็นดังกล่าวเพิ่มเติม จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมตามแนวคิดของมูฮัมหมัด ยูนุส เป็นอย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2562). กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หนุนวิสาหกิจเพื่อสังคมเครื่องมือพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- บุษกร ปิงประเสริฐ และคณะ. (2563). การดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย: วิธีการวิจัยแบบผสม. *BU Academic Review*, 2(19), 73-87.
- สถาบันไทยพัฒน์. (2559). สร้างธุรกิจเพื่อสังคม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยพัฒน์.
- สุทธิศักดิ์ ไกรสรสุธาสนี. (2556). ความรับผิดชอบของธุรกิจต่อสังคม Corporate Social Responsibility. กรุงเทพมหานคร: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Beschorner, T. (2013). Creating Shared Value: The One-Trick Pony Approach - A COMMENT ON Michael Porter and Mark Kramer. *Business Ethics Journal Review*, 17(1), 106-112.
- British Government. (2002). *Social Enterprise: A Strategy for Success*. London: Department of Trade and Industry.
- Department of Trade and Industry UK. (2002). *Department of Trade and Industry Consolidated Resource Accounts 2001-2002*. London: The Stationery Office.
- Global Sustainable Investment Alliance. (2018). *Sustainable Investor Poll on TCFD Implementation*. Belgium: The Global Sustainable Investment Review. The Lancet.
- Hackett, M. (2010). Challenging Social Enterprise Debates in Bangladesh. *Social Enterprise Journal*, 3(6), 210-224.

- Merton, R. K. (1968). The Matthew effect in science: The reward and communication systems of science are considered. *Science*, 159(3810), 55-62.
- Nurhayati, N. (2016). Grameen Bank Proyek “Social Business” Muhammad Yunus. *Jurnal Bisnis, Manajemen dan Perbankan*, 2(1), 31-48.
- Sachs, J. D. (2012). From Millennium Development Goals to Sustainable Development Goals. *Viewpoint*, 379(9), 2206-2211.
- Yunus, M. (2009). *Creating a World Without Poverty: Social Business and the Future of Capitalism*. New York: Public Affairs.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์
ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง สถาบันการเงิน
และเศรษฐกิจประเทศไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT AND THE
ANALYTICAL THINKING ABILITY USING PROJECT-BASED LEARNING OF
THAILAND FINANCIAL AND ECONOMIC INSTITUTE FOR
MATTHAYOMSUKSA 1 STUDENTS

ภาณุพงศ์ พิมพ์ศรี

Panupong Pimsri

สาคร อัจฉกร

Sakorn Atthachakra

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University

E-mail: 61010585011@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 2. เปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียน และ เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ที่ เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียน 3. ศึกษาความ พึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 16 คน โรงเรียนกีฬามีนศรีวิทยานุสรณ์ ซึ่งได้มาโดยการ สุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 4. แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ใน การวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบ t-test dependent Sample ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มี

* Received March 20, 2022; Revised May 5, 2022; Accepted June 1, 2022

ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.05/ 81.25 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2. ผลการเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การคิดวิเคราะห์, การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน

Abstract

The Objectives of this research article were to 1. develop a project-based learning management plan for developing academic achievement and analytical thinking. 2. compare the academic achievement of students studying with a project-based learning management plan in regard both pre-test and post-test, and compare the analytical thinking abilities of students studying with a project-based learning management plan both pre-test and post-test, 3. study the satisfaction of students towards project-based learning management. The sample consisted of 16 students in Mathayomsuksa 1, Muen Si Wittayanusorn Sports School, which were obtained by cluster sampling. Research instruments were: 1. Project-based learning management plans financial institutions and Thailand economy, amounting. 2. An achievement tests. 3. Analytical Thinking Ability Test. 4. Satisfaction Questionnaires. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, and t-test dependent sample. The major findings indicated as follows: 1. The efficiency (E_1/E_2) of the project-based learning management plan equaled 80.05/81.25 which met the 80/80 criteria. 2. The results comparison of pre- and post-test results of Mathayomsuksa 1 students studying the project-based learning management respectively. When comparing pre-test and post-test scores, it was found that post-test test scores were significantly higher than pre-test at the .01 level. And The results of the analytical thinking test of pre- and post-test of Mathayomsuksa 1 students. When comparing between pre-test and post-test scores, it was found that post-test test scores were significantly higher than pre-test at the .01 level. 3. The results of

Mathayomsuksa 1 students on the satisfaction students towards learning about financial institutions and the Thai economy from project-based learning management were at a high level.

Keywords: achievement, analytical thinking , project-based learning

บทนำ

สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นวิชาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต รวมถึงศาสนา ศิลธรรม และจริยธรรม วิชาสังคมศึกษาจึงช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร และเข้าใจถึงการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ตามกาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และเข้าใจผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่าง มีคุณธรรมมีความอดทน อดกลั้น สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนสังคมจึงเชื่อมโยงให้เด็กเรียนรู้การใช้ชีวิตที่ถูกต้อง อยู่อย่างมีความสุข โดยเรียนผ่านสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในห้องหรือในโรงเรียน หรือวิเคราะห์จากตัวอย่างสถานการณ์ที่เป็นจริงในสังคม เพื่อให้เด็กฝึกคิดวิเคราะห์ รู้ทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักตัวเอง สามารถจัดการชีวิตของตนเอง และมีวิถีชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญนี้ นักเรียนจะได้รับการส่งเสริมให้มี ความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมต่อการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งแนวคิดแบบนักเรียนเป็นสำคัญจะยึดการศึกษาแบบก้าวหน้าของนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนแต่ละคนมีคุณค่าสมควรได้รับการเชื่อถือไว้วางใจ แนวทางนี้จึงเป็นแนวทางที่จะผลักดันนักเรียนไปสู่การบรรลุศักยภาพของตน โดยส่งเสริมความคิดของนักเรียนและอำนวยความสะดวกให้เขาได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่ไม่จำกัด และทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันมนุษย์ของทุกคน วิชาเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ นับตั้งแต่การเลือกใช้ทรัพยากร การตัดสินใจ การตัดสินใจซื้อสินค้าไปบริโภค การเลือกที่จะประกอบอาชีพ และการปฏิบัติต่อบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในสังคม เศรษฐศาสตร์ช่วยในการตัดสินใจของประชาชน ช่วยสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ ช่วยสร้างองค์ความรู้ในการบริหารงาน ช่วยสร้างผลประโยชน์ให้เกิดกับประเทศชาติ ดังนั้นวิชาเศรษฐศาสตร์จึงเป็นวิชาที่มีความสำคัญ

นักเรียนสามารถนำความรู้จากการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สภาพของปัญหาที่ผู้วิจัยได้พบจากประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน สารเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ในปีการศึกษาที่ผ่านมา นักเรียนมีคะแนนการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับต่ำ และนักเรียนยังขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งอาจเป็นเพราะผลจากการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่หลากหลาย และไม่ตรงตามตัวชี้วัด หรือครูผู้สอนขาดสื่อในการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความสนใจในการเรียนรู้ ขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในปีการศึกษาที่ผ่านมาต่ำ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้สูงขึ้นกว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และนำเรื่องที่ได้เรียนไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยจะนำเสนอรูปแบบการสอนที่ชื่อว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เป็นสื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนและ ให้นักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ที่ต้องการได้เองในอนาคต การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เป็นสื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนและ ให้นักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ที่ต้องการได้เองในอนาคต การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และได้ลงมือปฏิบัติจริง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เป็นกระบวนการเรียนที่มุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นที่การปฏิบัติจริง ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานจะช่วยฝึกทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในด้านการคิดอย่างมีระบบ รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีทักษะการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น มีทักษะการตั้งคำถาม และรู้จักวิธีแสวงหาคำตอบ มีทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตลอดจนรู้จักคิดตัดสินใจในการสร้างทางเลือกอย่างมีเหตุผล เสริมสร้างความรับผิดชอบในการทำงาน

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ด้วยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน โดยมุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นที่การปฏิบัติจริง ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานจะช่วยฝึกทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในด้านการคิดอย่างมีระบบ รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีทักษะการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น มีทักษะการตั้งคำถาม และรู้จักวิธีแสวงหาคำตอบ มีทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตลอดจนรู้จักคิดตัดสินใจในการสร้างทางเลือกอย่างมีเหตุผล เสริมสร้างความรับผิดชอบในการทำงานให้มีระดับคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สำหรับพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนกีฬาหมื่นศรีวิทยานุสรณ์ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ สังกัดเทศบาลตำบลหมื่นศรี จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียนรวม 33 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนกีฬาหมื่นศรีวิทยานุสรณ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ สังกัดเทศบาลตำบลหมื่นศรี จำนวน 16 คน จาก 1 ห้องเรียน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) ซึ่งนักเรียนแต่ละห้องคะแนนความสามารถ ประกอบด้วยนักเรียน เก่ง ปานกลาง อ่อน ซึ่งมีพื้นฐานความรู้ใกล้เคียงกัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้มี 1 ชนิดได้แก่

แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สื่อและเครื่องมือภายในแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

- เสาคความรู้ เป็นสื่อประกอบการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประเภทของสถาบันการเงิน โดยมีรายละเอียดของเนื้อหาสาระดังนี้ บทบาทหน้าที่ของสถาบันการเงิน ความสำคัญของสถาบันการเงินต่อเศรษฐกิจประเทศไทย การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่มีทั้งการพึ่งพาและการแข่งขัน

- วิดีทัศน์ เรื่องสถาบันการเงิน ผ่านเว็บไซต์ (YouTube)
- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- แบบประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (ความสามารถในการคิดวิเคราะห์)
- แบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใฝ่เรียนรู้

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ชนิดได้แก่

2.2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สถาบันการเงิน และเศรษฐกิจประเทศไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก แบ่งเป็นการวิเคราะห์ความสำคัญ 10 ข้อ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ 10 ข้อ และการวิเคราะห์หลักการ 10 ข้อ รวมจำนวน 30 ข้อ

2.2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้ได้ทำหน้าที่ขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอให้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผู้ศึกษาได้ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

3.3 ผู้วิจัยชี้แจงทำความเข้าใจ เกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม

3.4 ผู้วิจัยทำการสอน ด้วยจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน

3.5 ทำการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน

3.6 ทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดิม

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ความสอดคล้อง IOC ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า ที (t-test แบบ Dependent Samples) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานอย่างเป็นขั้นตอน ประกอบไปด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน 4 ขั้น ดังนี้ 1. ชี้นำเสนอ 2. ชี้นำวางแผน 3. ชี้นำปฏิบัติ 4. ชี้นำประเมินผล โดยผู้วิจัยได้ออกแบบ

หน่วยการเรียนรู้ ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการตรวจสอบประเมินความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ในด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านสื่อวัตกรรมการเรียนรู้อื่นๆ และด้านแผนการจัดการเรียนรู้ และหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีผลดังตารางดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน

ผลการเรียน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	16	550	440.25	7.26	80.05
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	16	40	32.50	2.13	81.25
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (E_1/ E_2)					80.05/ 81.25

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 80.05 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 81.25 ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีประสิทธิภาพ (E_1/ E_2) เท่ากับ 80.05/ 81.25 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบ t-test และระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน

คะแนน	N	$\bar{X}$	S.D.	Df	t-test	Sig
ทดสอบก่อนเรียน	16	22.31	2.12	15	16.60	.000**
ทดสอบหลังเรียน	16	32.50	2.13			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่า ผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย 22.31 คะแนน และ 32.50 คะแนนตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติของผลการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

คะแนน	N	$\bar{X}$	S.D.	Df	t-test	Sig
ทดสอบก่อนเรียน	16	21.56	1.97	15	13.06	.000**
ทดสอบหลังเรียน	16	24.69	1.40			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่าผลการทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 21.56 คะแนน และ 24.69 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.	บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	3.56	0.51	มาก
2	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน	3.56	0.51	มาก
3	บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ	4.44	0.51	มาก
4	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย	3.38	0.50	ปานกลาง
5	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้	4.75	0.45	มากที่สุด
6	บรรยากาศของการเรียนส่งเสริมการยอมรับฟังความเห็นข้างมาก	4.75	0.45	มากที่สุด
7	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.50	0.52	มากที่สุด
8	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด	4.81	0.40	มากที่สุด
9	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดและตัดสินใจ	3.31	0.48	ปานกลาง
10	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น และกล้านำเสนองานหน้าชั้นเรียน	4.75	0.45	มากที่สุด

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
11	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น	4.00	0.73	มาก
12	กิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ	4.00	0.73	มาก
13	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม	4.75	0.45	มากที่สุด
14	มีการวัดประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน	3.63	0.50	มาก
15	การวัดประเมินผลตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3.25	0.45	ปานกลาง
16	นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดประเมินผล	3.25	0.45	ปานกลาง
17	การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น	4.69	0.48	มากที่สุด
18	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองได้	4.06	0.77	มาก
19	กิจกรรมการเรียนการสอนนี้ทำให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	4.81	0.40	มากที่สุด
20	การจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น	4.63	0.50	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.14	0.51	มาก

อภิปรายผล

การวิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย มีแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.05/ 81.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นผลมาจาก แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ได้ผ่านกระบวนการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ปีพุทธศักราช 2551 ช่วงชั้น ม.1 – ม.3 และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ที่ประกอบไปด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน 4 ขั้นตอน สอดคล้องกับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ แบบ

โครงการมีดังนี้ 1. ชี้นำเสนอ หมายถึง ขั้นที่ครูให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ กำหนดสถานการณ์ สถานการณ์ 2. ชี้นำวางแผน หมายถึง ขั้นที่นักเรียนร่วมกันวางแผน โดยการระดมความคิด อภิปรายหรือข้อสรุปของกลุ่มเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ 3. ชี้นำปฏิบัติ หมายถึง ขั้นที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม เขียนสรุปรายงานผลที่เกิดขึ้นจากการวางแผนร่วมกัน 4. ชี้นำประเมินผล หมายถึง ขั้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีครู นักเรียนและเพื่อนร่วมกันประเมิน และสอดคล้องกับ (อัญชลี ทองเฒ่า, 2561) ที่ได้ศึกษา การเรียนรู้แบบโครงการ เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเรียนรู้เกิดจากการปฏิบัติจริง จากการหาความรู้และการลงมือกระทำ มีความสามารถในการใช้ความรู้ นั้น ๆ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด การเรียนรู้แบบโครงการนั้น ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่แล้วสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้โครงการ ประกอบด้วย (1) ชี้นำเสนอ (2) ชี้นำวางแผน (3) ชี้นำปฏิบัติ และ (4) ชี้นำประเมินผล ทุกขั้นตอนมีการทำงานแบบความร่วมมือที่ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และให้เกียรติซึ่งกันและกัน คุณค่า ของการเรียนรู้แบบโครงการเป็นการเรียนรู้ ที่สร้างทักษะการเรียนรู้ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะ ทางอารมณ์ ทักษะการสื่อสาร หรือ การนำเสนอที่สร้างความเข้มแข็งต่อผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการตรวจสอบประเมินความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ในด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านสื่อวัตกรรม และด้านแผนการจัดการเรียนรู้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน เป็นการ จัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเลือกทำกิจกรรมที่ตนสนใจ โดยร่วมกันสำรวจ สังเกต และกำหนดเรื่องที่ตนสนใจ วางแผนในการทำงานร่วมกัน ศึกษา หาข้อมูลความรู้ที่จำเป็น และลงมือปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบ แล้วจึงนำความรู้มาออกแบบ และเขียนลงในชิ้นงานและนำเสนอหน้าชั้นเรียน นำผลงานประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกัน และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (วิจารณ์ พานิช, 2555) ที่มีความเชื่อว่า หากต้องการให้การเรียนรู้มีพลังและฝังลึกในตัวผู้เรียนได้

ต้องเป็นการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือทำเป็นโครงการ ชิ้นงาน โดยมีการวางแผนและร่วมกันทำงานเป็นทีมและทำกับปัญหาที่มีอยู่ในชีวิตจริง และสอดคล้องกับ (ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน และเฉลิมขวัญ สิงห์วี, 2562) ที่ได้ศึกษา การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเองเป็นผู้สร้างความรู้ความคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นผู้นำตนเองในการเผชิญกับปัญหาและการแก้ไขปัญหา การเผชิญกับบริบทต่าง ๆ ผู้เรียนต้องศึกษาและเรียนรู้เมื่อได้พบกับบริบทหรือสังคมอื่นที่เปลี่ยนไปผู้เรียนต้องรู้จักปรับตัวยืดหยุ่น กับสถานการณ์สามารถปรับตัวเพื่อพร้อมการเปลี่ยนแปลง และมีความยืดหยุ่นจึงส่งผลให้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการทดสอบการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 21.56 คะแนน และ 24.69 คะแนนตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นผลมาจาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย ที่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกันสำรวจ สังเกต และกำหนดเรื่องที่ตนสนใจ วางแผนในการทำโครงการร่วมกัน ศึกษาหาข้อมูลความรู้ที่จำเป็น และลงมือปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ แล้วจึงเขียนรายงานและนำเสนอต่อสาธารณชน เก็บข้อมูล แล้วนำผลงานประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ แนวความคิดกัน และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด (ทศนา แคมมณี, 2551) และสอดคล้องกับ (มยุรฉัตร ผิวอ่อนดี, 2654) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่าผลการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียน เรื่อง สถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย จากการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้ลงมือศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในสิ่งที่ตนเองต้องการที่จะรู้หรือ

ต้องการที่จะหาคำตอบ อีกทั้งยังมีการจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนมีอิสระ ครูได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เตรียมไว้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีสื่อที่ครบถ้วนตรงตามตัวชี้วัดของหน่วยการเรียนรู้ เรื่องสถาบันการเงินและเศรษฐกิจประเทศไทย ซึ่งผู้เรียนได้ร่วมกันทำงานกลุ่ม และร่วมกันอภิปราย มีการซักถามและแสดงความคิดเห็น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันทำใบกิจกรรมการเรียนรู้และแบบฝึกหัดเป็นต้น จึงทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายและเกิดความสนุกสนานในการเรียน ผู้เรียนกล้าที่จะแสดงออก และมีความสนใจในการเรียน จึงทำให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานนั้นสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหากผู้เรียนได้รับการเรียนรู้แบบโครงงานจะได้รับการส่งเสริมทักษะในหลาย ๆ ด้าน รวมถึงทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ (เทพัญญา พรหมขัติแก้ว, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับ (ส้มโอ อ่องประภคิต และคณะ, 2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพฤติกรรมการปฏิบัติตามหลักศาสนา สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม โดยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบโครงงาน มีความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบโครงงานอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ (รักชนก โสอินทร, 2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการคิดเชิงระบบโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน รายวิชาสังคมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน อยู่ในระดับมาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.05/ 81.25 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 โดยมีผลการเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับผลการศึกษาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนพบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานอยู่ในระดับมาก ในการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานครูผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าทุกคน เพื่อฝึกการนำเสนอและความกล้าแสดงออกของผู้เรียน ผู้ที่สนใจศึกษาการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานในเนื้อหาอื่น ๆ ของกลุ่มสาระอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา ลาตพรว.
- ทิตินา แชมมณี. (2551). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว. (2557). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning: PBL). นิตยสาร สสวท, 42 (188): 14-17.
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน และเฉลิมขวัญ สิงห์วี. (2562). การสังเคราะห์การเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน:บูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคมสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 45 (1), 229-268.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). วิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- มยุรฉัตร ผิวนอนดี. (2654). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารครูสภาวิทยารจารย์, 2(2), 35 – 44.
- รักชนก โสอินทร. (2562). การพัฒนาการคิดเชิงระบบโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการรายวิชาสังคมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ ๒๑. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ส้มโอ อ่องประภุติ และคณะ. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักศาสนา สาระที่ 1 ศาสนาศีลธรรมและจริยธรรม โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. เชียงราย: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ.
- อัญชลี ทองเอม. (2561). การเรียนรู้โดยใช้โครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของ
นักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน จังหวัดลำปาง*
MARKETING MIX FACTORS AFFECTING TOURISM BEHAVIOR OF
TOURISTS TRAVEL TO TRAVEL IN LAMPANG PROVINCE

ดาวเดือน อินเตชะ

Daoduean Inteocha

พิมพ์พิศา จันทรมณี

Pimpisa chanmanee

ภูติส เหล็งพั่ง

Phudis Lengpang

วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง

Lampang Inter-Tech College

E-mail: nong_law@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นแบบเชิงปริมาณ และเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและนำข้อมูลที่รวบรวมได้ประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย Correlation และ Multiple Regression Analysis ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.45$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ ท่านใช้วิธีการติดต่อสำรองที่พักในการมาท่องเที่ยวโดยระบบออนไลน์ หรือผ่านทาง social network ($\bar{X}=4.67$) รองลงมา ลักษณะของการเดินทางมาเที่ยวมาโดยรถยนต์ส่วนตัว ($\bar{X}=4.46$) มีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยว เพื่อมาพักผ่อน หลีกหนีความจำเจในชีวิต เยี่ยมญาติ/เพื่อน หรือท่องเที่ยวตามเทศกาลต่าง ๆ ($\bar{X}=4.45$) เวลาในการมาท่องเที่ยว คือ วันหยุด ลาพักร้อน หยุดเทศกาล ($\bar{X}=4.44$) ที่ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวกับ แฟน เพื่อน ($\bar{X}=4.12$) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.28$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ($\bar{X}=4.38$) รองลงมา ด้านราคา ($\bar{X}=4.29$) ด้าน

* Received April 22, 2022; Revised May 15, 2022; Accepted June 1, 2022

ช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}=4.26$) และ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($\bar{X}=4.17$) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในทุกด้าน อิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, พฤติกรรมการท่องเที่ยว, นักท่องเที่ยว

Abstract

This article aims to study the factors of marketing mix that affect the tourism behavior of tourists who travel to travel in Lampang Province. Which this research is a quantitative and tools used as questionnaires and the collected data were processed using statistical values, percentages, mean Correlation and Multiple Regression Analysis. The results of the study found that tourist behavior of tourists who traveled to travel in Lampang Province overall were at a moderate level ($\bar{X} = 3.45$). When analyzing it was found that the item with the highest average was the most use method of contacting for reservations for traveling online or through social networks ($\bar{X}=4.67$) followed by the nature of traveling by private car ($\bar{X} = 4.46$) with the purpose of traveling to come to rest avoid the monotony in life visiting relatives/friends or travel during festivals ($\bar{X} = 4.45$) The time for traveling is holidays, vacations, holidays ($\bar{X} = 4.44$) that you travel with your girlfriends and friends ($\bar{X} = 4.12$). Comments on marketing mix factors Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 4.28$). When analyzing each aspect, it was found that the factor with the highest average was the product and service aspect ($\bar{X} = 4.38$) followed by price ($\bar{X} = 4.29$), distribution channel ($\bar{X}=4.26$) and marketing promotion ($\bar{X} = 4.17$). Correlation coefficient of marketing mix factors affecting tourism behavior of tourists Affects the tourism behavior of tourists in all aspects. Influence of marketing mix factors on tourism behavior of tourists Products and services, prices, distribution channels marketing promotion significantly at the 0.05 level.

Keywords: Marketing mix factor, Tourism behavior, Tourist

บทนำ

ประเทศไทย เป็นประเทศยอดนิยมแห่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวจากต่างชาติมาเที่ยว โดยมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล ธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่ดึงดูดความสนใจ และติดอันดับโลกกระจายอยู่ในหลาย ๆ จังหวัด นอกจากนี้ความได้เปรียบด้านราคาห้องพักและค่าครองชีพของไทยอยู่ในระดับที่ไม่สูง มีความคุ้มค่าเงิน และมีความสะดวกในการคมนาคมขนส่งหลาย ๆ ด้านเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค และอัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในประเทศไทยที่มีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ยิ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ธุรกิจโรงแรมได้รับความสนใจจากผู้ประกอบธุรกิจในปัจจุบัน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2562)

สำหรับปี 2563 กระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้คาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติอยู่ในช่วง 14 ถึง 16 ล้านคน หดตัวติดลบร้อยละ 59.8 ถึง 64.8 จากปีก่อนมีรายได้ 8.28 แสนล้านบาท หดตัวติดลบร้อยละ 57.8 และมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย 100 ล้านคน หดตัวติดลบร้อยละ 41.7 และมีรายได้เพียง 4.02 แสนล้านบาท หดตัวติดลบร้อยละ 63.6 จากปีก่อนทั้งนี้ศูนย์วิจัยธนาคารออมสินได้ประเมินการสูญเสียรายได้ของธุรกิจโรงแรมจากผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวอยู่ในช่วงติดลบ 279, 293.2 ถึง 418, 440.3 ล้านบาท (ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน, 2563) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดกิจกรรมใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวที่ง่ายขึ้น ซึ่งช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวของไทยได้เป็นอย่างดี รวมไปถึงการขยายตัวของสายการบินต้นทุนต่ำและต้นทุนการเดินทางอื่น ๆ ที่ราคาถูกลง ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวง่ายขึ้น แต่อย่างไรก็ดีสถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยยังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นตัวฉุดรั้งทั้งความไม่มั่นใจต่อการเติบโตของเศรษฐกิจไทย และต้นทุนธุรกิจที่เพิ่มขึ้น อันเป็นผลมาจากภาวะเงินเฟ้อ จังหวัดลำปางได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยดำเนินการตามโครงการ 12 เมืองต้องห้าม...พลาด ซึ่งจัดโดยกรมการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้คนเข้าไปท่องเที่ยวใน 12 จังหวัด โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) “ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย” และส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองเชื่อมโยงกับเมืองหลัก (เมืองต้องห้าม-พลาด 12 จังหวัด ได้แก่ ลำปาง เพชรบูรณ์ น่าน บุรีรัมย์ เลย สมุทรสงคราม ราชบุรี ตรัง จันทบุรี ตราด ชุมพร และนครศรีธรรมราช) เป็นนโยบายที่ดำเนินการ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองที่มีศักยภาพ การเดินทางสู่จังหวัดลำปาง มี 3 วิธี คือ 1) การเดินทางโดยรถทัวร์หรือรถบัส ประกอบด้วย บริษัทขนส่ง จำกัด และ บริษัทเอกชน (บริษัทนครชัยแอร์ สมบัติทัวร์ พรพิริยะ และนิวัริยะ) บริการรถโดยสารธรรมดาและปรับอากาศ เดินทางมายังลำปางทุกวัน 2) การเดินทางโดยขบวนรถไฟ ไป - กลับ 6 เที่ยว ต่อวัน ประกอบด้วย 1) รถด่วนพิเศษ 2) ธรรมดา 3) รถเร็ว 4) ด่วนพิเศษขบวนอุตรวิถี 5) รถด่วนพิเศษ 6) รถด่วน และ 3) การ

เดินทางโดยเครื่องบิน ท่าอากาศยานจังหวัดลำปาง มีสายการบินให้บริการ 2 สายการบิน ประกอบด้วย 1) สายการบินบางกอกแอร์เวย์ 2) สายการบินนกแอร์ แต่ละสายการบินมีเที่ยวบิน ลำปาง-กรุงเทพฯ บริการวันละ 3 เที่ยวบิน และ กรุงเทพฯ - ลำปาง วันละ 3 เที่ยวบิน จากตาราง สถิติการขนส่งทางอากาศ ปี 2556 - 2560 พบว่า จำนวนผู้โดยสารขาเข้า และ ขาออก ปี 2559 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2556 แต่ในปี 2560 จำนวนผู้โดยสารขาเข้า และขาออก มีจำนวน ลดลงจากปี 2559 เมื่อพิจารณาจำนวนเที่ยวบินในปี 2560 มีจำนวน 4,836 เที่ยวบิน ซึ่งลดลงจากปี 2559 มีจำนวน 4,953 เที่ยวบิน ในปี 2561 กระทรวงการท่องเที่ยว คาดการณ์ว่า จังหวัดลำปางจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น 1,800,000 คน จำแนกเป็น นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 1,530,000 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 270,000 คน ขยายตัวเพิ่มขึ้นกว่าปี 2560 ร้อยละ 28.57 เป้าหมายรายได้จากการท่องเที่ยว ปี 2561 จำนวน 4,000 ล้านบาท จำแนกเป็น รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 3,400 ล้านบาท รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 600 ล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นกว่าปี 2560 ร้อยละ 14.29 โดยมี แนวทางการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว โดยเปิดตัวแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมใหม่ เช่น โครงการ 12 เมือง ต้องห้ามพลาด (กลุ่มครอบครัว ฯลฯ) โครงการกอล์ฟ (กลุ่ม Sport Tourism) โครงการเก๋าก๊วน (กลุ่มผู้สูงวัย) โครงการ Y Go Green (กลุ่ม Gen-Y) เป็นต้น จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มวันพักผ่อน และกระจาย นักท่องเที่ยวสู่พื้นที่รอบนอก เช่น อำเภอเถิน อำเภอแม่พริก นอกจากนี้ เพิ่มการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจาก สินค้า OTOP ผลิตภัณฑ์ GI จากข้อมูลข้างต้น พบว่า สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง มีแนวโน้มที่นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดลำปางเพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้จังหวัดลำปางมีรายได้จากการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้น และจากนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว ของกรมการท่องเที่ยวส่งผลให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามา ท่องเที่ยวในจังหวัดลำปางในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้น แสดงว่า หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการประชาสัมพันธ์แหล่ง ท่องเที่ยวภายในจังหวัดลำปางให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในจังหวัด มีการกระจายรายได้สู่ชุมชน หากพิจารณา GPP ของจังหวัดลำปาง จะพบว่าสาขาการขนส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และสามารถ สร้างรายได้ให้กับจังหวัดมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 รองจากสาขาการทำเหมืองแร่และเหมืองหิน และสาขาอุตสาหกรรม แสดงให้เห็นว่า หากมีการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นภายในจังหวัด จะส่งผลให้มีการใช้จ่ายภายในจังหวัด มีการกระจายรายได้สู่คนในจังหวัดด้วย สำหรับ GPP สาขาโรงแรมและภัตตาคาร ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่สามารถสร้างรายได้ในสัดส่วนที่น้อย (กระทรวงการท่องเที่ยว, 2563)

จากสถานการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยจึงอยากศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวใน จังหวัดลำปาง ในยุค New Normal เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกการเดินทาง

ท่องเที่ยว ในยุค New Normal และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจบริการต่อการปรับตัวกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งการท่องเที่ยวถือเป็นเศรษฐกิจหลักอย่างหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับจังหวัดลำปาง และเพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้ประกอบการในการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของจังหวัด ให้เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ สร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของลำปางให้มีความโดดเด่น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการพัฒนาขีดความสามารถการประกอบธุรกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในจังหวัดลำปาง จำนวน 456,985 คน (กระทรวงการท่องเที่ยว, 2563) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 400 คน โดยได้คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการกำหนดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% โดยมีระดับความเชื่อมั่น 0.05 และมีค่าความคาดเคลื่อนเท่ากับ + 5% โดยการใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวความคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale 5 ระดับ จากมาตรวัดของ RenisLikert (Likert, R., 1967)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา ของคอนบราท (Cronbach, L. .J., 1990) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสามารถวิเคราะห์ความ

เชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .867 (ซึ่งมีค่ามากกว่า .70) ดังนั้นแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น และเชื่อถือได้

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามโดยมีจำนวนเท่ากับจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2. ดำเนินการลงพื้นที่และใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ เพื่อนำคะแนนของแบบสอบถามแต่ละข้อไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ทางสถิติ

3. การแปลความหมายคะแนนได้กำหนดความหมายของค่าเฉลี่ยของคำตอบตามแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

- การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์เพื่ออธิบายลักษณะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน การทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป จำแนก เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.5 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.5 มีสถานโสด คิดเป็นร้อยละ 45.3 มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 56.3 อาชีพพนักงานเอกชน คิด

เป็นร้อยละ 33.8 รายได้ต่อเดือน ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.0 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

(n = 400)		
รายการ	จำนวน (n=400)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	174	43.5
หญิง	226	56.5
รวม	400	100.0
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	46	11.5
20 - 30 ปี	91	22.8
31 - 40 ปี	178	44.5
41 - 50 ปี	43	10.8
51 - 60 ปี	42	10.5
60 ปีขึ้นไป	-	-
รวม	400	100.0
สถานภาพ		
โสด	181	45.3
สมรส	135	33.8
หม้าย/หย่าร้าง	84	21.0
รวม	400	100.0
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	86	21.5
ปริญญาตรี	225	56.3
สูงกว่าปริญญาตรี	89	22.3
รวม	400	100.0
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	46	11.5
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	89	22.3
พนักงานเอกชน	135	33.8
ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	88	22.0
เกษียณอายุ	42	10.5
รวม	400	100.0
รายได้ต่อเดือน		

รายการ	จำนวน (n=400)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	46	11.5
10,000 – 20,000 บาท	95	23.8
20,001 – 30,000 บาท	128	32.0
30,001 – 40,000 บาท	89	22.3
40,001 – 50,000 บาท	42	10.5
50,000 บาทขึ้นไป	-	-
รวม	400	100.0

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน จังหวัดลำปาง พบว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน จังหวัดลำปาง โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ ท่านใช้วิธีการติดต่อสำรองที่พักในการมาท่องเที่ยวโดยระบบออนไลน์ (social network) ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมา ลักษณะของการเดินทางมาเที่ยวมาโดยรถยนต์ส่วนตัว ($\bar{X} = 4.46$) มีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยว เพื่อมาพักผ่อน หลีกหนีความจำเจในชีวิต เยี่ยมญาติ/เพื่อน หรือท่องเที่ยวตามเทศกาลต่าง ๆ ($\bar{x} = 4.45$) เวลาในการมาท่องเที่ยว คือ วันหยุด ลาพักร้อน หยุดเทศกาล ($\bar{X} = 4.44$) ที่ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวกับ แฟน เพื่อน ($\bar{X} = 4.12$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นพฤติกรรมมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยรวม

(n = 400)

พฤติกรรมมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. มีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยว เพื่อมาพักผ่อน หลีกหนีความจำเจในชีวิต เยี่ยมญาติ/เพื่อน หรือท่องเที่ยวตามเทศกาลต่าง ๆ	4.45	.68	มาก
2. มีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยว เพื่อประชุม/สัมมนา	2.09	.87	น้อย
3. เวลาในการมาท่องเที่ยว คือ วันหยุด ลาพักร้อน หยุดเทศกาล	4.44	.83	มาก
4. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวกับครอบครัว	3.57	1.15	มาก
5. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวกับ แฟน เพื่อน	4.12	.87	มาก
6. ลักษณะของการเดินทางมาเที่ยวมาโดยรถยนต์ส่วนตัว	4.46	.68	มาก
7. ลักษณะของการเดินทางมาเที่ยวมาโดยรถโดยสารสาธารณะ	2.52	1.25	ปานกลาง
8. ลักษณะของการเดินทางมาเที่ยวมาโดยรถเช่าเป็นหมู่คณะ	2.30	1.15	น้อย
9. ท่านใช้วิธีการติดต่อสำรองที่พักในการมาท่องเที่ยวโดยระบบออนไลน์ (social network)	4.67	.66	มากที่สุด

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
10. ท่านใช้วิธีการติดต่อสำรองที่พักในการมาท่องเที่ยวโดยเอเจนท์บริษัทนำเที่ยว	2.42	1.49	น้อย
11. ท่านใช้วิธีการติดต่อสำรองที่พักในการมาท่องเที่ยวโดย Walk in ในโรงแรม/ที่พัก โดยตรง	2.97	1.41	ปานกลาง
รวม	3.45	.44	ปานกลาง

3. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.28$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ($\bar{X}=4.38$) รองลงมา ด้านราคา ($\bar{X}=4.29$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}=4.26$) และ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($\bar{X}=4.17$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวม

(n = 400)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ	4.38	.43	มาก
1. ความมีชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยว	4.44	.69	มาก
2. ร้านอาหาร/ร้านค้ามีความหลากหลาย	4.45	.49	มาก
3. สถานที่ท่องเที่ยวมีความสะอาด	4.45	.49	มาก
4. สถานที่ท่องเที่ยวมีการจัดวางผังผังอย่างเป็นระเบียบ	4.23	.63	มาก
5. การให้บริการของเจ้าหน้าที่/พนักงาน ที่ดีและเหมาะสม	4.34	.47	มาก
ด้านราคา	4.29	.40	มาก
6. ของฝาก/ของที่ระลึกมีราคาที่เหมาะสม	4.35	.42	มาก
7. ที่พัก/โรงแรมมีความหลากหลายของราคาและเหมาะสม	4.34	.44	มาก
8. ร้านอาหารตามแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวมีราคาเหมาะสม	4.33	.47	มาก
9. ราคาการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	4.12	.32	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.26	.41	มาก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
10. สถานที่ท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ห้องน้ำ ถึงขยะ ป้ายบอกทางตามจุดต่างๆ เพียงพอ	4.34	.47	มาก
11. สถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก มีบริการจองล่วงหน้าได้ทางโทรศัพท์หรือผ่านระบบ Internet	4.23	.41	มาก
12. การจำหน่ายบัตร/ตั๋วเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว สะดวกและบริการรวดเร็ว	4.22	.42	มาก
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	4.17	.56	มาก
13. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ของสถานที่ท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์	4.34	.66	มาก
14. สถานที่ท่องเที่ยวมีการจัดโปรโมชั่นพิเศษร่วมกับที่พัก/ร้านอาหาร	4.12	.56	มาก
15. ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว	4.11	.73	มาก
16. สถานที่ท่องเที่ยวมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม	4.10	.57	มาก
รวม	4.28	.39	มาก

เมื่อแยกแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร้านอาหาร/ร้านค้ามีความหลากหลาย และสถานที่ท่องเที่ยวมีความสะอาด ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมา ความมีชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.44$) การให้บริการของเจ้าหน้าที่/พนักงาน ที่ดีและเหมาะสม ($\bar{X} = 4.34$) และสถานที่ท่องเที่ยวมีการจัดวางแผนผังอย่างเป็นระเบียบ ($\bar{X} = 4.23$)

ด้านราคา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ของฝาก/ของที่ระลึกมีราคาที่เหมาะสม ($\bar{X}=4.35$) รองลงมา ที่พัก/โรงแรมมีความหลากหลายของราคาและเหมาะสม ($\bar{X}=4.34$) ร้านอาหารตามแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวมีราคาเหมาะสม ($\bar{X} = 4.33$) และราคาการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.12$)

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานที่ท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ ถึงขยะ ป้ายบอกทางตามจุดต่าง ๆ เพียงพอ ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมา สถานที่ท่องเที่ยว/ที่

พัก มีบริการจองล่วงหน้าได้ทางโทรศัพท์หรือผ่านระบบ Internet ($\bar{X} = 4.23$) การจำหน่ายบัตร/ตั๋วเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว สะดวกง่ายและบริการรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.22$)

ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ของสถานที่ท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมา สถานที่ท่องเที่ยวมีการจัดโปรโมชั่นพิเศษร่วมกับที่พัก/ร้านอาหาร ($\bar{X} = 4.12$) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.11$) และสถานที่ท่องเที่ยวมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.10$)

4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน จังหวัดลำปาง โดยมีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกัน โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .179 - .756 ซึ่งปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต้องมีค่าไม่เกิน 0.80 ซึ่งแสดงว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ที่ใช้ในการศึกษาไม่มีปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์สูงเกินไป (Multicollinearity) (Hair, J., et al., 2010) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน จังหวัดลำปาง

ปัจจัย	ด้าน ผลิตภัณฑ์ และบริการ	ด้านราคา	ด้านช่องทาง การจัด จำหน่าย	ด้านการ ส่งเสริมทาง การตลาด	พฤติกรรม ท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยว
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	4.38	4.29	4.26	4.17	3.45
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	.43	.40	.41	.56	.44
ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ					
ด้านราคา	.526**				
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.755**	.753**			
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	.735**	.474**	.756**		
พฤติกรรมท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยว	.191**	.179**	.413**	.729**	

** .Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

5. อิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อธิบายค่าความแปรผันของประสมทางการตลาดมีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้ร้อยละ 89.0 ($R^2 = .890$) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน จังหวัดลำปาง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	β	t	p-value
ค่าคงที่ (α)	.392	3.822	.090
ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ	.627	3.798	.000*
ด้านราคา	.354	2.121	.000*
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.955	4.728	.000*
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	.184	4.882	.000*

$R^2 = .890$, Adjusted $R^2 = .889$, SE = .14801, F= 19.97, N = 399, Sig.=.000^b

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน จังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่ใช้วิธีการติดต่อสำรองที่พักในการมาท่องเที่ยวโดยระบบออนไลน์ (social network) และลักษณะของการเดินทางมาเที่ยวมาโดยรถยนต์ส่วนตัว โดยมีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยว เพื่อมาพักผ่อน หลีกหนีความจำเจในชีวิต เยี่ยมญาติ/เพื่อน หรือท่องเที่ยวตามเทศกาลต่าง ๆ และช่วงเวลาในการมาท่องเที่ยว คือ วันหยุด ลาพักร้อน หยุดเทศกาล สอดคล้องกับ บริสุทธิ์ แสนคำ กล่าวว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไปโดยคำนึงถึงความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยหลังสถานการณ์โควิด 19 ได้เปลี่ยนแปลงไป คือ เดินทางท่องเที่ยวระยะใกล้สามารถเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวส่วนมาก และเมื่อพิจารณาจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวนั้น จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ โดยให้ความเห็นว่า ร้านอาหาร/ร้านค้ามีความหลากหลาย และสถานที่ท่องเที่ยวมีความสะอาด ความมีชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยว การให้บริการของเจ้าหน้าที่/พนักงาน ที่ดีและเหมาะสม (บริสุทธิ์ แสนคำ, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับ อาวีวรรณ บัวเฟื่อน กล่าวว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนในการมาท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี ให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์

มากที่สุด ในเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก รองลงมาด้านราคา นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในเรื่อง ของฝาก/ของที่ระลึกมีราคาที่เหมาะสม ที่พัก/โรงแรมมีความหลากหลายของราคาและเหมาะสม และร้านอาหารตามแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวมีราคาเหมาะสม จะเห็นได้ว่าการกำหนดราคาในการขายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยวถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญ (อารีวรรณ บัวเฟื่อน, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับ สมหทัย จารุมลิตนท กล่าวว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับ ความหลากหลายของราคาที่พัก/โรงแรม ความเหมาะสมของราคาของฝาก/ของที่ระลึก และการแบ่งระดับราคาการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวชัดเจน และในส่วนด้านช่องทางการจัดจำหน่าย นั้นนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับ สถานที่ท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ ถึงขยะ ป้ายบอกทางตามจุดต่าง ๆ เพียงพอ สถานที่ท่องเที่ยว/ที่พักมีบริการจองล่วงหน้าได้ทางโทรศัพท์หรือผ่านระบบ Internet การจำหน่ายบัตร/ตั๋วเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว สะดวกง่ายและบริการรวดเร็ว (สมหทัย จารุมลิตนท, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับ ละเอียด ศิลาน้อย และสุภาวดี สุทธิรักษ์ กล่าวว่า สำหรับช่องทางการจัดจำหน่าย ที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว เสมือนว่าแม้อยู่ห่างไกลก็ไม่มีปัญหาสำหรับนักท่องเที่ยว สถานที่ต้องสามารถเข้าถึงได้สะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวก และสามารถส่งสินค้าหรือบริการผ่านทางออนไลน์ได้หรือเว็บไซต์ได้จะยิ่งดี และด้านการส่งเสริมการตลาด ได้ให้ความเห็นว่าสถานที่ท่องเที่ยวต้องทำการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ของสถานที่ท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ สถานที่ท่องเที่ยวมีการจัดโปรโมชั่นพิเศษร่วมกับที่พัก/ร้านอาหาร ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม (ละเอียด ศิลาน้อย และสุภาวดี สุทธิรักษ์, 2557) สอดคล้องกับ สมหทัย จารุมลิตนท กล่าวว่า สถานที่ท่องเที่ยวมีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อออนไลน์ ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว (สมหทัย จารุมลิตนท, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน จังหวัดลำปาง โดยพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวนั้นจะทำการติดต่อสำรองที่พักในการมาท่องเที่ยวโดยระบบออนไลน์ (social network) และเดินทางมาเที่ยวมาโดยรถยนต์ส่วนตัว ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยว เพื่อมาพักผ่อน หลีกหนีความจำเจในชีวิต เยี่ยมญาติ/เพื่อน หรือท่องเที่ยวตามเทศกาลต่าง ๆ และส่วนใหญ่จะเดินทางมาท่องเที่ยวใน วันหยุด การลาพักร้อน หยุดเทศกาล เป็นต้น ส่วนปัจจัยส่วนประสมทาง

การตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความคิดเห็นว่าใน ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ มีร้านอาหาร/ร้านค้ามีความหลากหลาย และสถานที่ท่องเที่ยวมีความสะอาด มาเที่ยวเพราะความมีชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยว และการให้บริการของเจ้าหน้าที่/พนักงานที่ดี ส่วนด้านช่องทางการจัดจำหน่าย นั้นสถานที่ท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ ถังขยะ ป้ายบอกทางตามจุดต่าง ๆ เพียงพอ สถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก มีบริการจองล่วงหน้าได้ทางโทรศัพท์หรือผ่านระบบ Internet เป็นต้น และในด้านการส่งเสริมการตลาด ต้องทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของสถานที่ท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ การจัดโปรโมชั่นพิเศษร่วมกับที่พัก/ร้านอาหาร มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม โดยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการสำรองห้องพัก ส่วนใหญ่สำรองผ่านสื่อออนไลน์ การเดินทางมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับครอบครัว และมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมา เพื่อพักผ่อน หลีกหนีความจำเจ ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอาจจะนำข้อมูลดังกล่าว ไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับกิจกรรมครอบครัว กิจกรรมที่เป็นการพักผ่อนเพื่อหลีกหนีจากความจำเจ ตลอดจนอาจจะมีการจัดแพ็คเกจสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น 2) ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในทุกด้าน ดังนั้นผู้ประกอบการ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมในการพัฒนาและรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่กว้างและหลากหลายมากขึ้น ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปนั้น ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยว เช่น การสื่อสารการตลาด การรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งคาดว่าจะเป็นส่วนสำคัญและมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2562). การท่องเที่ยวไทย. เรียกใช้เมื่อ 18 สิงหาคม 2563 จาก <https://www.dbd.go.th/index.php>
- กระทรวงการท่องเที่ยว. (2563). สถิติการท่องเที่ยว. เรียกใช้เมื่อ 18 สิงหาคม 2563 จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=411
- บริสุทธิ์ แสนคำ. (2563). พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยหลังสถานการณ์โควิด 19. วารสารศิลปศาสตรและอุตสาหกรรมบริการ, 4(1), 160-167.
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. วารสารการวัดผลการศึกษา, 3(1), 22-25.

- ละเอียด ศีลาน้อย และสุภาวดี สุทธิรักษ์. (2557). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนสละอามิตย์อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 10(2), 47-59.
- ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน. (2563). ท่องเที่ยวและโรงแรม. เรียกใช้เมื่อ 18 สิงหาคม 2563 จาก [https:// www. gsbresearch. or. th/ gsb/ category/ economics/ industrial-economics/industry-update/service/travel-and-hotels/](https://www.gsbresearch.or.th/gsb/category/economics/industrial-economics/industry-update/service/travel-and-hotels/)
- สมหทัย จารุมลิตน. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวซ้ำในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ของนักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน สารนิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อารีวรรณ บัวเผื่อน. (2561). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนในการมาท่องเที่ยวประเทศไทย : กรณีศึกษา สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี. วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 6(2), 199-223.
- Cronbach, L. J. (1990). Essential of psychological testing (5th ed.). (pp.202-204). New York: Harper Collins Publisher.
- Hair, J., et al. (2010). Multivariate data analysis (7th ed.). Upper saddleRiver. New Jersey: Pearson Education International.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement. P.90-95. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3rd Edition. New York: Harper and Row.

ความคาดหวังและการรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษา
ในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตภาคใต้*

EXPECTATIONS AND PERCEPTIONS OF VOCATIONAL TRAINING OF
STUDENTS IN THE BACHELOR OF BUSINESS ADMINISTRATION
PROGRAM RETAIL BUSINESS RAJABHAT UNIVERSITY IN
THE SOUTHERN REGION

สุจินดา พรหมขำ

Sujinda Promkum

สมภรณ์ นวลสุทธิ

Samaporn Nualsut

วิมลมนี โลบุน

Wimonmanee Lobun

ฐิติพงศ์ พรหมเดช

Thitiphong Phromdet

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: sujinda_oay@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความคาดหวังและการรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ และ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังและการรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษา ระดับชั้นปี 1 - 4 ที่ศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ ในระบบปกติ จำนวน 181 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วน

* Received April 21, 2022; Revised May 11, 2022; Accepted June 3, 2022

บุคคล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ภูมิลำเนาเดิมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ภาคใต้ทั้งหมด ค่าตอบแทนที่จะได้รับ พบว่า ค่าตอบแทนที่จะได้รับมากที่สุด คือ 6,001 - 10,000 บาท ความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อการศึกษาในหลักสูตร บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตภาคใต้ ด้านความ คาดหวัง พบว่า ความคาดหวังมากที่สุดคือ ด้านพัฒนาตนเอง และด้านการรับรู้ พบว่า การรับรู้ มากที่สุดคือ ด้านความรู้ และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ ค่า Sig ในแต่ละด้านมีค่าเท่ากัน คือ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ ด้าน ประสบการณ์ และด้านพัฒนาตนเอง มีค่าใกล้ 1 กล่าวคือความคาดหวังและการรับรู้เรื่องการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษามีความสัมพันธ์กัน

คำสำคัญ: ความคาดหวัง, การรับรู้, ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

Abstract

The objectives of this research paper were 1) to study personal factors affecting expectations and perceptions of professional practice experience. of students in the Bachelor of Business Administration program Retail Business Rajabhat University in the Southern Region and 2) to study the relationship between expectations and perceptions of professional experience training. of students in the Bachelor of Business Administration program Retail Business Rajabhat University in the Southern Region The sample group used in this research was students in year 1-4 studying in the Bachelor of Business Administration program. Retail Business Rajabhat University in the southern region, in the normal system, consisted of 181 people. The research instrument was a questionnaire and the statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation. and correlation coefficient. Most of the respondents were female. The original domicile of the sample found that all of the original domiciles were in the southern region. Compensation to be received It was found that the highest compensation was 6,001-10,000 baht. Expectations and perceptions of students towards studying in the Bachelor of Business Administration program. Retail Business Rajabhat University in the southern region, in terms of expectations, it was found that the highest expectations were

self development In terms of perception, it was found that the most perceived was knowledge and analysis of the relationship between expectations and perceptions of professional practice experience. of students in the Bachelor of Business Administration program Retail Business Rajabhat Universities in the Southern Region, the Sig values in each aspect were equal, which was 0.000, which was less than 0.01 correlation coefficient, knowledge, ability. personality experience and self-development values were close to 1, ie, the expectations and perceptions of the students' professional experience were related.

Keywords: expectations, satisfaction, Administration

บทนำ

สถาบันการศึกษาเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร แต่ทั้งนี้ในการดำเนินการและบริหารองค์กรสถาบันการศึกษานั้น ย่อมต้องการรายได้เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการการดำเนินงาน และสร้างความพร้อมในการให้บริการด้านการศึกษา เพื่อความสะดวกในการศึกษา ดังนั้นทางสถาบันการศึกษาจึงได้มีการนำแนวคิดด้านกลยุทธ์การตลาดในส่วนประสมทางการตลาด (7 P's) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541) มาช่วยเพื่อเป็นการส่งเสริมกลยุทธ์ทางการตลาดให้กับสถาบันของตนเอง เพราะในปัจจุบันสถาบันการศึกษาได้เปิดขึ้นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ซึ่งได้รับนโยบายจากรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนแรงงานฝีมือด้วยแล้วนั้น ย่อมต้องการหาวิธีการหรือจุดจูงใจ โลเวลล์ (โลเวลล์, 2564) ที่ให้นักเรียนเข้ามาเรียนจึงเป็นแนวทางในการนำกลยุทธ์การตลาดมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับสถาบันการศึกษา และการอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศโดยตรง เนื่องจากการเตรียมคนเพื่อการประกอบอาชีพเป็นช่างฝีมือระดับกลาง และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่สามารถออกไปประกอบอาชีพ (อรพรรณ ฤทธิ์มั่น และบัลลังก์ โลหิตเสถียร, 2561) ใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข มีความมั่นคงในอาชีพ ภายใต้คุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม สำหรับการศึกษาด้านอาชีวศึกษามีการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อผลิตกำลังคนในระดับช่างฝีมือ ช่างฝีมือ และช่างเทคนิคให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสนองตอบว่าความต้องการของตลาดแรงงาน และการประกอบอาชีพอิสระโดยได้จัดการศึกษาและการฝึกอบรมใน 5 ประเภทวิชาหลัก คือ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและการประมง พาณิชยกรรม คหกรรมศาสตร์ และศิลปหัตถกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ปัจจุบันนี้สถาบันทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทยมีมากมาย ซึ่งจะจัดแยกกลุ่มตามสถาบันทางการศึกษาของทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชน แต่ละสถาบันก็มีการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในวิธีที่แตกต่างกันไปในแต่ละสถาบัน มีคณะเปิดให้

เรียนให้ศึกษาที่แตกต่างกันไป ตลอดไปจนถึงความโด่งดังและความโดดเด่นในคณะสาขาของในแต่ละสถาบันที่มีความแตกต่างกันออกไปอีกด้วย สำหรับคณะสาขาที่เปิดรับของในแต่ละสถาบันในปัจจุบันก็มีมาเพิ่มขึ้น คณะที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ ก็เกิดขึ้นในบางสถาบัน และมีวิธีการเปิดรับนักเรียนนักศึกษาไทยที่แตกต่างและใหม่ ๆ เกิดขึ้นเรื่อย ๆ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ ได้มีการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือขึ้นระหว่างมหาวิทยาลัย ซึ่งต่อไปในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้เรียกว่า “มหาวิทยาลัย” ฝ่ายหนึ่ง กับ บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) และบริษัทในกลุ่มฯ รวมถึงบริษัทย่อยหรือบริษัทร่วมตามกฎหมายใด ๆ ที่กำหนดความหมายในเรื่องบริษัทย่อยและหรือบริษัทร่วมไว้เป็นเฉพาะ ซึ่งต่อไปบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเรียกว่า “บริษัทและบริษัทในกลุ่มฯ” อีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงทำความร่วมมือกันลงวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2557 โดยมีหลักการในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ คือตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 8 (2) ได้ระบุความมุ่งหมายและหลักการว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักโดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมาตรา 9 (6) กระบวนการศึกษาให้ยึดหลักการมีความร่วมมือ ของ บุคคล ครอบครัว ชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น บริษัทและบริษัทในกลุ่มฯซึ่งประกอบธุรกิจด้านการค้าปลีกเป็นหลัก ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนากำลังคนด้านการค้าปลีก ให้สอดคล้องกับความต้องการที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว จึงได้ให้ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยฯ ในการผลิตกำลังคนที่มีประสิทธิภาพให้สามารถรองรับธุรกิจด้านการค้าปลีก ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ คณะวิทยาการจัดการ ได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้การบริการทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของประเทศไทย มหาวิทยาลัยจึงได้กำหนดแผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ. 2557- 2560) และยุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิต พัฒนาศิลปะและวัฒนธรรม โดยกำหนดวิสัยทัศน์ให้เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำในภูมิภาค เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นเลิศทางศิลปะและวัฒนธรรม เป็นผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น

การผลิตบัณฑิตหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีกมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับคุณลักษณะและอัตลักษณ์บัณฑิตของมหาวิทยาลัย กล่าวคือ นักคิด นักปฏิบัติ และมีจิตสาธารณะ โดยมุ่งเน้นให้บัณฑิตมีใจรักงานบริการ มีทักษะทางด้านการจัดการธุรกิจค้าปลีก และมีคุณธรรม จริยธรรม

จากรูปแบบการดำเนินการดังกล่าว สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก จึงเป็นหลักสูตรที่พัฒนาบัณฑิตทั้งในส่วนของวิชาการและพัฒนาและฝึกประสบการณ์ด้านวิชาชีพให้บัณฑิตมีความพร้อมสู่การทำงานในสถานประกอบการ ซึ่งนอกจากนั้นในส่วนของบริการวิชาการ โดยให้บริการทั้งด้านวิชาการเฉพาะสาขาให้แก่ทั้งในส่วนของชุมชน หน่วยงาน สถานประกอบการ หรือหน่วยงานของรัฐ นอกจากนั้นในส่วนของผู้เรียนนั้น ทางหลักสูตรฯ ก็มีในส่วนของปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนต่อผู้เรียน ผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามักจะมองว่าตนเองเป็นผู้รับบริการหรือผู้บริโภค ทั้งนี้เพราะผู้เรียนเป็นผู้ลงทุนใน การศึกษาและเป็นผู้เลือกสถานศึกษาด้วยตนเอง เมื่อผู้เรียนได้ลงทุนไปแล้วก็ย่อมต้องมีความ คาดหวังต่อผลตอบแทนที่ตนเองจะได้รับ อาทิ ผู้เรียนจะคาดหวังเกี่ยวกับประสบการณ์ที่จะได้รับ จากสถานศึกษา (อดิศา เบญจรัตน์านนท์, 2560) คาดหวังเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียน การบริการที่พึงภายในสถานศึกษา ระดับ ความสามารถและทักษะที่ตนเองจะได้รับการพัฒนา ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพที่จะได้รับ ตลอดจนถึงความคาดหวังเกี่ยวกับตัวผู้สอน นอกจากนี้ Rousseau (Miller, L. A. et al, 2011) ยังได้อธิบายเกี่ยวกับ ความคาดหวังในการศึกษาด้วยทฤษฎีพันธกิจ (Psychological contract theory) กล่าวคือ เมื่อ ผู้เรียนตัดสินใจเข้าศึกษาที่สถาบันใดแล้วก็เปรียบเสมือนผู้เรียนได้ทำสัญญาทางจิตกับสถาบันนั้น โดยในสัญญานั้นจะระบุว่าเมื่อผู้เรียนเข้าเรียนแล้วเขาจะได้รับการบริการในด้านใดบ้าง ซึ่งผู้เรียนจะ คาดหวังว่าสถาบันจะต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จในการเรียนของเขา หากสถาบันการศึกษา สามารถดำเนินการได้ตามความคาดหวังก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้เรียน และในทางตรงกันข้ามหากเกิดความไม่พึงพอใจ (เทพพนม และสวิง, 2540) ผู้เรียนก็อาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ออกมา เช่น อาจยุติการศึกษา หรือในห้องเรียนผู้เรียนอาจแสดงความเบื่อหน่าย ไม่เข้าเรียน หรือไม่มีปฏิสัมพันธ์กับ ผู้สอนหรือกับกลุ่มผู้เรียนด้วยกันเอง เป็นต้น ดังนั้นการเข้าใจถึงความคาดหวังและความพึงพอใจของ ผู้เรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาในลักษณะและรูปแบบต่างๆของสถาบันจึงเป็นสิ่งจำเป็น ดังเช่นที่ (Low, K.Y., 2004) ได้กล่าวไว้ว่า สถาบันการศึกษาที่ประสบความสำเร็จจะมีลักษณะ 3 ประการคือ ให้ ความสนใจกับความต้องการของผู้เรียน มีการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และใช้ข้อมูลของผู้เรียนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของสถาบัน

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานที่เป็นผู้ให้บริการจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคาดหวังและการรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตภาคใต้ คือนักศึกษาที่มีต่อการเข้าศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลที่ผ่านมายังไม่พบว่า มีการศึกษาในประเด็นนี้โดยตรง

เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรฯ เป็นการเรียนรู้ทฤษฎีควบคู่กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ผลที่จะได้จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับหลักสูตรฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาจะนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การจัดปัจจัยเอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อม ตลอดจนสร้างแรงจูงใจเพื่อให้การเข้าศึกษาในหลักสูตรฯ สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนอกจากจะสอดคล้องกับความคาดหวังและความต้องการของบัณฑิตแล้ว ยังสอดคล้องกับ นโยบายสภามหาวิทยาลัยในด้านการผลิตบัณฑิต ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติและพัฒนาทักษะวิชาชีพในคริสต์ศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการทำงานกับการเรียนรู้ สหกิจศึกษา การเรียนรู้จากสถานประกอบการ สถานศึกษา ชุมชน หรือหน่วยงานและแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความคาดหวังและการรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังและการรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาจาก ดังนี้

โดยมีประชากรเป็นนักศึกษา ระดับชั้นปี 1-4 ที่ศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้-ในระบบปกติ และกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา ระดับชั้นปี 1-4 ที่ศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เขตภาคใต้ ในระบบปกติที่กำลังศึกษาอยู่ในปี การศึกษา 2563 จำนวน 339 คน

โดยกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างตามการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน จำนวนประชากร 339 คน กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน โดยผู้วิจัยให้สัดส่วนของประชากรดังนี้

- 1.1 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 – 4 หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีกมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ จำนวน 70 คน คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง 21% เท่ากับ 38 คน

1.2 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 – 4 หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีกมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำนวน 203 คน คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง 60% เท่ากับ 108 คน

1.3 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 – 4 หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีกมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จำนวน 66 คน คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง 19% เท่ากับ 35 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคาดหวังเรื่องการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการรับรู้เรื่องการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามมาตรวัดประเมินค่าแบบลิเคิร์ต (Likert, R., 1967) 5 ระดับ

3. การพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยการตรวจสอบคุณภาพ โดย

3.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเสนออาจารย์ที่ผู้ทรงคุณวุฒิอีก 3 ท่าน นำแบบสอบถามผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องตามประเด็น เนื้อหา โดยการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะ

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงไปใช้ กับประชากรจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การรวบรวมข้อมูล

4.1.1 การรวบรวมเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจ

4.1.2 ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างตามการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน

4.1.3 วิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยนำข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้จากนักศึกษา พร้อมทั้งลำดับลงรหัสให้แบบสอบถามจากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติ เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ในการอธิบาย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 ข้อมูลในส่วนของความคาดหวังและความรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตภาคใต้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความคาดหวังและการรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 88.40 ภูมิลำเนาเดิมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักศึกษาจำนวน 181 คน มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ภาคใต้ ทั้งหมด ร้อยละ 100 ค่าตอบแทนที่จะได้รับ พบว่า ค่าตอบแทนที่จะได้รับมากที่สุด คือ 6,001-10,000 บาท ร้อยละ 65.90 ความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อการศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตภาคใต้ ด้านความคาดหวัง พบว่า ความคาดหวังมากที่สุดคือ ด้านพัฒนาตนเอง เฉลี่ย 4.08 และด้านการรับรู้ พบว่า การรับรู้มากที่สุดคือ ด้านความรู้ เฉลี่ย 4.02

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังและการรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ พบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังและการรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ ค่า Sig ในแต่ละด้านมีค่าเท่ากัน คือ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ ด้านประสบการณ์ และด้านพัฒนาตนเอง มีค่าใกล้ 1 กล่าวคือความคาดหวังและการรับรู้เรื่องการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษามีความสัมพันธ์กัน

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษา “ความคาดหวังและการรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตภาคใต้” ผู้วิจัยได้นำ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบผลการ

อภิปราย และได้อ้างอิงข้อมูลประกอบ เพื่อยืนยันให้ผลที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

จากการศึกษา พบว่า ความคาดหวังและการรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตภาคใต้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์เมธา ศรีรักษา และเมทินี วงศ์ธราวัฒน์ ได้ศึกษาเรื่องความคาดหวังและการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับการฝึกงานด้านธุรกิจการบิน: กรณีศึกษานิสิตหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคาดหวังและการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับการฝึกงานด้านธุรกิจการบิน: กรณีศึกษานิสิตหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จากการศึกษาเปรียบเทียบระดับความคาดหวังก่อนการฝึกงานและการรับรู้ จริงหลังการฝึกงาน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติทั้ง 5 ด้าน พบว่าระดับความคาดหวังและการรับรู้ จริงโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน (จันทร์เมธา ศรีรักษา และเมทินี วงศ์ธราวัฒน์, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัตตยา เอี่ยมคง ได้ศึกษาความคาดหวังการรับรู้ของนักศึกษา และ ความคิดเห็นของผู้ประกอบการในการประเมินผลการเรียนรู้การฝึกสหกิจศึกษาของนักศึกษาสาขาวิชา คอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ พบว่า ความคาดหวังและการรับรู้อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน (ดนุชา สลิวงส์ และณัตตยา เอี่ยมคง, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา พบว่า ความคาดหวังและการรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตภาคใต้ นักศึกษามีความคาดหวังและการรับรู้เรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะ 1) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเชิงคุณภาพซึ่งเป็นการสัมภาษณ์หรือเก็บข้อมูลจากครูฝึกที่ดูแลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพเกี่ยวกับแนวทางในการเสริมสร้างและปรับกลยุทธ์ในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียนทั้งด้านวิชาการและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพต่อไป 2) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นครอบคลุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครองของนักศึกษา ฝ่ายวิชาการหรืออาจารย์ที่สอนนักเรียนที่จบการศึกษารวมถึงศิษย์เก่า เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ได้ผลการศึกษาที่นำไปปรับปรุงและพัฒนาการสอน การบริการให้มีประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โลเวลล์. (2564). แรงจูงใจ. เรียกใช้เมื่อ 8 มีนาคม 2564 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/617749>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). กลยุทธ์การจัดการสถานศึกษาพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จันทร์เมธา ศรีรักษา และ เมทินี วงศ์ธราวัฒน์. (2560). ความคาดหวังและการรับรู้เกี่ยวกับการฝึกงานด้านธุรกิจการบิน: กรณีศึกษานิสิตหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดนูชา สลิวส์ และณัตตยา เอี่ยมคง. (2560). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการสินค้าชุมชนเพื่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ. Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(3), 2355-2371.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). ส่วนผสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ (Marketing Mix '7Ps). เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2564 จาก <http://thesisavenue.blogspot.com/2008/09/marketing-mix-7ps.html>.
- อดิศา เบญจรัตนานนท์. (2560). ความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อนักศึกษาฝึกงาน สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 28(2), 184-194.
- อรพรรณ ฤทธิ์มั่น และบัลลังก์ โลหิตเสถียร. (2561). บทบาทมหาวิทยาลัยไทยต่อ Thailand 4.0. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2564 จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=48419&Key=news_act.
- Likert, R. (1967). The human organization. New York: McGraw - Hill.
- Low, K.Y. (2004). The effects of industry specialization on audit risk assessments and audit-planning decisions. The Accounting Review, 79(1), 201-219.
- Miller, L. A. et al. (2011). Foundations of psychological testing (3rd ed.). CA: SAGE: Thousand Oaks.

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์
ของนักเรียน โรงเรียนช่างกลกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช*
SOCIAL MEDIA USE BEHAVIOR AND SOCIAL MEDIA LITERACY
AMONG STUDENTS IN CHANGKLANGPRACHANUKUL SCHOOL
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ปัญจพร เกื้อนุ้ย

Panjaporn Kuenui

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: panjaporn_kue@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนช่างกลกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ศึกษาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนช่างกลกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนในโรงเรียนช่างกลกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 186 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายได้จากผู้ปกครอง 1,000 – 3,000 บาทต่อเดือน ใช้โทรศัพท์มือถือเป็นอุปกรณ์ในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด และเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์จากที่บ้านเฉลี่ย 1 - 8 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่าย ประมาณ 100 – 299 บาทต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างเลือกเข้าใช้งานแอปพลิเคชัน Facebook มากที่สุด รองลงมาคือแอปพลิเคชัน YouTube โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ดูโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิดีโอ ฟังเพลง รองลงมาคือ เพื่อพูดคุย รองลงมาคือ เพื่อแบ่งปัน (แชร์) ความรู้ ภาพถ่าย วิดีโอ และเพื่อเล่นเกม ตามลำดับด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในภาพรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลและการทำความเข้าใจสื่อและสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$)

* Received February 23, 2022; Revised May 12, 2022; Accepted June 1, 2022

ด้านการเข้าถึงสื่อและสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$) และด้านการใช้และการสร้างสื่อและสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.21$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์, การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์, สื่อสังคมออนไลน์, นักเรียน

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the behavior of using social media among students in Changklangprachanukul School. Nakhon Si Thammarat Province 2) A study of social media literacy among students in Changklangprachanukul School. Nakhon Si Thammarat Province. It is quantitative research by using questionnaires as a research tool. The sample group were 186 students at Changklangprachanukul School. Nakhon Si Thammarat Province. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation. The results showed that the samples in this study were more females than males. Most of them studied at the lower secondary level. Have income from parents 1,000 – 3,000 baht per month and also use their mobile phones as a device to access social media and access social media from home on average 1 - 8 hours a day which access to social media costs about 100 – 299 baht per month. The sample group chose to use the Facebook application the most, followed by the YouTube application with the objective of Watch online TV, movies, videos, listen to music, to talk, to share (share) knowledge, photos, videos and to play games, respectively. Social Media Literacy It was found that the samples in the research had moderate overall social media literacy skills ($\bar{x} = 3.30$). While Effects and Understanding of Media and Information At a moderate level ($\bar{x} = 3.42$) social media literacy skills in terms of accessing media and information were at a moderate level ($\bar{x} = 3.26$) Social media literacy skills in the use and creation of media and information at a moderate level ($\bar{x} = 3.21$) respectively.

Keywords: usage behavior, media literacy, social media, student

บทนำ

ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ มีบทบาทและได้รับความนิยมจากคนในสังคมทุกกลุ่มวัย เป็นช่องทางการสื่อสารที่ผู้คนให้ความสนใจ และเลือกใช้งาน เพราะความสะดวกรวดเร็ว สามารถเชื่อมต่อกับผู้อื่นได้แม้จะอยู่ห่างไกลกัน สื่อสังคมออนไลน์สามารถสร้างกลุ่ม หรือชุมชนที่แบ่งปันข้อมูล ความรู้ หรือสิ่งที่สนใจร่วมกัน แสดงความคิดเห็น หรือตั้งคำถามในเรื่องต่างๆ เพื่อให้บุคคลอื่นที่สนใจหรือมีข้อมูลได้ช่วยกันตอบ ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง สื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เช่น Facebook, Twitter, Line, Instagram, YouTube หรือ TikTok เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ จุฑารัตน์ ศรารณะวงศ์ และคณะ ที่ได้กล่าวถึงคุณสมบัติเด่นของสื่อสังคมออนไลน์ คือ ไม่มีค่าใช้จ่าย (Free) ใช้งานง่าย (Easy to use) ใช้ประโยชน์ในการสื่อสาร ข้อความและสารสนเทศได้ทุกรูปแบบ ทั้งข้อความ ภาพถ่าย วิดีทัศน์ และเสียง ด้วยเป็นโปรแกรมที่พัฒนาจากเทคโนโลยีเว็บ 2.0 ทำให้ผู้ใช้งานสามารถสร้างและจัดการเนื้อหาได้ด้วยตนเอง ทั้งการแชร์หรือแบ่งปัน การจัดหมวดหมู่ การกำหนดคำค้น (Tag) มีความรวดเร็วในการใช้งาน และสามารถสื่อสารได้ ณ เวลาปัจจุบัน (Real time) ผนวกกับความเจริญก้าวหน้าของ เทคโนโลยีที่ไม่หยุดยั้ง มีการพัฒนาอุปกรณ์มือถือประเภทสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์และเครือข่ายแบบไร้สายความเร็วสูง ก็ยิ่งเพิ่มความสะดวกในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มากยิ่งขึ้น (จุฑารัตน์ ศรารณะวงศ์ และคณะ, 2560)

นอกจากข้อดีของสื่อสังคมออนไลน์ที่ทำให้การสื่อสารของคนในสังคมมีความสะดวก รวดเร็วแล้ว สื่อสังคมออนไลน์ยังมีข้อเสียที่ไม่ควรมองข้ามทั้ง การนำเสนอเรื่องราวใด ๆ โดยไม่ผ่านการคัดกรองจากผู้ใช้งาน หรือผู้ดูแลเครือข่ายสังคมออนไลน์นั้น ๆ ซึ่งปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอทั้ง ขวาลปลอม รูปภาพปลอม ผ่านการตัดต่อ ดัดแปลง การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวมากเกินไป และถูกผู้ไม่หวังดีนำมาใช้ในทางเสียหาย หรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้ หรืออาจโดนหลอกลวงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การนัดเจอกันเพื่อหวังประโยชน์อย่างอื่น หรือประสงค์ร้ายต่อผู้ถูกหลอกลวง หรือใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางในการละเมิดลิขสิทธิ์ การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่มากเกินไปยังส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกาย และสุขภาพจิตหากผู้ใช้งานขาดการควบคุมการใช้งานที่เหมาะสม รวมถึงการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร หรือประสบการณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ อาจนำไปสู่พฤติกรรมการเลียนแบบหากใช้งานโดยขาดการแยกแยะ ซึ่งรองอธิบดีกรมสุขภาพจิตแนะนำไว้ว่า “สำหรับการแก้ปัญหาการใช้สื่อของวัยรุ่นที่อาจส่งผลต่อพฤติกรรม โรงเรียน ครอบครัว สังคมควรอธิบายให้เยาวชนเข้าใจถึงการใช้สื่อให้ถูกต้องว่าอะไรดี และจะต้องทำให้รับรู้ถึงผลที่จะเกิด และภาครัฐควรหาพื้นที่เพื่อให้เยาวชนได้ออกมาทำกิจกรรมให้มากขึ้น ไม่ควรให้เยาวชนอยู่แต่ในสังคมโซเชียลมีเดียอย่างเดียว การแก้ปัญหาความรุนแรงในเยาวชน ถ้าแก้ไม่ได้ปัญหาก็

จะรุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังนั้นทุกฝ่ายต้องมาช่วยกันทำ เฝ้าระวัง ใส่ใจ และลงมาดูแลในเรื่องนี้ อย่างจริงจัง” (วิรวินท์ ศรีโหมต, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ กองราช เป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย : กรณีศึกษา Facebook พบว่า การที่กลุ่มวัยรุ่นมีความเพลิดเพลินในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์จนทำให้เกิดความรู้สึกชื่นชอบ และสนุกสนาน รวมถึงเป็นการทำกระแสนิยม จึงทำให้อัตราในการใช้เพิ่มมากขึ้นจนเกิดเป็นการติดการใช้งาน และอาจทำให้เกิดความรู้สึกกังวลหรือหมกมุ่นว่า จะต้องเข้าไปใช้งานอีกจนกลายเป็นความหลงใหลจนผิดปกติ (ภาณุวัฒน์ กองราช, 2560)

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในภาคใต้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) มีอำเภอข้างกลางเป็น 1 ใน 23 อำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับการยกฐานะจากกิ่งอำเภอขึ้นเป็นอำเภอเมื่อปี พ.ศ. 2550 ประกอบด้วย 3 ตำบล คือ ตำบลข้างกลาง ตำบลหลักช้าง และตำบลสวนขัน มีประชากรราว 29,000 คน ประชากรช่วงอายุ 10 - 19 ปี มีราว 3,500 คน มีโรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพียงแห่งเดียว คือ โรงเรียนข้างกลางประชานุกูล (สำนักงานสถิติ จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2562) ถือเป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาของอำเภอข้างกลางในอนาคต และช่วงอายุ 10 - 19 ปี เป็นช่วงวัยที่มีอัตราการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์สูง และมีความเสี่ยงที่จะใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ไม่เหมาะสมสูง การศึกษาพฤติกรรมและความรู้ความเข้าใจพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักเรียนเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญสำหรับการวางแผนเพื่อการจัดการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนเข้าใจถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างถูกต้อง มีการคิดวิเคราะห์ก่อนการเชื่อถือข้อมูลที่มาจากสื่อสังคมออนไลน์ แยกแยะข้อมูลที่มีจำนวนมากในชุมชนหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ก่อนนำข้อมูลไปใช้ การป้องกันตัวเองจากภัยที่แฝงมากับการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ และจะต้องทำให้รับรู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นจาก

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงผลที่มากจากการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ การให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความรู้ให้นักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ และให้ความสำคัญกับสื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนข้างกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช และการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนข้างกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์อย่างรู้เท่าทันของนักเรียน และเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน ด้วยรูปแบบที่น่าสนใจ ช่วยให้การสื่อสารเข้าใจง่ายขึ้น ช่วยเพิ่มความรู้แก่นักเรียน ผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัว คณาจารย์ เพื่อร่วมกันดูแลและเป็นเกราะป้องกันจากการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนข้างกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนข้างกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนข้างกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 355 คน ข้อมูลจากแผนกลยุทธ์พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ระยะ 3 ปี (2563 - 2565) (โรงเรียนข้างกลางประชานุกูล, 2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้การคำนวณโดยใช้สูตร Krejcie, R.V. & Morgan (ประสพชัย พสุนนท์, 255) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมให้คลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 186 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีวิธีการสร้างและพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา การพักอาศัย และรายได้ต่อเดือนจากผู้ปกครอง โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ(Check List)

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนข้างกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ(Check List)

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนข้างกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักเรียนในโรงเรียนข้างกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นคำถามแบบปลายเปิด

ทั้งนี้ แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และมีการหาค่า IOC โดยแบบสอบถามทุกข้อมีค่าความสอดคล้อง 0.60 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีบริบทเดียวกันเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) และทดสอบโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's

Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง และรับแบบสอบถามกลับคืนทันทีหลังจากผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วน โดยได้รับแบบสอบถามที่ตอบครบถ้วน จำนวน 186 ฉบับ และนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางและการพรรณนา โดยวิเคราะห์จากแบบสอบถามซึ่งมีค่าคะแนน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนช่วงกลางประชาชนกุล จังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนช่วงกลางประชาชนกุล จังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ย จากแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แปลความว่า รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แปลความว่า รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แปลความว่า รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แปลความว่า รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.50 แปลความว่า รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนช่วงกลางประชาชนกุล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 186 คน และนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	67	36.02
	หญิง	119	63.98
อายุ	12-14 ปี	98	52.69
	15-17 ปี	88	47.31
การศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	159	85.48
	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	27	14.52
การพักอาศัย	พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา	127	68.28
	พักอาศัยอยู่กับบิดา หรือ มารดา	32	17.20
	พักอาศัยอยู่กับญาติ	20	10.75
	อื่นๆ	7	3.76
รายได้ต่อเดือนจากผู้ปกครอง	น้อยกว่า 1,000 บาท	27	14.52
	1,000 – 3,000 บาท	75	40.32
	3,001 - 5,000 บาท	50	26.88
	มากกว่า 5,000 บาท	34	18.28

ผลการศึกษาตามตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 119 คน (ร้อยละ 63.98) เป็นเพศชาย จำนวน 67 คน (ร้อยละ 36.02) มีอายุระหว่าง 12 - 14 ปี จำนวน 98 คน (ร้อยละ 52.69) และมีอายุระหว่าง 15 - 17 ปี จำนวน 88 คน (ร้อยละ 47.31) โดยส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 159 คน (ร้อยละ 85.48) และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 27 คน (ร้อยละ 14.52) โดยส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา จำนวน 127 คน (ร้อยละ 68.28) พักอาศัยอยู่กับบิดา หรือ มารดา จำนวน 32 คน (ร้อยละ 17.20) พักอาศัยอยู่กับญาติ จำนวน 20 คน (ร้อยละ 10.75) และอื่น ๆ เช่น หอพัก จำนวน 7 คน (ร้อยละ 3.76) ตามลำดับ ในส่วนของรายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้จากผู้ปกครองระหว่าง 1,000 - 3,000 บาทต่อเดือน จำนวน 75 คน (ร้อยละ 40.32) ระหว่าง 3,000 - 5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 50 คน (ร้อยละ 26.88) มากกว่า 5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 34 คน (ร้อยละ 18.28) และ น้อยกว่า 1,000 บาทต่อเดือน จำนวน 27 คน (ร้อยละ 14.52) ตามลำดับ

2. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนข้างกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอุปกรณ์ที่ใช้เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
อุปกรณ์ที่ใช้เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์		
เครื่องคอมพิวเตอร์	21	11.29
โทรศัพท์มือถือ (สมาร์ทโฟน)	145	77.96
แท็บเล็ต	7	3.76
อื่น ๆ	13	6.99

ผลการศึกษาตามตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือ (สมาร์ทโฟน) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด จำนวน 145 คน (ร้อยละ 77.96) รองลงมา คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ จำนวน 21 คน (ร้อยละ 11.29) อุปกรณ์อื่น ๆ จำนวน 13 คน (ร้อยละ 6.99) และใช้แท็บเล็ต จำนวน 7 คน (ร้อยละ 3.76) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามช่วงเวลาที่เข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงเวลาที่เข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์		
06.01 - 12.00 น.	71	28.27
12.01 - 18.00 น.	131	30.61
18.01 - 24.00 น.	132	30.84
24.01 - 06.00 น.	44	10.28

ผลการศึกษาตามตารางที่ 3 พบว่า ช่วงเวลาที่เข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่เข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ช่วงเวลา 18.01 - 24.00 น. จำนวน 132 คน (ร้อยละ 30.84) ช่วงเวลา 12.01 - 18.00 น. จำนวน 131 คน (ร้อยละ 30.61) ช่วงเวลา 06.01-12.00 น. จำนวน 121 คน (ร้อยละ 28.27) และช่วงเวลา 24.01 -06.00 น. เข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์น้อยที่สุด จำนวน 44 คน (ร้อยละ 10.28) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระยะเวลาในการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาในการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อวัน		
ไม่เกิน 1 ชั่วโมง	11	5.91
1 - 8 ชั่วโมง	115	61.83
9 - 16 ชั่วโมง	42	22.58
มากกว่า 17 ชั่วโมง	18	9.68

ผลการศึกษาตามตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ 1 - 8 ชั่วโมงต่อวัน จำนวน 115 คน (ร้อยละ 61.83) ระยะเวลา 9 - 16 ชั่วโมงต่อวัน จำนวน 42 คน (ร้อยละ 22.58) ระยะเวลามากกว่า 17 ชั่วโมงต่อวัน จำนวน 18 คน (ร้อยละ 9.68) และระยะเวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมงต่อวัน จำนวน 11 คน (ร้อยละ 5.91) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานที่ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
สถานที่ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์		
บ้าน /บ้านเพื่อน	139	74.73
โรงเรียน	28	15.05
ร้านอินเทอร์เน็ต/ร้านอาหาร/ร้านกาแฟ	7	3.76
อื่น ๆ	12	6.45

ผลการศึกษาตามตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่บ้าน/ บ้านเพื่อน จำนวน 139 คน (ร้อยละ 74.73) ใช้งานที่โรงเรียน จำนวน 28 คน (ร้อยละ 15.05) ใช้งานที่อื่น ๆ เช่น ห้างสรรพสินค้า/สถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 12 คน (ร้อยละ 6.45) และใช้งานที่ร้านอินเทอร์เน็ต/ร้านอาหาร/ร้านกาแฟ น้อยที่สุด จำนวน 7 คน (ร้อยละ 3.76) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ต่อเดือน		
น้อยกว่า 100 บาท	44	23.66
100 - 299 บาท	68	36.56
300 - 499 บาท	49	26.34
500 บาทขึ้นไป	25	13.44

ผลการศึกษาตามตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ 100 - 299 บาทต่อเดือน จำนวน 68 คน (ร้อยละ 36.56) ค่าใช้จ่าย 300 - 499 บาทต่อเดือน จำนวน 49 คน (ร้อยละ 26.34) ค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 100 บาทต่อเดือน จำนวน 44 คน (ร้อยละ 23.66) และ ค่าใช้จ่าย 500 บาทขึ้นไปต่อเดือน จำนวน 25 คน (ร้อยละ 13.44) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่เข้าใช้งานบ่อย

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่เข้าใช้งานบ่อย		
Facebook	102	54.84
TikTok	21	11.29
Instagram	10	5.38
Line	3	0.18
YouTube	42	22.58
อื่น ๆ	8	4.30

ผลการศึกษาตามตารางที่ 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เข้าใช้งาน Facebook บ่อย จำนวน 102 คน (ร้อยละ 54.84) เข้าใช้งาน YouTube บ่อย จำนวน 42 คน (ร้อยละ 22.58) เข้าใช้งาน TikTok จำนวน 21 คน (ร้อยละ 11.29) เข้าใช้งาน Instagram จำนวน 10 คน (ร้อยละ 5.38) เข้าใช้งานประเภทอื่น ๆ เช่น Kakao Talk เป็นต้น จำนวน 8 คน (ร้อยละ 4.30) และเข้าใช้งาน Line น้อยที่สุดจำนวน 3 คน (ร้อยละ 0.18) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวัตถุประสงค์การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์		
พูดคุย	146	13.77
แบ่งปัน (แชร์) ความรู้/ภาพถ่าย/วิดีโอ	119	11.23
อัปเดตข้อมูลข่าวสาร	37	3.49
ซื้อสินค้าและบริการ	36	3.40
ขายสินค้า/รีวิวสินค้า	11	1.04
ค้นหาทางาน/สมัครงาน	20	1.89
ค้นหาเพื่อนเก่า/ใหม่	85	8.02
ค้นหาข้อมูลประกอบการเรียน	50	4.72
เล่นเกม	118	11.13
ดูโทรทัศน์/ภาพยนตร์/วิดีโอ/ฟังเพลง	322	30.38
ติดตามผลงานศิลปิน หรือบุคคลที่ชื่นชอบ	53	5.00
ดาวน์โหลดข้อมูล	36	3.40
อ่านหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ	27	2.55

ผลการศึกษาตามตารางที่ 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อดูโทรทัศน์/ภาพยนตร์/วิดีโอ/ฟังเพลง จำนวน 322 คน (ร้อยละ 30.38) เพื่อพูดคุย จำนวน 146 คน (ร้อยละ 13.77) เพื่อแบ่งปัน (แชร์) ความรู้/ภาพถ่าย/วิดีโอ จำนวน 119 คน (ร้อยละ 11.23) ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อขายสินค้า/รีวิวสินค้า น้อยที่สุด จำนวน 11 คน (ร้อยละ 1.04)

2. การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนข้างกลางประชาชนกุล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 9 ระดับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในด้านต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ของผู้ตอบแบบสอบถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรู้เท่าทัน สื่อสังคมออนไลน์
ด้านการเข้าถึงสื่อและสารสนเทศ	3.26	1.34	ปานกลาง
ด้านการประเมินผลและการทำความเข้าใจสื่อและ สารสนเทศ	3.42	1.33	ปานกลาง
ด้านการใช้และการสร้างสื่อและสารสนเทศ	3.21	1.43	ปานกลาง
รวม	3.30	1.37	ปานกลาง

ผลการศึกษาตามตารางที่ 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ภาพรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการ

ประเมินผลและการทำความเข้าใจสื่อและสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) ด้านการเข้าถึงสื่อและสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) และด้านการใช้และการสร้างสื่อและสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนช่วงกลางประชาชนกุล จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กลุ่มเป้าหมายเข้าใช้งานสื่อสังคมออนไลน์จากที่บ้าน และใช้เวลา 1 - 4 ชั่วโมงต่อวัน โดยใช้โทรศัพท์มือถือ สื่อสังคมออนไลน์ที่เข้าใช้งานบ่อย คือ Facebook, YouTube, Tiktok ตามลำดับ มีวัตถุประสงค์เพื่อดูโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิดีโอ ฟังเพลง รองลงมาคือ เพื่อพูดคุย เพื่อแบ่งปันความรู้ ภาพถ่าย วิดีโอ และเพื่อเล่นเกม ซึ่งผลการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ.2563 พบว่า กลุ่มอายุ 15 - 24 ปี มีการใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุด อุปกรณ์ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ ใช้โทรศัพท์มือถือแบบ Smart Phone รองลงมาใช้คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ สถานที่ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ใช้ที่บ้าน/ที่พักอาศัย กิจกรรมที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ โซเชียลเน็ตเวิร์ค เช่น Facebook, Twitter, LINE, Whatsapp เป็นต้น รองลงมา คือ การดาวน์โหลดรูปภาพ หนังสือ วิดีโอ เพลง เล่นเกม ดูหนัง ฟังเพลงวิทยุ การอัปโหลดข้อมูล รูปภาพ/ถ่ายภาพ วิดีโอ เพลง software ฯลฯ เพื่อการแบ่งปันบนเว็บไซต์ และใช้ในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการ ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวดี บุญวัฒน์โนภัส ได้ศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสุขภาพของเยาวชนในอำเภอเมืองภูเก็ต พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ทุกวัน ได้แก่ เฟซบุ๊ก, ไลน์, การดูวิดีโอหรือฟังเพลงออนไลน์ ประมาณ 3 - 4 ชั่วโมงต่อวัน (ณัฐวดี บุญวัฒน์โนภัส, 2559)

การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนช่วงกลางประชาชนกุล จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลและการทำความเข้าใจสื่อและสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการเข้าถึงสื่อและสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการใช้และการสร้างสื่อและสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ซึ่งการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เป็นความสามารถที่ผู้ใช้สื่อแสดงออกถึงความตระหนักต่อผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์สามารถเข้าใจในสิ่งที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สามารถวิเคราะห์หาสาระที่แฝงอยู่ในสาร สามารถประเมินคุณค่าสารในสื่อสังคมออนไลน์สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมตลอดจนสามารถนำเสนอ หรือเผยแพร่ข้อมูลในมิติผู้สร้างสรรค์เนื้อหาให้ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย (นิธิดา วิวัฒน์พาณิชย์, 2558) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นักรบ นาคสุวรรณ ได้ศึกษาการรู้เท่าทันสื่อสังคม

ออนไลน์ของนักศึกษาไทยในยุคดิจิทัล พบว่า นักศึกษามีความรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ได้เป็นจำนวนที่น่าพอใจ ไม่ว่าจะเป็น การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเอง การใช้ในการพักผ่อนหย่อนใจ ในขณะเดียวกันก็รู้ถึงโทษภัยที่มากับสื่อสังคมออนไลน์ด้วย แต่ก็มีส่วนน้อยที่พบว่ายังขาดการรู้เท่าทันสื่อ กล่าวคือ ไม่รู้จักวิธีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ถูกต้อง ไม่ตระหนักถึงประโยชน์และโทษที่ตามมา ซึ่งนักศึกษากลุ่มนี้ควรได้รับคำแนะนำจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครอบครัว สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพราะความรู้เท่าทันสื่ออาจจะทำลายความสามารถส่วนบุคคล เช่น การใช้สติในการไตร่ตรองเรื่องต่าง ๆ การใช้ภาษาที่เหมาะสม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและครอบครัว และเสพติดกับสื่อสังคมออนไลน์มากเกินไปจนไม่สามารถเผชิญโลกจริงได้ (นักรบ นาคสุวรรณ, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนข้างกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปได้ว่า กลุ่มเป้าหมายนิยมใช้ Facebook และ YouTube โดยเน้นเพื่อความบันเทิง เพื่อพูดคุยแสดงตัวตน ดูวิดีโอ และฟังเพลง การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนข้างกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปได้ว่า ประเด็นย่อยที่กลุ่มเป้าหมายยังมีการรู้เท่าทันไม่มากพอ คือ การเปรียบเทียบข้อมูล รูปภาพ หรือคลิปวิดีโอจากหลายแหล่งก่อนโพสต์ หรือแชร์ การแนะนำ หรือตักเตือนบุคคลใกล้ชิดที่โพสต์ หรือแชร์ข้อมูล รูปภาพ หรือคลิปวิดีโอที่มีความสุมเสี่ยง หรือไม่เหมาะสม รวมไปถึงการกดออกจากระบบทุกครั้งเมื่อสิ้นสุดการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะเมื่อไม่ได้ใช้งานบนอุปกรณ์ที่เป็นของตนเอง อาจทำให้ทั้งตัวเองและบุคคลใกล้ชิดตกเป็นเหยื่อของผู้ไม่หวังดีที่อาศัยการรู้ไม่เท่าทันในการหลอกลวงด้วยกลวิธีต่าง ๆ หรือเป็นเหยื่อของการแพร่กระจายของข่าวปลอม การส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ผ่านรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มวัยจึงเป็นวิธีการที่จะช่วยให้ทุกคนมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ได้ ขอเสนอแนะ 1) ควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ครอบครัวหรือผู้ที่ใกล้ชิดกับกับนักเรียน เพื่อให้มีองค์ความรู้และสามารถร่วมดูแลและถ่ายทอดความรู้ได้ เช่น การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ หรือกิจกรรมค่ายวิชาการ เป็นต้น 2) ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มวัยต่างๆในสังคม เพื่อให้เข้าถึงคนเฉพาะกลุ่มมากขึ้น เช่นกลุ่มผู้พิการ หรือกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น 3) ควรนำประเด็นที่ได้จากการศึกษาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนข้างกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราชไปพัฒนาสื่อ เช่น สื่อวีดิทัศน์ หรือแอนิเมชันที่เหมาะสมกับวัย ที่สามารถส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนได้

เอกสารอ้างอิง

- จุฑารัตน์ ศรารณะวงศ์ และคณะ. (2560). พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารบรรณศาสตร์ มศว., 10(2), 16-31.
- ณัฐวดี บุญวัฒน์โนภัส. (2559). การใช้สื่อสังคมออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสุขภาพของเยาวชนในอำเภอเมืองภูเก็ต. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 10(3), 48-62.
- นักรบ นาคสุวรรณ. (2564). การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาไทยในยุคดิจิทัล. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 15(1), 490-502.
- นิธิดา วิวัฒน์พาณิชย์. (2558). การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 9(3), 209-219.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุริยสาส์น.
- ประสพชัย พสุนนท์. (255). การกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทาง Krejcie and Morgan (1970) ในการวิจัยเชิงปริมาณ. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, 7(2), 112-120.
- ภาณุวัฒน์ กองราช. (2560). การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย: กรณีศึกษา Facebook. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารเทคโนโลยี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โรงเรียนช่างกลางประชานุกูล. (2563). แผนกลยุทธ์พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ระยะ 3 ปี (2563-2565) โรงเรียนช่างกลางประชานุกูล. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2565 จาก <http://www.changklangschoo.ac.th/documentschool>
- วิรวินท์ ศรีโหมด. (2559). โซเชียลมีเดีย สื่อไร้สายมหันตภัยวัยรุ่น. เรียกใช้เมื่อ 27 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.posttoday.com/politic/report/430928>
- สำนักงานสถิติ จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2562). รายงานสถิติจังหวัด พ.ศ. 2562 นครศรีธรรมราช. เรียกใช้เมื่อ 26 สิงหาคม 2563 จาก http://nksitham.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=category&id=102&Itemid=507
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ในครัวเรือน พ.ศ. 2563. ใน รายงานการสำรวจ. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

ต้นแบบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการสนับสนุนการลดความเสี่ยง
จากอุทกภัยกรณีศึกษา พื้นที่ตำบลเชิงแส จังหวัดสงขลา*
MODEL OF GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEM IN SUPPORTING
FLOOD RISK REDUCTION A CASE STUDY OF CHOENGSAE
SUBDISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

วรารณ หนงศักดิ์

Waraphorn Tanongsak

มหาวิทยาลัยทักษิณ

Thaksin University, Thailand

นาริมาน วีระสิทธิ์

Nariman Virasit

โรงพยาบาลปัตตานี

Pattani Hospital, Thailand

E-mail: waraphornntt@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ผ่านอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นฐานข้อมูลอุทกภัยในพื้นที่ตำบลเชิงแส จังหวัดสงขลา ให้มีสมรรถนะในการแสดงข้อมูลเชิงพื้นที่สำหรับสนับสนุนข้อมูลด้านอุทกภัย พร้อมคำอธิบายขอบเขต มาตรฐานและสามารถสอบถามเพื่อดูรายละเอียดข้อมูลจากฐานข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ต ในพื้นที่หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 บ้านเชิงแส ตำบลเชิงแส อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็น 2 หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยในพื้นที่ โดยเก็บข้อมูลภาคสนามและพัฒนาโดยใช้ซอฟต์แวร์ Quantum GIS, GeoServer และ OpenLayers ร่วมกับฐานข้อมูล PostgreSQL กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้นำ และแกนนำ เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเชิงแส และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการอุทกภัย หมู่ 3 หมู่ 4 บ้านเชิงแส ผลการศึกษาพบว่า ต้นแบบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวิเคราะห์เชิงพื้นที่ มีองค์ประกอบของฐานข้อมูลที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ข้อมูลด้านแหล่งน้ำ พื้นที่ป่าไม้ ลักษณะภูมิประเทศ ขอบเขตการปกครอง เส้นทางจราจรในชุมชน คู/ท่อระบายน้ำ โครงสร้างบ้าน และห้องน้ำห้องส้วม ด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ อาชีพ อุปกรณ์เครื่องใช้และ

* Received February 23, 2022; Revised May 15, 2022; Accepted June 1, 2022

ทำมาหากิน ด้านสังคมและวิถีชีวิต เช่น สถานที่/หน่วยงานในชุมชน ข้อมูลกลุ่มองค์กรและเครือข่ายในชุมชน และด้านอุทกภัยและการจัดการในพื้นที่ในอดีต เช่น ข้อมูลอุทกภัยในชุมชนในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2557 - 2561) จุดเสี่ยง กลุ่มเปราะบาง และการจัดการ นอกจากนี้จากการประเมินความพึงพอใจด้านการใช้งานระบบและการแสดงผลแผนที่สถานที่ต่าง ๆ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ดี โดยในอนาคตผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลสนับสนุนอุทกภัย เช่น เส้นทางปลอดภัย จุดอพยพ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับชุมชนต่อไป

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์, อุทกภัย, ความเสี่ยง, เชิงเส

Abstract

This Participatory Action Research (PAR) aims to study and develop a Geographic Information System via the internet, which is a flood database in Chongsae Sub-district, Songkhla Province, to have the capacity to display spatial data to support flooding information with a description of the boundary, scale and can be inquired for detailed information from a database over the internet in of village number 3 and 4 Chongsae village, Chongsae Sub-district, Krasaesin District, Songkhla Province, which is two affected villages in this area by field data collection and developing through Quantum GIS, GeoServer and OpenLayers software together with PostgreSQL database. Target groups are leaders, core-team members, Chongsae Municipality officers, and those involved in flood management, Village No. 3, Village No. 4, Ban Choeng Sae. The results are found that the Geographic Information System model for spatial analysis consists of 4 crucial elements of the database, namely physical and basic infrastructures aspects, such as water sources, forest areas, topography, administrative district boundaries, community traffic routes, ditches/ drains, house structures, and restrooms; economic aspects, such as income, occupations, tools of the trade; social and livelihood aspects, such as places/ organizations in the community, institutional information and community networks; and flooding aspects and local management in the past, such as past five-year flood database (2014-2018), risk points, vulnerable groups, and management. In addition, satisfactory assessment of system operation and map display are found to be in good condition, which in the future a researcher will focus on studying analysis of more

relevant inundation supportive information, such as safe routes, evacuation points for further information of the community.

Keywords: Geographic Information System, Flood, Risk, Chongsae

บทนำ

ตำบลเชิงแส มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบริมทะเลสาบ มักประสบปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำทั้งปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝนและขาดแคลนน้ำสำหรับการเกษตรในฤดูแล้ง ลักษณะการเกิดน้ำท่วมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นน้ำเอ่อเข้ามาจากคลองที่เชื่อมกับทะเลสาบสงขลาทางทิศตะวันออก เช่น คลองเชิงแส และคลองโรง ประกอบกับฝนตกในพื้นที่ น้ำไม่สามารถระบายได้ เพราะน้ำทะเลสาบสูงกว่า จึงค่อย ๆ ท่วมขังโดยทั่วไปเป็นเวลา 15 วัน แต่ช่วงที่ผ่านการท่วมขังนานขึ้นเป็นเดือน ส่งผลเสียต่อทรัพย์สินและการประกอบอาชีพของชุมชน โดยเฉพาะการทำนาข้าว น้ำที่ท่วมนาข้าวถ้าท่วมนานเกิน 1 เดือน จะส่งผลให้ต้นข้าวเสียหาย ได้ผลผลิตต่ำ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน เพราะขาดน้ำสำหรับเลี้ยงวัว/ควาย (โกวิท ทะสิทธิ์ และคณะ, 2562)

การดำเนินการด้านการลดความเสี่ยงจากอุทกภัยในตำบลเชิงแส อำเภอกะระเสสินธุ์ ส่วนใหญ่เป็นการปรับปรุงด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อป้องกันน้ำจากทะเลสาบสงขลาไหลเข้าพื้นที่และการปรับปรุงประสิทธิภาพการระบายน้ำให้รองรับน้ำหลากเพื่อลดระดับน้ำท่วมขังและระยะเวลาที่น้ำท่วมขัง ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาระโนด-กระเสสินธุ์ กรมชลประทาน (กรมชลประทาน, 2555) การขุดลอกคลองในพื้นที่เพื่อเพิ่มความสามารถในการระบายน้ำ ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา และโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำ ดำเนินการโดยสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 กรมทรัพยากรน้ำ (กรมทรัพยากรน้ำ, 2554) นอกเหนือจากการปรับปรุงด้านโครงสร้างพื้นฐานชาวบ้านบางส่วนในพื้นที่ได้มีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัย เช่น การสร้างบ้านยกพื้น การถมที่เพื่อยกระดับคอกสัตว์ให้สูงขึ้นกว่าระดับน้ำที่เคยท่วมถึง การสำรองอาหารสำหรับครัวเรือนและเก็บสำรองฟางข้าวไว้สำหรับปศุสัตว์ก่อนถึงฤดูฝน (ข้อมูลจากการระดมความคิดเห็นและสำรวจพื้นที่) ซึ่งการเตรียมรับมือกับอุทกภัยเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา โดยที่ชุมชนในพื้นที่ยังขาดความรู้และความสามารถที่จำเป็นสำหรับการรับมือต่ออุทกภัยที่เกิดขึ้น เช่น ขาดข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการเกิดภัยและความเสี่ยง โดยเฉพาะข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย ขาดแผนการจัดการภัยพิบัติของชุมชน รวมถึงบางชุมชนขาดเครือข่ายที่จะสนับสนุน/ช่วยเหลือทั้งก่อนเกิดภัยและหลังจากเกิดภัย ส่งผลให้เมื่อเกิดอุทกภัยขึ้นในพื้นที่ชุมชนยังได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ตามที่ผ่านมา พบว่า ในหลาย ๆ พื้นที่ที่ประสบปัญหาจากอุทกภัยมีการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาช่วยในการวางแผนจัดการอุทกภัย ดังเช่น

ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี มีการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการวางแผนการบริหารจัดการน้ำท่วมขัง โดยวิเคราะห์หาพื้นที่เหมาะสมสำหรับรองรับน้ำในพื้นที่ที่เกิดน้ำท่วมเป็นประจำด้วยกระบวนการวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process : AHP) จากนั้นจะประมวลผลทางภูมิศาสตร์เพื่อวิเคราะห์หาพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมและพื้นที่รองรับน้ำด้วยขั้นตอนการประมวลผลซึ่งอาศัยวิธีการซ้อนทับ (Overlay) ด้วยโปรแกรม ArcGIS 10.2 พร้อมทั้งประเมินพื้นที่เสี่ยง (กาญจนา มีจริง และคณะ, 2562)

จากเหตุผลความจำเป็นข้างต้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาต้นแบบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์โดยจัดทำรวบรวมฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ และข้อมูลในพื้นที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนรับมืออุทกภัย เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนลดความเสี่ยงจากอุทกภัยในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ผ่านอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นฐานข้อมูลอุทกภัยในพื้นที่ตำบลเชิงแส จังหวัดสงขลา
2. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ให้มีสมรรถนะในการแสดงข้อมูลเชิงพื้นที่สำหรับสนับสนุนข้อมูลด้านอุทกภัย พร้อมคำอธิบายขอบเขต มาตรฐานและสามารถสอบถามเพื่อดูรายละเอียดข้อมูลจากฐานข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ขอบเขตพื้นที่ศึกษา คือ หมู่ที่ 3 บ้านเชิงแส และหมู่ที่ 4 บ้านเชิงแส ตำบลเชิงแส อำเภอกะระเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็น 2 หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยในพื้นที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. Quantum GIS หรือ QGIS เป็นโปรแกรมประยุกต์ด้าน GIS ที่มีประสิทธิภาพในการนำมาใช้จัดการข้อมูลปริภูมิ ลักษณะการใช้งานเป็นแบบ Graphic User Interface ซึ่งสะดวกต่อการใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นการเรียกใช้ข้อมูลภาพ ข้อมูลตาราง การแสดงผลตาราง การแสดงผลกราฟ ตลอดจนสามารถสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลได้ในรูปแบบแผนที่ที่สวยงาม QGIS สามารถเรียกใช้และแก้ไขข้อมูลเวกเตอร์ ราสเตอร์ในรูปแบบที่เป็นมาตรฐานแพร่หลาย เช่น Shapefile และ GeoTIFF รวมทั้งยังสามารถเชื่อมต่อกับ Geospatial RDBMS เช่น PostGIS/PostgreSQL สามารถอ่านและเขียนพีเจอร์ที่จัดเก็บใน PostGIS ได้โดยตรง สนับสนุนการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ (Spatial Analysis) ในเบื้องต้นและการแสดงผลข้อมูลเชิงตำแหน่งในรูปแบบของแผนที่ การสร้างและการแก้ไขข้อมูลเชิงตำแหน่ง (Spatial Data) และข้อมูลตาราง (Attribute Data) สามารถจัดการข้อมูลได้ง่ายโดยใช้เครื่องมือตาม GUI ที่กำหนด

2. GeoServer เป็นซอฟต์แวร์สำหรับให้บริการข้อมูลภูมิสารสนเทศผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยสามารถกำหนดค่าการใช้งานต่าง ๆ ผ่านเว็บ ซึ่งสะดวกต่อการดูแลและปรับแต่งค่าการให้บริการ GeoServer ยังสนับสนุนการเชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูลและรูปแบบของข้อมูลที่หลากหลาย รวมถึงมีโมดูลต่าง ๆ ให้รองรับกับข้อมูลที่จะให้บริการที่หลากหลายจำนวนมาก

3. OpenLayers เป็นชุดคำสั่ง JavaScript สำหรับช่วยพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ด้านภูมิสารสนเทศบนเว็บ สนับสนุนการเชื่อมต่อกับระบบให้บริการข้อมูลภูมิสารสนเทศ OpenLayers ถูกนำไปประยุกต์ใช้และต่อยอดจำนวนมาก ในหลาย ๆ ซอฟต์แวร์และชุดคำสั่งประยุกต์รหัสเปิด เช่น เป็นเครื่องมือสำหรับแสดงผลข้อมูลใน GeoServer, เป็นเครื่องมือสำหรับต่อเชื่อมและแสดงข้อมูล Google ใน QGIS

ขั้นตอนที่ 1 บริบทพื้นที่ศึกษา

ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานการประชุม ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มหรือเครือข่าย เอกสารโครงการ รายงานโครงการขององค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น และขับเคลื่อนโครงการด้วยการทำเวทีชุมชน (Public hearing) โดยพูดคุยร่วมกันกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อทวนสอบข้อมูลการประสพภัยพิบัติและการจัดการภัยพิบัติที่ผ่านมาของพื้นที่ รวมถึงฐานข้อมูลที่มีในชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ (ร่าง) ระบบฐานข้อมูลการลดความเสี่ยงจากอุทกภัยโดยมีชุมชนเป็นฐาน

ใช้รูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อระดมความคิดเห็นร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งผู้นำ และแกนนำ เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเชิงแส และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการอุทกภัย และนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการภัยพิบัติจำนวน 20 คน เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดแบบร่างและองค์ประกอบของฐานข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือหรือแบบสำรวจสำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

การจัดการและตรวจสอบข้อมูลผู้วิจัยนำ (ร่าง) ระบบฐานข้อมูลการลดความเสี่ยงจากอุทกภัยโดยมีชุมชนเป็นฐาน มาตรวจสอบตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ และการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติบนฐานชุมชน และทวนสอบกับนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการภัยพิบัติธรรมชาติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บข้อมูลระดับตำบลและครัวเรือน

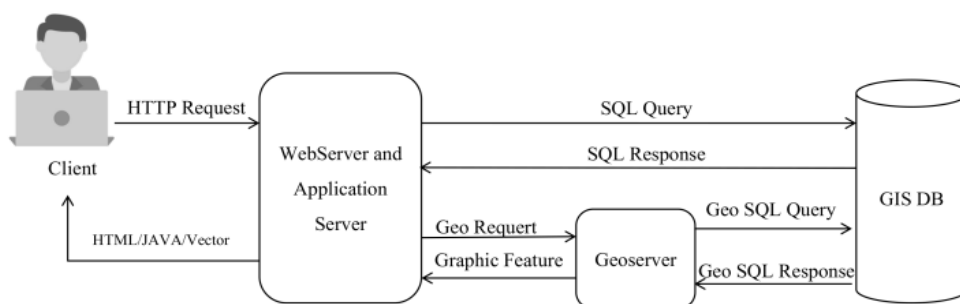
เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสำรวจที่พัฒนาขึ้นจากช่วงแรก ประกอบด้วย

- 1) แบบเก็บข้อมูลระดับครัวเรือน เก็บจากทุกครัวเรือนใน 2 หมู่บ้านของตำบลเชิงแส ได้แก่ หมู่ 3 หมู่ 4 บ้านเชิงแสและ 2) แบบเก็บข้อมูลระดับชุมชน

การจัดการและตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้ทวนสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมา โดยทวนสอบความถูกต้องกับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์และออกแบบระบบ

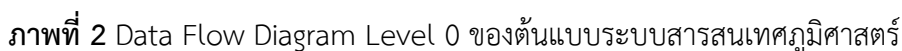
การแสดงผลข้อมูลจุดความเสี่ยงที่เกิดอุทกภัย ผู้ใช้จะส่ง HTTP Request ไปยัง Server จากนั้น Server จะทำการค้นหาข้อมูลและรายละเอียดของสถานที่ในฐานข้อมูลและทำการส่งผลลัพธ์กลับมายัง Server โดยจะส่งผลลัพธ์ต่างกันตามประเภทของข้อมูล กรณีที่ผลลัพธ์ข้อมูลเป็นประเภทข้อมูลบรรยาย ได้แก่ ชื่อสถานที่ ประเภทสถานที่ ฐานข้อมูลจะส่งผลลัพธ์ให้กับ Server โดยตรง ส่วนกรณีที่ข้อมูลเป็นประเภทข้อมูลเชิงพื้นที่ ได้แก่ พิกัดของพื้นที่ จะส่งผลลัพธ์มายัง Geoserver ในรูปแบบของ Geo SQL Response โดยที่ Geoserver จะทำการแปลงข้อมูลพิกัดให้อยู่ในรูปแบบ Graphic feature แล้วส่งผลลัพธ์ต่อไปยัง Server อีกครั้ง จากนั้น Server จะส่งผลลัพธ์ข้อมูลต่อไปยัง Client โดยการส่งผ่าน Web Browser ที่มีการติดตั้งบริการของ OpenLayer ที่มีการใช้บริการจาก WFS ซึ่งทำให้ Client สามารถเข้าใจ และมองเห็นภาพของแผนที่ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 1 การทำงานของต้นแบบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

การพัฒนาต้นแบบระบบ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ และนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาโปรแกรมโดยใช้เครื่องมือในการพัฒนาได้แก่ภาษา PHP ระบบจัดการฐานข้อมูลบนเว็บใช้ซอฟต์แวร์ PostgreSQL โดยต้นแบบระบบที่พัฒนาขึ้น แบ่งผู้ใช้ออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ ผู้ดูแลระบบและผู้ใช้ทั่วไป ดังภาพที่ 2

การจัดการข้อมูล ผู้ดูแลระบบสามารถเพิ่ม ลบหรือแก้ไขข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลบ้าน จุดความเสี่ยงและจุดที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน และพิกัดที่ตั้ง จากนั้นระบบจะทำการประมวลผลโดยการดึงข้อมูลจากแฟ้มข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เมื่อประมวลผลเรียบร้อยแล้ว จะบันทึกข้อมูลดังกล่าวลงในแฟ้มข้อมูล ดังภาพที่ 2 การแสดงแผนที่ในภาพที่ 3 เมื่อผู้ใช้ส่งข้อมูลร้องขอเพื่อแสดงแผนที่ ระบบจะทำการค้นหาข้อมูลจากฐานข้อมูลและแสดงผลลัพธ์เป็นแผนที่พร้อมรายละเอียดของสถานที่ที่เรียกแสดง กลับมายังผู้ใช้ หน้าจอแสดงแผนที่แบ่งพื้นที่การใช้งานหน้าจอออกเป็น 4 ส่วนคือ 1) ส่วนของการแสดงแผนที่โดยทำเครื่องหมายถูกไว้หน้าชั้นข้อมูลที่

ต้องการให้แสดงข้อมูล 2) ส่วนของการแสดงข้อมูลรายละเอียดของบ้าน จุดความเสี่ยงและจุดที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน 3) ส่วนของการแสดง แผนที่ GIS ของบ้าน จุดความเสี่ยงและจุดที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน และ 4) ส่วนการการให้คำอธิบายสัญลักษณ์ที่แสดงบนแผนที่

ภาพที่ 3 หน้าจอแผนที่ GIS

นอกจากนี้ ยังมีการรวบรวมข้อมูลเชิงบรรยายได้แก่ ข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลเศรษฐกิจ ข้อมูลกลุ่มเปราะบางและข้อมูลประวัติการเกิดอุทกภัยในอดีตในพื้นที่หมู่ 3 และหมู่ 4 เพื่อเป็นข้อมูลเสริมสำหรับการวางแผนรับมือกับอุทกภัยครั้งต่อไป

การทดสอบระบบ (Testing)

ผู้วิจัยทำการทดสอบระบบโดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ 1) Unit Testing เป็นการทดสอบส่วนย่อยของระบบ เช่น ทดสอบการเพิ่ม ลบหรือแก้ไขข้อมูลบ้าน จุดความเสี่ยงและจุดที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน เป็นต้น 2) Integration Testing เป็นการทดสอบการทำงานร่วมกันของระบบย่อย เช่น ทดสอบการเพิ่มข้อมูลจุดความเสี่ยง และระบบการแสดงผลและการค้นหาข้อมูลจุดความเสี่ยงในการทำงานร่วมกัน 3) System Testing เป็นการทดสอบการทำงานทั้งระบบ เพื่อทดสอบว่าทั้งระบบสามารถทำงานสอดคล้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพในขณะที่ทำการทดสอบระบบเมื่อพบจุดบกพร่องหรือปัญหา ผู้พัฒนาจะทำการปรับปรุงและแก้ปัญหาคือจุดบกพร่องดังกล่าวเพื่อให้ระบบที่พัฒนามีจุดบกพร่องน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 5 การอบรมการใช้ระบบ

ภายหลังจากการพัฒนาระบบแล้วเสร็จ ผู้วิจัยได้จัดให้มีการอบรมการใช้ระบบให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ที่จะเป็นกลุ่มผู้ใช้ระบบฐานข้อมูลการลดความเสี่ยงจากอุทกภัยฯ นี้ในอนาคต และได้ทำการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมฯ

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาต้นแบบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการสนับสนุนการลดความเสี่ยงจากอุทกภัย

การพัฒนาต้นแบบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการสนับสนุนการลดความเสี่ยงจากอุทกภัย พบว่า ฐานข้อมูลการลดความเสี่ยงจากอุทกภัย มีองค์ประกอบของฐานข้อมูลฯ ที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวิถีชีวิต และด้านอุทกภัยและการจัดการในพื้นที่ในอดีต (ดังแสดงในตารางที่ 1)

ก. ด้านกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย หนึ่งด้านกายภาพ เกี่ยวข้องกับข้อมูลด้านแหล่งน้ำ พื้นที่ป่าไม้ ลักษณะภูมิประเทศ ขอบเขตการปกครอง เป็นต้น และสอง ข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางจราจรในชุมชน คู/ท่อระบายน้ำ เสาสัญญาณ โครงสร้างบ้าน และห้องน้ำห้องส้วม เป็นต้น

ข. ด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับข้อมูลเศรษฐกิจระดับครัวเรือน รายได้ อาชีพ อุปกรณ์เครื่องใช้และทำมาหากิน ยานพาหนะ

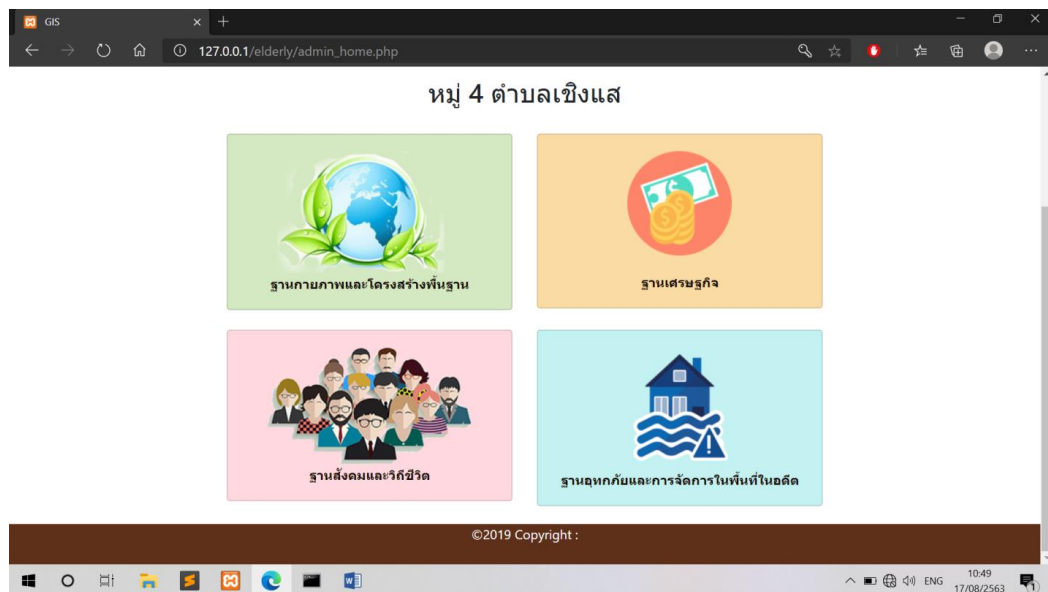
ค. ด้านสังคมและวิถีชีวิต ประกอบด้วย หนึ่งสถานที่/หน่วยงานในชุมชน ได้แก่ สถานีตำรวจ สถานีดับเพลิง สถานพยาบาล ตลาด เป็นต้น สอง ข้อมูลกลุ่มองค์กรและเครือข่ายในชุมชน

ง. ด้านอุทกภัยและการจัดการในพื้นที่ในอดีต ประกอบด้วย หนึ่ง ข้อมูลอุทกภัยในชุมชนในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2557-2561) สอง จุดเสี่ยง สาม กลุ่มเปราะบาง และสี่ การจัดการ

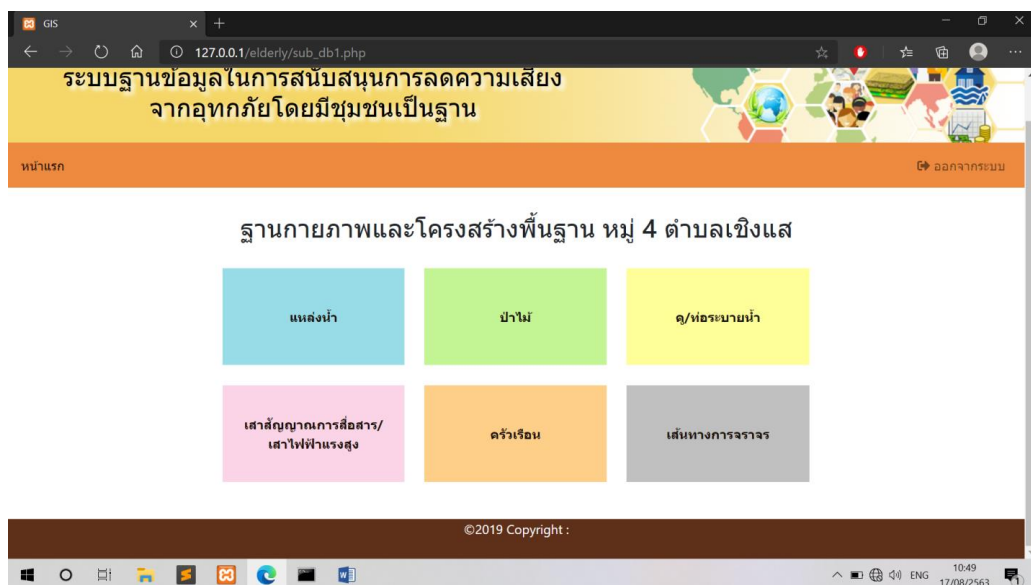
ตารางที่ 1 รูปแบบระบบฐานข้อมูลการลดความเสี่ยงจากอุทกภัยโดยมีชุมชนเป็นฐาน

องค์ประกอบ ของฐานข้อมูล	ระดับของฐานข้อมูล	
	ระดับครัวเรือน	ระดับชุมชน
1. ด้านกายภาพและ โครงสร้างพื้นฐาน	- บ้าน - ส้วม	- แหล่งน้ำ - ป่าไม้ - สถานที่ทางศาสนา - ลักษณะภูมิประเทศ - ขอบเขตการปกครอง

องค์ประกอบ ของฐานข้อมูล	ระดับของฐานข้อมูล	
	ระดับครัวเรือน	ระดับชุมชน
		- เส้นทางคมนาคม - ทรัพยากรน้ำ - ทรัพยากรดิน - ธรณีวิทยา - ทรัพยากรป่าไม้ - การใช้ประโยชน์ที่ดิน - เส้นทางจราจรในชุมชน - คู/ท่อระบายน้ำ - เสาสัญญาณการสื่อสาร
2. ด้านเศรษฐกิจ	- ยานพาหนะ - อาชีพหลัก/อาชีพรอง - รายได้ - อุปกรณ์ทำกิน - ผลกระทบที่ได้รับจากเหตุการณ์น้ำท่วม	
3. ด้านสังคมและวิถีชีวิต		- สถานีตำรวจ - สถานีดับเพลิง - สถานพยาบาล - โรงเรียน - ตลาด - สถานที่สำคัญทางศาสนา - หน่วยราชการอื่นๆในพื้นที่ที่มีบทบาทการจัดการอุทกภัย
4. ด้านอุทกภัยและการจัดการในพื้นที่ในอดีต	- กลุ่มเปราะบาง	- ช่วงเวลาเกิดอุทกภัย - พื้นที่เกิดอุทกภัย - ผลกระทบ - ตัวเลขความเสียหาย - จุดน้ำตบ - จุดอพยพ - เส้นทางการอพยพ - จุดเสี่ยง/พื้นที่เสี่ยง - อุปกรณ์เครื่องมือที่จำเป็นในกรณีฉุกเฉิน - ที่ตั้งบ้านผู้สูงอายุ/อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน - ที่ตั้งหน่วยงานที่ช่วยเหลือ

ภาพที่ 4 ต้นแบบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการสนับสนุนการลดความเสี่ยงจากอุทกภัย

ภาพที่ 5 หน้าจอฐานกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน

ข้อมูลระดับครัวเรือนหมู่ 3 ตำบลเชิงแส บ้านเลขที่ 1

บ้านเลขที่ : 1	รหัสบ้าน : [REDACTED]	ที่ตั้ง :	สภาพของบ้านปัจจุบัน :
ประเภทของบ้าน :	วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้าน :	ช่วงเวลาการก่อสร้าง(พ.ศ.) : 0 หรือสร้างมาแล้ว(ปี) 5	
ขนาด : เนื้อที่ของบ้าน 12*12/ เนื้อที่รวมบ้าน 2 งาน	เจ้าของบ้าน : [REDACTED]	เบอร์ติดต่อ :	
ประวัติการเกิดน้ำท่วม : เคย	ประวัติการเป็นไฟไหม้ : ไม่เคย		
ความถี่ : ท่วมทุกปียกเว้นปีพ.ศ.2561			
ระดับน้ำสูงสุด : 80 ซม. เมื่อปี พ.ศ. 2548			

ห้องน้ำของส่วน

ตำแหน่งที่ตั้ง : สภาพการใช้องานระหว่างการเกิดน้ำท่วม :

ผู้อยู่อาศัย

จำนวนผู้อาศัยตามทะเบียนบ้าน : 2 คน
 จำนวนผู้อาศัยจริง : 1 คน ประกอบด้วย :
 1. [REDACTED] อายุ : 72 ปี **ผู้สูงอายุ**
 ผู้ดูแลกลุ่มเปราะบางที่สามารถติดต่อกรณฉุกเฉิน :

ข้อมูลการเคลื่อนย้ายกลุ่มเปราะบาง

ความสะดวก : ทำได้ทันที เวลาที่ใช้ในการเคลื่อนย้าย : ความสามารถในการเคลื่อนย้าย : ย้ายได้ด้วยตนเอง
 สถานที่เคลื่อนย้าย :

ข้อมูลการติดต่อสัมพันธ์กับคนนอกพื้นที่น้ำท่วม

ความถี่ในการติดต่อ : ปอยครั้ง ช่วงเวลาการติดต่อ : ก่อนน้ำท่วม

ผลกระทบที่ได้รับจากเหตุการณ์น้ำท่วม

ชุดที่ 1

- ส่วนที่ได้รับความเสียหาย : กระเบื้องแตกหัก	- ระดับความเสียหาย :
- ขนาดพื้นที่/จำนวน : 20 แผ่น	- ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นหากมีการซ่อมแซม : รัฐบาลแจก บาท
- มูลค่าความเสียหาย : 5,000	- ผลกระทบที่เกิดขึ้นหากไม่มีการซ่อมแซม :

ภาพที่ 6 รายละเอียดข้อมูลในฐานกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน

ภาพที่ 7 หน้าจอการเข้าถึงการปรับแก้ไขข้อมูลในระบบ

2. การประเมินด้านการใช้งานต้นแบบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการสนับสนุนการลดความเสี่ยงจากอุทกภัย

การทดสอบระบบในครั้งนี้เป็นการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบโดยกลุ่มผู้ใช้งานคือ ชาวบ้านตำบลเชิงแสจำนวน 10 คน ทำการตอบคำถามผ่านแบบประเมิน การประเมินนี้อยู่บนพื้นฐานของ ลิเคิร์ต (Likert) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ดีมาก (5 คะแนน) ดี (4 คะแนน) ปานกลาง (3 คะแนน) พอใช้ (2 คะแนน) และปรับปรุง (1 คะแนน) จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์ด้วยหลักสถิติโดยใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในแต่ละด้าน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินด้านการใช้งานระบบ

หัวข้อการประเมิน	Mean	S.D.	ระดับประสิทธิภาพ
ด้านการแสดงผลแผนที่และใช้งานระบบ			
1.ความง่ายในการเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล	4.1	0.57	ระดับดี
2.ความง่ายในการใช้งานระบบฐานข้อมูล	4.3	0.82	ระดับดี
3.ความชัดเจนของข้อความที่แสดงผล	4.0	0.81	ระดับดี
4.ความเหมาะสมในการใช้สีในภาพรวม	4.3	0.67	ระดับดี
5.การออกแบบฐานข้อมูลมีความสวยงามและเหมาะสม	4.0	0.47	ระดับดี
6.ข้อมูลที่นำเสนอมีความเหมาะสม	4.0	0.66	ระดับดี
ค่าเฉลี่ยรวม	4.1	0.67	ระดับดี

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ใช้งานระบบ มีความพึงพอใจในการใช้งานด้านต่าง ๆ ในระดับพึงพอใจระดับดีทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความง่ายในการใช้งานระบบฐานข้อมูล และความเหมาะสมในการใช้สีในภาพรวม ซึ่งทำให้ดูง่ายสะดวก ทำความเข้าใจข้อมูลได้ง่ายเนื่องจากฐานข้อมูลฯ นี้ ผู้ใช้งานระบบ (ซึ่งก็คือ ผู้นำ และแกนนำ เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเชิงแส และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการอุทกภัย หมู่ 4 หมู่ 3บ้านเชิงแส) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำพัฒนาในทุกกิจกรรม ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเริ่มออกแบบฐานข้อมูลจนกระทั่งแล้วเสร็จ เกิดการเรียนรู้ พัฒนา และแก้ไขระบบฯ ไปพร้อมกันกับผู้วิจัย ดังนั้น ทำการประเมินความพึงพอใจผลที่ออกมาจึงอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้งานระบบฯ มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ระบบฯ นี้ จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หากสามารถเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมหมดทุกหมู่บ้าน ซึ่งในการดำเนินงานที่ผ่านมา จัดเก็บข้อมูลเพียง หมู่บ้าน คือ หมู่ 2 บ้าน 4 และหมู่ 3 เชิงแส เท่านั้น

อภิปรายผล

การพัฒนาต้นแบบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ฯเพื่อนำเสนอฐานข้อมูลอุทกภัยในพื้นที่หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 บ้านเชิงแส ตำบลเชิงแส จังหวัดสงขลา ให้มีสมรรถนะในการแสดงข้อมูลเชิงพื้นที่สำหรับสนับสนุนข้อมูลด้านอุทกภัย พร้อมคำอธิบายขอบเขต มาตรการส่วนและสามารถสอบถามเพื่อรายละเอียดข้อมูลจากฐานข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยต้นแบบระบบที่พัฒนาขึ้น แบ่งผู้ใช้ออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ ผู้ดูแลระบบและผู้ใช้ทั่วไป ผู้ดูแลระบบสามารถเพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ บ้าน จุดความเสี่ยงและจุดที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน และแสดงข้อมูลแผนที่ สำหรับผู้ใช้งานทั่วไปสามารถแสดงข้อมูลแผนที่ได้

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาตามขั้นตอนและกระบวนการของวงจรการพัฒนาระบบ ตั้งแต่เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาปัญหาและความต้องการของระบบการวิเคราะห์และออกแบบระบบการดำเนินการพัฒนาโปรแกรมและทดสอบระบบการติดตั้งเพื่อทดลองใช้งานจริงและการติดตามผลการทำงานโดย การประเมินคุณภาพของระบบโดยผู้ใช้งานสามารถสร้างระบบใหม่ให้สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ฯดำเนินการศึกษาโดยใช้ซอฟต์แวร์รหัสเปิด (Open source software) คือ Quantum GIS, GeoServer และ OpenLayers ร่วมกับฐานข้อมูล PostgreSQLสามารถสรุปได้ว่าซอฟต์แวร์ดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

ผลการติดตั้งและทดลองใช้งานเพื่อทดสอบความสามารถของระบบใหม่ที่พัฒนาขึ้น พร้อมดำเนินการหาคุณภาพของระบบ พบว่าระบบสามารถทำงานได้จริงและมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี ต้นแบบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สามารถทำงานตามความต้องการผู้ใช้ได้อย่างรวดเร็ว ง่ายในการใช้งาน สามารถใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจวางแผนการรับมือด้านการอุทกภัยและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการบูรณาการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา มีจริงและคณะ เรื่อง ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวางแผนการบริหารจัดการน้ำท่วมขังในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี (กาญจนา มีจริง และคณะ, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของเตชิสรา สุทธิรักษ์ และคณะเรื่อง ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นข้อมูลแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช (เรืออากาศโทวิสูตร เพชรรัตน์ และคณะ, 2563)

โดยในอนาคตผู้วิจัยมุ่งเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมหมดทุกหมู่บ้านและการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลสนับสนุนอุทกภัย เช่น เส้นทางปลอดภัย จุดอพยพ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับชุมชนต่อไป และมุ่งเน้นโมบายแอปพลิเคชันที่สามารถติดตั้งในโทรศัพท์เคลื่อนที่รองรับทั้งระบบ Android และ IOS ได้ด้วย เพื่อการใช้งานของแอปพลิเคชันได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น นอกจากนี้จะเพิ่มเติมด้านระบบความปลอดภัยของข้อมูล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บทความนี้นำเสนอต้นแบบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวิเคราะห์เชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นกรณีศึกษา ในพื้นที่ตำบลเชิงแส จังหวัดสงขลา โดยใช้ซอฟต์แวร์ ได้แก่ Quantum GIS, GeoServer และ OpenLayers ร่วมกับฐานข้อมูล PostgreSQL เป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบ และนำเสนอเป็นแผนที่ พบว่า ต้นแบบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวิเคราะห์เชิงพื้นที่มีองค์ประกอบของฐานข้อมูลที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ข้อมูลด้านแหล่งน้ำ พื้นที่ป่าไม้ ลักษณะภูมิประเทศ ขอบเขตการปกครอง เส้นทางจราจรในชุมชน คู/ท่อระบายน้ำ เสาสัญญาณ โครงสร้างบ้าน และห้องน้ำห้องส้วม ด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ อาชีพ อุปกรณ์เครื่องใช้และทำมาหากิน ยานพาหนะ ด้านสังคมและวิถีชีวิต เช่น สถานที่/หน่วยงานในชุมชน ข้อมูลกลุ่มองค์กรและเครือข่ายในชุมชน และด้านอุทกภัยและการจัดการในพื้นที่ในอดีต เช่น ข้อมูลอุทกภัยในชุมชนในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2557 - 2561) จุดเสี่ยง กลุ่มเปราะบาง และการจัดการ นอกจากนี้ จากการประเมินความพึงพอใจด้านการใช้งานระบบและการแสดงผลแผนที่สถานที่ต่าง ๆ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ดี โดยในอนาคตผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลสนับสนุนอุทกภัย เช่น เส้นทางปลอดภัยจุดอพยพ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมชลประทาน. (2555). โครงการศึกษาความเหมาะสมการแก้ไขปัญหามลพิษจากน้ำในลุ่มน้ำชี มูล และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ: กรมชลประทาน.
- กรมทรัพยากรน้ำ. (2554). โครงการการวิจัยด้านทรัพยากรน้ำ: การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบผสมผสาน (IWRM) ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน รายงานโครงการ. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กาญจนา มีจรัส และคณะ. (2562). การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อประเมินพื้นที่เสี่ยงน้ำท่วมและพื้นที่รับน้ำ กรณีศึกษาพื้นที่ทางทิศใต้ของจังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 29(3), 372-387.
- โกวิทย์ ทะลิทอง และคณะ. (2562). โครงการศึกษาการสร้างระบบการจัดการน้ำร่วมกันของชุมชนและหน่วยงานชลประทานเพื่อแก้ไขปัญหาในการทำนาของตำบลเชิงแส อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา. ใน รายงานโครงการ. สำนักงานสนับสนุนกองทุนการวิจัย.
- เรืออากาศโทวิสูตร เพชรรัตน์ และคณะ. (2563). การพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(39), 109-123.

การพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*
DEVELOPMENT OF ELECTRONIC PORTFOLIO FOR TEACHERS
IN FACULTY OF INDUSTRIAL TECHNOLOGY,
SURINDRA RAJABHAT UNIVERSITY

อัษฎา วรรณกายนต์

Asada Wannakayont

อภิชัย ไพรสินธุ์

Aphichai Praisin

ลลิตทิพย์ รุ่งเรือง

Lalintip Ruangreung

แดงน้อย ปุสาเดช

Dangnoi Poosadach

ณัฐธิณี วรรณกายนต์

Nuttinee Wannakayont

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Surindra Rajabhat University, Thailand

E-mail: asada2518@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบและพัฒนา 2) ประเมินคุณภาพ และ 3) ประเมินความพึงพอใจในการใช้งาน แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 30 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ แบบประเมินคุณภาพ และแบบประเมินความพึงพอใจอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ โดยประยุกต์ใช้หลักการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ของ ADDIE Model จากนั้นนำแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน

* Received January 24, 2022; Revised May 15, 2022; Accepted June 2, 2022

คุณภาพ ให้กลุ่มตัวอย่างทดสอบการใช้งาน และประเมินความพึงพอใจในการใช้งาน หลังจากนั้นนำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ พบว่า ได้แฟ้มสะสมผลงานที่สามารถนำมาใช้ในการจัดเก็บ และเผยแพร่ข้อมูลผลงาน และกิจกรรมต่างๆ ในการปฏิบัติงานของอาจารย์ได้อย่างเป็นระบบ ประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บ และค่าใช้จ่ายในการทำเอกสาร อีกทั้งผู้บริหารยังสามารถตรวจสอบการทำงาน ประเมินผลการปฏิบัติงาน และใช้ในการวางแผนเพื่อมอบหมายงานที่ตรงกับความสามารถของอาจารย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผลการประเมินคุณภาพแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์จากผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 3) ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49

คำสำคัญ: แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์, อาจารย์, คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

Abstract

The research objectives were: 1) to design and develop electronic portfolio, 2) to evaluate a quality and 3) satisfaction in using electronic portfolio for teachers in faculty of Industrial Technology, Surindra Rajabhat University. The sampling group in this research was selected by simple random sampling method, from 30 teachers of faculty of Industrial Technology, Surindra Rajabhat University. The research instruments were included, electronic portfolio, a quality evaluation form and a satisfaction assessment form. In research methodology, electronic portfolio was designed and developed by applying the ADDIE Model, the principles of learning media development. Then, the electronic portfolio have been evaluated the quality by the specialist before testing the satisfaction for using by the sample group. Finally, all of data was analyzed by descriptive statistics method, such as; mean and standard deviation. The results of the research were : 1) The results in design and development electronic portfolio for teachers found that: electronic portfolio could be used systematically for collecting and transferring working data and activities of teachers' working practices, saved space to storage the memories for collecting data and saving costs for arrangement the documents. In addition, the administrator could be

investigated the performance assessment of teachers' working practices and could be use effectively for decision making plan to assign the right tasks for teachers' proficiency. 2) The results in a quality evaluation of electronic portfolio for teachers by specialists found that: the overall is at the highest level ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.54) 3) The results in a satisfaction assessment for using of electronic portfolio by teachers found that: the overall is at the highest level ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.49)

Keywords: Electronic Portfolio, Teachers, Faculty of Industrial Technology

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม มีพันธกิจในการผลิตบัณฑิตให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน ท้องถิ่นและผู้ประกอบการ สร้างผลงานวิจัยให้เป็นที่ยอมรับภายใน และตอบสนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ให้บริการวิชาการแก่ชุมชนที่เน้นการยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิต อนุรักษ์และส่งเสริมทำนุบำรุงและศิลปวัฒนธรรม ประสานงานระดับท้องถิ่นสู่สากล ผลิตและพัฒนาครู ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศให้เป็นที่ยอมรับในระดับมาตรฐานสากลที่มุ่งการพัฒนาชุมชนและสังคมให้เข้มแข็ง การเป็นสถาบันการศึกษาที่เน้นการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ใช้เทคโนโลยี และบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาล (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2563)

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก โดยมีหน่วยงานภายในระดับคณะ ทำหน้าที่บริหารจัดการในเรื่องการเรียน การสอนและหน่วยงานที่เป็นสำนัก และสถาบัน มีภาระงานในด้านสนับสนุนการเรียนการสอน มีหน่วยงานภายในดังนี้ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ สำนักงานอธิการบดี สำนักวิทยบริการเทคโนโลยี สำนักศิลปะและวัฒนธรรม สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน และสถาบันวิจัยและพัฒนา โดยคณะเทคโนโลยี อุตสาหกรรมเป็นส่วนราชการหนึ่งภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีพันธกิจในการผลิตบัณฑิตให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน ท้องถิ่น และผู้ประกอบการ สร้างงานวิจัยให้เป็นที่ยอมรับภายในและตอบสนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ให้บริการทางวิชาการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม อนุรักษ์และส่งเสริมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาล (คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, 2563) ในการขับเคลื่อนงานขององค์กรที่จะให้ประสบ

ความสำเร็จได้นั้น ต้องประกอบไปด้วยทรัพยากรบุคคลอันได้แก่ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานในทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จและ จำเป็นในการบริหารงานขององค์กร เพราะองค์ประกอบเหล่านี้ จะเข้าไปแทรกอยู่ในทุกขั้นตอนของ การดำเนินงาน แม้ว่างานบางส่วนของงานจะมีการใช้เครื่องมือ เครื่องจักร เพื่ออำนวยความสะดวก และเข้ามาสนับสนุนการทำงานของมนุษย์ แต่ก็ยังต้องมีคนเป็นผู้กำกับควบคุมดูแล เพื่อให้ผลของงานสำเร็จ ตามเป้าหมายการทำงาน (ชัยณี กลั่นสอน, 2553)

ดังนั้น องค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยและพันธกิจของคณะดังกล่าวได้ ก็คือ ผู้ปฏิบัติงาน ตามบทบาทและหน้าที่ ทั้งผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานวิชาการ (อาจารย์) และผู้ปฏิบัติงานสนับสนุน (เจ้าหน้าที่) ที่เพียงพอ และมีคุณภาพที่เหมาะสม ที่สามารถดำเนินการทำงานทางด้านวิชาการ และสนับสนุนงานของคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ผู้ปฏิบัติงานประเภทวิชาการหรือที่เรียกว่า “อาจารย์” ถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นผู้ที่ช่วยในการขับเคลื่อนหลัก ที่สำคัญ ในกระบวนการสร้างบัณฑิตให้มีลักษณะพึงประสงค์ตามที่หลักสูตร สาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยกำหนด (นิคม ลนขุนทด, 2564) ปัจจุบันอาจารย์ในมหาวิทยาลัยจึงต้องทำหน้าที่ และมีความรับผิดชอบในงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) งานสอน ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเรียน การสอน การอบรม ศึกษาและพัฒนาความรู้ทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง ให้คำแนะนำและ คำปรึกษาแก่นักศึกษา 2) งานวิจัย วิจัยค้นคว้าในสาขาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง 3) งานบริการ วิชาการแก่สังคม 4) ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย (ไพโรจน์ ขาว สิทธิวงษ์, 2563) และการปฏิบัติงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์จะมีการ ประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อตรวจสอบว่ามีผลสัมฤทธิ์ของงาน และพฤติกรรมในการ ปฏิบัติงาน เป็นไปตามสมรรถนะที่คาดหวังหรือไม่ โดยการประเมินจะประเมิน 2 รอบการ ประเมิน ได้แก่ รอบการประเมินที่ 1 จะเริ่มตั้งแต่ วันที่ 1 ตุลาคม 25XX ถึงวันที่ 31 มีนาคม 25XX+1 และรอบการประเมินที่ 2 จะเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 25XX+1 ถึงวันที่ 30 กันยายน 25XX+1 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินของมหาวิทยาลัย และเพื่อให้สามารถประเมินผลการ ปฏิบัติงานของอาจารย์ อันจะนำผลการประเมินการปฏิบัติงานมาใช้ในการวางแผนพัฒนางาน ในส่วนที่ต้องรับผิดชอบ เพื่อใช้ในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน และปรับปรุงการทำงานให้มี คุณภาพและมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) จึงเป็นเครื่องมืออีกชนิด หนึ่งที่มีประโยชน์ ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการปฏิบัติงาน สามารถสะท้อนความคิด งาน ที่ปฏิบัติทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน ใช้เป็นเครื่องมือที่สามารถแสดงถึง ประวัติส่วนตัว ประวัติ การศึกษา ประวัติการทำงาน ข้อมูลที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานการวิจัย การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม การบริการวิชาการ และงานอื่น ๆ อย่างเป็นระบบ ทำให้เห็นสภาพการทำงาน

ของบุคคลคนนั้น ส่งเสริมกระบวนการทำงานให้มีคุณภาพ ช่วยให้ผู้บริหารสามารถตรวจสอบ การปฏิบัติงาน ผลของการปฏิบัติงาน ประเมินผลการปฏิบัติงาน และบุคลากรสามารถมองเห็น ความก้าวหน้าในหน้าที่การทำงานของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาวิธีการปฏิบัติงาน และพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น แฟ้มสะสมผลงานจึงทำหน้าที่เป็นสื่อที่ แสดงให้เห็นถึงงานที่ปฏิบัติ ผลการปฏิบัติงาน ศักยภาพ และสะท้อนถึงความคิดของบุคคลคน ๆ นั้นได้เป็นอย่างดี แต่ในการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานจะมีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น กระดาษ หมึกพิมพ์ แฟ้มงาน สถานที่จัดเก็บ เป็นต้น ในการจัดทำ และเก็บผลงานเป็นจำนวนมาก ย่อม มีผลต่องบประมาณที่มหาวิทยาลัยจะต้องสูญเสียไปกับทรัพยากรดังกล่าว แทนที่จะนำมาใช้ ประโยชน์กับนักศึกษา หรืองานในส่วนอื่น ๆ ดังนั้น ในปัจจุบันจึงได้มีการนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาบูรณาการเข้ากับการทำแฟ้มสะสมผลงาน ซึ่งเป็นแฟ้มสะสมผลงานที่สามารถเก็บ ข้อมูลผลการดำเนินงานต่าง ๆ ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือที่เรียกว่า แฟ้มสะสมงาน อิเล็กทรอนิกส์ (e- Portfolio) โดยประกอบไปด้วย ตัวอักษร ไฟล์เอกสาร ภาพนิ่ง วิดีโอ เสียง ฯลฯ และเชื่อมโยงแฟ้มข้อมูล ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน มีรูปแบบที่สวยงาม น่าสนใจ สามารถ ค้นหา และแสดงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว จัดเก็บข้อมูลและเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แฟ้มสะสม ผลงานของบุคลากรคนนั้นได้อย่างรวดเร็ว ไม่เปลืองพื้นที่ในการจัดเก็บ และประหยัดค่าใช้จ่าย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวที่ได้กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัย จึงมีแนวความคิดที่จะออกแบบ และพัฒนา แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ขึ้นมา เพื่อนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ประวัติ ผลงาน การสอน การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการบริการวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร และ กิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของอาจารย์ ในหลักสูตร คณะ และมหาวิทยาลัยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางด้านการศึกษา รวมไปถึง คณะผู้วิจัยยังได้ออกแบบและพัฒนาแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความน่าสนใจ และได้ เพิ่มข้อมูลต่าง ๆ ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ผลงานที่ปฏิบัติ และกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายใน และ ภายนอกที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน ส่งเสริมให้ภาพลักษณ์ของหน่วยงานที่สามารถสร้างความ น่าเชื่อถือ ความเข้าใจ และได้รับการสื่อสารข้อมูลที่รวดเร็ว และถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2. เพื่อประเมินคุณภาพในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับ อาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 55 คน (งานเจ้าหน้าที่, 2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 30 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ให้ครอบคลุมทั้ง อาจารย์ข้าราชการ และอาจารย์พนักงานมหาวิทยาลัย (งบประมาณแผ่นดิน และงบประมาณรายได้) โดยใช้บัญชีรายชื่อของอาจารย์ข้าราชการ และอาจารย์พนักงานมหาวิทยาลัย คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม แล้วทำการสุ่มตัวเลข (Random Number) จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามต้องการ ที่สามารถสะท้อนความคิดเห็น จากการใช้งาน แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

2.2 แบบประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจอิเล็กทรอนิกส์

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ และได้ข้อสรุปแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.1 การออกแบบและการพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

การออกแบบและการพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ คณะผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้หลักการออกแบบและการพัฒนาของ ADDIE Model 5 ขั้นตอน (McGriff, Steven J. , 2000) มีขั้นตอนการออกแบบและการพัฒนา ดังต่อไปนี้

3.1.1 ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis)

คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการศึกษาวิธีการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน หน้าที่ของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา แบบประเมินผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของข้าราชการ และพนักงานมหาวิทยาลัย ประเพณีวิชาการ และแบบรายงานการปฏิบัติราชการของข้าราชการ และพนักงานมหาวิทยาลัย ประเพณีวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จากนั้นนำเอาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการออกแบบแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์

ว่าควรพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ไปในแนวทางใด ประกอบไปด้วยข้อมูลและเนื้อหา เช่น ประวัติส่วนตัว, ประวัติการศึกษา, ประสบการณ์ทำงาน, ประสบการณ์สอน, งานวิจัย, บทความวิชาการ, บทความวิจัย, เอกสารประกอบการสอน, ภาพกิจกรรม, การบริการวิชาการ, การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และผลงานอื่น ๆ

3.1.2 ขั้นตอนการออกแบบ (Design)

คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการออกแบบแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากในขั้นตอนการวิเคราะห์มาใช้ในการออกแบบให้เป็นเครื่องมือที่สามารถแสดงถึง ประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา ประวัติการทำงาน ข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งงาน ปฏิทินการปฏิบัติงาน คู่มือการปฏิบัติงาน รายงานการปฏิบัติงาน เป็นต้น อย่างเป็นระบบ ช่วยให้ผู้บริหารสามารถตรวจสอบการปฏิบัติงาน ผลของการปฏิบัติงาน ประเมินผลการปฏิบัติงาน และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่มาใช้บริการ ผู้ประเมิน และผู้ที่สนใจ จากนั้นคณะผู้วิจัยได้นำเอาแบบที่ออกแบบไว้ไปพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ ต่อไป

3.1.3 ขั้นตอนการพัฒนา (Development)

คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยใช้โปรแกรม Google Sites ในการพัฒนา แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่ง Google Sites เป็นโปรแกรมของ Google ที่ให้บริการสร้างเว็บไซต์ฟรีไม่เสียค่าใช้จ่ายในการบริการเว็บไซต์ดังกล่าว ใช้งานง่าย ไม่จำเป็นต้องรู้ภาษา HTML มีแบบเทมเพลตสำเร็จรูปให้เลือกมากมาย และเป็นระบบที่ครอบคลุม เอามาทำงานใช้ด้วยกันได้ เช่น อีเมล (Gmail) ปฏิทิน (Calendar) เอกสาร (Documents) ยูทูป (YouTube) อัลบั้มภาพ (Picasa) แผนที่ (Map) เป็นต้น (นพดล เพ็ญประชุม, 2560) และนำเอาโปรแกรม Google Drive เข้ามาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล และแชร์ข้อมูลต่างๆ ทำให้การพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ทำได้ง่าย ไม่ต้องสร้างฐานข้อมูล และไม่ต้องมีประสบการณ์ในการสร้างแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ก็สามารถพัฒนา และสามารถปรับปรุงแก้ไขแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ได้ด้วยตนเอง ใช้เวลารวดเร็ว สะดวก คล่องตัว และไม่เสียค่าใช้จ่าย

3.1.4 ขั้นตอนการนำไปใช้ (Implementation)

คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการนำแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ไปทำการทดสอบการใช้งานกับอาจารย์ข้าราชการ และอาจารย์พนักงานมหาวิทยาลัย (งบประมาณแผ่นดิน และงบประมาณรายได้มหาวิทยาลัย) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มอาจารย์ทั้ง 3 กลุ่ม และครอบคลุมภาระหน้าที่หรือหรือส่วนงานที่ต้องพัฒนานักศึกษาที่ไม่

เหมือนกัน รวมไปถึงเป็นการตรวจสอบไวยากรณ์ การทดสอบการเชื่อมโยงข้อมูลไปยังหน้าเว็บเพจอื่นที่อยู่เว็บไซต์เดียวกัน และทดสอบในภาพรวม เป็นต้น เมื่อทดสอบการใช้งานเรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ ตามที่ได้มีข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นจึงทำการเผยแพร่แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ในระบบอินเทอร์เน็ต และทำการทดสอบการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ที่เผยแพร่แล้วอีกครั้ง ถ้าหากพบข้อบกพร่องอีก จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์อีกครั้งให้มีความสมบูรณ์

3.1.5 ขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation)

คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการประเมินผลแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพ และนำไปให้อาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ และถ้ามีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ คณะผู้วิจัยจึงนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ ให้มีความสมบูรณ์ตามความต้องการต่อไป

3.2 การสร้างแบบประเมินคุณภาพและแบบประเมินความพึงพอใจอิเล็กทรอนิกส์ ใช้ในการประเมินคุณภาพและประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้ในการสอบถามผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำเสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัยพิจารณาความเหมาะสมในแต่ละประเด็นข้อคำถามในเรื่องที่ต้องการศึกษาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำกลับมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ ในส่วนแบบประเมินความพึงพอใจนำไปสร้างเป็นแบบประเมินความพึงพอใจอิเล็กทรอนิกส์ โดยคณะผู้วิจัยได้เลือก Google Form ในการสร้างแบบประเมินเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย เนื่องจาก Google Form เป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการในกลุ่มของ Google Docs จากบริษัท Google เป็น Freeware ที่ทำงานในลักษณะ Web Application โดยผู้ใช้จะใช้งานผ่าน Web Browser (อัษฎา วรรณกายนต์, 2560) สามารถแชร์แบบสอบถามไปยัง เว็บไซต์ อีเมล โลกโซเชียล เป็นต้น

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งมีรายละเอียดของการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ

4.1.1 ดำเนินการติดต่อประสานงานผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

4.1.2 คณะผู้วิจัยทำหนังสือขอแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ จากสำนักงานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

4.1.3 คณะผู้วิจัยนัดวัน เวลา และสถานที่ในการประเมินคุณภาพแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พร้อมส่งหนังสือและแบบประเมินคุณภาพไปยังหน่วยงานที่ผู้เชี่ยวชาญสังกัดหรือส่งตรงถึงผู้เชี่ยวชาญ

4.1.4 คณะผู้วิจัยเริ่มจากการแนะนำตนเอง ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมายของการวิจัยในครั้งนี้ และแนะนำการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

4.1.5 คณะผู้วิจัยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญทดสอบการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

4.1.6 ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการประเมินคุณภาพแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

4.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินความพึงพอใจแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์จากกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

4.2.1 คณะผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ กับกลุ่มตัวอย่างวิจัย

4.2.2 ดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

4.2.2.1 คณะผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการทดลองการใช้งาน และประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์กับกลุ่มตัวอย่างวิจัย พร้อมส่งหนังสือไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูลในการวิจัย

4.2.2.2 คณะผู้วิจัยเริ่มจากการแนะนำตนเอง ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์จุดมุ่งหมายของการวิจัยในครั้งนี้

4.2.2.3 กลุ่มตัวอย่างทดสอบการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ในส่วนต่าง ๆ เมื่อกลุ่มตัวอย่างทดสอบการใช้งานเสร็จสิ้น คณะผู้วิจัยส่งแบบประเมินความพึงพอใจอิเล็กทรอนิกส์ไปในช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ ไลน์ หรือเฟสบุ๊ก จากนั้น กลุ่มตัวอย่างตอบแบบประเมินความพึงพอใจอิเล็กทรอนิกส์ จากนั้น คณะผู้วิจัยกล่าวคำขอบคุณที่สละเวลาในการทดสอบการใช้งาน และประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

4.2.3 ดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

4.2.3.1 คณะผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ประเมินความพึงพอใจแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ รวมไปถึงข้อความแนะนำตนเอง ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ และขอความอนุเคราะห์อาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบการใช้งานและประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยการส่ง ที่อยู่ (URL) ของ แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ และแบบประเมินความพึงพอใจอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น ทางไลน์ส่วนตัว หรือ ทางเฟสบุ๊กส่วนตัว

4.2.3.2 กลุ่มตัวอย่าง ทดสอบการใช้งานและตอบแบบประเมินอิเล็กทรอนิกส์ประเมินความพึงพอใจอิเล็กทรอนิกส์ในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

4.2.2.3 คณะผู้วิจัยส่งข้อความกล่าวคำขอบคุณที่สละเวลาในการทดสอบการใช้งานและประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

4.3 คณะผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการประเมินคุณภาพ และ การประเมินความพึงพอใจอิเล็กทรอนิกส์ มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ คณะผู้วิจัยประยุกต์ใช้หลักการออกแบบและการ

พัฒนาสื่อการเรียนรู้ของ ADDIE Model มาใช้ในการออกแบบและการพัฒนาแฟ้มสะสมผลงาน สำหรับอาจารย์ ไว้สำหรับจัดเก็บข้อมูลผลงานที่สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย และสอดคล้องกับการบริหารราชการของอาจารย์ ที่ใช้เป็นเครื่องมือที่สามารถแสดงถึง ประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา ประวัติการทำงาน ประวัติการสอน การบริการวิชาการ และแสดงผลงานทางวิชาการต่างๆ เช่น งานวิจัย บทความวิจัย บทความวิชาการ หนังสือ ตำรา เอกสารประกอบการสอน เป็นต้น ทำให้ไม่เปลืองพื้นที่ในการจัดเก็บ และประหยัดค่าใช้จ่าย อีกทั้งผู้บริหารสามารถเข้ามาตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และสามารถมอบหมายงานที่ตรงกับความเชี่ยวชาญของอาจารย์ในแต่ละท่าน

2. ผลการประเมินคุณภาพแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ตารางที่ 1 คุณภาพแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ฯ ในภาพรวม

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านโครงสร้างและการออกแบบหน้าจอ	4.27	0.46	ดี
2. ด้านเนื้อหา	4.53	0.63	ดีมาก
3. ด้านการใช้งานและประโยชน์ในการนำไปใช้	4.70	0.47	ดีมาก
เฉลี่ย	4.52	0.54	ดีมาก

ผลการประเมินคุณภาพแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างและการออกแบบหน้าจอ อยู่ในระดับที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.46 ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับที่ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.63 และด้านการ ใช้งานและประโยชน์ในการนำไปใช้ อยู่ในระดับที่ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.47

3. ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ฯ ในภาพรวม

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านโครงสร้างและการออกแบบหน้าจอ	4.53	0.50	ดีมาก
2. ด้านเนื้อหา	4.67	0.47	ดีมาก
3. ด้านการใช้งานและประโยชน์ในการนำไปใช้	4.63	0.48	ดีมาก
เฉลี่ย	4.62	0.49	ดีมาก

ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างและการออกแบบ มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50 ด้านเนื้อหา มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับที่ ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.47 และด้านการใช้งานและประโยชน์ ในการนำไปใช้ มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.48

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการออกแบบและพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ทำให้ได้แฟ้มสะสมผลงาน ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดเก็บ เผยแพร่ข้อมูลผลงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของอาจารย์ ได้อย่างเป็นระบบ ประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บ และค่าใช้จ่ายในการทำเอกสาร อีกทั้ง ยังสามารถใช้ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารสามารถเข้ามาตรวจสอบ และวางแผนการทำงานที่ให้ตรงกับความต้องการของอาจารย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรสร สว่างศรี ที่พบว่า ระบบแฟ้มสะสมงาน เป็นข้อมูลพื้นฐานของบุคลากร อย่างเป็นระบบ จะทำให้การจัดการข้อมูลมีความถูกต้อง รวดเร็วและใช้งานได้สะดวกขึ้น อีกทั้ง เป็นการเผยแพร่ข้อมูลให้แก่บุคลากรภายในมหาวิทยาลัย นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่สนใจได้แพร่หลายยิ่งขึ้นรวมทั้งจะเป็นประโยชน์สำหรับ ผู้บริหารในการพิจารณาผลงานของบุคลากร โดยการประเมินผลตามสภาพจริง (ไกรสร สว่างศรี, 2559)

2. ผลจากการประเมินคุณภาพแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปถมาภรณ์ ไทยโพธิ์ศรี และ ณมน จีรังสุวรรณ ที่พบว่า ผลการประเมินรูปแบบแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ฯ จากผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ารูปแบบแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ฯ ที่ออกแบบมีความเหมาะสมที่จะใช้ในการประเมินตามสภาพจริง (ปถมาภรณ์ ไทยโพธิ์ศรี และณมน จีรังสุวรรณ, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวิทย์ ไอล้อม พบว่าคุณภาพของระบบแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับดี (ประวิทย์ ไอล้อม, 2557)

3. ผลจากการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จากผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนาจ สวัสดิ์นะที และพัลลภ พิริยะสุรวงศ์ พบว่า ผลการประเมินรูปแบบแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้นจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความเหมาะสมของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก (อำนาจ สวัสดิ์นะที และพัลลภ พิริยะสุรวงศ์, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผการัตน์ ทองจันทร์ พบว่า นักเรียนที่พัฒนา e-Portfolio ตามต้นแบบมีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก และกลุ่มที่ 2 (อาจารย์) พบว่า ระบบสารสนเทศ e-Portfolio มีประสิทธิภาพในการนำเสนอผลงานที่น่าสนใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ผการัตน์ ทองจันทร์, 2561)

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจาก คณะผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน รวมไปถึงศึกษาหน้าที่ของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา และแบบรายงานการปฏิบัติราชการของข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัย ประเภทวิชาการเชี่ยวชาญเฉพาะ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อนำมาวิเคราะห์หารายละเอียดที่ครอบคลุมการปฏิบัติงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ทั้งนี้ยังนำเอาหลักการออกแบบและการพัฒนาของ ADDIE Model มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ และพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ โดยในแต่ละขั้นตอนมีการวิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา ทดสอบใช้งานและประเมินผล ซึ่งเป็นกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นในการออกแบบ ไปจนถึงสิ้นสุดกระบวนการในการพัฒนา ที่ทำให้การออกแบบ และพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ มีความเหมาะสมทั้งในส่วนของโครงสร้าง เนื้อหา การจัดหมวดหมู่และการจัดลำดับเนื้อหา หน้าจอภาพ สีที่ใช้ ตัวอักษรที่ใช้สามารถใช้งานได้ง่าย และสะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูล รวมทั้งสามารถนำไปให้กับอาจารย์ ข้าราชการ และอาจารย์พนักงานมหาวิทยาลัยได้ทดสอบการใช้งานเพื่อนำข้อเสนอแนะมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ส่งผลให้ได้แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้งาน ทั้งนี้สามารถอธิบาย ได้ว่า อาจเนื่องมาจากแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว มีรูปแบบที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อน มีรายละเอียดที่ชัดเจนตรงกับกรอบภาระงานของอาจารย์ และสามารถนำไปใช้งาน หรือเผยแพร่ข้อมูลการปฏิบัติงานได้ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการทั้งในคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และโทรศัพท์มือถือ อีกทั้งผู้บริหารยังสามารถตรวจสอบการทำงาน ประเมินผลการปฏิบัติงาน และใช้ในการวางแผนการทำงานที่ตรงกับความต้องการของอาจารย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับอาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุรินทร์ที่พัฒนาขึ้น 1.1) สามารถนำไปใช้ในการจัดเก็บ และเผยแพร่

ข้อมูลผลงานต่างๆ ของอาจารย์ ในภาระหน้าที่ของอาจารย์ตามองค์ประกอบตามเกณฑ์การ การปฏิบัติราชการของข้าราชการ และพนักงานมหาวิทยาลัย ประเพณีวิชาการ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุรินทร์ เช่น ภาระงานสอน การผลิตผลงานทางวิชาการ การจัดทำบทความวิจัยหรือ บทความวิชาการ การจัดทำสื่อการสอน การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปะและ วัฒนธรรม เป็นต้น รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ ในการปฏิบัติงานของอาจารย์ได้อย่างเป็นระบบ

1.2) สามารถนำเสนอผลงานของอาจารย์ได้ครบถ้วน มีความหลากหลาย น่าสนใจ ประหยัด พื้นที่ในการจัดเก็บเอกสาร และประหยัดค่าใช้จ่ายในการซื้อ วัสดุ อุปกรณ์ ในการทำเอกสาร

1.3) ผู้บริหารและผู้ประเมินสามารถเข้ามาตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ประเมินผลการปฏิบัติงาน ได้ง่าย โดยไม่ต้องค้นหาเอกสารหลักฐานประกอบที่มีมากจนอาจทำให้ผู้บริหารและผู้ประเมิน สับสน และเกิดคลาดเคลื่อนในการประเมินผลการปฏิบัติงานได้ รวมไปถึงสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนเพื่อมอบหมายงานที่ตรงกับความสามารถของอาจารย์ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ 1) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ควรมีการปรับเปลี่ยนข้อมูล ทางด้านงานที่ปฏิบัติ ข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ 2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีนโยบายส่งเสริมให้อาจารย์ และบุคลากรในสายอื่นๆ พัฒนาแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ เป็นของตนเอง เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ของตน ซึ่งจะทำให้สามารถทราบ การทำงาน ตรวจสอบการทำงานของ ได้อย่างรวดเร็ว 3) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1) ควรมีการถ่ายทอดความรู้ในการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ ให้กับอาจารย์ใน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ต่อไป และ 3.2) ควรมี การปรับปรุงแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ให้เข้ากับเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติราชการ ประจำปี ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

เอกสารอ้างอิง

- ไกรสร สว่างศรี. (2559). ระบบแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจและ เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. ใน รายงานสืบ เนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 1. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา หันตรา.
- ไพโรจน์ ขาวสิทธิวงษ์. (2563). บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์มหาวิทยาลัย. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤศจิกายน 2563 จาก <http://www.sc.su.ac.th/knowledge/teacher.pdf>
- คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม. (2563). ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤศจิกายน 2563 จาก <https://indus.srru.ac.th/wp-content/uploads/2017/06/1212ffgg.png>
- งานเจ้าหน้าที่. (2563). ข้อมูลบุคลากรสายสนับสนุน. สุรินทร์: คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

- ชัยณี กลั่นสอน. (2553). ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ กรณีศึกษา: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตศรีราชา. ใน งานนิพนธ์การจัดการ มหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะการจัดการและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นพดล เพ็ญประชุม. (2560). คู่มือการใช้งาน Google Site. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงาน เทคโนโลยีการศึกษาส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.
- นิคม ลนขุนทด. (20 ตุลาคม 2564). การดำเนินงานของคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม. (นาย อัมภา วรรณกายนต์, ผู้สัมภาษณ์)
- ปถมารณ์ ไทยโพธิ์ศรี และณมน จีรังสุวรรณ. (2558). รูปแบบการพัฒนาแฟ้มสะสมงาน อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการประเมินตามสภาพจริง รายวิชาโครงงานนักศึกษาด้าน เทคโนโลยีมัลติมีเดีย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยี สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 17(1), 24-32.
- ประวิทย์ โอโสม. (2557). การพัฒนาระบบแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับระบบการ เรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน วิชาทัศนศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสันเทศศาสตร์เพื่อการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ผการัตน์ ทองจันทร์. (2561). การพัฒนา e - Portfolio สำหรับนักเรียน แสดงผลผ่าน Smart Phone ด้วยการประยุกต์ใช้ QR Code. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม, (6)1, 190-197.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. (2563). ประวัติความเป็นมา. เรียกใช้เมื่อ 11 พฤศจิกายน 2563 จาก <https://www.srru.ac.th/about/history>
- อัมภา วรรณกายนต์. (2560). สัมมนาทางเทคโนโลยีอุตสาหกรรม. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราช ภัฏสุรินทร์.
- อำนาจ สวัสดิ์นะที และพัลลภ พิริยะสุรวงศ์. (2558). รูปแบบแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้านคอมพิวเตอร์แบบผสมผสานผ่าน อุปกรณ์สมาร์ทโฟนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ใน พระบรมราชูปถัมภ์, (10)2, 13-22.
- McGriff, Steven J. . (2000). Instructional System Design (ISD) : Using the ADDIE Model. Penn State University: College of Education.

บทบาทของพระสงฆ์กับการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ
ในการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง*

THE ROLE OF MONKS WITH THE DRIVE FOR HEALTH CONSTITUTION
TO HEALTH RISK FACTORS FROM NON-CONTAGIOUS CHRONIC
DISEASES

พระครูพิศิษฐ์ธรรมนิเทศ (จารุวัฒน์ จันทะพรหม)

Phrakhruphisitthammanites (Charuwat Chanthaprom)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

วิราสิริ วสิริสิริ

Wirasiri Waseeweerass

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: wirasiri_wasee@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพในการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เนื่องจากวิกฤตสุขภาพพระสงฆ์ไทยนับแสนรายป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง สาเหตุจากพฤติกรรมเสี่ยงสุขภาพ สูบบุหรี่ ไม่ออกกำลังกาย อาหารไม่ถูกโภชนาการ เป็นต้น โดยองค์กรสุขภาพ เร่งเดินหน้าธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ ผนึกกำลังหยุดเจ็บป่วย พลิกบทบาทพระสงฆ์เป็นผู้นำทางสุขภาพสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ จัดหลักสูตรพระคิลานุปัฏฐากพระสงฆ์ต้นแบบการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ พัฒนาพระสงฆ์ผู้นำสุขภาพ-เฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงในวัด โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ร่วมกับ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดแถลงข่าว “การดูแลสุขภาพพระสงฆ์ไทย” พร้อมพิธีมอบเกียรติบัตรพระสงฆ์ต้นแบบขับเคลื่อนงานวัดส่งเสริมสุขภาพและพระคิลานุปัฏฐากพระสงฆ์ต้นแบบการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพการขับเคลื่อนงานด้านสุขภาพพระสงฆ์ดำเนินการตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 ตามมติมหาเถรสมาคม เรื่อง การ

* Received March 27, 2022; Revised May 15, 2022; Accepted June 4, 2022

ดำเนินงานพระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาวะ ให้ดำเนินการวัดส่งเสริมสุขภาพและธรรมนุญ สุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ โดยมีรูปธรรมสำคัญได้แก่ วัดส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาพระคิลานุปัฏฐาก (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพ) สนับสนุนกลไกในระดับพื้นที่ ซึ่งวัดเป็นศูนย์กลาง รวมจิตใจ พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน ต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ในการป้องกัน ฟื้นฟู พัฒนา ให้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี การมีธรรมนุญสงฆ์ เพื่อส่งเสริมดูแลพระสงฆ์ตามหลักธรรมวินัย และเป็นผู้นำด้านสุขภาวะแก่ชุมชน สังคม เพื่อมี คุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

คำสำคัญ: บทบาทของพระสงฆ์, การขับเคลื่อนธรรมนุญสุขภาพ, การลดปัจจัยเสี่ยงทาง สุขภาพ, โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

Abstract

This article aims to disseminate knowledge about the role of monks with the drive for health constitution to reduce health risk factors from chronic non-communicable diseases. Due to the health crisis, hundreds of thousands of Thai monks are suffering from chronic non-communicable diseases caused by health risk behaviors, smoking, not exercising, unhealthy foods, etc. Currently, health organizations move forward with the constitution for monks' health, join forces to stop sickness, and have pushed the role of monks into health leaders. The Office of the Health Promotion Foundation organizes the Phra Kilanupattha training program about model monks for reducing health risk factors and developing health leader monks to monitor risk factors in the temples. The Office of the Health Promotion Foundation in collaboration with the Department of Health, Ministry of Public Health, the Office of the National Health Commission (NHCO), the National Health Security Office (NHSO), and the National Buddhism Office (B.E.) held a press conference on "Thai Monks Health Care" along with the certificate awarding ceremony to honor the model monks for driving health promotion in the temples and the Phra Kilanupattha - model monks for reducing health risk factors. Driving the health work of monks is carried out in accordance with the National Sangha Health Constitution B.E.2560 according to the Sangha Supreme Council of Thailand in terms of the operation of monks and the development of health, to carry out health promotion temples and the National Sangha Health Constitution, with important tangibles including health promotion

in the temples and development of the Phra Kilanupattha (monk health volunteers). Supporting the mechanisms at the local level in which the temple is the center of the mind and the monks are the spiritual leaders of the people requires the science and art to protect, restore, develop, provide the knowledge and understanding in order to lead to a positive change. Having a constitution for monks is to promote and take care of monks according to the principles of moral discipline and to be leaders in health for the community and society to have a good quality of life.

Keywords: The Role of Monks, The Drive for Health Constitution, To Reduce Health Risk Factors, Chronic Non-Communicable Diseases

บทนำ

พระสงฆ์เป็นทายาทธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าแม้ว่าพระสงฆ์ในอดีตควรทำหน้าที่เพียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรม หากแต่ในอดีต พระสงฆ์มีความรู้ที่แตกฉานทั้งทางธรรมและทางโลก บุญญาบารมีที่สะสมและความสามารถในด้านเวทมนตร์คาถาทำให้ไม่เพียงแต่มีสถานะเป็นนักบวชเท่านั้นแต่ยังเป็นนักปราชญ์ผู้รอบรู้ ที่แม้แต่พระมหากษัตริย์ยังต้องขอคำปรึกษาเพื่อให้ปกครองอยู่ในหลักทศพิธราชธรรม ภายใต้ระบบการปกครอง สมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์ในอดีตจึงมักขอคำปรึกษาจากพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ เพื่อให้ได้หลักการบริหารบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุข อย่างสมัยอยุธยาตอนปลาย ซึ่งถ้าย้อนดูสภาพการปฏิบัติและบทบาทพระสงฆ์ไทยในอดีตเป็นมากกว่าพระสงฆ์ผู้อยู่ในธรรมวินัยเพราะ ในประวัติศาสตร์ไทย พระสงฆ์ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือแค่คำสั่งสอนตามหลักธรรมคำสั่งสอนเท่านั้น แต่มีหลายครั้งที่เคยที่ได้ปฏิบัติเกินบทบาทหน้าที่ของตัวเอง เพื่อออกมาช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชาติและประชาชนแต่ก็ยังปฏิบัติตนอยู่ภายใต้ธรรมวินัยที่ยังคงยึดถือ และช่วยสืบสานพระพุทธศาสนาในเมืองไทยให้คงอยู่ตลอดมาและหลายครั้งยังสร้างคุณงามความดี ก่อให้เกิดสันติภาพ ตลอดจนช่วยเหลือประชาชนให้คลายทุกข์และปลอดภัยอยู่เสมอ ด้วยบทบาทและการปฏิบัติตนในอดีตที่ผ่านมา จึงเห็นว่าพระสงฆ์สามารถมีบทบาทต่อสังคมและประเทศได้โดยการใช้หลักธรรมะเป็นเครื่องมือ ซึ่งตราบใดที่มีได้ประพடுத்தไปในทางที่ผิดกฎพระธรรมวินัยเป็นการกระทำด้วยเจตนาดี ที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสร้างคุณงามความดีอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและชาติบ้านเมือง (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2557) ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2560 จัดทำขึ้น ภายใต้มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 7/2560 เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2560 มติที่ 191/2560 เรื่อง การดำเนินงานพระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาวะ (มหาเถรสมาคม, 2560) ที่

กำหนดให้ดำเนินการวัดส่งเสริมสุขภาพและ ธรรมนุญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ เพื่อเป็นกรอบ และแนวทางการ ส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ทั่วประเทศ ตามหลักการของธรรมนุญว่าด้วย ระบบ สุขภาพแห่งชาติ และเป้าหมายการขับเคลื่อนมิติสุขภาพแห่งชาติ 3 ประเด็นสำคัญ คือ พระสงฆ์กับการดูแลสุขภาพตนเอง ตามหลักพระธรรมวินัย ชุมชนและสังคมกับการดูแลสุขภาพของพระสงฆ์ ที่ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และบทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาพของชุมชนและสังคม โดยยึดหลักการสำคัญ คือ การใช้ทางธรรมนำทางโลก และมาตรการสำคัญในการดำเนินการ 5 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ข้อมูล การพัฒนา การบริการสุขภาพ และการวิจัย ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญาและทางสังคม ตลอดจนการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพโดยก่อให้เกิด ความเชื่อมโยงระหว่างวัดกับชุมชน ทำให้พระแข็งแรง วัดมั่นคง ชุมชนเป็นสุข ภายใน 10 ปี (พ.ศ.2560 - 2569) (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560) ดังที่กล่าวมา ผู้เขียนจะยกข้อมูลและหลักการที่น่าเชื่อถือเพื่อถ่ายทอดให้ผู้อ่านได้รับทราบที่มาที่ไปของบทบาทพระสงฆ์เนื่องจากที่ผ่านมาบุคคลทั่วไปไม่ค่อยได้รับทราบเรื่องราวบทบาทของพระสงฆ์ที่ชัดเจน รับรู้แต่ว่าพระสงฆ์มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรมเท่านั้น ซึ่งที่จริงแล้ว บทบาทของพระสงฆ์ยังได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นำทางสุขภาพ เรียกว่า “พระคิลานุปัฏฐาก” (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพ) พระสงฆ์ต้นแบบการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ พัฒนาพระสงฆ์ผู้นำสุขภาพ-เฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงในวัด ซึ่งคิลานุปัฏฐาก” ในทางพระธรรมวินัยท่านหมายถึง ภิกษุสามเณรที่ทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือเพื่อนภิกษุสามเณรด้วยกันในเวลาอาพาธ (ธรรมธารา, 2562) โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) จัดแถลงข่าว “การดูแลสุขภาพพระสงฆ์ไทย” พร้อมพิธีมอบเกียรติบัตรพระสงฆ์ต้นแบบขับเคลื่อน ดำเนินการตามธรรมนุญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2562) ตามมติมหาเถรสมาคม เรื่อง การดำเนินงานพระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาพ ให้ดำเนินการวัดส่งเสริมสุขภาพและธรรมนุญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ โดยมีรูปธรรมสำคัญได้แก่ วัดส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาพระคิลานุปัฏฐาก (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพ) สนับสนุนกลไกในระดับพื้นที่ ซึ่งวัดเป็นศูนย์กลางรวมจิตใจพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน ต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ในการป้องกัน ฟันฟูพัฒนา ให้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพในทางที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2562) ทั้งนี้ แผนสร้างเสริมสุขภาพในองค์กร สสส. มีเป้าหมายหนึ่งวัดหนึ่งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพพระดับตำบล (รพ.สต.) จับคู่กันทำกิจกรรมด้านโภชนาการป้องกันโรคเรื้อรังกับเหล่าพระสงฆ์ให้ดีขึ้น 10,000 แห่งทั่วประเทศ ภายในปี 2563

เพื่อให้พระสงฆ์มีสุขภาพดี สามารถดูแลตัวเองได้ เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิต และสนับสนุนให้พระสงฆ์เป็นแกนนำความรู้ในการดูแลสุขภาพของตนเองและเผยแผ่แก่ชุมชนและสังคมในวงกว้าง (สำนักข่าวHfocusเจาะลึกระบบสุขภาพ, 2562)

บทบาทของพระสงฆ์ในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ

บทบาท หมายถึง การกระทำหน้าที่ ตามสถานภาพที่บุคคลเป็นอยู่ หรือได้รับมอบหมาย ตำแหน่ง ซึ่งเป็นการกระทำที่ผู้อื่นพบเห็นหรือสังเกตได้ ตามที่กล่าวข้างต้นพระสงฆ์เป็นทายาทธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าแม้ว่าพระสงฆ์ในอดีตควรทำหน้าที่เพียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรม แต่ในปัจจุบันพระสงฆ์มิได้เป็นเพียงทายาทธรรมที่ทำหน้าที่เพียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรมหรือในอดีตพระสงฆ์มีความรู้ที่แตกฉานทั้งทางธรรมและทางโลก บุญญาบารมีที่สะสมและความสามารถในด้านเวทมนตร์คาถาทำให้ไม่เพียงแต่มีสถานะเป็นนักบวชเท่านั้นแต่ยังเป็นนักปราชญ์ผู้รอบรู้และให้คำปรึกษากับพระมหากษัตริย์เพื่อให้ปกครองอยู่ในหลักทศพิธราชธรรมภายใต้ระบบการปกครองสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ต่อมาให้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุนคือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้กำหนดหน้าที่และภารกิจของพระสงฆ์ไว้ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง หมายถึงการควบคุมดูแลให้คณะสงฆ์ภายในวัดประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเพื่อให้เกิดความเรียบร้อย 2) ด้านการศาสนศึกษา หมายถึง การจัดให้มีการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรมรวมทั้งส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรได้เรียนในสำนักเรียนที่วัดใกล้เคียงด้วย 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลสถาบัน การศึกษาหรือจัดสถานศึกษาภายในวัดเพื่อสงเคราะห์แก่เด็กเยาวชนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนโดยไม่ขัดต่อธรรมวินัยเช่นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง การจัดการให้มีการฟังธรรมเทศนาการจัดเกี่ยวกับการอบรมสมณะและวิปัสสนากรรมฐาน จากการบรรยายหรือปาฐกถา การจัดศาสนพิธีต่างๆเพื่อรักษาพิธีกรรมละวัฒนธรรมอันดีงาม รวมทั้งการเผยแผ่ธรรมทางวิทยุชุมชน 5) ด้านการสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์ศาสนสมบัติของวัดด้วยการรักษา ซ่อมแซม ปรับปรุง ตกแต่งศาสนสถานที่มีอยู่เดิมให้มั่นคงถาวรและการก่อสร้างเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับศาสนสมบัติที่จำเป็นต่อการดำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคง 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคม โดยการจัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณสมบัติหรือสาธารณกุศล เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ (พระหัตถ์สนธิ์ ปริบุญโญ, 2555)

ปัจจุบันพระสงฆ์มีบทบาทในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ระดับพื้นที่ หมายความว่า กรอบทิศทาง หรือข้อตกลงร่วม หรือกรอบกติกาความร่วมมือที่พระสงฆ์

คณะสงฆ์ชุมชน สังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาสุขภาวะในระดับพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นประเด็นทางสุขภาพเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ หรือทุกประเด็นในธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ โดยหัวใจสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ คณะสงฆ์ วัด ชุมชน สังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการออกแบบพัฒนา ขับเคลื่อน และทบทวนธรรมนูญสุขภาพ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560)

บทบาทพระสงฆ์กับการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

พระสงฆ์ระดับพื้นที่ร่วมกัน คำนวณกันว่า พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเป็นผู้ออกจากเรือน ไม่เกี่ยวข้องด้วย เรือนแล้ว จึงจำเป็นที่จะต้องดูแลตนเองและดูแลพระสงฆ์ด้วยกัน ตามหลักพระธรรมวินัยดังที่พระพุทธองค์ตรัสแนะนำไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มารดาบิดาผู้จะพึงพยาบาลพวกเธอก็ไม่มี ถ้าเธอไม่พยาบาล กันเอง ใครเล่าจักพยาบาล ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดจะพยาบาลเรา ก็พึงพยาบาลภิกษุไข้เถิด (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560) โดยโรงพยาบาลสงฆ์ระบุว่า 5 โรคภัยที่พระสงฆ์อาพาธมากที่สุด คือ โรคไขมันในเลือดสูง ความดันโลหิตสูง เบาหวาน ไตวายเรื้อรัง และข้อเข่าเสื่อม โดย 5 โรคภัยข้างต้น มีสาเหตุหลักจากอาหารและจากผลการสำรวจสุขภาพพระสงฆ์ - สามเณรทั่วประเทศล่าสุดในปี 2559 พบว่าพระสงฆ์มีสุขภาพดีร้อยละ 52 มีภาวะเสี่ยงร้อยละ 19 มีภาวะป่วยร้อยละ 29 โดยพบปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เจ็บป่วย คือ ไขมันในเลือดสูง ค่าดัชนีมวลกายเกินมาตรฐาน สูบบุหรี่ น้ำตาลในเลือดสูง และความดันโลหิตสูง ส่วนโรคที่พบมาก 5 อันดับ คือ โรคมะเร็ง โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และโรคไตวายเรื้อรัง (สำนักสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2563) การมี “ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ” นั้นทางมหาเถรสมาคมเห็นด้วยกับการประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ฉบับนี้เพราะปัจจุบันพระสงฆ์ป่วยเป็นโรคต่าง ๆ มากมาย มีสาเหตุที่สำคัญ คือ พุทธศาสนิกชนมักถวายอาหารเฉพาะที่ญาติผู้ล่วงลับชอบรับประทาน ส่วนใหญ่จะเป็นอาหารที่มีรสชาติหวาน มัน และเค็ม ซึ่งอาหารในกลุ่มนี้หากทานเป็นประจำต่อเนื่องจะเป็นสาเหตุของการเกิดโรคไต เบาหวาน ความดัน หลอดเลือดตามมาได้ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560) สมเด็จพระมหาธีราจารย์ ประธานกรรมการฝ่ายสงฆ์ ของคณะกรรมการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ กล่าวว่า มหาเถรสมาคมได้รับทราบและสนับสนุนการดำเนินงานของธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติที่ประกาศใช้ไปเมื่อ 31 ธันวาคม 2560 ผ่านคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสุขสงเคราะห์ ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิรูปกิจการคณะสงฆ์ โดยการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์นั้นจะยึดหลัก “ธรรมนำโลก” เพื่อมุ่งสู่ 3 เป้าหมายสำคัญคือ 1) พระสงฆ์ต้องดูแลสุขภาพตนเองได้ โดยพระสงฆ์ต้องพิจารณาอาหารที่มีรสชาติหวาน มัน และเค็ม ซึ่งเป็นกลุ่มอาหารที่เป็นสาเหตุที่

เสี่ยงของการเกิดโรคร้ายอย่างระมัดระวัง 2) ชุมชนและสังคมร่วมกันดูแลสุขภาพพระสงฆ์ประชาชนในชุมชนมีบทบาทในการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ที่สำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นผู้ถวายปัจจัยและภัตตาหารแด่พระสงฆ์การที่ประชาชนตระหนักถึงความเสี่ยงที่พระสงฆ์จะได้รับเกี่ยวกับอาหารที่ญาติโยมถวายมาต้องเป็นอาหารที่ปลอดภัยสำหรับพระสงฆ์ และ 3) พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชนได้เช่นที่เคยเป็นมา ปัจจุบันพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อวิถีชาวบ้าน หรือคนในชุมชนนั้น ๆ ทุนการสงเคราะห์ การช่วยเหลือสถานที่ที่เป็นสาธารณสมบัติ การช่วยเหลือประชาชนในโอกาสที่ควรช่วย การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ปสฤทธ์ เชมงโคร), 2565) นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2561 และ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดทำคู่มือแนวทางการอบรมหลักสูตรพระคิลานุปัฏฐาก (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำวัด-อสม.) เพื่อให้การดำเนินการเรื่องพระคิลานุปัฏฐาก ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งประเทศ (สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2561) ซึ่งการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของพระสงฆ์ทำได้โดย บทบาทพระสงฆ์กับการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

สรุป

พระสงฆ์เป็นทายาทธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าแม้ว่าพระสงฆ์ในอดีตควรมีบทบาททำหน้าที่เพียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรม หากแต่ในอดีตพระสงฆ์มีความรู้ที่แตกฉานทั้งทางธรรมและทางโลก บทบาทของพระสงฆ์ที่มีมาแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับวิถีชาวบ้านและท้องถิ่นเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับประชาชน เช่น การอบรมคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาหมู่บ้านการพัฒนาตำบล การช่วยจัดหาทุนการสงเคราะห์ การช่วยเหลือสถานที่ที่เป็นสาธารณสมบัติ การช่วยเหลือประชาชนในโอกาสที่ควรช่วย การจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยพระสงฆ์ได้มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรมเพียงเท่านั้น ซึ่งที่จริงแล้ว บทบาทของพระสงฆ์ยังได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นำทางสุขภาพเรียกว่า “พระคิลานุปัฏฐาก” (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพ) พระสงฆ์ต้นแบบการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ หน่วยงานหลักได้พัฒนาพระสงฆ์ผู้นำสุขภาพ เฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงในวัดพระสงฆ์มีบทบาทในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ จึงทำให้พระสงฆ์เองซึ่งเดิมเป็นผู้ที่ชาวบ้านเคารพนับถืออยู่แล้ว ยิ่งเพิ่มความเคารพน่าเชื่อถือ ศรัทธา ยกย่องให้เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ด้วย สมาธิ สติและปัญญา ขึ้นไปอีก และมีข้อเสนอแนะดังนี้ องค์กรสุขภาพและองค์กรพุทธศาสนาต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนธรรมนูญสุขภาพอย่างจริงจังและถือเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องมีการพัฒนาให้ยั่งยืนและต่อเนื่องเพื่อลดภาวะเสี่ยงของการเกิดโรคไม่ติดต่อในพระสงฆ์และชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ธรรมธารา. (2562). คีลานุปัฏฐาก. เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2565 จาก <https://dhamtara.com/?p=9174>
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2557). แนวโน้มบทบาทพระสงฆ์กับการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้า. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระหัตถ์สนัย ปริบุญโญ. (2555). บทบาทพระสงฆ์ในการบริหารคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาเถรสมาคม. (2560). การจัดทำธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2560. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก <http://mahathera.onab.go.th/index.php?url=mati&id=7927>
- สมเด็จพระมหาธีรราชจารย์ (ปสฤทธ์ เขมังกโร). (2565). เดินหน้า ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ แก้ววิกฤตสุขภาพพระสงฆ์ไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก <https://www.nationalhealth.or.th/en/node/1251>
- สำนักข่าวHfocusเจาะลึกระบบสุขภาพ. (2562). สงฆ์ไทยอ้วน48%เสี่ยงอาพาธสูง แนะนำอาหารพระด้วยสูตร4เสริม2ลด. เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.hfocus.org/content/2019/07/17374>
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2560). ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2560. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: โอเอส พรินติ้ง เฮาส์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2562). เดินหน้า ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ แก้ววิกฤตสุขภาพพระสงฆ์ไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก <https://www.nationalhealth.or.th/en/node/1251>
- สำนักสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2563). สธ.ตรวจสุขภาพพระสงฆ์-สามเณร 1 แสนรูปทั่วประเทศ มอบเป็นของขวัญปีใหม่ 2563. เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2565 จาก <https://pr.moph.go.th/?url=pr/detail/2/04/136144/>
- สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2561). คู่มือแนวทางการอบรมหลักสูตรพระคิลานุปัฏฐาก (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำวัด-อศว.). เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2565 จาก https://apps.hpc.go.th/dl/web/upFile/2018/08-5004-20180804043828/9cf16ef1cd3_60472cb18b67e21cd1ac0.pdf

แนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*
THE 21st CENTURY LEARNING MANAGEMENT STRATEGIES OF
TEACHERS, MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 2

มนตรี บุญซื่อน

Montree Boonsorn

รัชชัย จิตรนันท

Dr.Thatchai Jittanan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University

E-mail: Montree14409@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประเภทการวิจัยและพัฒนา โดยการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 312 คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตและเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 7 ด้าน 21 แนวทาง ผลการประเมินความ

* Received April 19, 2022; Revised May 8, 2022; Accepted June 4, 2022

เหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก
คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การจัดการเรียนรู้, ครูในศตวรรษที่ 21

Abstract

This artistudy aimed 1) to study the current state, the desirable state, and the modified priority needs state of learning management strategies of teachers in the 21st century and 2) to study the guideline for the development of learning management strategies for teachers in the 21st century , Mahasarakham Primary Education Service Area Office 2. Research and development type. There were two phases in the study. The first phase was studying of the current state, the desirable state, and the modified priority needs state of learning management strategies of teachers in the 21st century Mahasarakham Primary Education Service Area Office 2. The sample were 312 teachers. The research instrument was the questionnaires. the researcher made permission letter and collect data with samples. The second phase was the studying the guideline for the development of learning management strategies for teachers in the 21st century , Mahasarakham Primary Education Service Area Office 2. In this phase, were focus group discussion. The results are as follow: 1) to study the current state of learning management strategies of teachers in the 21st century Mahasarakham Primary Education Service Area Office 2. was high level in overall and the modified priority needs state of learning management strategies of teachers in the 21st century was high level in overall. and 2) to study the guideline for the development of learning management strategies for teachers in the 21st century , Mahasarakham Primary Education Service Area Office 2 which including 7 elements and 21 guidelines. The results of the guideline development were suitability at a very high level and the possibility was at the high level.

Keywords: The guideline development, learning management, teachers in the 21st century

บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นการจัดการศึกษาที่คาดหวังให้มีการพัฒนาสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวได้ว่าการให้ความสำคัญกับการศึกษามายาวนาน โดยมีความสำคัญตรงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ได้ให้หลักการและกรอบแนวคิดแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยได้ระบุการปฏิรูปการศึกษาใน 4 ด้าน คือ การปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการ การปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน และการพัฒนาวิชาชีพและบุคลากร กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปงานของกระทรวงให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว โดยเน้นที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้คนไทยพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2544) นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนา ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยยุทธศาสตร์ที่ 4.3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและระบบพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560 – 2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานวิชาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพสถานศึกษาทุกระดับการศึกษา สามารถจัดกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ สื่อ ตำราเรียน และนวัตกรรม ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ มีระบบกลไกการวัด การติดตามและประเมินผลมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดคุณภาพนั้น ผู้เรียนจะบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ต้องมีกระบวนการสู่ความสำเร็จ เพื่อให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้า จึงจำเป็นต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน ทั้งนี้หากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดิม

อาจส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความล่าช้า ไม่สามารถพัฒนาได้เท่าที่ควร และเพื่อพัฒนาผู้เรียนก้าวทันสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เพราะครูเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้พร้อมที่จะออกไปสู่สังคมที่มีการแข่งขันสูง ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาที่ระบุว่าครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในกระบวนการจัดการศึกษา ดังนั้นครูจึงมีความสำคัญมาก เพราะครูมีผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามไปด้วย ครูจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ครูผู้สอนจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556) และเนื่องจากสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนไป ดังนั้นครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสมรรถนะต่อครูผู้สอน แต่การที่ครูผู้สอนจะมีสมรรถนะที่สูงนั้นครูจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี จนกระทั่งเกิดความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลหลายประการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นและสนใจที่จะเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทการศึกษาในโลกยุคใหม่หรือที่เรียกว่า โลกในศตวรรษที่ 21 หรือโลกยุค 4.0 ที่มีความเปลี่ยนแปลงรวดเร็วในทุกด้านอย่างเป็นพลวัตนี้ ให้สามารถนำไปพัฒนาโรงเรียนในสังกัดให้มีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้นอันจะส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,659 คน จาก 221 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2563 ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

แล้วทำการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 312 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 7 คนซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์คุณสมบัติ

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์ทำงานอย่างน้อย 10 ปี ระดับเหรียญทอง จำนวน 3 ท่าน

3.2 ข้าราชการครู มีวุฒิการศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน หรือสาขาวิจัยการศึกษา มีประสบการณ์ในการทำงาน อย่างน้อย 10 ปี จำนวน 2 ท่าน

3.3 ศึกษานิเทศก์ วิทยะฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา จำนวน 2 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check list) เรื่องเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษาตำแหน่งหน้าที่หลัก ประสบการณ์ในการทำงาน สถานที่ทำงาน ขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นด้านการจัดการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณ (Rating scale) ตามแบบของ Likert (Likert type)

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือจัดส่งโดยการไปแจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of congruence)

1.2 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามตามวิธี Item Total

Correlation

1.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D)

2.4 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI modified (Modified Priority Needs Index)

ระยะที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1. นำเสนอข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อประเมินแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์ทำงานอย่างน้อย 10 ปี ระดับเหรียญทอง จำนวน 3 ท่าน

2.2 ข้าราชการครู มีวุฒิการศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน หรือสาขาวิจัยการศึกษา มีประสบการณ์ในการทำงาน อย่างน้อย 10 ปี จำนวน 2 ท่าน

2.3 ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา จำนวน 2 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

2. แบบประเมินแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อประสานงาน จัดสนทนากลุ่ม ดำเนินถอดเทปบันทึกเสียง การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จากผู้ทรงคุณวุฒิ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ประมวลผลทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยการใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1. การกำหนดวัตถุประสงค์	3.80	0.85	มาก	4.62	0.57	มากที่สุด	0.216	1
2. การศึกษาคุณลักษณะผู้เรียน	3.95	0.83	มาก	4.70	0.50	มากที่สุด	0.189	3
3.การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้	3.94	0.85	มาก	4.69	0.52	มากที่สุด	0.190	2
4. การกำหนดเนื้อหา	4.00	0.86	มาก	4.73	0.48	มากที่สุด	0.183	5
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.97	0.82	มาก	4.70	0.44	มากที่สุด	0.184	4
6. การประเมินผลการจัดการเรียนรู้	4.00	0.86	มาก	4.73	0.48	มากที่สุด	0.183	5
7. การวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ	3.95	0.83	มาก	4.70	0.50	มากที่สุด	0.189	3
รวม	3.94	0.77	มาก	4.59	0.44	มากที่สุด	0.192	

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 ด้าน 21 แนวทาง ดังนี้

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านที่ 1 ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21	4.83	0.41	มากที่สุด	4.83	0.41	มากที่สุด
แนวทางที่ 1.1 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.67	0.52	มากที่สุด	4.50	0.55	มากที่สุด
แนวทางที่ 1.2 สร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนการกำหนดวัตถุประสงค์	4.50	0.84	มากที่สุด	4.00	0.89	มาก
แนวทางที่ 1.3 กระตุ้นให้เกิดความตระหนักต่อการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อขับเคลื่อนการกำหนดวัตถุประสงค์	4.00	0.26	มาก	3.83	0.17	มาก
ด้านที่ 2 ด้านการศึกษาคุณลักษณะผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21	4.83	0.41	มากที่สุด	4.83	0.41	มากที่สุด
แนวทางที่ 2.1 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนด้านการศึกษาคุณลักษณะผู้เรียน	4.67	0.52	มากที่สุด	4.50	0.55	มากที่สุด
แนวทางที่ 2.2 สร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาคูณลักษณะผู้เรียน	4.50	0.84	มากที่สุด	4.00	0.89	มาก
แนวทางที่ 2.3 กระตุ้นให้เกิดความตระหนักต่อการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาคูณลักษณะผู้เรียน	4.00	0.26	มาก	3.67	0.21	มาก
ด้านที่ 3 ปรับกระบวนการทัศน์ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21	4.83	0.41	มากที่สุด	4.83	0.41	มากที่สุด
แนวทางที่ 3.1 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้	4.83	0.41	มากที่สุด	4.83	0.41	มากที่สุด
แนวทางที่ 3.2 สร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้	4.67	0.52	มากที่สุด	4.50	0.55	มากที่สุด

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
แนวทางที่ 3.3 กระตุ้นให้เกิดความตระหนักต่อการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อขับเคลื่อนการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้	4.50	0.84	มากที่สุด	4.00	0.89	มาก
ด้านที่ 4 สร้างความเป็นเลิศด้านการกำหนดเนื้อหา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21	4.83	0.41	มากที่สุด	4.67	0.52	มากที่สุด
แนวทางที่ 4.1 เพิ่มประสิทธิภาพการปรับใช้นโยบาย สภาพเทคโนโลยี และสภาพสังคมในการกำหนดเนื้อหา	4.67	0.82	มากที่สุด	4.17	0.75	มาก
แนวทางที่ 4.2 สร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อขับเคลื่อนการกำหนดเนื้อหาให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้	4.50	0.84	มากที่สุด	4.17	0.75	มาก
แนวทางที่ 4.3 กระตุ้นให้เกิดความตระหนักต่อการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อขับเคลื่อนการกำหนดเนื้อหา	4.83	0.41	มากที่สุด	4.83	0.41	มากที่สุด
ด้านที่ 5 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21	4.75	0.46	มากที่สุด	4.38	0.52	มาก
แนวทางที่ 5.1 เพิ่มประสิทธิภาพด้านการปรับใช้นโยบาย สภาพเทคโนโลยี และสภาพสังคมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.33	0.82	มาก	4.17	0.75	มาก
แนวทางที่ 5.2 สร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.33	0.30	มาก	4.17	0.75	มาก
แนวทางที่ 5.3 กระตุ้นให้เกิดความตระหนักต่อการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.83	0.41	มากที่สุด	4.67	0.52	มากที่สุด
ด้านที่ 6 ยกระดับการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21						
แนวทางที่ 6.1 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการประเมินผลการเรียนรู้	4.88	0.35	มากที่สุด	4.63	0.52	มากที่สุด
แนวทางที่ 6.2 สร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อขับเคลื่อนการประเมินผลการเรียนรู้	4.67	0.52	มากที่สุด	4.50	0.55	มากที่สุด

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
แนวทางที่ 6.3 กระตุ้นให้เกิดความตระหนักต่อการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อขับเคลื่อนการประเมินผลการเรียนรู้	4.88	0.35	มากที่สุด	4.63	0.52	มากที่สุด
ด้านที่ 7 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21	4.83	0.41	มากที่สุด	4.83	0.41	มากที่สุด
แนวทางที่ 7.1 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ	4.83	0.41	มากที่สุด	4.67	0.52	มากที่สุด
แนวทางที่ 7.2 สร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ	4.75	0.46	มากที่สุด	4.38	0.52	มาก
แนวทางที่ 7.3 กระตุ้นให้เกิดความตระหนักต่อการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อขับเคลื่อนการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ	4.67	0.52	มากที่สุด	4.50	0.55	มากที่สุด
รวม	4.58	0.54	มากที่สุด	4.31	0.52	มาก

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ที่ผลปรากฏเช่นนี้เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการกำหนดคู่มือการประเมินสมรรถนะครูขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินสมรรถนะครูผู้สอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการในด้านการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2544) สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ก็ได้ให้ความสำคัญและกำหนดหลักการที่ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรมจริยธรรม และสอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีเป้าหมายที่จะพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้และจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งมีการมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และการรายงานผลอย่างเป็นระบบ ใช้งานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้และขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2562)

สภาพที่พึงประสงค์ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น และเป็นไปตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มุ่งเน้นพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ ก้าวทันเทคโนโลยี สอดคล้องกับวิระชัย ศรีวงษ์รัตน์ ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่าโดยรวมมีความสอดคล้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (วิระชัย ศรีวงษ์รัตน์, 2559)

คำดัชนีความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เรียงลำดับจากความต้องการมากไปหาความต้องการน้อย ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ด้านกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ด้านการศึกษาคุณลักษณะผู้เรียน ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการกำหนดเนื้อหา ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ดังที่ วิระชัย ศรีวงษ์รัตน์ ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ ว่าเป็น กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนตามวัตถุประสงค์ของผู้สอนโดยผ่านกิจกรรม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผล และด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งทำให้ผู้เรียนทราบได้ว่าจะได้เรียนรู้อะไรมีวิธีการเรียนรู้อย่างไร และเมื่อเรียนจบครบหลักสูตรแล้วจะได้รับผลการเรียนรู้อย่างไร ส่งผลให้องค์ประกอบกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด (วิระชัย ศรีวงษ์รัตน์, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัย นันทนา วารินิน ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนา

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อทดลองใช้รูปแบบและประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยรวม ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู มีลำดับความต้องการพัฒนาในระดับมากที่สุด (นันทนา วารินิน, 2557)

2. การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีองค์ประกอบ 7 ด้าน 21 แนวทาง ประกอบด้วย ด้านที่ 1 ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านที่ 2 ด้านการศึกษาคุณลักษณะผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านที่ 3 ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านที่ 4 ด้านการกำหนดเนื้อหา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านที่ 5 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านที่ 6 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านที่ 7 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งในแต่ละด้านประกอบด้วย 3 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าก่อนการยกร่างแนวทาง ผู้วิจัยได้ศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น รวมทั้ง บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยละเอียด และใช้ผู้ทรงคุณวุฒิภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้ประเมิน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาแนวทาง ศึกษาแนวคิดในการศึกษาวิจัย ตามแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี บุญชม ศรีสะอาด และ Good, C.V. จนสามารถสรุปองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาแนวทาง ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การพัฒนาแนวทาง การประเมินแนวทาง การปรับแนวทาง ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในรูปแบบการพัฒนาแนวทาง (ทิศนา ขัมมณี, 2551); (บุญชม ศรีสะอาดและคณะ, 2561); (Good, C.V., 1973) สอดคล้องกับงานวิจัย สายสุนีย์ เทพสุขเอี่ยม ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีการค้นพบ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนนักปฏิบัติและชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และการมีส่วนร่วมของ ชุมชน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และการสื่อสาร เวลาเรียน แหล่งเรียนรู้ 4) การวัดประเมินผลการเรียนรู้ 5) การเผยแพร่องค์ความรู้ ผลการประเมินความ

เหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขต มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (สายสุนีย์ เทพสุขเอี่ยม, 2562) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิ อึ้งปัญสดวงค์ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบประเมินการจัดการศึกษาของคณะวิทยาศาสตร์ โดยใช้บาลานซ์สกอ์การ์ด มีจุดประสงค์เพื่อ พัฒนารูปแบบประเมิน การจัดการศึกษาของคณะวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบประเมินการจัดการศึกษาของคณะวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) เป้าหมายของการประเมิน 2) สิ่งที่มีประเมิน ซึ่งกำหนดตามมุมมองของบาลานซ์สกอ์การ์ด ประกอบด้วย มุมมองด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายในและด้านการเรียนรู้และการพัฒนา 3) ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน 4) วิธีการประเมินและ 5) การให้ข้อมูลย้อนกลับ ผลการประเมินรูปแบบประเมินการจัดการศึกษา โดยภาพรวมมีคุณภาพระดับมาก โดยด้านความถูกต้องมีคุณภาพระดับมากที่สุด ส่วนด้านความเป็น ประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสมมีคุณภาพระดับมาก (สุพรรณิ อึ้งปัญสดวงค์, 2553)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด และผลการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 จำนวน 7 ด้าน 21 แนวทาง ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาวิจัยและพัฒนา โดยใช้หลักการ และวิธีการพัฒนาที่แตกต่างจากงานวิจัยนี้ เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนา และหาวิธีการที่ทำให้เกิดการพัฒนานำแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด และมีการศึกษาพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ในด้านอื่น ๆ เพื่อจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ทิตนา แคมมณี. (2551). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา วารินนิ. (2557). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชรเขต 2. ใน ดุษฎีนิพนธ์

- ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษาและการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- บุญชม ศรีสะอาดและคณะ. (2561). พื้นฐานการวิจัยการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8, มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์. (2559). การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สายสุนีย์ เทพสุขเอี่ยม. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีการค้นพบโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ และชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และการมีส่วนร่วมของชุมชน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2562). รายงานประจำปี. มหาสารคาม: กลุ่มงานและแผนสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2544). การเรียนรู้บูรณาการยุทธศาสตร์ครู ปฏิรูป. กรุงเทพมหานคร: อูษาการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). คู่มือการปฏิบัติงานการต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สุพรรณิ อึ้งปัญสัตวงศ์. (2553). การพัฒนารูปแบบการประเมินการจัดการศึกษาของคณะ วิทยาศาสตร์โดยใช้บาลานซ์สกอ์การ์ด. ใน ดุษฎีนิพนธ์วิทยาศาสตรดุสิตบัณฑิต ภาควิชาสถิติ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Good, C.V. (1973). Dictionary of Education. New York: McGraw – Hill.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร*

FACTORS AFFECTING THE PURCHASING BEHAVIOR OF FACIALCREAMS OF CONSUMERS IN BANGKOK

สุภัทตรา สุขทองสา

Supattra Sukthongsa

วัชรระ ยี่สุนเทศ

Watchara Yeesuntes

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

Kasem Bundit University, Thailand

supattra.39sea@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 2) พฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร 3) เปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ Chi-Square และ Multiple Regression Analysis ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วงอายุ 40-51 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พฤติกรรมผู้บริโภคส่วนใหญ่เริ่มใช้ครีมบำรุงผิวหน้าเพราะมีปัญหาผิวหน้า ต้องการลดฝ้าจุดต่างดำ ตนเองเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด เลือกซื้อเพราะมีคนใช้แล้วเห็นผล ซื้อจากร้านค้าออนไลน์/อินเทอร์เน็ต และรับรู้ผ่านสื่อโฆษณาทุกช่องทาง มีความถี่ในการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าเฉลี่ย 4.68 ครั้งต่อปี มีค่าใช้จ่ายในการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าจำนวน 4,304.28 บาทต่อครั้ง ผลการทดสอบสมมติฐานข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขต

* Received January 28, 2022; Revised May 15, 2022; Accepted June 3, 2022

กรุงเทพมหานครแตกต่างกัน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ครีมบำรุงผิวหน้า, พฤติกรรมผู้บริโภค, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

Abstract

The objectives of this study were to study: 1) marketing mix factors, 2) consumers' purchasing behaviors for facial creams, 3) to compare the purchasing behaviors for facial creams of consumers classified by personal data, and 4) the marketing mix factors that affect the purchasing behavior of facial creams of consumers. The sample of 400 questionnaires used as data collection tools and statistical data analysis was Chi-Square and Multiple Regression Analysis. The results showed that most of the respondents were female, aged between 40–51 years old, single status, bachelor's degree, company employees, average monthly income of 20,001–30,000 baht. The overall opinion on the marketing mix for purchasing facial cream is essential. As for consumer behavior, most of them started using facial creams because facial skin problems want to reduce dark spots. Users are the most influential in purchasing decisions. Users select it because someone used it and saw results. Buy from online/internet stores and be recognized through all advertising media. The frequency of purchasing facial creams was averaged 4.68 times per year, with expenses of purchasing facial creams at 4,304 baht per time. Personal data regarding the gender, age, status, education level, occupation, and average monthly income differed, and they were differently affecting the purchasing behavior of facial creams among consumers in Bangkok. Marketing mix factors of products influence the purchasing behavior of facial creams of consumers in Bangkok significantly at the 0.05 level.

Keywords: facial cream, consumer behavior, marketing mix

บทนำ

ปัจจุบันนี้มีสถานะต่างๆ เช่น ควันรณ ผุ่น หรือแสงแดด สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการทำลายสุขภาพผิวหน้าทำให้มีริ้วรอยแก่กว่าวัย หมองคล้ำขึ้นได้ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของคนยุคใหม่ที่มีการพบปะสื่อสารกันภายนอกมากขึ้น ทำให้คนส่วนใหญ่จึง

ต้องการให้ตนเองมีภาพลักษณ์ทั้งผิวพรรณและหน้าตาที่ดีเพื่อสร้างความมั่นใจและเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้กับตนเอง แนวโน้มของผู้บริโภคทุกเพศทุกวัย ให้ความสำคัญและใส่ใจในการบำรุงเรื่องสุขภาพ ความงาม และผิวพรรณของตนเองเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าครีมบำรุงผิวหน้าไม่ใช่ปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่ก็เป็นหนึ่งใน การเสริมสร้างความสุขในชีวิตให้แก่ผู้หญิง ยิ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ชัดว่าครีมบำรุงผิวหน้าเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเป็นอย่างมากความก้าวหน้าในเทคโนโลยีต่างๆทำให้การผลิตครีมบำรุงผิวหน้าถูกพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตามไปด้วย ทำให้ธุรกิจครีมบำรุงผิวหน้าต่างมีการผลิตและพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการใช้ครีมบำรุงผิวหน้าที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และปัจจัยทางเศรษฐกิจก็ไม่ส่งผลกระทบต่อความต้องการใช้ครีมบำรุงผิวหน้ามากนัก เพราะเป็นสินค้าที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ทุกเพศทุกวัย ให้ความสำคัญและใส่ใจในการบำรุงเรื่องสุขภาพ ความงาม และผิวพรรณของตนเองเพิ่มมากขึ้น ตลาดเครื่องสำอางมีแนวโน้มการเติบโตและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่าส่วนแบ่งการตลาดเครื่องสำอางและความงามในประเทศไทยในปี 2559 มีมูลค่า 81,000 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวมีส่วนแบ่งทางการตลาดมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 46 มีอัตราเติบโตเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 5 และจากข้อมูลของศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้มีการวิเคราะห์และสนับสนุนว่าธุรกิจเครื่องสำอางและครีมบำรุงผิวเป็นสาขาธุรกิจที่ถูกจัดอันดับให้เป็น 1 ใน 10 ของธุรกิจที่น่าสนใจลงทุน ประจำปี 2559 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต้องการของผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าเครื่องสำอางและครีมบำรุงผิวในตลาดที่เติบโตอย่างต่อเนื่องทุกปี ในปัจจุบันนี้แทบทุกเพศ ทุกวัย ให้ความสำคัญกับเรื่องผิวหน้าเป็นอันดับต้นๆ ไม่ว่าจะยุคสมัยใด ในปัจจุบันไม่เพียงแต่ผู้หญิงเท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับการดูแลตัวเอง แม้แต่ผู้ชายยังหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องความงามมากขึ้น เพราะความงามเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างบุคลิกภาพ และความมั่นใจกับตัวเอง ทำให้ปฏิเสธไม่ได้ว่าเครื่องสำอางได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน จากรายงานของ Euro monitor พบว่า ตลาดผลิตภัณฑ์ดูแลผิว (Skin Care) ในไทย เป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยปี 2558 มีมูลค่าราว 60,544 ล้านบาทมีอัตราการเติบโต 2.5% (yoy) แบ่งเป็น ตลาด Mass มีสัดส่วน 77% และตลาด Premium มีสัดส่วน 23% โดยแบรนด์ที่มีส่วนแบ่งตลาดผลิตภัณฑ์ดูแลผิวสูงสุด 5 อันดับแรก คือ Artistry, Ponds, Olay, Mistine และ Nivea Vlsage จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า ตลาดเครื่องสำอางที่น่าสนใจคือ ผลิตภัณฑ์ดูแลผิว ซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดและมีการเติบโตที่สูงกว่าเครื่องสำอางประเภทอื่นๆ โดยเติบโตถึงร้อยละ 8.7 ในปี 2560 ที่ผ่านมา ครีมบำรุงผิวหน้า สามารถบำรุงรักษาผิวหน้าให้มีสภาพที่ดี เพราะผิวหน้าคือสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ สามารถใช้ประโยชน์ได้ในหลายๆด้าน เช่นการเข้าสังคมในสังคมบางกลุ่ม การทำงาน เป็นต้น ผลิตภัณฑ์เพื่อดูแลบำรุงผิวหน้าจึงได้รับความนิยมจากกลุ่มคนทุกเพศ ทุกวัย ทุกเชื้อชาติ ครีมบำรุงผิวหน้าเป็นสิ่งสำคัญข้อหนึ่ง ลดการเกิดสิว ริวรอย

หรือหน้ามัน ทำให้ผิวหน้ากระจางใส ครีมบำรุงผิวหน้าเป็นสิ่งทีกลุ่มคนมีความต้องการ และท้องตลาดมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้า หลากหลายรูปแบบ และหลายแบรนด์ จนปัจจุบันมีชนิดแบบของจัดจำหน่ายเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย และการเปลี่ยนแปลงของสังคม

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เพราะปัจจุบันนี้คนทั่วไปให้ความสำคัญกับการดูแลผิวหน้า ต้องการให้ผิวหน้ากระจางใส ลดริ้วรอยหมองคล้ำ แก้ปัญหาการเกิดสิว เพิ่มอ่อนเยาว์ ความประทับใจแก่ผู้พบเห็น ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ครีมบำรุงผิวหน้านำไปปรับใช้พัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้ครีมบำรุงผิวหน้าในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของคนในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้ครีมบำรุงผิวหน้า ศึกษาพฤติกรรมในการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของคนในเขตกรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อครีม บำรุงผิวหน้าจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้า ข้อมูลจากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการจัดจำหน่ายใช้ครีม บำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดวิธีการในการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขต

1. ด้านเนื้อหา การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อาศัยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด และทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (6W1H) ซึ่งประกอบด้วย (Who) ใครคือผู้บริโภค, (What) อะไรที่ผู้บริโภคต้องการ, (Why) ทำไมผู้บริโภคต้องซื้อ, (Whom) ใครมีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ, (When) ผู้บริโภคซื้อ

เมื่อใด, (Where) ผู้บริโภคซื้อที่ไหน และ (How) ผู้บริโภคซื้ออย่างไร การศึกษารังนี้นี้มีแหล่งข้อมูลแยกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากตำรา รายงานการศึกษา เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและอินเทอร์เน็ต

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ของ W.G.Cochran ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนี้

$$\text{สูตร } n = P(1-P)(Z^2)/(e^2)$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

P = ค่าความน่าจะเป็นของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสุ่มจากประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

z = ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

(ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% z มีค่าเท่ากับ 1.96)

$$\text{แทนค่า } n = (.50)(1-.50)(1.96^2)/(.05^2)$$

$$n = (.5)(.5)(3.8416)/.0025$$

$$n = .9604/.0025$$

$$n = 384.16$$

ในการคำนวณ จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 ราย แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ทางผู้ศึกษาจึงได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษารังนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษารังนี้ ได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักการ และวิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตลอดจนกำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2. ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม

3. กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย
4. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง
5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์
6. ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้เสนอแนะ
7. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)
8. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบอีกครั้งแล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป
9. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 40 คน
10. นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์ จำแนกแล้วมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาสัมประสิทธิ์ อัลฟาของครอนบัต (Cronbach's alpha coefficient)

2.2 โครงสร้างแบบสอบถามประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการสอบถามในเรื่องเพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การสร้างลักษณะคำถามเป็นลักษณะนามบัญญัติ (Nominal Scale) เป็นการวัดข้อมูลเพื่อจัดแบ่งข้อมูลออกเป็นกลุ่มๆ ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยมีคำตอบให้เลือกหลายคำตอบ แต่ผู้ตอบสามารถเลือกตอบเพียงข้อเดียว ข้อมูลที่วัดได้ในระดับนี้ใช้สถิติอย่างง่ายในการคำนวณคือ ค่าร้อยละ โดยในส่วนข้อมูลส่วนที่ 1 ประกอบด้วยจำนวนคำถามทั้งสิ้น 6 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยเป็นลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกใช้ครีมบำรุงผิวหน้าการสร้างลักษณะคำถามเป็นลักษณะ นามบัญญัติ (Nominal Scale) เป็นการวัดข้อมูลเพื่อจัดแบ่งข้อมูลออกเป็นกลุ่มๆตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยมีคำตอบให้เลือกหลาย

คำตอบแต่ผู้ตอบสามารถเลือกตอบเพียงข้อเดียวข้อมูลที่วัดได้ในระดับนี้ใช้สถิติอย่างง่ายในการคำนวณคือ ค่าร้อยละโดยในส่วนข้อมูลส่วนที่ 3 ประกอบด้วยจำนวนคำถามทั้งสิ้น 9 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Checklist)

ส่วนที่ 4 เป็นข้อมูลข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

3. การเก็บข้อมูล

เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ ได้มีวิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ ทั้งตำรา เอกสาร และผลศึกษาวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย และรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยการหาอัตรา ส่วนร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) โปรแกรม Microsoft Excel ซึ่งเป็นโปรแกรม สำเร็จรูป สำหรับสร้างแผนภูมิวงกลม (Pie Chart) และแผนภูมิแท่ง (Bar Chart) พร้อมคำอธิบายผล และนำผลที่ได้จากแผนภูมิมานำเสนอเพื่อวิเคราะห์ตามลักษณะของตัวแปรต่างๆ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่างๆ

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้คือ Chi-square และ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาดโดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 6 รายการ ประกอบด้วย มีการรับรองคุณภาพจากองค์กรอาหารและยา (อย.) ($\bar{x} = 4.72$) วิธีและขั้นตอนการใช้ไม่ยุ่งยาก ($\bar{x} = 4.62$) มีฉลากระบุรายละเอียดส่วนผสมชัดเจน ($\bar{x} = 4.57$) เนื้อครีมละเอียดซึมเร็ว ($\bar{x} = 4.56$) ครีมบำรุงผิวหน้าเหมาะสำหรับคนแพ้ง่าย ($\bar{x} = 4.54$) เป็นครีมบำรุงผิวหน้าที่มีแบรนด์น่าเชื่อถือ ($\bar{x} = 4.52$) และระดับความสำคัญมาก 5 รายการ ประกอบด้วย ครีมบำรุงผิวหน้ามีค่า SPF 50+ ($\bar{x} = 4.46$) มีความหลากหลายของครีมบำรุงผิวหน้าให้เลือก ($\bar{x} = 4.45$) มีส่วนผสมจากพืชธรรมชาติสมุนไพร ($\bar{x} = 4.39$) มีหลายขนาดให้เลือก ($\bar{x} = 4.35$) มีกลิ่นหอมติดทนนาน ($\bar{x} = 4.21$) ตามลำดับ

ด้านราคาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4 รายการ ประกอบด้วย ความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับคุณภาพ ($\bar{x} = 4.63$) ราคาเหมาะสมเมื่อเทียบกับปริมาณ ($\bar{x} = 4.55$) มีการระบุราคาชัดเจนสังเกตง่าย ($\bar{x} = 4.55$) ฟรีค่าจัดส่ง ($\bar{x} = 4.51$) และระดับความสำคัญมากคือมีหลายขนาดให้เลือก ($\bar{x} = 4.44$) ตามลำดับ

ด้านการจัดจำหน่ายภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด 2 รายการ ประกอบด้วย มีความสะดวกในการซื้อและชำระเงิน ($\bar{x} = 4.57$) มีความรวดเร็วในการจัดส่งสินค้า ($\bar{x} = 4.53$) และระดับความสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วย สั่งซื้อสินค้าได้ตลอด 24 ชม. ($\bar{x} = 4.42$) เพิ่มช่องทางการจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.41$) มีการจำหน่ายสินค้าผ่านระบบออนไลน์เช่น FB IG Page เป็นต้น ($\bar{x} = 4.37$) และออกบูธตามห้างสรรพสินค้าชั้นนำแนะนำครีมบำรุงผิวหน้าพร้อมทดลองใช้ ($\bar{x} = 4.29$) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมการตลาดภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก 8 รายการ ประกอบด้วย มีการรีวิวสินค้าจากผู้ที่ใช้ครีมบำรุงผิวหน้าแล้ว ($\bar{x} = 4.49$) มีโปรโมชั่นผ่านเว็บไซต์ตามช่องทางต่างๆ ($\bar{x} = 4.47$) จัดรายการส่งเสริมการขายร่วมกับห้างสรรพสินค้า ($\bar{x} = 4.46$) มีการแจกครีมบำรุงผิวหน้าให้ทดลองใช้ ($\bar{x} = 4.44$) ชำระด้วยบัตรเครดิตและสะสมแต้มเพื่อใช้แลกครีมบำรุงผิวหน้าได้ ($\bar{x} = 4.43$) ถาม-ตอบรายละเอียดของครีมบำรุงผิวหน้าทางออนไลน์ได้ทันที ($\bar{x} = 4.43$) โฆษณาผ่านสื่อต่างๆอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.30$) มีสมัครสมาชิกเพื่อรับสิทธิพิเศษ ($\bar{x} = 4.30$) ตามลำดับ

2. พฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเริ่มใช้ครีมบำรุงผิวหน้าเพราะผิวหน้ามีปัญหา สิ่งที่ต้องการจากครีมบำรุงผิวหน้าคือลดรอยฝ้าจุดด่างดำ เลือกใช้ครีมบำรุงผิวหน้าเพราะรักษาปัญหาผิวหน้า บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุดคือตนเอง เลือกซื้อครีมบำรุงผิวหน้าเมื่อมีคนรู้จักใช้แล้วเห็นผล ปกติซื้อครีมบำรุงผิวหน้าจากร้านค้าออนไลน์/อินเทอร์เน็ต และรู้จักครีมบำรุงผิวหน้าที่ใช้อยู่ประจำผ่านการโฆษณาทุกช่องทาง ความถี่ในการ

ซื้อครีมบำรุงผิวหน้า เฉลี่ย 4.68 ครั้งต่อปี ค่าใช้จ่ายในการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าโดยเฉลี่ยคือ เป็นจำนวน 4,304.28 บาทต่อครั้ง

3. เปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่างกันมีพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าที่แตกต่างกัน จากผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลแสดงผลการเปรียบเทียบตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

พฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้า	เพศ	อายุ	สถานภาพ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
เหตุผลที่เริ่มใช้ครีมบำรุงผิวหน้า	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
สิ่งที่ต้องการจากครีมบำรุงผิวหน้า	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
ปัจจัยในการเลือกซื้อครีมบำรุงผิวหน้า	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง
บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
โอกาสในการเลือกซื้อครีมบำรุงผิวหน้า	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
สถานที่ที่ซื้อครีมบำรุงผิวหน้า	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
ช่องทางในการรับรู้ครีมบำรุงผิวหน้าอยู่ประจำ	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง

*p < .05

4. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้า
สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้า
 จากการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าแสดงผลการวิเคราะห์แสดงตามตารางที่ 2
ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้า

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	.448	1.007		.445	.656
ด้านผลิตภัณฑ์	.810	.334	.187	2.423	.016**
ด้านราคา	-.198	.293	-.050	-.676	.499
การจัดจำหน่าย	.307	.290	.088	1.062	.289
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	.028	.278	.008	.102	.919

** ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

เปรียบเทียบอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมความถี่ในการเลือกซื้อครีมบำรุงผิวหน้าต่อปี พบว่าพฤติกรรมกับส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ (Sig = 0.016) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษามีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

จากการศึกษาพบว่าภาพรวมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรา สุขเอี่ยม ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยด้านการตลาด ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดที่แตกต่างกันส่งผลต่อแรงจูงใจในการซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (มยุรา สุขเอี่ยม, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตยา อุ่นอ่อน การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของคนในกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวถึงการตอบสนองต่อส่วนผสมทางการตลาดว่าส่วนผสมทางการตลาดมีอยู่ด้วยกัน 4

ปัจจัยคือ ผลิตรภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และ การส่งเสริมการตลาด สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของKotler & Armstrong (1996) ได้กล่าวถึงส่วนผสมทางการตลาดคือ ส่วนผสมทางการตลาดคือเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งกิจกรรมสานเครื่องมือเหล่านี้ ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย (กฤตยา อุณอ่อน, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติวิทย์ อรุณปัญญาวงศ์ พฤติกรรมการเลือกซื้อครีมบำรุงผิวหน้าแบบซองของผู้บริโภค ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าส่วนผสมทางการตลาด ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อครีมบำรุงผิวหน้าแบบซองของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ฐิติวิทย์ อรุณปัญญาวงศ์, 2562)

ด้านผลิตรภัณฑ์ จากการศึกษาพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมวรรณ อินยิ้ม ศึกษากระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตรภัณฑ์บำรุงผิวหน้า (Facial Skincare) ของผู้บริโภคที่อาศัยในกรุงเทพมหานครพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดได้แก่ ด้านผลิตรภัณฑ์ ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาด ที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตรภัณฑ์บำรุงผิวหน้า (Facial Skincare) ของผู้บริโภคที่อาศัยในกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ปัทมวรรณ อินยิ้ม, 2562)และสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร ฐานะเจริญกิจ ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตรภัณฑ์บำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (กนกพร ฐานะเจริญกิจ, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรชญา เกาะเพชร ทศนคติและความเชื่อมั่นต่อครีมบำรุงผิวหน้าผ่านช่องทางออนไลน์จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตรภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (อรชญา เกาะเพชร, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรา สุขเอี่ยม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางร้านสะดวกซื้อพบว่า ผู้ขายวัยทำงานมีระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดเครื่องสำอางสำหรับผิวหน้าของผู้ขายวัยทำงานในเขตจังหวัดภูเก็ตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านผลิตรภัณฑ์ รองลงมา คือด้านราคา ด้านบุคลากรด้านกระบวนการให้บริการ ด้านลักษณะทางกายภาพด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาดตามลำดับ (มยุรา สุขเอี่ยม, 2559)

ด้านราคา จากการศึกษาพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมวรรณ อินยิ้ม ศึกษากระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตรภัณฑ์บำรุงผิวหน้า (Facial Skincare) ของผู้บริโภคที่อาศัยในกรุงเทพมหานครพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตรภัณฑ์ ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาด ที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตรภัณฑ์บำรุงผิวหน้า (Facial Skincare) ของผู้บริโภคที่อาศัยในกรุงเทพมหานครผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ปัทมวรรณ อินยิ้ม, 2562)และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวัลย์ มิตรประทาน พบว่ากลุ่มเมื่อพิจารณาถึงความสำคัญทางด้านราคาส่งผลต่อนั้น ผู้บริโภคให้ความสำคัญทางด้านราคาต้องมีความเหมาะสมกับคุณภาพ และปริมาณบรรจุภัณฑ์ในการเปรียบเทียบความเหมาะสมทางด้านราคาและคุณภาพมากที่สุด (นันทวัลย์ มิตรประทาน, 2554)

ด้านการจัดจำหน่าย จากการศึกษาพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทริกา เครือสาและพัชรหทัย จารุทวีผลบุญกุล พฤติกรรมการซื้อสินค้าและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลผิวแบรนด์เดอส์ฟ ของลูกค้าในเขตกรุงเทพมหานครพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านที่มีผลมากที่สุดได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (นันทริกา เครือสา และพัชรหทัย จารุทวีผลบุญกุล, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาทิพย์ ไตรกุลนิภัทร ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์กันแดดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ทำการศึกษานี้ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์กันแดดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับทางด้านสถานที่จัดจำหน่ายต้องมีความสะดวกสบายต่อการเลือกซื้อสถานที่ที่มีความกว้างขวาง ทันสมัย และระยะเวลาเปิด-ปิดของช่องทางการจัดจำหน่ายมีความเหมาะสม นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์กันแดตนั้นจะต้องถูกจัดวางอยู่ในระดับสายตา (Eye level) ที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถมองเห็นได้ง่าย ซึ่งรวมถึงช่องทางการชำระเงินจะต้องมีวิธีการชำระเงินที่สะดวก (นภาทิพย์ ไตรกุลนิภัทร, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณทิรา จิระวัฒนดำรง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์กันแดดผิวหน้าสำหรับผู้ชายวัยทำงานผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและการโฆษณา กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญทางด้านสถานที่ในการจัดจำหน่ายจะต้องมีความสะดวกสบาย มีความกว้างขวางและทันสมัยต่อการเลือกซื้อ เป็นต้น รวมถึงการให้ความสำคัญทางด้านสื่อโฆษณาต่าง ๆ ต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์กันแดดอีกด้วย (มณทิรา จิระวัฒนดำรง, 2562)

ด้านส่งเสริมการตลาด จากการศึกษาพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมวรรณ อินยิ้ม ศึกษากระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้า (Facial Skincare) ของผู้บริโภคที่อาศัยในกรุงเทพมหานครพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาด ที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้า (Facial Skincare) ของผู้บริโภคที่อาศัยในกรุงเทพมหานคร (ปัทมวรรณ อินยิ้ม, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร ฐานะเจริญกิจ ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมการขายมีผลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด (กนกพร ฐานะเจริญกิจ, 2560) และสอดคล้องกับ นันทริกา เครือสาและพัชรหทัย จารุทวีผลบุญกุล พฤติกรรมการซื้อสินค้าและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลผิวแบรนด์

เดอลีฟ ของลูกค้าในเขตกรุงเทพมหานครพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านที่มีผลมากที่สุดได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (นันทริกา เครือสา และพัชรหทัย จารุทวีผลบุญกุล, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรชญา เกาะเพชร ทศนคติ และความเชื่อมั่นต่อครีมบำรุงผิวหน้าผ่านช่องทางออนไลน์ที่กล่าวว่าการโฆษณาบน Facebook เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนหันมาสนใจสินค้า Social Mediaเป็นตัวเชื่อมการตลาดเข้าด้วยกัน (อรชญา เกาะเพชร, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑิรา จิระวัฒนดำรง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์กันแดดผิวหน้าสำหรับผู้ชายวัยทำงานผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและการโฆษณา กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญทางด้านสถานที่ในการจัดจำหน่ายจะต้องมีความสะดวกสบาย มีความกว้างขวางและทันสมัยต่อการเลือกซื้อ เป็นต้น รวมถึงการให้ความสำคัญทางด้านสื่อโฆษณาต่าง ๆ ต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์กันแดดอีก (มณฑิรา จิระวัฒนดำรง, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าดังนี้ 1) ผู้ประกอบการจำหน่ายครีมบำรุงผิวหน้าควรให้ความสำคัญกับการจัดหาผลิตภัณฑ์ที่มีการรับรองคุณภาพจากองค์กรอาหารและยา มีฉลากระบุส่วนผสมชัดเจน เนื้อครีมละเอียดและซึมซับเร็ว 2) มีครีมบำรุงผิวหน้าหลายขนาดให้เลือกกำหนดราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณ 3) อำนวยความสะดวกในสั่งซื้อและชำระเงิน จัดส่งสินค้ารวดเร็ว จัดจำหน่ายผ่านช่องทางที่เข้าถึงลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย 4) จัดให้มีการรีวิวสินค้าจากผู้ที่เคยใช้ผลิตภัณฑ์จริงแล้วเห็นผลทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหลังจากการใช้ผลิตภัณฑ์ มีกิจกรรมส่งเสริมการขายตามเทศกาลต่างๆอย่างต่อเนื่อง และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไปมีดังนี้ 1) งานวิจัยนี้มีกลุ่มเป้าหมายเพียงประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้ผลการศึกษาอาจยังไม่ชัดเจนมากพอ ควรมีการขยายพื้นที่ทำการวิจัยให้กว้างขึ้นเพื่อข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มีค่าใกล้เคียงความจริงมากยิ่งขึ้น และทำการวิจัยศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นของทัศนคติหรือความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อครีมบำรุงผิวหน้า กับ พฤติกรรมการเลือกซื้อครีมบำรุงผิวหน้า ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้ทราบความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น 2) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในด้านอื่นๆ เช่น กลยุทธ์การตลาด 4Cs ในเรื่องการแก้ปัญหาของลูกค้า (Customer Solution) ต้นทุนลูกค้า (Cost of Customer) ความสะดวกของลูกค้า (Convenience) และการสื่อสารกับลูกค้า (Communication) ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของผู้บริโภค 3) ควรมีการเจาะจงกลุ่มตัวอย่างโดยเฉพาะเพศชายหรือ

เพศทางเลือกเพื่อนำมาพิจารณาถึงแนวโน้มของตลาดครีมบำรุงผิวหน้าที่ผลิตออกมาว่ามีจำนวนกลุ่มเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ฐานะเจริญกิจ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- กฤตยา อุ่นอ่อน. (2559). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อครีมบำรุงผิวหน้าของคนในกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจทั่วไป. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ฐิติวิษญ์ อรุณปัญญาวงศ์. (2562). พฤติกรรมทางเลือกซื้อครีมบำรุงผิวหน้าแบบซองของผู้บริโภค ในจังหวัดสมุทรปราการ. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นภาพิพย์ ไตรกุลนิภัทร. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์กันแดดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทริกา เครือสา และพัชรหทัย จารุทวีผลนุกุล. (2563). พฤติกรรมการซื้อสินค้าและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลผิวแบรนด์เดอส์ฟของลูกค้าในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นันทวัลย์ มิตรประทาน. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อครีมบำรุงผิวหน้าเพื่อป้องกันแสงแดด ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปัทมวรรณ อินยิ้ม. (2562). กระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้า (Facial Skincare) ของผู้บริโภคที่อาศัยในกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มณฑิรา จิระวัฒนดำรง. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์กันแดดผิวหน้าสำหรับผู้ชายวัยทำงาน. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจสากล. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มยุรา สุขเอี่ยม. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อรชญา เกาะเพชร. (2558). ทักษะคติและความเชื่อมั่นต่อครีมบำรุงผิวหน้าผ่านช่องทางออนไลน์. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการตลาด. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน*

FACTORS AFFECTING THE DECISION TO BUY LIFE INSURANCE
FOR INVESTMENT

วรรณภา ฮาเซ๊ะ

Wanna Haseh

ชินโสณ วิสิฐนิธิกิจจา

Chinnaso Visitnitikija

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

Kasem Bundit University, Thailand

E-mail: wanna@bangkoklife.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 2) การตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุนจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐานแบบ t- test, F-test (One-Way ANOVA)และ Multiple Regression Analysis ผลจากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-30,000 บาท ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุนภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนกรมธรรม์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และจำนวนเงินที่ชำระค่าเบี้ยประกันที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน ที่แตกต่างกัน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุนความสัมพันธ์อยู่ระดับสูงทิศทางเดียวกัน และปัจจัยส่วนส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะ สร้างความแตกต่างเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ พัฒนาระบบข้อมูลเบี้ยประกัน การคุ้มครองและผลประโยชน์ เพิ่มช่องทางออนไลน์ จัดกิจกรรมร่วมกับพันธมิตรต่างๆ จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับประกันชีวิตเพื่อ

* Received March 27, 2022; Revised May 16, 2022; Accepted June 2, 2022

การลงทุนให้กับพนักงานตัวแทน การให้บริการมีความสะดวกรวดเร็วถูกต้อง มีกิจกรรมเพื่อสังคม สร้างชื่อเสียง สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้บริการ

คำสำคัญ : การตัดสินใจ, ประกันชีวิต, เพื่อการลงทุน

Abstract

The study, entitled “factors affecting life insurance for investment”, aimed to study (1) marketing mix factors, (2) decision making on life insurance for investment, (3) comparison of decision making on life insurance for investment classified by personal data and (4) decision making on life insurance for investment and marketing mix factors towards the life insurance for investment. The data collected from 400 questionnaires and were analyzed by descriptive statistics including percentage, mean, T- test, F-test (One-Way ANOVA) and Multiple Regression Analysis The results showed that most were female, aged 41-50, marital status, undergraduate degree, private company employee and monthly income between 15,001 – 30,000 baht. The overall of marketing mix factors and decision making on life insurance for investment was at an important level. In term of age, occupation, education degree, monthly income, insurance holding and the amount of different payment of insurance premiums caused the different decision making on life insurance for investment. The marketing mix factors correlated with the decision to take out life insurance for investment, relationships were at the same level, and the marketing mix factors affected life insurance for investment with statistical significance of 0.05 The suggestions are to make a difference of products, develop increase product diversity, develop the insurance premiums system, protection and benefits, add online channels, organize activities with partners, provide life insurance for investment training for agent employees. The service is convenient, fast, accurate. There are social activities, building reputations and trust with users.

Keywords: Decision making, Life Insurance, for Investment

บทนำ

มนุษย์เกิดมาต้องมีการดำรงชีวิต ด้วยปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ซึ่งร่างกายมนุษย์ทุกคนต้องการอาหารที่มีประโยชน์เพียงพอแก่ร่างกาย ทุกคนต้องมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เพื่อห่อหุ้มร่างกายให้สวยงามและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และสุดท้ายมนุษย์ทุกคนก็ต้องการยารักษาโรคเพื่อยามเจ็บป่วยเข้าโรงพยาบาล สุดท้ายมนุษย์ทุกคนอยู่ไม่พ้นคำว่า ความตาย ด้วยความจำเป็นด้านปัจจัย 4 ของการดำรงชีพของชีวิตมนุษย์ จึงทำให้มนุษย์ต้องรู้จักการแบ่งเบาภาระโดยการเก็บออมเพื่อเก็บเงินไว้รักษายามเจ็บป่วยหรือแม้กระทั่งการต้องเก็บเงินไว้เมื่อยามเสียชีวิตเพื่อไม่ให้ลูกหลานหรือคนรุ่นหลังต้องมีการะในการรักษาตัวพ่อแม่ญาติพี่น้องหรือตัวเราเอง

ในอดีตการทำประกันชีวิต ยังไม่มีความจำเป็นและสำคัญมากเหมือนในปัจจุบันนี้ เนื่องจากไม่ได้เล็งถึงความสำคัญในการทำประกันชีวิต โดยเห็นเป็นเรื่องไกลตัวและคิดว่าเป็นเรื่องสิ้นเปลืองเงินทอง อีกทั้งยังไม่เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการทำประกันชีวิต รวมถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมด้วย อีกทั้งตัวแทนขายในอดีตยังไม่มีความสามารถอธิบายถึงเงื่อนไขและผลประโยชน์สูงสุดของกรมธรรม์ว่าจะได้รับผลประโยชน์อะไรบ้างในกรมธรรม์แต่ละฉบับซึ่งแตกต่างกัน โดยบางครั้งตัวแทนขายมีความต้องการที่จะขายประกันมากเกินไป จึงสร้างความรำคาญและแรงกดดันให้กับผู้บริโภคอย่างมาก ทำให้เกิดการต่อต้านและในอดีตยังไม่มีโรคอุบัติใหม่เกิดขึ้นมากมาย เหมือนในปัจจุบัน

การทำประกันชีวิตถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนทางการเงินสำหรับบุคคลเพื่อให้สอดคล้องกับความ จำเป็นและความต้องการในอนาคต และประกันความมั่นคงให้กับสมาชิกในครอบครัวได้ สามารถช่วยบรรเทา ความเดือดร้อนเรื่องการเงิน รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นของครอบครัว อันเนื่องมาจากการเสียชีวิตของบุคคลใด บุคคลหนึ่งในครอบครัว ทั้งยังเป็นการช่วยเสริมสร้างสวัสดิการทางสังคมประเภทหนึ่ง (หฤทัย พงษ์ศิริโสภาพร, 2563)

ในยุคปัจจุบันกับภาวะสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม วิวัฒนาการที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคมด้านสุขภาพ โรคระบาดและด้านเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้พฤติกรรมของมนุษย์มีการปรับเปลี่ยนไปตามสิ่งเร้า ความเจริญในด้านต่าง ๆ ทำให้ค่านิยมใหม่ของสังคมเปลี่ยนแปลงไป เช่น การมีบุตรน้อยลง การเป็นโสดมากขึ้น การพึ่งพาตนเองสูงขึ้น ทำให้เกิดจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุ อีกทั้งในปัจจุบันและอนาคตอาจมีโรคอุบัติใหม่เกิดขึ้นมากมาย ดังนั้นการวางแผนการออมหรือการลงทุนเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ปัจจุบันการเก็บออมหรือการลงทุนก็มีรูปแบบที่หลากหลายออกไป เช่น การฝากธนาคาร การซื้อสลากออมสิน พันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้เอกชน

กองทุนรวม รวมถึงการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ การประกันชีวิตควบคู่การลงทุน ซึ่งในแต่ละประเภทก็จะให้ผลตอบแทนที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้หนึ่งในวิธีของการลงทุนที่ได้รับความนิยมในวัยทำงานที่ต้องรับผิดชอบภาระภานั้นก็คือประกันชีวิต

การทำประกันชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อลงทุนให้มีความมั่นคงในอนาคต จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการให้บริการของบริษัทประกันชีวิตให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเพื่อเพิ่มจำนวนผู้ทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน
3. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุนจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

บุคคล

4. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน

5. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน

วิธีดำเนินการวิจัย

การท่วิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการทำประกันชีวิต เพื่อการลงทุน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐาน แบบ t-test, F-test (One – Way ANOVA) และMultiple Regression Analysis

1. ขอบเขต

1.1 ด้านเนื้อหา การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน อาศัย ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และทฤษฎีการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ

1.2 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ทำการศึกษาคือผู้ทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน จำนวน 400 ราย

1.3. ระยะเวลาในการศึกษา อยู่ระหว่างเดือน มิถุนายน – กันยายน

พ.ศ.2564

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ศึกษาร่างขึ้นเองมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักการ และวิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ตลอดจนกำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แนวคิดและ ทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

2.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อ ตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้ สมบูรณ์ ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้เสนอแนะ

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความ เทียงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบอีกครั้งแล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ต่อไป

2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้ว ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 40 คน

2.6 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาร่างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตาม เนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

$$\text{โดยสูตร } IOC = \sum \frac{R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง) Index of congruence(

R หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยค่า+1หมายถึงข้อคำถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน ค่า 0 หมายถึงไม่แน่ใจว่าจะวัดได้ และ 1-หมายถึง ข้อคำถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ผู้ศึกษาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้ว เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัย

สร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบ และนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้โดยมีค่า IOC เท่ากับ .895

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษาจำนวน 40 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวม โดยใช้วิธีของ Cronbach (1984 :161 อ้างอิงถึงใน กัลยา วาณิชยบัญชา, 2548) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .964

3. การเก็บข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย และรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยสถิติที่ใช้ประกอบด้วย

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่างๆ

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test, (One-way ANOVA), Pearson Product Moment Correlation และ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุนพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง อายุ ระหว่าง 41-50 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-30,000 บาท จำนวนกรมธรรม์ 1 กรมธรรม์ ชำระเบี้ยประกัน 45,001 ขึ้นไป/ปี

2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน

จากการศึกษาข้อมูลระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ในภาพรวมของส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความสำคัญอยู่ในระดับสำคัญมาก 6 รายการ ประกอบด้วย บริษัทประกันมีความน่าเชื่อถือ ผลประโยชน์ที่ได้รับตรงกับความคุ้มครอง เงื่อนไขในการจ่ายสินไหมทดแทนจากรมธรรมมีความชัดเจนและเหมาะสม อัตราผลตอบแทนที่น่าสนใจ สามารถนำไปใช้ลดหย่อนภาษีได้ และรูปแบบประกันมีความหลากหลาย

ด้านราคา ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดระดับความสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วย อัตราเบี้ยประกันมีความเหมาะสมกับความคุ้มครอง หรือผลประโยชน์ที่ได้รับ อัตราเบี้ยประกันมีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับบริษัทประกันชีวิตอื่น อัตราเบี้ยประกันเหมาะสมกับค่าตอบแทน และสามารถผ่อนชำระค่าเบี้ยประกันได้ตามที่กำหนดอยู่ในระดับสำคัญมากตามลำดับ

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจำหน่าย โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก 5 รายการ ประกอบด้วย มีความสะดวกในการชำระเบี้ยประกัน มีเว็บไซต์ที่ลูกค้าเข้าไปศึกษาข้อมูลได้เลย มีความรวดเร็วในการจัดส่งกรมธรรม์ มีตัวแทนคอยอำนวยความสะดวกลูกค้าทุกช่องทาง และ มีการเปิดบัญชีตามห้างสรรพสินค้าชั้นนำ

ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก พิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 5 รายการ ประกอบด้วย ลูกค้าสอบถามข้อมูลทางออนไลน์ได้ทันที มอบของกำนัลเมื่อมีการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตและสุขภาพเพื่อการลงทุน จัดกิจกรรมและแจกของรางวัลร่วมกับลูกค้าตามเทศกาล และมีการโฆษณาสื่ออย่างต่อเนื่อง

ด้านพนักงาน ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก 6 รายการ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า เจ้าหน้าที่สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา เจ้าหน้าที่มีความใส่ใจในการให้บริการ เจ้าหน้าที่

ดูแลลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ พนักงาน Call Center สามารถติดต่อได้ตลอดเวลาให้คำแนะนำตามต้องการ และเจ้าหน้าที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว

ด้านกระบวนการให้บริการ ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก 6 รายการ ประกอบด้วย มีการคำนวณเบี้ยประกันที่ถูกต้อง ระยะเวลาในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนไม่นาน การเรียกร้องสินไหมทดแทนไม่ยุ่งยาก มีความถูกต้องครบถ้วนของกรมธรรม์ การให้บริการที่สะดวกได้รับกรมธรรม์รวดเร็ว และมีการแจ้งเตือนลูกค้าเมื่อใกล้ครบกำหนดชำระเบี้ยอย่างสม่ำเสมอ

ด้านลักษณะทางกายภาพ ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วย สำนักงาน/สาขามีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย สำนักงาน/สาขามีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีบรรยากาศที่ดีมีการตกแต่งสวยงามทันสมัย และสำนักงาน/สาขา มีความเป็นระเบียบ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน พบว่า ด้านการตระหนักถึงปัญหา ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการพิจารณาทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ในภาพรวมการตัดสินใจอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการตระหนักถึงปัญหา ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก 3 รายการ คือต้องการความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัวในอนาคต ต้องการมีเงินสะสมไว้ใช้เมื่อเกษียณอายุ ต้องการรับสิทธิประโยชน์ด้านภาษี และต้องการความคุ้มครองด้านการลงทุน

ด้านการแสวงหาข้อมูล ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 3 รายการ ประกอบด้วย ศึกษาข้อมูลจากตัวแทนประกันชีวิต ศึกษาข้อมูลจากข่าวสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และศึกษาข้อมูลจากเพื่อนหรือญาติที่เคยซื้อประกันแล้ว

ด้านการพิจารณาทางเลือก ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 3 รายการ ประกอบด้วย เปรียบเทียบผลประโยชน์ด้านการลงทุนในแต่ละรูปแบบกรมธรรม์ว่าแบบประกันตามความต้องการของตน และเปรียบเทียบความน่าเชื่อถือการดำเนินงานกับบริษัทก่อนการซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตเพื่อการลงทุน ตามลำดับ

ด้านการตัดสินใจซื้อ ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก เห็นด้วยมาก 3 รายการ ประกอบด้วย ทานพิจารณาแล้วว่าอัตราเบี้ยประกันและผลประโยชน์ที่ได้รับสูงกว่าสถาบันการเงินอื่นๆ ทานตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตเพื่อการลงทุนเพราะพนักงานให้

ข้อมูล ผลประโยชน์และผลตอบแทนชัดเจน และท่านตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตเพื่อการลงทุน ตามลำดับ

ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก 3 รายการ ประกอบด้วย ความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตเพื่อการลงทุน ความต้องการซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตเพื่อการลงทุนเพิ่มเมื่อมีรายได้เพิ่มมากขึ้น และแนะนำคนใกล้ชิดให้ซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตเพื่อการลงทุน ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุนผู้ศึกษามีประเด็นสำคัญที่จะอภิปรายดังนี้

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารณี ทองเจริญสุขชัย การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพ:กรณีเปรียบเทียบช่วงอายุของกลุ่มผู้ซื้อ คือสิ่งที่น่าสนใจจากการศึกษาปัจจัยทางส่วนประสมทางการตลาดพบว่า ปัจจัยส่วนใหญ่ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างนั้น ล้วนแล้วแต่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพ (อารณี ทองเจริญสุขชัย, 2560)

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน ด้านผลิตภัณฑ์ ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนเนตร หลงสกุล ความสำคัญและความจำเป็นในการทำประกันชีวิตของคนไทยพบว่าผู้ทำประกันชีวิตมีความต้องการมีหลักประกันเพื่อความมั่นคงด้านสุขภาพ และความมั่นคงในชีวิตด้านการเงิน (เจนเนตร หลงสกุล, 2560)

3. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์นาฏ จิตแสนสวย ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตควบการลงทุนของลูกค้าใน เอไอเอ ยูนิคัลส์ของบริษัทเอไอเอ จำกัดพบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับสำคัญมาก (อนงค์นาฏ จิตแสนสวย, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสารัตน์ กระจำวงศ์ การศึกษาความไว้วางใจ การรับรู้ความเสี่ยงและทัศนคติต่อช่องทางการจำหน่ายประกันแบบเดิม ที่ส่งผลต่อการความตั้งใจซื้อประกันชีวิตผ่านบริการ Insurance Agent ของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่าทัศนคติต่อช่องทางการจำหน่ายประกันแบบเดิมส่งผลเชิงลบต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตผ่านบริการ Insurance Agent กล่าวคือปัจจุบันผู้บริโภคยังมีความชื่นชอบการซื้อประกันชีวิตผ่านช่องทางเดิมหรือที่เราทราบกันคือผ่านทางตัวแทนบริษัทประกันเนื่องจากมีความน่าเชื่อถือ สามารถได้รับข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนจึงเกิดความมั่นใจว่า

เมื่อซื้อประกันชีวิตผ่านตัวแทนนั้นจะสามารถได้รับความคุ้มครองจริง รวมทั้งเมื่อเกิดปัญหาต่างๆหลังการซื้อประกันชีวิตยังสามารถติดต่อสอบถามขอความช่วยเหลือกับตัวแทนได้อีกด้วย (นิสาร์ตน์ กระจำศรี, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชชาติ สมเนตร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตผ่านธนาคารกรุงไทยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่ามีรับรู้ข้อมูลข่าวสารประกันชีวิตจากตัวแทนจำหน่ายมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้าในแต่ละด้าน ความไว้วางใจ และการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตผ่านธนาคารพาณิชย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (ชัชชาติ สมเนตร, 2562)

อยู่ในระดับมาก

4. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน ด้านการส่งเสริมการตลาดภาพอยู่ในระดับสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์นาฏ จิตแสนสวย พบว่าศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตควบการลงทุนของลูกค้านใน เอไอเอ ยูนิคัลส์ของบริษัทเอไอเอ ด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับสำคัญมาก (อนงค์นาฏ จิตแสนสวย, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวัน ชาวสวนแดง พฤติกรรมและการสื่อสารการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของลูกค้าธนาคารกสิกรไทยในจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิเคราะห์การสื่อสารการตลาดในการเลือกซื้อประกันชีวิตลูกค้าของธนาคารกสิกรไทยที่ทำประกันชีวิตในจังหวัดกาญจนบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (นันทวัน ชาวสวนแดง, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฏฐภัค ผลาชีวิต ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ผ่านช่องทางธนาคารกรุงไทย ภายในสำนักงานเขตปทุมธานี พบว่าปัจจัยทางด้านการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์บริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาดและด้านผลผลิตและคุณภาพ โดยทุกส่วนมีระดับความสำคัญในระดับการตัดสินใจมาก มีผลต่อการตัดสินใจทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ผ่านช่องทางธนาคารกรุงไทย อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (นัฏฐภัค ผลาชีวิต, 2560)

5. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุนด้านลักษณะทางกายภาพภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์นาฏ จิตแสนสวย ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตควบการลงทุนของลูกค้าใน เอไอเอ ยูนิคัลส์ของบริษัทเอไอเอ จำกัด พบว่าด้านนำเสนอทางกายภาพ อยู่ในระดับสำคัญมาก (อนงค์นาฏ จิตแสนสวย, 2563)

6. ข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ ด้านอายุ ที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุนที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษพร เกษตรวนาศรี พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของประชาชน จังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ด้านอายุที่แตกต่างกัน ให้ระดับความสำคัญของปัจจัยทางการตลาดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (พิษพร เกษตรวนาศรี, 2559)

7. ข้อมูลส่วนบุคคลด้านอาชีพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการการทำความเข้าใจเพื่อการลงทุนที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์นาฏ จิตแสนสวย ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อกรรมธรรม์ประกันชีวิตควบการลงทุนของลูกค้าใน เอไอเอ ยูนิคัลของ บริษัทเอไอเอ จำกัด อยู่ในระดับสำคัญมาก พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิขพร เกษตรวนาศรี พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของประชาชน จังหวัดนนทบุรี จากการสรุปผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ (พิขพร เกษตรวนาศรี, 2559)

8. ข้อมูลส่วนบุคคลด้านสถานภาพ ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุนที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิขพร เกษตรวนาศรี พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของประชาชน จังหวัดนนทบุรี จากการสรุปผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ (พิขพร เกษตรวนาศรี, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐิยา ภัทรกิจจานุรักษ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าสถานภาพแตกต่างกัน มีผลต่อการเลือกซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ไม่แตกต่างกัน (ญัฐิยา ภัทรกิจจานุรักษ์, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาดังนี้ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ (กรรมธรรม์) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต เพื่อการลงทุนอยู่ในระดับสำคัญมากบริษัทจึงต้องสร้างความแตกต่างเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ เช่นกรรมธรรม์ที่ลงทุนระยะสั้นหรือระยะยาว การจ่ายเงินปันผลแบบทุกปีหรือครั้งเดียว การแถมประกันอุบัติเหตุ การเพิ่มผลประโยชน์ของเงินออมเพื่ออนาคต ความแตกต่างและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์จึงมีความสำคัญ มากในการดึงดูดผู้บริโภค 2) ด้านราคา บริษัทควรพัฒนาระบบเกี่ยวกับข้อมูลเบี้ยประกัน ให้มีความละเอียดและชัดเจนเหมาะสมกับความคุ้มครองและผลประโยชน์ที่จะได้รับ รวมถึงให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ด้วยตนเอง ในส่วนของอัตราค่าเบี้ยประกันชีวิตทางบริษัทควรทำการพิจารณาในเรื่องของราคาอัตราค่าเบี้ยประกันให้มีความใกล้เคียงกับบริษัทประกันรายอื่น เพื่อเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดให้กับลูกค้าที่จะสนใจมาซื้อ ผลิตภัณฑ์ของบริษัทเพิ่มมากขึ้น 3) บริษัทควรขยายช่องทางการจัดจำหน่ายให้ครอบคลุมลูกค้าเป้าหมายมากขึ้น มีเว็บไซต์ที่ลูกค้าเข้าไปศึกษาข้อมูลได้เลย และมีความรวดเร็วในการจัดส่งกรรมธรรม์มีตัวแทนคอยอำนวยความสะดวกลูกค้าทุกช่องทางและ มีการเปิดบูธตามห้างสรรพสินค้าชั้นนำ ควรมีการเปิดช่องทาง online

เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีการจัดกิจกรรมร่วมกับพันธมิตรต่างๆ เช่น ส่วนลดการตรวจสุขภาพของโรงพยาบาล รวมถึงการจัดกิจกรรมและแจกของรางวัลร่วมกับลูกค้าตามเทศกาล การมอบของกำนัลเมื่อมีการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตเพื่อการลงทุน การเล่นเกมผ่านเว็บไซต์บริษัท เป็นต้น 5) ด้านบุคคล ควรมีการฝึกอบรมทั้งในเรื่องของความรู้เกี่ยวกับเรื่องประกันชีวิตเพื่อการลงทุน ศีลธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ต่ออาชีพให้กับพนักงานตัวแทน และการให้บริการลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการติดตามผลการทำงานของพนักงานตัวแทนอย่างต่อเนื่อง 6) ด้านกระบวนการให้บริการ ควรมีการประสานงานในส่วนของการให้บริการที่สะดวกได้รับกรรมธรรม์อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และมีการแจ้งเตือนลูกค้าเมื่อใกล้ครบกำหนดชำระเบี้ยอย่างสม่ำเสมอ ควรมีระบบคอมพิวเตอร์ในการเก็บข้อมูลลูกค้าเพื่อสะดวกในการคำนวณเบี้ยประกัน ค่าสินไหมทดแทน ที่ถูกต้องแม่นยำ 7) ด้านลักษณะทางกายภาพ บริษัทควรรักษาชื่อเสียงเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นกับผู้บริโภค เช่น เข้าร่วมกิจกรรมการช่วยเหลือสังคม เพื่อให้เป็นที่รู้จักจดจำง่าย สำนักงาน/สาขา มีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีบรรยากาศที่ดี มีการตกแต่งสวยงามทันสมัย และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุน เพื่อมีสำรองเงินไว้ใช้ในอนาคตเพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจของกลุ่มลูกค้าเพื่อนำมาศึกษาและวิเคราะห์ในแต่ละกลุ่มของลูกค้าต่อไป ดังนี้ 1) ควรมีการศึกษาศึกษาเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจในการตัดสินใจทำประกันชีวิตเพื่อการลงทุนให้มากยิ่งขึ้นผ่านระบบออนไลน์เพื่อให้ลูกค้าเกิดความเข้าใจในสินค้าได้มากยิ่งขึ้น 2) ควรมีการศึกษาถึงความสนใจของลูกค้าในการทำประกันชีวิต ในรูปแบบอื่น ๆ ควบคู่กันไปด้วยเช่น ประกันชีวิตเพื่อการเกษียณ ประกันชีวิตเพื่อรักษาสุขภาพ 3) ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงลึก โดยศึกษาเชิงคุณภาพผสมกับการศึกษาเชิงปริมาณ และตัวแปรอื่นๆ เช่น ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร ปัญหาที่ลูกค้าเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนไม่ได้ ปัญหาการบริการล่าช้า ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- เจนเนตร หลงสกุล. (2560). ความสำคัญและความจำเป็นในการทำประกันชีวิตของคนไทย. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการเงินและการธนาคาร. มหาวิทยาลัยสยาม.
- ชัชชาติ สมเนตร. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตผ่านธนาคารกรุงไทย ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจโครงการ Twin Program. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ณัฐยา ภัทรกิจจานุรักษ์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นัฐภักดิ์ ผลาขิต. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ผ่านช่องทางธนาคารกรุงไทย ภายในสำนักงานเขตปทุมธานี. ใน วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- นันทวัน ชาวสวนแดง. (2561). พฤติกรรมและการสื่อสารการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต ของลูกค้าธนาคารกสิกรไทยในจังหวัดกาญจนบุรี. ใน บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป . มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- นิสาร์ตน์ กระจำงศรี. (2561). การศึกษาความไว้วางใจ การรับรู้ความเสี่ยงและทัศนคติต่อช่องทางการจำหน่ายประกันแบบเดิม ที่ส่งผลต่อการความตั้งใจซื้อประกันชีวิตผ่านบริการ Insurance Agent ของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พิชพร เกษตรวนาศรี. (2559). พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของประชาชน จังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- หฤทัย พงษ์ศิริโสภาพร. (2563). พฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนงค์นาฏ จิตแสนสวย. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต ควบการลงทุนของลูกค้าใน เอไอเอยูนิคัลลิค ของบริษัทเอไอเอ จำกัด. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการเงินการธนาคาร. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อารณี ทองเจริญสุขชัย. (2560). การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันสุขภาพ: กรณีเปรียบเทียบช่วงอายุของกลุ่มผู้ซื้อ. ใน วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางसान
ตำบลพนม อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี*
THE SUSTAINABLE SELF-RELIANCE COMMUNITY MANAGEMENT
OF BAN BANG SAN COMMUNITY, PHANOM SUB DISTRICT,
PHANOM DISTRICT, SURATTHANI PROVINCE

โกมินทร์ สุขอ่อน

Gomin Sukoun

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Suratthani Rajabhat University, Thailand

E-mail: 62052533013@student.sru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางसान ตำบลพนม อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ 2) ค้นหายุทธศาสตร์การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางसान ตำบลพนม อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ผู้นำ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และผู้นำกลุ่ม 2) ประชาชน ประกอบด้วย ประชาชนบ้านบางसान และปราชญ์ชุมชน และ 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลพนม และเครือข่าย จำนวนทั้งสิ้น 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1. บริบทชุมชน มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ด้านสภาพทางกายภาพ ด้านสภาพทางเศรษฐกิจ ด้านสภาพสังคมและวัฒนธรรม ด้านสภาพการเมืองการปกครอง และด้านทรัพยากรและภูมิปัญญา โดยมีศักยภาพการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ได้แก่ ด้านผู้นำชุมชน ด้านเศรษฐกิจชุมชน ด้านทรัพยากรชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน และด้านการติดต่อประสานงาน ชุมชนบ้านบางसानมีการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม และ 2) ยุทธศาสตร์การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน มี 5

* Received April 29, 2022; Revised May 16, 2022; Accepted June 2, 2022

ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) สร้างเครือข่ายการพึ่งตนเองในระดับครอบครัวภายในชุมชนและระหว่างชุมชน 3) บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 4) ส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต อาชีพ และรายได้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน และ 5) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การจัดการชุมชน, พึ่งตนเองอย่างยั่งยืน, ชุมชนบ้านบางसान

Abstract

The purpose of this article was to: 1) study community context and potential of sustainable community self-sufficiency management at BanBangSan community PhaNom sub-district, PhaNom district, Suratthani province, and 2) find strategy about community context and potential of sustainable community self-reliance management at BanBangSan community PhaNom sub-district, PhaNom district, Suratthani province. The study was qualitative research by analyzing data from the document, in-depth interview tool and focus group discussion by choosing a specific sample. There were 3 groups of key informants such as 1) the leader group that were including with community leaders, village committees and group leader 2) the people consisted of the people of BanBangSan and community sage, and 3) the relevant agencies consist of the PhaNom subdistrict administrative organization and network of 15 people. By content analysis and summary. The research was found that: 1) there were 5 aspects of community context such as history, community settlement, physical condition, economic ,social and cultural, political and administrative, resources and wisdom with the potential for sustainable self-sufficiency community management, including community leaders community economy, resources, participation, social and culture and coordination. Ban Bang San are sustainable self-sufficiency community management such as technology, economic, natural resources and environment, mental, social and cultural aspects. And 2) there were 5 strategies for sustainable self-reliance community management such as 1) promoted the community economy according to the sufficiency economy philosophy, 2) created network of self-sufficiency for the family in community and between communities, 3) sustainable management of natural resources and environment,

4) promoted life stability, career and income to improve people's quality of life, and 5) Continuously strengthen and develop human resource potential.

Keywords: Community Management, Sustainable Self-Sufficiency, Ban Bang San Community

บทนำ

เมื่อประเทศไทยประสบวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติและประชาชนเป็นอย่างมาก การจัดการพัฒนาจึงเข้ามามีบทบาทความสำคัญในการพัฒนา ในทุกระดับจึงทำให้ความรู้เป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่ง ในการพัฒนาเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน เป็นฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และเนื่องจากบริบทของชุมชนของไทยเป็นชุมชนเกษตร จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาที่ทันต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันอย่างเป็นรูปธรรม และเหมาะสมต่อการนำมาปรับใช้กับคนในชุมชน (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน, 2554) เนื่องจากสถานการณ์การดำรงชีวิตของสังคมไทยยังไม่สามารถปรับเป็นอุตสาหกรรมเกษตรทั้งหมดของพื้นที่ในชุมชน ที่ยังคงมีการใช้ชีวิตตามวิถีของคนในชุมชนท้องถิ่น เช่น การเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่คนดั้งเดิมในชุมชน จึงทำให้สภาพเศรษฐกิจในชุมชนเติบโตอย่างช้า ๆ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป รวมถึงมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง (รังสรรค์ สิงห์เลิศ และนิภาภรณ์ จงวุฒิวะชัย, 2561) โดยมีการวางแผนทางเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรโดยตรงจึงจะทำให้หลายชุมชนประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการชุมชน และยังสามารถพัฒนาตนเองบนรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการแนวใหม่ (อินธิรา ครองศิริ, 2560) นอกจากนี้ การสร้างระบบภูมิคุ้มกันด้วยการเรียนรู้ตนเองร่วมกันของสมาชิกชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความเข้าใจปัจจัยความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายใน และภายนอก การตั้งวิสาหกิจชุมชนเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านคู่แข่ง ลูกค้า แหล่งเงินทุน และสภาพแวดล้อม และที่สำคัญมีการประเมินความเสี่ยงซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการรับมือการเปลี่ยนแปลงที่สามารถควบคุมได้ โดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสีย และสิ่งแวดล้อม โดยนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์และพัฒนาได้ (ณดา จันทรสม, 2555)

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ในเชิงการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีใจของที่ทำกันได้ง่ายนัก ต้องสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับประชาชนทุกระดับ นอกจากอาศัยส่วนราชการแล้ว ผู้นำท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นคือ ผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริม เผยแพร่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติเศรษฐกิจแบบพอเพียงตามแนวทฤษฎีใหม่ให้แก่ชาวบ้านในท้องถิ่นของตนได้รับผิตชอบ เพื่อที่จะให้ชาวบ้านสามารถปฏิบัติ

และดำเนินชีวิตได้อย่างพอมีพอกิน สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นการสร้างศักยภาพของประเทศในการพึ่งตนเอง สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจไทยให้สามารถยืนหยัดได้ในประชาคมโลก ประชาธิปไตยพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมี ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายใน และภายนอก ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการ นำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน (สุภาพร ภูไพบูลย์, 2558) และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นัก ทฤษฎี และนักธุรกิจ ในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทนมีความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้ สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม (วรรัตน์ เขียวไพร, 2560) จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่นำมาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นกับ สังคมไทย เพื่อมุ่งพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เรียบง่ายประหยัดและเป็นธรรมชาติ (สุทธิดา ศิริบุญหลง, 2564) จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ชุมชนรู้จักปรับตัวโดยยึดหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตมากขึ้น

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจส่งผลต่อชุมชนบ้านบางสาน ทำให้เกิดปัญหาต่อกระบวนการจัดการต่าง ๆ รวมถึงการปรับตัวด้านวิถีชีวิตของเกษตรกรใน ชุมชนบ้านบางสาน ทั้งนี้กลุ่มเกษตรกรต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพและผลผลิตทางการเกษตร ของชุมชนบ้านบางสานเพื่อสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง และแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชน ซึ่ง เป็นรายได้หลักของคนในชุมชน ฉะนั้น ความจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้เพื่อทราบถึงปัญหาสาเหตุ ที่แท้จริง เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและศึกษาด้นแบบต่าง ๆ ที่นำมาเป็นแนวทางใน การร่วมกันการแก้ไขปัญหาของชุมชนบ้านบางสานได้ จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ชุมชน บ้านบางสานมีการตื่นตัวมากขึ้น จากชุมชนที่มีฐานอาชีพส่วนใหญ่เป็นการเกษตรต้องปรับตัว และเรียนรู้ในการบริหารจัดการในภาคเกษตรที่เป็นพื้นฐานในการสร้างเศรษฐกิจชุมชนเพื่อให้ เกิดความยั่งยืนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และบริบทของชุมชน เพื่อประกอบเป็นแนวทางของ ชุมชนจัดการตนเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาเรื่องการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ของชุมชนบ้านบางสาน ตำบลพนม อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อสร้างทางเลือกในการ พัฒนาภายในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน และเสริมสร้างศักยภาพให้กับชุมชนสู่การวางแผน

ทางการจัดการชุมชนพึ่งตนเองในระยะยาว และนำไปสู่ยุทธศาสตร์การจัดการชุมชนพึ่งตนเองของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน ตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อค้นหายุทธศาสตร์การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน ตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม คัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขตการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและมีบทบาทต่อการจัดการและพัฒนาชุมชนบ้านบางสาน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้นำ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และผู้นำกลุ่มต่าง ๆ 2) ประชาชน ประกอบด้วย ประชาชนในพื้นที่ชุมชนบ้านบางสานที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและมีบทบาทต่อการจัดการหรือพัฒนาชุมชน และปราชญ์ชุมชนและ 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลพนม และภาคีเครือข่าย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดการและพัฒนาชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนชุมชนและมีประสบการณ์ทำงานร่วมกับชุมชนบ้านบางสาน ไม่นต่ำกว่า 5 ปี

1.2 เนื้อหา ได้แก่ หลักการแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง การพัฒนาอย่างยั่งยืน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และยุทธศาสตร์การจัดการชุมชนพึ่งตนเอง

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านชุมชนพึ่งตนเอง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านภาษา และวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดถือว่าแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพนำไปใช้ได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์,

2546) และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) บริบททั่วไปของชุมชนบ้านบางสาน 3) ศักยภาพการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน และ 4) การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน

3. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 บริบททั่วไปของชุมชนบ้านบางสาน ศักยภาพการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน และการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน (สัมภาษณ์เชิงลึก) และระยะที่ 3 ยุทธศาสตร์การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสานใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในรูปแบบพรรณนา และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน ตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

1. บริบทชุมชนบ้านบางสาน

1) ด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ตามประวัติความเป็นมานั้น คำว่า “พนม” เป็นภาษาเขมรซึ่งแปลว่า การปกครองขึ้นตรงต่อเมืองนครศรีธรรมราช โดยมี “หลวงปราบประทุษราษฎร์” เป็นนายอำเภอคนแรก และในปี พ.ศ. 2514 ชื่อว่า “กิ่งอำเภอนม” แล้วได้ยกฐานะเป็นอำเภอ ชุมชนบ้านบางสาน เป็นชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ พื้นที่ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นป่าเขา มีลำน้ำ ลำห้วยจำนวนมาก และมีต้นไม้ใหญ่ ชื่อว่า “ต้นสาน” จึงเรียกชุมชนนี้ว่า ชุมชนบ้านบางสาน

2) ด้านสภาพทางกายภาพ ลักษณะภูมิประเทศมีลักษณะเป็นภูเขาสลับหิน และมีพื้นที่ป่าที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีลำคลอง 2 สายคือ คลองศกและคลองพนม ซึ่งไหลลงสู่แม่น้ำพุมดวงและแม่น้ำตาปี ลักษณะภูมิอากาศ มี 2 ฤดูคือ ฤดูร้อนและฤดูฝน

3) ด้านสภาพทางเศรษฐกิจ มีการประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมประมาณร้อยละ 80 รองลงมาคือ ธุรกิจการท่องเที่ยว รับจ้างค้าขาย และรับราชการ อาชีพที่ทำรายได้มากที่สุดคือ การทำสวนยาง ปาล์มน้ำมัน สวนผลไม้ และธุรกิจท่องเที่ยว

4) ด้านสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม มีสถานศึกษาคือ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนประถมศึกษา มีระบบบริการสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาลของรัฐ และ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในส่วนของชนบทธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม ได้แก่ ชัก พระทอดผ้าป่า สงกรานต์ ลอยกระทง ประเพณีวันสารท (เดือนสิบ) และงานเทศกาลอาหาร และของดีเมืองพนม รวมถึงความเชื่อประเพณีและพิธีกรรมของชุมชน

5) ด้านสภาพทางการเมืองการปกครอง อำเภอพนมแบ่งเขตพื้นที่การปกครองเป็น 6 ตำบล 56 หมู่บ้าน ได้แก่ 1) ตำบลพนม มี 13 หมู่บ้าน 2) ตำบลคลองชะอุ่น มี 13 หมู่บ้าน 3) ตำบลต้นยวน มี 12 หมู่บ้าน 4) ตำบลคลองศก มี 8 หมู่บ้าน 5) ตำบลพลูเถื่อน มี 5 หมู่บ้าน และ 6) ตำบลพังกาญจน์ มี 5 หมู่บ้าน

6) ด้านทรัพยากรและภูมิปัญญา มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ 1) ป่าไม้ 2) พืชพันธุ์ 3) สัตว์ป่า 4) แหล่งน้ำ และ 5) แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ถ้ำน้ำทะลุ อุทยานแห่งชาติเขาสก (น้ำตกโตนกลอย) อุทยานแห่งชาติเขาสก (น้ำตกธารสวรรค์) และภูมิปัญญา ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น OTOP ได้แก่ 1) ประเภทอาหาร 2) ประเภทเครื่องดื่ม 3) ประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย 4) ประเภทของใช้และของที่ระลึก 5) ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร และ 6) ปราชญ์ชุมชน เช่น หมอทำภูมิ (ตั้งศาลพระภูมิ) หมอรักษางูกัด และหมอรักษาสัตว์

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “ด้านประวัติศาสตร์เดิมชุมชนบ้านบางสาน เป็นชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ พื้นที่ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นป่าเขา มีลำน้ำ ลำห้วยจำนวนมาก สมัยก่อนมีต้นไม้ใหญ่ ชื่อว่า “ต้นสาน” ซึ่งต้นสานเป็นพันธุ์ไม้ที่สามารถบ่งชี้วัดถึงความอุดมสมบูรณ์ และจากวิถีชีวิตคนในชุมชน ปัจจุบันมีการพัฒนาที่อยู่อาศัย อาชีพ รายได้ และการศึกษา และมีการรวมตัวกันทำขนมประเพณีวันสามเดือนสิบ ประเพณีส่งตายาย การทำบุญเครื่องญาติ เป็นต้น” (ผู้นำชุมชน, 2564)

“ในสมัยก่อนตำบลพนมมีคลองที่เป็นเส้นเลือดใหญ่ที่ใช้เลี้ยงชีวิตคนในชุมชนมายาวนาน คือ ลำคลองศกและคลองพนม ซึ่งพื้นที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ มีการปลูกพืชผลไม้ เช่น มะพร้าว เงาะ ลำไย มังคุด ทุเรียน และการล่าสัตว์ป่าเป็นอาหาร และในชุมชนมีการรณรงค์ให้ใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าประหยัด และการสร้างจิตสำนึกให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” (คณะกรรมการหมู่บ้าน, 2564)

“ประชากรด้วยทั่วไปของชุมชนบ้านบางสาน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ประมาณ ร้อยละ 90 คือทำสวนยางพารา รองลงมาคือ การทำสวนปาล์มน้ำมัน และยังมีการเพาะปลูกพืชไร่ เช่น มะนาว สวนผลไม้ เช่น เงาะ ทุเรียน ลองกอง และมีการเพาะปลูกพืชผักสวนครัว ตามครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อปี ประมาณ 80,000-100,000 บาท ต่อครัวเรือน” (องค์การบริหารส่วนตำบลพนม, 2564)

และ“ณ ปัจจุบัน ชุมชนบ้านบางสานและชุมชนใกล้เคียง มีผู้หลักผู้ใหญ่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู รวมถึงผู้นำด้านศาสนา หากมีการลู่ขอ คู่บ่าวสาว จะต้องแจ้งผู้หลักผู้ใหญ่

ให้รับรู้ เพื่อเป็นลัทธิมงคล รวมถึงหากมีบุตรคนแรกจะต้องให้ผู้หลักผู้ใหญ่ ผูกข้อมือ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้บุตรหลาน” (ประชาชน, 2564)

2. ศักยภาพการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน พบว่าชุมชนใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้ชุมชนตระหนักในการร่วมกันบำรุงรักษา และเป็นเจ้าของชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

1) **ด้านผู้นำชุมชน** ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชนเพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งผู้นำชุมชนที่ดี ประกอบด้วย มีความรู้ ความสามารถในการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือรอบรู้งานในหน้าที่ มีความสามารถใช้ศาสตร์และศิลป์ในการจูงใจให้คนอื่น ๆ ให้คล้อยตามทำตาม สร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนโดยให้ประชาชนร่วมมืออย่างสมัครใจด้วยความเต็มใจอย่างประสานสัมพันธ์กัน รวมถึงมีการขับเคลื่อนด้านการศึกษา ให้บุตรหลานได้ศึกษาในระดับสูง ๆ มีการปลูกจิตสำนึกให้รักชุมชนของตนเอง และชี้แนะแนวทางให้บุตรหลานเป็นคนดีต่อไป

2) **ด้านเศรษฐกิจชุมชน** การประกอบอาชีพของคนในชุมชนมีรายได้ที่ชัดเจน และเพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีการสร้างอาชีพเสริมให้กับชาวบ้านโดยการรวมกลุ่มกันในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้เสริม โดยเน้นเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการสะท้อนอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของทรัพยากรของท้องถิ่น

3) **ด้านทรัพยากรชุมชน** ระดับความสมบูรณ์ลดลงมากเนื่องจากการขยายตัวของประชากร ส่งผลให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้สนองความต้องการในการดำรงชีวิตมากยิ่งขึ้นทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ทำให้ระบบนิเวศต่าง ๆ เสื่อมดุล ทรัพยากรธรรมชาติบางอย่างเสื่อมโทรม

4) **ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน** มีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนและสมาชิกสภา และการสร้างเครือข่ายด้านการเกษตรและกลุ่มอาชีพ เพื่อไปสู่ตามประเด็นยุทธศาสตร์จังหวัดที่วางส่งเสริมและพัฒนารูปแบบและการตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยได้

5) **ด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน** มีวิถีชีวิตเรียบง่าย มีความสัมพันธ์เป็นแบบเครือญาติ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ผู้นำชุมชนเน้นให้สมาชิกในชุมชนสร้างอาชีพ มีฐานทรัพยากรที่เป็นฐานรากและสร้างรายได้เป็นเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน ได้แก่ ยางพารา ปาล์ม และสวนผลไม้เป็นหลัก มีงานบุญประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่ในอดีต

6) **ด้านการติดต่อประสานงานของชุมชน** มีการติดต่อประสานงานในชุมชน ใช้วิธีการประกาศเสียงตามสายในการกระจายข้อมูลข่าวสาร และการประชุมประจำเดือน

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “ชุมชนบ้านบางสานเป็นชุมชนที่มีการทำเกษตรจำนวนมาก จึงทำให้มีการกระจายรายได้ในชุมชนที่ดี จนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะการปลูกปาล์มน้ำมันและยางพารา แต่ชุมชนยังขาดการจัดการ เช่น วิสาหกิจชุมชน การส่งเสริม

อาชีพเนื่องจากเป็นชุมชนที่ยังขาดผู้ที่มีความรู้ และความชำนาญเฉพาะด้าน” (ภาคีเครือข่าย, 2564)

“ผู้นำชุมชนได้เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในปัญหาของชุมชน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนในระยะยาว” (ประชาชน, 2564)

“ชุมชนมีการติดต่อประสานงานในชุมชนและนอกชุมชน โดยชุมชนมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้โดยผ่านผู้นำชุมชน ดูกระบวนการจากชุมชนต้นแบบ ให้หมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาให้เท่าเทียม และมีความเสมอภาคให้กับคนในชุมชน” (ผู้นำชุมชน, 2564)

และ“ผู้นำชุมชนได้มีการขับเคลื่อนด้านการศึกษา ให้บุตรหลานได้ศึกษาในระดับสูง ๆ มีการปลูกจิตสำนึกให้รักชุมชนของตนเอง รวมถึงการดูแลช่วยเหลือคนในชุมชนของตนเอง รวมถึงการดูแลช่วยเหลือคนในชุมชนในด้านต่าง ๆ ให้มีความเท่าเทียมกัน ตามระบบน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า มีการพึ่งพาแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย และชี้แนะแนวทางให้บุตรหลานเป็นคนดีต่อไป” (คณะกรรมการหมู่บ้าน, 2564)

3. การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน พบว่า ชุมชนที่มีรากฐานของการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีความต้องการบริหารจัดการชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนมากขึ้น มีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านการพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยี การนำเทคโนโลยีใช้ในชุมชนเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เป็นจำนวนมาก เพื่ออำนวยความสะดวกสบาย รวดเร็ว และประหยัดเวลาของชาวบ้าน ตลอดจนการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม

2) ด้านการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ จากเดิมชาวบ้านมุ่งเน้นในการสร้างรายได้เพิ่มแต่ไม่มีการมุ่งเน้นที่จะลดรายจ่ายเกิดความฟุ่มเฟือย และเกิดหนี้สินในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้นำชุมชนสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับชาวบ้านเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดทางสายกลาง “พออยู่ พอกิน” มีความพอเพียง พอใช้ และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น

3) ด้านการพึ่งตนเองทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในอดีตที่ผ่านมาชุมชนบ้านบางสานเป็นพื้นที่มีคนยากจนจำนวนมาก ปัจจุบันมีการประกอบอาชีพเกษตรที่เป็นรายได้หลักของชุมชน โดยชุมชนใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีใช้ในการดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานความคิดของการอยู่ร่วมกัน มองเห็นธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติที่เกื้อกูลซึ่งกัน และกันเอื้อต่อการอนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

4) ด้านการพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ คนในชุมชนส่วนใหญ่มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี มีจิตใจเอื้ออาทรเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง รวมถึงผู้นำชุมชนมีความพร้อมและเป็นศูนย์รวมของการเสริมสร้างพลังให้คนในชุมชน และมีความเชื่อ ความศรัทธาเป็นธรรมเนียมปฏิบัติตลอดมา เช่น ศาลเจ้า ศาลพ่อตา ครัวมนโหรห์ และครูหมอ

5) ด้านการพึ่งตนเองทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ชุมชนให้ความสำคัญของประเพณีภายในท้องถิ่นเป็นหลัก การรักษาสืบทอดประเพณีของท้องถิ่นจะมีผลต่อการสร้างจิตสำนึกให้เกิดการรักท้องถิ่น โดยมีประเพณีเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความของสังคมที่เป็นปึกแผ่นมีผลถึงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวมการพึ่งตนเอง และการสร้างกลุ่มเพื่อช่วยตนเองด้วยความสมัครใจ โดยการสร้างความตระหนักและปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ภายในชุมชน และเครือข่ายเยาวชน เพื่อได้รู้จักประวัติความเป็นมา เข้าใจถึงค่านิยม ศาสนา วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชุมชน และรู้จักหวงแหนคุณค่าของประเพณีและวัฒนธรรมเหล่านั้น

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “ชุมชนบ้านบางสาณมีพื้นที่จำนวนมากจึงควรอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนไว้ ควรมี การส่งเสริมอาชีพ การให้ความรู้เพิ่มเติมให้กับสมาชิกในชุมชน เรียนรู้ การนำนวัตกรรมทางด้านการเกษตรต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย และรณรงค์ชุมชนห่างไกลยาเสพติดเพื่อความสงบเรียบร้อยในชุมชน” (ภาคีเครือข่าย, 2564)

“ชุมชนมีการซื้อขายสินค้าทางการเกษตรต่าง ๆ ผ่านพ่อค้าคนกลางซึ่งเป็นพ่อค้าในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน ชุมชนบ้านบางสาณ เป็นชุมชน เกษตรกรรม ส่งผลให้คนในชุมชนมีการลดต้นทุนต่าง ๆ ได้ และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน” (ประชาชน, 2564)

“คนในชุมชนมีการร่วมมือกันและตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วนรวมให้บรรลุเป้าหมายเป็นอย่างดี ตามหน้าที่ที่ตนเองถนัด มีการร่วมมือกันของคนในชุมชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา โดยมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และศูนย์วัฒนธรรมขึ้นในชุมชน เพื่อให้อนุรักษ์และรักษา สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาให้คงอยู่สืบต่อไป” (ผู้นำชุมชน, 2564)

และ“ชุมชนบ้านบางสาณ เป็นชุมชนที่กำลังขับเคลื่อนสู่ภาคเกษตร และกำลังต้องการแนวทางในการบริหารจัดการชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน และในฐานะเป็นคนในชุมชนบ้านบางสาณจึงขอสนับสนุนกลุ่มผู้นำชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน และสามารถเป็นชุมชนต้นแบบได้ต่อไป” (คณะกรรมการหมู่บ้าน, 2564)

การค้นหายุทธศาสตร์การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน ตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ชุมชนสามารถพึ่งตนเองโดยผลักดันและส่งเสริมศักยภาพชุมชนให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และการทำให้ชุมชนเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น เป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาของชุมชน คือ การมีความสุขและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นสังคมที่มีคุณภาพทั้งทางกายภาพ จิตใจ และจิตวิญญาณ ซึ่งได้มีแนวทางในพัฒนาตามยุทธศาสตร์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ยุทธศาสตร์การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน ตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ยุทธศาสตร์	วัตถุประสงค์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
1. การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1. เพื่อให้มีความรู้การบริหารจัดการด้านการเกษตร หลักปรัชญา 2. เพื่อให้คนในชุมชนมีทักษะในการดำรงชีวิตอย่างรู้เท่าทันศตวรรษที่ 21 3. เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนมีสุขภาวะที่ดีตลอดช่วงชีวิต 4. เพื่อให้คนในชุมชนลดสภาวะความยากจนอยู่อย่างพอเพียง	1. สร้างค่านิยมให้มีคุณธรรมจริยธรรม วินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 2. พัฒนาศักยภาพคนให้มีความรู้และทักษะความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า 3. พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม 4. ส่งเสริมการลดหนี้สินระดับครัวเรือน 5. ส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน	1. หนี้สินในระดับครัวเรือนลดลง 2. มีทักษะ ความรู้และความสามารถในการจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. การสร้างเครือข่ายในการพึ่งตนเองในระดับครอบครัว ภายในชุมชน และระหว่างชุมชน	1. เพื่อได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถานศึกษา 2. เพื่อพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรให้มีคุณภาพและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร 3. เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มสร้างความรู้และพัฒนาอาชีพ	1. ส่งเสริมการรวมกลุ่มสร้างความรู้และพัฒนาอาชีพ 2. พัฒนาศักยภาพคนให้มีความรู้และทักษะความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า 3. สนับสนุนปัจจัยในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถานศึกษา 4. เสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการตลาดและการกระจายผลผลิตไปสู่ตลาดตาม	1. การจำนวนจัดตั้งกลุ่ม 2. การพัฒนาองค์ความรู้ 3. การสนับสนุนโครงการงบประมาณ และความรู้ทางวิชาการ

ยุทธศาสตร์	วัตถุประสงค์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
	4. เพื่อเสริมสร้างสถาบันทางสังคมให้มีความเข้มแข็งเอื้อต่อการพัฒนาคนในชุมชน	หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	
3. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	1. เพื่อรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร สร้างสมดุลระหว่างอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ 2. เพื่อจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3. เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนตระหนัก สร้างจิตสำนึก และรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 4. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ การใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	1. ส่งเสริมค่านิยมแก่นักท่องเที่ยวให้มีคุณธรรม จริยธรรม วินัย จิตสำนึก และพฤติกรรมที่ดีต่อการท่องเที่ยว 2. พัฒนาศักยภาพคนให้มีความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่า 3. รณรงค์อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4. ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมที่หลากหลายในการท่องเที่ยวเพื่อรักษาใส่ใจดูแลสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 5. พัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สะดวกสบายมากขึ้น	1. การเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว 2. การรณรงค์อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3. มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีตามหน้าที่พลเมืองในการหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. การส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต อาชีพ และรายได้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน	1. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น 2. เพื่อให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 3. เพื่อส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาพที่ดีตลอดช่วงชีวิต 4. เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และเป็นธรรมเสมอภาค	1. ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ 2. พัฒนาศักยภาพให้มีความรู้และความสามารถในการอาชีพอย่างมีคุณค่า 3. ส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4. พัฒนาศักยภาพและมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น 5. ส่งเสริมการเกษตรแบบปลอดภัย 6. สร้างสวัสดิการยกระดับคุณภาพชีวิต	1. เกษตรกรมีความรู้ด้านการเกษตร เพิ่มขึ้น 2. ไม่มีการลักขโมยในชุมชน 3. คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 4. มีสุขภาพที่ดีขึ้น

ยุทธศาสตร์	วัตถุประสงค์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
		7. พัฒนาระบบการดูแลและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม	
5. การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง	1. เพื่อการจัดสวัสดิการของสถาบันเงินทุน 2. เพื่อพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการแข่งขันทางการค้า การลงทุน การบริการ และการท่องเที่ยว 3. เพื่อส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดีตลอดชีวิต 4. เพื่อให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น	1. พัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการแข่งขันการค้า การลงทุน บริการ และท่องเที่ยว 2. พัฒนาศักยภาพให้มีทักษะความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า 3. ส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4. ส่งเสริมและรณรงค์ลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ 5. สนับสนุนโครงการ/งบประมาณ/ความรู้ทางวิชาการ	1. คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 2. การพัฒนาองค์ความรู้ 3. การสนับสนุนโครงการงบประมาณ และความรู้ทางวิชาการ

อภิปรายผล

จากการศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน ตำบลพนม อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า บริบทประกอบด้วย ด้านประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของชุมชน เป็นชุมชนที่มีการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ พื้นที่ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นป่าเขา มีลำน้ำ มีการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ พร้อมกับการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้านสภาพทางกายภาพ สภาพทางกายภาพส่งผลให้วิถีชีวิตคนในชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งสู่การพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน โดยการใช้ทุนทางสังคมให้เกิดประโยชน์ ด้านสภาพทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจที่เข้ามาหมุนเวียนในชุมชนส่วนใหญ่มาจากอาชีพเกษตรกรรม ทั้งพืชสวน พืชไร่ และไม้ผล รองลงมาคือ ธุรกิจการท่องเที่ยว รับจ้าง ค่าขาย และรับราชการ ด้านสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายจัดกิจกรรมทางด้านสังคมวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมวันแสดงความกตัญญูผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ กิจกรรมทางศาสนา และวันสำคัญอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นทางด้านจิตใจและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันได้ ด้านสภาพทาง

การเมืองการปกครอง มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยปัจจุบันการแต่งตั้งเลือกผู้นำชุมชน มีผู้ใหญ่บ้าน และด้านทรัพยากรและภูมิปัญญา อุดมไปด้วยทรัพยากรป่าไม้ทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงอุดมสมบูรณ์ก่อำเนิดให้มีแหล่งท่องเที่ยวคือ อุทยานแห่งชาติคลองพนม และอุทยานแห่งชาติเขาสก และได้รับสมญานามว่า กุ้ยหลินเมืองไทยจากทัศนียภาพบนเขื่อนรัชชประภา ซึ่งสอดคล้องกับสภาพ ภูมิพลูย์ กล่าวถึงวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านมีการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมมาจากรุ่นบรรพบุรุษ เน้นการดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง บ้านเรือนมีความสะอาดเรียบร้อยทุกคนมีความรัก ความสามัคคี เสียสละซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การประกอบอาชีพเน้นการเกษตรกรรม ทำนา ปลูกผักสวนครัว เน้นการพึ่งพาตนเอง ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และยังมีกลุ่มแม่บ้านได้รวมตัวกันในการประกอบอาชีพงานจักสานหวาย-ไม้ไผ่ มีผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มากมาย (สุภาพร ภูมิพลูย์, 2558) สามารถสร้างอาชีพ มีรายได้มาหาเลี้ยงครอบครัว ในส่วนของการจัดการชุมชนผู้ใหญ่บ้านเน้นให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ทุกคนมีการพัฒนาทักษะความรู้ ประสบการณ์ เน้นการทำงานเป็นทีมแบ่งหน้าที่กันทำตามความถนัด อีกทั้งผู้ใหญ่บ้านยังได้มีการบริหารจัดการชุมชนที่ยึดตามแบบวงจรคุณภาพที่เริ่มจากการวางแผนงานลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ โดยให้มีการตรวจสอบและประเมินตามช่วงระยะเวลาอยู่ตลอด และเน้นการปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ให้สามารถต่อยอดสร้างรายได้ให้กับชุมชน และในส่วนของปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนประสบความสำเร็จนั้นมาจากปัจจัยที่เกิดขึ้นภายใน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากร และด้านเทคโนโลยีนวัตกรรม และปัจจัยภายนอกคือ ปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามามีผลกระทบกับชุมชน ทั้งนี้ชุมชนสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีกับชาวบ้านโดยการนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนกับชุมชนตลอดไป

จากการค้นหายุทธศาสตร์การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน ตำบลพนม อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า มียุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ 25 กลยุทธ์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย กลยุทธ์ 1 สร้างค่านิยมให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ กลยุทธ์ 2 พัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า กลยุทธ์ 3 พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม กลยุทธ์ 4 ส่งเสริมการตลาดสินค้าในระดับครัวเรือน และกลยุทธ์ 5 ส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างเครือข่ายในการพึ่งตนเองในระดับครอบครัว ภายในชุมชน และระหว่างชุมชน ประกอบด้วย กลยุทธ์ 1 ส่งเสริมการรวมกลุ่มสร้างความรู้และพัฒนาอาชีพ กลยุทธ์ 2 พัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า

กลยุทธ์ 3 สนับสนุนปัจจัยในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถานศึกษา และกลยุทธ์ 4 เสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการตลาดและการกระจายผลผลิตไปสู่ตลาด ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย กลยุทธ์ 1 ส่งเสริมค่านิยมแก่นักท่องเที่ยวให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลยุทธ์ 2 พัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่า กลยุทธ์ 3 รณรงค์อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์ 4 ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมที่หลากหลายในการท่องเที่ยวเพื่อรักษาใส่ใจดูแลสิ่งแวดล้อม และกลยุทธ์ 5 พัฒนาเส้นทางคมนาคมให้มีความสะดวกสบาย ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต อาชีพ และรายได้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย กลยุทธ์ 1 ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้แก่คนในชุมชน กลยุทธ์ 2 พัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้และความสามารถในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า กลยุทธ์ 3 ส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต กลยุทธ์ 4 พัฒนาศักยภาพและมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น กลยุทธ์ 5 ส่งเสริมการเกษตรแบบปลอดภัยปลอดสารพิษ กลยุทธ์ 6 สร้างสวัสดิการในชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และกลยุทธ์ 7 พัฒนาระบบการดูแลและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย กลยุทธ์ 1 พัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการแข่งขันทางการค้า การลงทุน การบริการ และการท่องเที่ยว กลยุทธ์ 2 พัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า กลยุทธ์ 3 ส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต กลยุทธ์ 4 ส่งเสริมและรณรงค์การลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ และกลยุทธ์ 5 สนับสนุนโครงการ งบประมาณ และความรู้ทางวิชาการ สอดคล้องกับครุฑศิริ สิริพูนทรัพย์ กล่าวถึงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการพึ่งตนเองเป็นกระบวนการจัดการและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นไว้ล่วงหน้าให้ประสบความสำเร็จ กล่าวคือกระบวนการที่มีการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุม ซึ่งจะทำงานดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อย และกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเสมอ โดยมีกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อจุดประสงค์อย่างเดียวกัน หรือเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้อำนาจ ตลอดจนใช้ทรัพยากร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ การดำเนินงานของสถาบันหรือองค์กรให้ดำเนินไปสู่จุดหมายตามที่ต้องการ การพึ่งพาตนเองของชุมชนถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชน คือ การพึ่งพาตนเองของประชาชนตามศักยภาพหรือพลังความสามารถที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งศักยภาพของคนทรัพยากร และสิ่งต่าง ๆ ให้ประชาชนมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ยังมีการพึ่งพาตนเอง

ของชุมชน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี 2) การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ 3) การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ 4) การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ และ 5) การพึ่งตนเองได้ทางสังคม (ครุฑศิริ สิริพูนทรัพย์, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บริบทชุมชนและศักยภาพการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางसान ตำบลพนม อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี บริบทชุมชน มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ด้านสภาพทางกายภาพ ด้านสภาพทางเศรษฐกิจ ด้านสภาพสังคมและวัฒนธรรม ด้านสภาพการเมืองการปกครอง และด้านทรัพยากรและภูมิปัญญา โดยมีศักยภาพการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ได้แก่ ด้านผู้นำชุมชน ด้านเศรษฐกิจชุมชน ด้านทรัพยากรชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน และด้านการติดต่อประสานงาน ชุมชนบ้านบางसानมีการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม ในการค้นหายุทธศาสตร์การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางसान ตำบลพนม อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มียุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ 25 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) การสร้างเครือข่ายในการพึ่งตนเองในระดับครอบครัว ภายในชุมชน และระหว่างชุมชน 3) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 4) การส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต อาชีพ และรายได้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน และ 5) การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้คือ หน่วยงานภาครัฐควรมีการร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และองค์กรเอกชน เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายในการทำงาน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายการพัฒนาชุมชนในทุกด้านเพื่อส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และให้ชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรศึกษาการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืนในมิติอื่น ๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อวางแผนและสนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการหมู่บ้าน. (19 พฤศจิกายน 2564). การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางसान ตำบลพนม อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (โกมินทร์ สุขอุ้น, ผู้สัมภาษณ์)

- ครรคิตร สิริพุนทรัพย์. (2561). กลยุทธ์ในการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในอนาคต. *Journal of Modern Learning Development*, 3(2), 29-39.
- ณดา จันทร์สม. (2555). ธุรกิจกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. (เล่ม 2). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ประชาชน. (25 พฤศจิกายน 2564). การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน ตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (โกมินทร์ สุขอุ่น, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้นำชุมชน. (14 พฤศจิกายน 2564). การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน ตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (โกมินทร์ สุขอุ่น, ผู้สัมภาษณ์)
- ภาคีเครือข่าย. (16 พฤศจิกายน 2564). การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน ตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (โกมินทร์ สุขอุ่น, ผู้สัมภาษณ์)
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ และนิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์. (2561). รูปแบบการพัฒนาชุมชนเพื่อพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาบ้านดอนแดง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(1), 133-144.
- วรรัตน์ เขียวโพธิ์. (2560). รูปแบบการบริหารความเสี่ยงตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. (2554). กระบวนการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเฟื่องฟ้า พรินต์.
- สุทธิดา ศิริบุญหลง. (2564). การพัฒนาแบบยั่งยืน: กระบวนการกระทำทางเศรษฐกิจสังคม (metabolism) และการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติเชิงสร้างสรรค์. เรียกใช้เมื่อ 14 กรกฎาคม 2564 จาก <http://www.oocities.org/tokyo/dojo/6860/suthida.htm>.
- สุภาพร ภูไพบูลย์. (2558). การจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์ศรีอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- องค์การบริหารส่วนตำบลพนม. (24 พฤศจิกายน 2564). การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน ตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (โกมินทร์ สุขอุ่น, ผู้สัมภาษณ์)

อินธิรา ครองศิริ. (2560). การศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน: กรณีศึกษา
ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ซอง ตำบลคลองพลู อำเภอลือชัยภูมิ จังหวัดจันทบุรี. วารสาร
การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, 1(1), 74-101.

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York:
Harper Collins. Publishers.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์
ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร*

FACTORS AFFECTING USAGE BEHAVIOUR OF DISNEY+ HOTSTAR
SERVICE AMONG CONSUMERS IN BANGKOK

พัทธธีรา อุดมศรี

Pattira Udomsri

ณัฐชดา วิจิตรจามรี

Natchuda Wijitjammaree

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University, Thailand

Email: pattira.u@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความแตกต่างของลักษณะประชากรในการใช้ประโยชน์ การรับรู้ประโยชน์ ความง่าย และความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ของผู้บริโภค 2) ศึกษาอิทธิพลของการใช้ประโยชน์ การรับรู้ประโยชน์ ความง่าย และความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตที่มีต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ของผู้บริโภค เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ และอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ฯ จำนวน 402 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ T-Test One-Way Anova และการวิเคราะห์ถดถอยแบบง่ายที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความแตกต่างของลักษณะประชากรในการใช้ประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก การรับรู้ประโยชน์และความง่ายในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อยู่ในระดับมากที่สุด และความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์อยู่ในระดับมาก การใช้ประโยชน์ด้านความบันเทิงอยู่ในระดับมากที่สุด อาชีพที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์แตกต่างกัน และ 2) อิทธิพลของการใช้ประโยชน์ การรับรู้ประโยชน์ ความง่าย และความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตที่มีต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ของผู้บริโภค สามารถเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิต และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ ซึ่ง

* Received May 3, 2022; Revised May 17, 2022; Accepted June 2, 2022

การวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ให้บริการในการพัฒนาประสิทธิภาพของแพลตฟอร์ม และเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตสื่อในการสร้างสรรค์คอนเทนต์ให้ตรงกับความต้องการของผู้ชมต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม, การใช้งานดิสनीพลัส ฮอตสตาร์, ผู้บริโภค, กรุงเทพมหานคร

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the difference in demographic characteristics, uses, perceived usefulness, perceived ease of use and perceived lifestyle compatibility of Disney+ Hotstar service among consumers in Bangkok and 2) to explore the influence of the uses, perceived usefulness, perceived ease of use, and the perceived lifestyle compatibility on the usage behavior of Disney+ Hotstar service among consumers in Bangkok. Quantitative research was used as a study design. 402 copies of questionnaire were used as a research instrument. The sample was selected using accidental sampling. The population was Disney+ Hotstar service users who have lived in Bangkok. Data were analyzed by descriptive statistics using frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypothesis was tested by T-Test and One-Way Anova and a simple regression analysis with a statistical significance level of .05. The major findings revealed that 1) The respondents' uses was at a high level; the perceived usefulness and perceived ease of use were at the highest level and the perceived lifestyle compatibility was at a high level. 2) Uses, perceived usefulness, perceived ease of use, and perceived lifestyle compatibility influenced the usage behavior of Disney+ Hotstar service. This research aims to be useful for service providers to develop platform's performance and for media producers to create content reaching target audiences' need in the future.

Keywords: Factor affecting behavior, usage of Disney+ Hotstar service, consumers, Bangkok

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร เช่น อินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน และแท็บเล็ต ได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการ รวมถึงการรับชมคอนเทนต์ต่างๆ ได้ง่ายขึ้น เนื่องจากช่องทางการรับชม ไม่ได้ถูกจำกัดไว้เพียงแค่การรับชมทางโทรทัศน์ แต่ยังสามารถรับชมผ่านคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต หรืออุปกรณ์ Set Top Box ที่ต้องเชื่อมต่อ Smart TV (ภาณุ วีระชาติ, 2562) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์จากมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม และการล็อกดาวน์ ทำให้ผู้คนไม่สามารถรับชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ได้ตามปกติ จึงต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปรับชมภาพยนตร์บนช่องทางออนไลน์อย่างวิดีโอสตรีมมิ่งแทน ซึ่งสามารถเข้าถึงเนื้อหาที่หลากหลายได้อย่างสะดวกสบาย และปลอดภัยจากการติดเชื้อ การรับชมภาพยนตร์ผ่านช่องทางวิดีโอสตรีมมิ่งจึงได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น โดยข้อมูลจาก Just Watch ซึ่งเป็น smart guide แนะนำสตรีมมิ่งจากทั่วโลกระบุว่า หลายประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 มีแนวโน้มการเติบโตของบริการวิดีโอสตรีมมิ่งแบบเรียกเก็บค่าสมาชิกเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยมียอดการเข้าชมวิดีโอสตรีมมิ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.74 (Marketing Oops!, 2563) จากพฤติกรรมการรับชมสื่อที่เปลี่ยนไปส่งผลให้ธุรกิจวิดีโอสตรีมมิ่งสามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนมหาศาล โดย Netflix มีสมาชิกทั่วโลกกว่า 203.7 ล้านบัญชี และสร้างรายได้กว่า 6.64 พันล้านบาท เติบโตขึ้นกว่าร้อยละ 21.5 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกัน (ธนาคารกรุงเทพ, 2564) จึงมีผู้สร้างภาพยนตร์บางรายมองเห็นช่องทางในการนำภาพยนตร์ของตนไปสู่ผู้บริโภคในระยะเวลาอันรวดเร็วโดยการนำภาพยนตร์มาฉายในช่องทางของตนเอง อาทิ ดิสนีย์ (Disney) ได้นำภาพยนตร์เรื่อง Mulan ไปให้บริการในแพลตฟอร์ม Disney+ และ Warner Media ได้นำภาพยนตร์ทั้งหมดในปี 2564 ฉายผ่านทาง HBO Max (BrandInside, 2564) นอกจากนี้ยังมีผู้ให้บริการสตรีมมิ่งอีกเป็นจำนวนมากส่งผลให้ช่องทางสตรีมมิ่งมีการแข่งขันสูง ทั้งด้านคอนเทนต์ คุณภาพการให้บริการ ความคมชัด ความง่ายในการใช้งาน ตามลำดับ

หนึ่งในผู้ประกอบการวิดีโอสตรีมมิ่งในประเทศไทย คือ ดิสนีย์ เป็นผู้สร้างสรรค์คอนเทนต์ต่างๆ อาทิ ภาพยนตร์ การ์ตูนแอนิเมชัน รายการโทรทัศน์ และได้ขยายกิจการไปในหลายรูปแบบ เช่น สวนสนุกดิสนีย์แลนด์ รวมถึงช่องทางที่ระลึกที่เป็นลิขสิทธิ์ของบริษัทและได้รับความนิยมมาทุกยุคทุกสมัย ต่อมาเมื่อกระแสของวิดีโอสตรีมมิ่งได้รับความนิยมไปทั่วโลก ดิสนีย์ได้เปิดตัวบริการวิดีโอสตรีมมิ่งใหม่อย่างดิสนีย์พลัส (Disney+) เพื่อนำเสนอเนื้อหาที่ผลิตขึ้นโดยดิสนีย์เองและบริษัทในเครือ อาทิ พิกซาร์ (Pixar), มาร์เวล (Marvel), สตาร์ วอร์ (Star Wars) และ เนชั่นแนล จีโอกราฟฟิก (National Geographic) ทำให้ดิสนีย์พลัสมีเนื้อหา

มากกว่า 14,000 ตอนและภาพยนตร์มากกว่า 700 เรื่องไว้ให้บริการ โดยดิสนีย์พลัสเริ่มเปิดให้บริการที่สหรัฐอเมริกาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2019 และมีผู้ให้บริการเป็นจำนวนมากจนในปี 2020 ดิสนีย์พลัสมีผู้สมัครทั่วโลก 86.8 ล้านคน สามารถสร้างรายได้อยู่ที่ 4.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ ต่อมา ดิสนีย์พลัสได้ซื้อกิจการของฮอตสตาร์ (Hotstar) บริการสตรีมมิ่งรายใหญ่ในอินเดีย และเป็นบริษัทย่อยของ 21st Century Fox ซึ่งหลังจากที่ดิสนีย์เข้าซื้อกิจการได้รวมดิสนีย์พลัสและฮอตสตาร์เข้าด้วยกัน จึงกลายเป็นดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ (Disney + Hotstar) โดยมีกลยุทธ์การตลาดในภูมิภาคหรือในประเทศที่ประชากรมีรายได้ไม่สูงนัก เพื่อให้ผู้คนเข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายขึ้น (Thumpup, 2564) อย่างไรก็ตาม ดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ ได้เปิดตัวในไทยเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2021 และได้รับความสนใจจากผู้บริโภคเป็นอย่างมาก โดยมียอดดาวน์โหลดแอปพลิเคชันดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ในกูเกิ้ลเพลย์สโตร์ (Google Play Store) มากกว่า 5 ล้านครั้ง (ยอด ณ วันที่ 18 กันยายน 2564) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์เป็นแพลตฟอร์มวิดีโอสตรีมมิ่งใหม่ ผู้ใช้งานบางรายจึงยังประสบปัญหาในการใช้งานบางประการ เช่น สมาร์ททีวีที่ใช้งานบางยี่ห้อยังไม่รองรับตัวแพลตฟอร์ม ดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ ปัญหาด้านระบบเสียง ความคมชัดของภาพที่ยังเป็นรองผู้ให้บริการรายอื่น รวมถึงจำนวนคอนเทนต์ที่ยังไม่หลากหลายนัก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ และการรับรู้คุณสมบัติของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ เช่น การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย และการรับรู้ความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิต ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวง มีความเจริญก้าวหน้าในด้านสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่จำเป็นต่อการใช้บริการวิดีโอสตรีมมิ่ง รวมถึงเป็นศูนย์รวมความหลากหลายของประชากรทั้งด้านระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยไปพัฒนาการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของลักษณะประชากรในการใช้ประโยชน์ การรับรู้ประโยชน์ ความง่าย และความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการใช้ประโยชน์ การรับรู้ประโยชน์ ความง่าย และความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตที่มีต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยประชากร ได้แก่ ผู้ใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ ในไทยที่มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้สูตรของ Cochran, W. G., ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยวิธีการสุ่มตามสะดวก (Convenience Sampling) จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน (Cochran, W. G., 1953)

3. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Google form) มีการทดสอบเครื่องมือ เพื่อหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยแบบสอบถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปถือว่ามีความเที่ยงตรงสามารถนำไปวัดผลได้ และทดสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นเพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งกำหนดค่าความเชื่อมั่นจะต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 จึงจะสามารถใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลได้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2541) ผลการทดสอบเครื่องมือผ่านเกณฑ์ทุกข้อคำถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google form) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ติดตามเพจผู้ใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ ประเทศไทย บนเฟซบุ๊ก โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 402 ชุด แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ส่วนดังนี้ 1) ลักษณะประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2) การใช้ประโยชน์ของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ ซึ่งแบ่งออกเป็นการใช้ประโยชน์ด้านข้อมูล ด้านความบันเทิง ด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ส่วนบุคคล และด้านการปฏิสัมพันธ์กับสังคม 3) การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ 4) การรับรู้ความง่ายในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ 5) การรับรู้ความเข้ากันได้ในการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ ดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ และ 6) พฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ การวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน การรับรู้ความเข้ากันได้ในการดำเนินชีวิตกับการใช้งาน และพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐานใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way

ANOVA) หากพบว่ามีความแตกต่างจะเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (Post-hoc Comparison) โดยใช้วิธี LSD และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) เพื่อทดสอบอิทธิพลของการใช้ประโยชน์ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่ายมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ และการรับรู้ความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตที่มีต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

1. ความแตกต่างของลักษณะประชากรในการใช้ประโยชน์ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย และการรับรู้ความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.5 มีช่วงอายุ 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.2 การศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 67.4 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 38.3 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.3 นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์ของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การใช้ประโยชน์ด้านความบันเทิง มีระดับการใช้ประโยชน์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ด้านข้อมูลข่าวสาร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการใช้ประโยชน์ด้านข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ตนเองสามารถนำเรื่องราวไปปะติดปะต่อกับภาพยนตร์ หรือซีรีส์ที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงกัน (เช่น มีภาคต่อ) ได้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ด้านความบันเทิง พบว่า มีการใช้ประโยชน์ด้านความบันเทิง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการใช้ประโยชน์ด้านความบันเทิงเพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน หรือความสนุกสนานจากการรับชมภาพยนตร์ ซีรีส์ และรายการบันเทิงอื่นๆ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ส่วนบุคคล พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ส่วนบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการใช้ประโยชน์ด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ส่วนบุคคลเพื่อแสดงออกถึงความสนใจในเรื่องราวในภาพยนตร์ ซีรีส์ รายการบันเทิงต่างๆ ที่ผลิตโดยดิสนีย์ รวมถึงบริษัทในเครือ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 และด้านการปฏิสัมพันธ์กับสังคม พบว่า มีการใช้ประโยชน์ด้านการปฏิสัมพันธ์กับสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการปฏิสัมพันธ์กับสังคมเพื่อใช้ภาพยนตร์ ซีรีส์ รายการบันเทิงต่างๆ ในดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์เป็นเพื่อนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ประโยชน์เนื่องจากดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ทำให้สามารถรับชมภาพยนตร์ ซีรีส์ และรายการบันเทิงอื่นๆ ที่ดิสนีย์และบริษัทในเครือผลิตขึ้นเองได้อย่างถูกลิขสิทธิ์ อยู่ใน ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ในด้านการรับรู้ความง่าย กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความ ง่าย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า กลุ่ม ตัวอย่างมีการรับรู้ความง่ายเนื่องจากสามารถเรียนรู้การใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ได้ด้วย ตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ในด้านการรับรู้ความเข้ากันได้กับการ ดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ความเข้ากันได้ กับการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 เมื่อพิจารณาแยกรายชื่อพบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าการรับชมคอนเทนต์ต่างๆ ผ่านดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์เข้ากันได้กับการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ซึ่งสามารถรับชม คอนเทนต์ในที่พักอาศัยได้โดยไม่ต้องเดินทาง และสามารถเว้นระยะห่างทางสังคม อยู่ในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38

2. อิทธิพลของการใช้ประโยชน์ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย และการรับรู้ ความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตที่มีต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ของผู้บริโภค พบว่า 1) การใช้ประโยชน์ในภาพรวม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .414 ($\beta = .414$) นอกจากนี้ เมื่อ พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) จะพบว่า การใช้ประโยชน์ของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ สามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ได้ถูกต้องร้อยละ 17.2 เมื่อพิจารณาการใช้ประโยชน์รายด้าน พบว่า การใช้ประโยชน์ด้านข้อมูลข่าวสาร ของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .445 ($\beta = .445$) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณา ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) จะพบว่า 1.1) การใช้ประโยชน์ด้านข้อมูลข่าวสาร ของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์สามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอต สตาร์ได้ถูกต้องร้อยละ 19.8 1.2) การใช้ประโยชน์ด้านความบันเทิงของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .129 ($\beta = .129$) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) จะพบว่า การใช้ประโยชน์ด้านความบันเทิงของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์สามารถอธิบายการแปร ผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ได้ถูกต้องร้อยละ 1.7 1.3) การใช้ประโยชน์ ด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ส่วนบุคคลของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้ งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .394 ($\beta = .394$) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) จะพบว่า การใช้ประโยชน์ ด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ส่วนบุคคลของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์สามารถอธิบายการแปรผันของ

พฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ได้ถูกต้องร้อยละ 15.3 และ 1.4) การใช้ประโยชน์ด้านการปฏิสัมพันธ์กับสังคมของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .369 ($\beta = .369$) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) จะพบว่า การใช้ประโยชน์ด้านการปฏิสัมพันธ์กับสังคมของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์สามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ได้ถูกต้องร้อยละ 13.6 2) การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .221 ($\beta = .221$) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) จะพบว่า การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์สามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ได้ถูกต้องร้อยละ 2 3) การรับรู้ความง่ายในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .179 ($\beta = .179$) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) จะพบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์สามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ได้ถูกต้องร้อยละ 3.2 และ 4) การรับรู้ความเข้ากันได้ในการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .192 ($\beta = .192$) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) จะพบว่า การรับรู้ความเข้ากันได้ในการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์สามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ได้ถูกต้องร้อยละ 3.7

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะทางประชากรของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์แตกต่างกัน พบว่า ลักษณะทางประชากรของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครด้านอาชีพ ที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น เพศ อายุ และระดับการศึกษา เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่า อาชีพนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา จะมีพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ มากกว่าอาชีพอื่น ๆ

สมมติฐานที่ 2 การใช้ประโยชน์ของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่ายเพื่อแสดงอิทธิพลของการใช้ประโยชน์ดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

สมมติฐาน	b	t	β	p
การใช้ประโยชน์ดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์	.522	9.106	.414	.000**

$R = .414, R^2 = .172, \text{Adjust } R^2 = .170, F = 82.917, \text{Sig } F = .000$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า การใช้ประโยชน์ของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .414 ($\beta = .414$) และสามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ได้คิดเป็นร้อยละ 17.2 ($R^2 = .172$)

สมมติฐานที่ 2.1 การใช้ประโยชน์ด้านข้อมูลข่าวสารของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่ายเพื่อแสดงอิทธิพลของการใช้ประโยชน์ด้านข้อมูลข่าวสารของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

สมมติฐาน	b	t	β	p
การใช้ประโยชน์ด้านข้อมูลข่าวสารของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์	.492	9.948	.445	.000**

$R = .445, R^2 = .198, \text{Adjust } R^2 = .196, F = 98.961, \text{Sig } F = .000$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า การใช้ประโยชน์ด้านข้อมูลข่าวสารของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .445 ($\beta = .445$) และสามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ คิดเป็นร้อยละ 19.8 ($R^2 = .198$)

สมมติฐานที่ 2.2 การใช้ประโยชน์ด้านความบันเทิง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่ายเพื่อแสดงอิทธิพลของการใช้ประโยชน์ด้านความบันเทิงของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

สมมติฐาน	b	t	β	p
การใช้ประโยชน์ด้านความบันเทิงของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์	.169	2.606	.129	.009**

$R = .129, R^2 = .017, \text{Adjust } R^2 = .014, F = 6.793, \text{Sig } F = .009$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า การใช้ประโยชน์ด้านความบันเทิงของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .129 ($\beta = .129$) และสามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ คิดเป็นร้อยละ 1.7 ($R^2 = .017$)

สมมติฐานที่ 2.3 การใช้ประโยชน์ด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่ายเพื่อแสดงอิทธิพลของการใช้ประโยชน์ด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ส่วนบุคคลของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

สมมติฐาน	b	t	β	p
การใช้ประโยชน์ด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ส่วนบุคคลของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์	.363	8.580	.394	.000**

$R = .394, R^2 = .155, \text{Adjust } R^2 = .153, F = 73.615, \text{Sig } F = .000$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า การใช้ประโยชน์ด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ส่วนบุคคลของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .394 ($\beta = .394$) และสามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ คิดเป็นร้อยละ 15.5 ($R^2 = .155$)

สมมติฐานที่ 2.4 การใช้ประโยชน์ด้านการปฏิสัมพันธ์กับสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่ายเพื่อแสดงอิทธิพลของการใช้ประโยชน์การปฏิสัมพันธ์กับสังคมของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

สมมติฐาน	b	t	β	p
การใช้ประโยชน์ด้านการปฏิสัมพันธ์กับสังคมส่วนบุคคลของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์	.354	7.936	.369	.000**

$R = .369$, $R^2 = .136$, Adjust $R^2 = .134$, $F = 62.980$, Sig $F = .000$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า การใช้ประโยชน์ด้านการปฏิสัมพันธ์กับสังคมของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .369 ($\beta = .369$) และสามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ คิดเป็นร้อยละ 13.6 ($R^2 = .136$)

สมมติฐานที่ 3 การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่ายเพื่อแสดงอิทธิพลของการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

สมมติฐาน	b	t	β	p
การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์	.221	2.831	.140	.005**

$R = .140$, $R^2 = .020$, Adjust $R^2 = .017$, $F = 8.016$, Sig $F = .005$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .221 ($\beta = .221$) และสามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ คิดเป็นร้อยละ 2 ($R^2 = .020$)

สมมติฐานที่ 4 การรับรู้ความง่ายในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่ายเพื่อแสดงอิทธิพลของการรับรู้ความง่ายในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

สมมติฐาน	b	t	β	p
การรับรู้ความง่ายในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์	.234	3.640	.179	.000**
R = .179, R ² = .032, Adjust R ² = .030, F = 13.253, Sig F = .000				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .179 ($\beta = 179$) และสามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ คิดเป็นร้อยละ 3.2 ($R^2 = .032$)

สมมติฐานที่ 5 การรับรู้ความเข้ากันได้ในการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่ายเพื่อแสดงอิทธิพลของการรับรู้ความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์

สมมติฐาน	b	t	β	p
การรับรู้ความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์	.269	3.908	.192	.000**
R = .192, R ² = .037, Adjust R ² = .034, F = 15.271, Sig F = .000				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พบว่า การรับรู้ความเข้ากันได้ในการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ที่ .192 ($\beta = 192$) และสามารถอธิบายการแปรผันของพฤติกรรมการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์คิดเป็นร้อยละ 3.7 ($R^2 = .037$)

อภิปรายผล

1) ความแตกต่างของลักษณะประชากรในการใช้ประโยชน์ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย และการรับรู้ความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์ของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ของดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกรายด้านพบว่า การใช้

ประโยชน์ด้านความบันเทิงอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นอันดับแรกสอดคล้องกับแนวคิดของ Wenner, L. A. ซึ่งแบ่งการใช้ประโยชน์ของสื่อและข่าวสารออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1. เพื่อประโยชน์ทางด้านข้อมูลสำหรับอ้างอิงและเสริมย้ำในความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม 2. เพื่อเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลเกี่ยวกับสังคมซึ่งรับรู้จากข่าวสารเข้ากับเครือข่ายส่วนบุคคลของปัจเจกชน 3. เพื่อดำรงเอกลักษณ์ของบุคคล และ 4. เพื่อประโยชน์ด้านความบันเทิง การลดหรือผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ (Wenner, L. A., 1985) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราบณา พานนาค และณัฐชดา วิจิตรจาม ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจ พฤติกรรมการชม และความพึงพอใจต่อรายการของเกาหลีทางวีดิทัศน์ออนไลน์ Viu (Thailand) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ชมมีแรงจูงใจในด้านความบันเทิงสูงที่สุด กลุ่มตัวอย่างรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรับรู้ว่าดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ทำให้สามารถรับชมภาพยนตร์ซีรีส์และรายการบันเทิงอื่นๆ ที่ดิสนีย์และบริษัทในเครือผลิตขึ้นเองได้อย่างถูกลิขสิทธิ์ ทำให้สามารถรับชมภาพยนตร์ซีรีส์และรายการบันเทิงอื่นๆ ที่ดิสนีย์และบริษัทในเครือผลิตขึ้นเองได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่มีโฆษณาขึ้น และกลุ่มตัวอย่างสามารถรับชมภาพยนตร์ซีรีส์และรายการบันเทิงอื่นๆ ที่ดิสนีย์และบริษัทในเครือผลิตขึ้นที่เป็น exclusive content ผ่านดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ (ปราบณา พานนาค และณัฐชดา วิจิตรจาม, 2563) สอดคล้องกับการรับรู้คุณลักษณะของนวัตกรรมด้านประโยชน์เชิงเปรียบเทียบของ Rogers, E. M. คือ การที่บุคคลรับรู้ถึงคุณสมบัติหรือข้อดีของนวัตกรรมใหม่ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณสมบัตินิดีกว่า มีประโยชน์มากกว่าจนสามารถทดแทนนวัตกรรมที่มีอยู่เดิม อาจเป็นในแง่การช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความสะดวกสบาย ความพึงพอใจ และสถานะทางสังคม (Rogers, E. M., 1995) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีณย์ธร ศศิธนากรแก้ว และคณะ ศึกษาเรื่อง การยอมรับและพฤติกรรมการใช้เน็ตฟลิกซ์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ประโยชน์ในการใช้เน็ตฟลิกซ์ในภาพรวม อยู่ในระดับสูง กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความง่ายในการใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรับรู้ว่าสามารถเรียนรู้การใช้งานดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ได้ด้วยตนเอง สามารถใช้ดิสนีย์พลัส ฮอตสตาร์ได้อย่างชำนาญในเวลาอันรวดเร็ว (ศรีณย์ธร ศศิธนากรแก้ว และคณะ, 2562) สอดคล้องกับการรับรู้ความง่ายตามทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยีของ Davis, F. D. et al. ที่ระบุว่า การรับรู้ความง่าย เป็นระดับความเชื่อ ความคาดหวังของผู้ใช้ระบบว่าเป็นระบบที่สามารถเรียนรู้ได้ง่าย ไม่ต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการเรียนรู้หรือเข้าใจระบบนอกจากนี้ (Davis, F. D. et al., 1989) ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของ ฐิตาภรณ์ ปานวัชราคม ศึกษาเรื่อง การยอมรับนวัตกรรม รูปแบบการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมการใช้บริการวิดีโอสตรีมมิงเน็ตฟลิกซ์ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการยอมรับนวัตกรรมด้านความง่าย อยู่ในระดับมาก พบว่า บริการวิดีโอสตรีม

มีเน็ตฟลิกซ์ใช้งานง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรับรู้ความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์ เนื่องจากคิดว่าการรับชมคอนเทนต์ต่างๆ ผ่านดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์เข้ากันได้กับการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ซึ่งสามารถรับชมคอนเทนต์ในที่พักอาศัยได้โดยไม่ต้องเดินทาง และสามารถเว้นระยะห่างทางสังคม มีระดับการรับรู้ความเข้ากันได้ในการดำเนินชีวิตมากที่สุด (ฐิตาภรณ์ ปานวัชราคม, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิตาภรณ์ ปานวัชราคม ศึกษาเรื่องการยอมรับนวัตกรรม รูปแบบการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมการใช้บริการวิดีโอสตรีมมิ่งเน็ตฟลิกซ์ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับนวัตกรรมในด้านความสอดคล้อง (ความเข้ากันได้) ในระดับมาก เนื่องจากซอฟต์แวร์สตรีมมิ่งของเน็ตฟลิกซ์ช่วยให้สามารถรับชมเนื้อหารายการต่างๆ ได้ ผ่านอุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งมีแอปพลิเคชันให้บริการ รวมทั้งสมาร์ตทีวี คอนโซลเกมส์ เครื่องเล่นมีเดียสตรีมมิ่ง สมาร์ทโฟน และแท็บเล็ต และสามารถเลือกช่องทางการชำระค่าบริการรายเดือนได้ เช่น การชำระค่าบริการโดยบัตรเครดิต บัตรเดบิต E-Wallet บัญชี PayPal และการเรียกเก็บผ่านผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ (ฐิตาภรณ์ ปานวัชราคม, 2561)

2) อิทธิพลของการใช้ประโยชน์ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่าย และการรับรู้ความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตที่มีต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์ของผู้บริโภค การใช้ประโยชน์ของดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์ ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านความบันเทิง ด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ส่วนบุคคล และด้านการปฏิสัมพันธ์กับสังคม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์ สอดคล้องกับ Jung, T. et al. ซึ่งกล่าวว่าผู้รับสารจะมีพฤติกรรมในการแสวงหา เลือกสรร และประมวลผลข่าวสาร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่ตอบสนองความต้องการของตนทั้งด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และความคิด (Jung, T. et al., 2008) และสอดคล้องกับ Cassata, M. B., & Asante, M. K. ซึ่งกล่าวว่า ผู้รับสารเป็นเพียงผู้ใช้สื่อประเภทต่างๆ และเลือกที่จะรับเนื้อหาของข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง (Cassata, M. B., & Asante, M. K., 1979) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประรณนา พานนาค และณัฏฐ์ชุตา วิจิตรจาม ที่พบว่า แรงจูงใจในการชมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการชมรายการเกาหลีทางวิดีโอทัศน์ออนไลน์ จึงสรุปได้ว่าการใช้ประโยชน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์ เนื่องจากผู้ใช้งานมีการใช้ประโยชน์ซึ่งนำไปสู่การแสวงหา และเลือกสรรเนื้อหาต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง เมื่อรู้สึกว่ามีเนื้อหาที่มีบนดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์ สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ ก็จะมีพฤติกรรมการใช้งานดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์ในที่สุด (ประรณนา พานนาค และณัฏฐ์ชุตา วิจิตรจาม, 2563) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสุพล ตรีโสภาค และคณะ ที่พบว่า ข่าวสารมีความสำคัญในการ

ใช้งานแฟนเพจเฟซบุ๊ก โดยผู้ใช้งานคาดหวังว่าแฟนเพจเฟซบุ๊กของสินค้าหรือบริการเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับนำไปประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า หรือบริการ ในขณะที่แรงจูงใจทางด้านความบันเทิงเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ใช้งานเข้ามาใช้งานแฟนเพจเฟซบุ๊ก เพื่อปรับเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกจากการใช้งานแฟนเพจเฟซบุ๊ก (วสุพล ตรีโสภาค และคณะ, 2556)

การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานดิสनीพลัส ฮอตสตาร์และการรับรู้ความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสनीพลัส ฮอตสตาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฐิตาภรณ์ ปานวัชราคม ที่พบว่า การยอมรับนวัตกรรม ด้านประโยชน์เชิงเปรียบเทียบและด้านความสอดคล้อง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการ วิดีโอสตรีมมิ่งเน็ตฟลิกซ์ในด้านแผนการให้บริการและค่าสมาชิกรายเดือน ช่องทางการใช้บริการ ประเภทเนื้อหาที่ใช้บริการ และเหตุผลที่ใช้บริการ (ฐิตาภรณ์ ปานวัชราคม, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีณย์ธร ศศิธนากรแก้ว และคณะ ที่พบว่า การรับรู้ประโยชน์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติต่อการใช้นิตฟลิกซ์ เนื่องจากมีเนื้อหาที่หลากหลายให้ผู้ให้บริการได้เลือกชมตามต้องการ สามารถรับชมได้ทุกที่ทุกเวลา การชมสื่อบันเทิงผ่านเน็ตฟลิกซ์สามารถทดแทนความรู้สึกของการชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ได้มากที่สุด กล่าวคือ การชมภาพยนตร์ผ่านอินเทอร์เน็ตอยู่ที่บ้าน สามารถทำให้ผู้ชมได้รับความรู้สึกเหมือนการชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ ทำให้จำนวนคนในการเดินทางไปชมภาพยนตร์ลดน้อยลง และหันมาชมภาพยนตร์ผ่านสื่อออนไลน์มากขึ้น (ศรีณย์ธร ศศิธนากรแก้ว และคณะ, 2562)

การรับรู้ความง่ายในการใช้งานดิสनीพลัส ฮอตสตาร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสनीพลัส ฮอตสตาร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ยิมะลี ที่พบว่า การรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานส่งผลต่อความตั้งใจใช้ออปพลิเคชันชมภาพยนตร์ และซีรีส์ และตรงกับรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันที่ต้องการวิธีการเข้าถึงที่ง่าย และการทำงานที่ไม่ต้องมีความสลับซับซ้อน และขั้นตอนที่ยุ่งยาก จึงทำให้เกิดการตั้งใจใช้บริการแอปพลิเคชันชมภาพยนตร์ และซีรีส์ (นฤมล ยิมะลี, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมาก และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสनीพลัส ฮอตสตาร์ ผู้ให้บริการควรให้ความสำคัญกับการอัปเดตคอนเทนต์ที่มีความสนุกสนาน และมีเนื้อหาเชื่อมโยงลงไปในแพลตฟอร์ม เพื่อให้เกิดการใช้งานแพลตฟอร์มมากขึ้น นอกจากนี้การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานดิสनीพลัส ฮอตสตาร์ อยู่ในระดับมากที่สุด และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสनीพลัส ฮอตสตาร์ ผู้ให้บริการจึงต้องมีเนื้อหาที่หลากหลายและทันสมัย ตอบสนองความต้องการของผู้ชมทุกเพศ ทุกวัย เพื่อจูงใจผู้ที่ไม่เคยใช้

บริการดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์ได้รับรู้ประโยชน์ของแพลตฟอร์มและนำไปสู่การตัดสินใจใช้บริการ และทำให้ผู้ใช้งานปัจจุบันรู้สึกประทับใจจนนำไปสู่การใช้งานที่ต่อเนื่อง การรับรู้ความง่ายในการใช้งานดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์อยู่ในระดับมากที่สุด และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์ ดังนั้นผู้ให้บริการจึงควรพัฒนาแพลตฟอร์มให้น่าสนใจ มีความเป็นมิตรกับผู้ใช้ และเปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถทดลองใช้งานได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การรับรู้ความเข้ากันได้กับการดำเนินชีวิตในการใช้งานดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์อยู่ในระดับมาก และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์ ผู้ให้บริการควรนำภาพยนตร์ของ Disney และบริษัทในเครือที่ฉายในโรงภาพยนตร์มาไว้ในแพลตฟอร์มของดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์ เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถที่จะรับชมได้จากที่พักอาศัยได้พร้อมกับการฉายในโรงภาพยนตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ในด้านข้อเสนอแนะ ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมการใช้งาน เช่น ส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านความภักดี เพื่อให้ดิสเนย์พลัส ฮอตสตาร์สามารถรักษฐานลูกค้าเดิมท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรง นอกจากนี้ควรเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้งานแพลตฟอร์มวิดีโอสตรีมมิงจากผู้ให้บริการแต่ละราย เพื่อให้ทราบถึงจุดเด่นและจุดด้อยของผู้ให้บริการ สามารถนำไปใช้การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด และพัฒนาการให้บริการในแต่ละแพลตฟอร์มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ฐิตาภรณ์ ปานวัชราคม. (2561). การยอมรับนวัตกรรมรูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการใช้บริการวิดีโอสตรีมมิงเน็ตฟลิกซ์ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ธนาคารกรุงเทพ. (2564). ส่องเทรนด์ Online Streaming ยุคที่บ้านคือโรงหนัง. เรียกใช้เมื่อ 1 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.bangkokbanksme.com/en/onlinestreaming-trend-at-home-is-the-cinema>
- นฤมล ยิ้มะลี. (2560). การรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานการรับรู้ประโยชน์และการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-word of Mouth) ที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการแอปพลิเคชันชมภาพยนตร์และซีรีส์ของผู้บริโภคกลุ่ม Gen Y ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปรารธนา พานนาค และณัฏฐ์ชุตา วิจิตรจาม. (2563). แรงจูงใจ พฤติกรรมการชม และความพึงพอใจต่อรายการของ เกาหลีทางวิดีโอออนไลน์ Viu (Thailand). วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์, 23(2), 54-64.

- ภาณุ วีระชาติ. (2562). วิเคราะห์พฤติกรรมการแข่งขันในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์. เรียกใช้เมื่อ 30 กรกฎาคม 2564 จาก <https://broadcast.nbtc.go.th/data/academic/file/620900000002.pdf>
- วสุพล ตรีโสภาค และคณะ. (2556). แรงจูงใจในการใช้งานแฟนเพจเฟซบุ๊กของผู้บริโภคคนไทยในหมวดสินค้าที่มีความเกี่ยวพันสูงและต่ำ. วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา, 6(2), 57-71.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2541). การวิจัยเชิงปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว และคณะ. (2562). การยอมรับและพฤติกรรมการใช้เน็ตฟลิกซ์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ, 27(2), 258-276.
- BrandInside. (2564). โรงหนังกับสตรีมมิ่งใครจะเป็นผู้ชนะในศึกแห่งภาพยนตร์. เรียกใช้เมื่อ 30 กรกฎาคม 2564 จาก <https://brandinside.asia/cinema-vs-streaming/>
- Marketing Oops! (2563). ในยุคที่ใครเร็ว...ชนะ! หายนะ Covid-19 จึงมาพร้อมกับโอกาสธุรกิจ Video Streaming เรียกใช้เมื่อ 30 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.marketingoops.com/data/video-streaming-services-to-see-a-boom-as-people-stay-at-home-after-covid19-spreading>
- Rogers, E. M. (1995). Diffusion of innovations. New York: The Free Press.
- Thumpsup. (2564). วิเคราะห์สตรีมมิ่งคอนเทนต์กับโอกาสของคอนเทนต์ครีเอเตอร์ชาวไทย. เรียกใช้เมื่อ 30 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.thumbsup.in.th/streaming-thailand-ott>
- Wenner, L. A. (1985). Media Gratifications Research : Current Perspective. Beverly Hills: Sage Publications.
- Cassata, M. B., & Asante, M. K. (1979). Mass Communication. New York: Macmillan.
- Cochran, W. G. (1953). Sampling Techiques. New York: John Wiley.
- Davis, F. D. et al. (1989). User acceptance of computer technology: A comparison of theoretical models. Management Science, 35(8), 982-1003.
- Jung, T. et al. (2008). Motivations and Self-presentation Strategies on Korean-Based “Cyworld” weblog format personal homepage. Cyberpsychology & Behaviour, 10(1), 24-31.

สันติวิธีในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID -19 ตามหลัก สาราณียธรรม*

PEACEFUL METHODS IN THE SITUATION OF THE COVID-19 VIRUS EPIDEMIC ACCORDING TO SĀRĀNĪYADHAMMA

พระครูสมุห์ชินวรวัตร ธิรภทฺโท (จุลเจือ)

Phrakhrusamu Chinvoravat Thirabhaddho (Junjuea)

อาษา ศรีประวดี

Arsa Sriprawat

ถาวร โคตรชัย

Thaworn Kotchai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: patchlada_@hotmail.com

บทคัดย่อ

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ทำให้คนส่วนใหญ่ไม่มีความมั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดและการกระทำ ผู้ที่จะทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาให้หมดสิ้นไปได้คือ คนทุกคนในสังคมที่จะร่วมกันสร้างสันติภาพภายนอกและสันติภาพภายในให้เกิดขึ้นในตนเองและสังคม สันติวิธีเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ ไม่ใช่ความรุนแรงจะส่งผลให้สังคมเกิดความสงบสุข ตามแนวทางสันติวิธีของหลักพุทธธรรม พระพุทธเจ้าทรงตรัสหลักธรรมที่เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคมประกอบด้วย หลักไตรสิกขา ใช้ในการสร้างสันติทางกาย จิต และปัญญาของตนเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดคือ นิพพาน, หลักสาราณียธรรมคือ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง คือ 1) เมตตาการุณยธรรม 2) เมตตาวิจิตรธรรม 3) เมตตาโมกขธรรม 4) สาธารณโภคี 5) สีสสามัญญตา 6) ทิฏฐิสามัญญตา หลักอภิธานียธรรมคือ ธรรมที่ทำให้ไม่มีความเสื่อม เพื่อความสุขความเจริญแก่ผู้ปฏิบัติ ได้แก่ 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม 3) จักไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ จักไม่เพิกถอนสิ่งที่บัญญัติแล้ว 4) สักการะเคารพ นับถือ บูชาผู้ใหญ่ทั้งหลาย 5) ไม่ข่มขืนบังคับปกครองหญิง 6) สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน 7) ให้ความคุ้มครองป้องกันโดยชอบธรรมในพระอรหันต์ทั้งหลาย เป็นเรื่องของ

* Received January 30, 2022; Revised May 17, 2022; Accepted June 2, 2022

ศีลหรือระเบียบที่พึงปฏิบัติร่วมกัน, หลักการไกลเกลี่ย ผู้ไกลเกลี่ยต้องมีจิตใจที่ดี มีความเข้าใจคู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่าย ตรงกับหลักกัลยาณมิตร หลักโยนิโสมนสิการ และหลักอภัยทาน จึงจะสำเร็จได้

คำสำคัญ: สันติวิธี, การแพร่ระบาด, หลักสารานียธรรม

Abstract

The impact of the COVID-19 epidemic This makes most people insecure and safe in their lives. causing conflicts of thought and action The person who will do the duty to solve the problem completely is All people in society who will work together to create peace outside and peace within themselves and society. Nonviolence is the process of solving human problems. Not using violence will result in a peaceful society. according to the peaceful method of Buddhism The Buddha preached the Dharma principles as a guideline for fostering unity in society, consisting of the Threefold Principles used to create peace of one's body, mind, and wisdom. in order to reach the highest goal, which is nirvana, the principle of Saranee Dharma Dharma is a place of remembrance, namely 1) compassion for kamma 2) compassion for karma 3) mercy on mind 4) public welfare 5) silasamyata 6) dhitthisamanyata The principle of apocryphalism is Dharma that does not deteriorate For the happiness and prosperity of the practitioners, namely 1) keep meeting together for ever 2) unanimous meeting and adjourn the meeting; 3) will not prescribe anything that has not been stipulated will not revoke what has been commanded. 4) Worship, respect, venerate the elders; 5) not rape and rule over women; 6) worship, respect, venerate, venerate; It is a matter of precepts or rules that should be practiced together, the principle of mediation. The mediator must have a good heart. There is an understanding of the conflicting parties. in line with the principle of friendship Yonisomanasikan principle and the principle of forgiveness so it can be successful

Keywords: Peaceful methods, epidemic, Saraniyadhamma

บทนำ

จากสถานการณ์การระบาดโควิด-19 ในปัจจุบันทางการแพทย์ มองว่ามีความรุนแรงมากขึ้นแต่ในแง่ของการบริหารจัดการจากระบบราชการ กลายเป็นว่ารัฐบาลเริ่มไร้ทิศทาง หากเทียบกับการระบาดในระลอกที่ผ่านมาส่งผลกระทบที่สำคัญของการปิดเมือง ปิดกิจการคือ ประชาชนตกงาน หนี้สินครัวเรือนสูงขึ้น ธุรกิจขนาดเล็กไม่สามารถดำรงอยู่ได้ และมีผลให้เกิดความเครียด สิ้นหวัง ท้อแท้ และฆ่าตัวตาย มาตรการเยียวยาต่าง ๆ ที่รัฐออกมามีความจำเป็นในระยะแรกเพื่อแก้ปัญหาฉุกเฉินเท่านั้น ซึ่งสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือ ทีดีอาร์ไอ เผยแพร่การประเมินผลงานกลางทอมของรัฐบาล การควบคุมการระบาดของโควิด-19 และการบริหารจัดการวัคซีนเริ่มจากการควบคุมการระบาดของโควิด-19 ที่รัฐบาลสามารถควบคุมได้เป็นอย่างดีในรอบแรก แต่หลังจากนั้นการตัดสินใจที่ผิดพลาดของรัฐบาล (หมัดเหล็ก, 2564)

กรณีในทางการเมืองเป็นประเด็นที่เรื้อรังมาตลอดตั้งแต่การอภิปรายไม่ไว้วางใจ โดยเฉพาะกรณีของวัคซีน ตอนนี้กลายเป็นการเมืองของโควิดแล้ว สังคมไม่รู้ว่าจะอะไรคือ ความจริง อะไรคือ ความลวง ข้อมูลของฝั่งรัฐก็ทำให้ประชาชนไม่ค่อยไว้วางใจ ในขณะที่ฝ่ายค้านเองก็นำเรื่องนี้มาเป็นประเด็นการเมืองในการทำให้เห็นว่ารัฐบาลมีปัญหาในการบริหารจัดการสถานการณ์โควิด จนบางครั้งไม่มีพื้นที่กลางสำหรับประชาชนในการหาทางออกร่วมกันท่ามกลางภาวะวิกฤต ประชาชนเกิดความไม่พอใจมาก (โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2564) และตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นโยบายประชานิยมของภาครัฐ และความอดกลั้นของประชาชนต่อความยากลำบากในการดำรงชีวิต ปิดบังข้อบกพร่องของระบบเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ วิกฤตที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อจุดอ่อนของระบบเศรษฐกิจ เช่น ความเหลื่อมล้ำอย่างมากด้านความมั่งคั่ง และภาคเกษตรที่มีขนาดใหญ่ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้การเมืองแตกแยกมากขึ้น กัดกินรายได้จากประชาชน ปัญหาและภาระต่าง ๆ จึงตกอยู่กับประชาชน ผลกระทบที่ตามมาคือภาคประชาสังคมต้องออกมาเรียกร้องความชอบธรรมจากรัฐบาล ให้คณะรัฐมนตรีลาออกทั้งคณะ (โพสต์ทูเดย์ออนไลน์, 2564)

ธรรมชาติของมนุษย์ ไม่ต้องการที่จะอยู่คนเดียว มีความต้องการที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ “มนุษย์เป็นสัตว์สังคม” เพราะมนุษย์มีการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างเป็นหมวดหมู่มิได้ใช้ชีวิตอยู่เพียงคนเดียวตามลำพังแต่อย่างใดเนื่องจากมนุษย์ต้องการทำกิจกรรมร่วมกันอยู่ตลอดเวลา ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องการที่จะเสริมสร้างความสุข ความมั่นใจ และความปลอดภัยให้กับตนเองอยู่เสมอ บางครั้งสังคมเกิดปัญหาหรือความสับสนวุ่นวายขึ้น อันเนื่องจากความแตกต่างทางด้านความคิดของแต่ละคน ผู้ที่จะทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้หมดสิ้นไปได้ก็คือ คนทุกคนในสังคม พระพุทธเจ้าทรงตรัสหลักธรรมอันจะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคมเอาไว้ที่เรียกว่า สาราณียธรรม 6 คือ หลักธรรมอัน

เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง เป็นหลักธรรมที่จะเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีให้เกิดขึ้นต่อกันและกัน อยู่เสมอในยามที่ระลึกถึงกัน เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคี มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน นอกจากนี้พระพุทธรูปยังทรงตรัสถึงหลักพุทธธรรมที่เป็นแนวทางแห่งการสร้างสันติภาพ ภายนอกและสันติภาพภายในของปัจเจกบุคคลและสังคมไว้มากมาย เช่น หลักไตรสิกขา หลักอปริหานิยธรรม หลักกัลยาณมิตร หลักโยนิโสมนสิการ หลักอภัยทาน เป็นต้น

ความหมายของสันติวิธี

สันติวิธี มาจากภาษาอังกฤษว่า “Non-violence” แต่ในขณะเดียวกันนักวิชาการบางท่านชี้ให้เห็นว่า “สันติวิธี” น่าจะมีความหมายที่มุ่งไปที่ “วิธีการหรือเครื่องมือในการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นด้วย” หรือภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Conflict resolution, Conflict management และ Conflict transformation” (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2539) ซึ่งสันติวิธีเป็นความพยายามหนึ่งในการต่อต้านสงครามและความรุนแรง สันติวิธีเชื่อว่ามนุษย์นั้นมีเหตุผลสามารถเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติได้ ส่วนสงครามและการใช้ความรุนแรงนั้นเกิดจากความเข้าใจผิด ความเขลา ความกลัว สันติวิธีเชื่อว่าการเรียนรู้ที่เหมาะสมสามารถทำให้คนมีความเป็นมนุษย์ คือ มีเหตุผล มีความเข้าใจอันดี และอยู่ร่วมกันอย่างสงบได้ (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2539) สันติวิธี หมายถึง วิธีที่กลุ่มบุคคลหรือมวลชนใช้ต่อสู้เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนปรารถนาในบางอย่าง หรือเพื่อให้รัฐหรือผู้มีอำนาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น การจัดชุมนุม การหยุดงานประท้วง หรือการดื้อแพ่ง (มาร์ค ตามไท, 2543)

สรุปได้ว่าสันติวิธี หมายถึง กระบวนการแก้ไขปัญหาของมนุษย์โดยกระบวนการดังกล่าวจะไม่ใช้ความรุนแรง ซึ่งจะส่งผลให้สังคมเกิดความสงบสุข

ลักษณะสันติวิธี

ได้จำแนกลักษณะสันติวิธี 2 ลักษณะ คือ 1. สันติวิธีในการต่อสู้หรือเรียกร้อง (Peaceful Demonstrate/Protest) แนวทางในการต่อสู้นี้เป็นแนวทางที่ถูกนำมาใช้ เมื่อเกิดความไม่พอใจหรือมีความเห็นไม่สอดคล้องกับผู้มีอำนาจ มีการดำเนินการในลักษณะของการประท้วง หรือ การเรียกร้อง หรือการต่อสู้โดยการยื่นหนังสือขอเข้าพบ หรือ การชุมนุมกัน เพื่อแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วย หรือแสดงออกถึงความคิดเห็นที่แตกต่างจากผู้มีอำนาจโดยสงบ สันติ ไม่มีอาวุธ การต่อสู้ในแนวทางนี้จะมีชื่อเรียกกันว่า “การดื้อแพ่ง” ซึ่งแนวทางนี้เป็นแนวทางที่มีต้นแบบจากแนวทางการต่อสู้แบบ “อหิงสา” ของมหาตมะ คานธี ในการต่อสู้เรียกร้องเอกราชของอินเดีย 2. สันติวิธีในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Peaceful Conflict Resolution) สำหรับแนวทางนี้เป็นแนวทางที่ใช้ในการแก้ปัญหาหลักจากที่ความขัดแย้งหรือข้อพิพาทเกิดขึ้นแล้ว และพยายามที่จะยุติความขัดแย้งโดยใช้แนวทางที่สันติ ซึ่งแนวทางที่

เด่นชัดที่สุด ได้แก่ การเจรจาไกล่เกลี่ย (Negotiation) กันเองระหว่างคู่พิพาท หรือโดยมีคนกลางซึ่งเป็นบุคคลที่สาม (เป็นบุคคลเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้) ช่วยในกระบวนการไกล่เกลี่ยและไม่ได้ทำหน้าที่ตัดสินชี้ขาด แต่จะเป็นผู้กำกับการเจรจาให้ดำเนินไปได้อันจะนำไปสู่ทางออกคือ การยุติความขัดแย้ง (วันชัย วัฒนศัพท์, 2547)

ความสำคัญของสันติวิธี

สันติวิธีเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหามนุษย์โดยกระบวนการดังกล่าวจะไม่ใช้ความรุนแรงซึ่งจะส่งผลให้สังคมเกิดความสงบสุข สันติวิธีจึงเป็นวิธีการจัดการกับความขัดแย้งวิธีหนึ่ง ซึ่งการใช้สันติวิธีเป็นวิธีการที่น่าจะมีการสูญเสียน้อยที่สุด ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งรูปธรรมและนามธรรม ผิดกับการใช้ความรุนแรงซึ่งทุกฝ่ายอ้างว่าเป็นวิธีการสุดท้าย ซึ่งบางกรณีสามารถบรรลุผลในระยะสั้นเป็นรูปธรรมชัดเจน แต่หากความขัดแย้งก็ยังคงดำรงอยู่ โอกาสที่จะเกิดความรุนแรงในระยะยาวย่อมมีอยู่ ฉะนั้น เมื่อสังคมโลกมองว่า “สันติวิธี” เป็นวิธีการหรือแนวทางหนึ่งที่ดีที่สุด (Best Alternative) ในการแสวงหาทางออกร่วมกัน แสดงให้เห็นว่าสันติวิธีมีความสำคัญต่อสังคม ดังนี้

1. สันติวิธีเป็นวิธีที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรม ความหมายที่แท้จริงของสันตินิยมนั้นย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐานของศีลธรรม และจริยธรรมอันดีงามซึ่งเน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ความเมตตา สงสาร การเคารพ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน การไม่เบียดเบียนทางกาย วาจา และใจ เป็นต้น วิธีการนี้เป็นคู่มือและเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความเป็นมนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาจิตใจมนุษย์ แก้ปัญหาแบบมนุษยด้วยตัวมนุษยเอง

2. การจัดการความขัดแย้งแบบสันติวิธี นอกจากเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับมนุษยชาติ แล้วยังเป็นวิธีการที่สร้างพื้นฐานของความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างประชาชนในกลุ่มต่าง ๆ เพราะความเข้าใจ เห็นใจกันเป็นวิธีการป้องกัน และต่อสู้กับภัยในด้านต่างๆ ที่อาจจะมาสู่ประเทศชาติด้วย

3. สันติวิธีเป็นวิธีเดียวที่สนับสนุนประชาธิปไตย โดยเฉพาะประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ดังที่นักคิดบางท่านได้นำเสนอว่าประชาธิปไตยเป็นวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไขความขัดแย้งแทนการใช้ความรุนแรงกระบวนการประชาธิปไตยนำมาสู่การส่งเสริมสันติวิธีในชาติ และระหว่างชาติได้ เนื่องจากประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ มีการสร้างความเข้าใจร่วมกัน

4. สันติวิธีเป็นวิธีสนับสนุนกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุก ๆ กลุ่ม ฉะนั้น การที่ทำให้สังคมเกิดสันติสุขได้นั้นจำเป็นต้องดึงทุกคนในสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาหาทางออกร่วมกัน ไม่ใช่ผลักผู้มีส่วนได้ส่วนเสียออกไป โดยสังคมพยายามหาทางแก้ปัญหา

ร่วมกันโดยการร่วมคิด ร่วมริเริ่ม ร่วมวางแผนดำเนินการร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมตรวจสอบ

5. สันติวิธีเป็นวิธีเดียวที่สนับสนุนการคิดและการปฏิบัติการในการจัดการความขัดแย้ง โดยไม่ใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ ทั้งร่างกาย ทางเพศ ทางจิตใจ ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่ใช้ความรุนแรงดังกล่าวนั้น ประกอบไปด้วย “ความเป็นธรรม” ทั้งในแง่ของความยุติธรรม ความเที่ยงธรรม การยกย่องและให้เกียรติมนุษย์ในสถานะของเพื่อนร่วมโลกคนหนึ่งซึ่งรักสุข และเกลียดกลัวความทุกข์เช่นเดียวกัน

6. สันติวิธีเป็นวิธีการที่น่าจะมีการสูญเสียน้อยที่สุด ทั้งระยะสั้นระยะยาว ทั้งรูปธรรมและนามธรรม ผิดกับการใช้ความรุนแรง ซึ่งทุกฝ่ายอ้างว่าเป็นวิธีการสุดท้าย ซึ่งบางกรณีสามารถบรรลุผลในระยะสั้นเป็นรูปธรรมชัดเจน แต่หากความขัดแย้งดำรงอยู่เพียงแต่ถูกกดไว้ โอกาสที่จะทำให้เกิดความรุนแรงในระยะยาวย่อมมีอยู่ ส่วนในทางนามธรรม เช่น ความเข้าใจอันดีความสามัคคีปรองดองนั้นย่อมเกิดขึ้นได้ยากด้วยวิถีความรุนแรง

7. ในขณะที่ยังคงมีความสับสนซับซ้อน (Chaos) เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นมามากจะมีแนวโน้มไปสู่ความรุนแรงได้ง่าย สันติวิธีจะเข้ามามีบทบาทและทำหน้าที่ในการประสาน ร่องรอยความขัดแย้งเหล่านั้น เพื่อให้สังคมไทยได้ปรับกระบวนการทัศน์ จากวิธีเดิมที่ใช้อำนาจเข้าไปแก้ไขปัญหาแบบสังคมโบราณซึ่งใช้ไม่ได้แล้วในสังคมปัจจุบัน ไปสู่กระบวนการทางสังคมที่เน้นการเข้ามามีส่วนร่วมกันคิดร่วมกันทำ เรียกว่า “วิธีการอารยะ” (Civilize) หรือ “ความเป็นอารยะ” (Civility) กล่าวคือ เป็นการพัฒนาจากสังคมเดิมไปสู่แนวทางสันติวิธี

8. สันติวิธีเป็นวิธีที่สนับสนุนหลักการสิทธิมนุษยชน เนื่องจากหลักการของสิทธิมนุษยชนคือ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และความเป็นพี่น้องว่ามนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งการดรภาพ

9. สันติวิธีเป็นวิธีที่สนับสนุนแนวคิดเรื่อง ความยุติธรรม ความยุติธรรมในสังคมเป็นรากฐานของความเจริญ สังคมใดก็ตามที่ขาดความยุติธรรมไม่อาจก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้ ไม่ว่าจะเป็นความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม หรือจิตใจ แต่กลับเป็นบ่อเกิดของความทุกข์ ความขัดแย้ง การเสียกำลังใจ และนำไปสู่วิกฤตด้านต่าง ๆ รวมทั้งวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เรา กำลังเผชิญอยู่ (พระมหาพรหมชา ธรรมหาโส, ผศ.ดร, 2553)

แนวคิดสันติวิธีของพุทธทาสภิกขุ

พุทธทาสภิกขุเป็นนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญท่านหนึ่ง ที่ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องสันติวิธี และแนวทางที่จะทำให้เกิดสันติวิธีขึ้นในสังคมยุคปัจจุบัน แนวคิดดังกล่าวปรากฏอยู่ในผลงานของท่านหลายเล่ม โดยได้นำเสนอประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับสันติ

วิธีเอาไว้มากหลายประการท่านกล่าวว่า “จิตมนุษย์นี้แหละเป็นเรื่องสำคัญเป็นต้นตอของความเปลี่ยนแปลงทั้งปวงจะสันติหรือจะวิฤตการณ์มันขึ้นอยู่กับจิตใจของมนุษย์” (ไพโรจน์ อยู่มนเทียร, 2549)

พุทธทาสภิกขุ มองว่ายุคปัจจุบันนี้เกิดวิฤตการณ์ที่ถือได้ว่าเลวร้ายที่สุดคือ การที่มนุษย์เข้าไปยึดมั่นสิ่งต่างๆ ว่า “เป็นตัวกูของกู” ซึ่งเป็นการเข้าไปเกี่ยวข้องกับข้อกับธรรมชาติด้วยกิเลส ตัณหา และฉกฉวยผลประโยชน์ต่าง ๆ จากธรรมชาติเพื่อสนองความอยากของตนเอง ฉะนั้นทางออกก็คือ เราต้องคิดกันใหม่ว่า จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับธรรมชาติอย่างไรจึงจะไม่เป็นการทำให้ธรรมชาติสูญเสียความสงบ หรือสูญเสียคุณสมบัติดั้งเดิมของธรรมชาตินั้นหมายความว่า ต้องไม่กระทบกระทั่ง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และไม่เบียดเบียนตนเองสันติภาพก็เกิดขึ้น

สันติภาพในมิติของท่านพุทธทาสท่านเห็นว่ามีย 2 ประการ คือ การให้คุณค่าของสันติภาพในเชิงโลกียะ และสันติภาพในเชิงโลกุตระ การมองในลักษณะนี้เป็นการชี้ให้เห็นว่าสังคมใดหรือกลุ่มใดก็ตาม ไม่กระทบกระทั่งกันมีความสงบสุข อยู่ร่วมกันด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส ลักษณะเช่นนี้ก็มีนัยที่สื่อแสดงให้เห็นถึงนิพพานในเชิงโลกียะ ส่วนสันติภาพในเชิงโลกุตระก็คือ ความจริงสูงสุดในทางพระพุทธศาสนาคือ พระนิพพาน ฉะนั้น นิพพานจึงถือได้ว่าเป็นสันติภาพที่แท้จริงในพระพุทธศาสนา

ท่านพุทธทาสภิกขุยังได้กล่าวอีกว่าสันติภาพจะเกิดขึ้นไม่ได้ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นแก่ปัจเจกบุคคลหรือสังคมโดยรวม เนื่องจากมีเหตุปัจจัยดังต่อไปนี้

1. การที่บุคคลแต่ละคนตกอยู่ในห้วงเหวของกิเลส ตัณหา เมื่อสภาพจิตของบุคคลขาดสันติภาพก็ทำให้สังคมขาดสันติภาพไปด้วย ท่านมองว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้เป็นเช่นนั้นก็เพราะวัตถุมิความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น จึงทำให้จิตของคนมีตม มึนเมา หลงไปเป็นทาสของวัตถุ บุชาวัตถุจะเห็นว่า ความเจริญทางวัตถุมีมาก หรือก้าวหน้าเพียงใด ก็จะทำให้เกิดการยั่วยวนมากขึ้นเท่านั้น

2. การศึกษา ท่านมองว่าการศึกษาของโลกทั่วโลกนั้นยังเป็นประจักษ์การศึกษาหมาทางด้วนสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า การศึกษาเล่าเรียนในยุคปัจจุบันนี้มักจะมุ่งเน้นหนังสือกับวิชาชีพ แต่ขาดการเรียนรู้และการปฏิบัติเพื่อศึกษาความรู้ด้านจิตใจ มุ่งเน้นและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่จิตใจ เมื่อผู้เรียนขาดคุณธรรมและจริยธรรมจึงทำให้แก่ตัวและเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

ท่านพุทธทาสภิกขุมองว่าสันติภาพจะเกิดขึ้นได้อย่างไร สันติวิธีหรือวิธีการในการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้น คือ ท่านมองว่าควรที่จะมุ่งเน้นตามมรรค 8 ประการ ได้แก่ ความถูกต้องทางทฤษฎี ความถูกต้องทางความดี ความถูกต้องทางวาจา ความถูกต้องทางการทำงาน ความถูกต้องทางการดำรงชีวิต ความถูกต้องในความเพียร ความถูกต้องในความมีสติ และความถูกต้องในความมีสมาธิ ซึ่งทั้ง 8 ประการนี้นับได้ว่าส่วนที่เป็นเหตุที่จะทำให้เกิดสันติภาพ แต่การที่

สันติภาพจะเกิดขึ้นและสำเร็จผลตามที่ต้องการนั้น ปัจเจกบุคคลและสังคมโดยรวมต้องตั้งปณิธานร่วมกัน 3 ประการด้วยกัน คือ 1) การทำให้ทุกคนเข้าถึงหัวใจแห่งศาสนาของตน ๆ ซึ่งข้อนี้จะสามารถทำลายความเห็นแก่ตัวอันเป็นศัตรูของสันติภาพ 2) ทำความเข้าใจระหว่างศาสนา เพราะการที่ชาวโลกที่นับถือศาสนาที่แตกต่างกันพากันทำความเข้าใจศาสนาต่าง ๆ แล้ว จะทำให้เกิดความเข้าใจ ยอมรับในความแตกต่างและร่วมมือกันในที่สุด 3) ออกมาเสียจากอำนาจวัตถุนิยม เพราะว่าการที่คนไม่เข้าถึงหัวใจแห่งศาสนาของตนก็เพราะมีลุ่มหลงมีเมาในวัตถุนิยม ซึ่งการลุ่มหลงมีเมาจะทำให้ขาดความร่วมมือของบุคคลในระหว่างศาสนา

ฉะนั้น ท่านจึงสรุปว่า “การมีปณิธานทั้ง 3 ประการดังกล่าว ล้วนแต่เป็นการตั้งไว้เพื่อประโยชน์แก่ชาวโลก หรือสากลจักรวาล เพราะจะทำให้สันติภาพแท้จริงกว้างขวางสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (พุทธทาสภิกขุ, 2531)

หลักพุทธธรรมในการสร้างสันติวิธี

หลักพุทธธรรมที่ใช้เป็นแนวทางแห่งสันติวิธีนั้นมีมากมาย บทความนี้ขอนำหลักพุทธธรรมที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. หลักไตรสิกขา เป็นหลักการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของศีล สมาธิ และปัญญา ประกอบด้วย 1) สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ 2) สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ 3) สัมมาวาจา การเจรจาชอบ 4) สัมมากัมมันตะ การกระทำชอบ 5) สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ 6) สัมมาวายามะ ความพยายามชอบ 7) สัมมาสติ ความระลึกชอบ 8) สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ ซึ่งหลักทั้ง 8 ประการนี้ย่อเหลือได้ 3 ประการคือ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งกล่าวได้ว่า หลักไตรสิกขาเป็นหลักในการพัฒนาตนเองเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดคือ พระนิพพาน

2. หลักอปริหานิยธรรม อปริหานิยธรรมคือ ธรรมที่ทำให้ไม่มีความเสื่อม เป็นไปเพื่อความ สุข ความเจริญแก่ผู้ปฏิบัติ มี 7 ประการ ซึ่งหลักพุทธธรรมอปริหานิยธรรม 7 ประการนี้ กำหนดแนวทางในการบริหารองค์กร ไว้ 3 ด้าน ได้แก่ การบริหารองค์กรที่ดี การฝึกตนของสมาชิกที่ดี และการสมานไมตรีกับสังคมอื่น อปริหานิยธรรมข้อที่ 1- 4 คือ หลักการบริหารองค์กรที่ดี อปริหานิยธรรมข้อที่ 1: การหมั่นประชุมเป็นเนืองนิตย์ การประชุมรวมหมู่คณะเป็นเนืองนิตย์ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำรงรักษาองค์กร ให้มีอุดมการณ์ร่วมกันในระยะยาว ทั้งนี้เพราะการรวมกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา จะทำให้สมาชิกขององค์กรเกิดความรู้สึกที่ดีในการอยู่ร่วมกันอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) รู้สึกว่าตนเป็นเจ้าขององค์กร 2) รู้สึกว่าตนมีโอกาสนในการสร้างสรรค์องค์กร 3) รู้สึกว่าตนเป็นผู้รับผิดชอบองค์กร อปริหานิยธรรมข้อที่ 2: พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่สงฆ์จะพึงทำ ความพร้อมเพรียงกันของหมู่คณะทั้ง 3 วาระนี้คือ การแสดงออกถึงเอกภาพของหมู่คณะ หรือความพร้อมใจเป็นหนึ่งเดียวกันของสมาชิกทั้งหมู่คณะ อปริหานิยธรรมข้อที่ 3: ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้

บัญญัติ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้วถือปฏิบัติมันตามสิกขาบทที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ สำหรับข้อนี้ถือเป็นความมั่นคงสูงสุดของพระพุทธศาสนาเปรียบเหมือนประเทศชาติ จะมั่นคงสูงสุดก็ต้องมีบทบัญญัติที่เรียกว่า รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นแม่บทกฎหมายสูงสุดที่ทุกคน ต้องยึดถือปฏิบัติตามนั้น ใครจะละเมิดมิได้ จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามใจชอบมิได้ อปริหานิยธรรมข้อที่ 4: ให้ความเคารพภิกษุที่เป็นประธานสงฆ์ และรับฟังถ้อยคำของท่าน สำหรับข้อนี้ มุ่งใช้การเคารพนับถือซึ่งกันและกันเป็นหัวใจในการปกครองสงฆ์ การที่สงฆ์ยังปกครองกันอยู่ได้ ก็เพราะอาศัยความเคารพอยู่ 2 สถานะ คือ 1) ในด้านการปกครอง ก็อาศัยความเคารพนับถือเชื่อฟังตามฐานะของท่านผู้มีอำนาจที่ได้รับการแต่งตั้งนั้น 2) ในด้านความประพฤติ ก็อาศัยความเคารพเชื่อฟังท่านผู้มีอายุพรรษามากกว่า ผู้สามารถเป็นต้นแบบความประพฤติให้กับเราได้ อปริหานิยธรรมข้อที่ 5-6 คือ หลักการฝึกตนของสมาชิกที่ดี อปริหานิยธรรมข้อที่ 5: ไม่ลุแก่อำนาจความอยากที่เกิดขึ้น สำหรับข้อนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกในองค์กร รู้จักการดำรงชีวิตด้วยความมักน้อย สันโดษคือ เป็นผู้รู้จักประมาณในการรับและการใช้ปัจจัยสี่ ตามความจำเป็นของชีวิตเพื่อไม่ให้เป็นการระของประชาชน เพื่อควบคุมกิเลสไม่ให้กำเริบเสิบสาน และเพื่อเป็นต้นแบบ อปริหานิยธรรมข้อที่ 6: ยินดีในเสนาสนะป่า สำหรับข้อนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกในองค์กร มุ่งการบำเพ็ญภาวนาเพื่อปราบกิเลส ให้หมดสิ้น อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการบวชในพระพุทธศาสนา การที่สงฆ์หมู่ใดยังคงหมั่นเพียรอบรมจิตใจ ด้วยการบำเพ็ญภาวนา สงฆ์หมู่นั้นย่อมมีแต่สมณะ ผู้สงบเสถียรน่าเลื่อมใส เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาของมนุษย์ และเทวดาทั้งหลาย อปริหานิยธรรมข้อที่ 7 คือ หลักการประสานไมตรีกับสงฆ์หมู่อื่น อปริหานิยธรรมข้อที่ 7: คิดอยู่เสมอว่าทำอย่างไรเพื่อนสหธรรมิกผู้มีศีลที่ยังไม่มาสู่อาวาสพึงมา ที่มาแล้วก็ขอให้อยู่เป็นสุข สำหรับข้อนี้ มีจุดมุ่งหมายให้วัดแต่ละวัดในพระพุทธศาสนามีการประสานงานกันด้วย ไมตรีจิตอันดีงาม มีการสนับสนุนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือกันในคราวที่ประสบภัยร้ายแรงต่าง ๆ โดยไม่ทอดทิ้งกัน เช่น ภัยธรรมชาติบ้าง ภัยจากการรุกรานจากต่างศาสนาบ้าง เป็นต้น

หลักอปริหานิยธรรมคือ ธรรมที่ทำให้ไม่มีความเสื่อม เป็นไปเพื่อความสุขความเจริญแก่ผู้ปฏิบัติ สรุปลได้เป็นเรื่องของศีล หรือระเบียบที่พึงปฏิบัติร่วมกัน

3. หลักการไกล่เกลี่ยคนกลาง หลักพุทธธรรมที่ใช้เป็นแนวทางแห่งการไกล่เกลี่ยประกอบด้วยหลักกัลยาณมิตร หลักโยนิโสมนสิการ และหลักอภัยทาน ดังนี้

3.1 กัลยาณมิตรธรรม 7: องค์คุณของกัลยาณมิตร คุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้คือ ท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ ดังนี้ 1) ปิโย คือ น่ารักในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนมชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ไต่ถาม 2) ครุ คือ นำเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกรับรองใจ เป็นที่พึ่งใจ และปลอดภัย 3) ภาวนีโย คือ นำเจริญใจ หรือนำยกย่อง

ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ 4) วัตถุ จ คือ รู้จักพูดให้ได้ผลรู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือนเป็นที่ปรึกษาที่ดี 5) วจนกษโม คือ อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำแนะนำ วิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว 6) คมกิริณจ ถ ถ กตตา คือ แกล้งเรื่องถ้าลึกได้สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป 7) โน จภูฐาน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต),) กัลยาณมิตรธรรม 7 คือ การคบมิตร บุคคลผู้มีศีลมีการปฏิบัติ ชักชวนให้ปฏิบัติถูกต้อง สรุปเป็นหลักของศีล

3.2 หลักโยนิโสมนสิการ การใช้ความคิดถูกวิธี คือ การกระทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณาสืบค้นถึงต้นเค้า สวหาเหตุผลจนตลอดสาย แยกแยะออกพิเคราะห์ดูด้วยปัญหาที่คิดเป็นระเบียบและโดยอุบายวิธีให้เห็นสิ่งนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย หลักโยนิโสมนสิการคือ การใช้ความคิดแยบคาย สรุปเป็นหลักของปัญญา

3.3 หลักอภัยทาน คำว่า “อภัยทาน” ประกอบขึ้นจากคำสามคำ กล่าวคือ “อ+ภย+ทาน” แปลว่า “การให้ความไม่กลัว” หรือ “การให้ความไม่มีภัย หรือให้ความปลอดภัย” ซึ่งหมายถึง การอดโทษ หรือการยกโทษให้แก่กัน ไม่ถือโทษโกรธพยาบาทอาฆาตจองเวรต่อกันอีกต่อไป การให้ในลักษณะนี้เป็นการสร้างบรรยากาศของสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น โดยการที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลได้แสดงให้บุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่นไม่มีความเกรงกลัวขลาดกลัว หรือหวาดระแวงต่อการคิด พูด และการกระทำของเรา อันเป็นการเปิดพื้นที่ให้จิตของเราได้มีโอกาสให้อภัยในสิ่งที่คนอื่นทำไม่ได้กับเรา หรือขออภัยต่อบุคคลอื่นในสิ่งที่เราได้ล่วงละเมิดในวิถีทางที่ไม่เหมาะสมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งนำไปสู่การไม่จองเวร หรือพยาบาทซึ่งกันและกัน (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. ผศ.ดร., 2564) หลักอภัยทานคือ การรักษากาย วาจา ใจให้เป็นปกติสุขไม่เบียดเบียนกัน อีกแง่หนึ่งคือ การงดเว้นโทษต่อกัน สรุปเป็นหลักของศีล

สรุป

การสร้างสันติตามหลักพุทธธรรม 4 ขั้นตอน คือ การสร้างสันติทางกาย การสร้างสันติทางจิต การสร้างสันติทางปัญญา และการสร้างสันติทางสังคม กล่าวคือ 1) การสร้างสันติทางกาย เป็นการสร้างความสงบสุขโดยอาศัยพื้นฐานของการปฏิบัติด้วยศีลห้า ดังจะเห็นได้จาก ศีลข้อ 1 ศีลข้อ 2 ศีลข้อ 3 คือ การปฏิบัติตามหลักสัมมา กัมมัณตะ ส่วนศีลข้อที่ 4 คือ การปฏิบัติตามหลักสัมมาวาจาและสัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบเป็นการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยศีลห้าเป็นพื้นฐาน 2) การสร้างสันติทางจิต เป็นการฝึกให้มีความเพียรพยายามเพื่อละอกุศลและระวัง

ไม่ให้เกิดอีก และรักษากุศลทำให้เจริญขึ้นและทำกุศลใหม่ให้เกิดขึ้น มีสติกำหนดรู้ตัวได้ทัน อารมณ์ที่เกิดขึ้นทำให้สามารถจัดการกับอกุศลเหล่านั้นได้ทันที ไม่ปล่อยให้ออกุศลก่อทุกข์ได้ และมีสมาธิเพื่อทำให้จิตมีกำลัง มีความตั้งมั่น ไม่ฟุ้งซ่าน และอาจใช้เมตตาพรหมวิหารในการเจริญสมณะให้จิตสงบขึ้นได้ 3) การสร้างสันติทางปัญญา เป็นการปฏิบัติตามหลักศีล สมาธิ ปัญญาทั้งหมด แต่จะเด่นโดยใช้ปัญญาเป็นแกนในการดำเนินชีวิตประจำวันของทุกคน ซึ่งผู้ดำรงชีวิตตามหลักดังกล่าวนี้ย่อมมีแต่ความสุขทั้งกาย ใจ ไม่มีความขัดแย้งในจิตใจอันเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดความทุกข์ สามารถใช้ปัญญาพิจารณา ลด ละ กิเลสได้ และเมื่อปฏิบัติตนถึงจุดสูงสุดแล้วย่อมถึงสันติสุขคือนิพพาน 4) การสร้างสันติทางสังคม หมายถึง ความอยู่ร่วมกันได้ดี เริ่มจากบุคคลภายในครอบครัวอบอุ่น บุคคลในหน่วยงาน ในสังคมมีสันติภาพสามารถอยู่ร่วมกันได้ดีทุก ๆ ระดับจากครอบครัว ไปสู่ชุมชนและสังคมโลก โดยมีวิธีการสร้างสันติทางสังคม 2 แนวทางคือ 1) การสร้างสันติทางสังคมด้วยหลักสาราณียธรรมและอปริหานิยธรรม 2) การสร้างสันติทางสังคมด้วยการไกล่เกลี่ยคนกลางเข้ามาระงับความขัดแย้งที่ประกอบด้วยหลักธรรม 3 ประการคือ 1) หลักกัลยาณมิตรธรรม 2) หลักโยนิโสมนสิการ 3) หลักอภัยทาน จะเห็นได้ว่าสันติวิธีตามหลักพุทธธรรมนั้น พระพุทธเจ้าทรงตรัสหลักธรรมอันจะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคมเอาไว้มากมายด้วยการมีศีล ไม่เบียดเบียน ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีจิตใจที่ดี มีความเข้าใจคู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่าย ซึ่งตรงกับหลักกัลยาณมิตร หลักโยนิโสมนสิการ และหลักอภัยทาน การไกล่เกลี่ยจึงจะสำเร็จได้ ดังนั้น เมื่อสังคมเกิดปัญหาหรือความสับสนวุ่นวายขึ้น อันเนื่องจากความแตกต่างทางด้านความคิดของแต่ละคน ผู้ที่จะทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้หมดสิ้นไปได้ก็คือ คนทุกคนในสังคมที่จะสร้างสันติภาพภายนอก และสันติภาพภายใน ให้เกิดขึ้นทั้งในตนเองและสังคม เพื่อความสงบสุขและความร่มเย็นเป็นปกติ รวมทั้งบรรยากาศที่เป็นมิตรไมตรีต่อกันโดยปราศจากการแบ่งแยกชนชั้น สีผิว เชื้อชาติและศาสนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โพสต์ทูเดย์ออนไลน์. (2564). เปิด 17 ข้อผลงานล้มเหลวรัฐบาลประยุทธ์ จักรม.ลาออก. เรียกใช้เมื่อ 13 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.posttoday.com/politic/news/655533>
- ไอฟาร์ ถิ่นบางเตียว. (2564). วิพากษ์โควิดรอบ 3 ผลกระทบ-การแก้ปัญหา. เรียกใช้เมื่อ 11 สิงหาคม 2564 จาก https://www.matichon.co.th/politics/news_2673620
- ไพโรจน์ อยู่มนเทียร. (2549). วาทะธรรม : ว่าด้วยสันติภาพของพุทธศาสนิกชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บ้านลานธรรม จำกัด.

- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2539). สันติทฤษฎี-วิถีวัฒนธรรม (Peace theory and culturalelements). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ผศ.ดร. (2553). อภัยทานกับการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทย. เรียกใช้เมื่อ 14 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/453>
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. ผศ.ดร. (2564). “สันติวิธีทำไม ทำไม ต้องสันติวิธี”. เรียกใช้เมื่อ 14 สิงหาคม 2564 จาก <http://oldweb.mcu.ac.th/userfiles/file>
- พุทธทาสภิกขุ. (2531). สันติภาพของโลก. กรุงเทพมหานคร:ธรรมทานมูลนิธิ.
- มาร์ค ตามไท. (2543). การจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในสันติวิธี : ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความมั่นคง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันยุทธศาสตร์ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2547). ความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- หมัดเหล็ก. (2564). กรณีศึกษาความล้มเหลวจากโควิด. เรียกใช้เมื่อ 13 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.thairath.co.th/news/politic/2142132>

การจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา*

MANAGEMENT OF RELIGIOUS TREASURES IN BUDDHIST TEMPLES

พระครูปลัดคำณ แก้วเกลี้ยง

Phrakhrupalad Kamron Kaewkliang

พระปลัดภูริวิศิษฐ์ ชูประดิษฐ์

Phrapaladphurivisit Chupradith

สุชอุษา นุ่นทอง

Sukusar Nuntong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surat Thani Buddhist College, Thailand

E-mail: patchlada_@hotmail.com

บทคัดย่อ

การจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับศาสนสมบัติไว้ดังนี้“มาตรา 40 ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง 2) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่งการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลางให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นเจ้าของศาสนสมบัตินั้น จัดประโยชน์ ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติวัดในส่วนกลางที่ดำเนินการจัดประโยชน์เองให้เป็นไปตามกฎ กระทรวง กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และมติมหาเถรสมาคมที่เกี่ยวข้อง ด้วยวัดในพระพุทธศาสนาเป็นสถานที่ทางศาสนาเป็นที่ใช้ประกอบศาสนกิจและเป็นที่พักของพระภิกษุสงฆ์ในการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและประกอบกิจของสงฆ์ เป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีกรรมและบำเพ็ญกุศลของพุทธบริษัททั้งหลาย และเป็นสถานที่ในการให้การศึกษาอบรมขัดเกลาบุคคลให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม การจัดการทรัพย์สินในส่วนของวัด ซึ่งเจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแลตามอำนาจหน้าที่ด้วยเหตุที่วัดเป็นนิติบุคคล ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของนิติบุคคล ซึ่งนิติบุคคลเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ ไม่สามารถแสดงเจตนาหรือทำการได้ด้วยตนเอง เจ้าอาวาสมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการวัด ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2505 มาตรา 37 บำรุงรักษาวัด

* Received January 24, 2022; Revised May 13, 2022; Accepted June 3, 2022

การดูแลและรักษาศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนด งานจัดการศาสนสมบัติวัด ต้องมีการวางระบบ กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติในการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติวัด เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมปัจจุบันได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: การจัดการ, ศาสนสมบัติ, วัด

Abstract

Management of religious treasures in Buddhist temples According to the Sangha Act, B.E. 2505 There are provisions relating to religious treasures as follows: "Section 40 Religious treasures are divided into 2 types: 1) central religious treasures, which are religious properties that are not belonging to a particular temple; 2) temple religious treasures, which are properties of any temple Maintain and manage the central religious treasures to be the powers and duties of the National Office of Buddhism. Owning that religious treasure, providing benefits, giving advice and assisting in the maintenance and management of the temple religious treasure in the central area that operates for the benefit itself in accordance with the ministerial rules, laws, regulations, orders and resolutions of the Sangha Sangha Council concerned With temples in Buddhism, it is a religious place that is used for religious activities and is the residence of the monks to practice the Dharma and Discipline and carry out the activities of the monks. It is a place for ceremonies and merit making of all Buddhist companies. And it is a place to educate and train people to become good members of society. Property Management in the Temple Section which the abbot is in charge of the authority because the temple is a juristic person Therefore, it is necessary to act in accordance with the juristic person's authority. which a juristic person is something that has no soul unable to express intentions or act on their own The abbot has the authority to manage the temple. According to the Sangha Act, B.E. 1962, Section 37 Maintenance of the temple The care and maintenance of the religious treasures of the temple in accordance with the prescribed method. Management of religious treasures in temples requires a system set guidelines and methods of practice in organizing the benefits of the religious treasures of the temple in order to properly fit the current economic, social and environmental conditions

Keywords: management, religious treasures, temples

บทนำ

พระสงฆ์จึงถือเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นที่พึ่งของชาวบ้าน ให้การศึกษาอบรมแนะนำชาวบ้านในทางที่ถูกที่ควรเป็นที่ปรึกษาชาวบ้านที่ประสบความเดือดร้อน หรือชี้แนะแนวทางอาชีพที่สุจริตอันก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจแก่ประเทศทางอ้อม นอกจากนั้นในทางสังคมพระสงฆ์ยังสามารถเป็นผู้ถ่ายทอดและรักษาวินัยธรรมประเพณีอันดีงามให้สืบทอดเป็นมรดกแก่ลูกหลานไทย ในอนาคตพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญมากเกี่ยวกับความเชื่อความศรัทธา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในอดีตที่ผ่านมาจึงเป็นผลให้ชาวบ้านมักจะเชื่อฟังพระสงฆ์มากกว่าเชื่อฟังข้าราชการหรือผู้อื่นๆ สมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ทรงใช้ระบอบสามัคคีธรรมเป็นแม่บทในการปกครองคณะสงฆ์โดยพระองค์ทรงอยู่ในฐานะเป็นประมุขหรือประธานของภิกษุสงฆ์ทั้งหมด พระองค์ทรงประทานความเสมอภาคแก่ภิกษุทุกรูปโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ สำหรับภิกษุที่เคยมีสถานะเดิมแตกต่างกันโดยไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะเช่น บางรูปเคยมีสถานะเดิมเป็นกษัตริย์เชื่อพระวงศ์ชั้นสูงบุตรเศรษฐีหรือคนยากจน ซึ่งต่างก็ต้องประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในหลักพระธรรมวินัยที่ พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงและบัญญัติไว้แล้วเสมอเหมือนกัน จึงทำให้พระพุทธศาสนามีหลักศาสนธรรมที่สามารถน้อมนำไปปฏิบัติมีศาสนสถานไว้สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และมีศาสนบุคคลคือพระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2537) พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งของประเทศไทยมีความผูกพันกับประชาชนประเทศชาติอย่างแนบแน่นแนวคิดในเรื่องต่าง ๆ ทุกด้านในสังคมไทยมีความสัมพันธ์มีรากเหง้ามาจากความคิดทางพระพุทธศาสนาเกือบทั้งสิ้น (พิสิษฐ์ ภาณุมาสกุล, 2564) วัดเป็นสิ่งที่สถาบันสงฆ์คู่สังคมไทยเป็นเวลายาวนานมีบทบาททั้งในด้านการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งเป็นแหล่งศึกษาวิชาความรู้ เป็นโรงเรียนของชาวไทมาโบราณการ เป็นโรงพยาบาล เป็นที่พักพิงพักใจ และเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม "วัด" ใช้เรียกสถานที่ทางพระพุทธศาสนาแต่โบราณเป็นคำเรียกรวมที่ดินและอาคาร เช่น อุโบสถ วิหาร ศาลา กุฏิ ที่ตั้งอยู่บนที่ดินนั้นด้วย" ที่ดินวัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัดตามกฎหมายของสงฆ์มี 3 ประเภทคือ 1) ที่วัด หมายถึง ที่ดินที่ตัววัดตั้งอยู่มีอาณาเขตเห็นชัด 2) ที่ธรณีสงฆ์ หมายถึง ที่อันเป็นสมบัติของวัด จะอยู่ที่ไหนก็ตาม 3) ที่กัลปนา ที่ดินนี้ไม่ถวายตัวพื้นดินถวายแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา นอกจากนั้นปัญหาการบริหารจัดการประโยชน์ที่ดินวัดร้างและศาสนสมบัติกลาง ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ซึ่งได้มีการแก้ไขครั้งล่าสุดเมื่อปี 2535 โดยมิได้มีการแก้ไขจนถึงปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมกับสภาพการณ์ในการบริหารจัดการศาสนสมบัติให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและความเป็นจริงในปัจจุบัน จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไข

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้สอดคล้องและครอบคลุมกับสภาพเศรษฐกิจที่สามารถดำเนินการเกี่ยวกับ ทรัพย์สินของพระศาสนาให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากได้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้แล้วจะเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ที่จะเข้าทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของวัดและศาสนสมบัติกลางทั้งในด้านวิชาการ ความชัดเจนในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการทำนิติกรรม และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ที่ดินซึ่งเป็นสมบัติของพระศาสนาถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง หากได้มีการบริหารจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสมตามกฎหมายกำหนดไว้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศได้ถือว่าเป็นองค์กรหนึ่งของสงฆ์ที่มีกลุ่มคนที่ทำงานมากกว่าสองคนขึ้นไป จึงต้องมีการนำหลักการ วิธีการการบริหารและการจัดการมาใช้ใน การบริหารงานของวัดควบคุมจากฝ่ายบริหารด้วยว่าเป็นไปตามแผนหรือเบี่ยงเบนออกไปจากเป้าหมายของแผนมากนักน้อยเพียงใด ซึ่งอาจจะมีความจำเป็นต้องทำการปรับแผน หรือวางแผนใหม่และเมื่อมีการปรับแผนหรือวางแผนใหม่ แล้วอาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับองค์การใหม่เป็นวงจรอย่างนี้เรื่อยไป การที่วัดจะเป็นศูนย์รวม ไม่ว่าจะเป็นทางด้านจิตใจของประชาชนและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย การบริหารและการจัดการที่ดีถือว่ามีความสำคัญอย่างมากในการที่จะจัดระบบต่าง ๆ ภายในวัดให้เป็นระเบียบและก่อให้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น การบริหารคือการเกิดขึ้นในบริบทของกลุ่มโดย อย่างน้อยที่สุดกลุ่มนั้นจะต้องมีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป กลุ่มบุคคลดังกล่าวจะต้องมีเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ส่วนการจัดการ เป็นงานทางด้านสมอง ใช้ความคิด ปฏิภาณ และการตัดสินใจเพื่อสร้างเงื่อนไขและรักษาไว้ซึ่งเงื่อนไขสำหรับการบรรลุเป้าหมายของกลุ่มหรือองค์การด้วยการวางแผนการจําต้องค์การ และการควบคุมทรัพยากรมนุษย์ เงินทอง และทรัพยากรด้านอื่น ๆ (ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, 2540) ดังนั้น การจัดการทรัพย์สินของพระพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นศาสนสมบัติกลางหรือศาสนสมบัติของวัดจึงเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2535 และเป็นไปตามกฎกระทรวง (พ.ศ.2511) การจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติของวัดเกิดสืบเนื่องวัดเป็นสถานที่ทางศาสนา ซึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้นําปกครองวัดและมีบทบาทที่สำคัญในการจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติของวัดให้เรียบร้อยดีงามทั้งในส่วนที่เป็น อสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ที่เกิดจากการบริจาคของพุทธศาสนิกชนที่มีศรัทธาต่อวัดรวมทั้งรายได้ที่วัดได้ดำเนินการจัดหาผลประโยชน์เองประกอบกับรายจ่ายของวัดที่ จะต้องมีการตรวจสอบใหญ่ที่มามีความโปร่งใสเพื่อให้ประชาชนไม่เคลือบแคลงสงสัยในเงินบริจาคโดยศรัทธาและวิธีการหาเงินรายได้ การใช้จ่ายเงินของวัดจำเป็นต้องมีความเหมาะสม เพราะวัดเป็นเครื่องหมายแห่งคุณความดี (กนก แสนประเสริฐ และคณะ, 2545) หากเจ้าอาวาสบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติของวัดเป็นที่เรียบร้อยดีงามแล้ว ก็

จะสร้างศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนเป็นเหตุให้วัดวาอารามเป็นที่พึ่งทางใจของพุทธศาสนิกชนสร้างความเจริญรุ่งเรืองแก่พระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน

การจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับศาสนสมบัติไว้ดังนี้ “มาตรา 40 ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่ง มีใช้ของวัดใดวัดหนึ่ง 2) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่งการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลางให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อการนี้ให้ถือว่าสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นเจ้าของศาสนสมบัตินั้นด้วยสถานที่ทางศาสนาเป็นที่ใช้ประกอบศาสนกิจและเป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสงฆ์ในการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและประกอบกิจของสงฆ์ เป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีกรรมและบำเพ็ญกุศลของพุทธบริษัททั้งหลาย และเป็นสถานที่ในการให้การศึกษอบรมขัดเกลาบุคคลให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ตลอดจนเป็นที่พึ่งทางจิตใจของพุทธศาสนิกชนผู้ที่ประสบภาวะทางจิตใจให้หายจากความ ไม่สบายใจ โดยการได้สนทนาร่วมกับพระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นบุคลากรในพระพุทธศาสนาด้วยในพระพุทธศาสนาได้มีสมบัติของพระพุทธศาสนาเรียกว่า ศาสนสมบัติตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับศาสนสมบัติไว้ในมาตรา 40 พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันสำคัญของประเทศไทยในสามสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แต่ศาสนาหรือพุทธศาสนาไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลเหมือนวัดมีพระสงฆ์ ดังนั้นทรัพย์สินที่เป็นศาสนสมบัติกลางไม่มีกฎหมายใดคุ้มครองไว้โดยชัดแจ้ง ด้วยเหตุนี้มาตรา 40 วรรค สอง แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 จึงบัญญัติไว้ว่า “การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลางให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หมายถึงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง) ให้ถือว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลาง นั้นด้วย” สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะกรรมการร่างกฎหมายกอง 5) ได้พิจารณาถึงปัญหาการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง ตามมาตรา 40 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ.2505

บทบาทของวัดและเจ้าอาวาสต่อการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติ

การสร้างวัดตั้งวัดกฎหมายไม่ได้กำหนดกรอบการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่วัด โดยบังคับให้ต้องมีตราสารจัดตั้งกำหนดวัตถุประสงค์ของวัดไว้ดังเช่น นิติบุคคลอื่น ๆ เพราะจุดเริ่มต้นของการเกิดขึ้น ของวัด มาจากความประสงค์ของคนในชุมชนซึ่งต้องการให้มีการสร้างวัดตั้งวัดขึ้นในชุมชนนั้น เพื่อเป็นศูนย์กลางของการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของคนในชุมชนและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนนั้น อีกทั้งใช้เป็นสถานที่ศึกษาเผยแผ่พระ

ธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา นอกจากนี้วัดยังนับเป็นส่วนประกอบหนึ่งของศาสนา (กรมการศาสนา, 2545) ดังนี้

1. ศาสนสถาน ได้แก่ วัดวาอาราม โบสถ์ วิหาร เป็นต้น
2. ศาสนวัตถุ หมายถึง สำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของศาสนาพุทธ เช่น พระพุทธรูป โต๊ะหมู่บูชา เป็นต้น
3. ศาสนบุคคล ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา
4. ศาสนพิธี หมายถึง พิธีกรรมทางศาสนา เช่น การบวชพระ การทำบุญตักบาตรในเทศกาลต่าง ๆ การทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เป็นต้น
5. ศาสนธรรม หมายถึง หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา เช่น การทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องใส เป็นต้น

ดังนั้น วัตถุประสงค์ในการตั้งขึ้นของวัดและในการดำเนินการต่าง ๆ นอกจากจะต้องอยู่ในกรอบของกฎหมายแล้วยังต้องอยู่ในพระธรรมวินัย ไม่ใช่การทำธุรกิจหรือการแสวงหากำไรจากการประกอบกิจการค้าอย่างนิติบุคคลอื่นตามกฎหมายเอกชนโดยที่หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของวัดคือมุ่งที่จะตอบสนองความต้องการทางจิตใจของคนในสังคม เนื่องจากศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน ในสังคมให้รวมกันเป็นหนึ่งและประพฤติปฏิบัติ อยู่ในกรอบของศีลธรรม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ สุขแก่คนในสังคมนั้นๆ ร่วมกันได้

การบริหารการปกครองคณะสงฆ์ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบบริหารที่ดี ศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การบริหารที่ดีนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิด ซึ่งขึ้นอยู่กับกรอบงานมอบ อำนาจกระจายงานให้ฝ่ายบริหารระดับต่างๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน การพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารปกครองคณะสงฆ์ ปัจจุบันนี้มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอิทธิพลเกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 กฎเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ การบริหารคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ เช่น การปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ เป็นต้น ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบของมหาเถรสมาคม เป็นต้น

การจัดการทรัพย์สินในส่วนของวัด ซึ่งเจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแลตามอำนาจหน้าที่ ด้วยเหตุที่วัดเป็นนิติบุคคล ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของนิติบุคคล ซึ่งนิติบุคคลเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ ไม่สามารถแสดงเจตนาหรือทำการได้ด้วยตนเอง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 70 ระบุว่า “นิติบุคคลต้องมีผู้แทนคนหนึ่งหรือหลายคนทั้งนี้ตามกฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารตั้งจะได้กำหนดไว้ ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล” เจ้าอาวาสมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2505 มาตรา 37 (จุฬารัตน์ บุญยากร, 2551) มีดังนี้

- 1) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
- 2) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีอยู่หรือพำนักอยู่อาศัยในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม
- 3) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
- 4) ทำวัดให้ความสะอาดตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล นอกจากนี้เจ้าอาวาสยังมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ด้วย ในมาตรา 40 บัญญัติว่า “ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท”

- 1) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนา ซึ่งมีใช้ของวัดใดวัดหนึ่ง
- 2) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อการนี้ให้ถือว่าสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนั้น ด้วยการดูแลและรักษาศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511)

ข้อ 1 การได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด ให้ลงทะเบียนทรัพย์สินของวัดไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อต้องจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้จำหน่ายออกจากทะเบียนนั้น โดย ระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน เมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว สำหรับวัดในเขตจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ส่งหลักฐานการได้มาไปเก็บรักษาไว้ที่กรมการศาสนา สำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่น ให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ ณ ที่ทำการศึกษาศาสนาจังหวัดนั้น

ข้อ 2 การกันที่ดินซึ่งเป็นของวัดให้เป็นที่จัดประโยชน์จะกระทำได้อีกต่อเมื่อกรมการศาสนาเห็นชอบและได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ข้อ 3 การให้เช่าที่ดินหรืออาคารให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยวจักร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ทะเบียนเช่า หรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้องแล้วให้เก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานที่วัด หรือจะฝากกรมการศาสนาให้ช่วยเก็บไว้ก็ได้

ข้อ 4 การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ที่กันรัตนหรือที่วัดที่กันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ที่กำหนดระยะเวลาการเช่าเกิน 3 ปีจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา

ข้อ 5 การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกิน 3,000 บาทขึ้นไปให้เก็บรักษาโดยฝากกรมการศาสนาจังหวัดอำเภอหรือธนาคารหรือนิติบุคคลที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบทั้งนี้ให้ ฝากในนามของวัด การดูแลรักษาและการจัดการกุศลที่มีผู้บริจาคให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้บริจาค

ข้อ 6 ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัดและเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือทั้งนี้ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง

ข้อ 7 ในกรณีที่วัดเจ้าอาวาสไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดถูกฟ้องหรือถูกหมายเรียกเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติ ของวัดให้เจ้าอาวาสแจ้งต่อกรมการศาสนาหรือศึกษาธิการจังหวัดที่วัดตั้งอยู่ทราบไม่ช้ากว่าห้าวันนับแต่วันรับหมาย

กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินและทรัพย์สินของวัด

1. ความหมายของทรัพย์สินและทรัพย์สิน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 117 บัญญัติว่า “ทรัพย์สิน หมายความว่า วัตถุมีรูปร่าง” ทรัพย์สินจึงมีความหมายถึง วัตถุที่มีรูปร่าง ซึ่งได้แก่ สิ่งที่มีมองเห็นได้ด้วยตา และสามารถสัมผัสได้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 138 บัญญัติว่า “ทรัพย์สิน หมายความว่า รวมทั้งทรัพย์สิน และวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้”

คำว่า “ทรัพย์สิน” และ “ทรัพย์สิน” ในความหมายของบุคคลธรรมดากับความหมายในทาง กฎหมายมีความแตกต่างกัน ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่จะต้องใช้กฎหมายบังคับแล้วจะต้องมีความหมาย ตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ในมาตรา 137 และมาตรา 138 เท่านั้น การค้นหาความหมายที่แท้จริงของคำว่า “ทรัพย์สิน” และ “ทรัพย์สิน” จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องอ่าน มาตราทั้ง 2 ประกอบกัน เนื่องจากในมาตรา 137 ได้บัญญัติถึงความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” หมายความว่า วัตถุที่มีรูปร่าง แต่ในมาตรา 138 บัญญัติว่า “ทรัพย์สิน” หมายความว่า “รวมทั้งทรัพย์สิน” ซึ่งเป็นความหมายที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 137 แล้ว และยังได้บัญญัติต่อไปอีกว่า “และวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้” ดังนั้น ทรัพย์สินตามมาตร 137 ยัง หมายความว่าถึงอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ด้วย

2. ลักษณะสำคัญของทรัพย์สินและทรัพย์สิน ทรัพย์สิน คือ วัตถุมีรูปร่าง ส่วนทรัพย์สิน คือ วัตถุที่มีรูปร่างก็ได้หรือไม่มีรูปร่างก็ได้ 1) วัตถุมีรูปร่าง หรือ ไม่มีรูปร่างนั้นอาจมีราคาได้และ ต้องอาจถือเอาได้ 2) อาจมีราคาได้ หมายถึง คุณค่าในตัวของมันเอง และ 3) อาจถือเอาได้ หมายถึง อาจเข้าถือเอาหรือเข้าห้วงกันไว้เพื่อตนเอง 4) “ทรัพย์สิน” และ “ทรัพย์สิน” ต้อง ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ข้อ 1- ข้อ 4 หากขาดข้อใด ข้อหนึ่งจะเป็น “ทรัพย์สิน” และ “ทรัพย์สิน” ทรัพย์สิน” ไม่ได้

3. บุคคลสิทธิและทรัพย์สินสิทธิ สิทธิในทางหลักวิชาได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ บุคคลสิทธิ และทรัพย์สินสิทธิ 1) บุคคลสิทธิ หมายถึง สิทธิที่มีวัตถุแห่งสิทธิเป็นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำเป็นสิทธิที่มีอยู่เหนือบุคคลและเป็นสิทธิที่บังคับให้บุคคลกระทำการหรือ งดเว้น

กระทำการและในลักษณะนี้ เรียกว่า สิทธิเรียกร้อง 2) ทรัพย์สิน หมายถึง สิทธิที่มีวัตถุแห่งสิทธิเป็นทรัพย์สิน เป็นสิทธิที่มีอยู่เหนือทรัพย์สิน และเป็นสิทธิที่จะบังคับเอาแก่ตัวทรัพย์สินได้โดยตรง

4. ข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างบุคคลสิทธิกับทรัพย์สิน 1) บุคคลสิทธิเกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมายหรือโดยนิติกรรม แต่ทรัพย์สินจะเกิดขึ้นได้โดยอำนาจของกฎหมายเท่านั้น 2) วัตถุแห่งสิทธิของบุคคลสิทธิ คือ การกระทำหรืองดเว้นการกระทำแต่ทรัพย์สินมีวัตถุแห่งสิทธิเป็นทรัพย์สินโดยตรง 3) บุคคลสิทธิก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลโดยเฉพาะเจาะจงเฉพาะคู่สัญญา แต่ทรัพย์สินก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลทั่วไป 4) บุคคลสิทธิมีลักษณะที่ไม่อาจมีการสิ้นสุดแห่งสิทธิ ถ้ามิได้ใช้สิทธิภายในกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายได้กำหนดเอาไว้ แต่ทรัพย์สินมีลักษณะคงทนและถาวรและไม่สิ้นสุดไปหากไม่มีการใช้

5. ประเภทของทรัพย์สิน การแบ่งประเภทของทรัพย์สินในทางกฎหมาย ซึ่งเรียกชื่อแตกต่างกันออกไป เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการบัญญัติและในการใช้กฎหมาย ประเภทของทรัพย์สิน จึงได้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ 1) อสังหาริมทรัพย์ 2) สังหาริมทรัพย์ 3) ทรัพย์สินแบ่งได้ 4) ทรัพย์สินแบ่งไม่ได้ 5) ทรัพย์สินนอกพาณิชย์ หลักทรัพย์ในทางศาสนา ตาม ปอ.มาตรา 335 ทวิ ผู้ใดลักทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนา ถ้าทรัพย์นั้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชน หรือเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูปหรือวัตถุดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่สามปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่หกพันบาทถึง สองหมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดข้างต้นได้กระทำในวัด สำนักสงฆ์ สถานที่อันเป็นที่เคารพในศาสนา โบราณสถาน อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน สถานที่ราชการ หรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสามหมื่นบาท

กรณีที่ดินในพุทธศาสนาเป็นที่อยู่อาศัยสำหรับพระภิกษุเป็นที่บำเพ็ญกุศลของพุทธศาสนิกชน มีเป้าหมาย 2 อย่าง คือ 1) สำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และ 2) สำหรับเป็นที่พักของพระสงฆ์จากทิศ ทั้ง 4 ส่วนหลักธรรมเพื่อการจัดการที่ดินวัดในพุทธศาสนามี 2 อย่าง คือ 1) หลักธรรมสำหรับผู้ปกครองวัด และ 2) หลักธรรมสำหรับผู้ร่วมกันการได้ดินของวัดตามหลักของกฎหมายฐานะของวัดและการถือครองที่ดินของวัดมีผู้ศรัทธาบริจาคที่ดินเพื่อสร้างวัด ประเภทของที่ดินของวัดมี 3 อย่าง คือ 1) ที่วัด 2) ที่ธรณีสงฆ์ และ 3) ที่กัลปนากรรมสิทธิ์ในที่ดินของวัดเป็นไปตามประมวลกฎหมายที่ดิน และการคุ้มครองที่ดินของวัดมี 4 อย่าง คือ 1) ลักษณะที่ดินของวัด 2) การห้ามโอนที่ดินของวัด 3) การห้ามยกอายุความขึ้นสู่กับวัด และ 4) การห้ามบังคับคดีกับที่ดินของวัดส่วนการจัดการที่ดินของวัดในสังคมไทย (พระมหาคำพันธ์ ปากาโร, 2556)

อำนาจหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินของวัด

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ การจัดการทรัพย์สินของพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. งานจัดการศาสนสมบัติกลางและวัดร้าง

1) ศึกษาเสนอแนะในการวางระบบ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติในการจัด ประโยชน์ศาสนสมบัติกลางและวัดร้าง ในส่วนกลาง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2) พิจารณาเกี่ยวกับการขอเช่า ขอแบ่งแยกสิทธิการเช่า ขอโอนสิทธิการเช่า ขอรับเช่า สืบแทน การขอเช่าซื้อร่วม การเลิกเช่า รวมทั้งขอใช้สิทธิประโยชน์อื่นใดในที่ดิน และอาคารของศาสนสมบัติกลางและวัดร้างในส่วนกลาง

3) ดำเนินการตรวจสอบ จัดทำแผนที่ แผนผังการเช่าอาคารที่ดินของศาสนสมบัติกลาง และวัดร้างในส่วนกลาง

4) พิจารณาการขออนุญาตปลูกสร้างต่อเติม และตัดแปลงอาคาร สิ่งปลูกสร้างใน ที่ดินของศาสนสมบัติกลางและวัดร้างในส่วนกลาง

5) พิจารณาประสานงานดำเนินการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท และหาข้อยุติเกี่ยวกับการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติกลางและวัดร้างในส่วนกลาง

6) พิจารณากำหนดระยะเวลาการเช่า อัตราค่าเช่า ค่าบำรุงและปรับปรุงค่าเช่าที่ดิน และอาคารศาสนสมบัติกลางและวัดร้างในส่วนกลาง

7) พิจารณาการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติกลางและวัดร้างให้เป็นไปตามกฎกระทรวง กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และมติมหาเถรสมาคมที่เกี่ยวข้อง

8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2. งานจัดการศาสนสมบัติวัด

1) ศึกษาเสนอแนะในการวางระบบ กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติในการจัด ประโยชน์ศาสนสมบัติวัดในส่วนกลางที่มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดประโยชน์เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2) พิจารณาเกี่ยวกับการขอเช่า ขอรับเช่าสืบแทน การขอเช่าซื้อร่วม บอกลีก การเช่า การขออนุญาตการจัดประโยชน์ รวมทั้งขอใช้สิทธิประโยชน์อื่นใดในที่ดินและอาคารของศาสนสมบัติ ในส่วนกลางที่มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดประโยชน์

3) ดำเนินการตรวจสอบ จัดทำแผนที่ แผนผังการเช่าศาสนสมบัติวัดในส่วนกลางที่มอบให้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดประโยชน์

4) พิจารณาขออนุญาตปลูกสร้าง ต่อเติม และดัดแปลงอาคาร สิ่งปลูกสร้างในที่ดิน ศาสนสมบัติวัดในส่วนกลางที่มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดประโยชน์

5) พิจารณาประสานงานดำเนินการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท และหาข้อยุติเกี่ยวกับการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติวัดในส่วนกลางที่มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดประโยชน์

6) พิจารณากำหนดระยะเวลาการเช่าอัตราค่าเช่า ค่าบำรุงและปรับปรุงค่าเช่าที่ดิน และอาคารศาสนสมบัติวัดในส่วนกลางที่มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดประโยชน์

7) พิจารณาให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติวัดในส่วนกลางที่ดำเนินการจัดประโยชน์เองให้เป็นไปตามกฎ กระทรวง กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และมติมหาเถรสมาคมที่เกี่ยวข้อง

8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

วัดเป็นองค์กรทางศาสนาที่เป็นพื้นฐานของสังคมและเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญมากทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับสังคมชาวพุทธถือกันว่า วัดเป็นจุดศูนย์กลางแห่งการรวมหัวใจของบรรดาพุทธศาสนิกชน สำหรับทำหน้าที่ในการวางรากฐานความเจริญให้แก่สังคม ส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นมั่นคงให้แก่สังคม ช่วยลดปัญหาสังคมส่งเสริมประสิทธิภาพควบคุมทางสังคมหรือกล่าวได้ว่า วัดเป็นศูนย์กลางของศาสนา และวัฒนธรรมที่ผู้คนใช้เป็นรากฐานในการดำเนินชีวิต และเป็นเอกลักษณ์ของสังคม การบริหารวัดซึ่งประกอบด้วยการปกครองดูแลรักษาหมู่คณะทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอยู่ในวัดและทั้งการจัดการกิจการของวัด ซึ่งจะมีทั้งกิจกรรม พิธีกรรม การเงิน และทรัพย์สินของวัด ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย โดยเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจกรรมทั่วไปเป็นสำคัญการบริหารวัด ผู้บริหาร หรือเจ้าอาวาสต้องปกครอง การดูแลรักษาหมู่คณะและการดำเนินงานหรือการจัดการกิจกรรมต่างๆของหมู่คณะหรือองค์กรต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของวัด

หลักพุทธธรรมสำหรับการจัดการศาสนสมบัติของวัด

หลักสาราณียธรรม คือ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง ธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกัน หลักการอยู่ร่วมกัน คุณธรรมที่ทำให้คนเราไม่เหินแก่ตัว เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น เข้าใจ คนอื่นมากขึ้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2537) หลักธรรมที่เป็นเหตุให้ระลึกถึงกันอยู่เสมอ หมายถึงธรรม ที่ทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยไมตรี สงเคราะห์ เอื้อเฟื้อต่อกัน จนทำให้เกิด

ความรักใคร่ สัมผัสमानสามัคคีกลมเกลียวกันคิดถึงและระลึกถึงกันอยู่เสมอ มี 6 ประการ ดังนี้

1. เมตตาทายกรรม คือ การกระทำต่อกันด้วยเมตตา หมายถึง การแสดงกิริยา อาการ ที่สุภาพต่อเพื่อนมนุษย์ทั้งต่อหน้า และลับหลังให้ความช่วยเหลือกันไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามกัน

2. เมตตาวจีกรรม หมายถึง การแสดงออกถึงความเมตตาปราณีต่อกันทางวาจา หมายถึง การช่วยบอกกล่าวในสิ่งที่เป็นประโยชน์ แนะนำสั่งสอนตักเตือนในทางที่ถูกที่ควรด้วยความปรารถนาดี มีวาจาสุภาพ ให้ความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

3. เมตตามโนกรรม คือ การตั้งใจปรารถนาดีต่อกันกับเพื่อนร่วมสังคมหมู่คณะเดียวกัน มีจิตคิด

ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กันและกันมองกันแต่ในแง่ดีไม่มีความระแวงสงสัยในกันและกัน

4. สาธารณโภคีได้แก่การเอื้อเฟื้อแบ่งปันต่อกันและกัน หมายถึง การแสดงความเอื้อเฟื้อโอ้ออมอารีด้วยการแบ่งปัน แจกจ่าย ลาภผล สิ่งของตนได้มาโดยชอบธรรมให้ทุกคนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน

5. สีสสัมมัญญตา หมายถึง ความเป็นผู้มีศีล หมายถึง ความประพฤติเสมอเหมือนกันกับบุคคลอื่น คือ การประพฤติปฏิบัติดำรงตนอยู่ในสังคมด้วยความถูกต้อง เรียบร้อย ดั่งมาเคารพกติการะเบียบของสังคม ไม่ทำตนให้เป็นที่ยกย่องหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

6. ทิฐีสัมมัญญตา คือ ความเป็นผู้มีทิฐิหรือความเห็นเสมอกัน หมายถึง การปรับความคิดเห็นเข้าหากัน การให้ความเคารพยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น กล่าวคือยอมรับความคิดเห็นของคนหมู่มากแม้จะไม่ถูกใจก็ตามยึดถือหลักอุดมคติแห่งความดีงาม หรือมีจุดมุ่งหมายสูงสุดอันเดียวกัน (ที.ปา. (ไทย) 11/324/321) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

หลักสารณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนาที่มีการกล่าวถึง การช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจแสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดีกล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง และเป็นคุณธรรมที่ทำให้รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกันทำให้เข้าใจคนอื่นมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีในการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี

หลักสัปปุริสธรรม คือ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษเป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัติ ของคนดี เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนดีเป็นผู้ควรแก่การยกย่องนับถือเป็นคนที่สามารถให้การแนะนำในการดำเนินชีวิตที่ถูกด้วยต้องความปรารถนาดี (พระธรรมกิตติวงศ์, 2548) ธรรมของคนดี หรือคุณสมบัติของคนดีบุคคลที่ได้ ศึกษาให้รู้ และเข้าใจ นำไปปฏิบัติได้ ก็จะสามารถรักษาคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกประการ เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการเป็นคนดีหมายความว่า ผู้ใดมีธรรมเหล่านี้แล้ว ผู้นั้นได้ชื่อว่าเป็นคนดีคนดีที่พระพุทธศาสนายกย่อง มิได้เป็นคนงมงาย

แต่เป็นคนฉลาดมีเหตุผลรู้จักใช้ความคิดวางตัวได้ดีและมีมนุษย์สัมพันธ์เหมาะสมตามหลักของสัปปุริสธรรม 7 ประการ ดังนี้

1. อัมมัญญตา หมายถึง รู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตน เข้าไป เกี่ยวข้อง ในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติกิจหน้าที่และการดำเนินกิจการต่าง ๆ รู้เข้าใจในสิ่งที่ตนจะต้อง ประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น รู้ว่าตำแหน่งฐานะ อาชีพการงานของตน มีหน้าที่และความ รับผิดชอบอย่างไร มีอะไรเป็นหลักการจะต้องทำอะไรอย่างไร จึงจะเป็นเหตุให้บรรลุถึง ผลสำเร็จ ที่เป็นไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบนั้น ๆ ตลอดจนขั้นสูงสุด คือรู้เท่าทันกฎ ธรรมดา หรือหลักความจริงของธรรมชาติ เพื่อปฏิบัติต่อชีวิตอย่างถูกต้องมีจิตใจเป็นอิสระไม่ ตกเป็นทาสของโลกและชีวิตนั้น

2. อัตถัญญตา ได้แก่ รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล เป็นความรู้ความหมายและความมุ่ง หมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนกระทำรู้ว่าหลักการนั้นๆ มี ความมุ่งหมายอย่างไร รู้ว่าที่ตนทำอย่างนั้น ๆ ดำเนินชีวิตอย่างนั้นเพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร หรือควร จะได้บรรลุถึงผลอะไรที่มีหน้าที่ตำแหน่งฐานะการงานอย่างนั้น เขากำหนดวางกันไว้ เพื่อความมุ่งหมายอะไร กิจการที่ตนทำอยู่ขณะนี้เมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้างเป็นผลดี หรือผลเสียอย่างไรเป็นต้น ตลอดจนถึงขั้นสูงสุดคือรู้ความหมายของคตินิยมและประโยชน์ที่ เป็นสาระของชีวิต

3. อัตตัญญตา หมายถึง รู้จักตน ด้วยการรู้จักพอดี เช่น รู้จักประมาณในการ บริโภค รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดีในการพูด การปฏิบัติกิจและทำการ ต่าง ๆ ตลอดจนการพักผ่อนหลับนอน และการสนุกสนานรื่นเริงต่าง ๆ

4. มัตตัญญตา ได้แก่ รู้จักประมาณ เป็นความรู้จักพอดี เช่น รู้จักประมาณในการ บริโภค รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดีในการพูด การปฏิบัติกิจและ ทำการต่าง ๆ ตลอดจนการพักผ่อนหลับนอนและการสนุกสนานรื่นเริงต่าง ๆ

5. กาลัญญตา คือ รู้จักกาล ความรู้การเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่พึงใช้ในการ ประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงานปฏิบัติงานปฏิบัติกรต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่า เวลาไหนควรทำอะไร และทำให้ตรงเวลาให้เป็นเวลาให้เหมาะสมเวลาให้ถูกเวลาเป็นต้น

6. ปริสัณญตา หมายถึง รู้จักชุมชน การรู้จักถิ่น รู้จักที่ประชุมชนและชุมชน รู้กาลอัน ควรประพฤติปฏิบัติในถิ่นชุมชน และต่อชุมชนนั้นว่าชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาควรต้องทำกิริยา อย่างนี้ควรต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้มีระเบียบวินัยอย่างนี้ มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างนี้ มีความ ต้องการอย่างนี้ควรเกี่ยวข้องกับต้องสงเคราะห์ ควรรับใช้ ควรบำเพ็ญประโยชน์ให้ อย่างนั้น ๆ เป็นต้น

7. บุคคลัญญตา ได้แก่ การรู้จักบุคคล เป็นการรู้จัก และเข้าใจความแตกต่างแห่ง บุคคลว่าโดยอรรถาธิบายความสามารถและคุณธรรมเป็นต้น ใครๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้จักที่

จะปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ด้วยคิดว่าควรจะคบหรือไม่ได้คิดอะไรจะสัมพันธ์เกี่ยวข้องจะใช้ จะยกย่องจะตำหนิหรือจะแนะนำสั่งสอนอย่างไรจึงจะได้ผลดี เป็นต้น (ที.ปา. (ไทย) 11/330/333) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

สรุป

การบริหารการปกครองคณะสงฆ์ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบบริหารที่ดี ศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การบริหารที่ดีนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิด ซึ่งขึ้นอยู่กับการแบ่งงานมอบ อำนาจกระจายงานให้ฝ่ายบริหารระดับต่างๆ รับผิดชอบตาม ความรู้ความสามารถของตน การพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารปกครองคณะสงฆ์ ปัจจุบันนี้มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอิทธิพลเกิดขึ้นต้องอาศัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กฎเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ การบริหาร คณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ เช่น การปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์เป็น ต้น ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบของมหาเถรสมาคมเป็นต้น การ จัดการทรัพย์สินในส่วนของวัด ซึ่งเจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแลตามอำนาจหน้าที่ ด้วยเหตุที่วัดเป็นนิติ บุคคล จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของนิติบุคคล ซึ่งนิติบุคคลเป็นสิ่งที่ไม่มี ชีวิตจิตใจ ไม่สามารถแสดงเจตนาหรือทำการได้ด้วยตนเอง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 70 ระบุว่า “นิติบุคคลต้องมีผู้แทนคนหนึ่งหรือหลายคนทั้งนี้ตามกฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารตั้งจะได้กำหนดไว้ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติ บุคคล” เจ้าอาวาสมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการวัด การดูแลและรักษาศาสนสมบัติของ วัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนด งานจัดการศาสนสมบัติวัดต้องมีการวางระบบ กำหนด หลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติในการจัด ประโยชน์ศาสนสมบัติวัดในส่วนกลางที่มอบให้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดประโยชน์เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม กำหนดระยะเวลาการเช่าอัตรค่าเช่า ค่าบำรุงและปรับปรุงค่าเช่าที่ดินและ อาคารศาสนสมบัติวัดในส่วนกลางที่มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดประโยชน์ ให้ คำแนะนำและช่วยเหลือในการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติวัดในส่วนกลางที่ดำเนินการ จัดประโยชน์เองให้เป็นไปตามกฎ กระทรวง กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และมติมหาเถรสมาคมที่ เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนก แสนประเสริฐ และคณะ. (2545). รายงานสัมมนาเชิงปฏิบัติการกับการจัดการสำหรับนักบริหารหลักสูตร. ใน รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กรมการศาสนา. (2545). คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัด ลานวัด ลานใจ ลานกีฬา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- จุฬารัตน์ บุญยากร. (2551). คู่มือการดูแลจัดการศาสนสมบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. (2540). วิทยาการบริหารสำหรับนักบริหารมืออาชีพในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระธรรมกิตติวงศ์. (2548). หลักการสอนทั่วไป อบรมบาลีก่อนสอบ คณะสงฆ์ภาค 4 ปีที่ 4. ปทุมธานี: สื่อตะวันออก.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2537). เมืองไทยจะวิฤตถ้าคนไทยมีศรัทธาวิปริต. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาคำพันธ์ ปากโร. (2556). การจัดการที่ดินของวัดในพระพุทธศาสนา. ใน รายงานวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี.
- พิสิษฐ์ นภานาสกุล. (2564). ศาสนสมบัติของวัด. เรียกใช้เมื่อ 28 มกราคม 2564 จาก <http://web.krisdika.go.th/activityDetail.jsp?actType>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ
โดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดปทุมธานี*

DEVELOPING SQ4R-BASED ENGLISH CRITICAL READING SKILLS OF
FIRST -YEAR STUDENTS AT VALAYA ALONGKORN RAJABHAT
UNIVERSITY UNDER ROYAL PATRONAGE, PATHUM THANI PROVINCE

ประวิทย์ ธงชัย

Prawit Thongchai

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Valaya Alongkorn Rajabhat university under Royal patronage, Thailand

E-mail: prawit@vru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมี
วิจารณญาณ และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนด้านการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมี
วิจารณญาณ ด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 39 คน โดย
ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียน
การสอน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 6 แผนการเรียนรู้ เวลา 12 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัด
ผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษ เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3)
แบบวัดความพึงพอใจต่อการอ่านภาษาอังกฤษโดยกระบวนการสอนแบบ SQ4R มีลักษณะเป็น
แบบมาตราส่วน 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยง
เบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) และค่าทดสอบที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า
1) แบบทดสอบการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R ที่
ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพของกระบวนการและค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์โดยเฉลี่ย
80.17/88.21 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่
ได้รับการสอนแบบ SQ4R พบว่ามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 26.46 และการ

* Received May 4, 2022; Revised May 20, 2022; Accepted June 7, 2022

วิเคราะห์ t-test ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 8.420 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ความพึงพอใจของผู้เรียนด้านเนื้อหาวิชา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านสื่อการเรียนการสอน ต่อกระบวนการสอนแบบ SQ4R ก่อนเรียนอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 และหลังเรียนอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 แสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ: รูปแบบการสอน, ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ, การสอนแบบSQ4R

Abstract

The purposes of this study were: 1) to develop English critical reading skills and 2) to investigate students' satisfaction with SQ4R-based English critical reading instruction. A sample of 39 first-year students at Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal patronage, Pathum Thani province was selected using purposive sampling. The instruments used in this study encompassed 1) 6 lesson plans (12 hours) designed by the researcher. 2) 30-item English reading achievement test with 4 choices each. 3) 5-point rating scale student satisfaction assessment survey on SQ4R-based English reading instrument. The statistical data analysis comprised percentage, mean, standard deviation, efficiencies (E1/E2), and dependent samples t-test. The results showed that 1) the SQ4R-based English critical reading test developed by the researcher had the average efficiencies of process and performance values of 80.17/88.21, which were higher than the criterion standard of 80/80. It was also found that the students' post achievement test scores were higher than their pre-test's with 26.46 and the t-test analysis between pre-school and post-study was 8.420. it had a statistical significance at the 0.05 level. 2) The overall student satisfaction on subject content, teaching activities, creativity and teaching materials after using the SQ4R-based English reading instruction was found to have higher average scores. An average of 4.59 showed higher satisfaction than before class.

Keywords: Teaching Model, English Reading Skills, SQ4R-Based English.

บทนำ

ปัจจุบันภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันอย่างแพร่หลายทั่วโลก การส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษจึงนับว่าเป็นวิชาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในมุมมอง

ด้านการศึกษาระดับ ผู้สอนต้องมีการเตรียมความพร้อมและเสริมสร้างผู้เรียนมีทักษะภาษาอังกฤษที่ดีเพื่อวางรากฐานในการเรียนรู้โลกปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพและรู้เท่าทันวิชาการด้านต่าง ๆ ผ่านการอ่านภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตามการเรียนภาษาอังกฤษไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรโดยเฉพาะในระดับช่วงเริ่มต้น ทั้งนี้ เพราะการจัดการเรียนการสอนประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย อาทิ ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียนไม่มีทักษะในการอ่านหนังสือภาษาอังกฤษที่แท้จริง และอาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่สอนโดยยึดวิธีการสอนแบบเดิมเน้นอาจารย์ผู้สอนเป็นสำคัญ สื่อในการเรียนการสอนล้าสมัย หรือสื่อออนไลน์ยังไม่เข้าถึงผู้เรียนอย่างเพียงพอ (ศิริธัญญา ศรีคำ และคณะ, 2558) ด้วยความสำคัญของภาษาอังกฤษดังกล่าว การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเพื่อให้นักศึกษาสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักการศึกษาและนักวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษหลายท่านได้มีการทดลองใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อหาวิธีการที่ดีและเหมาะสมที่สุด ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านและการคิดวิเคราะห์ได้ดี เพราะหากผู้เรียนอ่านแล้วไม่เข้าใจหรือจับใจความสำคัญจากสิ่งที่อ่านไม่ได้ ก็ไม่ทำให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาได้ขึ้น ซึ่งในการสอนอ่านภาษาอังกฤษมีทฤษฎีและรูปแบบการสอนต่าง ๆ ที่สำคัญ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและทำทนายให้ผู้เรียนมีความอยากรู้อยากเห็นจากการใช้ทักษะภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น (สิริพร รัตนมุง และ อธิกมาส มากจ้อย, 2560)

ดังนั้น การอ่านจึงเป็นทักษะการรับสารที่มีความสำคัญและจำเป็นในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะสังคมปัจจุบันการรับสารด้วยการอ่านมีความรวดเร็วและมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น อาทิ การอ่านจากอินเทอร์เน็ตและสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ผู้ที่เห็นความสำคัญของการอ่านและมีความสามารถในการอ่านจึงมักได้รับประโยชน์มากกว่าผู้อื่น การอ่านจึงมีความสำคัญเนื่องจากเป็นเครื่องมือและเป็นหัวใจที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางภาษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักใช้กระบวนการคิด อันเป็นทางนำไปสู่การพัฒนาการฟัง การพูด การเขียน การแปล และใช้หลักภาษาได้ดี ดังนั้นการอ่านเพื่อให้ได้ความรู้และเกิดความคิดจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะความเข้าใจในเรื่องราวที่อ่านหรือความสามารถในการจับใจความสำคัญ แปลความตีความและขยายความเรื่องราวที่อ่านได้ จะทำให้เกิดทักษะในการคิดที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไปได้ (กฤษณะ โฆษชุนพันธ์, 2561) การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่มีความสำคัญ และมีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวันของผู้ที่ใฝ่ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ถ้าผู้เรียนมีทักษะในการอ่านอย่างดีแล้ว การเรียนเรื่องอื่น ๆ ก็จะมีผลอย่างรวดเร็ว ทักษะการอ่านจึงเป็นทักษะที่สำคัญและมีผลต่อการคิด การพูด และการเขียนอีกด้วย โดยเฉพาะการอ่านจับใจความจะช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจการงาน (จรีภรณ์ มะเลโลहित, 2561) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมี

วิจารณ์ญาณและเกิดความพึงพอใจด้านการอ่านภาษาอังกฤษการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนอ่านแบบ SQ4R (Survey, Question, Read, Record, Recite, and Reflect) ของ Robinson F.P. จึงช่วยนำมาปรับใช้ในการสอนและพัฒนาความเข้าใจในการอ่าน ช่วยสร้างนิสัยการอ่านที่ดีและมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะจับใจความอย่างรวดเร็ว เข้าใจเนื้อหาที่มีความยากได้ง่ายขึ้น ผู้เรียนจดจำเรื่องที่อ่านได้นาน ช่วยให้รู้จักการคาดเดาคำถามที่จะพบในแบบทดสอบนอกจากนี้ยังช่วยอ่านได้เร็วขึ้น (Jerry L., 1980) ในขณะเดียวกันการสอนโดยใช้ SQ4R ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเองวิธีการสอนแบบ SQ4R เป็นเทคนิคในการอ่านที่มีผู้นิยมใช้กันมาก โดยมีขั้นตอน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสำรวจ (Survey-S) ขั้นที่ 2 การตั้งคำถาม (Question-Q) ขั้นที่ 3 การอ่าน (Read-R) ขั้นที่ 4 การจดบันทึกข้อมูล (Record-R) ขั้นที่ 5 การเขียนผังงาน (Recite-R) ขั้นที่ 6 การนำไปใช้งาน (Reflect-R) ในปัจจุบันนี้ได้มีนักศึกษาค้นคว้าและปรับปรุงขั้นตอนในการอ่านแบบ SQ4R เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับวิธีสอนแบบ SQ4R (นัฐภัทร์ ทับแอน และวิภาดา ประสารทรัพย์, 2564) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ ศิริัญญา ศรีคำ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง SQ4R กับการพัฒนาการอ่านเพื่อจับใจความ พบว่า ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นสอดคล้องหรือความไม่สอดคล้อง ในการประยุกต์ใช้ SQ4R ตามตัวอย่างที่พบในระดับประถมศึกษาใช้การอ่านนอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือในการจัดกลุ่มทำกิจกรรมอีกด้วย (ศิริัญญา ศรีคำ และคณะ, 2558) และนอกจากนี้ จุริภรณ์ มะเลโลहित ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R เพื่อส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนิสิตที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มีการพัฒนาขึ้นหลังจากได้รับการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R และความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (จุริภรณ์ มะเลโลहित, 2561)

เนื่องจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เพิ่งเข้ามาศึกษาใหม่ทุกคนจะต้องเข้ารับการทดสอบความรู้ความสามารถภาษาอังกฤษตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ตามประกาศของมหาวิทยาลัย ดังนั้นเพื่อส่งเสริมความสามารถทางด้านภาษา และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อการส่งเสริมความสามารถทางด้านภาษา และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษา เรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณ์ญาณโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี เพื่อนำมาและพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณ์ญาณ ด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรม

ราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี และเพื่อทราบถึงความพึงพอใจด้านการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมี วิจารณ์ญาณ ด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังนั้นผลของการศึกษานี้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม (Innovator) หรือนัก คิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณ์ญาณ ด้วยกระบวนการสอน แบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรม ราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจด้านการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณ์ญาณ ด้วย กระบวนการสอนแบบ SQ4R ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ใน พระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 กระบวนการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะการอ่าน แบบ ประเมินความพึงพอใจ (แบบทดสอบก่อนและหลัง) ประกอบด้วยรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

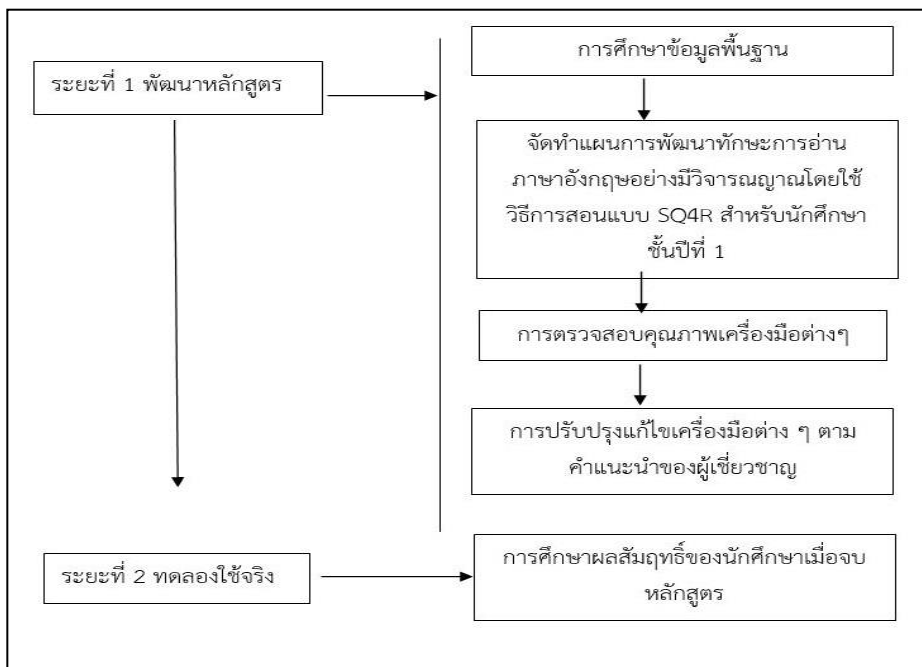
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณ์ญาณ โดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของแผนการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ อย่างมีวิจารณ์ญาณโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1

ระยะที่ 2 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เมื่อเรียนจบตามแผนการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณ์ญาณโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R

ขั้นตอนในการทำวิจัย สามารถเขียนเป็นแผนผังแสดงการดำเนินงานดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนในการทำวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาของชุดการสอนเพื่อวัดความสามารถด้านภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ 80/80 มาตรวจให้คะแนนแล้วมาหาค่าเฉลี่ยและคิดค่าร้อยละจากคะแนนเต็มทั้งหมดในทุกหน่วยย่อย ซึ่งเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) ของชุดวัดความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของชุดการวัดความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ ด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R ดังผลในตารางที่ 1 จากนั้นนำมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent sample) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังผลในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ผลพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ตามเกณฑ์ 80/80

ชุดการสอน	ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ(E1)			ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2)		
	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	ร้อยละ
รวม	30	24.05	80.17	30	26.46	88.21

จากตารางที่ 1 พบว่า แบบทดสอบการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ (E1/ E2) โดยเฉลี่ย 80.17/88.21 โดยมีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 80.17 และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 88.21 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการวัดความสามารถทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสถิติ (t)	Sig.
คะแนนก่อนเรียน	30	24.05	1.23	8.420	.000*
คะแนนหลังเรียน	30	26.46	1.00		

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผลในการทดสอบก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.05 และหลังกระบวนการสอนแบบ SQ4R การทดสอบหลังเรียนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นเท่ากับ 26.46 และการวิเคราะห์ t-test ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 8.420 ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนแบบ SQ4R มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจด้านการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจรรย์ญาณ ด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนทั้ง 39 คนมีความพึงพอใจก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการอ่านภาษาอังกฤษโดยกระบวนการสอนแบบ SQ4R ดังแสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการอ่านภาษาอังกฤษโดยกระบวนการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ความพึงพอใจ	ก่อนเรียน			หลังเรียน		
	$\bar{x}$	SD	แปลผล	$\bar{x}$	SD	แปลผล
ด้านเนื้อหาวิชา	4.02	0.87	ดี	4.56	0.54	ดีมาก
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	3.99	0.89	ดี	4.60	0.57	ดีมาก
ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.01	0.88	ดี	4.59	0.56	ดีมาก
ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.94	0.92	ดี	4.64	0.55	ดีมาก
ภาพรวมความพึงพอใจ	4.00	0.89	ดี	4.59	0.55	ดีมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจภาพรวมก่อนเรียนอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 และหลังเรียนอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 แสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีข้อสรุปดังนี้

ความพึงพอใจก่อนเรียน

ด้านเนื้อหาวิชา พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่ไม่ยาก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 รองลงมาคือ ภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่น่าสนใจ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และ ฉันจำความหมายของคำ ข้อความ หรือประโยค ภาษาอังกฤษโดยอาจารย์ใช้วิธีสอนแบบ SQ4R และ ฉันเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่าน สรุปโน้ตค้นของเรื่อง เรียงลำดับเหตุการณ์ หรือ เล่าเรื่องได้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กิจกรรมภาษาอังกฤษเหมาะสมกับเนื้อหา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 รองลงมา กิจกรรมภาษาอังกฤษเหมาะสมกับเวลาที่สอน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 และ กิจกรรม

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษส่งเสริมให้ฉันแสดงความคิดสร้างสรรค์ และ กิจกรรมภาษาอังกฤษเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00

ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การสังเกตเรื่องที่อ่านได้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 รองลงมา การจำแนกแยกแยะเรื่องที่อ่านได้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 และ การตั้งคำถามเรื่องที่อ่านได้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97

ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สื่ออื่น ๆ ทำให้ฉันเข้าใจ คำศัพท์และการใช้ภาษา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 รองลงมา การให้ใบงานเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 และ อุปกรณ์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษสร้างความสนุกสนานให้ฉัน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95

ความพึงพอใจหลังเรียน

ด้านเนื้อหาวิชา พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ฉันสนุกกับการเรียนภาษาอังกฤษโดยอาจารย์ใช้วิธีสอนแบบ SQ4R มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 รองลงมา ฉันชอบอ่านภาษาอังกฤษ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 และ ฉันเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่าน สรุปโน้ตของเรื่อง เรียงลำดับเหตุการณ์ หรือ เล่าเรื่องได้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า วิชาภาษาอังกฤษมีกิจกรรมที่น่าสนใจ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 รองลงมา กิจกรรมภาษาอังกฤษยากเกินไปสำหรับฉัน และ กิจกรรมภาษาอังกฤษเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และ กิจกรรมภาษาอังกฤษเหมาะสมกับเวลาที่สอน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59

ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า จำและนำคำศัพท์ต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 รองลงมา การตั้งคำถามเรื่องที่อ่านได้ และ การจำแนกแยกแยะเรื่องที่อ่านได้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 และการสังเกตเรื่องที่อ่านได้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44

ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 รองลงมา อุปกรณ์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษสร้างความสนุกสนานให้ฉัน และ การให้ใบงานเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 และ สื่ออื่น ๆ ทำให้ฉันเข้าใจ คำศัพท์และการใช้ภาษา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62

อภิปรายผล

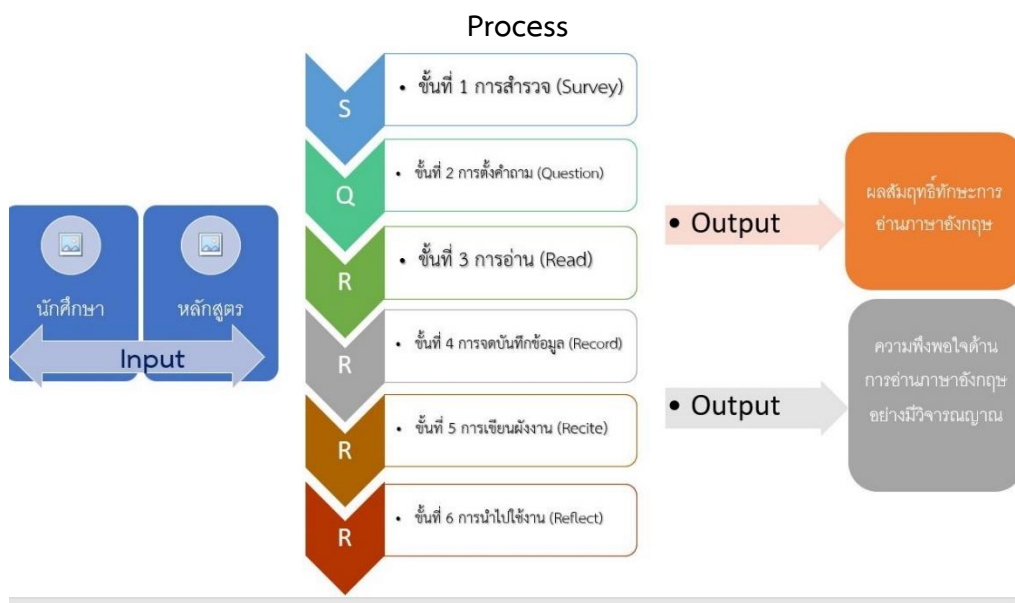
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าแบบทดสอบการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพโดยเฉลี่ย 80.17/88.21 โดยมีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 80.17 และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 88.21 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R พบว่ามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทคนิคการสอนแบบ SQ4R จะเน้นให้นักศึกษาได้ศึกษาด้วยตนเองเป็นวิธีการสอนอ่านที่เป็นระบบ ช่วยส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน การตีความ การขยายความ สรุปและจับใจความจากเรื่องที่อ่านด้วยตนเอง โดยเน้นการอ่านซ้ำจนเข้าใจและจดจำเนื้อเรื่องได้ ทำให้วิธีการสอนการอ่าน แบบ SQ4R มีประสิทธิภาพ ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจในการอ่าน สามารถคาดเดาหลักการของเรื่องที่อ่านได้ รวมทั้งจดจำสิ่งที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤทธิชัย โฆษณานันท์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยวิธี เอส คิว โฟร์ อาร์ (SQ4R) และการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และพบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ฤทธิชัย โฆษณานันท์, 2561) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ธิดา แก้วกาม ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยวิธีสอนแบบ SQ4R กับวิธีสอนแบบปกติ ซึ่งพบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (กานต์ธิดา แก้วกาม, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌอนอม จิตต์ สารอด และคณะ ได้จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาพลศึกษาด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ฌอนอม จิตต์ สารอด และคณะ, 2559) ทั้งนี้เป็นเพราะผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบที่ระบุว่า

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการอ่านภาษาอังกฤษโดยกระบวนการสอนแบบ SQ4R สำหรับ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจภาพรวมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อาจเป็นเพราะเทคนิค SQ4R มี ขั้นตอนการอ่านที่เรียงลำดับกันอย่างเป็นระบบ จึงช่วยให้ผู้อ่านสามารถคาดเดาแนวคิดของ เรื่องที่อ่าน สร้าง ความรู้ และความคิดจากการอ่านได้ด้วยตนเอง รวมทั้งจดจำเนื้อหาที่อ่านได้ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพจึงทำให้นักศึกษามีคะแนนดีขึ้นตามลำดับ ส่งผลให้นักศึกษา เกิดความพึงพอใจในการเรียนรูปแบบนี้ นอกจากนี้ นักศึกษายังเห็นประโยชน์ของวิธีการสอน อ่านแบบ SQ4R นั่นก็คือ ทำให้นักศึกษามีประสิทธิภาพในการอ่านดีกว่าการอ่านโดยไม่ได้ตั้ง คำถามเอาไว้ล่วงหน้า เพราะวิธีการอ่านแบบ SQ4R จะช่วยให้นักศึกษาได้แนวคิดจากคำถาม และพยายามหาคำตอบเมื่อผู้สอนตั้งคำถาม ดังนั้นการใช้คำถามจึงเป็นแนวทางที่จะทำให้ นักศึกษาอ่านอยู่ในขอบเขตที่ตั้งไว้แล้วจะทำให้เข้าใจดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณะ โฆษขุนพันธ์ จากศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยวิธี เอส คิว โฟร์ อาร์ (SQ4R) และการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งพบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดย รวมอยู่ในระดับดีมาก (กฤษณะ โฆษขุนพันธ์, 2561) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุริ ภรณ์ มะเลโลหิต ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R เพื่อส่งเสริมการอ่าน ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนิสิตที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยทักษิณ โดยมีผลความพึงพอใจของนิสิตต่อการอ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งใช้วิธีสอน แบบ SQ4R โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (จุริภรณ์ มะเลโลหิต, 2561) และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ภูมินทร์ เหลาอำนาจ จากศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ของนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบูรณ์ และพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อ ความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ภูมินทร์ เหลาอำนาจ, 2556)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยในครั้งนี้ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

การสอนโดยใช้ชุดการวัดความสามารถทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R โดยมีขั้นตอน 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การสำรวจ (Survey-S) ขั้นที่ 2 การตั้งคำถาม (Question-Q) ขั้นที่ 3 การอ่าน (Read-R) ขั้นที่ 4 การจดบันทึกข้อมูล (Record-R) ขั้นที่ 5 การเขียนผังงาน (Recite-R) ขั้นที่ 6 การนำไปใช้งาน (Reflect-R) พบว่ามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อาจเป็นเพราะเทคนิคการสอนแบบ SQ4R เน้นให้นักศึกษาได้ศึกษาด้วยตนเองเป็นวิธีการสอนอ่านที่เป็นระบบ ช่วยส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน การตีความ การขยายความ สรุปและจับใจความจาก เรื่องที่อ่านด้วยตนเอง โดยเน้นการอ่านช้าจนเข้าใจและจดจำเนื้อเรื่องได้ ทำให้วิธีการสอนการอ่าน แบบ SQ4R มีประสิทธิภาพ ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจในการอ่าน สามารถคาดเดาหลักการของเรื่องที่อ่านได้ รวมทั้งจดจำสิ่งที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้ง การเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจภาพรวมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เพราะมีขั้นตอน

การอ่านที่เรียงตามลำดับอย่างเป็นระบบ จึงช่วยให้ผู้อ่านสามารถคาดเดาแนวคิดของเรื่องที่อ่าน สร้าง ความรู้ และความคิดจากการอ่านได้ด้วยตนเอง รวมทั้งจดจำเนื้อหาที่อ่านได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพจึงทำให้นักศึกษามีคะแนนดีขึ้นตามลำดับ ส่งผลให้นักศึกษาเกิดความพึงพอใจในการเรียนรูปแบบนี้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองวิธีการอ่านที่เป็นระบบ ช่วยส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน การตีความ การขยายความ สรุปและจับใจความจาก เรื่องที่อ่านโดยเน้นการอ่านซ้ำจนเข้าใจ และจดจำเนื้อเรื่องได้ ทำให้วิธีการสอนการอ่าน แบบ SQ4R มีประสิทธิภาพ อีกทั้งความพึงพอใจภาพรวมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ทำให้นักศึกษามีประสิทธิภาพในการอ่าน ดีกว่าการอ่านโดยไม่ได้ตั้งคำถามเอาไว้ล่วงหน้าซึ่งจะช่วยให้ นักศึกษาได้แนวคิดจากคำถามและพยายามหาคำตอบเมื่อผู้สอนตั้งคำถาม จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่พบว่า การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสำรวจ (Survey-S) ขั้นที่ 2 การตั้งคำถาม (Question-Q) ขั้นที่ 3 การอ่าน (Read-R) ขั้นที่ 4 การจดบันทึกข้อมูล (Record-R) ขั้นที่ 5 การเขียนผังงาน (Recite-R) ขั้นที่ 6 การนำไปใช้งาน (Reflect-R) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้ ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการสอนผู้สอน จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญด้านทักษะทางภาษา เพื่อชี้แนะผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือด้านภาษา 2) เทคนิคการสอนแบบ SQ4R ไม่มีขั้นตอนสำหรับการสอนคำศัพท์หรือโครงสร้างทางภาษา ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องสอดแทรกความรู้เหล่านี้ในช่วงเวลาที่เหมาะสม 3) ก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการสอนผู้สอนจะต้องจัดเตรียมเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ซึ่งเกี่ยวกับความพึงพอใจด้านการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกระบวนการสอนแบบ SQ4R ของนักศึกษามีข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้ ได้แก่ 1) ก่อนจัดการเรียนการสอนผู้สอนควรต้องสร้างแรงจูงใจ การรักการอ่านให้กับผู้เรียน เช่น ให้นักศึกษาเลือกหัวข้อที่ตนเองถนัด หรือชอบ 2) เนื้อหาในบทอ่านควรมีภาพประกอบที่สอดคล้องกันเพื่อสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนและดูไม่ยากจนเกินไป อีกทั้งผู้สอนควรปรับเนื้อหาจากง่ายไปยากตามลำดับเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน ข้อเสนอแนะสำหรับประเด็นในการทำวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ควร

นำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยแผนการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R ในหัวข้ออื่น ๆ เพื่อตรวจสอบว่าวิธีการสอนแบบ SQ4R สามารถทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านอื่น ๆ ได้หรือไม่ เช่น ความอดทน และความรับผิดชอบ เป็นต้น 2) ควรศึกษาผลการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R ที่มีต่อตัวแปรอื่น เช่น ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อการอ่านภาษาอังกฤษ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้สอนและผู้เรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ โฆษณุนันท์. (2561). การพัฒนารูปแบบการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีเอส คิว โฟร์ อาร์ (SQ4R). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กานต์ธิดา แก้วกาม. (2557). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R กับวิธีสอนแบบปกติ. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 7(3), 43-56.
- จूरินทร์ มะเลโลหิต. (2561). ผลการใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R เพื่อส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อ ความเข้าใจของนิสิตที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยทักษิณ. *วารสารอินทนิลทักษิณสารมหาวิทยาลัยทักษิณ*, 13(3), 213-227.
- ถนอมจิตต์ สารอด และคณะ. (2559). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา สาขาพลศึกษาด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ. *Humanities and Social Sciences*, 33(3), 39-66.
- นัฐปภัสร ทับแอน และวิภาดา ประสารทรัพย์. (2564). การพัฒนาชุดแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *Academic Journal of MBU; Lanna Campus*, 10(1), 88-94.
- ภูมินทร์ เหลาอำนาจ. (2556). การศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ของนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. *Phetchabun Rajabhat Journal*, 15(2), 71-76.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). *เกณฑ์มาตรฐานและการรับรองความสามารถภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (ต่อเนื่อง)*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

- ศิริญา ศรีคำ และคณะ. (2558). SQ4R กับการพัฒนาการอ่านเพื่อจับใจความ. ใน งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สิริพร รัตนมุง และอชิมาส มากจ้อย. (2560). การพัฒนาความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบ SQ4R. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 3(2), 194-203.
- Jerry L. (1980). The SQ3R Study Technique: A Forgotten Research Target. *Journal of Reading*, 23(8), 705-708.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้
ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊ส ของผู้บริโภค
ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ*

MARKETING MIX FACTORS AFFECTING CONSUMERS' DECISION
TO CHOOSE LIQUEFIED PETROLEUM GAS OF SIAM GAS IN
THE LOCAL MUNICIPAL OF SAMUTPRAKAN

ณพิพชานันท์ เศวตวิสุทธิ

Naptichanun Sawetwisut

มหาวิทยาลัยเกริก

Krirk University, Thailand

Email: dr.napitchanun@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ 2) เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊ส ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ และ 3) เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการ จำนวน 49,100 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane ได้จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือ ด้านราคา รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย/สถานที่ และด้านกระบวนการให้บริการ ส่วนอันดับท้ายสุดคือ ด้านลักษณะทางกายภาพ 2) การตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือ ด้านความรู้ถึงความต้องการ รองลงมาคือ ด้านการค้นหาข้อมูล และด้านการตัดสินใจซื้อ ส่วนอันดับท้ายสุดคือ ด้านการประเมินทางเลือก 3) ผลการวิเคราะห์

* Received January 24, 2022; Revised May 14, 2022; Accepted June 2, 2022

การเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภค พบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุ รายได้เฉลี่ยรวมของครอบครัวต่อเดือน และจำนวนผู้บริโภค ต่างกันมีความ คิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG), สยามแก๊ส

Abstract

The objectives of this research paper were 1) to study the marketing mix factors affecting the decision to choose Siam Gas Liquefied Petroleum Gas (LPG) of consumers in Samutprakan Municipality, 2) to study the decision to use Liquefied Petroleum Gas (LPG) Siam Gas in Samutprakan Municipality and 3) to compare the decision to use Liquefied Petroleum Gas (LPG) Siam Gas by consumers in Samutprakan Municipality. The sample population was 49,100 residents in Samutprakan municipality. The sample size was determined using the Yamane formula for 400 people. Using a questionnaire to collect data. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way analysis of variance. The results of the research were as follows: 1) Marketing mix factors affecting consumers' decision to choose Liquefied Petroleum Gas (LPG) Siam Gas, is overall at a high level. The first is the price, the second is the product. Distribution channels/locations and service process. The final ranking is Physical characteristics. 2) Consumers' decision to choose Liquefied Petroleum Gas (LPG) Siam Gas, was overall at a high level. The first was the perception of needs, followed by the search for information, and purchasing decisions. The final ranking is in terms of alternative assessment. 3) The results of the analysis comparing the decision to choose Siam Gas Liquefied Petroleum Gas (LPG) of Siam Gas found that consumers who are older average family income per month and the number of consumers Different opinions on the marketing mix factors affecting the decision to use Liquefied Petroleum Gas (LPG) Siam Gas in Samutprakan Municipality. The overall picture is different with statistical significance at the 0.05 level. Overall gender, education level, and occupation were not different.

Keywords: Marketing mix, Liquefied Petroleum (LPG), Siam Gas

บทนำ

จากการเปิดเสรีทางการค้าตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลก (WTO) ธุรกิจจำหน่ายก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) ได้รับความสนใจจากผู้ประกอบการรายใหญ่ของโลกจากต่างประเทศ และภายในประเทศ ที่มีความพร้อมทั้งในด้านเงินทุน และเทคโนโลยีเข้ามาแข่งขันในตลาด ซึ่งจะส่งผลให้การแข่งขันในธุรกิจนี้มีความรุนแรงมากขึ้น อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการในประเทศไทยประกอบธุรกิจค้าก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) เพื่อจำหน่ายเป็นก๊าซหุงต้มให้แก่ผู้ใช้ทั่วไป โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และยังมีร้านค้าอีกจำนวนหลายแห่งในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยผู้ประกอบการธุรกิจค้าก๊าซปิโตรเลียมเหลวในประเทศไทยทุกราย จะใช้วัตถุดิบภายในประเทศซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับเดียวกัน ถึงบรรจุก๊าซที่ใช้บรรจุก๊าซก็ได้รับการผลิตมาจากโรงงาน (บริษัท สยามแก๊ส แอนด์ ปีโตรเคมีคัลส์ จำกัด (มหาชน), 2563)

“สยามแก๊ส” เป็นเครื่องหมายการค้าของบริษัท สยามแก๊ส แอนด์ปีโตรเคมีคัลส์ จำกัด (มหาชน) ดำเนินธุรกิจก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) เพื่อจำหน่ายเป็นก๊าซหุงต้ม ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ค้าก๊าซตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2543 (UGP ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2521 ซึ่งเทียบเท่ากับใบอนุญาตให้เป็นผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543) และเนื่องจากบริษัทเป็นบริษัทแม่ของ UGP ดังนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ บริษัทจึงอนุญาตให้ UGP สามารถบรรจุก๊าซ LPG ลงในถังก๊าซ LPG ของบริษัทได้ และ UGP ได้อนุญาตให้บริษัทสามารถบรรจุก๊าซ LPG ลงในถังก๊าซ LPG ของ UGP แม้ในภาวะวิกฤติจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 แต่ประชาชนยังต้องบริโภคทำให้ความต้องการใช้ก๊าซยังคงมีต่อเนื่อง ทั้งในด้านการเดินทาง การใช้ก๊าซในโรงแรม ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้ามีความต้องการใช้เพิ่ม รวมไปถึงทิศทางราคาก๊าซที่ปรับตัวสูงขึ้นมาต่อเนื่อง (กรุงเทพธุรกิจ, 2563)

ผู้ประกอบการจำหน่ายและให้บริการก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) หรือก๊าซหุงต้มในปัจจุบัน มีการเพิ่มรูปแบบใหม่ๆ มีการนำกลยุทธ์การสร้างแตกต่าง (Differentiation) มาใช้แบบครบวงจรมากยิ่งขึ้น มีการดำเนินกลยุทธ์การตลาดที่หลากหลาย ได้แก่ ปตท. เวิลด์แก๊ส ปิคนิค ยูนิคแก๊สและสยามแก๊ส เป็นสินค้าโภคภัณฑ์ (Commodity) ที่ไม่สามารถจำแนกคุณภาพของตัวสินค้าได้ชัด (ทะเบียนสิทธิบัตรของบริษัทและ UGP, 2564) ดังนั้น เมื่อผู้บริโภคไม่สามารถแยกความแตกต่างคุณภาพสินค้าออกจากกันได้ ผู้จำหน่ายไม่สามารถขายสินค้าที่ระดับต่างกันได้เนื่องจากมีการกำหนดราคาจากกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ และการ

เลือกซื้อของผู้บริโภคจะซื้อตามความเคยชิน ซื้อตามแต่ที่พอใจในเรื่องราคา หรืออาจไม่มีทางเลือกที่จะซื้อ แม้จะไม่มีคามพึงพอใจในด้านการบริการ การเพิ่มสัดส่วนทางการตลาดของแต่ละยี่ห้อ จะต้องสร้างความแตกต่าง ในความเหมือนของสินค้าให้ได้ ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการจะต้องหาความแตกต่างจากภาพลักษณ์ที่เกิดจากความเชื่อมโยงของการบริการ และมาตรฐานในเรื่องต่าง ๆ การปรับเปลี่ยนมีความทันสมัยและความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น การปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนไปนี้ นำมาซึ่งความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดขององค์กร เช่น การสร้างผลกำไรสูงสุด และในระยะยาวคือการขึ้นเป็นผู้นำตลาดขององค์กร หรือแม้แต่การเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค เพื่อดึงดูดใจให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกใช้ บริการก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) ของสยามแก๊ส องค์กรประกอบสำคัญ คือ คุณภาพการให้บริการขึ้นอยู่กับความสนใจ และการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ ทั้งในเรื่อง การให้บริการและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ผู้รับบริการจะทำหน้าที่ที่เป็นทั้งผู้ประเมิน และผู้เสนอแนะความเห็นในเรื่องการปรับปรุงการบริการต่อไป คุณภาพการให้บริการจึงเป็นเป้าหมายหลักที่ทำให้ผู้ประกอบการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการให้บริการ เพราะคุณภาพการให้บริการนั้นเป็นตัวชี้วัดที่ดีที่สุดในการที่จะประเมินความพึงพอใจ คุณภาพก็คือ ผลิตภัณฑ์บริการที่ดีที่สุด โดยมีคุณค่าและมีความเหมาะสมตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ ซึ่งเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ ในการให้บริการ ผลิตภัณฑ์ หากผู้รับบริการได้รับบริการที่เป็นไปตามคาดหวัง (อรรถสิทธิ์ ลอเลิศ, 2556)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาสนใจศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภค ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ การศึกษาสามารถนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและบริหารจัดการงานในธุรกิจการจำหน่ายก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊ส ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการต่อผู้บริโภคให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภค ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊ส ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ
3. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภค ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด จำนวน 400 ตัวอย่าง จากประชากร จำนวน 49,100 คน (สำนักบริหารการทะเบียน, 2562)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane (Yamane, T., 1973) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 จากการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาด จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำชี้แนะและประยุกต์ใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยบุคคลในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยรวมของครัวเรือนต่อเดือน และจำนวนผู้บริโภคนในครัวเรือน ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบเพียงข้อเดียว (Multiple Choices)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเลือกใช้บริการก๊าซปิโตรเลียมเหลวสยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบเพียงข้อเดียว (Multiple Choices)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการก๊าซปิโตรเลียมเหลว สยามแก๊ส ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ มีทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย/สถานที่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scales) 5 ระดับ ใช้แบบ Rating Scales ของ Likert (Method of Summated Rating: Likert Scale) (Likert, R., 1967)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลวสยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ประกอบด้วย ความรู้ถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ เป็นแบบสอบถาม

แบบมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scales มี 5 ระดับ ใช้แบบ Rating Scales ของ Likert (Method of Summated Rating: Likert Scale) (Likert, R., 1967)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยครั้งนี้อย่างเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด
2. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเองภายใน 30 วัน
3. สามารถรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วน
4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม
5. จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติสำหรับการบรรยายลักษณะของประชากร ซึ่งกรณีนี้ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

2.1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม เช่น เพศ โดยใช้การทดสอบด้วย t-test

2.2 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย ของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม ตามตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยรวมของครัวเรือนต่อเดือน และจำนวนผู้บริโภค ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ พบว่าผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-35 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยรวมของครัวเรือนต่อเดือนระหว่าง 15,001-30,000 บาท และจำนวนผู้บริโภคในครัวเรือน 3 คน พฤติกรรมการใช้ก๊าซปิโตรเลียมในครัวเรือน ส่วนใหญ่ใช้ถังก๊าซขนาด 15 กิโลกรัม ความถี่ในการเลือกซื้อเดือนละ 1 ครั้ง เลือกใช้ถังก๊าซ จำนวน 1 ถัง ใช้บริการร้านจำหน่ายในเวลา 18.01-21.00 น. เลือก

ซื้อก๊าซโดยวิธีใช้บริการส่งถึงบ้าน และการเลือกซื้อก๊าซร้านประจำเพียง 1 ร้าน โดยไม่เปลี่ยนซื้อร้านอื่นเลย ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด	ระดับการตัดสินใจ			อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
ด้านผลิตภัณฑ์	4.19	0.872	มาก	2
ด้านราคา	4.20	0.785	มาก	1
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย/สถานที่	4.01	0.973	มาก	3
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.97	0.950	มาก	5
ด้านบุคลากร	3.93	0.907	มาก	6
ด้านกระบวนการให้บริการ	4.01	0.878	มาก	3
ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.91	0.937	มาก	7
ภาพรวม	4.03	0.855	มาก	

ระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือ ด้านราคา รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย/สถานที่ และด้านกระบวนการให้บริการ ส่วนอันดับท้ายสุดคือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ซึ่งผลการวิจัยในแต่ละประเด็นสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภค ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก คือ ถังบรรจุก๊าซมีหลากหลายขนาดให้เลือกซื้อ รองลงมาคือ ถังบรรจุก๊าซมีความแข็งแรง ทนทานได้มาตรฐานและมีความปลอดภัยและคุณภาพของก๊าซที่บรรจุในถังมีความเหมาะสม ได้มาตรฐาน ได้แก่ ไม่มีกลิ่นเหม็น ใช้ได้นาน และถังบรรจุก๊าซมีการตรวจสอบ ปรับปรุงตามระยะเวลาที่กำหนด ส่วนอันดับท้ายสุดคือ น้ำหนักก๊าซที่บรรจุในถังได้มาตรฐานตามที่ระบุไว้

1.2 ด้านราคา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ด้านราคาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ ราคาจำหน่ายก๊าซ LPG เหมาะสมกับขนาดบรรจุภัณฑ์และการเก็บ

มัดจำถังก๊าซอยู่ในระดับที่เหมาะสม รองลงมาคือ ราคาจำหน่ายต่ำกว่าท้องตลาดไม่คิดค่าบริการจัดส่ง และราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพ

1.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย/สถานที่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย/สถานที่ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ มีบริการร่วมอย่างอื่น เช่น จำหน่ายอุปกรณ์และการติดตั้งระบบก๊าซภายในบ้าน รองลงมาคือ ให้บริการส่งถึงบ้านและสามารถโทรสั่งทางโทรศัพท์ได้และมีหลายสาขาในพื้นที่ส่วนอันดับท้ายสุดคือมีการจำหน่ายก๊าซตลอด 24 ชั่วโมง

1.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ การให้ส่วนลด/ แลก/ แจก /แถม รองลงมาคือ มีราคาพิเศษสำหรับผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการหรือลูกค้าประจำ และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายต่างๆ ส่วนอันดับท้ายสุดคือมีการปรับเปลี่ยนโปรโมชั่นประจำเดือน

1.5 ด้านบุคลากร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ พนักงานมีความใส่ใจและติดตามผล รองลงมาคือ พนักงานมีความชำนาญในการให้บริการและพนักงานแต่งตัวสะอาด เรียบร้อยและพนักงานมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ ส่วนอันดับท้ายสุดคือ พนักงานปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกันเอง สุภาพอ่อนโยน

1.6 ด้านกระบวนการให้บริการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊ส ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ ช่วงเวลาในการให้บริการเปิด-ปิด เหมาะสมและเวลาที่ใช้ในการให้บริการมีความเหมาะสม รองลงมาคือ มีการตรวจเช็คถังก๊าซและเปลี่ยนถังก๊าซเมื่อชำรุดเสียหาย และมีการทำความสะอาดถังบรรจุก๊าซอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ส่วนอันดับท้ายสุดคือ มีรถบริการจัดส่งก๊าซอย่างเพียงพอและเหมาะสม

1.7 ด้านลักษณะทางกายภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อบัณฑิตส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ด้านลักษณะทางกายภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ สถานที่กว้างขวาง จอดรถสะดวก รองลงมาคือ สถานที่สะอาดปลอดภัย และทำเลที่ตั้งการคมนาคมสะดวกใกล้บ้าน ส่วนอันดับท้ายสุดคือ มีเครื่องมืออุปกรณ์บรรจุก๊าซที่ครบถ้วนทันสมัย

2. ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ

การตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊ส ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนคร สมุทรปราการ	ระดับความสำคัญ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านความรู้ถึงความต้องการ	4.08	0.845	มาก	1
ด้านการค้นหาข้อมูล	4.06	0.814	มาก	2
ด้านการประเมินทางเลือก	3.99	0.896	มาก	5
ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.05	0.842	มาก	3
ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	4.04	0.828	มาก	4
ภาพรวม	4.05	0.806	มาก	

ระดับความสำคัญการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือ ด้านความรู้ถึงความต้องการรองลงมาคือ ด้านการค้นหาข้อมูล และด้านการตัดสินใจซื้อ ส่วนอันดับท้ายสุดคือ ด้านการประเมินทางเลือกซึ่งผลการวิจัยในแต่ละประเด็นสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านความรู้ถึงความต้องการ พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊ส ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ ท่านต้องการก๊าซ LPG ที่สะอาดและปลอดภัย รองลงมาคือ ท่านต้องการก๊าซ LPG ที่มียี่ห้อที่มีคุณภาพและสั่งซื้อได้ง่าย และท่านต้องการการให้บริการที่รวดเร็ว ทันเวลา ส่วนอันดับท้ายสุดคือ ท่านจำเป็นต้องใช้บริการก๊าซ LPG ในการประกอบอาหารของครอบครัวเป็นหลักและมีหลายสาขาในพื้นที่ส่วนอันดับท้ายสุดคือมีการจำหน่ายก๊าซตลอด 24 ชั่วโมง

2.2 ด้านการค้นหาข้อมูล พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊ส ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ ก่อนซื้อก๊าซ LPG สยามแก๊ส ท่านมีการ

สอบถามจากเพื่อนหรือครอบครัวรองลงมาคือ ท่านศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบก๊าซ LPG สยาม แก๊สกับยี่ห้อต่างๆ และท่านสอบถามข้อมูลก๊าซ LPG จากพนักงานร้านสยามแก๊ส ส่วนอันดับท้ายสุดคือ ท่านมีการหาข้อมูลเกี่ยวกับสยามแก๊สจากนิตยสารและหนังสือพิมพ์

2.3 ด้านการประเมินทางเลือก พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊ส ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ ท่านซื้อก๊าซ LPG สยามแก๊ส เพราะเห็นว่าราคาเหมาะสมกับคุณภาพ รองลงมาคือ ท่านคิดว่าราคาของก๊าซ LPG สยามแก๊ส อยู่ในเกณฑ์ที่เลือกซื้อได้ และท่านคิดว่าก๊าซ LPG สยามแก๊สมีข้อมูลให้บริการที่ชัดเจนและท่านคิดว่าก๊าซ LPG สยามแก๊สมีรายละเอียดราคาที่ชัดเจนส่วนอันดับท้ายสุดคือท่านซื้อก๊าซ LPG สยามแก๊สหลังจากมีการเปรียบเทียบทางสินค้า

2.4 ด้านการตัดสินใจซื้อ พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊ส ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ ท่านเลือกใช้ก๊าซ LPG สยามแก๊ส เพราะมีเพื่อนหรือญาติแนะนำรองลงมาคือ ท่านเลือกใช้ก๊าซ LPG สยามแก๊ส เพราะมีราคาที่เหมาะสมและท่านเลือกใช้บริการเพราะชื่อเสียงผลิตภัณฑ์ที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับ ส่วนอันดับท้ายสุดคือ ท่านเลือกใช้บริการเพราะมีการส่งเสริมการขายที่เหมาะสมกับท่าน

2.5 ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊ส ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ ท่านรู้สึกพอใจหลังจากได้ใช้บริการของสยามแก๊ส รองลงมาคือ ท่านมีความต้องการใช้บริการอย่างต่อเนื่องและท่านคิดว่าท่านยังคงเลือกใช้บริการสยามแก๊สหากมีธุรกิจเกี่ยวกับการขายอาหาร และท่านอยากแนะนำเพื่อนหรือญาติให้ใช้บริการของสยามแก๊สส่วนอันดับท้ายสุดคือ ท่านคิดว่าท่านยังคงเลือกใช้บริการของสยามแก๊ส ถึงแม้จะมียี่ห้ออื่นเกิดขึ้นมาใหม่ก็ตาม

3. การเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยรวมของครัวเรือนต่อเดือน และจำนวนผู้บริโภคในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า

สมมติฐานที่ 1 พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 3 ผู้ใช้บริการที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีรายได้เฉลี่ยรวมของครัวเรือนต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 6 พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีจำนวนผู้บริโภคนในครัวเรือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการมีผลการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญในเรื่องราคาจำหน่ายก๊าซ LPG ที่เหมาะสมกับขนาดบรรจุภัณฑ์ และการเก็บมัดจำถังก๊าซ อีกทั้งงานวิจัยของ ฉกาชาติ สุขโพธิ์เพ็ชร ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสนามฝึกซ้อมกอล์ฟ ออล สตาร์กอล์ฟ คอมเพล็กซ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสนามฝึกซ้อมกอล์ฟออล สตาร์กอล์ฟ คอมเพล็กซ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ฉกาชาติ สุขโพธิ์เพ็ชร, 2558)

2. ระดับความสำคัญการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริโภคต้องการก๊าซ LPG ที่สะอาดและปลอดภัย นอกจากนี้งานวิจัยของ ฉกาชาติ สุขโพธิ์

เพ็ชร ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสนามฝึกซ้อมกอล์ฟ ออลสตาร์กอล์ฟ คอมเพล็กซ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสนามฝึกซ้อมกอล์ฟ ออลสตาร์กอล์ฟคอมเพล็กซ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ฉกาชาติ สุทธิเพ็ชร, 2558)

3. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผู้บริโภคที่มีอายุ และรายได้เฉลี่ยรวมของครัวเรือนต่อเดือน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะว่าผู้บริโภคที่มีอายุ และรายได้เฉลี่ยรวมของครัวเรือนต่อเดือน ให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) อีกทั้งงานวิจัยของ ธนากร มีศิริ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเลือกติดตั้งอุปกรณ์แก๊สรถยนต์ LPG ในจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ และรายได้ ต่างกันมีแรงจูงใจในการเลือกติดตั้งอุปกรณ์แก๊สรถยนต์ LPG ในจังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน (ธนากร มีศิริ, 2558)

ส่วนผู้บริโภคที่มีเพศ และระดับการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าผู้บริโภคที่มีเพศ และระดับการศึกษา ให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) น้อยกว่า ตามที่งานวิจัยของ ธนายนต์ แก้วมงคล ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจเลือกซื้อคอมพิวเตอร์แบบพกพา ของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน ให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจเลือกซื้อคอมพิวเตอร์แบบพกพาไม่แตกต่างกัน (ธนายนต์ แก้วมงคล, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ระดับความสำคัญการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊ส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผู้บริโภคที่มีอายุ รายได้เฉลี่ยรวมของครอบครัวต่อเดือน และจำนวนผู้บริโภค ต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ก๊าซ

ปิโตรเลียมเหลว (LPG) สยามแก๊สในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังนี้ 1) ด้านความรู้ถึงความต้องการผู้ประกอบการควรมีการจำหน่ายก๊าซตลอด 24 ชั่วโมง 2) ด้านการค้นหาข้อมูล ผู้ประกอบการควรจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับสยามแก๊สในนิตยสารและหนังสือพิมพ์ 3) ด้านการประเมินทางเลือกผู้ประกอบการควรมีการเปรียบเทียบสินค้าระหว่างก๊าซ LPG สยามแก๊ส และสินค้าอื่น ๆ 4) ด้านการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ผู้ประกอบการควรจัดให้มีการส่งเสริมการขายที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้บริโภคในกลุ่มต่าง ๆ 5) ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ผู้ประกอบการควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกใช้บริการของสยามแก๊ส

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). ผู้ค้าก๊าซ LPG บุกช่องทางโซเชียลมีเดียกระตุ้นตลาดเพิ่มยอดขายครัวเรือน. เรียกใช้เมื่อ 2563 พฤศจิกายน 26 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/931672>
- ฉกาชาติ สุขโพธิ์เพชร. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสนามฝึกซ้อมกอล์ฟ ออล สตาร์กอล์ฟ คอมเพล็กซ์. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทะเบียนสินทรัพย์ของบริษัทและ UGP. (2564). สินทรัพย์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.rd.go.th/828.html>
- ธนานันต์ แก้วมงคล. (2562). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจเลือกซื้อคอมพิวเตอร์แบบพกพา ของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ธนากร มีศิริศิริ. (2558). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเลือกติดตั้งอุปกรณ์แก๊สรถยนต์ LPG ในจังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิชาการตลาดและการจัดการ, 2(1), 35-47.
- บริษัท สยามแก๊ส แอนด์ ปิโตรเคมีคัลส์ จำกัด (มหาชน). (2563). รายงานประจำปี 2563. เรียกใช้เมื่อ 16 ตุลาคม 2563 จาก <https://market.sec.or.th/public/idth/FinancialReport/R562-0000006561>
- สำนักบริหารการทะเบียน. (2562). ข้อมูลประชากรเทศบาลนครสมุทรปราการ. กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง.
- อรรถสิทธิ์ ลอเลิศ. (2556). คุณภาพการให้บริการของหอพักเอกชนในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- Likert, R. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale.". In Reading in Fishbein, M. (Ed.), Attitude Theory and Measurement. (pp.90-95). New York: Wiley & Son.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3rd Ed. New York: Harper and Row Publications.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรค์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double Blind Peer – Reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน ทางวารสารมีกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรค์

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ สหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 – 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่างพิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมี

รายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 – 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการอ้างอิง/1 บทความ

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด – ปิด แล้วระบุชื่อ – นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ ชื่อที่/ เลขหน้า มาด้วย เว้นวรรคหนึ่งครั้งแล้วตามด้วยอ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอย่าง เช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่นมนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบลูญในโภคะทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากร, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมต่อผู้แต่งทั้งสองราย แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์อาภากร และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุภราภรณ์ แต่งตั้งลำ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kemp, S., 2020)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Levinson, D. & Ember, M., 1996)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Davis, S. N. et al., 2020)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ สุจโน. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวิระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทา จันทน์. (2537). หม้อคอคาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบุญ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอรหันตบุคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาควิน. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).//ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทางโหราศาสตร์. (นางณฐณัช แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวิศักดิ์ อุณจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง**เอกสารอ้างอิง**

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ธิดาวิมล หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบุญ ดาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (2555). การจัดการศาสนาและ วัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Muniyandi, M. et al. (2015). Health literacy on tuberculosis amongst vulnerable segment of population: Special reference to Saharia tribe in central India. The Indian journal of medical research, 141(5), 640-647.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6(5), 25-28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนมได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMND> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: tak.punyada@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการ หรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิขสิทธิ์วารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....ระบุประเภทของวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่ มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3 – 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16 pt)

2..... (16 pt)

3..... (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt)..... ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้อง กับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

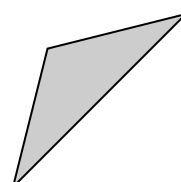
.....

.....

.....

.....

.....

(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย ส่งเคราะห์ออกมาใน
รูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

[illegible]

....(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

[illegible]

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt)...ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

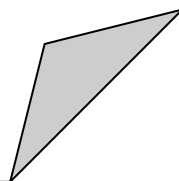
.....

Keywords: 3 – 5 words

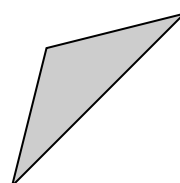
บทนำ (18 pt)

.....(16 pt).....

[illegible]

.....(16 pt).....

(10 pt)

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

